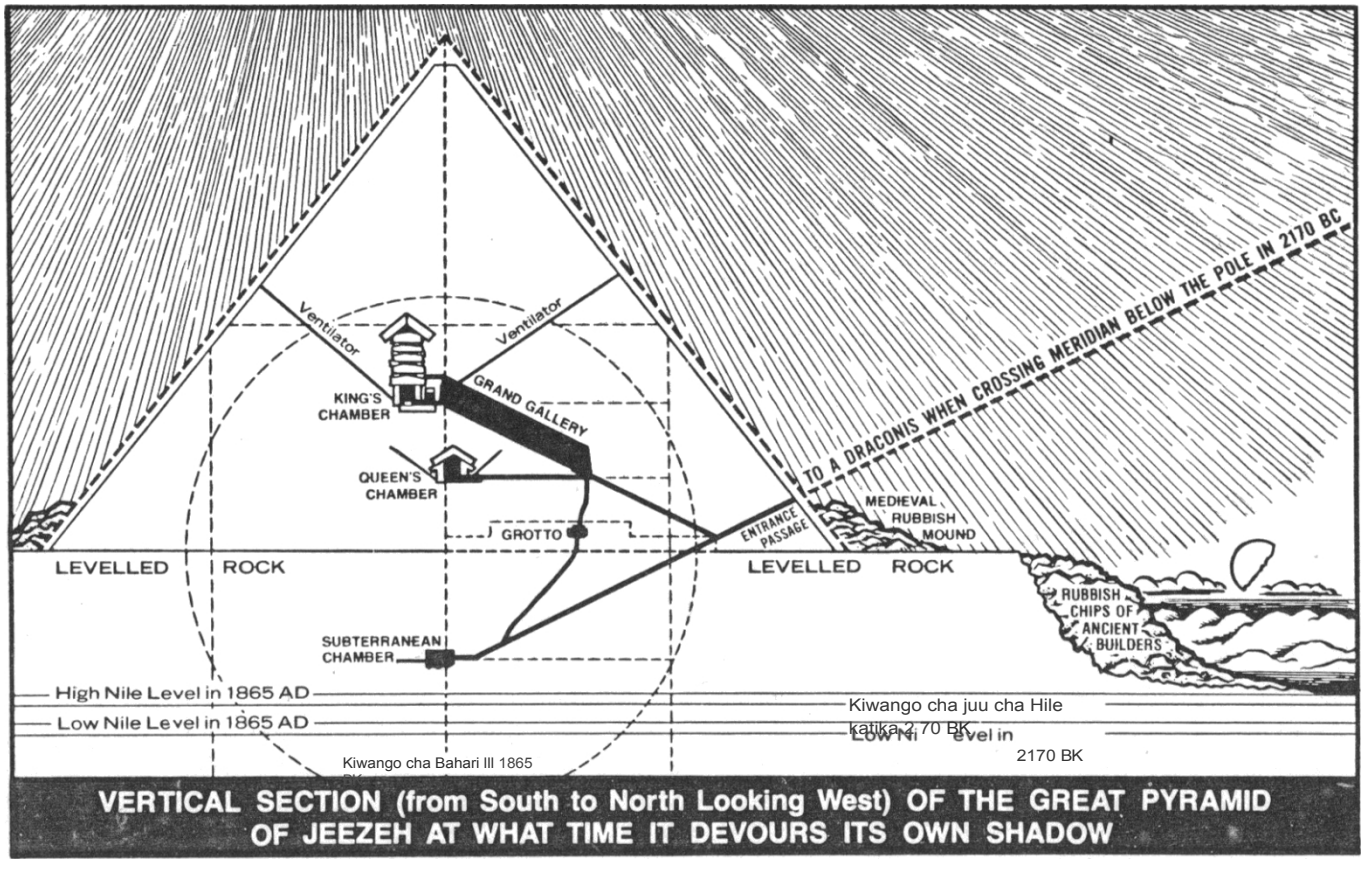
Ufalme wako Uje

Ufalme Wako Uje

[Cflyleaf]

MAJIFUNZO

NDANI YA

MAANDIKO

"Njia ya Watu Wanao Haki Ni Kama Mwanga
Unaong'aa, Unaong'aa Zaidi na Zaidi
Hadi Siku ya Ukamilifu."

Mfululizo wa III

Ufalme Wako Uje

"Na Ufalme na Mamlaka, na Ukuu wa Ufalme Chini ya Mbingu Yote, Vitapewa Watu wa Watakatifu wa Aliye Juu Zaidi, Ambao Ufalme wao ni Ufalme wa Milele, na Mamlaka Yote Yatawahudumia na Kumtii." ***Dan. 7:27***; ***Ufu. 5:10***

Kwa Mfalme wa Wafalme na Bwana wa Mabwana

KWA MASLAHI YA

WATAKATIFU WAKE WALIETWASHWA,

WAKISUBIRI KUCHUKULIWA KUWA WATOTO,

-NA-

"WOTE WANAOMWITA BWANA KILA MAHALI," "NYUMBANI

KWA WALE WA IMANI,"

-NA-

UUMBE UNAO KONG'OTA, UKIWA KATIKA MAUMIVU YA UJASUNDA NA

UKISUBIRI UFUNUO WA WANA WA MUNGU,

KAZI HII IMEWAJIBIKA.

"Ili kuwafanya wote waone ushirika wa fumbo ambalo tangu mwanzo wa ulimwengu
limefichwa ndani ya Mungu." "Ambapo Yeye amejipatia wingi kwa
sisi kwa hekima yote na busara, akitufunulia fumbo la mapenzi Yake,
sawasawa na kupenda Kwake ambako
Ameamua ndani yake mwenyewe; kwamba katika utawala wa
utimilifu wa nyakati Yeye
ayaunganishe pamoja vitu vyote,
chini ya Kristo." ***Efe. 3:4,5,9;***
1:8-10

Imeandikwa mwaka 1890 na Mchungaji Russell

[Ci]

"Ufalme Wako Uje"

UTANGULIZI WA MWANDISHI

Juzuu hii iliandikwa mwaka 1890 na tangu wakati huo imepitia matoleo mengi katika lugha nyingi, na matoleo zaidi yanatarajiwa. Tuna ushuhuda kutoka kwa maelfu ya watu waliotakaswa wa Mungu unaoonyesha kwamba, kupitia Juzuu hii, wamekunywa kwa kina kutoka kwa Chemchemi ya Maji Hai—Neno la Mungu. Tunaamini kwamba baraka itaendelea kutiririka, hadi hatimaye kupitia Ufalme, maarifa ya utukufu wa Mungu yatajaza dunia nzima kama maji yanavyofunika vilindi vya bahari. Ingawa tunakanusha chochote kinachofanana na ufunuo kuhusiana na MASOMO HAYA YA MAANDIKO, hata hivyo tunafurahi kwamba kwa sababu tuko katika kuanza kwa Mpangilio Mpya, nuru ya Ukweli inang'aa waziwazi na Mpango wa Kimungu umeonekana wazi kiasi kwamba karibu neno lolote katika Juzuu hii halingeweza inahitaji kubadilishwa kama ingeandikwa leo—miaka 26 baadaye.

Wakati wa Mwisho umeisisitiza hili zaidi na zaidi kadri miaka inavyopita, hasa tangu tukiingia kihistoria katika Siku ya Saba kuu. Kazi ya Mavuno imepiga hatua na bado inaendelea—ingawa wakati mmoja tulidhani kwamba kazi ya Mavuno ingekuwa imekamilika kabisa kwa kuisha kwa Nyakati za Wapagani. Hiyo ilikuwa ni dhana tu, ambayo ilithibitika kuwa haina msingi, kwani kuingizwa kwa panga la Ukweli na kukusanywa kwa nafaka iliyokomaa kumekuwa kikiaendelea tangu Oktoba, 1914, kwa namna isiyo na kifani. Hakika, Vita Kuu ya Dunia imeamsha ubinadamu kwa kiwango cha ajabu, na fikra huru zaidi inafanywa kuliko wakati mwingine wowote. Yote haya yanachangia katika kuvunja minyororo ya ujinga, dhana potofu, na ubaguzi, na kuwaachilia huru wale wanaotamani kujua na kutenda mapenzi ya Bwana na kutembea katika nyayo za Yesu.

Tunafurahi kwa fursa zaidi za kumtumikia Mfalme wetu mkuu katika kuwakusanya Wateule Kwake, kwa Ukweli. Tunafurahi kuona wengine wakiingia katika Ukweli na kujiandaa kwa "Harusi." Ni wazi kwamba "mlango" bado haujafungwa, ingawa tunatarajia kwamba si kwa muda mrefu sana—labda mwaka mmoja au miwili au

matatu—idadi kamili ya Wateule itakamilika, na wote watakuwa wamevuka Pazia na mlango utafungwa.

Tuna uhuru wa kusema kwamba urejesho wa Israeli haujakamilika haraka kama tulivyotarajia. Hata hivyo, Wayahudi nchini Palestina wanaonekana hadi sasa wamehifadhiwa kwa njia ya ajabu; na bila shaka wengi wa waumini wenzao katika maeneo ya vita, hasa nchini Poland, wangefurahi kama wangekwenda Palestina walipopata fursa. Ni vigumu kusema jinsi kumalizika kwa vita kunaweza kuathiri maslahi ya Israeli. Tunapaswa kuwa katika msimamo wa kusubiri na kutegemea. Inaonekana kwamba uzoefu mgumu wa Wayahudi utawachochea idadi kubwa yao hatimaye waende katika nchi yao ya asili. Hata hivyo, hatujawahi kutarajia kwamba Wayahudi wote wangerejea huko, bali kundi linalowakilisha tu, kama ilivyokuwa katika suala la urejeshwaji kutoka utumwani wa Babeli—ni takriban 52,000 tu walioirudi, licha ya umati mkubwa ulioenda utumwani Babeli.

Wale wanaorejea wanawakilisha wale wenye imani kamili kwa Bwana na ahadi zake, na bila shaka watashughulikiwa kama wawakilishi wa wote. Tunawakumbusha wasomaji wetu kwamba wakati Juzuu hii ilipoandikwa, Wayahudi wenyewe hawakuwa na mawazo mengi ya kwenda Palestina. Sasa Uzayoni umeibuka na umeshika mioyo ya Waisraeli kwa undani. Ingawa mwanzoni ilikuwa Uzayoni usio wa kidini, polepole imegeuka kuwa hisia na matumaini ya kidini.

Piramidi Kuu ya Misri iliyojadiliwa katika Juzuu hii haijapoteza mvuto wake wowote kwa mwandishi. Njia yake ya Kushuka bado inaashiria kwa njia ya mfano mkondo wa kushuka wa wanadamu chini ya utawala wa dhambi na kifo. Njia ya Kwanza ya Kupanda bado inaashiria Kipindi cha Sheria—Agano la Mungu na Israeli lililofanywa Sinai na mkondo wa watu hao chini ya utawala wa Sheria hiyo. Galeria Kuu bado inawakilisha viwango vya juu vya mafundisho ya Kristo na wafuasi Wake katika Enzi hii ya Injili. Hatua iliyoko mwishoni mwa juu mwa Galeria Kuu bado inawakilisha mabadiliko dhahiri katika masuala ya dunia, ikimuinua mwanadamu hadi ngazi ya juu zaidi. Uhusiano kati ya kilele cha Galeria Kuu na nafasi zilizo juu ya Chumba cha Mfalme bado unawakilisha

uwepo wa kiroho wa Bwana wetu katika Mavuno ya Enzi hii, kuanzia mwaka 1874.

Hatujawahi kujaribu kuiweka Piramidi Kuu, ambayo wakati mwingine huitwa Biblia katika Mawe, katika mstari wa usawa au sawa na Neno la Mungu kama linavyowakilishwa na Maandiko ya Agano la Kale na Jipya—haya ya mwisho daima yanastawi zaidi kama mamlaka. Hata hivyo, bado tunaamini kwamba muundo wa Piramidi hii, ambao ni tofauti sana na ule wa piramidi zote nyingine, ulibuniwa na Bwana na ulikusudiwa kuwa Piramidi na ushuhuda katikati na kwenye mpaka wa nchi ya Misri. (***Isaya 19:19***) Kwa hakika inaeleza hadithi tofauti sana na sanaa au urithi mwingine wowote uliopitishwa kutoka nyakati zake za kale.

Uthibitisho wake wa ajabu wa Mpango wa Miaka wa Kimungu unashtua kila mtu anayelielewa kikamilifu. Inapaswa kusomwa kwa hamu mpya kama ilivyokuwa katika toleo la kwanza, kwa sababu masomo yake hayajabadilika wala kubadilishwa. Tunaamini kwamba wasomaji wapya watapata baraka zile zile tele kutoka katika Juzuu hii ambazo wasomaji wa zamani wamezipokea, na kwamba hivyo tutamsifu Mungu pamoja na kufurahi katika utoaji wake wa nuru na faraja katika njia ya kuingizwa kikamilifu kwa Ufalme mkuu wa Mwana mpendwa wa Mungu.

Ufalme wa Masihi wakati mwingine huitwa Ufalme wa Mungu, kwa sababu, ingawa uko chini ya usimamizi mkali wa Masihi, sheria zake zote, kanuni, hukumu, n.k., zinatii kikamilifu mpangilio wa Kimungu, ambao haubadiliki. Hivyo basi tunapoomba, "Ufalme wako uje; mapenzi yako yafanyike duniani kama ilivyo mbinguni," mawazo yetu yanapaswa kuwa kwamba ukamilifu mkuu wa Utawala na Serikali ya Baba wa Mbinguni ndio tamaa yetu na kwamba tunatumaini na kusubiri Utawala wa miaka elfu moja wa Kristo kushinda uasi wa dunia na kuirudisha wanadamu katika muafaka kamili na Mungu kama ilivyo kwa malaika wote wa Mbinguni katika ukamilifu wao.

Ufalme wa Masihi una hatua mbalimbali za uanzishaji. Kwanza, katika *Parousia* Yake Yesu aliyebainishwa huchanua, au kufufua, viungo vilivyolala vya Mwili wa Kristo. Hili ni tendo la kwanza la utendaji la Yule Mkubwa ambaye Mungu amemtukuza sana—Mrithi wa ahadi kuu ya Ibrahimu. Wanachama wake lazima wakamilishwe kabla Yeye hajatwaa rasmi nafasi Yake kama Mfalme wa dunia. Uhakikisho wa ukweli huu unatolewa na Neno lililoongozwa na Roho: "Kristo, yeye aliye uzima wetu, atakapodhihirika, ndipo nanyi mtaonekana pamoja naye katika utukufu." (***Wakolosai 3:4***) Kisha kwa mpangilio Bwana

inahusu wanachama hai wa Mwili Wake, Kanisa. Kama ilivyoonyeshwa katika mifano ya pawundi na vipaji, hukumu ya Bwana kuhusu kustahili au kutostahili katika Ufalme lazima ipite juu ya watakatifu Wake wote na idadi kamili ya Waliochaguliwa lazima ipatikane na kutukuzwa kwa "mabadiliko" ya ufufuo—kwa sababu "nyama na damu haziwezi kurithi Ufalme wa Mungu." (***1 Kor. 15:50***) Kisha utawala wa dunia utachukuliwa. Aliyefanywa mtakatifu atamwomba Baba, naye atampa mataifa kuwa urithi wake na ncha za dunia kuwa umiliki wake. "Atatawala kwa fimbo ya chuma. Kama vyombo vya mfinyanzi, watavunjwa vipande vipande." ***Zab. 2***; ***Ufu. 2:27***

Ufunuo huu wa Mwana wa Mtu kwa ulimwengu kwa kupokea kwake mamlaka na kuruhusu kwake ulimwengu kuingia katika majaribu makuu ya fujo unaonekana kuwa karibu. Kwa muda mfupi kutakuwa na ushindi mkuu wa Ukimwengu wa Kikristo, baada ya vita. Wakatoliki na Waprotestanti wote watashiriki katika ushindi huu na wakuu wa kisiasa na kifedha wote watautia moyo, wakitumaini kuongeza muda wa mamlaka yao wenyewe. Wakati huo tunaweza kutarajia upinzani mkali kutoka kwa Ukanamwali dhidi ya wafuasi wa kweli, waaminifu wa Yesu, na kusababisha mateso makali—labda hata kufikia kifo. Lakini ushindi wa Babeli utakuwa mfupi. Hivi karibuni hukumu ambayo tayari imetolewa itatekelezwa na yeye ataanguka kama kinu kikubwa baharini—katika fujo—katika maangamizi, bila kuinuka tena kamwe.

Muda mfupi baadaye, kulingana na picha ya Biblia, tunaweza kutarajia kuanguka kabisa kwa ustaarabu wetu wa sasa. Lakini wakati wa giza zaidi wa kilele cha taabu za mwanadamu utakuwa fursa ya Mungu. Masihi, Mteule wa Mungu, atachukua udhibiti na kuzungumza amani kwa mataifa yenye fujo na kuleta mpangilio kutoka kwenye mchafukoge, furaha kutoka kwenye machozi, sifa kutoka kwenye kukata tamaa. Hivyo Ufalme wa Masihi utazaliwa kwa uchungu mkuu; lakini matokeo yake ya utukufu yatalipia zaidi "Wakati wa Taabu ambao haukuwahi kutokea tangu kulipo na taifa." Hivyo tumeambiwa, "Tamaa ya mataifa yote itakuja." ***Hagai 2:7***

Ni ombi la mwandishi, kwamba kurasa hizi ziendelee kuwa baraka kwa watu wa Bwana na heshima kwa Jina Lake,

Charles T. Russell Brooklyn,
N.Y.,
Oktoba 1, 1916 iliyotamaniwa.

YALIYOMO

UCHUNGUZI I
"UFALME WAKO UJE"

Umuhimu wa Ufalme—Aina za Watu Wanaovutiwa Nalo—Aina Zinazoupinga, na Kwa Nini Zinaupinga—Ukaribu wa Ufalme—Utukufu Wake wa Kimbingu—Uanzishaji Wake wa Sasa 19

UCHUNGUZI WA PILI
"WAKATI WA MWISHO," AU "SIKU YA MAANDALIZI YAKE"
—DANIELI XI—

Wakati wa Mwisho—Mwanzo wake, M.D. 1799—Mwisho wake, A.D. 1914—Kinachopaswa Kuandaliwa, na Lengo—Historia ya Dunia Imefuatiliwa Kitabiri Kupitia Watawala Wake Wakuu—Kutoka Kutoka M.K. 405 hadi Siku Hii ya Maandalizi—Mwanzo wa Wakati wa Mwisho Uliowekwa wazi, lakini Bila Majina au Tarehe 23

SOMO LA TATU
SIKU ZA KUSUBIRI UFALME
—DANIELI XII—

Kazi ya Ufalme kwa Ufupi—Kipindi cha Kusubiri Kitashuhudia Ongezeko Kubwa la Maarifa na Safari—Utabiri wa Sir Isaac Newton Kuhusu Usafiri wa Treni—Siku 1260—Mafuriko kutoka Kinywa cha joka—Siku 1290 Zinaashiria Kuenea kwa Uelewa wa Maono, Ulio Sahihi Kwa Sehemu—Kukatishwa Tamaa, Majaribio na Matokeo—Siku 1335—Baraka Kisha kwa Wale Watu wa Imani "Wanaosubiri"—Marejeleo ya Bwana Kuhusu Siku Hizi za Kusubiri, katika Mfano wa Bikira Kumi.....61

SOMO LA IV

USAFISHWAJI WA HEKALU SIKU ***2300—***

DAN. 8:10-26

Hekalu la Kweli—Uchafuzi—Msingi au Utaji—Jinsi ya "Kutupwa Chini"—Ushahidi wa Hili Uliokumbuliwa kutoka kwa Maandiko ya Kanisa Katoliki—Usafishaji Hautakamilika Hadi Miaka 2300 Baada ya Maono—Jinsi na Wapi Ulipoanza, na Lini Unatarajiwa Kukamilika—Vyombo vya Dhahabu, Ukweli, Lazima Vibadilishwe. . . 95

UCHUNGUZI V

NYAKATI YA UVUNO

Mahali kwa Mpangilio wa Muda wa Mavuno—Lengo Lake na Umuhimu Wake Mkubwa—Kilele cha Unabii wa Muda—Maandalizi kwa ajili ya Mavuno—Umuhimu wa Mkusanyiko wa Ushuhuda wa Unabii —Uwepo wa Bwana—Kujibiwa kwa Pingamizi Zinazokubalika—Kuingia katika Furaha za Bwana Wetu. 121

UCHUNGUZI WA SITA

KAZI YA UVUNO

Hali ya Kazi ya Mavuno—Kukusanya Ngano—Kufunga na Kufunga na Kuchoma Magugu—Asili Yao na Ukuaji wao Mwingi—Wameteketezwa Kama Ntare ya Mavuno ya Kiyahudi—Mlingano wa Nyakati Umetambuliwa—Kutupwa, Kuanguka Taratibu na Uharibifu wa Mwisho wa Babeli—Kuwekewa Muhuri Wafanyikazi wa Mungu Kabla Maafa Hayajatokea Babeli—Hukumu au Kesi, Kama Mifumo na Kwa Binafsi—Jaribio la Mfumo wa Kiyahudi ni Mfano—Kujaribiwa na Kupepetuliwa kwa Ngano—Wenye busara, Waliotengwa na Bikira Wapumbavu, Huingia Kwenye Karamu—Na Mlango Ukafungwa"—Uchunguzi Zaidi, na Kutolewa kwa Wengine—Kwa Nini? na Vipi?—Kumalizika kwa "Wito Ulio Juu"—Muda Ni Mfupi—"Mtu Yeyote Asichukue Taji Lako"—Wafalme wa Saa ya Kumi na Moja na Washindi.....135

SOMO LA VII

UOKOBOZI NA UTUKUFU WA KANISA

Ukombozi wa Kanisa Uko Karibu—Uta kuwa Mwanzo wa Ukombozi kwa Wanadamu Wote—Tarehe Yake Inakaribia—Jinsi Watakatifu Watakavyookoka Mambo Yanayokuja Duniani—Jinsi na Lini Mungu Atamsaidia—Njia na Hali za Ukombozi Wake wa Mwisho—Ukombozi Kwanza wa Wale

Waliolala katika Yesu—Mabadiliko ya Watu Hai wa Kanisa—Je, Watauawa?—Wenye Heri ni Wafiwa Wanaofa katika Bwana Kuanzia Sasa.....227

MASOMO YA NANE
UREJESHO WA ISRAELI

Kuanzishwa Upya kwa Israeli katika Palestina, Tukio Linalotarajiwa Ndani ya Kipindi Hiki cha Mavuno—Jinsi Gani, na Kwa Kiasi Gani, na na Tabaka Gani, Tunapaswa Kutarajia Urejeshaji Huu—Tarehe ya Kuanzishwa Kwake, na Ushahidi wa Maendeleo Yake Halisi Tangu Wakati Huo—Kwa Nini Baraka za Milenia, Iliyokusudiwa kwa Wanadamu Wote, Itawafikia na Kuwahuisha Kwanza Wayahudi—Uamsho wa Matumaini ya Kiyahudi—Maoni ya Waandishi Wakuu wa Kiyahudi na Wapagani—Muafaka wa Haya na Utabiri—Upofu wa Israeli Kuhusu Kristo Tayari Unageuka—Upanaji na Mwendo wa Harakati—Mungu Atawaasaidia 243

SOMO IX
MUNGU WAKO ANATAWALA!

Muhtasari wa Ushahidi wa Kinabii Unaoonyesha Uwepo wa Immanuel, na kwamba Ufalme Wake Uko Katika Mchakato wa Kuanzishwa 301

UCHUNGUZI X
USHUDI WA JIWE LA MUNGU NA MBINUBI, PIRAMIDI KUU NCHINI MISRI

Maelezo ya Jumla ya Piramidi Kuu—Kwa Nini ni ya Umuhimu Maalum kwa Wakristo—Piramidi Kuu ni Hifadhi ya Ukweli—Kisayansi, Kihistoria na Kitabishani—Marejeleo Yake katika Biblia—Kwa Nini, Lini na Nani Aliyeejenga—Umuhimu wa Mahali Pake—Masomo Yake ya Kisayansi —Ushuhuda Wake Kuhusu Mpango wa Ukombozi—Mpango wa Enzi—Kifo na Ufufuo wa Kristo Vimeonyeshwa—Mwelekeo wa Chini wa Dunia, Ikimalizikia katika Wakati Mkubwa wa Taabu—Asili ya Taabu—Harakati Kuu ya Mageuzi Imeashiriwa—Urefu wa Enzi ya Kiyahudi Umeonyeshwa—"Wito Ulio Juu" wa Kanisa la Injili Umeonyeshwa—Mchakato wa Kutakaswa kwa Kanisa—Mwisho wa Wito Ulio Juu Umeashiriwa—Tarehe ya Kuja kwa Pili kwa Kristo—Jinsi Baraka za Urejeshaji kwa Ulimwengu Zinavyoashiriwa—Mchakato wa Ulimwengu Wakati wa Enzi ya Miaka Elfu—Mwisho Wake—Ulinganisho wa Hali Mbili, ya Kibinadamu na ya Kiroho, kama Vyoonyeshwa katika Piramidi—Piramidi Inapinga Ukanamungu, Ukosefu wa Imani na Nadharia Zote za Mabadiliko ya Hali, na Inathibitisha Mpango wa Biblia na Nyakati na Majira Yake Yaliyowekwa 313

[C19]

MASOMO YA MAANDIKO

UCHUNGUZI I
Ufalme wako uje

Umuhimu wa Ufalme—Aina za Watu Wanaovutiwa Nalo—Aina Zinazoupinga, na Kwa Nini Wanaupinga—Ukaribu wa Ufalme—Utukufu Wake wa Kimbingu—Uanzishaji Wake wa Sasa.

TUKIO muhimu zaidi katika historia ya dunia ni kuanzishwa kwa Ufalme wa Mungu miongoni mwa wanadamu, katika mikono ya Bwana wetu Yesu na warithi wake wenzake walioteuliwa, washindi wa Kanisa la Injili. Tukio hili kuu, ambalo, kama ilivyoonyeshwa katika juzuu zilizopita za MASOMO YA MAANDIKO, ahadi na alama zote za Mungu zinaelekeza, sasa tunaona kuwa si tu liko karibu, bali liko juu yetu. Yeyote aliyeamka kwa mambo haya, na anayeyatambua ipasavyo au hata kwa sehemu, na ambaye moyo wake unaungana kikamilifu na mpango mkuu wa Mungu wa enzi zote, na anayeona kwamba tiba kamili ya Mungu kwa dhambi na taabu na kufa kwa uumbaji unaolia ni kutekelezwa na Ufalme huu, hawezi kamwe kuhisi jambo lingine isipokuwa shauku kuu kuhusu ukweli, wakati na namna ya kuanzishwa kwake.

Wote wanaoamini kikamilifu kwa utimizo wa sala ambayo Bwana wetu mwenyewe alitufundisha kuiomba—"Ufalme wako uje, mapenzi yako yafanyike duniani kama yalivyo mbinguni"—lazima wahisi shauku kuu kabisa katika utimizo wa ombi lao, ikiwa waliomba kutoka moyoni—kwa roho na kwa kweli.

Tunaweza kuona kwamba hata ulimwengu, kama ungeweza kutambua tu tabia halisi ya Ufalme huu, ungeukaribisha mara moja, kama watakavyofanya hatimaye, kama baraka iliyotafutwa kwa muda mrefu, ukileta neema za thamani za enzi ya Dhahabu ya Milenia, iliyotamaniwa kwa muda mrefu.

[C20]

Lakini kuna kundi moja kuu ambalo linaweza kupinga utawala huu wa haki. Kundi hili linajumuisha wote wasiopenda kanuni ya dhahabu ya upendo, na ambao, badala ya kuwapenda wengine kama wanavyojipenda wenyewe, wako tayari kuwaona wengine wakikandamizwa, wakidhulumiwa na kukataliwa haki zao na thawabu na faraja za haki za kazi yao ili wao waweze kujivinjari kupita kiasi, "kwa tamaa" (***Yakobo 5:1-9***), katika yale ambayo moyo hauwezi kutamani wala akili kuomba. Hawa wanashikilia mpangilio wa sasa wa jamii kwa nguvu za kifo, na wanaonekana kwa asili kuogopa ufalme ulioahidiwa wa Masihi. Na, kwa hawa, tamaa ndiyo inazalisha wazo kwamba ufalme huo hautawahi kuja. Kama Daudi alivyosema, "Wazo lao la ndani ni kwamba nyumba zao [familia zao] zitakuwa milele, makao yao kutoka kizazi hadi kizazi; wanaziita kwa majina yao wenyewe katika nchi [tofauti]....Njia yao ni upuuzi wao; lakini wazao wao watakubali maneno yao." ***Zab. 49:11,13***

Kwa kutokiamini au kupuuza ushuhuda uliorudiwa mara nyingi wa manabii kuhusu Ufalme huu—kwa maana daima ulikuwa mada yao wote: "Alizungumzwa na kinywa cha manabii wake watakatifu wote tangu dunia ilipoanza" (***Matendo 3:21***)—wengi wanaonekana kuuogopa Ufalme, na kwa hisia za asili kuhisi ukweli kwamba ikiwa Mungu angenaanzisha Ufalme wake, ungetawala kwa haki; na kwamba haki ikitendeka, watawala wengi wa dunia wangeabadilishana nafasi na wananchi wao, au, labda, wangetundikwa gerezani; na wengi wa wakubwa na mabwana na wenye kiburi cha mali na waliopendwa kupita kiasi wangeondolewa utukufu na heshima na mali waliyopata kwa njia isiyo halali, na kuonekana katika hali yao halisi, kama wasio na heshima. Hawa wanaogopa, ingawa hawaamini ushuhuda, kwamba "Hakuna kilichofunikwa kisichofunuliwa, wala kilichojificha kisichojulikana." (***Mathayo 10:26***) Na pamoja na hawa watu wasio na heshima—wasimamizi wasio waaminifu wa utajiri na mamlaka, katika matumizi yake ya mwisho hawakuwa "wenye busara" kama yule aliyesifiwa kwa busara katika mfano (***Luka 16:1-9***)

[C21]

—kuna kundi kubwa zaidi, ambalo bila lenyewe wangeanguka. Kundi hili kubwa, ambalo labda kwa sasa halina zaidi ya sehemu yake inayostahili ya heshima, nyadhifa, utajiri na faraja, lina tumaini, ingawa duni, la siku moja kuweza kuishi katika anasa, wakiwa wamiliki wanaotamaniwa wa "umati wa kawaida." Hawa ni watu wasio na heshima: watumwa wa kiburi cha ubinafsi na vinyago vya bahati tegemezi. Na miongoni mwa hawa—jambo la kusikitisha! ni kweli—kuna wengine wanaojiita wafuasi wa Kristo, rafiki wa maskini, ambao kwa midomo yao huomba tu mkate wa kila siku, na huomba kwa dhihaka ya dhati, "Ufalme wako uje," ilhali kwa kila mtazamo, kitendo na muamala wao na watu wenzao huonyesha jinsi wanavyoupenda utawala wa sasa usio wa haki, na jinsi, wakifurahi katika uovu, wasingependa kwa furaha Ufalme wa Kristo uje.

Ni jambo la ajabu—kinyume kabisa na mtazamo wa wengi wa wanaodai kuwa watoto wa Mungu—kwamba mara nyingi tunawapata baadhi ya "Wanasoshalisti" na wengine—wanaoikataa "Ukristo wa Kikanisa," na pamoja nayo mara nyingi sana Biblia, na imani yote katika dini iliyofunuliwa, lakini ambao kwa kweli wanaelewa baadhi ya misingi mikuu ya haki—wakitambua udugu wa kawaida wa mwanadamu, n.k., kama maandishi yao yalivyoonyesha kwa uzuri sana. Wanaonekana kuwa wanatarajia na kujitahidi kwa ajili ya usawa wa kijamii na hali nzuri kwa ujumla zilizohadiwa mara kwa mara katika Maandiko kama matokeo ya kuanzishwa kwa Ufalme wa Kristo miongoni mwa wanadamu, wakati mapenzi ya Mungu yatakapotimizwa duniani. Na bado, hao Wanasoshalisti maskini, inaonekana kwamba mara nyingi utetezi wao wa ukarimu na usawa unatokana kwa kiasi kikubwa na umaskini wao na kuthamini kwao ukosefu wa faraja na fursa za kawaida, badala ya kuwa matokeo ya kanuni; maana, mmoja wao arithi au apate utajiri mkubwa, na karibu hakika atayaacha mafundisho yake ya kisoshalisti.

Wale watakatifu wanaoomba, wanapaswa kutembea kwa tahadhari sana,

[C22]

"Ufalme wako uje, mapenzi yako yafanyike duniani," ili sala zao zisiwe udanganyifu wa maneno tu, ambao mioyo na maisha yao havikubaliani nao. "Nitakuhukumu kwa maneno yako mwenyewe," inawakilisha mojawapo ya kejeli kali na za kuchunguza zaidi ambazo Mhukumu atatoa dhidi ya wengine ambao wamedai kuwa watumishi wake na kutamani Ufalme wake wa upendo na haki. Wote wanaoomba na kuamini katika utawala ujao wa haki, hata sasa, waweke matendo na maneno yao sawa na mafundisho yake ya haki, kadiri ya uwezo wao.

Wale ambao wamepata nguvu ya mafundisho ya vitabu vilivyopita wataona kwamba Ufalme wa Mungu hautakuwa wa anasa ya nje, inayoonekana, ya kidunia, bali wa nguvu na utukufu wa kimungu. Ufalme huu tayari umeingia katika mamlaka ya utendaji, ingawa bado haujashinda na kuondoa falme za dunia hii, ambazo muda wao wa mamlaka bado haujaisha. Hivyo basi bado haujapata udhibiti kamili wa utawala wa kidunia. Hata hivyo, uanzishwaji wake unaendelea, kama inavyoashiriwa na ishara za nyakati, pamoja na unabii uliozingatiwa katika juzuu iliyopita na mwingine uliochunguzwa katika juzuu hii.

Sura zinazofuata zitatoa unabii unaoashiria hatua mbalimbali za maandalizi ya kanisa la jina tu na ulimwengu kwa ajili ya Ufalme, na kuelekeza umakini kwa baadhi ya mabadiliko hayo makuu yaliyoitabiriwa kutokea wakati wa kuanzishwa kwake—ambayo hakuna kinachoweza kuwa muhimu zaidi au cha kuvutia zaidi kwa wale watakatifu wanaoishi wanaotamani sana urithi wa pamoja ulioahidiwa katika Ufalme huu, na wanaotafuta kushirikiana na Bwana, Mvunaji Mkuu na Mfalme, katika kazi ambayo sasa imefika na inaendelea.

[C23]

SOMO LA PILI

"NYAKATI YA MWISHO," AU "SIKU YA MAANDALIZI YAKE"
—DANIELI XI—

Wakati wa Mwisho—Mwanzo wake, M.K. 1799—Mwisho wake, A.D. 1914—Kinachopaswa Kuandaliwa, na Kusudi—Historia ya Dunia Imefuatiliwa Kitabiri Kupitia Watawala Wake Wakuu—Kutoka K.K. 405 hadi Siku Hii ya Maandalizi—Mwanzo wa Wakati wa Mwisho Uliowekwa wazi, lakini Bila Majina au Tarehe.

"Wakati wa Mwisho," kipindi cha miaka mia moja na kumi na tano (115), kuanzia A.D. 1799 hadi A.D. 1914, kimeashiriwa hasa katika Maandiko. "Siku ya Maandalizi Yake" ni jina jingine lililotolewa kwa kipindi hicho hicho, kwa sababu ndani yake kulikuwa na ongezeko la jumla la maarifa, ambalo lilisababisha ugunduzi, uvumbuzi, n.k., huweka msingi kwa ajili ya Milenia ijayo ya neema, ikitayarisha vifaa vya kimitambo vitakavyopunguza kazi, na kuipa dunia kwa ujumla muda na urahisi, ambavyo chini ya utawala wa haki wa Kristo vitakuwa baraka kwa wote na kusaidia kujaza dunia kwa maarifa ya Bwana. Na ni siku au kipindi cha maandalizi kwa maana nyingine pia; kwa kuwa kwa kuongezeka kwa maarifa miongoni mwa umma, ukimpa kila mtu ladha ya uhuru na anasa, kabla ya utawala wa Kristo kuanzishwa ili kuuongoza ulimwengu ipasavyo, baraka hizi hatimaye zitakuwa vyombo vya nguvu za tabaka na kusababisha kuibuka kwa umma na kuangushwa kwa Makampuni ya Uaminifu (Trusts), n.k., ambapo pia utawala wote wa sasa wa dunia, wa kiraia na kidini, utaanguka. Na hivyo basi sasa ni

[C24]

siku ya maandalizi (kupitia uangushaji kama huo) kwa ajili ya kuanzishwa kwa utawala wa ulimwengu wote wa Ufalme wa Mungu ambao umeombwa kwa muda mrefu.

Miaka arobaini ya mwisho ya Wakati wa Mwisho huitwa "Mwisho" au "Mavuno" ya enzi ya Injili, kama tunavyosoma, "MAVUNO *ni* MWISHO wa enzi." (***Mathayo 13:39***) Tutakazia maoni hivi karibuni kwa tabia na matukio ya jumla yaliyotabiriwa ya kipindi hiki, huku sifa maalum za mavuno tukizihifadhi kwa ajili ya sura inayofuata.

Ingawa taarifa zetu zinazoonyesha tarehe ya kipindi hiki zimetolewa katika unabii wa Danieli, tunajua kwamba hakuelewa chochote kabisa kuhusu kipindi hicho, kama alivyosema: "Nilisikia, lakini sikuelewa." (***Dan. 12:8***) Kwa jibu la maswali yake ya wasiwasi alambiwa kwamba maneno yalikuwa yamefungwa na kufungwa muhuri *hadi* Wakati wa Mwisho. Hivyo basi, inafuata kwamba hakuna mtu aliyeweza kuelewa unabii huo kabla ya 1799; na kabla ya kuacha mada hii tutaonyesha kwamba unabii unaashiria kwamba haungeweza *kuanza* kueleweka kabla ya 1829, wala kufikia ufunuo wazi hadi 1875.

Sura ya kumi na moja ya unabii wa Daniel imejikita katika matukio muhimu yanayoelekea hadi kipindi hiki, Wakati wa Mwisho, huku sura ya kumi na mbili ikiendelea kutoka hapo hadi Mwisho au Mavuno. Wanafunzi wa unabii watagundua namna ya kipekee ambayo tarehe ya kuanza kwa Wakati wa Mwisho imetolewa—namna inayojulikana kwa usahihi wake katika kuweka tarehe, na pia kwa kufichwa kwake, hadi wakati uliowekwa ili ieleweke. Na, ingawa kipindi hiki kimewekewa alama kwa namna ya kipekee katika sura ya xi, bila jina au tarehe kutajwa, sura ya xii inatoa vipindi vitatu vya wakati, siku za unabii 1260, 1290 na 1335, ambavyo vinathibitisha na kuimarisha somo la sura ya xi, kwamba mwanzo wa Wakati wa Mwisho ulikuwa katika mwaka wa 1799.

Na, ingawa sura ya xi inagusia baadhi ya mambo

[C25]

wahusika na matukio mashuhuri ya historia, kama tutakavyoonyesha, bado ushuhuda wake umefungwa kwa wanafunzi wengi wa unabii kwa sababu *kipengele kikuu* cha unabii, ambacho mambo mengi yanategemea, tayari kimeonekana kutimizwa. Njia hii ya kufunika au kuficha unabii hadi wakati wake wa kufunuliwa si jambo geni hata kidogo. Na hivyo baadhi ya wanafunzi wa unabii wa zamani walijisikia kuwa na uhakika mkubwa kwamba kipengele hiki kikuu tayari kimetimizwa, kiasi kwamba katika Biblia zetu za Kiingereza, toleo la kawaida, marejeleo ya pembeni yanasomeka—"Kimetimizwa 171 hadi 168 K.K." Aya hiyo (***Dan. 11:31***) inasomeka, "Mikono itainuka upande wake, nao watachafua Patakatifu pa nguvu, na kuondoa sadaka ya kila siku [kihalisi, *sadaka endelevu*], nao wataweka [au kusimamisha] chukizo kinachosababisha ukiwa [au chukizo cha ukiwa]."

Dai ni kwamba unabii huu ulitimia kwa Antiochus Epiphanes, mfalme wa Siria, alipoingia Yerusalemu kwa nguvu na kusitisha dhabihu kwa Mungu katika Hekalu, na kuweka sanamu ya Jupiter Olympus hekaluni.

Utekelezaji huu unaoonekana wa unabii unatosha kumridhisha mwanafunzi wa kawaida, anayekubali kuamini anachosimuliwa; na unamsababisha kupoteza hamu na unabii huo kama uliotimizwa zamani sana na usio na mvuto maalum kwake. Lakini mwanafunzi makini atagundua kwamba ilitabiriwa (***beti 14***) kwamba wezi wa watu wa Danieli kwa kweli *wangejaribu* kutimiza maono (au wangeonekana kuyatimiza), lakini wangeshindwa; na, zaidi, kwamba Nyakati za Mwisho zilikuwa wakati uliowekwa (***beti 35***); na kwamba tafsiri kamili na sahihi haingepatikana *hadi* wakati huo. Hivyo basi, hawatatarajia tafsiri sahihi kutoka kwa yaliyopita. Na pia mwanafunzi makini hatapuuza ukweli kwamba Bwana wetu alielekeza umakini kwenye unabii huu huu miaka mia mbili baada ya kudaiwa kutimizwa kwake, na akatuambia tusubiri utimizaji wake *siku zijazo*, akisema, "Mtaona [siku zijazo] kile kitu cha kuchukiza cha uharibifu kimesimama katika

mahali patakatifu." (***Mathayo 24:3,15***) Bwana wetu hata aliongeza onyo, kwamba tuwe waangalifu tusije tukakosea kuhusu chukizo halisi, akisema, "Ayesomaye na afahamu."

Tunaamini kwamba ushahidi uliowasilishwa katika toleo lililopita umefanya wazi ukweli kwamba mfumo mkuu wa Kipapa ndicho kitu hicho cha kuchukiza kinachoharibu, ambacho kwa karne nyingi kimekwanya dunia na Kanisa, kwa jina la ufalme wa Kristo. Kwa kweli, kwa muda mrefu kimekuwa "kisimama mahali patakatifu"—katika hekalu la Mungu, Kanisa la Kikristo. Mshukuru Mungu kwa fursa ya kuona sifa zake za kuchukiza kwa uwazi zaidi na zaidi, ili tuokoke kutoka kwa makosa yake yote. Mshukuru Mungu kwamba siku zake zimehesabiwa, na kwamba hekalu lililosafishwa (***Dan. 8:14***) hivi karibuni litatukuzwa na kujazwa na utukufu wa Mungu.

Kwa utangulizi huu, tunaendelea kuchunguza ***Danieli xi*** kwa mpangilio wa mfululizo.

Aya ya 2 inaanza na Milki ya Medo-Persi, ambapo mfalme wa nne na wa mwisho ni Dariusi III Codomanus.

Mfalme mwenye nguvu wa ***aya ya 3*** ni Aleksanda Mkuu wa Ugiriki, ambaye kipande kifuatacho cha historia kutoka kwa Willard kitaposomwa kwa hamu. Anasema:

"Alexander Mkuu, baada ya kuvamia Yudea, alituma amri Yerusalemu ili kutoa chakula na askari kwa jeshi lake. Yaddusi, ambaye alikuwa kuhani mkuu wakati huo, alijibu kwamba alikuwa ameapa uaminifu kwa mfalme wa Uajemi, na hangeweza kuacha upande wake maadamu yupo hai. Mara tu mzingiro wa Tiro ulipokamilika, Alexander alisafiri kuelekea Yerusalemu ili kulipiza kisasi kwa kukataa huku. Alipofahamishwa kusudi lake, na akiwa hawezi kabisa kupambana naye, kuhani mkuu katika taabu yake aliomba ulinzi kutoka mbinguni. Akiwa ameongozwa na maono usiku, alifungua milango ya mji na kupamba njia kwa maua. Akiwa amevaa mavazi ya kifahari ya ukuhani wa Walawi, alitoka nje kumkabili mshindi, akifuatiwa na makuhani wote waliovalia nguo nyeupe. Aleksanda alikutana naye, akainama, na akamwabudu. Alipoulizwa na rafiki yake aliyeshangazwa, kwa nini yeye, ambaye wengine

[C27]
akapiga magoti, anapaswa kumwabudu kuhani mkuu, akajibu, 'Simwabudu yeye, bali Mungu ambaye yeye ni mtumishi wake. Nilimtambua, mara tu nilipoona vazi lake, kuwa ni yule yule niliyemwona katika maono huko Masedonia, nilipokuwa nikitafakari jinsi ya kuushinda Uajemi; na wakati huo akanihakikishia kwamba Mungu wake angenitangulia na kunipa mafanikio.' Kisha Aleksanda aliwakumbatia makuhani, akitembea katikati yao, na hivyo kuingia Yerusalemu; ambapo, kwa heshima kuu, alitoa dhabihu hekaluni. *Kuhani mkuu kisha akamwonyesha unabii wa Danieli, na kuufasiri kuwa ungetabiri kwamba mamlaka ya Wapershia ingeangushwa naye*."

Ingawa Aleksanda aliteka dunia katika kipindi kifupi cha miaka kumi na tatu, ufalme haukuendelea kuwa taifa moja katika familia yake baada ya kifo chake, bali uligawanywa na majenerali wake wanne na kuvunjwa vipande vipande kwa ujumla, kama ilivyoelezwa katika ***aya ya 4***.

Angalia hapa muafaka wa unabii huu na ule wa ***Dan. 8:3-9,20-25***. Hapa inaonyeshwa kwamba kutoka katika mojawapo ya migawanyiko ya milki ya Aleksanda (linganisha ***mistari 8,9 na 21***) ingeibuka "pembe ndogo" au nguvu, ambayo ingekuwa kubwa mno. Hii kwa wazi inarejelea Roma, ambayo ilipanda na kuwa na ushawishi juu ya magofu ya Ugiriki. Kutoka kuwa taifa duni ambalo mabalozi wake walikimbilia kutambua utawala wa Ugiriki, na kuwa *sehemu ya himaya* chini ya miguu ya Aleksanda Mkuu, Roma ilipanda taratibu hadi kufikia utawala.

Historia inayotolewa kwa maneno machache katika ***Dan. 8:9,10*** inaelezwa kwa undani zaidi katika ***sura 11:5-19***. Katika maelezo haya ya kina, *Misri* inatajwa kama *Mfalme wa Kusini*; wakati *Wagiriki, na baadaye Warumi*, warithi wao katika mamlaka, au pembe mpya iliyotoka Ugiriki, wanatajwa *kama Mfalme wa Kaskazini*. Kati ya haya yote, ikihusishwa mara kwa moja na upande mmoja na mara nyingine na upande mwingine, ni historia ya watu wa Mungu—watu wa Danieli—ambao katika baraka yao ya mwisho, kama ilivyoahidiwa na Mungu, Danieli aliweka tumaini lake. Ni kazi ya kuchosha na isiyo ya lazima kufuatilia historia hii katika maelezo yake mengi ya migogoro kati ya

[C28]
majenerali wa Aleksanda na warithi wao, hadi ***aya ya 17***, inayomrejelea Kleopatra, malkia wa Misri. Na kwa kuwa wote wanakubaliana hadi hapa, hatuhitaji kuendelea mbali zaidi katika historia ya nyuma.

Katika ***aya ya 18*** wale wanaodai kwamba ***aya ya 31*** inamhusu Antiochus Epiphanes wanaendelea kutumia unabii huu kwa mabishano madogo na vita kati ya Seleucus, Philopater, Antiochus Epiphanes na Ptolemeus Philomater hadi mwisho wa sura—kama Wayahudi walivyokuwa wamezoea kuutumia. Wayahudi, wakiendeleza tafsiri hii hadi katika sura ya xii, wangekuwa na sababu thabiti za kutarajia ukombozi kwa Masihi upesi; na hivyo tunasoma kwamba wakati wa kuzaliwa kwa Bwana wetu "watu wote walikuwa wakimsubiri" yeye, na kupitia kwake, ukombozi wao kutoka kwa nira ya Warumi. Lakini kuanzia ***aya ya 18*** na kuendelea, sisi tunaoona "kipinga" cha kweli, tunajitenga nao, na tunaelewa unabii huu kwa kugusia tu wahusika wakuu hadi kufikia Upapisti; na kisha, baada ya kugusia na kutambua hilo, tunaendelea hadi mwisho wa nguvu yake ya kutesha, na kuashiria tarehe hiyo kwa maelezo ya kina ya mmoja wa wahusika maarufu zaidi katika historia—Napoleon Bonaparte.

Lakini inaweza kuulizwa, kwa nini mabadiliko haya ya mbinu maalum ya mistari iliyotangulia, ya kugusia tu vipengele vikuu vya historia? Tunajibu, kwamba hili limekuwa sehemu ya mbinu ya Mungu ya kufunga na kukamilisha unabii. Zaidi ya hayo, kila kitu katika unabii kilipangwa kwa njia ambayo kisingewakwaza Waisraeli katika kuja kwake kwanza. Kama maelezo madogo madogo na ya kina ya karne ishirini yangetandazwa kama ilivyo katika unabii ulioko ***katika mistari ya 3 hadi 17*** ya sura hii, ungebaki mrefu, wa kuchosha na usioweza kueleweka; na ungewapa Wayahudi na kanisa la kwanza la Kikristo wazo la muda mrefu kabla ya Ufalme wa Mungu kuja; na hili halikuwa kusudi la Mungu.

Hivyo basi, tunaelewa ***aya za 17-19*** zinahusu nyakati na matukio ambayo Mark Antony na Cleopatra

[C29]
walichukuliwa kama mfano, wakati Antony aliposhindwa, na Misri ("Mfalme wa Kusini") ilimezwa na himaya ya Roma. ***Aya*** ya ***20*** tunaitumia kwa Kaisari Agusto, ambaye alijulikana kwa ukusanyaji wake wa kimfumo wa kodi kubwa kutoka kwa mataifa yote yaliyolipa kodi, na ambaye ukusanyaji wake wa kodi, katika Uyahudi na kote ulimwenguni uliokuwa umeendelea wakati huo, umeelezwa katika Maandiko Matakatifu kuhusiana na kuzaliwa kwa Bwana wetu. (***Luka 2:1***) Kauli, "Mfalme Kaisari Agusto akatoa amri kwamba ulimwengu wote utoheswa," inalingana kikamilifu na maelezo—"Atainuka katika nafasi yake *mkusanyaji wa kodi* katika *utukufu* wa ufalme." Sehemu hii ya mwisho ya maelezo pia inalingana kabisa; kwani enzi ya utawala wa Kaisari Agusto inajulikana katika historia kama enzi ya *utukufu zaidi* ya ufalme mkuu wa Roma, na huitwa "enzi ya dhahabu ya Roma."

Tafsiri nyingine ya ***aya ya 20*** inasomeka hivi: "Atainuka mtu mwingine badala yake ambaye atamfanya mkusanyaji wa kodi *apite kupitia nchi tukufu ya ufalme*." Hii inaonekana kutumika hasa kwa Palestina, na ingeifanya hii kuendana kikamilifu na maandishi ya Luka. Lakini matumizi yote mawili ni sahihi: Ilikuwa ni wakati wa utukufu wa Milki ya Roma, na wakusanyaji wa kodi walifanya ziara kupitia nchi ya Palestina—nchi tukufu ya ufalme. Zaidi ya hayo, ikumbukwe kwamba Kaisari Augusto alikuwa mtawala wa kwanza kuanzisha mfumo *uliopangiliwa* wa kodi duniani.

Tunasoma zaidi kumhusu mtawala huyu mashuhuri—"Ndani ya siku chache atavunjwa, wala si kwa hasira wala kwa vita." Kumhusu Kaisari Agusto, imeandikwa kwamba alikufa kifo cha kawaida, ilhali mtangulizi wake na warithi wake saba wa mamlaka ya kifalme walikufa vifo vya ghasia. Kifo chake kilitokea ndani ya miaka michache baada ya kufikia kilele cha mamlaka yake na kusababisha "wakusanyaji wa kodi wapite katika nchi takatifu ya ufalme."

Aya ya 21 inaelezea ipasavyo Tiberio Kaisari, mrithi wa Augusto: "Kusimama mahali pake mtu aliyetupwa mbali

mtu wa dharau, ambaye hawamtabidhi *heshima* ya ufalme; bali atakuja kwa amani na kupata ufalme kwa upotoshaji." Tuchunguze hapa jinsi maelezo ya kihistoria kumhusu Tiberio yanavyoendana na yale ya juu kutoka kwa nabii.

Anasema White: "Tiberius alikuwa na umri wa miaka hamsini na sita alipopanda kiti cha enzi, *akionyesha kutotaka kabisa* kuchukua majukumu yake muhimu.... Baada ya vizuizi vyote kuondolewa, mtawala mkatili aliruhusu tamaa zake za ukatili na za kimwili ziendelee bila kizuizi."

Anasema Willard: "Mwanzoni alijifanya na kuonekana kutawala kwa kiasi; lakini barakoa hiyo iliondoka haraka. The seneti, ambayo aliihamishia haki zote za kisiasa za watu, ilikuwa imeporomoka, na hivyo ikakubali matendo yake kwa upofu na kumtolea uvumba wa usifi wa kudumu mtu aliyejaza mitaa yao kwa damu. Ilikuwa chini ya utawala wa mtu *huyu aliyeporomoka zaidi* kuliko wote, ambapo Bwana wetu Yesu Kristo alisulubishwa huko Uyahudi."

Picha hizi zinaendana kabisa na maelezo ya nabii, na zinathibitishwa zaidi na ***aya inayofuata—22***. "Kwa nguvu za mafuriko wataondolewa mbele yake, na kuvunjwa; naam, hata *Kiongozi wa Agano*." Kauli hii ya mwisho inaonekana bila shaka kumrejelea Bwana wetu Yesu, ambaye, kama ilivyoelezwa hapo juu na mwanahistoria, alisulubishwa chini ya utawala wa Tiberio kwa mwakilishi wake, Pilato, gavana wa Kirumi wa Uyahudi, na kwa askari wa Kirumi.

Na baada ya muungano uliofanywa naye [Seneti ikimtambua kama mfalme] atatenda kwa hila; kwa maana atainuka na kuwa na nguvu kwa idadi ndogo ya watu. [Tiberius aliunda *Walinzi wa Praetoria*, mwanzoni 10,000, baadaye wakiongezwa hadi 20,000. Idadi hii ndogo ya watu, kama walinzi wa mfalme, walikuwa daima Roma na chini ya udhibiti wake. Kwa njia hiyo aliwatisha watu na seneti, akaondoa uchaguzi wa umma, mikutano, n.k.] Ataingia kwa amani hata katika sehemu zenye utajiri zaidi za mkoa, na atafanya kile ambacho baba zake hawajawahi kufanya, wala baba yake

wake; atawagawuliao mateke, na nyara, na utajiri: na atafikiria njama dhidi ya ngome, hata kwa kitambo." ***Ayah 23,24***

Ilikuwa sera ya Augustus na warithi wake kuhifadhi kwa amani udhibiti wa maeneo waliyokuwa wameyapata hapo awali, badala ya kutafuta nyongeza zaidi kwa njia ya uvamizi; na, ili kuhakikisha udhibiti huu, sera yao ilikuwa *kugawa* maeneo yaliyotekwa kwa kuteua magavana wa eneo, wenye heshima na mamlaka, ambao muda wao wa utumishi ulitegemea utunzaji wa utulivu katika mikoa yao, uaminifu wao kwa Kaisari na ukusanyaji wa haraka wa kodi. Hawakufuata tena, kama mwanzoni, sera ya kuibomoa na kuinyang'anya dunia ili tu kupeleka mateka kama taji mjini Roma. Kupitia sera hii ya kidiplomasia, kwa "*kutabiri mbinu*" hivi, Roma sasa ilitawala dunia kikamilifu zaidi na kwa hadhi kubwa kuliko wakati majeshi yake yalipokuwa yakizungukazunguka.

Inapaswa kutambuliwa kwamba ingawa unabii umeelezea kwa undani, na katika visa vya Augustus na Tiberius umeelezea takriban kwa mtu binafsi, bado hii imekuwa njia tu ya kufikia lengo. Mwisho unaopaswa kutimizwa ni kuashiria wakati wa uhamisho wa utawala wa ulimwengu, kutoka Ugiriki kwenda Roma, kutoka kwa majenerali wanne wa Aleksanda Mkuu, wakiokuwa wawakilishi wa mikoa minne ya ufalme huo (mashavu manne ya mnyama wa kiume wa Ugiriki yaliyotajwa katika ***Danieli 8:8***), hadi kwa ufalme wa Roma ambao wakati huo na kabla yake ulikuwa sehemu ya Ugiriki. Jenerali hawa wanne waliomrithi Aleksanda Mkuu wamewekwa alama waziwazi katika historia kama ilivyo katika unabii.* Mwanahistoria+ anasema:

Ufalme [wa Ugiriki] sasa ulikuwa umegawanywa katika sehemu nne, na sehemu moja ikapewa kila mmoja wa majenerali waliounda muungano. Ptolemy alichukua mamlaka ya kifalme *Misri*; Seleucus,

---

*Mgawanyo huu kati ya hawa wanne unatajwa waziwazi katika ***Danieli 8:8 na 11:4,5***.

+Historia ya Ulimwengu ya Willard, ukurasa wa 100.

[C32]
katika *Syria* na *Asia ya Kuu*; Lysimachus, katika *Thrace* na *Asia Ndogo* hadi Taurus; na Cassander alichukua *Masedonia* kama sehemu yake."

Katika mgawanyo huu, Italia ilikuwa katika idara ya Cassander, ambayo ilikuwa sehemu ya kaskazini, iliyoitwa "Mfalme wa Kaskazini," huku Misri ikiwa sehemu ya kusini, au "Mfalme wa Kusini." Hatimaye ushawishi wa Kirumi ulitawala, na kidogo kidogo maeneo yaliyokuwa yakimilikiwa awali na Seleucus, Lysimachus na Cassander yaliwekwa chini ya utawala wa Roma, ambayo ilikuwa sehemu ya kaskazini, na ikasalia tu Misri, sehemu ya kusini. Mfalme huyu wa kusini, Misri, alitiishwa na nguvu ya kitengo cha kaskazini, kama ilivyoelezwa hapo juu, katika siku za Cleopatra, Antony na Augustus Caesar, kwa sehemu kwa wosia wa baba yake Cleopatra, ambaye alipofariki dunia watoto wake wakiwa wadogo, aliiacha falme chini ya ulinzi wa Seneti ya Roma, na kwa sehemu kwa kushindwa kwa Mark Antony. Kwa muda fulani, kwa kweli, "Mfalme wa Kusini," Misri, alikuwa na nguvu sawa na "Mfalme wa Kaskazini," Roma. Wahistoria wanatuambia kwamba "ilikuwa taifa *kubwa zaidi* la kibiashara lililokuwepo wakati huo"; kwamba ilikuwa na "miji 33,000"; na kwamba mapato yake ya mwaka "yalifikia talanta 14,800 za fedha," takriban dola milioni 20.

Tukitambua maana na mpangilio wa unabii huu, hatupaswi kutarajia maelezo ya kina, ya kibinafsi kuhusu wafalme wa falme hizi, bali kwa "Mfalme wa Kaskazini" tunapaswa kuelewa ni mwakilishi wa himaya ya Roma, na kwa "Mfalme wa Kusini" ni mwakilishi wa ufalme wa Misri. Kwa maelezo haya tunaendelea na unabii.

Aya ya 25: "Naye [Roma] atachochea nguvu zake na ujasiri wake dhidi ya Mfalme wa Kusini [Misri], akiwa na jeshi kubwa; na Mfalme wa Kusini naye atachochewa kwa ajili ya vita akiwa na jeshi kubwa sana na lenye nguvu; lakini hatasimama; kwa maana watapanga njama dhidi yake kwa hila."

[C33]

Kuanzia mwaka 30 K.K., wakati Kaisari Augustus alipofanya Misri kuwa mkoa wa Kirumi, hakukuwa na uhasama kati ya nchi hizo mbili hadi Malkia Zenobia, mzao wa Cleopatra, takriban mwaka 269 B.K., alidai na kutawala eneo hilo. Utawala wake ulikuwa mfupi; Aurelian, mfalme wa Kirumi, alimshinda mwaka 272 B.K. Mwanahistoria anasema: "Siria, Misri na Asia Ndogo zilikitambua utawala wa Zenobia, Malkia wa Palmyra. Lakini ilibidi akabiliane na nguvu kuu za himaya na ustadi wa kijeshi wa kaptula bora wa enzi hizo. Hata hivyo Aurelian anamwelezea, 'Watu wa Roma wanazungumzia kwa dharau vita ninavyoipigana dhidi ya mwanamke. Hawajui tabia wala umaarufu wa Zenobia. Haiwezekani kuelezea maandalizi yake ya kivita na ujasiri wake wa hali ya juu.' Firmus, mshirika wa Zenobia nchini Misri, alishindwa haraka na kuuawa, na Aurelian akarudi Roma akiwa amejawa na heshima na utajiri mkubwa kama inavyoelezwa katika ***mstari*** wa 28—"Ndipo atakaporejea nchi yake kwa mali nyingi, na moyo wake utakuwa dhidi ya agano takatifu, naye atafanya [matendo mbalimbali] na kurejea nchi yake."

Kama ushahidi wa utajiri alioukusanya, zingatia dondoo kutoka kwa maelezo ya Gibbon kuhusu msafara wake wa ushindi kupitia mitaa ya Roma. Anasema:

"Utajiri wa Asia, silaha na bendera za mataifa yaliyoshindwa, na vyombo vya kifahari na mavazi ya malkia wa Syria, vilipangwa kwa mpangilio kamili au kwa mpangilio usio wa kawaida uliobuniwa kwa ustadi....Umbo zuri la Zenobia lilifungwa kwa pingu za dhahabu; mtumwa alishikilia mnyororo wa dhahabu uliomzunguka shingo yake, na karibu apoteze fahamu chini ya uzito usiovumilika wa vito. Alitembea kwa miguu mbele ya gari la kifalme ambalo aliwahi kutumaini kuingia nalo katika malango ya Roma."

Kuhusu kauli ya Nabii, kwamba atakaporejea moyo wake utakuwa dhidi ya agano takatifu [Ukristo], Mosheim anasema:

[C34]

"Aurelian, ingawa alikuwa amejitoa kupita kiasi kwa uabudu sanamu, na akiwa na chuki kali kwa Wakristo, bado hakufikiria hatua yoyote ya kuwadhuru kwa kipindi cha miaka minne. Lakini katika mwaka wa tano wa utawala wake, ama kutokana na dhana zake za kishirikina, au akichochewa na dhana za kishirikina za wengine, alijiandaa kuwasumbua: na, kama angeishi, kwa kuwa tabia yake ilikuwa katili na ya kikatili sana, na alishawishiwa sana na makuhani na wapenzi wa miungu, kwamba mateso yake yangekuwa mabaya zaidi kuliko yoyote yaliyotangulia. Lakini kabla ya amri zake mpya kufikia mikoa yote, aliuawa; na kwa hiyo ni Wakristo wachache tu walioteseka kwa ajili ya uchaji wao wa Mungu chini yake."*

Roho hii ya mateso dhidi ya Ukristo ilidhihirika *baada ya kurejea kwake* kutoka ushindi, kama ilivyotabiriwa. Aurelian alikuwa mwabudu wa jua, na alihusisha ushindi wake dhidi ya Zenobia na jua; na mara tu baada ya vita alielekea kwenye hekalu la kifahari, lililotengwa kwa ajili ya jua, ili kushukuru fadhili hiyo. Kwa kuwa Wakristo waliiona jua lisistahili kuabudiwa, inadhaniwa kwamba kukataa kwao kushiriki katika ibada hii ya jua ndiko kulikosababisha upinzani wake wa ghafla na mkali.

Aya ya 26: "Naam, wale wanaokula chakula chake wataleta anguko lake: na jeshi lake litapita kiasi: na wengi wataanguka wakiuawa." Aurelian aliuawa na majenerali wake wenyewe; jeshi lake lilifanikiwa, ingawa wengi waliuawa.

Aya ya 27 haihusu Roma na Misri, bali wafalme *wawili* au *mamlaka* katika Milki ya Roma—mamlaka ya kifalme ikiendelea kufa polepole, na mamlaka ya klerikali ikianza kuishi na kuwa na tamaa polepole. Kila mmoja alitaka kutumia mwenzake kwa malengo yake binafsi, huku akikataa mipango hiyo. Inasomeka: "Na mioyo ya wafalme hao wawili itakuwa kufanya mabaya, na watazungumza uongo wakikaa pamoja mezani; lakini haitafaulu [bado], *kwa* kuwa mwisho bado ni kwa *wakati mwingine*." Au, ili kueleza wazo hilo kwa uwazi zaidi, kipindi fulani cha miaka 1260 kilikuwa kimewekwa

---

Historia ya Ukristo, Juz. II, ukurasa wa 101.

[C35]

ya Mungu kama urefu wa nguvu ya mateso ya Kipapa; hivyo basi muungano au shirikisho kati ya klero na mamlaka ya kiraia haukuweza "*kufanikiwa*" wakati huo, kwa sababu miaka 1260 iliyohesabiwa kuanzia tarehe hiyo ingeleta "mwisho" mapema mno; kwa hiyo ilibidi iachewe, au isukumwe nyuma, na iruhusiwe kutokea taratibu kupitia kudorora kwa himaya nchini Italia. Tunaona katika kurasa za historia ya kanisa njama za maaskofu Wakristo za kutafuta *mamlaka* katika milki ya Roma; na ni wazi kwamba maliki walijadili sana iwapo itakuwa kwa manufaa yao kutambua dini hiyo mpya. Inaonekana Konstantini alitenda tu, wakati ufaao, kile ambacho wengine walikuwa wamewaza kwa kiasi fulani. Lakini hata Konstantini alizuiwa na tabia ya watu kutimiza mara moja na kwa haraka kama ilivyotakiwa muungano wa nguvu za kanisa na serikali.

Tunaona ***aya za 29 na 30*** kama kifungu cha pembeni, kilichoingizwa kuficha maana kwa muda kwa kuvunja mpangilio wa simulizi, na tunaamini kinahusu mgongano wa baadaye sana kati ya wawakilishi wa Milki ya Roma na Misri. Hakungetokea mgongano mwingine wowote kati yao isipokuwa mmoja, na ungekuwa *hasa* "wakati uliowekwa"—wakati wa mwisho, 1799. Kwa sababu hii tutaacha uchunguzi wa aya hizi hadi tutakapozingatia vita ile ya mwisho kati yao, kama ilivyoelezwa katika ***aya za 40-45***.

Aya ya 31 inaunganishwa na wazo la ***aya ya 27***, na tunatambua kuwa inahusu ile yenye mafanikio zaidi kati ya nguvu hizo mbili katika Milki ya Roma—Upapisti. Baada ya kufuatilia historia yake kupitia watawala mashuhuri binafsi hadi kufikia Aurelian, na kututambulisha kwa utawala huo miwili unaopingana
—kivuli na kidini—zilizotokea muda mfupi baadaye, utawala wa Kipapa, tabia yake na kazi yake, kama inavyohusiana na ukweli wa Mungu na Kanisa, ndivyo vinavyoonyeshwa kisha—vikiwakilishwa kama mfalme mmoja au nguvu moja, bila kujali mapapa wake mbalimbali na wanaobadilika au vichwa vyake. Tunajua kwamba katika mzozo kati ya watawala wa kiraia na wa kidini Upapisti ulikuwa

[C36]
ilitwaa ushindi; na unabii unasema, "Majeshi yatashika upande wake [au, "wenye nguvu watatoka kwake"—*tafsiri ya Young*], nao watachafua hekalu la nguvu, nao *wataondoa sadaka ya daima*, nao wataweka *machukizo yanayotia uharibifu*."

Hii tunaitafakari kumaanisha kwamba, ingawa wala kanisa wala mamlaka ya kiraia havikufanikiwa kumeza jingine, kama ilivyokuwa ikionekana inawezekana wakati mmoja, bado "wenye nguvu" walitokea, ambao walichafua misingi mikuu ya serikali ya kiraia na pia ya dini ya kweli. "Hekalu la nguvu," maeneo matakatifu ya mamlaka ya kiraia, ambayo kwa wakati huo Mungu aliwapa Mataifa, kwa falme za ulimwengu huu, yaliporomoshwa na wale waliokuwa Kanisani waliokata kiu ya utawala wa sasa, na waliofanya kila njama ili kupata mamlaka ya kiraia ili kusaidia kuendeleza mipango *yao* ya kidini; na hekalu la Mungu (makao yake matakatifu—Kanisa) lilachafuliwa na kudunishwa kwa juhudi za kudumu za "watu hawa wenye nguvu" za kupata mamlaka kwa watawala wa kiraia, na idadi, na ushawishi kwa watu. Hii ilikuwa Upapisti katika chimbuko lake, ukitengeneza njama za kujitangaza kwa mamlaka kama milki ya upadre.

Hatushangai kwamba hawa "wenye nguvu" wenye kiburi, wakiwa wamepuuza mpango wa Mungu, ambao unatenga utii wetu *wa sasa* kwa "mamlaka zilizo juu" (ambazo zimewekwa na Mungu kwa ajili ya majaribio yetu ya sasa na maandalizi yetu ya kuinuliwa *baadaye* kwa mamlaka, utukufu na utawala wa ulimwengu), na baada ya kuamua kutawala, ikiwezekana, kabla ya wakati wa Mungu, walikuwa mbali sana na mpango wa Mungu kiasi kwamba walipoteza kiini na fundo la ukweli, na wakabaki na umbo tu, mwonekano wa nje. Hatua muhimu zaidi ya mageuzi hayo ilikuwa "kuondoa dhabihu ya daima." Hili, kilele cha kudorora kwa mafundisho, kinachoonekana katika mafundisho ya Kirumi ya Ubadilishaji Halisi na Dhabihu ya Misa, tunalitaja tu hapa, tukiliacha kwa uchunguzi wa kina zaidi.

kuhusiana na unabii mwingine katika sura inayofuata. Kuanzia utangulizi wa kosa hili la maangamizi na la kufuru, Mungu anaita mfumo huu chukizo; na kuinuliwa kwake baadaye madarakani hapa kunaelezewa kama, "chukizo la uharibifu *lililowekwa*." Jinsi Papa alivyostahili jina hili, na jinsi uharibifu ulivyotokana na ushawishi wake mbaya, vimethibitishwa vyema na historia ya "zama za giza," ambazo tumetoa muhtasari wake katika toleo lililopita.

Aya 32: "Na wale wanaotenda maovu dhidi ya agano atawaharibu kwa maneno ya kupamba." Wale waliokanisani ambao hawakutimiza agano lao na Bwana walikuwa nyara rahisi kwa maneno ya kupamba, heshima, vyeo, n.k., vilivyowekwa mbele yao na ngazi za Kipapa zilipoanza kupata ushawishi. Lakini ingawa wengi walikubali makosa, si wote; maana tunasoma, "Lakini watu wanaomjua Mungu wao watakuwa na nguvu na kutenda kwa ushujaa; na wale wanaoelewa miongoni mwa watu watafundisha wengi." Hivyo basi, inaonyeshwa mgawanyiko wa Kanisa katika makundi mawili dhahiri, yanayotambulishwa katika ***Dan. 8:11-14*** kama *hekalu* na *jeshi*: kundi moja, lililoharibiwa na heshima za kupamba za ulimwengu, lilivunja agano lake na Mungu, huku kundi lingine likiimarishwa kweli na mateso waliyoyapata kwa sababu ya uaminifu wao kwa Mungu. Miongoni mwa kundi hili la mwisho kulikuwa na wengine walioelewa hali ilivyokuwa, na wakawafundisha waaminifu kwamba ndivyo ilivyoandikwa katika Maandiko kwamba Mpinga Kristo, au Mtu wa Dhambi, angeibuka kutokana na mpingano mkubwa ndani ya Kanisa.

Idadi na nguvu zilikuwa mikononi mwa wale waliotenda uasi kwa agano, ambao walijiunga na ufalme; na wale wachache waaminifu waliteswa—kuwindwa, kufungwa gerezani, kunyanyaswa, kutendewa mateso, na kuuawa kwa mamia ya njia za kutisha, kama kurasa za historia zinavyothibitisha wazi, na kama ilivyotabiriwa hapa na nabii, aliyesema, "Hata hivyo, watakufa kwa upanga, na kwa moto, kwa utumwa na kwa kuporwa—siku," [Hapa mwingine

[C38]

[mabano ya ***aya ya 34 na sehemu ya 35*** yanakatiza]—"hadi wakati wa mwisho; kwa sababu bado [ni ya baadaye] kwa muda *uliowekwa*." Muda ambao mateso haya yalipaswa kudumu haujasemwa hapa, isipokuwa kwamba yatafikia tamati kama ilivyopangwa, katika Wakati wa Mwisho. Kutoka kwa maandiko mengine tunajifunza kwamba ilikuwa kipindi cha miaka 1260, ambacho kilimalizika na Mwaka 1799 BK, tarehe iliyotajwa kwa umakini na Daniel na Mwoneshaji pamoja na katika historia.

Aya 34,35: "Basi watakapoporomoka, watasaidiwa kwa msaada mdogo." Muda kamili wa mamlaka ya mnyanyasaji (Upapazi), miaka 1260, haungekwisha hadi mwaka 1799; lakini kabla ya mwisho wake Mungu alitoa msaada kidogo kupitia harakati za Mageuzi, ambayo, ingawa mwanzoni iliongeza mateso zaidi, baadaye ilitoa faraja na ulinzi kwa wale waliodhoofika kwa sababu ya uaminifu kwa Neno la Mungu. Mageuzi yalizuia ukweli kupondwa kabisa duniani. Lakini, ole! pamoja na msaada mdogo huo walikuja tena "wanaowapamba". Mara tu mateso yalipoanza kupungua adui alitumia mbinu ileile, ambayo hapo awali ilikuwa imefanikiwa katika kuharibu na kudhalilisha kanisa, ili sasa kushinda harakati za mageuzi. Mfalme na wakuu walianza kuwapa heshima na vyeo Waprotestanti na kuungana na Ukristo wa Kiprotestanti; na hili lilisababisha matokeo mabaya sana na upotovu kutoka kwa agano, kama tunavyosoma: "Lakini wengi watamegukia kwa upendeleo; na baadhi yao wenye ufahamu [viongozi, waongozaji mageuzi, walimu, ambao waliweza kuwafundisha wengi kuhusu makosa ya Kipapa] wataanguka; ili kuwajaribu [wale wachache waaminifu] na kuwaponya na kuwawezesha kuwa weupe."

Tukifuatilia unabii zaidi, tunagundua kwamba kama vifungu vilivyotangulia vinavyoelezea kwa uwazi wahusika wakuu wanaohusika hasa na uhamisho wa utawala kwenda Ugiriki na kisha Roma, na kisha kwa ujanja, taratibu, na kwa siri kwenda kwa Upapisti kama nguvu iliyokua kutokana na mambo ya kiraia

[C39]

Roma, vivyo hivyo linapofikia suala muhimu sana la kubainisha mahali utawala wa Kipapa ulivyovunjika, ni busara tu kutarajia kwamba Napoleon, mhusika mkuu aliyehusishwa na mabadiliko haya, anapaswa kuonyeshwa; na pia, si kwa maelezo ya sura yake, bali kwa maelezo ya tabia zake za kipekee, kama vile Augustus na Tiberius Kaisari walivyotajwa. Maelezo kama hayo tunayapata; na maisha ya kazi ya Napoleon Bonaparte yanaendana kabisa na maelezo hayo. ***Aya 31-35*** zinaelezea Upapa, makosa na machukizo yake, na Mageuzi na "msaada wake mdogo" lakini kushindwa kwake kwa kiasi kutokana na upendeleo; na aya hizi zinatuleta hadi "Wakati wa Mwisho," na kutuonyesha kwamba, licha ya msaada mdogo uliotolewa, wengine *wangeanguka* kwa mateso *hadi* Wakati wa Mwisho. Na ndivyo ilivyokuwa: katika nchi zote zilizo chini ya Upapa—Hispania, Ufaransa, n.k.
—mateso kupitia Inkisisheni ya kutisha yaliendelea, hadi kuvunjwa kikamilifu na Napoleon.

Ifuatayo ni aya zinazomwelezea Napoleon, chombo kilichotumiwa na Utakatifu ili kuvunja nguvu za Upapa na kuanza mateso yake, ambayo yataishia katika uharibifu kamili, utakaotekelezwa baadaye; kama ilivyoandikwa, "Amwewe Bwana *atakayemwangamiza kwa mwangaza wa kuja kwake*." ***2 Wathessalonike 2:8***

Ni sahihi kusema kwamba *utawala* wa Kipapa uliisha mwanzoni mwa karne hii ya sasa; kwani baada ya Mapinduzi ya Ufaransa mamlaka ya Roma juu ya watawala na falme (na hata juu ya eneo lake mwenyewe nchini Italia) ilikuwa *ya jina* tu na si halisi. Pia inapaswa kukumbukwa kwamba hadi wakati huo Ufaransa ilikuwa, kati ya mataifa yote, mwaminifu na mtumishi zaidi wa mamlaka ya Kipapa. Hivyo basi, hakuna taifa lingine lililoweza kumpa Papa pigo la kushtua na la uharibifu kama walivyofanya Wafaransa. Ni wafalme, masultani, watu wa hadhi na watu wake ndio waliotii kwa urahisi zaidi maagizo ya papa—wakaandaa vita takatifu, wakapigana vita, n.k., n.k., kwa kutii amri ya papa, na waliokuwa waaminifu kiasi cha kutouruhusu Mkristo wa Kiprotestanti kuishi katika ardhi yake baada ya mauaji ya halaiki ya usiku wa Mtakatifu Bartholomew. Hakuna taifa lingine, kwa hiyo, lililoweza kumpa Upapazi pigo la kustaajabisha na la uharibifu kama Wafaransa walivyofanya.

[C40]

Kazi ya umma ya Napoleon Bonaparte, ambaye alitambuliwa hata katika enzi zake kama "mtu wa hatima," imeelezewa waziwazi sana na kauli ya unabii kiasi cha kuweka kwa hakika tarehe ya "wakati uliowekwa." Njia hii ya kuweka tarehe ni sahihi. Na tukionyesha kwamba matukio yaliyotajwa hapa katika unabii yanalingana na maisha ya Napoleon katika historia, tunaweza kubainisha tarehe kwa uhakika kama vile tunavyoweza kubainisha mwanzo wa utawala wa Kaisari Augusto, au Tiberio, au Kleopatra—walioelezewa katika ***mistari ya 17, 20 na 21***. Kazi ya Napoleon, kwa mwangaza wa unabii, iliashiria mwaka 1799 BK kama mwisho wa miaka 1260 ya mamlaka ya Kipapa, na mwanzo wa kipindi kinachoitwa "Wakati wa Mwisho." Maelezo ya unabii yanaenda hivi:

Aya 36: "Na mfalme atatenda kulingana na mapenzi yake, na atajikweza na kujikuza juu ya kila mungu, na atasema mambo ya ajabu dhidi ya Mungu wa miungu, na atafaulu hadi ghadhabu itakapotimizwa; maana kilichokadiriwa kitatendeka." Napoleon hakuwa mfalme, lakini neno mfalme ni neno la jumla linalomaanisha mtawala mwenye nguvu. Alifanya, labda, karibu zaidi "*kulingana na mapenzi yake*" kuliko mtu yeyote aliyewahi kuishi; alijulikana kwa utashi wake na azimio lake, ambalo lilishinda karibu magumu yasiyoshindika. Ili kupata maana sahihi ya aya hapo juu, ni lazima ikumbukwe kwamba neno "*mungu*" linamaanisha *mwenye nguvu*; na kwamba hutumika mara nyingi katika Maandiko kuwahusu wafalme na watawala, kama katika aya hii: "mungu wa *miungu*."* Hapa neno "miungu" linawahusu watawala, wafalme na wakuu, na usemi, "*mungu* wa miungu," au mtawala wa watawala, unamhusu papa. Watu wengi wamekiri mamlaka *fulani* ya kidini, lakini Napoleon hakukiri yeyote. Alikuwa na mapenzi yake mwenyewe, na mpango wake mwenyewe, ambao ulikuwa ni kujitukuza juu ya kila mtawala mwingine. Hata "mungu wa miungu" (yaani, mtawala wa watawala—papa) alimwomba kwa namna ya ajabu

---

*Tazama MASOMO YA MAANDIKO, Juz. II, kur. 274 na 275.

[C41]

njia; akiamuru utiifu wake kama mtumishi wake, kwa namna iliyoshtua dhana za kishirikina za dunia siku hizo, na hadhi ya ngazi za kipapa pia. Na, kama ilivyotangazwa hapa, alistawi hadi alipokamilisha dhamira yake ya kuadhibu Upapa na kuvunja ushawishi wake juu ya akili za watu. Kama uthibitisho wa hili, historia* inasema:

Wakati watawala wa kidunia ambao walikuwa wamefanya mikataba na Wafaransa walishikamana nayo kwa uaminifu, na walilipa michango iliyokubaliwa, Papa mkuu alikuwa na hatia ya ukiukaji usio na busara zaidi wa ahadi zake. Akiwa amezungukwa na makasisi ambao walikuwa washauri wake pekee, Papa alitegemea mbinu zake za zamani za ujanja na udanganyifu mtakatifu; na juhudi kubwa zilitekelezwa kuchochea akili za watu dhidi ya Wafaransa Makasisi walidai kwamba mbingu ilikuwa imeingilia kati, na il

ilitangazwa kwa hakika kwamba miujiza mbalimbali ilitendeka katika makanisa tofauti ili kutetea imani takatifu ya kikatoliki ya mamlaka ya Kipapa, ikionyesha ghadhabu ya mbinguni kwa mwenendo wa Wafaransa. Bonaparte, alipogundua kwamba Utawala wa Roma ulikuwa umepofushwa kiasi kwamba juhudi zake zote za amani zingekuwa bure, alichukua hatua za haraka kumrudishia 'Mtakatifu wake' akili.

Aliamuru Jenerali Victor kuvamia maeneo ya Kipapa, ambaye alitawanya jeshi la Papa 'kama makapi mbele ya upepo,' na kusababisha hofu kuu katika maeneo ya kidini....'Mtakatifu wake,' alipogundua kuwa Mt. Petro hakumsaidia katika hali hii ya dharura,...alituma wajumbe wenye mamlaka kamili kwa Bonaparte kuomba amani. Amani ilipatikana, lakini kwa masharti ya aibu ya kutosha: Mbali na kutii mkataba wa muda uliokuwa umefikiwa hapo awali na kuvunjwa na Papa, alilazimika kukabidhi sehemu ya eneo lake na kulipa kiasi cha pesa kinachokadiriwa kuwa milioni thelathini za livres za Ufaransa [takriban dola milioni sita], kama fidia kwa uharibifu wa mwisho.

Hii, ikiongezwa kwenye tathmini ya kwanza, ilifanya jumla ya zaidi ya kumi

---

*Kampeni za Napoleon, ukurasa wa 89,95,96.

milioni kumi za dola ambazo Papa alilipa Ufaransa kwa dhahabu na fedha, pamoja na mali nyingine za thamani—vifananizo, picha za uchoraji, n.k. Mwandishi mmoja wa Kanisa Katoliki la Kirumi anasema kwamba "Utekelezaji wa masharti haya ulimweka Papa karibu na kufilisika." Mkataba huu ulifungwa Februari 19, 1797.

Huenda ikadhaniwa kwamba muhtasari huu na ushindi wa kupindua mamlaka ya Kipapa ungekuwa wa kutosha kuithibitishia dunia kwamba madai yake ya haki ya kimungu ya kuwatawala wafalme, n.k., yalikuwa ni dhana tu; lakini kama sivyo, bila shaka hatua za mwisho ziliongezwa mwaka uliofuata, wakati jenerali wa Kifaransa, Berthier, aliingia Roma, akapanga Jamhuri huko mnamo Februari 15, 1798, na siku tano baadaye akampeleka papa kama mfungwa hadi Ufaransa, ambako alifariki mwaka uliofuata. Tangu wakati huo hadi sasa, utawala wa Kipapa juu ya falme za dunia umekuwa kivuli tu cha uwezo wake wa zamani. Tangu wakati huo, karibu haijawahi kutaja tena haki yake inayodhaniwa ya kuwaweka na kuwang'oa wafalme. Kwa hakika, papa aliyefuata mwaka wa 1800, akiwa na cheo cha Pius VII, "alichapisha hotuba ambayo ndani yake alitangaza kuwa ni mafundisho ya injili kwamba *wote* watii serikali zilizopo," jambo ambalo bila shaka lilimjumuisha yeye mwenyewe.

Aya 37: "Hautaheshimu mungu [mtawala] wa baba zake, wala tamaa ya wanawake, wala hautaheshimu mungu [mtawala] yeyote; maana atajikweza juu ya yote."

Sio tu kwamba Napoleon hakuheshimu mungu wa baba zake, Upapa, bali pia hakutazama kwa mtazamo mzuri madhehebu yoyote ya Kiprotestanti, ambayo hapa yamewakilishwa kama wanawake.* Kwa hakika, hakuna kilichomtawala isipokuwa tamaa yake binafsi.

Aya 38: "Bali badala yao [badala ya miungu yoyote kati ya hawa] atamheshimu mungu wa majeshi [nguvu za kijeshi]: na mungu ambaye baba zake hawakumjua, atamheshimu kwa dhahabu, na

---

*Kama vile Kanisa la kweli linavyoitwa kwa ishara Bibi Arusi wa Kristo, na kama Kanisa la Roma katika muungano usio waaminifu na milki ya kidunia linavyoitwa malaya, ndivyo pia madhehebu mbalimbali ya Kiprotestanti yanavyoitwa "wanawake."

fedha, na kwa vito, na vitu vinavyotamaniwa."

Wapiganaji wengine wakubwa walitambua kwa namna fulani nguvu za ajabu kwa ushindi walioupata. Alexander Mkuu alitembelea mahekalu ya washenzi, na hivyo kusherehekea ushindi; vivyo hivyo na Wa-Caesar; na katika nyakati za baadaye, chini ya Upapazi, ilikuwa desturi kwa pande zote mbili katika vita kuomba baraka na ushindi kwa Mungu, kwa watakatifu, kwa Bikira Maria na kwa mapapa; na angalau kujifanya kukubali ushindi kama uliotolewa na Mungu. Lakini Napoleon hakufanya lolote la aina hiyo: alihusisha mafanikio yake na yeye mwenyewe na kipaji chake. Majeshi yalikuwa tegemeo lake; aliweka imani yake kwa watu jasiri, mikakati ya haraka na majenerali wenye uwezo; na kwa hawa aliwasilisha maombi yake. Fomu ya kiapo chake kwa "Baraza la Wazee" la Wafaransa, alipochukua uongozi wa majeshi ya Ufaransa aliporudi kutoka Misri, inaonyesha kwamba tegemeo lake lilikuwa kwake mwenyewe na kwa majeshi yake. Hakuaapa kwa Mungu, wala kwa Biblia, wala kwa Papa, wala kwa Ufaransa; bali alisema: "Naapa! Ninaapa kwa *jina langu mwenyewe*, na kwa jina la mashujaa wenzangu!" Huku akitekeleza tamaa zake binafsi, alidai kuwa anawahudumia watu; na hazina za Roma, na za miji na nchi nyingine alizonyonya, ziliwekwa kwa ajili ya watu wa Ufaransa, ambao yeye na wanajeshi wake walikuwa sehemu yao.

Aya ya 39: "Naye atafanya hivi kuimarisha mshiko wake kwa mungu ajabu [mpya]: Yeye yeyote atakayemkiri, atampa heshima nyingi; naye atawafanya hao kutawala wengi, na atagawa nchi bure."

Napoleon aliwaweka marafiki zake na majenerali wake wa kuaminika katika nyadhifa za madaraka miongoni mwa mataifa yote yaliyotawaliwa ya Ulaya. Nyadhifa hizi zilikuwa *zawadi* zake, lakini zilihifadhiwa kwa sharti la uaminifu kwake. Zilikuwa "bure," na bado ndiyo bei ya uaminifu wao kwake. Kuhusu hili historia* inasema:

---

*Historia ya Ulimwengu ya Williard, ukurasa wa 452.

[C44]

"Mawazo ya tamaa ya Napoleon yalidhihirika zaidi. Uholanzi mwaka uliopita ilikuwa imetengenezwa kuwa ufalme, ambao kaka yake, Louis Bonaparte, aliteuliwa kuwa mfalme wake. Napoli sasa ilipewa Joseph Bonaparte, kaka mkubwa, ambaye pia alipewa cheo cha Mfalme wa Sicily Mbili. Mikoa kadhaa ilianzishwa kuwa makabambe au fiefu kuu za himaya, na ikapewa jamaa na wapendwa wa Mfalme. Dada yake Pauline aliteuliwa kuwa binti mfalme wa Guastalla; shemeji yake, Murat, akawa kabambe mkuu wa Berg na Cleves; huku Eugene Beauharnais, mwana wa Mfalme wake Josephine kutoka ndoa ya awali, akitumwa kuwa gavana mkuu wa Italia. Mikoa kumi na nne kusini na magharibi mwa Ujerumani iliundwa kuwa Shirikisho la Rhine. Zilitengwa na jumuiya ya Kijerumani, na kumtambua Napoleon kama kiongozi wao, chini ya cheo cha Mlinzi.
...Uswisi pia iliwekwa chini ya utawala wa Ufaransa, Napoleon akijitangaza kuwa 'Msuluhishi' wake.

Sera ya Napoleon pia ilimpelekea kuanzisha amri mbalimbali za heshima miongoni mwa maafisa na wanajeshi, kama vile, kwa mfano, "Legion of Honor," "The Order of the Iron Crown," n.k., n.k.

Kwa kuwa hivyo ameweka misingi ya kuthibitisha utambulisho wa mhusika huyu (Napoleon), ambaye matendo yake yanaashiria mwanzo wa "Nyakati za Mwisho," unabii unaendelea kuonyesha ni *tukio gani maalum* la wakati huo linapaswa kueleweka kama linaloashiria kwa hakika *tarehe halisi* ya kuanza kwa "Nyakati za Mwisho." Tukio hili linaonyeshwa kuwa ni uvamizi wa Napoleon nchini Misri, ambao ulidumu kwa kipindi cha mwaka mmoja na takriban miezi mitano. Alisafiri kwa meli mwezi Mei, 1798 na, aliporudi, alitua nchini Ufaransa Oktoba 9, 1799. Kampeni hii inaelezewa kwa ufasaha kwa maneno machache katika ***mistari ya 40-44***.

Aya 40: "Na katika Wakati [uliowekwa] wa Mwisho mfalme wa Kusini [Misri] atapigana naye, na mfalme wa Kaskazini [Uingereza] atakuja juu yake kama dhoruba, akiwa na magari ya kivita na wapanda farasi [Wamameluki wa Misri,

n.k.] na *jeshi kubwa la majini*. [Majeshi ya Kiingereza yalikuwa na jeshi la majini chini ya Admiral Nelson.] Naye [Napoleon] ataingia katika nchi, naye ataharibu na kupita [kwa ushindi]."

Historia inatuambia kwamba jeshi la Misri chini ya Murat Bey "baada ya mapambano makali sana lilirudishwa nyuma;...mafanikio ya Wafaransa yaliwapa Waafrika na Waaasia hofu kubwa; na makabila ya jirani yalikubali kushindwa na mshindi Lakini bahati ilikuwa ikimwandalia pigo kubwa. Kikosi chake cha majini, kilichokuwa na meli kumi na tatu za kivita [meli za kivita], pamoja na meli ndogo za kivita, kilikutana na Nelson, amiral wa Kiingereza, katika Ghuba ya Aboukir, ambaye alikuwa amekuwa akikifukuza kwa muda mrefu, na kilishambuliwa jioni ya Agosti 1, 1798, kwa kasi na nguvu ["kama kimbunga"] ambayo haijawahi kushindwa katika vita vya majini.

Aya 41-43: "Ataingia pia katika nchi ya utukufu [Palestina], na wengi wataanguka: lakini hawa watatoroka mkononi mwake, yaani Edomu na Mowaabu, na ufalme wa wana wa Amoni. [Napoleon alifuata pwani, na hakuingia bali alipita karibu na nchi hizi.] Atanyoosha mkono wake juu ya nchi, na Misri haitatoroka. Na atakuwa na mamlaka juu ya hazina za dhahabu na fedha, na juu ya vitu vyote vya thamani vya Misri; na Walibi na Waiskendi watafuata nyayo zake."

Aya 44-45: "Naye atapanda hema za jumba lake [hema zake za kifalme] katikati ya bahari, katika mlima mtakatifu wenye utukufu." Kauli hii inaweza kumaanisha mojawapo ya milima miwili—Mlima Tabor au Mlima Sinai—ambayo yote miwili inaweza kuitwa tukufu na takatifu. Mlima Tabor, mtakatifu na wa utukufu kama mahali pa mabadiliko ya sura ya Bwana wetu, na ulioitwa na Petro "mlima mtakatifu," ndipo mahema ya Napoleon yalipigwa, na mojawapo ya vita vyake muhimu zaidi vikapiganwa huko. Mlima Sinai, mtakatifu na wa utukufu kwa kuwa ndipo ambapo Sheria

[C46]

Agano kati ya Mungu na Israeli lilithibitishwa, lilitembelewa na Napoleon na "kikosi chake cha kisayansi" na walinzi wake teule.

"Bali habari kutoka mashariki na kutoka kaskazini zitamtaabisha: kwa hiyo atatoka kwa ghadhabu kuu kuharibu, na kuangamiza kabisa mataifa mengi. Hata hivyo, atafika mwisho wake, na hakuna atakayemsaidia."

Wakati akiwa Misri, habari za muungano mpya dhidi ya Ufaransa zilimfikia Napoleon, naye mara moja akaelekea Ufaransa. Kuhusiana na hili, historia inasema, "Taarifa kutoka Ulaya sasa zilimshawishi aache Misri; na, akiiacha jeshi lake chini ya Kleber, alirudi Ufaransa kwa siri na haraka. ...Mwenendo wa matukio ulikuwa umebadilika katika masuala ya Ufaransa, muungano wa pili ulikuwa umeundwa dhidi ya Ufaransa, ukiundwa na Uingereza, Urusi, Naples, Milki ya Uthmani na Austria." Linganisha maneno haya ya historia na yale ya unabii: "Lakini habari zitokazo *Mashariki* na kutoka *Kaskazini* zitamsumbua; kwa hiyo atatoka kwa hasira kuu kuharibu, na kuteketeza kabisa mataifa mengi." Hasira kuu ya Napoleon, na jaribio lake la kuangamiza mataifa yote ya Ulaya, zinajulikana sana kiasi kwamba hazihitaji kurudiwa hapa. Karibu alifanikiwa katika makusudio yake makuu; hata hivyo, kama ilivyotabiriwa na Nabii, ndani ya miaka michache mtu huyu mashuhuri sana wa enzi zake alifariki akiwa uhamishoni, akiwa ameachwa na wote.

Kama ***aya ya 40*** inavyotangaza kwamba uvamizi huu wa Misri ungekuwa "Wakati wa Mwisho" au (kama toleo *la Douay* linavyoitafsiri) "wakati uliowekwa," ndivyo ilivyo pia kwa ***aya za 29 na 30***, ambazo zinahusu tukio lile lile na ambazo zilitanguliwa kuelezwa kama kifungu cha pembeni. Itakumbukwa kwamba tumegundua kuwa ***aya za 25-28*** zinaashiria uvamizi wa awali wa Misri; na katika ***aya za 29 na 30*** inadokezwa kwamba uvamizi mkuu unaofuata wa Misri utakuwa "*wakati uliowekwa*," yaani, katika "Muda wa Mwisho," kama ilivyoelezwa katika ***aya za 40-45***.

---

*Historia ya Ulimwengu ya Willard, ukurasa wa 446.

[C47]

"Wakati uliowekwa atarudi, na kuja kuelekea kusini; lakini haitakuwa kama uvamizi wa kwanza wala wa mwisho." Uvamizi wa Napoleon nchini Misri haukufanana na ule wa enzi za Cleopatra, wala ule wa enzi za kizuka chake, Malkia Zenobia. Napoleon, ingawa alifanikiwa kama jenerali nchini Misri, hakupata ushindi kama ule wa watangulizi wake; na sababu inaelezwa katika aya inayofuata—"*Kwa maana* merikebu za Chittim ["za Warumi"—*Douay*] zitatoka juu yake." Jeshi la baharini la Kiingereza lilimsumbua Napoleon na kuzuia uvamizi wake. Kwa kuwa Uingereza pamoja na Ufaransa zilikuwa sehemu ya Milki ya kale ya Kirumi, na kwa kuwa Ufaransa ilikuwa katika vita na mabaki ya milki hiyo, ikijaribu kuivamia, tunaona umuhimu wa hizi kuitwa meli za Kirumi. "Kwa hiyo yeye [Napoleon] atahuzunika, naye atarudi, ataweka hasira *juu ya agano takatifu: naye atafanikiwa*."

Aliporudi kutoka Misri, Napoleon aliacha sera yake ya zamani ya upinzani mkali dhidi ya Upapa, na akasaini *Mkataba* wa Makubaliano na papa, ambao kwa mujibu wake dini ya Kikatholiki ya Kirumi ilirejeshwa nchini Ufaransa. Hii ilikuwa hatua *dhidi* ya ukweli; lakini alionekana kuona kwamba kwa sera hii angeweza kufanikiwa zaidi katika kuangusha Jamhuri na kujitwika mamlaka kama Kaisari. Na alifanikiwa. Lakini sera hii haikudumu kwa muda mrefu baada ya kupata mamlaka ya kiimla: punde si punde alianza tena kufanya kazi dhidi ya mfumo huo unaoitwa "Mtu wa Dhambi," kama unabii unavyoeleza kwa maneno yafuatayo: "Naye [Napoleon] atageuka [abadilika] na atawadhania *mabaya* wale walioliacha agano la patakatifu"; yaani, alianza kupanga njama na kutenda dhidi ya kanisa la Roma lililokufuru. Katika hili pia alifanikiwa.

Hivyo basi, ***Daniel xi*** inafuatilia historia ya dunia kwa uwazi, kupitia wahusika wake mashuhuri zaidi, kuanzia ufalme wa Uajemi hadi kuangushwa kwa utawala wa Kipapa. Ingawa inajumuisha

[C48]

ingawa inashughulikia kipindi kirefu cha miaka elfu mbili mia nne, inatimiza kusudi lake la kuashiria waziwazi mwaka hasa wa mwanzo wa Wakati wa Mwisho—1799. Mwaka huo ndipo ukomo wa miaka 1260 ya mamlaka ya Kipapa ya kukandamiza ulipofikia, na Wakati wa Mwisho ukaanza. Na isipuuzwe kwamba huu pia ulikuwa mwaka wa mwisho wa milenia ya Kipapa, yaani utawala wa miaka elfu moja, ulioanza, kama ilivyoonyeshwa katika toleo lililopita, mwaka 800. Lakini 1799 ilikuwa ni mwanzo tu wa kipindi kinachojulikana kama "Wakati wa Mwisho," ambacho ndani yake kila dalili ya mfumo huo itapita.

Tazama jinsi katika maneno machache ya ***mistari ya 34 na 35***, kudorora kwa Mageuzi na chanzo chake vinavyoelezwa. Upendo wa dunia na tamaa ya kuwa na mamlaka, ushawishi na raha vilikuwa mitego iliyoshawishi kanisa kwanza na kuleta Upapisti; na tamaa na juhudi zilezile vilivuruga Mageuzi. Luther na wenzake mwanzoni walikemea kwa ujasiri, miongoni mwa makosa mengine ya Kipapa, muungano wa kanisa na serikali; lakini baada ya miaka kadhaa ya upinzani shupavu dhidi ya upinzani mkali, Mageuzi yalipoanza kupata ushawishi fulani kwa sababu ya idadi, wafalme na wakuu walipoanza kuwapendeza waongozaji wa Mageuzi, na njia za kupata hadhi ya kijamii na kisiasa zilipofunguliwa mbele yao, maovu ya muungano wa kanisa na serikali, ambayo hapo awali waliona na kupinga katika Upapisti, yalisahaulika. Makanisa yaliyoreformi nchini Ujerumani, Uswisi, n.k., yalichukua nafasi ileile ya Roma, na yalikuwa tayari kuungana na kuipendelea chama chochote cha kisiasa, au mfalme, au serikali, iliyokuwa tayari kuyatambua na kuyakubali. Hivyo basi, baadhi yao waliokuwa na ufahamu walishindwa, na kutoka kuwa viongozi wa mageuzi waligeuka kuwa viongozi wa majaribu. Hivyo harakati za mageuzi, zilizokuwa zimeanzishwa vyema, zilisitishwa sana.

Lakini haya yote hayakuweza kuzuia mpango wa Mungu. Kwa hekima yake, ulishindana na kugeuzwa kuwa wema. Ilitumika, kama makosa ya Upapa yalivyokuwa

[C49]

kufanya, kuwajaribu zaidi watakatifu wa kweli, ili kuthibitisha kama walikuwa kweli wafuasi wa wanadamu au wa Mungu. Imekidhi kusudi hili tangu wakati huo hadi sasa—"ili kuwajaribu, na kuwatakasa, na kuwafanya weupe."

Ikiwa tuko sahihi kuweka mwanzo wa Nyakati za Mwisho mwaka 1799, tunapaswa kutarajia kwamba hapo kuangukia katika kosa la muungano wa kanisa na serikali kungepungua kwa kiasi, ingawa kunaweza kuhitaji miaka mingi kwa kupona kikamilifu kutoka kwenye mtego huo wa shetani. Tukiangalia nyuma, tunaona kwamba mambo yalivyotokea yanalingana kabisa na hili. Tangu tarehe hiyo kumekuwa na migawanyiko kati ya falme na makanisa, lakini hakuna miungano mipya. Kwa kweli, tarehe hii inaashiria mageuzi mapya zaidi yenye msingi imara zaidi. Ushawishi wa Upapisti juu ya falme za Ulaya ulikuwa mkubwa sana hapo awali kiasi kwamba laana zake zilitiwa hofu na mataifa kama janga linalokausha, na baraka zake zilitamaniwa kwa ajili ya ustawi wa taifa. Wakristo Waprotestanti walipoachana na Upapisti, walipokelewa na ulimwengu kama mbadala tu usio na rushwa nyingi kwa Upapisti; na mara nyingi neema, ushauri au idhini yao ilitafutwa kwa njia ileile. Lakini wakati Napoleon kwa ujasiri alipuuza baraka na laana za Upapa, na bado akafanikiwa kwa njia ya ajabu, hatua yake haikudhoofisha tu ushawishi wa Kipapa kwa serikali za kiraia, bali pia ilidhoofisha ushawishi wa mifumo mbalimbali ya Kikristo, katika masuala ya kiraia na kisiasa—ushawishi ambao ulikuwa umeimarika sana katika karne mbili na nusu.

Mageuzi mapya, yaliyoanza tangu enzi za Napoleon, hayakuwa na upungufu wowote katika ukamilifu wake ukilinganisha na mageuzi yaliyoletwa na Luther na wenzake, ingawa hayakuwa harakati za kidini, wala hayakuwa yamechochewa kwa njia yoyote na shauku ya kidini; wala washiriki wake hawakutambua kwamba walikuwa wanatimiza kazi iliyowekwa kwa ajili yao katika unabii karne nyingi kabla. Napoleon na wafanyakazi wenzake walikuwa watu wasio na Mungu, waliokuwa wamechochewa na tamaa zao binafsi za kupata madaraka;

[C50]
lakini Mungu, bila wao kujua, alikuwa akidhibiti mkondo wao na kuufanya utimie makusudio yake mwenyewe, jambo ambalo lilitokea kwa ufanisi. Kama mageuzi ambayo Mungu alianza kwanza ndani ya Kanisa lenyewe yangeendelea, kama waongozaji wa mageuzi na wazao wao wangeendelea kuwa waaminifu kwa Ukweli, makusudio yake makuu yangeweza kutimizwa kupitia utume wao wa heshima. Lakini waliposhindwa na pongezi za ulimwengu, Mungu alionyesha kuwa alikuwa na njia na mbinu zingine za kutimiza kusudi lake.

Kazi ya Napoleon, pamoja na Mapinduzi ya Ufaransa, ilivunja nguvu ya dhana potofu za kidini, ilinyenyekeza kiburi cha mabwana wa dini waliojikuza, iliamshua ulimwengu kwa ufahamu mpana zaidi wa mamlaka na haki za ubinadamu na kuvunja utawala wa Kipapa ambao Mageuzi ya Kidini yalikuwa yameupiga pigo la kifo hapo awali, lakini ambao mkondo wake wa baadaye ulikuwa umeuponya. (***Ufunuo 13:3***) Enzi inayokaribia kufungwa na
Mwaka wa 1799 BK, ulioashiriwa na kampeni ya Napoleon ya Misri, uliweka muhuri na kufafanua kikomo cha utawala wa Kipapa juu ya mataifa. Hapo, wakati uliowekwa (miaka 1260 ya mamlaka) ukiwa umekwisha, hukumu iliyotabiriwa dhidi ya mfumo huo ilianza, ambayo hatimaye lazima "uitumie na kuangamiza kabisa." ***Dan. 7:26***

Tarehe hii pia inaashiria wazi mwanzo wa enzi mpya ya uhuru wa fikra, na utambuzi wa haki na fursa za mtu binafsi, na tayari imejulikana kwa hatua zake za haraka za maendeleo kuelekea utimilifu kamili wa kazi iliyopangwa kwa Wakati wa Mwisho huu. Kama mfano mmoja, zingatia kuibuka na kazi ya Jumuiya mbalimbali za Biblia—"Jumuiya za Biblia zenye maafa," Roma inaziita, ingawa sasa haiwezi kuzizuia. Na kitabu kitakatifu ambacho zamani alikifunga kwa minyororo, akikitia kifuniko katika lugha zilizokufa, na akawazuia waja wake waliokodolewa kukisoma, sasa kimesambazwa kwa mamilioni katika kila taifa na lugha. Chama cha Biblia cha Uingereza na Nchi za Kigeni kilianzishwa mwaka 1803;

[C51]

Chama cha Biblia cha New York mwaka 1804; Chama cha Biblia cha Berlin-Prussia mwaka 1805; Chama cha Biblia cha Philadelphia mwaka 1808; na Chama cha Biblia cha Marekani mwaka 1817. Upana wa kazi iliyofanywa na vyama hivi katika karne hii ni wa ajabu. Biblia kwa mamilioni huchapishwa kila mwaka na kuuzwa kwa bei nafuu, na maelfu mengi hutolewa bure kwa maskini. Ni vigumu kukadiria ushawishi mpana wa kazi hii. Ingawa bila shaka mengi yamepotea, matokeo kwa ujumla ni kuvunja vifungo vya utumwa na dhana za kishirikina, za kisiasa na za kidini. Mafundisho yake tulivu—kwamba mapapa, makasisi na waumini wa kawaida, pamoja na wafalme, majenerali na walevi, wote lazima watoe hesabu kwa Bwana mmoja—ndiyo kitu kikubwa zaidi kinacholeta usawa.

Ingawa harakati ya mageuzi ya kidini kote Ulaya ilikuwa imetikisa sana ushawishi wa Upapisti, bado makanisa yaliyofanyiwa mageuzi yalikuwa yameiga kwa karibu sana sera yake ya uongozi wa kisiasa, kuungana na milki za kidunia, na madai ya mamlaka ya kleriki juu ya watu (kwamba "wanaseminari" ni utawala maalum na ulioteuliwa kimungu duniani), kiasi kwamba athari ya kwanza ya mageuzi hayo ilibadilika sana, na ikawacha watu na watawala wa kiraia kwa kiasi kikubwa chini ya hofu ya kishirikina na utii kwa kila kitu kilichoitwa mamlaka ya kanisa. Mageuzi hayo yaligawanya miongoni mwa madhehebu kadhaa sehemu kubwa ya heshima ya kishirikina na isiyo na afya iliyokuwa ikielekezwa zamani kwa Papa pekee. Lakini mageuzi ya kisiasa yaliyoshuhudiwa katika Karne hii ya Kumi na Tisa, yakianza hasa tangu 1799, "Wakati wa Mwisho," ingawa ni tofauti sana na yale ya awali, bado ni *mageuzi*. Mapinduzi na uhuru wa makoloni ya Amerika—kuanzishwa kwa mafanikio kwa Jamhuri yenye ustawi, serikali ya watu na kwa ajili ya watu, bila kuingiliwa na utawala wa kifalme au uongozi wa kidini—kulikuwa kumeweka somo jipya mbele ya watu waliokuwa sasa wakiamka, ambao kwa karne nyingi walikuwa wamelala usingizi katika ujinga wa haki zao zilizotolewa na Mungu

haki, wakidhani kwamba Mungu alimteua kanisa kuwa mtawala mkuu wa dunia, na kwamba walilazimika kuwatii wafalme na maliki waliothibitishwa na kanisa, bila kujali jinsi matakwa yao yalivyokuwa ya dhuluma, kwa sababu kanisa lilikuwa limewatangaza kuwa *wameteuliwa na Mungu*, kupitia kwake.

Kwa watu waliokandamizwa kwa muda mrefu na watawala wa dini, Amerika ikawa chanzo cha mshangao. Hakika ilikuwa "Uhuru ukimulika dunia." Hatimaye, wakiwa wamebanwa na udanganyifu wa makasisi, matumizi ya kifalme yasiyodhibitiwa, n.k., yaliyoongezwa na kushindwa mara kwa mara kwa mazao, yaliyowafanya kuwa maskini na karibu kufa njaa, watu wa Ufaransa waliamka kwa kukata tamaa na kufanikisha mapinduzi ya kutisha zaidi yaliyodumu kwa miaka kumi na nne, kuanzia 1789 hadi 1804.

Ingawa matukio hayo ya fujo na ghasia yalikuwa ya kutisha, yalikuwa ni tunda halali, athari ya kijahili, ya kuamka kwa watu waliodhulumiwa kwa muda mrefu na kutambua aibu na unyanyapaa wao. Ilikuwa ni kuvuna dhoruba kwa mamlaka za kiraia na kidini, ambazo *kwa jina* la Mungu na la ukweli zilikuwa zikipofusha na kufunga, kwa ajili ya kujinufaisha wenyewe, watu ambao Kristo alikufa kwa ajili yao.

Bila shaka, mwitikio kama huo kutokana na chanzo kama hicho ungeelekea kwenye ukufuru. Ufaransa ghafla ikawa nchi ya wakufuru kabisa chini ya ushawishi wa Voltaire na washirika wake, ambao waliifurika nchi kwa maandishi yao, wakidharau na kuitania Ukristo, au tuseme, Kanisa la Roma lililokufuru, ambalo ndilo Ukristo pekee waliokuwa wakilifahamu watu wa Ufaransa. Waliibua uongo wake, upuuzi wake, unafiki wake, maovu yake, ukatili wake na uovu wake wote, hadi watu wa Ufaransa wakajaa shauku ya kuangamiza Ukatoliki na dini yote kama vile walivyokuwa na shauku ya kuuunga mkono hapo awali. Na Ufaransa maskini, iliyodanganywa, iliyokuwa chini ya ushawishi kamili wa Upapa kwa miaka elfu moja,

[C53]

ikidhani kwamba Kristo wa kweli na siye Antikristo ndiye aliyekuwa bwana wake wa kuchukiza, ilipiga kelele kwa maneno ya Voltaire, "Mbaya huyu aanguke"; na juhudi zao za kumwangamiza Mpinga Kristo anayechukiza zilisababisha maafa yote ya Mapinduzi ya Ufaransa—mfano wa ajabu wa haki ya malipo yanaporodheshwa na mauaji ya kutisha ya siku za Mtakatifu Bartholomew, na matukio mengine yanayofanana yaliyochochewa na kushangiliwa na Upapa.

Ufaransa usioamini ghafla uliinuka kwa nguvu zake, ukaangamiza Bastille, ukatoa tamko lake la haki za binadamu, ukawadunguua mfalme na malkia na kutangaza vita dhidi ya wafalme wote na huruma kwa wapiganaji wa mapinduzi kote. Wakati huo huo, watawala wa dunia kwa hofu kubwa walihofia usasi wa mapinduzi usipate kuibuka miongoni mwa watawaliwa wao; na, wakihofia machafuko ya kimataifa, waliunda miungano kwa ajili ya ulinzi wao wa pamoja dhidi ya watawaliwa wao, ambao kwa kweli walikuwa wakishikiliwa kwa shida. Wafaransa walikataa Ukristo, na wakakamata mali zote kubwa na mapato ya Kanisa Katoliki la Kirumi, pamoja na mali za mfalme na watu wa hadhi ya juu. Mitaa ya Paris ilijaa damu tena, lakini ilikuwa ni damu ya mapadri na watu wa hadhi ya juu na wafuasi wao, badala ya ya Waprotestanti. Idadi ya waliotekelezwa inakadiriwa kuwa 1,022,000. Hawa waliuawa kwa mamia kupitia taratibu zilizobuniwa kwa ajili hiyo. Wakati wa uwindaji na mauaji hayo, makasisi walidhihakiwa kwa kuwakumbusha matendo yanayofanana ya Wapapista dhidi ya Waprotestanti, na mafundisho yao wenyewe—kwamba "mwisho hutangaza njia." Wapinduzi walidai kuwa *mwisho* walioutafuta ulikuwa uhuru wa kibinadamu, kisiasa na kidini; na kwamba kifo cha wale waliopinga hili kilikuwa cha lazima, kama njia pekee ya uhakika.

Kama mambo yote ya aina hiyo, Mapinduzi ya Ufaransa yalikuwa uovu mkubwa, na yalisababisha mateso makubwa kwa mamilioni ya watu; lakini, kama mengineyo, pia yalikuwa marekebisho ya kiasi ya uonevu mkubwa; na, kama mengineyo, yaliendeshwa na Mungu kwa ajili ya mema, kwa

kuongezeka kwa maarifa na kusogezwa mbele kwa mipango yake kama ilivyoonyeshwa katika unabii. Hapa tunachomeka maoni kwamba Mapinduzi ya Ufaransa yanaonyeshwa waziwazi katika Kitabu cha Ufunuo, ambacho kinaonyesha wazi kwamba taabu ya mwisho kwa mataifa yote ya "Ulimwengu wa Kikristo" ilifafanuliwa katika enzi hiyo ya hofu. Tauni hiyo ya Ukafiri na Uasi, iliyoenea kutoka Ufaransa kote ulimwenguni, ililishwa na kunenepeshwa na mafundisho na desturi za uongo zisizo za kimaandiko za "Ulimwengu wa Kikristo," zilizowakilishwa si tu katika Upapa bali pia katika "Orthodoxi" kwa ujumla. Ukristo wa jina tu haujatibu ugonjwa huu, na hauna nguvu ya kuzuia mlipuko wake zaidi, uliotabiriwa katika Maandiko kuwa ndio taabu kuu zaidi ambayo itawahi kujulikana duniani.

Ushawishi wa washirikina wa Ufaransa ulisambazwa kote Ulaya na majeshi ya Napoleon, na ukadhoofisha sana mamlaka ya wafalme na makuhani. Lakini uendeshaji mkali wa Napoleon kwa Upapisti, akitenda kama kichwa na mwakilishi wa Ufaransa isiyoamini, ulifikisha kilele, na zaidi ya yote ulisaidia kuvunja vifungo vya heshima za kishirikina, ambazo kwa muda mrefu ziliwafanya watu wa kawaida kuwa watumwa wa tabaka la "makuhani". Lakini Napoleon asiye na woga hakuishia tu kupuuza laana za Papa Pius VI lakini alimwekea adhabu kwa kukiuka maagizo yake (ya Napoleon), na hatimaye akamlazimisha kurudisha kwa Ufaransa maeneo ya Kipapa yaliyotolewa miaka elfu moja kabla na Charlemagne (ambaye Napoleon alidai kuwa mrithi wake), ilifungua macho ya watu pamoja na wafalme wa Ulaya kwa uongo wa madai ya Mamlaka ya Kipapa. Mapinduzi makubwa ya maoni ya umma wakati huu, kuhusu mamlaka ya Kipapa, yanaonekana katika ukweli kwamba Napoleon, alipochukua cheo na kujitangaza Mfalme wa Kirumi kama mrithi wa Charlemagne,* hakwenda Roma

---

*Vita vikubwa vya Napoleon vya Ulaya vilikuwa ni majaribio yake tu ya kuunganisha tena ufalme huo kama ulivyokuwa chini ya Charlemagne.

[C55]

ili apambwe taji na papa, kama walivyofanya Charlemagne na wengine, bali aliamuru papa aje Ufaransa kuhudhuria upambwe wake taji. Na hata wakati huo kiongozi huyo aliyefanikiwa, ambaye mara kadhaa alikuwa amevunja vunja, kumwonea maskini na kumdhalilisha Upapaji, hakuridhia kutawazwa na papa, na hivyo kukubali hadhi ya kiimla kwa utambuzi wowote wa mamlaka ya kipapa, bali alimweka tu papa (Pius VII) apatehudhuria, ili kuidhinisha na kutambua sherehe hiyo, na kubariki taji ambalo Napoleon kisha alichukua kutoka madhabahuni na kulivaa kichwani mwake. Mwanahistoria anasema, "Kisha akamwekea taji malkia wake kichwani, kana kwamba kuonyesha kuwa *mamlaka yake* yalikuwa ni matokeo ya vitendo vyake mwenyewe"—matokeo ya mafanikio yake ya kiraia na kijeshi. Wala tangu wakati huo papa hajawahi kuombwa tena kutoa taji la Milki ya Roma. Mwandishi Mkatoliki wa Kirumi* anasema kuhusu uteuzi huu wa taji:

"Akifanya kinyume na Charlemagne na wafalme wengine, ambao walikuwa wameelekea Roma katika matukio kama hayo, yeye [Napoleon] *alisisitiza kwa kiburi chake* kwamba Baba Mtakatifu aje Paris kumweka taji. Papa alihisi *kusita sana* kuachana na desturi ya kale. Kwa hakika, aliona kuwa *ni kudhalilisha cheo chake kilicho juu*."

Kuhusu unyanyasaji uliotendwa kwa Upapazi na Napoleon, historia+ inasema:

Mkataba wa kusitisha vita ulifikiwa [Juni 23, 1796] na Papa [Pius VI], masharti yake yalikuwa ya kumtia aibu kiasi kiongozi wa kanisa, ambaye hapo awali alikuwa mtawala mwenye nguvu zaidi barani Ulaya. Padri mkuu, ambaye zamani alitembea juu ya shingo za wafalme, aliwateua na kuwarejesha madarakani watawala, aligawa majimbo na falme, na, kama kuhani mkuu na mrithi wa Mwenyezi Duniani, alianzisha mamlaka kama bwana mkuu, na kutawala juu ya wakuu wa watawala wengine, alilazimika kunywa kikombe cha unyenyekevu hadi chembe za mwisho.

---

*Kiti cha Mt. Petro, ukurasa wa 433.

+Kampeni za Napoleon, ukurasa wa 89,90.

[C56]

Ikiwa kinywaji hicho kilikuwa kichungu, kilikuwa ni kile ambacho waandamizi wake walikuwa wamewagawia wengine kwa ukarimu. Alilazimishwa kufungua bandari zake kwa meli za Ufaransa, na kupiga marufuku bendera za mataifa yote yaliyo katika vita na Jamhuri hiyo; kuruhusu jeshi la Ufaransa kuendelea kumiliki balozi za Bologna na Ferrara; kukabidhi ngome ya Ancona; kuwapa Wafaransa picha 100 za sanaa, sanamu za kifua, vyombo vya maua au sanamu nyinginezo zilizoteuliwa na makomishina waliotumwa kutoka Paris hadi Roma; pia hati 500 (za kale na za thamani) za kuchaguliwa kwa njia ileile; na, ili kufanya yote kuwa matamu, Utakatifu wake alipaswa kumlipa Jamhuri livres za Kifaransa 21,000,000, ambazo nyingi zake zilipaswa kuwa katika fedha taslimu, yaani, dhahabu na fedha ghafi."

Kwa kutozitimiza adhabu hizi kwa wakati, faini ya pesa iliongezwa hadi livres 50,000,000, na baadhi ya maeneo ya Kipapa yalilazimishwa kukabidhiwa kwa Ufaransa; na hatimaye papa alifungwa na kupelekwa Ufaransa, ambako alifariki.

Hata Pius VII, ambaye alikuwa amerudishiwa heshima zake za kipapa, na ambaye mwaka 1804 *alihudhuria* kutawazwa kwa Napoleon, baadaye kwa amri ya Napoleon (1808-1809) alinyang'anywa kila chembe ya mamlaka ya kidunia; na majengo ya kihistoria na hazina za sanaa za Roma zilichukuliwa chini ya ulinzi wa Wafaransa. Lugha iliyotumiwa na Napoleon ilikuwa kwamba "mchango wa maeneo uliotolewa na mtangulizi wetu mashuhuri, Charlemagne, kwa Kiti Kitakatifu,...Urbino, Ancona, Macerata, viungane milele na Ufalme wa Italia."

Maana ya haya inaelezwa hivi na mwandishi Mkatoliki wa Kirumi*:

"Kuongezea hili, iliongezwa kwamba papa aendelee kuwa askofu wa Roma, akitekeleza majukumu yake ya kiroho kama waliotangulia walivyofanya katika enzi za mwanzo, hadi enzi za utawala wa Charlemagne. Mwaka uliofuata, akitiwa moyo na mafanikio ya majeshi yake, Kaisari aliamua kwamba papa apokonywe utawala wake wa kijina—kivuli tu cha mamlaka ya kidunia, kilichokuwa kimesalia kwa

---

*Kiti cha Mt. Petro, kur. 439,440.

[C57]

yeye katika *mji* wake *mkuu* na wilaya jirani. [Hii ilikuwa ikishikiliwa na Upapa kwa miaka mingi kabla ya zawadi ya Charlemagne—kuanzia A.D. 539.] Kwa hivyo alitoa tamko jipya, kutoka ikulu ya Waakiseri wa Austria, kwamba Roma iwe Mji Huru wa Kifalme; kwamba utawala wake wa kiraia usimamiziwe na baraza lililoteuliwa na Kaisari; kwamba monumenti na hazina zake za sanaa zichukuliwe chini ya ulinzi wa Kifaransa; na kwamba papa, kwa kuwa alikuwa ameacha kutawala, kipato kipangiwe mtakatifu wake."

Baada ya hili, Papa Pius VII alitoa waraka wa kufukuzwa kanisani dhidi ya Napoleon, na akashikiliwa kama mfungwa na kupelekwa Ufaransa, ambako hatimaye alitia saini Mkataba wa Fontainebleau, wa tarehe 25 Januari, 1813, ambao katika mkataba huo alimkabidhi Napoleon mamlaka ya kuteua Maaskofu na Maaskofu Wakuu, na kwa kiasi kikubwa akaondoa mamlaka yake ya kupinga uteuzi huo. Hivyo basi, kwa vitendo alimpa Napoleon mamlaka ya papa, jambo ambalo Napoleon alikuwa akilitamani kwa muda mrefu.

Wakatoliki wa Kirumi pia hawakuacha kutambua umuhimu wa matukio yaliyozindua karne hii ya sasa. Hawakubali tu hasara na unyanyasaji uliofanywa, kama ilivyonukuliwa hapo juu, bali wanadai kwamba utawala wa Miaka Elfu wa Upapa (miaka elfu moja kuanzia wakati wa zawadi ya Charlemagne ya majimbo yaliyotajwa hapo awali kwa Upapa—A.D. 800) ulimalizika kwa kuondolewa kwa falme zake na Napoleon; tangu wakati huo haujawahi kuwa na nguvu zaidi ya mifupa tu. Ni dai la Upapa kwamba, kama Ufalme wa Kristo, umetimiza utawala uliotabiriwa juu ya mataifa, uliotajwa katika ***Ufunuo 20:1-4***, na kwamba kipindi cha sasa cha shida kwa mfumo huo ni "muda mfupi" ambao Shetani ameachiwa huru, uliotajwa katika ***aya ya 7 na ya 9***. Ni wale tu wanaoona katika Upapisti *uigaji* wa Shetani wa Kristo wa kweli, na wanaotambua Kanisa la kweli na utawala wa kweli, ndio wanaoweza kuthamini hili kikamilifu.

Labda tumechukua mifano ya kutosha kumshawishi msomaji kwamba kipindi cha Mapinduzi ya Ufaransa na enzi za Napoleon kilikuwa kipindi cha kipekee sana katika historia ya Upapa; na

[C58]

Ushawishi wa Kipapa, uliovunjika wakati huo, haujawahi kupatikana tena. Ingawa wakati mwingine fadhili fulani zilitolewa, zilikuwa tu kwa muda mfupi, na zikafuatiwa na unyanyasaji mpya, hadi mwaka 1870 mamlaka yote ya kidunia ya mapapa yakaisha tena—tunaamini hayatasawazishwa kamwe. Kumbuka, pia, kwamba walikuwa ni wanajeshi wa Napoleon waliovunja Mahakama za Usuluhisho, na kuweka kikomo kwa mateso na mauaji ya umma kwa sababu ya imani za kidini.

Athari ya kuporomoka kwa kiasi kwa utaalamu wa kichawi na dhana za kishirikina, ingawa imesababisha ukosefu wa imani *ulio wazi* zaidi, pia, kwa kuangusha hivi heshima ya kishirikina kwa watu, imesababisha fikra zenye busara zaidi kwa watu watakatifu wa Mungu—wengi wao ambao hapo awali hawakuwa na ujasiri hata wa kufikiri, au kuchunguza Maandiko wenyewe. Hivyo, mapinduzi haya yalikuwa na manufaa kwa maendeleo ya ukweli na ya Ukristo wa kweli, kwa kuchochea utafiti wa Biblia. Kwa kweli yaliendeleza kazi njema *iliyoanzishwa* katika Mageuzi ya enzi za Luther, ambayo ilikuwa imezuiwa na ujinga na utumwa wa umma, na upendo wa mamlaka, heshima, utawala na starehe kwa upande wa "wakuu wa dini."

Hivyo basi tumeonyesha kwamba mwaka 1799 ulianza kipindi kinachoitwa Wakati wa Mwisho; kwamba katika wakati huu Upapia utaharibiwa kidogo kidogo; na kwamba Napoleon aliondoa si tu zawadi za maeneo za Charlemagne (miaka elfu moja baada ya kutolewa), bali pia, baadaye, mamlaka ya kiraia ya Kipapa katika jiji la Roma, ambayo ilitambuliwa *kwa jina* tu tangu kutangazwa kwa amri ya Justiniani, M.W. 533, lakini *kihalisi* tangu kuangushwa kwa ufalme wa Waostrogothi M.W. 539—miaka 1260 kabla ya 1799. Huu ulikuwa mpaka kamili wa wakati, nyakati na nusu wa mamlaka yake, kama ilivyofafanuliwa mara kwa mara katika unabii. Na ingawa kwa kiasi fulani

[C59]
imeidaiwa tena tangu wakati huo, Upapa hauna dalili yoyote ya mamlaka ya kidunia au kiraia leo, kwani ume "*kamatizwa*" kabisa. Mtu wa Kosa, akiwa hana mamlaka ya kiraia, bado anajigamba na kujivunia; lakini, akiwa hana nguvu za kiraia, anasubiri uharibifu kamili katika siku za usoni, kwa mikono ya umati uliokasirika (wakala wa Mungu asiyejua), kama inavyoonyeshwa wazi katika Ufunuo.

Wakati Huu wa Mwisho, au siku ya *maandalizi* ya Yehova, ulioanza mwaka 1799 B.K. na kufungwa mwaka 1914 B.K., ingawa unafafanuliwa na ongezeko kubwa la maarifa kuliko enzi zote zilizopita, utafikia kilele chake katika wakati mkuu zaidi wa taabu ambao dunia imewahi kujua; lakini hata hivyo inajiandaa na kuongoza katika zile nyakati za baraka zilizokuwa zimeahidiwa kwa muda mrefu, wakati Ufalme wa *kweli* wa Mungu, chini ya udhibiti wa Kristo *wa kweli*, utaweka kikamilifu utawala tofauti kabisa na ule wa Mpinga Kristo. Kwa kuwa kipindi hiki kinaandaa na kuongoza kuelekea Ufalme, pia kinaongoza kwenye mzozo mkuu kati ya mpangilio wa zamani na mpya ambao kupitia kwake ule mpya utaanzishwa. Na ingawa mpangilio wa zamani lazima upite, na mpya lazima uchukue nafasi yake, mabadiliko hayo yatapingwa vikali na wale wanaonufaika na mpangilio wa sasa. Mapinduzi, duniani kote, yatakuwa matokeo yake, na kusababisha uharibifu wa mwisho na kamili wa mpangilio wa zamani na kuanzishwa na kuimarishwa kwa mpya.

Vigunduzi, uvumbuzi na faida zote zinazofanya enzi yetu kuwa bora kuliko enzi nyingine zote ni vipengele vingi vinavyofanya kazi pamoja katika siku hii ya maandalizi kwa ajili ya enzi ijayo ya Miaka Elfu, wakati mageuzi ya kweli na yenye afya, na maendeleo halisi na ya haraka katika kila nyanja, vitakuwa ndiyo utaratibu, kwa wote na kwa ajili ya wote.

[C60]

AMKA KUTOKA HUZUNI YAKO!

"Mwanamke wa Sioni, amka kutoka kwa huzuni yako!
Amka! kwa maadui zako hawakuonei tena. Nyota ya
mchana ya furaha inaangaza juu ya vilima: Inuka! kwa
maana usiku wa huzuni yako umepita.

"Wadui wako walikuwa hodari, lakini mkono uliowashinda,
Nao wakatawanya majeshi yao, ulikuwa na nguvu zaidi:
Walitoroka kama makapi yaliyofukuzwa na fimbo ya adhabu
iliyowafukuza; farasi wao na magari yao ya vita vilikuwa bure.

Binti wa Sayuni, nguvu iliyokukomboa, inapaswa kusifiwa
kwa kinubi na ngoma. Piga kelele! Maadui
waliyoikandamiza wameangamizwa, mnyanyasaji
ameshindwa na Sayuni ni huru.

[C61]

UCHUNGUZI III

SIKU ZA KUSUBIRI UFALME
—*DANIELI* XII—

Kazi ya Ufalme kwa Ufupi—Kipindi cha Kusubiri Kitashuhudia Ongezeko Kubwa la Maarifa na Safari—Utabiri wa Sir Isaac Newton Kuhusu Reli—Siku 1260—Mafuriko kutoka Kinywa cha joka—Siku 1290 Zinaashiria Kuenea kwa Uelewa wa Maono, Ulio Sahihi Kwa Sehemu—Kukatishwa Tamaa, Majaribu na Matokeo—Siku 1335—Baraka Kisha kwa Wale Waliotii Waliosubiri—Marejeleo ya Bwana kwa Siku Hizi za Kusubiri, katika Mfano wa Bikira Kumi.

"Wakati wa Mwisho" ukiwa umeonyeshwa katika ***sura ya kumi na moja***, ***sura ya kumi na mbili*** inaelekeza kwenye Ufalme, na inaeleza kuhusu kusubiri, n.k., ambavyo vingetangulia kuanzishwa kwake, wakati wa "Wakati wa Mwisho." Aya tatu za kwanza zinaeleza kwa ufupi matokeo makuu ya mpango wa Mungu.

"Na wakati huo atainuka Mikaeli, yule mkuu wa wakuu anayesimama kwa ajili ya watoto wa watu wako; na kutakuwa na wakati wa dhiki, ambao haukuwahi kutokea tangu kulipo taifa, hata kufikia wakati huo; na wakati huo watu wako wataokolewa, kila mtu atakayepatikana ameandikwa katika kitabu. Na wengi wa wale waliokaa usingizini katika vumbi la dunia wataamka, wengine kwa ajili ya uzima wa milele, na wengine kwa aibu na dharau ya milele. Na wenye hekima watang'aa kama mwangaza wa anga la juu [***Jua—Mathayo 13:43***]; na wale wanaogeuza wengi kwa haki watang'aa kama nyota, milele na milele.

[C62]

Ikiwa, katika ***sura ya kumi na moja***, muhtasari wa miaka 2,300 ya historia ya dunia ulikuwa mfupi na uliobainika, lakini ulio wazi, muhtasari huu wa utawala wa Milenia wa Masihi, katika aya tatu, ni wazi zaidi hata zaidi. Na bado yote yapo humo. Mikaeli (jina linalomaanisha "Nani kama Mungu," au mtu anayemwakilisha Mungu) ni jina linalotumika hapa kumwelezea Mkombozi wetu mkuu, ambaye kwa kweli ndiye Mkuu mkuu aliyeteuliwa na Mungu kusimama na kuwakomboa watu wa Danieli, watu wa Mungu—wote wanaompenda Mungu kwa kweli na uaminifu—Waisraeli kweli**.** (***Warumi 9:6,25,26***; ***Wagalatia 6:16***) Atawaokoa kutoka kwa dhambi, ujinga, maumivu na kifo, na kutoka kwa mateso yote na mashambulizi ya watumishi wa Shetani waliokufwa macho, ambayo hapo awali yalikuwa karibu kuwaangamiza. Wote walioandikwa katika Kitabu cha Uzima cha Mwana-Kondoo wataokolewa milele, kutoka kwa maadui wote: wale waliyoandikwa kuwa waliostahili wakati wa enzi za Kiyahudi na za Mababa wa Kale, pamoja na hawa waliyoandikwa wakati wa enzi ya Injili, na wale watakaoandikwa wakati wa enzi ya Miaka Elfu. Ingawa watu wote wa Mungu (wote wanaompenda na kumtii wanapomfahamu) wataokolewa, bado viwango vya heshima vitakavyotolewa kwa wengine—washindi—vimeandikwa kwa uangalifu; vivyo hivyo ukweli kwamba baadhi ya watu wakubwa wa zamani—Alexander, Nero, Napoleon, Mabaisara, Mapapa, n.k.—ambao vipaji vyao, vilivyotumiwa vibaya, vikakandamizwa huku vikimwangazia ulimwengu, vitaonekana katika sura zao halisi, na watajihisi aibu na kudharauliwa wakati wa enzi hiyo ya Milenia. Wala muhtasari huu mfupi wa utawala wa Kristo hauachi kutaja wakati ule mkuu wa taabu ambao utaanzisha utawala huo—wakati wa taabu ambao, ukilinganishwa nao, hakuna mapinduzi yaliyopita yatakayoweza kulinganishwa, taabu ambayo hata Mapinduzi ya Ufaransa yatakuwa duni, wakati wa taabu ambao haukuwahi kuwepo tangu kulipo taifa, la, wala hautawahi kuwepo tena; kwa maana kwamba Kiongozi huyu mkuu, Mikaeli, hatashinda tu ulimwengu wote, bali utawala wake ni utawala wa milele. Haki ndiyo msingi wa

kiti chake cha enzi, na wanadamu wakishaugusa faida zake mara moja, wengi wao hawataridhia kamwe kingine, kwa maana Ufalme wake utakuwa "tamani ya mataifa yote."

Hapa uzi wa unabii huu, ukishamaliza urefu wake, unakoma, na aya zilizosalia za sura hii ni kwa lengo la kutoa (sio kwa Danieli na watumishi-wenzake wa wakati wake, bali kwa watoto wa Mungu, watumishi-wenzake wa Danieli wanaoishi katika Nyakati za Mwisho) vipindi fulani vya 1260, 1260, 1290 na 1335 siku za kiishara, mtawalia, ambazo, kwa wakati ufaao, zitatufanya tuhakika, kuhusu wakati ambao tunaishi kwamba kwa kweli ni wakati wa Mavuno au "Mwisho" wa enzi ya Injili.

Daniel, ambaye alikuwa amesikia maelezo marefu ya mizozo kati ya falme za ulimwengu huu, na sasa hatimaye ushindi wa Ufalme wa Mungu mikononi mwa Mikaeli, Mkuu wa Wafalme, alikuwa na hamu ya kujua *ni lini* ungewaokoa watu wa Bwana. Lakini akaambiwa (beti 4): "Bali wewe, Danieli, funga maneno hayo, na ufunge kitabu hicho hata wakati wa mwisho: [hapo] wengi watakimbia huku na kule, na maarifa yataongezeka."

Sio tu kwamba ongezeko la jumla la maarifa linalotokea linaimarisha mafundisho ya ***Danieli xi***, kwamba Wakati wa Mwisho ulianza mwaka 1799, bali pia utabiri wa kukimbia huku na kule—safari nyingi na za kasi—unaimarisha hilo. Haya yote ni ya Wakati wa Mwisho. Meli ya kwanza ya mvuke ilianza kutumika mwaka 1807; gari la kwanza la mvuke mwaka 1831; telegrafu ya kwanza mwaka 1844; lakini leo maelfu ya magari makubwa na meli za mvuke zinasafirisha umati wa watu huku na kule, "kwenda na kurudi."

Sir Isaac Newton, mwanasayansi mashuhuri wa nyota wa karne ya kumi na saba, alivutiwa sana na kauli hii ya Nabii Daniel, na akatangaza imani yake kwamba katika utimilifu wake maarifa ya binadamu yangeongezeka kiasi kwamba huenda watu wasafiri kwa kasi ya maili hamsini kwa saa.

[C64]

Voltaire, mpinga dini maarufu wa Kifaransa, alipata kauli hii na akasema kwa dharau:

"Sasa tazama akili kuu ya Newton, mwanafalsafa mkuu aliyegundua sheria ya uvutano: alipokuwa mzee na kuanza kupagawa, alianza kusoma kitabu kiitwacho Biblia, na ili kuamini upuuzi wake wa kustaajabisha alitaka tutaamini kwamba maarifa ya wanadamu yataongezeka sana hivi kwamba siku moja tutaweza kusafiri maili hamsini kwa saa! Mzee mpumbavu maskini!"

Wote hawa wawili walifariki muda mrefu kabla ya Wakati wa Mwisho kuleta ongezeko lake la ajabu la maarifa, jambo ambalo linatimiza zaidi ya kutosha utabiri wa mwanafalsafa Mkristo, uliotokana na ufunuo wa kimungu.

Siyo kwa Danieli, bali kwa watoto wa Mungu wanaoishi wakati wa Mwisho, ndiyo mazungumzo, n.k., yaliyoelezwa katika ***mistari ya 5-7***: "Nami, Danieli, nilitazama, na tazama, wengine wawili walisimama, mmoja ng'ambo ya kingo za *mto* [*tafsiri ya Young*], na yule mwingine ng'ambo ya kingo za mto. Naye mmoja akamwambia yule aliyekuwa juu ya maji ya mto, 'Itachukua muda gani kufikia mwisho wa maajabu haya?' Ndipo nikamsikia yule mtu aliyevaa kitani, aliyekuwa juu ya maji ya mafuriko; naye akainua mkono wake wa kulia na wa kushoto kuelekea mbinguni, akapiga kiapo kwa Aliye Hai Milele kwamba [mwisho utakuwa] baada ya wakati mmoja, nyakati mbili na nusu wakati."

Suala la uchunguzi maalum lilikuwa "chukizo cha ukiwa," la ***sura 11:31-33***, ambalo Daniel alihusisha ipasavyo na yule mhusika wa kutisha aliyeonekana katika maono yake ya awali, yaliyorekodiwa katika ***sura 7:8-11,21,24-26 na 8:10-12, 24-26***.

Muda, nyakati mbili na nusu, au nyakati tatu na nusu au miaka (360 x 3 1/2 = siku 1260, muda wa kiishara—miaka 1260 halisi), yaliyotajwa hapa, yanaonyeshwa mahali pengine kuwa ni kipindi cha mamlaka ya Kipapa. Linganisha ***Dan. 7:25; 12:7*** na ***Ufu. 12:14***

[C65]

na ***Ufu. 12:6; 13:5***. "Mafuriko" ambayo ndani yake miaka hii 1260 ya mamlaka ya Kipapa ilikoma—kama inavyoonyeshwa na malaika aliyesimama *juu* ya mafuriko, akitangaza kikomo cha nyakati—yalikuwa ishara ya hali ya mambo wakati wa mapinduzi ya Ufaransa ambayo tayari yametajwa. Huu ndio "mafuriko" yale yale yaliyotajwa katika ***Ufunuo 12:15,16***, ambapo inaonyeshwa kwa undani zaidi, ikitoka kinywani mwa nyoka au joka, na ambapo lengo lake halisi, kwa mtazamo wa Shetani, linafafanuliwa kuwa ni kumtelekeza "mwanamke" (Kanisa la Mungu linalopinga), wakati vipindi vyake vya miaka elfu moja mia mbili sitini (1260) vya kujificha jangwani vilipokuwa karibu kuisha, na lilipokuwa likijitokeza hadharani "likitegemea [mkono wa] mpenzi wake," Neno la Mungu. ***Wimbo Ulio Bora 8:5***

Kwa alama, maji kwa ujumla huwakilisha *ukweli*, na alama hiyo inahifadhi maana yake hata ikisemwa kuwa inatoka kinywani mwa joka au nyoka. Wazo linalotolewa na alama hii ni kwamba *ukweli* utatoka kupitia kwa vyombo vya uovu, na kwa nia mbaya. Na hili hasa tunalokuta: nguvu ya mapinduzi ya Ufaransa ilikuwa katika ukweli kwamba yalisukumwa na *kweli* nyingi kali, kuhusu upadri na utawala wa kifalme, na kuhusu haki na uhuru wa mtu binafsi wa wote. "Haki za Mwanadamu" kwa kweli ilikuwa kaulimbiu ya uasi huo dhidi ya ukandamizaji wa kiraia na kidini. Ukweli kuhusu haki za binadamu ulionekana na kuelezwa huko ambao unatuletea mshangao tunapozingatia ujinga, dhana potofu na utumwa wa wakati huo, ambao umati ulikuwa umeishi chini yake kwa muda mrefu. *Ukweli* mwingi ulioenea kama "mafuriko" nchini Ufaransa wakati huo, ukiilowanisha kwa damu, sasa unakubalika kwa jumla miongoni mwa watu wote wenye ustaarabu; lakini ulikuwa na nguvu mno, na uliwasilishwa ghafla mno, kwa wakati huo.

Hakika, unabii unaonyesha wazi kwamba nyoka, Sa-tan, hakukusudia kile ambacho kwa utunzaji wa Mungu kime-tokea, bali kinyume chake. Katika hili alijizidi, kwani yeye

[C66]

amefanya katika nyakati zingine. Shetani hatawahi kutuma maji ya kweli ili kubariki na kupumzisha na kuachilia kutoka kwa utumwa: kinyume chake, juhudi zake zimekuwa tangu mwanzo kupofusha na kufunga binadamu kwa usalama katika ujinga na dhana za kishirikina; na mafuriko haya ya ghafla ya maji (ukweli) yalikusudiwa kutenda kama dawa ya kutoa chakula, ili kusababisha kuondolewa kwa *chakula* cha uhuru ambacho watu walikuwa tayari wakikipokea kutoka kwa Biblia, kama matokeo ya Mageuzi, na hivyo kuwalazimisha watawala na walimu kupinga ukweli kwa hofu ya fujo.

Mpango wa Shetani katika kuchochea Mapinduzi ya Ufaransa ulikuwa kuanzisha tahadhari kote Ulaya, hasa miongoni mwa tabaka lenye ushawishi lisilopendelea uhuru, na kuonyesha nchini Ufaransa nadharia kwamba, endapo dhana potofu za Roma zingepinduliwa na uhuru kupewa uhuru kamili, sheria na utaratibu vyote vingekwisha haraka. Hii ilikuwa mbinu ya kisiasa ya kipekee, inayomfaa mwandaji wake, na iliyokusudiwa, kama anavyoonyesha nabii, kuimwangamiza "mwanamke" (Kanisa lililoreformi), na kuwasukuma wote wenye msimamo wa kihafidhina na wapenzi wa amani—watawala na watawaliwa
—kurudi kwenye umoja na maelewano na Upapa. Kushindwa kwa mpango huu hakukutokana na ukosefu wa ujanja kwa mbunifu wake, bali ilitokana na nguvu ya juu ya Mungu, ambayo kupitia kwake anaweza kufanya mambo yote yafanye kazi pamoja kwa ajili ya mema.

Katika kisa hiki mpango wa Mungu, wa kumlinda "mwanamke" (Kanisa) dhidi ya hila za Shetani na wa kufanya mabaya yaliyokusudiwa yalete mema, unaweza kufuatiliwa waziwazi, katika utimilifu kamili wa unabii uliotolewa miaka elfu moja na mia saba kabla, yaani: "Na nchi ikamsaidia mwanamke, na nchi ikafungua kinywa chake na kumeza mafuriko yale ambayo joka lilimwaga kutoka kinywani mwake." "Nchi," kwa alama, kama ilivyoelezwa tayari, inawakilisha jamii—watu wanaopenda utaratibu; na ni ukweli wa historia kwamba mafuriko ya ukweli yaliyosambaa kote Ufaransa—yakishutumu Upapa na upadri wake, na ufalme na tabaka lake la juu la kifalme linaloishi kwa wengine, kama sababu zinazohusika za kiasi kikubwa cha ujinga, umaskini na dhana potofu za watu—yalimezwa, au kufyonzwa

na watu wa Ulaya kwa ujumla (ardhi ya Kirumi). Hali ilikuwa kiasi kwamba ingawa Upapia na aristokrasia ya kifalme zilikuwa zimeogopa kabisa, pia zilikuwa zimetengana kabisa, kutokana na kuporomoka kwa ushawishi wa Kipapa pamoja na majeshi ya Napoleon. Na wakati "mtu wa hatima" hatimaye aliposhindwa, na watawala wa Ulaya wakounda kile kilichoitwa "Muungano Takatifu," kwa ajili ya kukandamiza uhuru wa watu na kudumisha viti vyao vya enzi, ilikuwa ni kuchelewa mno kuwafunga watu; kwani, baada ya kunywa mafuriko ya maji, hawakutaka kujisalimisha. Pia ilikuwa kuchelewa sana kufikiria kuirejesha Papa, ambaye alikuwa amedharauliwa sana na laana zake dhidi ya uhuru na Wafaransa zilikuwa zimemrudia; hivyo papa *hakualikwa hata* kujiunga na "Ushirikisho Mtakatifu," ambao hapo awali angekuwa kiongozi wake anayetambuliwa. Hivyo basi "mwanamke," Kanisa la Mungu lililoreformishwa na linaloendelea, likasaidiwa, likanusurika kutumbukizwa, na uhuru na ukweli vikajitokeza waziwazi mbele ya watu; na kuanzia wakati huo na kuendelea, roho ya uhuru na Neno la Mungu vimewaongoza wote waliokuwa tayari kufuata, katika nuru na ukweli zaidi na zaidi.

Hivyo basi, hii ndiyo ilikuwa "mafuriko" iliyoweka alama ya mwisho wa mamlaka ya Kipapa na mwanzo wa "Siku ya Maandalizi" ya Bwana au "Wakati wa Mwisho." Ilikuwa juu ya mafuriko haya ambapo mjumbe wa Bwana alionekana kitabiri kusimama, kutangaza mwisho wa wakati, nyakati na nusu wakati. Na tangazo hili lilitolewa kwa kujibu swali, "Mwisho wa mambo haya ya ajabu utakuwa lini?" "Mambo ya ajabu" au "maajabu" yaliyorejelewa hayakuwa mambo ya ***sura ya 12:1-3***, yanayohusu Ufalme wa Mungu. Yale hayakuwa ya ajabu, bali yalitarajiwa. "Mambo ya ajabu" yalikuwa ni taabu, mateso na majaribu yaliyotokea kati ya wakati huo kwa watu watakatifu wa Mungu, *hasa* wakati wa, na kama matokeo ya, utawala wa nguvu ya kipekee au "papa," yaani Upapisti; kuhusu jambo hili Danieli alikuwa ameuliza kabla ya hasa . (***Dan. 7:19-22***)

[C68]

Swali lilikuwa, Mungu ataruhusu kwa muda gani upotovu huu wa ajabu wa ukweli, udanganyifu huu wa ajabu kwa watoto wake na mataifa? Jibu lililotolewa linapima mamlaka ya Kipapa, likitoa kwa uwazi wakati wa mwisho wake, na linaongeza, "Wakati wa kupondwa kwa nguvu ya watu watakatifu unapokwisha, mambo haya yote [ya ajabu] yataisha."

Katika ***aya ya 5***, Danieli anaonyeshwa mtu upande wa kila upande wa "mafuriko," wakiuliza kwa pamoja ni lini mambo haya ya ajabu yangeisha. Hii inaonekana kuashiria kwamba hata wakati mamlaka ya Kipapa ilipokuwa imeisha, watu wangekuwa na shaka kama zamani, kuhusu iwapo mamlaka yake ya mateso na ya kukandamiza ilikuwa kweli imeisha kabisa. Na si ajabu, tunapokumbuka kwamba hata baada ya nguvu zake kuvunjwa, baada ya "*utawala* wake kuondolewa," na hata ilipokuwa ikiangamizwa, "papa" huyu, hivi karibuni kama mwaka wa 1870, ulitoa maneno makuu kuhusu kutokoseka kwake. Danieli, akiwakilisha watakatifu, anasema (***Dan. 7:11***), "Niliitazama basi [baada ya utawala wake kuisha na kukosa nguvu ya kulikandamiza tena ukweli, nguvu ya watu watakatifu], *kwa* ajili ya sauti ya maneno makuu yale aliyoyasema pembe ile, nikamwona [haikupata mamlaka juu ya watakatifu wala ukweli, bali ilikuwa na athari nyingine] mnyama ukauliwa, mwili wake ukaangamizwa na kupewa moto wa kuungua"—fujo kuu. Hivyo basi, uharibifu wa masalio ya serikali katika himaya ya kale ya Roma, uliosababishwa na ushawishi wa kupotosha wa maneno ya kibwanyenye ya Kipapa yaliyoendelea, hata baada ya utawala wake kuisha, unaonyeshwa hivi.

Kwa kuwa mwisho wa nyakati za mamlaka ya Kipapa haujawekwa wazi tu kwa njia hii, kama tukio la Mapinduzi ya Ufaransa, bali pia na matukio ya ***sura ya 11:40-44***, yanayoashiria mwaka huo huo wa 1799, tunaweza kupima nyuma kwa miaka 1260 ili kuona kama mamlaka ya Kipapa ilianza hapo. Tukigundua kuwa ilianza hapo, tutakuwa na ushahidi wetu ulio wazi na thabiti kadiri imani inavyoweza kuomba. Basi, hebu tithibitishe.

[C69]

Kupima nyuma miaka 1260 kutoka 1799 kutatuweka katika Mwaka 539 B.K., ambapo tutaonyesha mamlaka ya Kipapa ilipoanza. Lakini mfumo wa Kipapa umekuwa mchanganyiko wa ujanja wa kisiasa na ujanja wa kichungaji, na ulikuwa na mwanzo mdogo na wa taratibu, pamoja na mwisho wa taratibu, kiasi kwamba maoni mbalimbali kuhusu mwanzo na mwisho wake yangekuwa ya busara na yanawezekana, hadi tutakapopata tarehe thabiti za Mungu za kuinuka na kuanguka kwake, na kuona jinsi zilivyo sahihi kabisa. Upapisti ulidai mamlaka ya juu katika masuala ya kanisa na serikali, na kujihusisha na siasa, kabla ya kutambuliwa na wapinzani wake; kama vile pia ulivyojaribu kutumia mamlaka ya kiraia, na kumtangaza kiongozi wake kuwa asiyekosea, tangu kipindi ambacho unabii unaonyesha mamlaka yake yalivunjika na kuanza kupotea. Lakini Upapaji haujatambuliwa na watu wa Italia wa mkoa wa Romagna tangu kipindi cha ujinga na heshima ya kishirikina kilipovunjika wakati wa Mapinduzi ya Ufaransa. Ingawa wakati mwingine, kati ya mapinduzi, papa ameketi kama mtawala wa jina tu wa Nchi za Kipapa, amekuwa tu kama mvamizi mgeni, mwakilishi wa Austria au Ufaransa, ambao majeshi yao kwa zamu yalimlinda akiwa madarakani.

Sasa, tukijua kwamba miaka 1260 ilianza mwaka 539 B.K., tunaweza kugundua kile ambacho hapo awali hakikutambuliwa. Wapapisti wenyewe wanapendelea kuweka mwanzo wa mamlaka yao ama wakati wa uongofu wa Konstantino na ukristo wa jina tu wa Milki ya Roma mwaka 328, au tangu utoaji wa Nchi za Kipapa kwa kanisa na Charlemagne mwaka 800. Hata hivyo, ukweli ni kwamba Konstantino hakukubali kwa namna yoyote ile mamlaka ya kiraia kama haki au umiliki wa kanisa. Kinyume chake, ingawa alipendelea Ukristo, ilikuwa ni kanisa lililomfanya mfalme kuwa angalau *kiongozi mwenza* wake, kiasi kwamba mfalme aliitisha mabaraza ya kanisa na kuingilia masuala ya kanisa, ingawa kanisa halikuruhusiwa kuingilia masuala ya kiraia. Tarehe ya A.D. 539, inayoonyeshwa na fimbo ya kipimo ya unabii ya miaka 1260 , ni karibu katikati kati ya hii

[C70]
muungano wa kanisa na himaya mwaka 328 B.K., na utambuzi wake kamili na Charlemagne, kama kichwa cha mamlaka yote—mgawaji wa mamlaka ya kiraia na kidini
—A.D. 800.

Tangu enzi za Konstantino, maaskofu wa Roma walikuwa wamechukua nafasi ya juu kabisa mbele ya ulimwengu, na punde si punde walianza kudai mamlaka juu ya wengine wote—katika kanisa na pia katika ulimwengu—wakidai kwamba mtu *mmoja* anapaswa kutambuliwa kama mamlaka au kichwa katika kanisa, na kwamba askofu wa Roma awe yule mtu. Walidai kwamba Petro pamoja na Paulo waliishi Roma, na kwamba hivyo Roma ilikuwa imekuwa kiti cha mamlaka ya kitume, na pia kwamba, kwa sababu ya kuwa kiti cha Waakiseri kwa muda mrefu na kiti cha serikali ya kiraia, ilikuwa na hadhi ya mamlaka katika fikra za watu.

Hata hivyo, maombi haya ya ubabe hayakukubaliwa kirahisi. Roho ya ushindani ilikuwa imeenea, na mashemasi wengine katika miji mikubwa mingine pia walidai ubabe, wengine kwa sababu moja na wengine kwa sababu nyingine. Haikuwa hadi mwaka wa 533 B.K. ambapo askofu wa Roma alitambuliwa hivyo na mfalme, Justiniani I. Hii ilikuwa kuhusiana na mjadala mkali wa kidini ambapo mfalme alichukua upande wa askofu wa Roma, akitambua ustahiki wa Bikira Maria kuabudiwa, na kubishana na Waethyukia na Wanesitoria kuhusu utofauti na mchanganyiko wa asili katika Bwana wetu Yesu. Mfalme alihofia kuwa mjadala huo ungeweza kugawanya kanisa, na hivyo kugawanya ufalme ambao alitamani kuuunganisha kwa nguvu zaidi; kwani hata katika siku hizo za mwanzo kanisa la jina tu na ufalme vilikuwa kitu kimoja—"Ukristo." Na akitaka kuwa na mamlaka fulani kama kigezo cha kutatua mzozo huo, na kuwaambia watu nini cha kuamini na nini cha kutokuamini, na akigundua kuwa askofu wa Roma tayari ndiye aliyekuwa maarufu zaidi kati ya wadai wa mamlaka ya juu (upapa au ukuu), na pia ndiye aliyekuwa "wa kweli" zaidi—ndiye aliyekuwa karibu zaidi na mapatano

[C71]

na maoni ya mfalme kuhusu masuala hayo—Justiniani, kupitia nyaraka, sio tu alikemea mafundisho ya Waeutikia na Wanesitoria, bali, akimwomba askofu wa Roma kama *Kichwa* cha makanisa yote matakatifu, na wa makuhani wote watakatifu wa Mungu, hivyo alimtambua, na akataka kumsaidia papa katika kupigilia chini ukanamna na kuimarisha umoja wa kanisa.

Pamoja na amri hii, mfalme alimwambia hivi Papa Yohana, patriaki wa Roma*:

"Justiniani mshindi, mwabudu, mwenye heri, mashuhuri, mshindi, na mkuu daima, kwa Yohana, askofu mkuu mtakatifu sana wa mji mlezi wa Roma, na patriaki. Tukitoa heshima kwa Kiti kitakatifu cha Mitume na kwa Utakatifu wako (kama ilivyokuwa na bado ni tamaa yetu), na tukiheshimu Utakatifu wako, kama inavyostahili kwa baba, tumekuwa wa haraka kumjulisha Utakatifu wako kila kinachohusu hali ya makanisa, kwa kuwa daima imekuwa tamaa yetu kuu kulinda umoja wa Kiti chako kitakatifu cha Mitume, na hadhi ya makanisa matakatifu ya Mungu, ambayo bado inajidumisha na inadumu bila kutikiswa, bila kitu chochote cha

---

Victor Justinianus, mwema, mwenye heri, mashuhuri, mshindi, Mfalme wa milele, kwa Yohane, Askofu Mkuu mtakatifu sana wa Jiji kuu la Roma na Patriaki. "Tukirudisha heshima kwa kiti kitakatifu cha kitume, na kwa utakatifu wenu (jambo ambalo daima limekuwa na bado ni ombi letu), na kama inavyostahili kwa baba tukuheshimu, tumekuwa na haraka ya kuleta kwa utakatifu wenu maarifa yote yanayohusiana na hali ya makanisa; kwani daima tumekuwa na shauku kubwa ya kulinda umoja wa kiti chenu kitakatifu cha kitume, na hali ya makanisa matakatifu ya Mungu, ambayo hadi sasa imedumishwa, na inaendelea bila mtafaruku wowote. Na kwa hiyo tumewahi kuwaweka chini na kuwashirikisha mapadri wote wa eneo lote la Mashariki na kiti chenu kitakatifu. Hivyo basi, mambo yaliyotatizwa yaliyopo sasa (ingawa ni dhahiri na yasiyo na shaka, na yamekuwa yakishikiliwa na kuhubiriwa kwa uthabiti na makasisi wote daima kulingana na mafundisho ya kiti chenu kitakatifu cha kitume) tumeona ni lazima yafikishwe kwa ufahamu wa utakatifu wenu. Maana hatuvumilii jambo lolote linalohusu hali ya makanisa, hata kama likiwa dhahiri na lisilo na shaka, lisijulikane pia na Utakatifu wako ambaye ni kichwa cha makanisa yote matakatifu. Kwa vyovyote vile (kama ilivyosemwa), tunaharakisha kuongeza heshima na mamlaka ya kiti chako."

[C72]

kuipinga. Na hivyo tumekuwa na haraka kuweka chini ya Kiti cha Utakatifu wako, na kuunganisha nayo, makasisi wote wa mkoa mzima wa Mashariki. Basi, kwa sasa, tumeona ni lazima kwamba mambo yanayotatiza yajulikane na Utakatifu wako, hata kama ni dhahiri na ya uhakika kiasi gani, na hata kama yamelindwa na kutangazwa kwa uthabiti na makasisi wote kulingana na mafundisho ya Kiti chako cha Kitume. Kwa maana haturuhusu swali lolote liibuliwe kuhusu jambo lolote linalohusu hali ya makanisa, hata likiwa dhahiri na la uhakika kiasi gani, lisijulikane pia kwa Utakatifu wako, ambaye ni Kichwa cha makanisa yote matakatifu. Kwa maana katika mambo yote (kama ilivyosemwa) tunahimiza kuongeza heshima na mamlaka ya Kiti chako."

Kisha barua inarejelea maoni fulani, yaliyoitwa ya kiheretiki, yaliyokuwa yakisababisha mzozo, na inatoa imani ya mfalme kama inayolingana na ile ya Kanisa la Roma. Inahitimisha hivi*:

---

*"Tunatambua hata hivyo makungano matakatifu manne: yaani, ya watakatifu baba mia tatu na kumi na nane waliokusanyika katika mji wa Nikea: na wazee watakatifu mia moja na hamsini waliokutana katika mji huu wa kifalme: na wazee watakatifu waliokutana kwa mara ya kwanza huko Efeso: na wazee watakatifu waliokutana huko Kalcedonia: kama vile kiti chenu kitakatifu cha kitume kinavyofundisha na kuhubiri. Kwa hiyo, makuhani wote wanaofuata mafundisho ya kiti chenu kitakatifu cha kitume wanaamini na kuhubiri hivi.

"Hivyo basi, tumekuwa na haraka kuiletea hili kwa utukufu wako kupitia Hypatius na Demetrius, maaskofu watukufu sana, ili utukufu wako usijulikane, kwamba mambo haya yamekanushwa vibaya na kwa njia ya Kiyahudi na watawa wachache fulani, kulingana na usengenyaji wa Nestorio. Hivyo basi, tunaomba huruma yenu ya kitata; ili kwa barua zenu mtakazotuma kwetu, na kwa askofu mtakatifu sana wa mji huu mkuu, na patriaki wenu ndugu yenu (kwa maana yeye pia ameandika kwa watakatifu kupitia watu hao hao, akiharakia katika yote kuifuata kiti kitakatifu cha utukufu wenu), tufahamishieni waziwazi, kwamba wote wanaokiri yaliyoamriwa hapo awali kwa usahihi, watakubaliwa na utakatifu wenu, na wale ambao kwa Kiyahudi wangezidi kukataa imani ya kweli, hukumu dhabiti ya ukafiri wao. Zaidi ya hayo, upendo wa wote kwenu, na mamlaka ya kiti chenu kitakua; na umoja wa makanisa matakatifu kwenu utahifadhiwa bila kusumbuliwa, wakati mashemasi wao wote watakatifu watakapojifunza kupitia kwenu yale yaliyoripotiwa kwenu, yaani mafundisho ya kweli ya utakatifu wenu. Hata hivyo, tunakuomba, Ee Mbariki, utusalie, na kutupatia utunzaji wa Mungu."

[C73]

Sasa tunakiri [uhalali wa] majumbe matakatifu manne: yaani, ya wazee watakatifu 318 waliokusanyika katika mji wa Nike [Baraza la Nike], na ya wazee watakatifu 140 waliokusanyika katika mji huu wa kifalme [Baraza la Konstantinopoli], na ya wazee watakatifu waliokusanyika kwanza huko Efeso [Mtaguso wa Efeso], na wa wale wazee watakatifu waliokusanyika huko Kalcedonia [Mtaguso wa Kalcedonia], kama Kiti chako Kitakatifu kinavyofundisha na kuthibitisha. Kwa hiyo, makasisi wote wanaofuata mafundisho ya Kiti chako Kitakatifu, waamini, na wakiri, na wathibitishe. Hivyo basi, tumekimbilia kumjulisha Utakatifu wako, kupitia Hypatius na Demetrius, mashemasi waliobarikiwa sana, ili isifichike kwako ni mafundisho yapi yamekanushwa kwa uovu na watawa wachache, kwa mtindo wa Kiyahudi, kulingana na uzushi wa Nestorio. Kwa hiyo tunatafuta huruma yako ya kitata, [tukiomba] kwamba kwa barua iliyotumwa kwetu na kwa mashemasi watakatifu sana wa mji huu mzuri, na kwa patriaki, ndugu yako (kwa kuwa yeye mwenyewe, pia, ameandika kwa njia ile ile kwa Utakatifu wako, akikimbilia katika mambo yote kufuata Kiti cha Kitume cha Utakatifu wako), utuweke wazi kwamba Utakatifu wako unakubali wote wanaokiri ipasavyo yale yaliyoamriwa, na unalaani uzushi wa hawa waliokosa ujasiri, kwa kufuata desturi ya Kiyahudi, kukanusha imani ya kweli. Kwa maana kwa njia hii upendo wa wote kwenu na mamlaka ya Kiti chenu kitakua zaidi; na umoja wa makanisa matakatifu, ambao umevurugwa, utahifadhiwa kwenu, kwa kuwa kupitia kwenu maaskofu wote watakatifu zaidi watakuwa wamejifunza mafundisho halisi ya Utakatifu wenu, kuhusu yale mambo *yaliyoelekezwa kwenu*. Sasa tunakuomba, Ee Utakatifu wako, utusalie, na kutupatia ulinzi wa mbinguni.

Papa Yohane alijibu yaliyo hapo juu, kwa tarehe ya Machi 24, A.D. 534.*

---

*Tunakariri yafuatayo kutoka kwa jibu lake:

"Kwa Mwana wetu Mwenye Utukufu na Mwenye Huruma Justiniano Augusto, "Yohane Askofu wa Mji wa Roma. "Miongoni mwa sifa zenu zilizo wazi za hekima na upole, Ewe Mkuu Mkristo, mwangaza angavu kama nyota unawaka, kwa kuwa mmefundishwa na upendo wa imani na shauku ya upendo katika mafundisho ya kanisa, mnahifadhi heshima ya kiti cha Roma, na mnaitii yote, na mnaielekeza katika umoja wake, ambaye mwandaji wake, hili

[C74]

Wakati huo huo mfalme aliandika kwa patriaki wa Constantinople. Tunataja kifungu cha kwanza cha barua yake, kama ifuatavyo*:

"Epifanio, Askofu Mkuu mtakatifu na mwenye baraka zaidi wa mji huu wa kifalme, na Patriaki wa Kiikumi:—Tukitaka Utakatifu wako ujue mambo yote yanayohusiana na hali ya kanisa, tumeona ni lazima kutumia muhtasari huu wa kanisa, na kupitia huu kufanya dhahiri mipango ambayo tayari imeanzishwa, ingawa tuna hakika kwamba nawe pia unafahamu kuhusu mipango hiyo. Na kwa kuwa tulithibitisha kwamba wengine, wageni kwa Kanisa Takatifu Katoliki na ya Kihirisi, walifuata uzushi wa wasengenyaji Nestorius na Eutyches, tulitangaza edikti ya kikanisa (kama Utakatifu wako unavyojua) ambayo ndani yake tulikemea wazimu wa wasengenyaji. Kwa namna yoyote ile hatujabadilika, wala hatutabadilika, wala hatujavuka

---

yeye ndiye wa kwanza wa mitume, alipowaamuru Bwana akisema, "Lisha kondoo wangu": Kwamba ndiye kichwa cha kweli cha makanisa yote, kanuni za baba na sheria za wakuu vinathibitisha, na kauli za heshima za utauwa wenu zinashuhudia....Hivyo basi, tumeipokea kwa heshima ya kawaida barua ya cheo chenu cha juu, iliyotumwa kupitia Hypatius na Demetrius, watu watakatifu sana, ndugu na mashemasi wenzangu: ambao pia kwa ripoti yao tumegundua, kwamba mmetangaza kwa watu waaminifu amri kwa upendo wa imani ili kuondoa nia ya wanaheresi, kulingana na mafundisho ya kitume, kwa makubaliano ya ndugu na mashemasi wenzetu. Jambo hilo, kwa kuwa linaendana na mafundisho ya kitume, tunathibitisha kwa mamlaka yetu."

*"Kwa Epifania, Askofu Mkuu mtakatifu sana na mwenye heri wa Mji Mkuu wa Roma na Patriaki wa Kiikumi.

Wakati tulipotaka kujua utakatifu wako kuhusu mambo yote yanayohusu hali ya kanisa, tuliona ni muhimu, kwa njia hii, kutumia maandiko matakatifu kwake, na kupitia hayo kumwonyesha wazi yale ambayo tayari yameanza kuchukuliwa hatua, ingawa sisi pia tumeshawishika kuwa yeye anajua yale yale. Basi, tulipogundua kwamba wengine wamepotoshwa na uongo wa wapinga dini Nestorio na Eutikhio, wakiepuka kanisa takatifu, katoliki, na la mitume, tulitangaza hapo awali amri takatifu (kama vile utakatifu wako unavyojua) ambayo kupitia kwake tunakemea hasira za wakerehemu, kiasi kwamba hatukubadilisha chochote kwa njia yoyote ile, hatubadilishi wala hatupitilizi ule mpangilio wa kanisa ambao umehifadhiwa hadi sasa, kwa msaada wa Mungu, (kama vile utakatifu wako unavyojua), bali tukihifadhi katika yote hali ya umoja wa makanisa matakatifu kabisa pamoja na yeye, Baba Mtakatifu wa Roma ya Kale, ambaye tumemtumia mambo yanayofanana na haya. Maana haturuhusu chochote kati ya yale yanayohusu hali ya kikanisa kusiwekwe pia chini ya mamlaka ya mtakatifu huyo: kwa kuwa yeye ndiye kichwa cha makuhani wote watakatifu wa Mungu; hasa kwa sababu kwamba, kila mara wamarehemu walipochipuka katika maeneo hayo, walidhibitiwa kwa hukumu na haki ya kiti hicho cha heshima."

nafasi ile ya kanisa ambayo, kwa neema ya Mungu, bado imehifadhiwa; lakini kwa kila hali *umoja wa makanisa matakatifu zaidi na* UTAKATIFU *WAKE* MKUU, POPE WA ROME YA KALE (ambaye tumemwandikia vivyo hivyo), umedumishwa. Kwa maana haturuhusu kwamba yoyote ya mambo hayo yanayohusu hali ya kanisa yasirejelewe pia kwa BARAKA ZAKE, *kwa kuwa yeye ndiye kichwa cha makanisa yote matakatifu zaidi ya Mungu*; hasa kwa sababu hii, kwamba kila mara walipojitokeza wamwasi katika maeneo hayo, wamebanwa [kihalisi, kukatwa kama machipukizi ya mti] kwa hekima na maamuzi ya haki ya Kiti hicho cha heshima.

Barua ambazo tumetoka nazo dondoo zilizotangulia zinaweza kupatikana kamili, pamoja na Amri ya Justiniani* iliyorejelewa, katika Juzuu la Sheria ya Kiraia. Codicis lib. I tit. i

Hii, utambuzi wa kwanza rasmi wa madai ya Upapa, baadaye ulikiriwa waziwazi zaidi na Foka na mfalme waliomfuata.

Lakini hata baada ya kutambuliwa kama mtawala, mfalme mkuhani, kwa wakati huo haikuwa na faida maalum kwa Upapisti, zaidi ya jina tupu; kwa kuwa Justiniani alikuwa mbali na

---

*Dondoo kutoka kwa edict hii inasomeka kama ifuatavyo:

"Imp. Justinian. A. Constantinopolitis.

Tunapomwabudu Mwokozi na Bwana wa wote Yesu Kristo, Mungu wetu wa kweli, katika yote, tunajitahidi pia (kwa kadiri akili ya mwanadamu inavyoweza kufikia) kuiga unyenyekevu wake. Kwani tulipowapata wengine wakiwa wameegeshwa na ugonjwa na wazimu wa wasengenyaji Nestorio na Eutike. adui wa Mungu na wa Kanisa Takatifu la Kikatholiki na Kiinjili, yaani wale waliodharau kuitaja kwa haki na kwa kweli Bikira Maria, Mtakatifu, Mwenye Utukufu, daima, kuwa Theotokoni au Mama wa Mungu; tuliwaharakishia kuwafundisha imani sahihi ya Wakristo. Kwa maana hawa, wakiwa wagonjwa wasioponyeka, wanazunguka kila mahali wakificha kosa lao (kama tulivyojifunza) na kuvuruga na kuwakwaza wale wasio na uzoefu, wakisisitiza mambo yanayopingana na kanisa takatifu katoliki. Hivyo basi tuliona ni lazima, si tu kupingana na upuuzi na uongo wa wakereketwa, bali pia kuwaeleza wote jinsi kanisa takatifu la Mungu, la Kikatoliki na la Kikristo linavyoamini, au jinsi makuhani wake watakatifu zaidi wanavyohubiri; ambao sisi pia, tukiwafuata, tumeanzisha waziwazi yale yaliyo ya imani yetu; siyo kwa kubadilisha imani (mbali na hayo) bali kwa kubainisha upumbavu wa wale wanaofikiri vivyo hivyo na wamwasi waovu. Jambo ambalo sisi pia, tangu mwanzo wa enzi zetu, tulilitangaza wazi kwa wote."

[C76]

Roma, ikiwa na mji wake mkuu Konstantinopoli. Roma, na Italia kwa ujumla, ilikuwa chini ya utawala wa ufalme mwingine—Waostrogoti—ambao hawakumtambua askofu wa Roma kama pontifi mkuu; kwa kuwa wao kwa kiasi kikubwa walikuwa Waariya katika imani. Upapanzi, kwa hivyo, ulitukuzwa na kupewa hadhi kwa jina tu, kutokana na kutambuliwa na mfalme, hadi kuanguka kwa Ufalme wa Waostrogoti, wakati utukufu wake ulipokuwa ukweli halisi. Hakika, kana kwamba kwa mpango uliopangwa awali, mfalme mara moja (Mwaka wa 534) alimtuma Belisarius na jeshi nchini Italia, na katika miaka sita baada ya mfalme kumtambua papa, nguvu za Waostrogothi zilishindwa, na mfalme wao Vitiges na kikosi chake bora walikamatwa pamoja na mawindo mengine na kupelekwa mbele ya Justiniani. Hii ilikuwa mwaka 539 B.K., ambayo kwa hiyo ndiyo wakati tunaopaswa kuhesabu "Kichukizo cha Uharibifu *kilichoinuliwa*." Hapo ndipo Upapia ulipokuwa na mwanzo wake mdogo. Hapo ndipo "papa" mdogo, wa kipekee aliyeongozwa katika unabii wa Danieli (***Dan. 7:8,11,20-22,25***), alipoanza tu kujitokeza, juu ya yule mnyama wa Roma. Ilianza kuumbika au kuchipuka karne mbili kabla, na katika karne mbili baada ya kuonekana kwake kidogo "umbo lake lilikuwa gumu kuliko wenzake"—pembe zingine, mamlaka au nguvu, katika eneo la ufalme wa zamani—na macho yake, na kinywa chake kikitamka maneno makuu ya kiburi, vikaanza kuendelea; na likatawala pembe zingine, likidai haki ya kimungu kufanya hivyo.

Nabii alikuwa amesema kwamba pembe tatu zingeng'olewa, au kuondolewa mizizi, ili kupata nafasi au kuandaa njia kwa ajili ya mamlaka hii ya kipekee au "pembe." Na ndivyo tunavyoiona: Konstantino alijenga Constantinople, na kuhamishia mji wake mkuu huko; hili, ingawa lilikuwa na manufaa kwa maendeleo ya Upapa katika kiti cha Waakayisa, halikuwa na manufaa kwa ufalme; na punde ilionekana kuwa ni vyema kugawanya ufalme, na kuanzia wakati huo Italia ilikuwa

[C77]
inayojulikana kama Milki ya Magharibi, ambayo makao makuu yake yalikuwa Ravenna. Hii ilikuwa mojawapo ya "pembe": iliporomoka, mwaka wa 476, kwa mikono ya Heruli, pembe nyingine, ambayo ilijijengea utawala juu ya magofu yake. Kisha ikafuata falme ya Waostrogoti, "tendaji" mwingine, iliyowapindua Waeruli na kujitawala kama mtawala wa Italia, mwaka wa 489 B.K. Na, kama tuonavyo, ilikuwa wakati wa mamlaka ya "tufe" hili (la tatu lililotolewa mizizi ili kupisha tufe la Kipapa) kwamba Justiniani alitambua umwamba wa Kipapa; na ilikuwa kwa amri zake, na kwa mkuu wake wa majeshi na jeshi lake, kwamba lilinyolewa. Na, kama tulivyoona, kuondolewa kwake kulikuwa muhimu kwa maendeleo ya Upapa kuelekea mamlaka, kama mchanganyiko wa kipekee wa mamlaka ya kisiasa na kidini—"tendaji" wa kipekee, ulio tofauti na wenzake. Kwa hakika, haionekani kuwa jambo lisilowezekana kwamba Upapa ulikuwa ukipendelea kwa siri kuanguka kwa kila moja ya "tendaji" au mamlaka haya, ukitumaini hivyo kufungua njia ya kuinuliwa kwake mwenyewe, kama ilivyotokea mwishowe.

Baada ya kuangushwa kwa Waostrogothi, mfalme wa Kirumi alitambuliwa kwa muda fulani kama mtawala wa Italia, na aliwakilishwa na Maekzarhi; lakini kwa kuwa hawa walikuwa na mji wao mkuu Ravenna, na si Roma, na kwa kuwa walikuwa wameanza kuutambua Upapa kama ilivyoonyeshwa, inafuatia kwamba tangu mwaka 539 B.K. Upapa ulitambuliwa kama mamlaka kuu katika jiji la Roma; na kwamba kuanzia tarehe hiyo (ilip "simamishwa") ilianza kukua na kustawi kama "*papa*" au *nguvu* miongoni mwa "papa" au nguvu zingine, ikiwakilisha nguvu ya Roma iliyokuwa imeshikamana hapo awali. Ukweli wa hali ya mtafaruku mkubwa wa Italia, na hasa Roma, katika kipindi hiki, ikiwa chini ya unyang'anyi wa wavamizi kutoka Kaskazini, pamoja na kodi nzito kutoka kwa bwana yeyote aliyekuwa karibu wakati huo, ulisaidia kuvunja uaminifu wa kisiasa kwa mamlaka ya kifalme huko Constantinople; kiasi kwamba watawala wa kanisa, ambao walikuwa pamoja nao daima, wakizungumza lugha moja, na kushiriki faida na hasara zao, walikubaliwa kwa urahisi

na watu kama washauri, walinzi na watawala wa jiji la Roma na maeneo yake ya jirani.

Hakika, lengo la Justiniani katika kutambua madai ya askofu wa Roma ya kuwa na hadhi ya juu kuliko wengine lilikuwa pia kwa sehemu kupata ushirikiano wake katika vita alivyokuwa karibu kuanzisha dhidi ya Waostrogothi, ili kuiteka tena Italia kama sehemu ya Milki ya Roma ya Mashariki; kwani ushawishi wa papa na kanisa haukuwa mdogo hata wakati huo; na kuwa nao upande wake katika vita ilikuwa ni nusu ya ushindi uliopatikana, tangu mwanzo kabisa.

Ingawa Wagogothi waliasi dhidi ya himaya na kuichoma moto mji wa Roma, hawakurejesha utawala wao, na serikali pekee iliyokuwepo ilikuwa ile ya kanisa. Na ingawa ufalme wa Warlombardi uliingia hivi karibuni na kuanzisha utawala wake juu ya sehemu kubwa ya Italia, hata kuangusha utawala wa Milki ya Mashariki ulioanzishwa na Justiniani chini ya Exarchi, bado ni muhimu kutambua kwa makini kwamba Warlombardi walitambua mamlaka ya Kipapa huko Roma. Haikuwa hadi karibu na mwisho wa ufalme huo, katika karne ya nane, ndipo majaribio yoyote makubwa yalipofanywa dhidi ya mamlaka ya Kipapa, ambapo simulizi lake linatumika tu kuthibitisha ukweli kwamba mapapa kwa upande wao walikuwa watawala halisi wa Roma, "warithi wa Kaisari" walioidai—"Kaisari wa kiroho"—ingawa walidai *ulinzi* wa serikali ya Konstantinopoli maadamu ilikuwa inawafaidi kufanya hivyo. Wakati Walombardi hatimaye walipojaribu kumiliki Roma, papa aliomba msaada kwa mfalme wa Ufaransa ili *kulinda* kanisa (Upapazi), na kuwaweka katika mamlaka yao ya muda mrefu isiyo na mkwamo juu ya kile walichokiita "Urithi wa Mt. Petro," ambao walidai* ulikuwa umetolewa kwa kanisa na Konstantino.

Kwamba madai hayo yalikuwa ya uongo, na yalitegemea nyaraka za kutunga—"The Forged Decretals"—sasa inakubalika waziwazi, hata na Wakatoliki wa Kirumi. Konstantino hakutoa zawadi kama hiyo: Upapa ulikua katika nguvu na udhibiti wake wa Roma, kama tulivyoelezea hapa.

[C79]

Mfalme wa Kifaransa, Pepin na Charlemagne, kila mmoja kwa zamu yake alileta jeshi lake kwa ajili ya ulinzi wa eneo la Kipapa, na wakawashinda Walombardi. Ni huyu wa mwisho kati yao ambaye mnamo mwaka 800 B.K. alikabidhi rasmi kwa Papa majimbo kadhaa yaliyojulikana kama "Majimbo ya Kipapa," ambayo tayari yameelezwa—*kama nyongeza* kwa jiji na vitongoji vya Roma, ambavyo kwa kweli vilikuwa chini ya Papa tangu mwaka 539 B.K. Hivyo basi, Ufalme wa Lombardi au "papa" haukuzuia, wala kuchukua nafasi ya, papa ya Kipapa, kama wengine walivyodhania, ingawa wakati mwingine uliushinikiza.

Kuhusu shambulio hili la Walombardi dhidi ya Roma, Gibbon anasema:

"Mfano wa kukumbukwa wa toba na uchaji Mungu ulionyeshwa na Lutiprand, mfalme wa Walombardi. Akiwa na jeshi, langoni mwa Vatikani, mshindi alisikiliza sauti ya Gregori I, akawaondoa wanajeshi wake, akarejesha alichokiteka, akatembelea kwa heshima kanisa la Mt. Petro, na, baada ya kufanya ibada zake, akatoa upanga wake na panga fupi, ngao yake na vazi lake la kifalme, msalaba wake wa fedha na taji lake la dhahabu, kwenye kaburi la mtume." Lakini "mrithi wake, Astolphus, alitangaza kuwa ni adui sawa kwa mfalme na papa:...Roma iliitwa kutambua Mlombardi mshindi kama mtawala wake halali....Warumi walithitika; walisihi; walilalamika; na wabari wa kutisha walizuiliwa kwa silaha na mazungumzo *hadi mapapa* walipopata urafiki wa mshirika na mwangamizi ng'ambo ya Milima ya Alps."

Papa (Stephen III) alitembelea Ufaransa, na akafanikiwa kupata msaada uliohitajika; na, anasema Gibbon, alirudi kama mshindi akiwa mkuu wa jeshi la Kifaransa lililoongozwa na mfalme [Pepin] mwenyewe. Walombardi, baada ya upinzani dhaifu, walipata amani ya aibu, na wakapaa *kuirudisha* mali na kuheshimu utakatifu wa Kanisa la Kirumi.

Kama mfano wa madai ya mapapa na aina ya mamlaka waliyotumia kudai na kushikilia utawala, tunanukuu tena kutoka kwa Gibbon barua ya Papa Stefano III,

[C80]
iliyotumwa wakati huu kwa mfalme wa Ufaransa. Walombardi walikuwa wameishambulia Roma tena, muda mfupi baada ya jeshi la Wafaransa kujiondoa, na papa alihitaji msaada mpya. Aliandika kwa jina la Mtume Petro, akisema:

Mtume anawahakikishia wanawe wa kulewa, mfalme, makasisi na wakuu wa Ufaransa, kwamba, ingawa amekufa kimwili, bado yu hai kiroho; kwamba sasa wanamsikia, na *ni lazima watii*, sauti ya mwanzilishi na mlinzi wa kanisa la Roma; kwamba Bikira Maria, malaika, watakatifu, mashahidi, na jeshi lote la mbinguni kwa kauli moja wanasisitiza ombi hili, na watakiri *wajibu* huo; kwamba utajiri, ushindi na paradiso vitatunuku jitihada zao za kidini, na kwamba *adhabu ya milele* itakuwa adhabu ya uzembe wao, ikiwa wataruhusu kaburi lake, hekalu lake na watu wake kuanguka mikononi mwa Walombardi wasaliti." Na Gibbon anaongeza, "Safari ya pili ya Pepin haikuwa ya kasi na yenye bahati kidogo kuliko ya kwanza: Mt. Petro aliridhika; Roma iliokolewa tena."

Kwa kuwa mwanzo huu wa *utawala* wa Kipapa haukuwa dhahiri, na bado ulikuwa muhimu kutambuliwa waziwazi, imetuonekana kwetu kwamba unahitaji kuashiriwa kwa makini kama ilivyoelezwa hapo juu. Na katika kumalizia uthibitisho kwamba mwaka 539 B.K. ulikuwa tarehe iliyotabiriwa, tunanukuu ushahidi *wa kuthibitisha* kutoka kwa maandishi ya Kanisa Katoliki la Roma, kama ifuatavyo:

"Baada ya kuanguka kwa Milki ya Roma ya Magharibi, ushawishi wa kisiasa wa mapapa nchini Italia ulipata umuhimu mkubwa zaidi, kutokana na ukweli kwamba mapapa walilazimika kuichukua chini ya ulinzi wao nchi hiyo iliyokuwa na taabu, lakini hasa Roma na maeneo yake ya jirani, ambayo mara kwa mara yalikuwa yakibadilisha watawala na daima yakiwa wazi kwa mashambulizi ya washindi wakali na wakatili. Wakati warithi wa Mt. Petro walijishughulisha kwa bidii katika ustawi wa wakazi wa Italia, hao wakazi walipuuzwa kabisa na mfalme wa Kirumi wa Mashariki ambaye bado *alidai* kutawala nchi hiyo. Hata baada ya Justinian I kupindua sehemu ya Italia [A.D. 539] na kuigeuza kuwa mkoa wa Kigiriki, hali ya wakazi haikuwa bora zaidi; kwani mfalme wa Bizanti waliweza tu kuwachosha walipaji kodi wa Exarchate

[C81]

ya Ravenna, lakini hawakuweza kwa namna yoyote kuitikia ulinzi unaohitajika.

Chini ya mazingira haya ilitokea kwamba ma...mpara... walipoteza *mamlaka* yote *halisi*, na wakabaki kuwa bwana wa serikali *kwa jina tu*, huku mapapa, kutokana na mahitaji ya wakati huo, *wakapata kwa vitendo mamlaka makuu hayo juu ya eneo la Kirumi*. . . . Matokeo *haya* ya hiari kutokana na juhudi za ukarimu yalikubaliwa katika nyakati zilizofuata kama *upataji halali* [na Pepin na Charlemagne]. . . . Pepin, kama waandishi wa zama hizo walivyoeleza, '*alirejesha*' eneo lililotekwa kwa Kiti kitakatifu cha Mitume. Mchango *au urejesho* huu wa Pepin ulithibitishwa na kupanuliwa na mwanawe Charlemagne, ambaye mwaka 774 B.K. aliitamatisha utawala wa Walombardi nchini Italia. *Kwa njia hii halali,* NAFUU YA DUNIA NA UTawala MKUU WA MAPAPA ulikuwa, kwa
utunzaji wa kimungu, kuanzishwa *taratibu*."

Nukuu hizi zilizotajwa hapo juu zimetolewa kutoka kwenye kitabu "The History of the Catholic Church," cha H. Brueck, D.D., Juz. I, kur. 250, 251. Kwa kuwa hili ni kazi ya kawaida miongoni mwa Wakatoliki wa Kirumi, inayotumika katika vyuo na seminari zao, na kuidhinishwa na maafisa wakuu wa Kipapa, ushuhuda wake una thamani, kuhusu kuibuka *taratibu* kwa mamlaka ya kidunia ya Upapa, na *wakati* ambao mwanzo wake uliungwa mkono na mazingira. Inathibitisha kwamba kuanguka kwa ufalme wa Waostrogothi mwaka 539 B.K. kulikuwa, kama ilivyoonyeshwa wazi na kipimo cha unabii (miaka 1260), wakati kamili hasa ambapo mfumo huu unaotawala uharibifu na, machoni pa Mungu, unaochukiza, "*ulianzishwa*."

Kwa muafaka na mtazamo huo huo, na katika jitihada ya wazi ya kuthibitisha ukweli kwamba mamlaka ya Kipapa ilianza *kabla* ya enzi ya Charlemagne, kazi nyingine ya Kikatoliki, *Kiti cha Mt. Petro*, katika sura kuhusu "Ukuaji wa mamlaka ya kidunia" (ukurasa wa 173), inasema: "Roma ilitawaliwa kwa jina tu na Patrician aliyeteuliwa na mfalme, lakini *kwa uhalisia*, kutokana na mtiririko wa matukio, mapapa wakawa mabwana wakuu wa jiji." Kama uthibitisho wa mamlaka na utawala huu, mwandishi anaendelea kutoa ushahidi wa kihistoria wa nguvu za mapapa, na wa udhaifu wa

[C82]

watawala wa jina tu. Anamrejelea Papa Gregori Mkuu (A.D. 590—miaka hamsini tu baada ya Upapia "kuanzishwa") kama *mfano wa mamlaka* ambayo mapapa walikuwa *tayari* nayo, akisema: "Tunamkuta akimtuma Leontius kama gavana wa Nepi huko Etruria, akiwaagiza wakazi wamtii kama wangemtia yeye mwenyewe. Tena anamteua Constantius kwa wadhifa muhimu wa gavana wa Naples. Kisha anaandika kwa maaskofu kuhusu *ulinzi* na usambazaji wa mahitaji katika miji yao; anatoa *maagizo kwa maafisa wa kijeshi*. ...Kwa kifupi, anakuwa *mtawala* na mlinzi *halisi* wa Italia; kiasi kwamba anastahili kabisa kusema, 'Yeyote anayechukua nafasi yangu kama mchungaji anashughulishwa sana na majukumu ya nje, kiasi kwamba mara nyingi huwa si dhahiri kama anatekeleza majukumu ya mchungaji au ya mfalme wa kidunia.'"

Ukuaji wa mamlaka ya kidunia ulikuwa mkubwa kiasi hiki katika kipindi kifupi cha miaka hamsini tangu mwanzo wake mdogo, A.D. 539. Kwa hiyo tunaweza kuhisi uhakika kwamba miaka 1260, au nyakati tatu na nusu, za utawala wa Kipapa, zimewekwa alama vizuri na kwa uwazi katika pande zote mbili.

Daniel, ambaye alikuwa amesikia kikomo kilichowekwa kwa nguvu ya uovu ili kuuharibu Kanisa na kuponda ukweli, nguvu ya watu wa Bwana, aliona kwamba hili bado halingeleta ufalme wa Mikaeli (Kristo), na kuinuliwa kwa watakatifu madarakani, bali kingewapa tu ukombozi kutoka kwa mnyanyasaji wao. Hivyo basi, hii bado haikuwa ufahamu alioutaka: "Nilisikia, lakini sikuelewa. Ndipo nikasema, Ee bwana wangu, kutakuwa na nini baada ya [au kufuatia] mambo haya? Naye akasema, Nenda zako, Danieli [ni bure kwako kujaribu kuelewa jambo hili], maana maneno yamefungwa na kufungwa muhuri hadi Wakati wa Mwisho. Kuanzia wakati ambapo sadaka ya daima itawekwa kando na kile kichukizo cha uharibifu *kitakapowekwa* [A.D. 539] kutakuwa na siku elfu moja mia mbili na tisini [miaka]. Basi wengi watajisafisha [jitenganye], naam, wajisafishe, naam, wajaribiwe kama kwa moto; lakini

[C83]

wabaya watatenda uovu, wala miongoni mwa wabaya hakuna atakayeelewa; bali wenye hekima wataelewa [wakati huo]. Lo! Heri yake yeye anayesubiri kwa bidii siku elfu moja mia tatu na thelathini na tano [1335] zitakapokamilika. Na wewe, enenda [njia yako] hadi mwisho: na utapumzika, na kusimama tena kwa ajili ya sehemu [gawio, thawabu] yako baada ya kukamilika kwa siku hizo.*

Mwanafunzi makini atagundua kwamba siku hizi za unabii 1290 na 1335, ambazo ni miaka halisi, zina mwanzo uleule na miaka 1260 ya mamlaka ya Kipapa ya kukandamiza, yaani, kuanzia wakati ule uovu unaotawanya ulipo "wekwa"—M.K. 539. Pale ambapo matukio mawili yanayotokea katika nyakati tofauti yanatajwa, kama katika kisa hiki—kuondolewa kwa "sadaka ya kila siku" (au, kwa usahihi zaidi, sadaka *endelevu*), na *kuwekwa* kwa kinyama hicho—lazima daima tuhesabu kuanzia wakati ambapo *yote mawili* yalikuwa ya kweli. Kutolewa kwa "sadaka ya daima," tutaonyesha katika sura inayofuata, kulitokea miaka michache kabla *ya kuwekwa* kwa kinyama hicho mwaka 539; na lilikuwa ni tukio muhimu lililosababisha liitwe "kinyama." Kwa hiyo, tunapaswa na tunahesabu "kuwekwa" kwa kinyama hicho kuanzia tukio la mwisho kati ya matukio haya mawili.

Na kumbuka, zaidi, kwamba vipimo hivi vyote viwili vimetolewa kama jibu kwa swali la Danieli kuhusu kile kitakachowatokea watakatifu wa Mungu baada ya nguvu zao (kweli) kuachiwa kutoka kwa ukandamizaji wa Kipapa, (yaani, baada ya mwaka 1799), na kabla ya kuanzishwa kwa ufalme wa Masihi—Mikaeli. Jibu kwa kiini ni kwamba Danieli hakuwa na haja ya kutumaini kuelewa zaidi, bali kwamba baada ya miaka *thelathini* tangu kuanza kwa Wakati wa Mwisho (1260 + 30 = 1290), kazi ya kusafisha, kutakasa, na kukuza ingeanza miongoni mwa watu watakatifu, na katika muingiliano nayo, uelewa wa unabii ungepewa kwa wenye hekima miongoni mwa kundi hili lililojaribiwa, kutakaswa, na kutengwa; lakini maarifa yangetolewa kwa namna ambayo wasiomcha Mungu na wasio safi hawangepokea wala

---

*Kuhusu tafsiri hii, tazama maelezo katika utangulizi.

[C84]

kuamini. Ilionyeshwa, zaidi, kwamba *uelewa sahihi* wa maono haungekuwa kamili kabisa; kwa kweli ingekuwa na upungufu katika baadhi ya vipengele vyake vikuu hadi miaka 45 baadaye (1290 + 45 = 1335), au miaka 75 baada ya kuanza kwa Wakati wa Mwisho, A.D. 1799 (1260 + 75 = 1335). Hili linaonyeshwa waziwazi na maandishi ya Kiebrania, ambayo yanawasilisha jambo hili kana kwamba wale waliokuwa wakiangalilia, ambao tayari walikuwa wameona kitu, na walikuwa wakisubiri kwa subira, ghafla (wakati "siku 1335" zilipopita) wangepata maono kamili na wazi, yaliyozidi matarajio yao. "Ah! Heri yake!"

Kwa kuhesabu kuanzia M.K. 539, siku za kiishara 1290 ziliisha mwaka 1829, na siku 1335 mwishoni mwa mwaka 1874. Msomaji ahukumu kwa makini jinsi tarehe hizi zinavyoashiria kwa usahihi uelewa wa maono, na unabii wote unaohusiana na Wakati wa Mwisho, na kutenganisha, kusafisha, na kutakasa kama kwa moto, ili kuwaweka watoto wa Mungu katika hali ya utotoni, unyenyekevu, na uaminifu wa akili na moyo, inayohitajika ili wawe tayari kupokea na kuthamini kazi ya Mungu kwa njia na wakati wa Mungu.

Harakati ya kidini ilifikia kilele mwaka 1844, ambayo washiriki wake wakati huo, na tangu wakati huo, wamekuwa wakijulikana kwa ujumla kama "Waadventista wa Pili" na "Milleriti," kwa sababu walitarajia kuja kwa pili kwa Bwana kutokea tarehe hiyo, na kwa sababu Bwana William Miller alikuwa kiongozi na msukumo mkuu. Harakati hiyo, iliyoanza takriban mwaka 1829, kabla ya 1844 (walipokuwa wakitarajia kurudi kwa Bwana) ilikuwa imevutia umakini wa watu wa Kikristo wa tabaka zote, hasa katika Majimbo ya Mashariki na ya Kati ambako ilifikia kuwa msisimko mkubwa. Muda mrefu kabla ya hili, Profesa Bengel, huko Tubingen, Ujerumani, alianza kuvuta hisia kwa unabii na Ufalme ujao wa Masihi, huku mtume mashuhuri Wolff akifanya vivyo hivyo Asia. Hata hivyo, kitovu cha kazi hiyo kilikuwa Marekani, ambako kijamii, kisiasa na kidini

[C85]

hali zimewezesha, zaidi ya kwingineko, uhuru katika utafiti wa Biblia pamoja na mambo mengine; kama vile harakati za kuja kwa Kristo mara ya kwanza zilivyokuwa zimejikita Yudea, ingawa Waisraeli wote wenye bidii, kila mahali, walisikia habari zake kwa kiasi fulani. ***Matendo 2:5***

Kila mtu anajua kiasi fulani kuhusu kushindwa kwa matarajio ya Ndugu Miller. Bwana hakujikuja mwaka wa 1844, na dunia haikuungua kwa moto, kama alivyotarajia yeye na kuwafundisha wengine kutarajia; na hili lilikuwa ni kukatishwa tamaa kukubwa kwa wale "watu watakatifu" ambao walikuwa wamemtarajia Kristo ("Mikaeli") kwa uhakika mkubwa wakati huo kuonekana na kuwainua pamoja naye katika nguvu na utukufu. Lakini, licha ya kukatishwa tamaa, harakati hiyo ilikuwa na athari zake zilizokusudiwa—za kuamsha hamu kuhusu mada ya kuja kwa Bwana, na ya kuleta lawama kwa mada hiyo kwa sababu ya matarajio yaliyokosewa. Tunasema athari zilizokusudiwa kwa sababu bila shaka mkono wa Bwana ulikuwa humo. Haikufanya tu kazi inayolingana na ile ya harakati ya kuja kwa Bwana mara ya kwanza, wakati Bwana wetu alipozaliwa, wakati wazee wenye hekima walipokuja kutoka Mashariki na wakati "watu wote walikuwa wakimsubiri" (***Mathayo 2:1,2***; ***Luka 3:15***), bali pia ililingana nayo kwa wakati, ikiwa ni miaka thelathini kabla ya kupakwa mafuta kwa Bwana wetu, akiwa na umri wa miaka thelathini, mwanzoni mwa kazi yake kama Masihi. Hiyo "harakati ya Miller," kama inavyoitwa kwa dharau, pia ilileta baraka ya kibinafsi kwa "watu watakatifu" walioshiriki katika harakati hiyo: ilipelekea katika uchunguzi makini wa Maandiko, na katika imani kwa Neno la Mungu kuliko mila za wanadamu; na ilipasha joto, ikalisha na kuunganisha mioyo ya watoto wa Mungu katika ushirika usio wa kiitikadi; kwani wale waliokuwa na shauku walikuwa wa madhehebu yote, ingawa hasa Walebanisti. Ni tangu harakati hiyo ilipoisha, ndipo *baadhi* yao walipojiandaa na kujifunga kama madhehebu mapya, na hivyo kujipofusha na kupoteza baraka fulani zinazostahili kupokelewa katika "mavuno."

[C86]

Ingawa, kama msomaji atakavyokuwa amegundua, hatukubaliani na tafsiri na hitimisho za Bwana Miller, karibu katika kila nukta—tukiangalia *lengo*, pamoja na *jinsi* na *wakati* wa kuja kwa Bwana wetu, kwa mwanga tofauti kabisa—bado tunatambua kwamba harakati hiyo iko katika mpangilio wa Mungu, na inafanya kazi muhimu sana katika kutenganisha, kusafisha, kutakasa, na hivyo kuwaandaa watu wanaosubiri walio tayari kwa Bwana. Na si tu kwamba lilifanya kazi ya kusafisha na kujaribu katika enzi zake, bali, kwa kuleta dharau kwa utafiti wa unabii na kwa mafundisho ya kuja kwa Bwana mara ya pili, limekuwa likitumika kujaribu na kuthibitisha wale waliojitolea, bila kujali uhusiano wowote na maoni na matarajio ya Bwana Miller. Kutajwa tu kwa mada ya unabii, kuja kwa Bwana na Ufalme wa Miaka Elfu, sasa kunachochea dharau ya wenye hekima za kidunia, hasa katika kanisa la jina tu. Hii bila shaka ilikuwa chini ya utunzaji wa Bwana, na kwa kusudi linalofanana sana na kutumwa kwa Yesu mtoto kwa muda huko Nazareti, "ili aweze kuitwa Mnazarleni," ingawa kwa kweli alizaliwa katika mji wa heshima wa Betlehemu. Hilo dhahiri lilikuwa ili kweli iweze kutenganisha "Waisraeli wa kweli" kutoka kwa ngano za taifa la Mungu lililochaguliwa. Mbwiko uliondolewa kwa kauli kwamba Bwana wetu alikuwa Mnazari; kwa maana walifikiri, "Je, kitu kizuri chochote kinaweza kutoka Nazareti?" Ndivyo pia wengine sasa wanavyohoji kwa dharau, "Je, kitu kizuri chochote kinaweza kutoka katika Uadventista?" na kupuuza bila kufikiria ushuhuda wa Bwana na mitume na manabii. Lakini wanyenyekevu watakatifu, wenye hekima machoni pa Mungu ingawa ni wapumbavu kwa mtazamo wa ulimwengu, hawachukui msimamo kama huo.

Lakini "Harakati ya Miller" ilikuwa zaidi ya hayo: ilikuwa mwanzo wa uelewa *sahihi* wa maono ya Danieli, na kwa wakati mwafaka ili kuendana na unabii. Utafsiri wa Bwana Miller wa nyakati tatu na nusu (miaka 1260) ulikuwa karibu sawa na ule ambao tumetoa sasa, lakini yeye alifanya

[C87]

Kosa la kutoanza vipindi vya miaka 1290 na 1335 katika hatua moja. Kama angefanya hivyo, angekuwa sahihi. Kinyume chake, alivianza miaka hiyo ishirini na tisa mapema—takriban mwaka 509 badala ya 539, jambo ambalo liliishia siku 1335 mwaka 1844, badala ya 1874.* Hata hivyo, ilikuwa ni *mwanzo* wa uelewa sahihi wa unabii; kwa maana, baada ya yote, kipindi cha miaka 1260, ambacho alikitambua kwa usahihi, kilikuwa ufunguo; na kuhubiri kwa ukweli huu (hata ingawa kulikuwa na makosa, matumizi mabaya, na hitimisho za uongo) kulileta matokeo ya kuwatofautisha na kuwatakasa "wengi," na hasa wakati ambao Bwana alikuwa ameuashiria.

Kwa kuwa hakuielewa namna wala kusudi la kurudi kwa Bwana, bali akitarajia kuonekana ghafla, na mwisho wa vitu vyote siku moja, alidhani kwamba unabii wote ulipaswa kuishia hapo; na ilikuwa ni lengo na jitihada zake kuwalazimisha wote kufikia kikomo hiki cha pamoja: hivyo basi akashindwa—na zaidi ya hapo Mungu hakumwangazia mtu yeyote, kwa kuwa mwangaza zaidi haukuwa umefika wakati huo.

Bwana Miller alikuwa mshiriki mwaminifu na anayeheshimika wa Kanisa la Kibaptisti; na, kwa kuwa alikuwa mwanafunzi makini wa Maandiko, unabii ulianza kufumbuka mbele yake. Baada ya kujihakikishia mwenyewe kikamilifu kuhusu usahihi wa tafsiri zake, alianza kusambaza maoni yake miongoni mwa wahudumu, hasa Wabaptisti mwanzoni, lakini baadaye miongoni mwa tabaka zote na madhehebu yote. Kazi ilipoenea, yeye, pamoja na washirika wake wengi, alisafiri na kuhubiri sana. Mwanzo wa kazi hii miongoni mwa wamishana wa Kibaptisti ulikuwa, kadiri inavyoweza kujulikana kutoka kwa kumbukumbu zake, mwaka 1829, Mzee Fuller wa Kanisa la Kibaptisti huko Poultney, Vt., akiwa ndiye mbadilika wa kwanza kuhubiri maoni yake hadharani. Katika barua iliyoandikwa takriban miaka mitatu baadaye, Bwana Miller anasema:

---

*Hatujawahi kupata maandiko ya Bwana Miller ili kulinganisha tafsiri zake. Tumejifunza tu tarehe alizotumia nambari za unabii.

[C88]

"Bwana anasambaza mbegu. Sasa naweza kuhesabu wachungaji wanane wanaohubiri fundisho hili, zaidi au pungufu, mbali na mimi mwenyewe. Najua ndugu binafsi zaidi ya mia moja wanaosema kwamba wameyapokea maoni yangu. Vyovyote iwavyo, 'Ukweli ni mwenye nguvu na utashinda.'"

Hivyo basi, itaonekana kwamba kazi ya kutenganisha ya "Harakati ya Miller" ilianza wakati uliotabiriwa—mwishoni mwa siku 1290, mwaka 1829.

Sasa, vipi kuhusu *kusubiri kwa bidii* hadi siku 1335 zikigusiwa? Nani wamesubiri hivi?

Baadhi ya watoto wa Mungu, "watu watakatifu," mwandishi akiwa miongoni mwao, ingawa hawakuungana na "harakati ya Miller," wala na madhehebu yaliyoanzishwa baadaye, yanayojitaja kama "Kanisa la Njozi ya Pili," wamekuwa wakitazama na "wakisubiri kwa bidii" Ufalme wa Mikaeli; na kwa furaha tunashuhudia "baraka" ya ufunuo wa ajabu na ulio wazi wa mpango wa Baba yetu, wakati wa na tangu kuanguka kwa mwaka 1874—mwisho wa siku 1335.

Maneno yanatushindwa kuelezea baraka hii! Ni wale tu waliopumzishwa kiroho kwa divai hii mpya ya Ufalme ndio wangeweza kuithamini, hata kama tungeweza kuielezea. Kwa hiyo ni jambo la kuhisiwa, badala ya kusimuliwa. Ilikuwa wakati wa na tangu kumalizika kwa siku hizo 1335 za unabii, za kiishara, ndipo maono ya thamani kuhusu *uwepo* wa Bwana, na ukweli kwamba hata sasa tunaishi katika wakati wa "mavuno" wa enzi hii ya Injili, na katika wakati wa kuanzishwa kwa Ufalme wa Mikaeli (Kristo), vilipojulikana.

Lo, heri ya wakati huu uliopendwa! Lo, mapatano, uzuri, na utukufu wa mpango wa kimungu ulipoanza kufunuliwa siku 1335 zilipoguswa! Ni ili kuelezea, kadiri uwezo wetu ulivyo, "baraka" hii na ufunuo kamili zaidi wa mpango wa kimungu, ambao sasa inapaswa kueleweka na "watu watakatifu" wote wanaoishi, ndiyo maana mfululizo huu wa MASOMO YA MAANDIKO unachapishwa. Hakuna ila

[C89]

"watu watakatifu" wataelewa. Inatolewa kama neema. "Hakuna waovu atakayeelewa"; na wale wa "watu watakatifu" ambao wana ushirika na watu wa ulimwengu, ambao *kwa upumbavu* husimama katika mikusanyiko ya wabaya, na hukaa katika kiti cha mdhihaki, hawatuelewa, na hawatoweza kupata baraka hii, ambayo sasa ni ya wale "watakatifu" tu, ambao kwa kweli ni "wenye hekima," wanaofurahia Sheria ya Bwana na kutafakari [kusoma] kuihusu mchana na usiku. ***Zab. 1:1,2***

Ujumbe huu kuhusu Ufalme wa Michael, unaofunguliwa taratibu kuanzia mwaka 1829, unawakilishwa kwa ishara katika kitabu cha ***Ufunuo (sura 10:2,8-10)*** kama "kitabu kidogo," ambacho "wenye hekima" wa "watu watakatifu," wanaowakilishwa na Yohana, wameagizwa kukila. Na uzoefu wa Yohana, kama ulivyoelezwa katika ***mstari wa 10***, ni uzoefu wa wote wanaopokea kweli hizi. Huleta utamu wa ajabu: Lo, ni baraka iliyoje! Lakini matokeo yake daima huwa ni mchanganyiko wa uchungu wa mateso na utamu. Na athari kwa wale wanaovumilia kwa subira hadi mwisho ni kusafisha, ku-takasa na kutengeneza, na hivyo kumfanya bibi arusi wa Kristo awe tayari kwa harusi na utukufu, unaotarajiwa kufanyika karibu na mwisho wa Siku ya Maandalizi.

Kuhusu kukatishwa tamaa huku, ambako tumeonyesha kwamba hata hivyo lilikuwa baraka na mwanzo wa tafsiri sahihi ya maono, Nabii Habakuku alisababishwa kuandika neno la faraja, akisema (***sura 2:2***), "Andika maono, uyaweke waziwazi juu ya mbao [chati], ili yeye [anayetamani] asome kwa urahisi...Ingawa ikichelewa, *isubiri* ["Ee, heri yake *asubiri* hadi siku 1335!"], kwani hakika itakuja; haitachelewa." Uchelewaji wake unaoonekana haukuwa hivyo, bali ilikuwa ni kosa la kiasi kwa upande wa Bwana Miller, lililotanguliwa kujulikana na kuruhusiwa na Bwana kwa ajili ya kuwajaribu "watu wake watakatifu."

Kama ushahidi wa kujitolea, kusoma Biblia na imani iliyozaliwa kutokana na harakati hii, tunanukuu kutoka kwa barua iliyoandikwa

[C90]

na Bwana Miller, baada ya kukatishwa tamaa kwa mwaka 1844, kwa wale ambao walikuwa wamekatishwa tamaa naye, kama ifuatavyo:

Tunamshukuru Mungu daima kwa ajili yenu, tunaposikia, kama tulivyosikia tayari, kwamba kukatishwa tamaa kwetu na kwenu kulileta kwenu, na tunatumai pia kwetu, unyenyekevu wa dhati, na uchunguzi makini wa mioyo yetu. Na ingawa tunanyenyekezwa, na kwa kiasi fulani tunasumbuliwa, na kejeli za kizazi kibaya na kipotovu, hatuogopi wala hatuvunjiki moyo. Ninyi nyote, mnapoulizwa sababu za tumaini lenu, mnaweza kufungua Biblia zenu, na kwa upole na hofu mkamwonyeshe muulizaji kwa nini mnatumaini katika kuonekana kwa utukufu kwa Mungu mkuu na Mwokozi wetu, Yesu Kristo. Hamuhitaji kamwe kumwelekeza muulizaji kwa mhudumu wenu kwa ajili ya sababu ya imani yenu. Imani yenu ni Maandiko;...falsafa yenu ni hekima inayo-shuka kutoka kwa Mungu; kiungo chenu cha umoja ni upendo na ushirika wa watakatifu; mwalimu wenu ni Roho Mtakatifu; na mtaalamu wenu ni Bwana Yesu Kristo....Tunawahimiza, kwa upendo wote na ushirika wa watakatifu, kushikilia tumaini hili. Limethibitishwa na kila ahadi katika Neno la Mungu. Limedhaminiwa kwenu na vitu viwili visivyobadilika—kikao na kiapo cha Mungu, ambacho haiwezekani kwake kusema uongo. Limethibitishwa na kufungwa muhuri kwa kifo, damu, ufufuo, na uzima wa Yesu Kristo....Msiogope, ndugu; Mungu amewaambia mtasema nini. Fanyeni anavyowaamuru, naye atashughulikia matokeo yake. Mungu anasema, 'Waambieni, *Siku ziko karibu, na matokeo ya maono yote*.' [Tazama ***Eze. 12:22,23***]...Kwangu mimi ni karibu kuwa ni uthibitisho kwamba mkono wa Mungu uko katika jambo hili. Maelfu wengi wamefanywa kusoma Maandiko kwa kupitia mahubiri ya wakati huu....Hikmati ya Mungu kwa kiasi kikubwa imeweka alama njia yetu, *ambayo ameibuni kwa ajili ya mema atakayoyatimiza kwa wakati na kwa namna yake mwenyewe*."

Mmoja wa mifano ya Bwana wetu ulitolewa hasa ili ku-
kuelezea kipindi hiki cha *kusubiri*, kuanzia katika kukatishwa tamaa kwa 1844 hadi katika matukio ya mwisho wa "siku 1335." Tunazungumzia—

[C91]

Fumbo la Bikira Kumi
—Mathayo 25:1-12—

Mfano huu unaanza na "basi," hivyo kuashiria kwamba haukuwa wa kutumika mara moja, katika siku ya Bwana, bali wakati fulani katika siku zijazo. "*Wakati* huo ufalme wa mbinguni [ukiwa katika hali yake ya mwanzo—ukiwakilishwa na baadhi au wote wa watu watakatifu, wanaojaribiwa kuwa warithi katika Ufalme huo] utafananishwa na bikira kumi, waliochukua taa zao na kutoka kumlaki Mchumba. Naye watano kati yao walikuwa wenye busara na watano wapumbavu."

Nambari hazina umuhimu; wala uwiano wake. Mfano huu unafundisha kuhusu mwendo miongoni mwa warithi wa Ufalme, katika matarajio ya kukutana na Mchumba—mwendo ambao ndani yake makundi mawili yangetokezwa, ambayo hapa yameitwa "wenye busara" na "wapumbavu." Neno "bakhri" lina maana ya msafi; hivyo hawa wanaowakilishwa katika mfano huu, wenye busara na wapumbavu, wanawakilisha "watu watakatifu." Kwa hakika, hakuna wapenzi wa Mchumba, wanaotamani kumwona, wanaoweza kuwa wapenzi wa dhambi, ingawa wengi wao ni "wapumbavu."

Harakati iliyotajwa na Bwana wetu katika mfano huu inaendana kabisa na ile iliyoanza na "Harakati ya Miller," na ambayo bado inaendelea. Ingawa ilianzishwa na Mkabaptisti, ilikuwa harakati isiyo ya madhehebu, iliyoshirikiwa na wale waliotawala ibada na uaminifu zaidi kati ya madhehebu yote. Maelezo ya nyakati hizo, ya shauku yao kubwa, n.k., yajaa mioyo yetu kwa kupongeza wanaume na wanawake waliokuwa na uaminifu wa kutenda kulingana na imani zao, hata kama hatuwezi kukubaliana na imani hizo. Pesa zilitiririka kama maji, katika kuchapisha vipeperushi na magazeti katika lugha mbalimbali, na katika kutuma ujumbe huo kote ulimwenguni. Inasemekana kwamba katika makanisa ya madhehebu yote roho ya ufufuo ilienea, na kwamba katika baadhi ya makanisa, ambapo wote walikuwa chini ya ushawishi wa mafundisho haya, wale waliokuwa na pesa za

[C92]

walikusanya ziada hiyo juu ya meza mbele ya mahubiri, ambapo ilikuwa huru kwa wote waliyoihitaji; na uaminifu na shauku ya waumini wakati huo ilikuwa kubwa kiasi kwamba, inasemekana, pesa zilizotakaswa kwa Bwana hivi hazikuhitaji kulindwa, kwani wale ambao hawakuhitaji hazikugusa.

Bikira wa mfano huo wote wanaonyeshwa wakiwa wamepamba taa zao na kuzipa mwanga. Taa hizi zinawakilisha Maandiko ("Neno lako ni taa kwa miguu yangu"); na upambaji huu wa *jumla* wa taa—yaani, kutafuta Maandiko—kwa makundi yote ya Wakristo huenda haukuwahi kutokea hapo awali. Mafuta yanawakilisha roho ya ukweli. Hivyo basi, ilionekana katika taa za wote; lakini si wote waliokuwa na roho ya ukweli ndani yao—"vyombo."

Kukatishwa tamaa kwa mwaka 1844 kumeandikwa kwa ufupi katika mfano, kwa kauli kwamba "Bwana arusi alichelewa"—yaani, aliwadhihirika wale waliomsubiri kana kwamba alichelewa. Na mkanganyiko na giza waliyoyapitia wote, na maoni mengi ya uongo na ya njozi yaliyoingizwa na baadhi ya wale waliokata tamaa huko, yanaonyeshwa katika mfano kwa kauli: "Bwana arusi alipochelewa, wote *walipewa usingizi* na kulala." Ndiyo, na katika giza na usingizi wao wengi wao waliota ndoto za ajabu, zisizo na mantiki.

Lakini mfano huo unaonyesha mwendo wa pili, unaofanana, lakini pia tofauti, miongoni mwa mabikira hao hao. Kundi lile lile kwa ujumla ndilo linarejelewa lakini si lazima kuwa ni watu hao hao. Kama vile mwendo wa kwanza ulivyokuwa matokeo ya nuru juu ya unabii, kuhusu wakati wa kuja kwa pili kwa Masihi kama Mchumba wa Kanisa, ndivyo ilivyokuwa kwa mwendo wa pili. Lakini kuna tofauti kadhaa. Katika ya kwanza, taa za mabikira wote ziliwaka sawasawa, na kundi lililokuwa linamsubiri Mchumba lilikuwa mchanganyiko; ilhali katika mwendo wa pili, ingawa wote wataamshwa, ni wale tu walio na roho ya kweli mioyoni mwao, pamoja na maarifa ya Biblia—taani iliyopambwa. Kukatishwa tamaa

[C93]

ilitabiriwa kwa harakati ya kwanza, na kusubiri siku 1335 kulikuwa ni lazima; lakini ya pili haikuwa kukatishwa tamaa, na kusubiri hakukuwa na haja tena; kwa maana utimilifu ulikuja hasa mwishoni mwa siku 1335 za unabii

—mwezi wa Oktoba 1874. Ilikuwa tu baada ya kumalizika kwa miaka 1335, kipindi cha "kusubiri," kwamba ukweli wa uwepo wa Bwana wetu, kama ilivyofundishwa na unabii uliotangulia, ulianza kutambuliwa. Ilikuwa ni alfajiri sana ya enzi mpya, lakini ilikuwa saa ya "usiku wa manane", kwa upande wa usingizi mzito wa mabikira, ndipo kilipopigwa kelele (ambayo bado inanguruma), "Tazama, Bwana arusi anakuja!"—si Kwa njoo Bwana arusi *anakuja*,* bali Tazama *amekuja*, na sasa tunaishi "katika uwepo [wa *parousia*] wa Mwana wa Mtu." Na ndivyo ilivyo sura ya harakati ya sasa, tangu tarehe hiyo: tangazo la *uwepo* wa Bwana na la kazi ya ufalme inayoendelea sasa. Mwandishi, na washirika wake, walitangaza ukweli wa *uwepo* wa Bwana, wakiuthibitisha kutoka kwa unabii, na kwenye chati au jedwali, kama yale yanayotumika katika kitabu hiki, hadi vuli ya mwaka 1878, wakati maandalizi yalipofanywa ya kuanzisha chapisho letu la sasa, "MINARA YA ULINZI YA ZIONI, na *Mtangazaji wa Uwepo wa Kristo*." Kwa baraka za Bwana, mamilioni ya nakala za chapisho hili yameeneza habari kwamba wakati umetimia, na kwamba Ufalme wa Kristo sasa hivi *unaanzishwa*, wakati falme na mifumo ya wanadamu inaporomoka hadi uharibifu wake kamili.

Mfano huu unatuhadharisha kwamba, ingawa kundi lote la mabikira huandaa taa zao, si wote *wanaoweza kuona*. Ni wale tu walio na mafuta katika vyombo vyao (ndani yao wenyewe—waliojitolea kikamilifu) wanaoweza kupata nuru kutoka kwa taa zao, na kuthamini ukweli. Wengine (wote watakatifu, mabikira) watapata mafuta na nuru wakati fulani, na watabarikiwa sana nayo; lakini ni wale tu *waliojazwa*

---

*Manuskripti za kale zaidi za Kigiriki (za Sinayi na Vatikani) hazina *neno 'anakuja'*, na kusomeka, "Tazama Mchumba!"

waliojazwa na mafuta, roho ya ukweli, ndio watakaokuwa na nuru kwa wakati unaofaa na kupokea baraka kuu. Ni hawa pekee wanaoingia na Mchumba kwenye harusi. Mafuta, au roho ya utakatifu, na nuru yake inayofuatana nayo, hayawezi kupitishwa kutoka kwa bikira mmoja hadi mwingine. Kila mmoja lazima ajazwe na roho; kila mmoja lazima apate hisa yake mwenyewe ya mafuta haya (Ukweli, na roho yake ya utakatifu na upwekezaji); na gharama yake ni kubwa kwa njia ya kujinyima, kudharauliwa, na majaribu makali. Uzoefu katika wakati ule mkuu wa shida utakuwa soko ambalo mabikira wapumbavu watakununia mafuta yao. Lakini wakati huo itakuwa kuchelewa mno kuingia kwenye harusi, kama wanachama wa Bibi Arusi, mke wa Mwana-Kondoo. Hata hivyo, Maandiko yanaonyesha kwamba, kama vyombo vya "heshima ndogo," hawa, wakiwa wamejutia upumbavu wao, hawataharibiwa; bali, kwa kuwa wameandaliwa hivyo kwa matumizi ya Bwana, bado watamtumikia katika hekalu lake.

Tukirejea kwenye maneno ya ***malaika*** kwa ***Danieli—aya ya 13*** inasema: "Bali wewe enenda zako hadi mwisho; kwa maana utapumzika, na kuinuka tena kwa ajili ya sehemu yako [gawio, thawabu] mwishoni mwa [1335] siku"—wakati wa mavuno yaliyoanza wakati huo.

Katika usemi, "Nenda zako hadi mwisho," "*mwisho*" unapaswa kutambuliwa kuwa na maana tofauti kabisa na "Muda wa Mwisho." "*Mavuno* ni *mwisho* wa enzi"; na mavuno, kama ilivyoonyeshwa tayari, ni kipindi cha miaka 40 kuanzia kuanguka kwa mwaka wa 1874 A.D., kumalizika kwa "siku 1335," hadi kuanguka kwa mwaka wa 1914 A.D. Na Danieli atapokea sehemu yake, thawabu au urithi katika Ufalme wa Mikaeli (Kristo), pamoja na manabii watakatifu wote, na pia watakatifu wa enzi ya Injili, *mwishoni* mwa kipindi hiki cha "mavuno"; watakatifu wakiwa wa kwanza kwa mpangilio, na pia kwa heshima, katika Ufalme huo. (***Ebr. 11:40***) Tazama SCRIPTURE STUDIES, Jil.
I, ukurasa 288.

[C95]

MASOMO YA NNE

USAFISHWAJI WA HEKALU SIKU ***2300—*** ***DAN. 8:10-26***

Hekalu la Kweli—Uchafuzi—Msingi au Msingi—Jinsi ya "Kutupwa Chini"—Ushahidi wa Hili Ulichukuliwa kutoka kwa Maandiko ya Kanisa Katoliki—Usafishaji Hautakamilika Hadi Miaka 2300 Baada ya Maono—Jinsi na Wapi Ulipoanza, na Lini Unatarajiwa Kukamilika—"Vyombo vya Dhahabu," Kweli, Lazima Vibadilishwe.

Katika sura zilizopita tuliona utambulisho wa "pembe ndogo" ya kijivuni na ya kipekee ya ***Dan. 7:8,11,20-26***, na "Mtu wa Dhambi" wa ***2 Wathes. 2:3***, na "Chukizo la Ukiukaji" lililotabiriwa na Bwana wetu katika ***Math. 24:15***; na pia kwamba nguvu ileile ya kipapa ndiyo inayoelezewa katika ***Dan. 8:9,10,23-25***. Tumechunguza, vya kutosha kwa madhumuni yetu ya sasa na nafasi hii ndogo, kuibuka kwake, tabia yake, kuvunjika kwa nguvu yake ya kuponda, na uharibifu wake kamili wa mwisho, ambao bado ni wa baadaye.

Sasa tunataka kuchunguza unabii mwingine unaoonyesha waziwazi fundisho moja la uongo maalum, au kosa msingi, lililosababisha kupuuzwa kabisa kwa mfumo huo na Bwana wetu, na kulifanya machoni pake kuwa *kitu cha kuchukiza* kinachoharibu. Nabii itakayozingatiwa sasa inaonyesha zaidi wakati ambapo Kanisa la kweli, kundi lililotakaswa—Hekalu—litakaswa kutoka kwa uchafu wa kuchukiza ulioletwa na Upapisti.

Wakati sura iliyotangulia ilituonyesha siku fulani za kusubiri, na kusafishwa kwa kundi hili takatifu au la Hekalu, unabii huu unaonyesha tarehe ambayo kiini cha

[C96]

waumini watakatifu wangepata uhuru kamili kutoka kwa uchafu wa Kipapa, makosa, n.k., na ambapo "vyombo vya dhahabu" vilivyotumiwa vibaya, au kweli za thamani, vingeanza kurejeshwa kwa darasa hili takatifu au la Patakatifu.

Tunamnukuu ***Dan. 8:10-26***, kama ifuatavyo:

"Na ikakua hata kufikia [kudhibiti] jeshi la mbinguni [Kanisa lote], na ikasababisha baadhi ya jeshi hilo na ya nyota zinazong'aa kuanguka duniani, na ikawakanyaga chini ya miguu yake. Ndiyo, ikajikuza hata kufikia kwa Mkuu wa jeshi hilo. [Ilijinyakulia heshima na hadhi, na kujihusisha na unabii na vyeo, ambavyo ni vya Kristo Yesu, Kiongozi au Mkuu au Kichwa wa kweli wa Kanisa.] Na ikamwondolea yeye [Kristo] DIBEHI YA DAIMA, na MISINGI YA HEKALU LAKE ikang'olewa. Na jeshi [watu] likakabidhiwa kwake dhidi ya dabehi ya daima, kwa sababu ya kosa; na ukweli ulitupwa chini, na matendo yake yalifanikiwa.

Ndipo nikasikia mtakatifu fulani akizungumza, na mtakatifu mwingine akamwambia mwenzake, sikujua alikuwa akimwambia nani: 'Hata lini maono yatadumu, kuhusu dhabihu ya daima na ukiukaji unaoleta ukiwa, hata kiasi cha kutoa hekalu na kundi la watu vipigwe chini ya miguu?' Naye akajibu, 'Hadi jioni na asubuhi elfu mbili mia tatu [siku], ndipo hekalu litakaposafishwa.'

"Ikawa, mimi, hata mimi Daudi, nilipokuwa nimekiona maono hayo, nikatafuta kuyaelewa; na tazama, palisimama mbele yangu kama mfano wa mwanadamu. Nikasikia sauti ya mtu kati ya kingo za [mto] Ulai, akiniita na kusema, 'Gabriel, mfanye mtu huyu aielewe maono.' Basi akaja akasimama karibu na mahali niliposimama; naye alipokuja, nilianguka kifudifudi, nikiwa na hofu, akaniambia, 'Angalia kwa makini, ewe mwana wa binadamu! Kwa maana kwa Wakati wa

[C97]

Mwisho ndiyo maono.' Basi alipokuwa akinena nami, nilianguka kifudifudi ardhini kwa mshangao; lakini akanigusa, akaninwinua, nikasimama mahali nilipokuwa nimesimama. Naye akasema, 'Tazama, nitakufunulia yale yatakayotokea mpaka mwisho wa maono haya mabaya; maana yanahusu Wakati uliowekwa wa Mwisho.'

"Mwana-kondoo ule uliyemuona, yule mwenye pembe mbili, (anamaanisha) wafalme wa Media na Uajemi. Na mbuzi yule mwenye manyoya mengi ni mfalme wa Ugiriki; na pembe ile kuu iliyo kati ya macho yake ndiye mfalme wa kwanza. Lakini kuvunjika kwake, na kwamba minne ilichipuka badala yake, (kunamaanisha kwamba) falme nne zitainuka kutoka katika taifa hilo, lakini si kwa nguvu zake. Na mwishoni mwa ufalme wao, wakati wahalifu watakapokuwa wamejaza kipimo chao cha hatia [Linganisha ***Mwa. 15:16***], atainuka mfalme [Upapisti] mwenye uso usio na haya, na mwenye kuelewa mikakati ya kina. Nguvu zake zitaimarishwa [kufanywa zenye nguvu], lakini si kwa nguvu zake mwenyewe. [Upapisti ulijijenga kwa kutumia nguvu za mataifa mbalimbali ya Ulaya.] Naye ataharibu kwa njia ya ajabu, na atatenda mambo yasiyoweza kuaminiwa; na ataharibu [au kuharibu] wenye nguvu na watu watakatifu. Na kwa ujanja wake atafanikisha udanganyifu kwa nguvu zake; na moyoni mwake atajikuza, na kwa mafanikio ataharibu [kuangamiza] wengi: atainuka pia [kama Mpinga Kristo] dhidi ya Mkuu wa wakuu; na atavunjika bila mkono. Na [sehemu ya] maono kuhusu nyakati za jioni na asubuhi ambayo imesimuliwa [kwamba kutakuwa na 2300, hadi kusafishwa] ni sahihi; lakini funga maono hayo, maana yatatimizwa baada ya siku nyingi."

Hatuiingii katika maelezo ya kina ya mwana-kondoo, mbuzi, pembe, n.k., yaliyotajwa katika aya hizi na zilizotangulia, tukiamini kwamba tayari yamefafanuliwa.

[C98]

(Tazama ukurasa wa 27) Tumeona tayari kwamba Roma, ambayo inachukuliwa kama mnyama tofauti mwenye pembe zake mwenyewe, katika sura ya vii, na kama miguu ya sanamu, katika sura ya ii, hapa (sura ya viii) inachukuliwa kama moja ya pembe za "mbuzi" wa Kigiriki, ambayo, baada ya kuwa kubwa kuelekea Kusini na Mashariki, kama Roma ya kiraia au ya kifalme, ilipitia mabadiliko, na, ikawa Roma ya Kipapa, "ikawa kubwa hata kufikia jeshi la mbinguni;" yaani, ikawa mamlaka ya kidini au himaya, juu ya jeshi au watu. Na mbinu hii ileile ya kuichukulia himaya ya Roma kama tawi au maendeleo kutoka kwa mojawapo ya sehemu za himaya ya Kigiriki, inafuatwa katika unabii wa kihistoria wa sura ya xi.

Sadaka ya daima iliyotajwa hapa kwa kawaida inadhaniwa kurejelea sadaka za kuteketezwa za kila siku au za daima za Wayahudi huko Yerusalemu. Na kuondolewa huku kwa sadaka ya daima kumewekwa lawama kwa Antiochus Epiphanes, kama ilivyoelezwa tayari. Hata hivyo, unabii huu unapita na kutokujali hekalu la mfano au Patakatifu, na dhabihu za mfano za kuteketezwa, na unashughulikia Patakatifu halisi au Hekalu la Mungu, Kanisa la Kikristo (***2 Kor. 6:16***), na dhabihu halisi ya kuteketezwa, dhabihu yenye sifa ya Kristo iliyotolewa mara moja kwa ajili ya wote na milele—dhabihu *ya daima*, yenye ufanisi wa milele, kwa dhambi za ulimwengu wote.

Sadaka *endelevu* ya Kristo haikufutwa wala kuondolewa na Upapa, bali iliwekwa kando na fundisho la uongo lililoendelezwa na mfumo huo—ambalo taratibu, lakini mwishowe kikamilifu, liliweka kando sifa ya sadaka ya Kristo kama sadaka *endelevu* na yenye ufanisi wa milele. Fundisho hili la uongo linajulikana kama Misa, au Sadaka ya Misa.

Waprotestanti kwa ujumla hawaelewi kabisa sakramenti hii inayodaiwa. Wanafikiri ni *aina* tofauti tu ya kusherehekea Mlo wa Mwisho wa Bwana, iliyochukuliwa na Wakatoliki wa Kirumi. Wengine hupata wazo kwamba ni aina fulani maalum

[C99]
maombi. Lakini mawazo haya ni makosa kabisa. Mafundisho ya Kanisa Katoliki la Roma kuhusu Misa ni haya: Kifo cha Kristo, wanadai, kilifuta dhambi ya Adamu au ya asili, lakini hakitumiki kwa makosa yetu ya kila siku, udhaifu, dhambi na upungufu; si *dhabihu endelevu*, inayostahili thawabu kwa dhambi zetu zote, inayotosha na yenye ufanisi daima kufunika kama vazi kila mwenye dhambi na kila dhambi, ili kumruhusu aliyejuta kurudi katika umoja na ushirika na Mungu. Kwa dhambi kama hizo, Sadaka ya Misa ilianzishwa: inaheshimiwa na Wapapista kama maendeleo zaidi ya sadaka ya Kalvari. Kila wakati Misa inatolewa kama sadaka, ni, wanadai, sadaka *mpya* ya Kristo, kwa ajili ya watu mahususi na dhambi ambazo padri anayetoa sadaka huitumia akilini.

Kristo anayepaswa kutolewa dhabihu upya namna hii huumbwa kwanza kutoka kwa mkate wa ngano na divai na padri anayeongoza ibada. Ni mkate na divai za kawaida hadi vinapowekwa juu ya madhabahu, ambapo maneno fulani ya kutakasa, inadaiwa, hubadilisha mkate na divai kuwa mwili na damu *halisi* ya Kristo. Hivyo basi, havibaki kuwa mkate na divai tena, ingawa bado vinaonekana hivyo. Mabadiliko haya huitwa transubstantiation—mabadiliko ya kiini. Maneno matano ya Kilatini ya kichawi ambayo, inadaiwa, husababisha mabadiliko haya ya mkate na divai kuwa nyama na damu *halisi*, ni, "*Hoc est autem corpus meum*." Inadaiwa kuwa kasisi yeyote anaweza hivyo kumtunga Kristo kwa mwili, *upya*, ili atwaliwe dhabihu *upya*. Na baada ya kumtunga Kristo hivi, kengele huongozwa, na makasisi na watu hushuka chini na kumwabudu mkate na divai, ambao sasa wanawatambua kuwa Kristo mwenyewe. Baada ya hili kufanyika, mkate (nyama halisi ya Kristo, iliyofunikwa dhidi ya hisia, wanasema) hupasuliwa. Kristo hivyo huuawa au *kutolewa kafara upya*, mara kwa mara, kwa ajili ya dhambi maalum zinazotafutwa kufutwa kwa njia hii.

Wakiendeleza nadharia hii ya kipuuzi, na wakijaribu kuifanya iwe na mlingano, mabaraza ya Kanisa Katoliki la Roma yame

[C100]

walitoa amri nyingi na ndefu na maelezo, na wanatheolojia wenye busara (?) wameandika maelfu ya vitabu. Ndani yake hufundishwa kwamba ikiwa tone la "damu" (mvinyo) litamwagika, lazima litunzwe kwa uangalifu na kuchomwa, na majivu yake kuzikwa katika ardhi takatifu; na vivyo hivyo mkate ("mwili wa Kristo"): hakuna hata chembe yake inayopaswa kupotea. Hadhira huchukuliwa kwa uangalifu ili nzi asije akaingia katika "damu" (mvinyo), au panya au mbwa asipate chembe ya "nyama" (mkate) iliyovunjika. Na Dkt. Dens, mmoja wa wanatheolojia wao wakuu, anaeleza kwamba, "Panya au mbwa anapokula aina za sakramenti, haazili kwa njia ya sakramenti; lakini hii inathibitisha kwamba *wakati huo mwili wa Kristo hauishiwi na kuwepo* chini ya aina hizo."* Katekisimu ya Kanisa Katoliki la Roma (la Marekani) inaeleza mafundisho hayo hivi:

"*Swali*. Ekaristi Takatifu ni nini?

J. Ni sakramenti inayojumuisha MWILI na DAMU, ROHO na ULEZA, wa Yesu Kristo, chini ya maumbo na *mwonekano* wa mkate na divai.

S. Je, si mkate na divai ndivyo huwekwa kwanza juu ya madhabahu kwa ajili ya kuadhimisha Misa?

J. Ndiyo, huwa ni mkate na divai tu hadi padri atamkini maneno ya kutakasa wakati wa Misa.

S. Nini hutokea kwa maneno haya?

J. Mkate hubadilika kuwa MWILI wa Yesu Kristo, na divai kuwa DAMU yake.

Q. Mabadiliko haya huitwaje?

J. Inaitwa *transubstantiation*, yaani, mabadiliko ya *kitu* kimoja kuwa kingine.

S. Misa ni nini?

J. Misa ni dhabihu ya daima ["ya kila siku" au "endelevu"] ya sheria mpya, ambamo Kristo Bwana wetu *hujitoa* kwa mikono ya padri, kwa njia isiyo ya damu, chini ya *maumbo* ya mkate na divai, kwa Baba yake wa Mbinguni, *kama* alivyojitoa mara moja msalabani kwa njia ya damu.

---

*Dens, Tract. de Euchar., Na. 20, uk. 314.

[C101]

Swali: Ni tofauti gani kati ya sadaka ya Misa na sadaka ya Msalaba?

J. Dhabihu ya Misa kimsingi ni dhabihu ileile ya Msalaba; tofauti pekee iko katika *namna* ya kuitoa.

S. Misa kama sadaka ya upatanisho ina athari gani?

J. Kupitia kwake tunapata kutoka kwa rehema za kimungu, kwanza, Neema za majuto na toba kwa ajili ya msamaha wa dhambi; na pili, Msamaha wa adhabu za kidunia tulizostahili kwa dhambi.

S. Matunda [faida] ya Misa hutumika kwa nani?

J. Matunda ya jumla hutumika kwa Kanisa zima, walio hai na waliokufa; matunda *maalum* hutumika, kwanza, Hasa kwa padri anayeadhimisha Misa; kisha, Kwa wale anaowaombea mahususi; na, la tatu, Kwa wale wanaohudhuria kwa unyofu [yaani, wanaohudhuria Misa kama waabudu]."

Mamlaka yale yale yanasema: "Yeye anayetoa dhabihu ni *kuhani*; kitu kinachoonekana kinachotolewa dhabihu huitwa *mhanga*; mahali panapotolea dhabihu huitwa *madhabahu*. Hivi vinne —*padri*, *dhabihu*, *madhabahuni* na dhabihu—haviwezi kutenganishwa: kila kimoja kati ya hivi huita vingine."

Tena, ikielezea sherehe, inasema kumhusu kuhani: "Kisha anatamka maneno ya fumbo ya *Kutakasa-tion*, anasujudu, anainama, na kuinua Mwili Takatifu na Damu Takatifu juu ya kichwa chake. Kengele inapopigwa watu husujudu kwa magoti, na kujipiga kifua kuashiria toba ya dhambi zao. Padri *anaomba kwa Mungu kwa neema* AKUBALI DIBEHI."

Tunamalizia ushuhuda juu ya mada hii kwa nukuu fupi kutoka kwa Kanuni za Mtaguso wa Trent* kama ifuatavyo:

Kanuni ya 3. "Ikiwa mtu yeyote atasema kwamba Misa ni ibada tu ya sifa na shukrani, au kumbukumbu tupu ya sadaka iliyotolewa Msalabani, na si [*kwenyewe*]

---

*Concil. Trid., Sess. 22. De Sacrificio Missae.

dhabihu ya upatanisho [yaani, dhabihu *inayolipia* dhambi]; au kwamba inamnufaisha tu yeye anayeitunukiwa, na haipaswi *kutolewa* kwa ajili ya walio hai na waliokufa, kwa dhambi, adhabu, fidia, na mahitaji mengine: atukatiwe laana yeye [anayekanusha nguvu ya *dhabihu* hii].

Hivyo basi tunaona wazi kwamba Upapisti umechukua nafasi ya sadaka moja ya milele, kamili na isiyojirudia ya Kalvari, kwa sadaka ya uongo au bandia. Hivyo basi, Upapisti uliondoa kutoka kwa kazi ya Kristo sifa ya kutambuliwa ipasavyo kama Sadaka Endelevu, kwa kubadilisha *badala yake* udanganyifu uliofanywa na makasisi wake wenyewe. Hakuna haja hapa ya kuelezea kwa undani sababu kwa nini Upapisti unakanusha na kuweka kando Sadaka Endelevu ya kweli, na kubadilisha "chukizo," yaani Misa, badala yake; kwani wasomaji wetu wengi wanajua kwamba fundisho hili, kwamba padri hutoa kafara ya dhambi katika Misa, ambayo bila yake haziwezi kufutwa, au adhabu zake kuepukwa, ndilo msingi mkuu wa mikakati yote mbalimbali ya Kanisa la Roma ya kunyakua pesa kutoka kwa watu, kwa ajili ya anasa na starehe zake zote. "Msamaha wa dhambi," "rehema," na manufaa mengine yote yanayodhaniwa, neema, haki na kinga, kwa ajili ya maisha ya sasa au yajayo, kwa ajili ya walio hai au waliofariki, yamejengwa juu ya fundisho hili la kufuru la Misa, fundisho la msingi la uapostasia. Ni kwa nguvu na mamlaka ambayo sadaka ya Misa huwapa *makasisi*, ndipo madai yao mengine ya kufuru, ya kuwa na kutekeleza mamlaka mbalimbali ambayo ni ya Kristo peke yake, yanapokubaliwa na watu.

Kama ushahidi wa asili ya msingi ya kosa hili, ikumbukwe kwamba, ingawa Mageuzi nchini Ujerumani na Uswisi yalianza kwa kupinga msamaha wa dhambi, punde si punde yaligeuka kuwa suala kuhusu *mabadiliko halisi ya kiini*

[C103]

—dhabihu ya Misa. Jiwe la msingi la Mageuzi lilikuwa kwamba msamaha wa dhambi ulipatikana kwa Kristo peke yake, kama matokeo ya dhabihu yake Kalvari, na si kwa msamaha wa dhambi, sakramenti ya toba na Misa. Kwa hakika, swali hili la Misa lilikuwa chanzo kikuu cha takriban mateso yote ya Roma. Askofu Tilotson anasema, "Hili [*transubstantiation—Misa*] limekuwa kanuni kuu *inayowasha moto* katika Kanisa la Roma; na, ingawa ni jambo la kipuuzi na lisilo na mantiki, Wakristo wengi wameuawa kwa kukataa kanuni hii, kuliko labda kwa kanuni nyingine zote za dini yao."

Bila shaka, Waroma wanadai kuwa Misa iliwekwa na Kristo na mitume; lakini kutajwa kwake kwa mara ya kwanza tulikokoweza kupata kulitokea katika Baraza la Konstantinopoli, mwaka 381 B.K. Hata hivyo, tarehe ya kuanzishwa kwa kosa hili linalotawanya haitajwi hasa katika unabii, isipokuwa kwamba kwa sababu ya kosa hili la msingi, Upapa ukawa "Chukizo cha Uangamifu," *kabla* ya "kuwekwa" madarakani kama hivyo, jambo ambalo, kama tulivyoona, lilikuwa mwaka wa 539 B.K.

Ubinifu unasema, "Ulioondoa kwake [Kristo] dhabihu ya daima," kisha unaongeza, "na *msingi* wa hekalu lake uliangushwa." Msingi, au *ukweli wa msingi*, ambao kundi la kweli lililotakaswa au la Patakatifu limejengwa juu yake, ni kwamba Bwana wetu Yesu, kwa dhabihu ya nafsi yake, amewafidia wote, na ataokoa kabisa wote wanaomjia Mungu kupitia kwake, bila mpatanishi mwingine yeyote, bila kuhani, au askofu, au papa, na bila dhabihu nyingine yoyote—kwani nyingine yoyote ni chukizo machoni pa Mungu, kwa maana hiyo inafundisha kwa dokezo kutotosha kwa dhabihu kuu ya fidia ya Kristo. ***Ebr. 7:25; 10:14***

Funzo hili la *fidia* ndio msingi wa Hekalu au hekalu takatifu—Kanisa lililotakaswa. Na wakati huu

[C104]

"daima" iliondolewa, ikafutwa au kupinduliwa na Misa, basi ikafuata maovu yaliyotabiriwa na nabii. Kundi (Wakristo wa jina tu) waliwekwa mikononi mwa kosa, wakiongozwa kwa urahisi na mfumo wa uongo uliojikuza (kwa njia ya kiongozi wake, papa) hata kufikia kuwa Mkuu au mtawala juu ya kundi hilo. "Na ukatupa *ukweli* chini," pamoja na wale kati ya kundi hilo, na wa manuru angavu, au walimu, waliokaza kushikilia ukweli, na wasioungana nalo katika njia yake ya ukiukaji. Na, kama tulivyoona katika sura zilizopita, ulistawi kwa ajabu katika matendo yake.

Hivyo basi, msingi wenyewe wa imani ya kweli ya Kikristo ukiwa umetupiliwa mbali, je, ni ajabu kwamba upotovu mkuu uliingia katika vilindi vya uovu kama vilivyokuwa? Kosa moja lilipelekea jingine, hadi ilibaki tu maumbo ya nje ya ukweli na utauwa; na kile kitu cha unyanyasaji cha kuchukiza kiliketi katika hekalu la Mungu, kikiuchafua Patakatifu na kundi la waumini, na kumtangaza kiongozi wake kama mrithi au mwakilishi wa Kristo.

Katikati ya matukio haya ya mafanikio ya Chukizo cha Uangamifu, Danielu anawasikia watakatifu kuuliza, "Maono haya yatadumu kwa muda gani, kuhusu Dhabihu ya Daima na ukiukaji unaosababisha uharibifu, hadi hekalu na kambi ya watakatifu vikatandikwe miguuni?" Tangu wakati ule uovu huo ulipoanzishwa, kumekuwa na watakatifu ambao kwa kiasi kikubwa wamegundua tabia yake na uchafu wake, na kwa wasiwasi wamejitahidi kujua, wakiomboleza kwa Mungu, "Hadi lini, Ee Bwana! ukweli utakandamizwa kwenye matope, na makosa, matusi na uovu utaruhusiwa kustawi?" Ni kwa muda gani Kristo wa Uongo, "aliyelevwa na damu ya watakatifu na mashahidi wa Yesu," na kwa mafanikio yake ya ajabu, ataendelea kulevesha na kudanganya mataifa? (***Ufunuo 17:2,6; 14:8; 18:3***) Na, akitangulia kujibu swali lao, na la Danieli na letu, Mungu alitoa jibu mapema, kupitia malaika wake. Na ingawa masharti hayakuweza hata kuanza kueleweka

[C105]

kabla ya Wakati wa Mwisho, lakini kuwekwa au kuwekewa kikomo kwa wakati kulitoa uhakikisho kwa wengine pamoja na Danieli kwamba Mungu ana udhibiti kamili wa hali hiyo, kiasi kwamba hakuna chochote kinaweza kutokea ambacho yeye hawezi na hatakitawala, na hatimaye kukirekebisha kwa ajili ya mema. Jibu hili linaashiria, si mwanzo wa kazi ya usafi, bali kipindi ambacho ingekuwa imekamilika kwa kiasi. Linasomeka kama ifuatavyo:

> "Hadi Siku Elfu Mbili Mia Tatu, Ndipo Patakatifu Patafutwa"

Katika uchunguzi wa kipindi hiki, mwanafunzi mara moja anashangazwa na ukweli kwamba siku halisi haziwezi kusemwa; kwa sababu siku 2300 halisi zingekuwa chini ya miaka minane, na bado unabii huu waziwazi unafunika kipindi chote kirefu cha uchafuzi wa Patakatifu na kukanyagwa kwa ukweli. Tena, tunagundua kwamba umetabiriwa kwamba siku hizi 2300 zitaisha wakati fulani *katika* kipindi kinachoitwa "Wakati wa Mwisho"; kwa maana Gabrieli alisema, "Tafakari sana, Ee mwana wa binadamu! Kwa maana ni kwa ajili ya Wakati wa Mwisho ndiyo maono"; na tena, "Tazama, nitakufunulia yale yatakayotokea hadi mwisho wa unabii huu mbaya; kwa maana [utimizo wake] unahusu Wakati wa Mwisho uliowekwa."

Katika ufafanuzi wake, Gabrieli anapitia maono yote, akifafanua kwa sehemu alama mbalimbali, na anamalizia kwa uhakikisho kwamba siku 2300 ndiyo kipimo sahihi cha yote.

Daniel, ambaye alikuwa akifikiria hasa Israeli, na utimilizaji wa ahadi za Mungu kwa mababa wao, alitambua kwamba yote aliyoyasikia hayangeweza kutokea katika siku 2300 halisi, hasa wakati Gabriel alipomwambia, "Lakini wewe funga maono, maana yatatimia baada ya siku *nyingi*." Na ingawa hakuijua kila siku ya kiwakilishi ingekuwa na muda gani, moyo wake uliumia kwa wazo la maovu mengi yaliyokuwa yakikuja juu ya watu wa Mungu—ingawa hakuyaona mabadiliko ya jina hilo kutoka Israeli ya kimwili hadi Israeli ya kiroho. Tunasoma, "Na

[C106]

Mimi, Danieli, niliudhiwa na kuwa mgonjwa kwa siku kadhaa"; na "Nilishangazwa na maono, lakini hakuna aliyeweza kuyatafsiri." Na ilikuwa heri kwa Danieli, na kwa watoto wote wa Mungu kuanzia wakati huo hadi Mwisho wa Nyakati, kwamba maana ya kutisha ya maono hayo ya mamlaka na mateso ya Kipapa, na ya mateso ya watakatifu, haikufunuliwa waziwazi mapema. Baba yetu wa mbinguni mwenye rehema, ingawa yuko tayari kuwajaribu watu wake katika tanuru ya dhiki na mateso, ili kuwaandaa watu kwa ajili ya uzito mkuu na wa milele wa utukufu ulioahidiwa, hushughulika nasi kwa kanuni—"Kila siku hujitosha na shari yake."

Daniel, ambaye alijali zaidi kuhusu Israeli kuliko "papa" wa Wapershia, au "mbuzi" wa Wagiriki, alijua kutokana na unabii wa Yeremia kwamba miaka sabini ya utumwa Babeli ilikuwa adhabu kwa Israeli kwa ajili ya dhambi, na hivyo sasa alihukumu kutokana na maono ya mateso yajayo (badala ya kuinuliwa na utukufu kama alivyotarajia) kwamba yalikuwa ishara ya dhambi ya Israeli na ghadhabu ya Mungu; hivyo aliomba kwa dhati msamaha wa dhambi za Israeli, na utimilizaji wa ahadi zilizotolewa kwa mababa wao. Hili linaelezwa kwa maneno machache katika ***Dan. 9:2-19***. Daniel hakuona upeo wa mpango wa kimungu kama sisi tunavyoweza kuuona sasa; hata hivyo, bidii na imani yake katika ahadi zilikuwa za kupendeza kwa Mungu, ambaye kwa hiyo alimfunulia kitu zaidi kuhusu maono haya—ongezo au ufafanuzi zaidi wake, katika vipengele vile vilivyohusu hasa Israeli ya kimwili. Daniel alidhani kwamba mwisho wa uharibifu wa miaka sabini wa nchi ya Israeli, wakati watu wake walipokuwa Babeli, ungeongezwa, au kuendelea, kwa siku nyingi (2300). Mungu analirekebisha kosa hili kwa kumtuma Gabrieli kumjulisha kwamba utumwa ungekoma miaka sabini itakapotimia, na kwamba mji wa Yerusalemu na hekalu vinge jengwa upya, ingawa katika kipindi cha shida, n.k.

Ilikuwa wakati Danieli alipokuwa akiomba kuhusu maono ya siku 2300, ambayo aliyaitafsiri vibaya kumaanisha kurefushwa

[C107]

ya utumwa wa miaka 70 huko Babeli, kwamba Gabrieli alitumwa *kuelezea* zaidi *maono hayo yaliyokosewa kueleweka*, hivi (***Dan. 9:21-27***):

"Naye akanizungumzia, akanifundisha, akasema, Ee Daniel, sasa nimetoka kukufundisha, upate kuelewa. Tangu mwanzo wa maombi yako, agizo [la ziada] [la mpango wa Mungu, sasa linalotolewa] lilitolewa, nami nimekuja kukuambia; kwa maana wewe ni mpendwa sana: kwa hiyo, elewa jambo hili [la ziada], na uelewe maono [ya siku 2300]. Wiki sabini [70 x 7 = siku 490] zimepimwa [au kutengwa, kuwekwa, au kuamuliwa] juu ya watu wako [Israeli] na juu ya mji wako mtakatifu [Yerusalemu], n.k.*

Jambo la kuzingatia hasa hapa ni kwamba, siku 490 ni sehemu ya siku 2300—sehemu iliyotengwa kama yenye umuhimu maalum kwa Danieli, kama jibu la maombi yake kuhusu urejeshaji wa Israeli kutoka Babeli. (Tazama ***mistari 12, 16-18***.) Kwa kuwa wiki hizi sabini, au siku 490, zilikuwa sehemu ya awali ya siku 2300, kutimizwa kwake hakutusaidii tu kuonyesha ni lini siku 2300 zilianza, bali pia kuonyesha ni aina gani ya wakati (halisi au wa kiishara) uliokuwa umeashiriwa. (Tazama ***1 Petro 1:11***.) Na, zaidi ya hayo, kutimizwa kwa unabii huu wa "saba za wiki" kungetumika kuweka *muhuri* kwa Danieli kama nabii wa kweli, na kwa unabii wake wote; na hasa *kungeweka muhuri* kwenye "maono" haya ya siku 2300. Na hivyo ilitabiriwa kwamba saba za wiki miongoni mwa mambo mengine zingetumika "*kuweka muhuri* kwa maono na nabii."

Basi, tukitambua kuwa wiki sabini, au siku 490, za kiishara, zilizo timia kwa miaka, ni sehemu ya mwanzo ya siku 2300, na ni muhuri au alama ya idhini ya Mungu kwa maono hayo kamili, tunaanza hapo kupima, ili kuona mahali ambapo kipindi chote kitatimia. Tukipunguza 490 zilizotimizwa katika ujio wa kwanza kutoka kwa siku 2300, tunabaki na siku 1810. Kisha,

---

*Kwa uchunguzi wa unabii huu tazama Juz. II, sura ya iii, ukurasa wa 63.

[C108]

Miaka 1810 (siku za unabii, za kiwakilishi) lazima iwe kipimo kutoka mwisho wa wiki sabini hadi wakati ambapo darasa la Hekalu litakaswa kutoka kwa uchafu mbalimbali wa Upapa—kile kitu cha kuchukiza kinachotawala ambacho kwa karne nyingi kimechafua hekalu la Mungu.

Kifo cha Masihi, kama ilivyoonyeshwa, kilikuwa katika majira ya kuchipua ya

A.D. 33;* na hii ilikuwa katikati au kati ya wiki ya mwisho ya sabini, ambayo mwisho wake kamili ulikuwa nusu wiki, au miaka mitatu na nusu baadaye—katika vuli ya A.D.

36. Basi, miaka 1810 tangu vuli ya A.D. 36, yaani, vuli ya 1846, inaashiria mwisho wa maono ya siku 2300, na tarehe ambayo Patakatifu lilipaswa kusafishwa.

Utabiri huu ukitimia, tunapaswa kutarajia, katika hili kama katika matukio mengine ya unabii uliotimia, kupata mambo yanayothibitisha utimilifu wake yamewekwa wazi katika kurasa za historia; kwani, ingawa wanahistoria mara nyingi ni wasioamini Biblia na Mungu wa Biblia, hata hivyo, bila wao kujua, Mungu ameongoza kazi zao, kiasi kwamba popote ambapo unabii umetimizwa, matukio yake bila shaka yameingia katika historia, na daima kwa vyanzo bora na vya kuaminika. Na ndivyo ilivyokuwa katika jambo hili la kusafishwa kwa Hekalu.

Tunapata, kwa mamlaka ya wanahistoria wote wa kisasa, kwamba kile wanachokiita wote Mageuzi Makubwa kilianza katika karne ya kumi na sita—isipokuwa waandishi wa Kanisa Katoliki la Kirumi, ambao wanakiita uasi mkuu. Na kwa mageuzi haya, usafishaji wa Patakatifu unaweza kuhesabiwa kuanza. Tukumbuke kwamba Patakatifu lilichafuliwa kwa kuingizwa kwa makosa mbalimbali pamoja na mwelekeo wao mbaya, kwamba kilele cha haya kilifikia katika kuanzishwa kwa Misa, na kwamba kufuatia kosa hili ilikuja kudorora kabisa kwa *umati* (umati wa

---

*Tazama Juz. II, ukurasa wa 68.

[C109]

kanisa la jina tu), kilichofikia kilele chake katika uuzaji wa aibu wa "msamaha wa dhambi," jambo ambalo kwa kiasi kikubwa lilisababisha harakati za mageuzi. Ingawa kundi *la Watakatifu*, nalo, lilichafuliwa kwa kiasi, yaani, lilikatizwa na kuingia katika kosa hili, matokeo yake ya kutisha yaliwafungua macho. Na, kwa hivyo, tunagundua kuwa msingi mkuu wa Mageuzi Makuu ulikuwa, Uhalali kwa imani katika "*sadaka endelevu*" ya Kristo isiyohitaji kurudiwa —tofauti na msamaha uliodhaniwa kupatikana kwa njia ya toba na Misa, kwenye madhabahu zilizochafuka za Mpinga Kristo.

Hii ilikuwa mahali sahihi pa kuanza mageuzi: kwenye msingi— kuhukumiwa haki [kusafishwa] *kwa imani* katika "*ya daima*." Hata hivyo, kumbuka, unabii hauonyeshi kusafishwa kwa *umati* wakati huu, bali kwa tabaka *la Hekalu* pekee. Wala umati haukusafishwa. Waliendelea kushikilia kosa hilo, na bado wanafanya hivyo hadi leo; lakini tabaka lililotakaswa, la Hekalu, liliukataa kosa hilo na kulihangaikia ukweli, wengi wao hata kufa.

Lakini hii ilikuwa mwanzo tu wa mchakato wa usafishaji; kwa maana darasa hili, lililokuwa limeamka sasa, punde liligundua kwamba makosa machafu yalikuwa yamezidishwa wakati Upapisti ulipokuwa ukitenda na kustawi. Luther, kiongozi mkuu wa mageuzi, hakusimama kwa kosa moja, bali alijaribu kuondoa mengine mengi, na akatundika kwenye mlango wa kanisa huko Wittenberg, tarehe 31 Oktoba, 1517, tezi tisini na tano, ambazo zote zilikuwa pingamizi dhidi ya mafundisho ya Upapa, na tezi ya ishirini na saba ikiwa ni ukanushaji wa madai ya uhai wa asili wa mwanadamu. Madai haya, baada ya kutangazwa kuwa uzushi na Papa Leo X, Luther katika jibu lake (A.D. 1520) alilaani kwa maneno makali mafundisho ya ubadilishaji halisi, uhai wa milele wa mwanadamu, na dai la papa kuwa "Mfalme wa dunia, mfalme wa mbinguni, na Mungu duniani," na akayaita "MAONI YA KIVURUGU YANAYOPATIKANA KATIKA KICHOTARA CHA RUMI CHA MAAMRI.""

Lakini, ole! kazi ya "kusafisha" kwa ujasiri na uthubutu

[C110]

iliyozinduliwa ilikuwa kali mno kupendwa, na marafiki na wapenzi wa Luther na washirika wake walishinda kwa kiasi, wakiwashinda kwa *siasa*, busara, "maneno ya kupamba," na ahadi za msaada na mafanikio, mradi tu njia yao iundwe kulingana na maagizo ya hekima ya ulimwengu huu. (Tazama ***Dan. 11:34,35***.) Wafalme kadhaa wa Kijerumani walikuwa wapenzi wakubwa wa wale wamwengu wa mageuzi, ambao walikuwa na uelewa na ujasiri wa kuishambulia mfumo ambao wafalme walikuwa wakiutisha kwa karne nyingi. Wafalme hawa waliwasaidia wamwengu wa mageuzi, na msaada wao ulionekana kwao kuwa wa lazima kwa mafanikio ya harakati hiyo. Na badala ya msaada walioupata kutoka kwa wamwengu wa mageuzi, walitambuliwa haki zao za kifalme(?).

Pia tunapaswa kukumbuka kwamba harakati za Mageuzi zilikuwa uasi si tu dhidi ya udhalimu wa kidini, bali pia dhidi ya udhalimu wa kisiasa. Na makundi hayo mawili ya wamageuzi yaliletwa katika kiasi fulani cha huruma na ushirikiano. Kuhusu enzi hii ya Mageuzi, Profesa Fisher* anasema:

Kuhusu Uswisi—"Juhudi za Zwingli kama mrekebishaji wa kanisa zilichanganyika na shauku ya kizalendo kwa ajili ya uamsho wa kimaadili na kisiasa wa Uswisi."

Kuhusu enzi ya John Calvin na serikali ya Geneva —"Mapinduzi ya kiraia yalifuatiwa na mapinduzi ya kidini. Uprotestanti ulianzishwa kisheria (1535). Calvin akawa kimsingi mtoaji sheria wa jiji. Ilikuwa dola la kidini."

Kuhusu Scandinavia—"Katika nchi za Scandinavia, mamlaka ya kifalme ilijengwa kupitia Mageuzi."

Kuhusu Denmark—"Nafundisho mpya [ya Kiprotestanti] ilikuwa imeingia nchini na ilikuwa ikienea. Wakuu waliokuwa na tamaa ya mali za kanisa [la Kirumi] waliikumbatia."

---

*Fisher's Universal History, kur. 402-412.

[C111]

Kuhusu Uswidi—"Mapinduzi makubwa ya kisiasa yalitokea, ambayo pia yalijumuisha mapinduzi ya kidini."

Kuhusu Ujerumani—"Vitisho dhidi ya wakuu wa Kiprotestanti vilisababisha kuanzishwa kwa *Muungano wa Smalcald* kwa ajili ya ulinzi wa pamoja. Ilionekana kuwa haiwezekani kutekeleza hatua za ukandamizaji dhidi ya Walutheri." "Katika Diet ya Augsburg mwaka 1555, *Amani ya Kidini* ilifikiwa. Kila mfalme aliruhusiwa kuchagua kati ya dini ya Kikatoliki na Imani ya Augsburg [ya Wafuasi wa Mageuzi]; na dini ya mfalme ilikuwa dini ya nchi aliyotawala: yaani, kila serikali ilichagua imani kwa wananchi wake."

Kwa hakika, mazingira ya kisiasa ya wakati huo, pamoja na ukweli kwamba hata viongozi wa mageuzi walikuwa wanaanza tu kugundua baadhi ya makosa ya kimaadili na machache ya kidhana ya Upapa, hutufanya tushangae hatua kubwa zilizochukuliwa kuelekea upande sahihi, badala ya kuwakemea vikali kwa kutofanya usafishaji kuwa wa kina zaidi. Lakini makanisa ya Kiprotestanti yalipoungana na serikali, maendeleo na mageuzi yalisimama. Punde si punde, imani rasmi ziliundwa ambazo zilikuwa karibu kuwa ngumu na kupinga ukuaji wa maarifa kama ilivyo kwa amri za Roma, ingawa zilikuwa karibu zaidi na ukweli kuliko za Roma—mafungo yenye uhuru zaidi.

Hivyo, aina ileile ya umoja kati ya kanisa na serikali ambao ulikuwa umeleta madhara makubwa kwa ukweli hapo awali, katika Upapisti, ulikuwa mtego ambao adui alitumia kuzuia na kupinga "kusafishwa kwa hekalu," lililoanzishwa kwa heshima kubwa. Mageuzi na usafishaji kwa muda vilisitishwa, na, badala ya kuendelea na usafishaji huo, waongozaji mageuzi walijikita katika kujipanga wenyewe, na katika kurekebisha na kung'arisha mengi ya mafundisho ya zamani ya Kipapa, ambayo hapo awali yalikashifiwa vikali. Hivyo ndivyo Shetani alivyowadanganya waongozaji mageuzi hadi katika

[C112]

hiyo "uzinzi" (muungano wa kanisa na serikali) ambao walikuwa wameukashifu katika Kanisa la Roma. Na hivyo jeraha la kifo ambalo Upapisti ulikuwa umepokea lilipona kwa muda. ***Ufunuo 13:3***

Lakini "usafishaji," ulioanza hivi na kukatizwa hivi, lazima uanze upya na uendelee; maana mwishoni mwa miaka 2300 Patakatifu lazima lisafishwe. Na ndivyo imekuwa. Kurejea kwa Biblia kama mamlaka pekee ya imani, ambayo kwa hiyo mageuzi yalianza, kulipanda mbegu kwa kina ambazo tangu wakati huo zimechipuka mara kwa mara, na kuleta mageuzi mmoja baada ya mwingine, licha ya ukweli kwamba waongozaji wa mageuzi walijaribu kwa haraka kuzuia kuenea kwa mageuzi zaidi ya kiwango chao, kwa kuanzisha imani na ngome za imani ambazo, bila kujali mafundisho ya Biblia, hakuna aliyeruhusiwa kuzivuka, bila kujikuta wakijipatia laana ya "mzushi."

Tukitazama kwa haraka katika historia ya Kanisa, tangu enzi za Luther hadi sasa, tunaweza kuona kwamba, hatua kwa hatua, mageuzi au usafishaji umeendelea; na bado mwelekeo uleule unaonekana katika kila hatua; kwa maana kila kundi la wamageuzi, mara tu walipokamilisha kipengele chao kidogo cha usafishaji, walisitisha na kuungana na wengine, wakapinga mageuzi au usafishaji wowote zaidi.

Hivyo basi Kanisa la Uingereza, likiangusha baadhi ya mafundisho na desturi mbaya zaidi za Kanisa la Roma, lilidai, na bado linadai, kwamba ndilo Kanisa pekee la kweli, na kwamba maaskofu wake wana mwendelezo wa kitume, na hivyo basi, udhibiti mkuu wa urithi wa Mungu. Hii "binti" ya Roma, ikiliacha "mama," ilishika mkono uliotolewa na Uingereza, na kumfanya mfalme wa himaya kuwa kiongozi wa kanisa hilo. Hata hivyo, kama ilivyokuwa kwa tanzu ya Kilutheri, hata hili lilikuwa mageuzi, na katika *mwelekeo* sahihi—usafishaji *wa kiasi*. Calvin, Knox na wengine waligundua kwamba maarifa ya Mungu ya matukio yajayo yalikuwa yamepotea kwa kiasi kikubwa

[C113]

kutoka chini ya takataka za kipapa; na, wakiondoa wazo kwamba mafanikio ya mipango ya Mungu yalitegemea kabisa juhudi za wanadamu wenye makosa, mafundisho yao yalisaidia kuonyesha kwamba Kanisa halikutegea mkono wa serikali ili kulipatia mafanikio kwa silaha za kimwili. Watu hawa walifanya kazi kubwa na ya thamani ambayo tangu wakati huo imebeba matunda mema zaidi kuliko wengi wanaoonekana kuona. Hata hivyo, wakipofushwa na makosa mengine ya uchafu ambayo hayakutambuliwa kama hayo, walielekezwa kupigia debe kosa kwamba wote wasiochaguliwa kwa ajili ya hali ya mbinguni walipotezwa kwa ajili ya mateso ya milele. Hivi karibuni mafundisho yao yalijikita chini ya jina Presbiterianizimu; na, zaidi ya tangazo la kwanza la kutobadilika kwa mapenzi ya kimungu, wachache wamefanya kusaidia mageuzi au usafi. Na, kama madhehebu ndugu yake, Presbiterianizimu pia imefanya mengi kuzuia na kuzuia kazi ya usafi.

W Wesley na washirika wao, wakiwa wamezidiwa na ukosefu wa uhai na utaratibu wa heshima wa wakati wao, walijaribu kuondoa baadhi ya utaratibu huo wa heshima usio na uhai uliotokana kiasili na muungano wa kanisa na serikali, na kuonyesha umuhimu wa utakatifu wa mtu binafsi kupitia imani ya kibinafsi na umoja na Kristo—wakifundisha kwamba ukweli wa kuzaliwa chini ya serikali inayoitwa ya Kikristo, na kuhesabiwa tangu kuzaliwa kuwa mwanachama wa shirika kama hilo la kanisa la serikali, si Ukristo. Hii ilikuwa nzuri hadi hapo, na sehemu muhimu ya kazi ya "kusafisha"; lakini, badala ya kuendelea kuelekea ukamilifu katika unyenyekevu wa kanisa la awali, Wesley, naye, punde si punde alihitimisha kwamba kazi ya kusafisha na kurekebisha ilikuwa imekamilika, na akaendelea na wengine *kuanzisha* Umethodisti, na hivyo kuuzungushia na imani kuu, fomula na viwango vya Umethodisti ili kuzuia kwa ufanisi maendeleo na usafishaji zaidi. Unitarianism na Universalism, ingawa pia zina makosa, pia zimekuwa majaribio ya kuondoa makosa yanayochafua, ambayo labda yamefanikiwa na kushindwa kwa kiasi sawa na mengine.

[C114]

Wale wanaoitwa Wabatisti wanawakilisha jitihada nyingine ya kusafisha Hekalu, kwa kutoa kosa lingine lililoletwa na Upapa kuhusiana na ubatizo, na kupinga kwamba kumnyunyizia mtoto asiyeamini ndio ubatizo wa muumini, au kwamba kumnyunyizia kwa namna yoyote ile kunadhihirisha hata fundisho lolote la Kristo. Hata hivyo, zaidi ya mafundisho ya *umbo* au alama sahihi *ya nje*, Wabatisti hawajapiga hatua kubwa, na sasa mara nyingi hupatikana wakiwa wamesimama na wengine kama wapinga na wakwamishaji wa usafishaji wowote zaidi.

Mageuzi ya baadaye yanajulikana kwa jina la "Kanisa la Kikristo" au "Wanafunzi." Sekta hii ilianzishwa mwaka 1827 na Alexander Campbell. Mageuzi waliyoyapigia debe hasa wakati wa kuanzishwa kwao yalikuwa: urahisi wa kitume katika utawala wa kanisa; Biblia pekee kama itikadi; usawa wa wanachama wote wa Kristo chini Yake kama kichwa cha wote; na, kwa hivyo, kufutwa kwa vyeo vya kidini, kama vile Mheshimiwa, Daktari wa Theolojia, n.k., kwa kuwa ni vya Kirumi, na kinyume na roho ya Kristo na Ukristo safi, ambao unasema: "Ninyi nyote ni ndugu, na Bwana wenu ni mmoja, yaani Kristo." Kusudi, na usafishaji kadiri ulivyofanikiwa, vilikuwa vizuri, na vimezaa matunda katika akili na uhuru wa wengine katika madhehebu yote. Lakini madhehebu haya, kama mengineyo, yameacha kujaribu mageuzi zaidi, na roho ya mageuzi yake tayari imekufa; kwani, ingawa yanadai Biblia kuwa ndiyo imani pekee, yamesimama kwenye mfereji mmoja, na huko yanazunguka bila kupiga hatua katika ukweli. Yakidai uhuru kutoka kwa imani na vifungo vya desturi za kibinadamu, yanashindwa kutumia uhuru huo, hivyo basi kwa kweli yamefungwa rohoni, na kwa sababu hiyo yanashindwa kukua katika neema na maarifa. Ingawa haikufungwa na imani yoyote iliyoandikwa, bado kwa kuheshimu mapokeo na heshima ya watu, pamoja na kujiridhia, ilishikilia msimamo wake haraka, na ikalala usingizi kuhusu kazi ya usafi zaidi wa Patakatifu, na hata inarudi nyuma kutoka katika msimamo wake wa awali.

[C115]

Ingawa tumetaja wachache tu wa waongozaji mageuzi na harakati za mageuzi, hatupaswi kueleweka kana kwamba tunakataa au kupuuza wengine. Sivyo kabisa: mageuzi yamekuwa ya jumla, na Wakristo wote wa kweli na wakweli wamepata hisa fulani katika kazi ya *usafi*. Ugumu mkuu uko katika ukweli kwamba, wakiwa wamepotoshwa na malezi yao ya awali na kutishwa na madai makubwa na ya majivuno ya makosa, ni wachache wanaoweza kuona wingi wa makosa, na hivyo basi uhitaji wa kuendelea mbele na usafishaji. Na haya, yaani faida zake, adui wetu mkuu, Shetani, hakuwa mvivu kuyatumia katika kuwafunga watakatifu na kuzuia kazi ya usafishaji.

Mageuzi mengine, na kwa baadhi ya nyanja ndiyo kamili zaidi ya yote, yalianza muda mfupi baada ya yale yaliyotajwa mwisho, kama ilivyoelezwa kwa ufupi katika sura iliyotangulia. Bwana William Miller, kutoka Massachusetts, aliyehusishwa na madhehebu ya Kibaptisti, ambaye alikuwa chombo kilichotumika kuanzisha mageuzi haya, aliitambulisha Kanisa ukweli kwamba Biblia inafichua kitu kuhusu wakati, pamoja na mpangilio, wa mpango wa Mungu. Aliona vipindi vilivyoandikwa na manabii, vikiambatana na kauli kwamba kwa wakati ufaao wenye hekima wa kweli wangeelewa, na akatafuta kuwa miongoni mwa kundi lililoelezwa. Alitafuta, na akapata mambo ya kuvutia sana, yaliyopotea kwa muda mrefu chini ya mila za Roma, miongoni mwa mengine ni kwamba kurudi kwa pili kwa Bwana wetu kulikuwa kwa ajili ya kutoa baraka ya *uzima* ya Mungu kwa waumini, kama vile kurudi kwake mara ya kwanza kulivyokuwa kwa ajili ya kununua ulimwengu; kwa hakika, kwamba ukombozi na urejesho ni sehemu mbili za mpango mmoja wa ukombozi.

Kwa moyo mwaminifu na mnyoofu, kutambua habari njema kama hizo kulimaanisha zaidi ya kuitangaza; na hivyo alivyofanya. Kufunuliwa kwa ukweli huu kulisababisha kukataliwa kwa makosa fulani, na hivyo akafanya kazi ya usafi kwa wote waliokuwa chini ya ushawishi wake. Kwa mfano, kwa kuwa kurudi kwa Bwana wetu mara ya pili ni ili "kuanzisha" Ufalme wake na kuinua Kanisa lake, ni dhahiri

[C116]

kwamba madai ya makanisa yanayohusishwa na falme za kidunia (ambayo kila moja linadai kuwa ni falme za Mungu, na kwamba kwa hiyo sasa yameidhinishwa kutawala na kutawala ulimwengu) ni dhana tu; kwa maana, ikiwa Ufalme wa Kristo bado haujawekwa, hawa walio "wekwa" sasa lazima wakuwe wameinuliwa na "mfalme wa ulimwengu huu" (Shetani), na lazima wanafanya kazi kwa kiasi kikubwa kwa maslahi yake, hata kama watawala wao hawana ufahamu wa ukweli huo.

Kosa lingine, ambalo mahubiri ya Bwana Miller *yalilenga* kuliondoa, lilikuwa ni dhana ya kutokufa kwa asili kwa mwanadamu. Dhana ilikuwa imekita mizizi kwa muda mrefu kwamba mwanadamu kwa asili yake ni kiumbe asiyeweza kufa; yaani, kwamba akishatengenezwa hawezi kamwe kufa, na kwamba kifo ni njozi tu ya udanganyifu; kwamba mwanadamu huonekana tu kufa, na kwa kweli hafanyi hivyo, bali hubadilisha tu umbo na kuchukua hatua nyingine katika "mageuzi." Bwana Miller aliamini kama wengine kuhusu mada hii; hata hivyo, kweli alizozingatia, hasa mafundisho ya kuja kwa Bwana na *ufufuo* wa wafu, ndiyo yaliyofichua kwa mara ya kwanza kwa uwazi hitilafu hii hatari—ambayo inakanusha ufufuo kwa kufundisha kwamba hakuna aliyefariki, na hivyo basi kuja kwa Bwana mara ya pili na ufufuo wa wafu si vya lazima. Lakini uchunguzi wa kina wa mada hii tunaiacha kwa ajili ya toleo lijalo la kazi hii, ambapo itaonyeshwa kwamba kutokufa na uzima wa milele ni neema, zinazopatikana tu kupitia Kristo, na hazijaahidiwa wala hazitawekwa kwa waovu. Kutokana na na kuota kutoka kwa wazo la kutokufa kwa mwanadamu, kuna mafundisho ya Kirumi ya purgatorio, na mafundisho ya Wa-protestanti ya kutisha zaidi ya mateso ya *milele* katika mahali pa mateso yasiyo na mwisho; kwa maana wanahoji, Ikiwa mwanadamu *lazima* aishi milele (na *ikiwa ni asiyefa*, hata Mungu hangeweza kumwangamiza), lazima aishi katika furaha ya milele au mateso ya milele. Na kwa kuwa, wanasema, anaporudi katika hali yake ya milele wakati wa kifo, idadi kubwa lazima kisha ianze milele ya mateso, kwa sababu katika miaka michache ya sasa

[C117]
maisha walishindwa kupata maarifa ya njia sahihi, au, wakipata maarifa hayo, hawakuweza kuifuata kwa sababu ya udhaifu wao wa kurithiwa, n.k.

Mzizi huu mkuu wa makosa mengi ya uharibifu ulianza kuchomozwa na kutupwa kwa kupitia mahubiri ya kuja kwa Kristo mara ya pili na ufufuo uliokutangazwa kuwa umekaribia. Watu wenye akili na wanafikra walianza kujiuliza kwa nini Bwana angefufua wafu, ikiwa walikuwa mbinguni au kuzimu, na sehemu yao imekwishaamuliwa milele. Kisha walianza kujiuliza kwa nini wafu waliitwa wafu, ikiwa kwa kweli walikuwa hai. Kisha wakajiuliza kwa nini Bwana wetu na mitume hawakusema chochote kuhusu wafu kuwa bado wako hai, bali kinyume chake walielekeza daima kwenye ufufuo kama tumaini pekee; hata kutangaza kwamba kama hakuna ufufuo, wote "*wamehukuka*." (***1 Kor. 15:13-18***) Ndipo maneno ya Bwana wetu, yanayowaahidi kuamshwa "wote walio katika makaburi," yalianza kupata maana; na taratibu ilianza kuonekana kwamba wafu hawako hai, bali kwamba kifo kinaashiria kinyume cha uhai. Na wale waliotafuta waligundua kwamba Maandiko yanapatana kikamilifu katika mada hii, lakini yanapingana moja kwa moja na mila za kawaida za leo, zilizopokewa kutoka kwa Upapa.

Mizizi ya upotovu ikiondolewa hivi, matawi mbalimbali yalianza kukauka hivi karibuni; na punde si punde ilionekana kwamba badala ya uzima wa milele (katika mateso) kuwa adhabu ya wabaya, kinyume chake ndicho kifafanuo cha Biblia kuhusu mpango wa Mungu; kwamba uzima wa milele ni thawabu ya haki, na kwamba kifo, kukatizwa kutoka kwa uzima, ndiyo adhabu kwa wenye dhambi wa hiari.

Ndipo ilipoanza kuonekana maana ya laana ya *kifo* iliyowajia wanadamu wote kupitia kutotii kwa Adamu—kwamba wanadamu wote walihukumiwa kutoweka. Ndipo pia, pazia lilianza kuondolewa, likionyesha kusudi na thamani ya kifo cha Mwokozi wetu, kama malipo ya

[C118]

adhabu juu ya kabila, ili kuwe na ufufuo, urejesho wa uhai na haki zake. Ah! Ndipo maana ya *fidia* ilipoanza kutambuliwa, ilipoonekana kwamba yeye asiyejua dhambi alitendewa kama aliyelaaniwa; kwamba, akijitolea kwa hiari kuchukua nafasi yetu, alifanywa laana kwa ajili yetu, akatendewa kama mwenzi wa dhambi kwa ajili yetu, na *akafa*, mwenye haki *kwa* ajili ya wasio haki. Hivyo basi, hatimaye, mfumo mkuu na mtandao wa kosa hili linalotia uchafu, ulioanza kwa kuondolewa kwa dhabihu ya daima, uliondolewa; na, Hekalu likiponywa au kusafishwa kutoka kwake, thamani ya "*dhabihu ya daima*" ya Yesu ilionekana katika ubichi, uzuri na nguvu mpya. Tunaposema kwamba Hekalu lilisafishwa kutoka kwa uchafu huu, ni lazima tukumbuke kwamba katika Maandiko, sehemu ya Kanisa mara nyingi huwakilisha ujumla. Kikundi, wachache, walikuwa wameokolewa kutoka kwa kosa hilo linalochafua; na kwa hawa wachache, Mungu amekuwa akiwaongezea kila siku wale ambao ni kabisa chini ya uongozi wake na alifundishwa naye.

Katika hesabu yake ya kile kitakachotokea, Bwana Miller alikuwa mbali sana na usahihi—akidhani kwamba kusafishwa kwa Patakatifu kulimaanisha kusafishwa kwa *dunia* kutoka kwa uovu, kwa moto halisi ambao dunia ingechomwa kabisa. Kushindwa kwa utabiri wake, kulikosekana, ilikuwa jaribio gumu kwa wale ambao chini ya mafundisho yake walikuwa wamejifunza kutarajia Bwana kutoka mbinguni na utimilifu wa sala, "Ufalme wako uje." Lakini, ingawa walikasirishwa na kuchelewa kwa Mchumba, walibarikiwa sana. Uzoefu wao katika kuchunguza Maandiko ulikuwa wa thamani, na walikuwa wamejifunza kuiweka Neno la Mungu juu ya mapokeo ya wanadamu. Walikuwa wamepata uhuru kiasi kutoka kwa utumwa wa heshima na hadhi ya wanadamu katika madhehebu mbalimbali waliyokuwa wameachana nayo, kwa maana walikuwa wametengwa nao kwa sababu ya kutii imani zao kuhusu mada ya kuja kwa Bwana. Ukweli kwa imani daima huleta baraka fulani: kama vile Paulo alipokuwa akienda Dameski, tunakutana na Bwana njiani.

[C119]

Kwa hivyo, tunagundua kwamba miongoni mwao kulikuwa na baadhi waliochukua msimamo wa juu zaidi katika kazi ya usafi au mageuzi kuliko wote waliowatangulia. Hivyo, mwaka 1846, mwisho wa siku 2300, kama ilivyoonyeshwa hapo juu, ulikuta kundi dogo la Wakristo lisilo na muundo rasmi, ambao hawakukubaliana tu na "Wanafunzi" kuhusu urahisi wa utawala wa kanisa, kuachana na imani zote isipokuwa Biblia, na ufutaji wa vyeo vyote kwa viongozi wake, bali pia na "Wabatisti" kuhusu muundo wa nje wa ubatizo, na pamoja na Luteri katika kuuona mfumo wa Kipapa kama Mtu wa Dhambi, na kanisa lililoporomoka kuwa mama wa malaya na machukizo. Hawa, wakiwa wametengwa na makubaliano yoyote au uhusiano na ulimwengu, walifundisha utauwa wa maisha, imani ya dhati kwa Mungu mwenyezi, na imani katika mapenzi yake yasiyobadilika; na, zaidi ya hayo, ingawa walimtambua Kristo kama Bwana wa wote, na sasa mwenye kushiriki asili ya uungu, walijikinga dhidi ya nadharia isiyo ya kimaandiko* na isiyo na mantiki kwamba Yehova ndiye Mwanawe mwenyewe na Bwana wetu Yesu ndiye Baba yake mwenyewe; nao walianza kuona kwamba uzima wa milele na kutokufa si mali za sasa, bali zinatarajiwa tu kama zawadi za Mungu kupitia Kristo katika ufufuo.

Na, kana kwamba Mungu angepanga kwamba kuanzia hapo daima kuwe na darasa linalowakilisha Patakatifu pake lililosafishwa, likiwa limewekwa kando na madhehebu mbalimbali, mwaka huu 1846 ulishuhudia kuanzishwa kwa madhehebu ya Kiprotestanti katika mfumo mmoja mkubwa, uitwao *Muungano wa Kiinjili*. Shirika hili, likizingatia maoni mapya (ya Hekalu lililosafishwa), liliweka wazi imani yake katika kutokufa kwa mwanadamu, na kuongeza hili kama kifungu cha tisa cha imani yake. Hivyo basi lilitengwa, na tangu wakati huo limeendelea kujitenga na Wakristo wengine, likiwa ni kundi la watoto wa Mungu—Hekalu la Bwana lililosafishwa—hekalu la ukweli. Na kwa kundi hili la Hekalu lililosafishwa, watoto wengine wanyenyekevu na waaminifu wa Mungu wameendelea kuongezwa kila siku tangu wakati huo;

---

*Mada hizi zimejadiliwa kikamilifu katika Juzuu ya V ya mfululizo huu wa MASOMO YA MAANDIKO, na maandiko yote yanayohusiana nazo yamechunguzwa kikamilifu huko na kupatikana kuwa yanapatana kabisa.

[C120]

huku wale wanaopoteza roho ya upole na upendo wa kweli wakiwa wameondolewa. Kudumisha hadhi yao kama Hekalu lililosafishwa, dhidi ya upinzani uliopangwa na idadi kubwa, kunakuwa ni jaribio kali la ujasiri na imani, ambalo ni *wachache* tu wanaoonekana kuweza kustahimili: wengi hufuata mkondo wa wale waliotangulia, na hujitahidi kujifanya wa heshima machoni pa ulimwengu. Walipozidi kuwa wengi, na kutafuta kupunguza chuki, baadhi yao waliunda mfumo mwingine, wakabuni itikadi, na wakachukua jina lingine la kidhehebu, wakijiita Waadventista wa Pili. Na, wakijikita katika imani kwamba yale waliyojifunza ndiyo yote yaliyoweza kujifunzwa, hawajafanya maendeleo tangu wakati huo; na, kama wengine wote walioshindwa kuendelea katika njia inayong'aa zaidi na zaidi hadi siku kamilifu, wengi wao wameangukia katika makosa ya kipumbavu.

Lakini ingawa wengi wa wale ambao hapo awali waliwakilisha Patakatifu lililosafishwa walijikuta tena wamefungwa na nira ya utumwa, wale ambao waliendelea kuwa huru na kufuata kumjua Bwana waliendelea kuwakilisha Patakatifu lake lililosafishwa, na tangu wakati huo wamekubaliwa na kubarikiwa sana na uongozi wake.

Ikiwa uchafu na machukizo yaliyotawanya yalifutwa kabisa mwaka 1846, kipindi kilichofuata kinapaswa kuwa msimu wa kupanga mambo yaliyobaki, na wa kufunua na kuendeleza mpango mkuu wa Mungu—ambapo ukweli unapaswa kujaza tena nafasi zilizotanguliwa na makosa yaliyotolewa.

Kazi hii ya kufunua ukweli, na kuuchunguza na kuthamini uzuri wake, inastahili kufanyika sasa, na inatekelezwa. Tunamshukuru Mungu kwa fursa ya kushirikiana na wengine katika kazi hii iliyobarikiwa ya kurejesha vyombo vya dhahabu vya nyumba ya Bwana (mafundisho ya thamani) kutoka utumwani wa (kiasharia) Babeli Mkuu (***Ezra 1:7-11; 5:14; 6:5***), na kuzirudisha katika Hekalu. Na katika kazi hii kuu tunawapa salamu za kindugu washirika wote wa kazi na wanachama wa Mwili uliotiwa mafuta. Wao ndio watumishi waliobarikiwa ambao Bwana wao, *atakapokuja*, atawakuta wakiwapa chakula nyumba yake kwa wakati unaofaa.

SOMO V

WAKATI WA UVUNO

Mahali pa Kiroho kwa Mpango wa Mavuno—Lengo Lake na Umuhimu Wake Mkubwa—Mwelekeo wa Unabii wa Nyakati—Maandalizi kwa ajili ya Mavuno—Umuhimu wa Mkusanyiko wa Ushuhuda wa Unabii—Uwepo wa Bwana—Majibu kwa Upinzani wa Mawazo—Kuingia katika Furaha za Bwana Wetu.

"Mavuno ni mwisho wa enzi." ***Mathayo 13:39***

Mwanafunzi makini atakuwa amegundua kwamba kipindi kilichopewa jina "Wakati wa Mwisho" kimepewa jina linalofaa sana, kwani si tu kwamba enzi ya Injili inakamilika ndani yake, bali pia, ndani yake, unabii wote unaohusiana na mwisho wa enzi hii unafikia mwisho, ukitimia. Kundi lile lile la wasomaji pia litakuwa limezingatia umuhimu maalum wa miaka 40 ya mwisho kati ya miaka hiyo 115 (1874-1914), inayoitwa "Mwisho" au "Mavuno."

Kipindi hiki kifupi ndicho kipindi cha maana na chenye matukio mengi zaidi katika enzi nzima; kwani ndani yake mazao yote ya enzi lazima yakusanywe na kushughulikiwa, na shamba, ambalo ni ulimwengu (***Mathayo 13:38***), lazima lisanidiwe, likolezwe na kuliandaliwa kwa ajili ya wakati mwingine wa kupanda na kuvuna—enzi ya Miaka Elfu. Umuhimu wa matukio ya kipindi hiki cha mavuno hauwezi kupitiwa kiasi; na bado ulimwengu hautagundua hilo, hadi vyombo vyake vyenye nguvu ingawa visivyotambuliwa vitakapokamilisha kazi yao iliyowekwa. Hakika, ni vyema kukumbuka kwamba huu si uvunaji wa ulimwengu wote, bali wa Kanisa la Kikristo; na hauwahusu Waislamu, Wabrahimu, Wabuddha, n.k., bali tu wale wa kweli

[C122]
Kanisa la Kristo, na wale wanaohusishwa nalo kwa kiasi fulani—"Ulimwengu wa Kikristo."

Lakini ingawa ulimwengu katika kipindi chote kitakuwa katika upuuzi kamili kuhusu asili yake, bado kwa hofu na woga wa matokeo ya matukio yake ya ajabu (***Isaya 28:21***), kundi dogo la Bwana la wafuasi wake waliojitolea, wanaoishi sasa, wanafurahia nuru kubwa zaidi kuliko ilivyowahi kuwa haki ya yeyote kati ya waandaji wao; kwa maana katika kipindi hiki miale yote ya ushuhuda wa unabii hufikia kilele chake, ikimwangazia jicho la imani mpango wa Mungu, ikiwemo maendeleo yake, yaliyopita, ya sasa na yajayo.

Tangu mwanzo (1799) wa Wakati wa Mwisho, Mungu amekuwa akiandaa "watu wake watakatifu" waliotengwa, "Hekalu" lake, kwa ajili ya baraka kuu alizokusudia kumimina juu yao katika kipindi hiki cha miaka arobaini ya mavuno: ambazo baraka hizo pia zinalenga kuwa maandalizi maalum kwa ajili ya kuingia kwao pamoja na Kristo katika furaha kamili na urithi wa pamoja naye, kama bibi arusi wake. Katika "wakati uliowekwa" hasa, 1799, mwisho wa siku 1260, nguvu ya Mtu wa Dhambi, mnyanyasaji mkuu wa Kanisa, ilivunjwa, na utawala wake ukatwaliwa. Kwa pigo moja la mkono wake wenye nguvu, Mungu hapo alivunja vifungo vya Sayuni, na kuwaamuru waliokandamizwa waende huru. Nao wakatoka, na bado wanatoka, kundi la "Mahali Patakatifu", "watu watakatifu", dhaifu, na wakwama, na wenye ulemavu, na karibu uchi, na vipofu, kutoka gizani na uchafu na taabu ya gereza la utumwa wa Kipapa. Roho maskini! walikuwa wakijaribu kumtumikia Mungu kwa uaminifu katikati kabisa ya moto mkali wa mateso, wakishikilia msalaba wa Kristo wakati takriban kila kweli nyingine ilikuwa imefutwa, na kwa ujasiri wakijaribu kuwaachilia huru "Mashahidi Wawili" wa Mungu (Agano la Kale na Jipya), ambao walikuwa wamefungwa kwa muda mrefu, na ambao walitabiri tu chini ya gunia la lugha zilizokufa. ***Ufunuo 11:3***

[C123]

Katika hekima yake, Mungu hakuwashinda kwa lile ganyio kuu la nuru ambalo sasa limewekwa kwa watakatifu. Aliwaongoza taratibu, hatua kwa hatua, akiwatakasa kwanza na uchafu wa Kipapa uliokuwa bado umewashikilia. Na kadiri Mungu alivyowavuta hivi, kundi la Hekalu liliendelea kufuata, likitambua sauti ya Mchungaji Mwema katika misemo ya ukweli iliyofichua makosa ya zamani, hadi mwaka 1846, ambao unabii unauashiria kama tarehe ambapo kiini cha "watu watakatifu," "Hekalu," ingekuwa huru kutoka kwa makosa ya Upapa, ikisafishwa uchafu, na kuwa tayari kubadilisha nadharia zisizo safi za wanadamu kwa kanuni safi na nzuri za ukweli, ambazo Bwana na mitume walikuwa wameianzishia Kanisa. Hatua kwa hatua walielekezwa kutarajia kilele kikubwa cha baraka wakati Bwana mwenyewe angekuja, katika mavuno ya enzi. Utafiti wao makini wa Neno la Mungu, na tamaa yao ya kupongezwa ya kujua kile ambacho hata malaika walitaka kutazama (***1 Petro 1:12***), vilibarikiwa sana, ingawa tamaa zao hazikutimizwa kikamilifu.

Wachache watiwaoaminifu walifundishwa hivyo katika Neno la kweli, wakajaa roho yake, wakasafishwa na kutengwa zaidi na ulimwengu, wakasafishwa kutoka kwa kiburi na, kupitia nidhamu ya masikitiko ya 1844, wakaleta utegemezi mnyenyekevu zaidi kwa Mungu; na kusubiri kulikotabiriwa kwa miaka thelathini kulikuza kwa watakatifu subira, unyenyekevu na utiifu wa upendo, hadi walinzi mwishoni mwa "siku 1335" (1874, wakati wa mavuno) walipokea, na walitumwa kutangaza kwa kundi lote la Watakatifu, ujumbe wa furaha, "Tazama, Bwana arusi anakuja!" Na wote wa kundi hili wanaosikia, wanapotambua maana yake, wanainua sauti zao pia, wakisema, "Tazama, Bwana arusi anakuja!" Na ujumbe huu wa mavuno kwa watakatifu unaendelea kusambaa, na utaendelea kufanya hivyo, hadi utakapowafikia wote waliojitolea na watiifu. Taarifa hii si kwa ajili ya ulimwengu sasa, bali ni kwa ajili tu ya bibi harusi mtarajiwa wa Kristo. Bwana wetu si Mchumba kwa kundi lingine lolote. Ujuzi wa uwepo wake utakuja kwa ulimwengu katika

[C124]

njia, na wakati ujao. Hakuna aliye tayari sasa kupokea ukweli huu, isipokuwa waliotakaswa, darasa la Patakatifu. Kwa "kundi" la Wakristo wa jina tu, pamoja na ulimwengu, ni upuuzi; wala hawatakuwa na nia ya kujaribu ushahidi uliowekwa katika juzuu za mfululizo huu.

Siyo tu kwamba Bwana amewandaa mioyo ya watu wake na kuwaongoza kwa njia ambazo hawakuizijua, bali kwa wakati huu maalum wa uhitaji amewapatia msaada wa ajabu kwa ajili ya kusoma Biblia, kama vile vitabu vya meza ya maneno, na tafsiri mbalimbali na za thamani za Maandiko, pamoja na vifaa vya ajabu vya uchapishaji, utangazaji na usambazaji wa ukweli kwa njia ya posta; na faida za elimu ya jumla, ili wote waweze kusoma na kujisomea wenyewe, na kuthibitisha kwa kuridhika kwao mafundisho yote yaliyowasilishwa; na haya yote yakiwa katika mazingira ya amani, ili hakuna awezaye kuwasumbua au kuwafanya waogope kutumia uhuru kamili wa dhamiri katika kufanya hivyo.

Baada ya kusoma kwa makini sura zilizotangulia za kitabu hiki na kile kilichotangulia, msomaji mwangalifu atagundua kwamba ingawa kila moja ya unabii wa wakati hufanikisha kusudi tofauti na la kipekee, lengo kuu la ushuhuda wao ulioungana na wenye upatanifu limekuwa ni kuashiria, kwa uwazi na usahihi, kwa ushahidi wa moja kwa moja au usio wa moja kwa moja, au ushuhuda wa kuthibitisha, tarehe ya kuja kwa Bwana wetu mara ya pili, na ya kuanzishwa kwa Ufalme wake duniani; na pia kuashiria hatua mbalimbali na njia za kuanzishwa kwake, wakati wa mavuno.

Ili tuweze kuelewa nguvu ya mistari hii mbalimbali ya unabii katika uhusiano wake na kweli hizi kuu, hebu tuziangazie, na kuona jinsi miale hii ya ushuhuda inavyochanganyika kwa umoja na muafaka, ikifunua waziwazi ukweli uliobarikiwa, si kwamba Bwana anakuja, wala kwamba atakuja hivi karibuni, bali kwamba amekwisha kuja; kwamba sasa yupo, mfalme wa kiroho, akianzisha ufalme wa kiroho, katika mavuno au mwisho wa enzi ya Injili, unaopishana na enzi ya Milenia inayochipuka sasa. Tumeona kwamba kuna

[C125]

kuja "Nyakati za urejesho wa vitu vyote"—"Nyakati za upya" (***Matendo 3:19***); tumeona pia kwamba Bwana Yehova "*ameweka siku* [Enzi ya Milenia] ambayo atahukumu ulimwengu kwa haki, kwa mtu yule aliemteua, ambaye amempa *uhakika* kwa wote, kwa kumfufua kutoka kwa wafu" (***Matendo 17:31***); tumeona kwamba enzi ya Injili imekuwa wakati wa majaribio au siku ya hukumu ya Kanisa, na kwamba inamalizika kwa uvunaji, na utukuzwaji wa wale watakaoishi na kutawala na Kristo kwa miaka elfu moja—katika siku ya hukumu ya dunia, Nyakati za Urejeshaji; na pia tumeona kwamba falme za dunia hii, chini ya mkuu wa dunia hii, Shetani, lazima zipishe nafasi kwa Ufalme wa Mungu, chini ya Mfalme wa utukufu. Matukio haya yote makuu lazima yachelewe hadi kuja kwa mara ya pili kwa Bwana wetu, Mfalme, Mchumba na Mavunaji, ambaye uwepo na kazi yake ni kuyatimiza, kama ilivyotabiriwa.

Mizunguko ya mfano ya Jubilei ilionyesha mwaka wa 1874 BK kama tarehe ya kurudi kwa Bwana wetu; na bado tarehe hiyo ilifichwa kwa ustadi sana, kiasi kwamba kugundua kwake kulikuwa haiwezekani hadi "Wakati wa Mwisho." Na ushahidi huu uliimarishwa mara mbili kwa vithibitisho kutoka mitazamo miwili—Sheria na Manabii—ambavyo vyote viwili vilikuwa huru kabisa kwa kila kimoja, lakini bado vilikuwa wazi na vya kushawishi kwa usawa.

Ulinganifu wa ajabu wa nyakati za Kiyahudi na za Injili ulitufundisha ukweli uleule ukiwa na sifa za ziada. Kuja kwa Bwana wetu mara ya pili mwishoni au wakati wa mavuno wa enzi ya Injili, kulikotokea katika vuli ya 1874, kunathibitisha kuwa ni wakati unaolingana kabisa na ule wa kuja kwake mara ya kwanza, mwishoni mwa enzi ya Kiyahudi. (Tazama Jedwali la Ulinganisho, Juz. II, kurasa 246 na 247.) Kama kila kipengele muhimu cha utawala wa Injili kimeashiriwa na ulinganisho unaolingana katika utawala huo wa mfano, vivyo hivyo tunagundua kwamba tukio hili la kipekee zaidi lililofundishwa na jubilei lina ulinganisho wake unaolingana. Uwepo wa Bwana wetu kama

[C126]

Bwana arusi, mvunaji na mfalme huonyeshwa katika utoaji wote miwili. Hata harakati za bikira zinazotoka kumkabili, kukatishwa tamaa kwao na kipindi cha kusubiri cha miaka thelathini vinafanana kwa wakati na mazingira. Na ulinganifu huu unaendelea hadi mwisho kamili wa mavuno ya utawala huu—hadi kuangushwa kwa falme zinazodai kuwa za Kikristo, ambazo kwa kweli ni "falme za ulimwengu huu," na kuanzishwa kikamilifu kwa Ufalme wa Mungu duniani baada ya 1914, mwisho wa Nyakati za Mataifa. (Tazama Juz. II, sura ya iv.) Taabu na kuangushwa huku kujakuja, tumeona, kulikuwa na mlinganisho wake katika uharibifu wa Yerusalemu na kuangushwa kikamilifu kwa utawala wa Kiyahudi, mwaka 70 B.K.—mlinganisho mwingine, unaolingana kwa wakati na mazingira.

Tena, tumegundua kuwa kuja kwa mara ya pili kwa Bwana wetu kulionyeshwa na nabii ***Danieli (12:1)***, lakini kwa namna ya kufichwa hadi matukio yaliyotabiriwa kuitangulia yalipotokea na kupita katika historia, wakati tulipoongozwa kuona kwamba yule aliyefichwa chini ya jina Mikaeli kwa kweli ndiye yule anayeashiria jina *hilo—mwakilishi wa* Mungu—"Mkuu wa Mabwana." Ndio, tunamtambua: "Mfalme wa Agano," "Mungu Mwenyezi [mtawala]," "Baba wa Milele [mtoaji wa uzima]" (***Dan. 11:22***; ***Isa. 9:6***), ambaye atainuka kwa nguvu na mamlaka, kutimiza urejeshaji mkuu wa vitu vyote, na kuwapa uzima wa milele wafu na mamilioni ya wanadamu wanaokufa, waliolipwa kwa damu yake ya thamani. Na, baada ya kufuatilia siku 1335 za ***Dan. xii***, hadi mwisho wake katika tarehe hii ileile, sasa tunaweza kuelewa kwa nini malaika aliyeonyesha tarehe hiyo aliirejelea kwa maneno ya shangwe kama hayo—"Ah, heri yake yeye anayesubiri [ambaye yuko katika msimamo wa kusubiri au kuangalizia] na

na atafika kwa elfu moja, mia tatu, na hamsini na tatu za siku!"—A.D. 1874.* Na katika hesabu yetu ya nyakati za kiishara zilizotolewa hapa, isipuuzwe kwamba tulitumia ufunguo tulioupata kutokana na jinsi kuja kwake kwanza kulivyotajwa—siku ya kiishara ikimaanisha mwaka halisi. Hivyo basi, tuligundua kuwa wakati wa kuja kwa Bwana wetu mara ya pili ulithibitishwa wazi kuwa ni 1874—mwezi wa Oktoba wa mwaka huo, kama inavyoonyeshwa katika Juz. II, sura ya vi.

Lakini si hivyo tu. Kuna vikwazo fulani vya msingi kwa imani katika uwepo wa Kristo ambavyo bado vinaweza kujitokeza katika akili za hata wanafunzi makini, na tunataka kuona vyote vikiondolewa. Kwa mfano, inaweza kuulizwa kwa busara, Inakuwaje kwamba Cronolojia sahihi ya Biblia inaashiria Oktoba 1872 kama mwanzo wa maelfu saba ya miaka, au Milenia, wakati Mizunguko ya Jubilei ikionyesha Oktoba 1874 kuwa tarehe ya kurudi kwa Bwana wetu na mwanzo wa nyakati za urejeshaji?

Utakavyo huu unaoonekana wa tarehe ya ujio wa pili na mwanzo wa maelfu saba ya miaka ulionekana kwa mtazamo wa kwanza kuashiria "kuna tatizo" mahali fulani katika hesabu ya muda, na ulisababisha uchunguzi makini wa mada hii, lakini daima ukitoa matokeo yaleyale. Hata hivyo, uchunguzi wa kina unathibitisha kwamba Mungu ni msimamizi makini wa muda, na kwamba nukta hii si isipokuwa kwa usahihi wake wa kihisabati. Inakumbukwa kwamba hesabu ya muda ilianza na uumbaji wa Adamu, na kwamba muda fulani ulipita kwa Adamu na Hawa kabla ya dhambi kuingia. Ni muda gani hasa hatujaambiwa, lakini miaka miwili isingekuwa makadirio yasiyo ya kuaminika. Kabla ya kuumbwa kwa Hawa, Adamu aliruhusiwa kuishi kwa muda wa kutosha kutambua kuwa alikuwa hana mwenzi (***Mwanzo 2:20***); alikuwa amezifahamu na kuzipa majina wanyama wote; alikuwa amezifahamu miti na mimea mbalimbali ya Edeni. Kisha

---

*Mwaka kama unavyohesabiwa na Wayahudi huanza Oktoba; hivyo basi Oktoba 1874 kwa kweli ulikuwa mwanzo wa 1875.

[C128]
ikafuatiwa na uumbaji wa Hawa; na lazima muda ulipita katika kufurahia mazingira yao ya kupendeza, kabla ya laana ya dhambi kuingia.

Tukikumbuka mazingira haya yote, ni vigumu sana kufikiria kwamba muda mfupi kuliko miaka miwili ulipita katika hali hiyo isiyo na dhambi; na kipindi kati ya mwisho wa miaka elfu sita na mwanzo wa nyakati za Urejeshaji kinaleta hitimisho kwamba kipindi kati ya uumbaji wa Adamu na kuingia kwa dhambi, ambapo Ufalme wa Mungu ulikuwa duniani, ukionyeshwa katika Adamu, hakihesabiwi kama sehemu ya siku sita za uovu. Miaka elfu sita ambayo Mungu amewaruhusu uovu kutawala dunia, kabla ya kuanza kwa elfu kubwa ya saba au ya Sabato, au Nyakati za Urejeshaji, inaanza tangu kuingia kwa dhambi duniani. Na kwa kuwa Nyakati za Urejeshaji zilianza Oktoba 1874, hiyo lazima iwe mwisho wa utawala wa miaka elfu sita wa Dhambi; na tofauti kati ya hicho na tarehe inayoonekana katika kronolojia tangu uumbaji wa Adamu inaashiria kipindi cha kutokuwa na dhambi katika Edeni, ambacho kwa kweli ni sehemu ya utawala wa haki.

Tena, kile ambacho kwa mtazamo wa kwanza kingeweza kuonekana kuwa kinyume—kwamba Bwana angekuwepo mwishoni mwa mwaka 1874, na bado Nyakati za Mataifa zisingeisha hadi 1914—kinapatikana, kinyume chake, kuwa katika muafaka kamili na ufunuo wa mpango wa Mungu kwa ajili ya kampeni ya Vita vya Siku Kuu, na sawasawa kama ilivyotabiriwa na ***Danieli (2:44)***, ambaye alitangaza, "*Wakati* wa *enzi* za wafalme hawa, Mungu wa mbinguni ataweka ufalme, *ambao* hautavunjika kamwe, wala utawala wake hautapewa wengine; na utavunja vipande vipande na kuangamiza yote hayo." Kwa hiyo, lazima iwe kama tulivyoiwona: Bwana wetu lazima awe amewepo, lazima awajaribu washiriki hai wa Kanisa lake, lazima awainue, awatukuze na kuwashirikisha pamoja naye katika mamlaka na nguvu zitakazotumika wakati wa Milenia (***Ufunuo 5:10; 20:6***), na lazima aanzishe zile vyombo na wakala ambao (ingawa wao wenyewe hawajui) wat

[C129]

kutekeleza amri zake—hivyo wakitimiza sehemu yao katika "vita vya siku kuu ya Mungu Mwenyezi"—wakidhoofisha na hatimaye kuangusha "Mataifa yote ya Kikristo" ya sasa, yanayodaiwa kuwa. "Falme za dunia hii," hata zikandamizwa na Ufalme wa Mungu, hazitakuwa na ufahamu wowote wa *sababu halisi* ya kuanguka kwao—hadi, mwishoni mwa "siku hii ya ghadhabu," macho ya ufahamu wao yatakapofunguliwa, ili *waone* kwamba utawala mpya umeanza, na kujifunza kwamba Immanuel amejichukulia nguvu zake kuu, na ameanza utawala wake wa utukufu na wa haki.

Wakati unabii wa nyakati ukionyesha na kuendana na mwaka 1874 kama tarehe ya ujio wa pili wa Bwana wetu, ukituhakikishia ukweli huo kwa usahihi wa kihisabati, tunajikuta tumezidiwa na ushahidi wa aina nyingine; kwani ishara fulani za kipekee, zilizotabiriwa na Bwana na mitume na manabii, ambazo zilipaswa kutangulia kuja kwake, sasa zinatambuliwa waziwazi kuwa zimetimia kweli. Tunaona kwamba Eliya aliyeahidiwa kwa kweli amekuja; kwamba mafundisho yake yamekataliwa, kama ilivyotabiriwa; na kwamba kwa hiyo wakati mkuu wa taabu lazima ufuatilie. Mtu wa Dhambi aliyetabiriwa, Mpinga Kristo, naye amejitokeza, na kutimiza utawala wake mrefu na wa kutisha; na katika "wakati uliowekwa" hasa (1799) utawala wake uliondolewa. Utakaso wa hekalu pia ulitimizwa kama ilivyotabiriwa, na kwa wakati uliokuwa wa kutosha kabla ya mwaka 1874 ili kuandaa "watu waliotayarishwa kwa Bwana"—watu waliokuwa katika ungojezi mtakatifu wa kuja kwake—kama vile kazi kama hiyo kabla ya kuja kwake mara ya kwanza ilivyowaandaa watu kumkaribisha wakati huo.

Tunagundua kwamba tarehe ya 1874 pia inaendana na unabii wa ***Danieli (12:1)***, unaoweka kuja kwa "Mikaeli" katika "Wakati wa Mwisho"—yaani, mahali fulani kati ya 1799 na 1914—na kama chanzo na mtangulizi wa wakati mkuu wa shida. Baada ya miaka sabini na tano ya "Siku hii ya Maandalizi" kuleta hali zinazofaa kwa

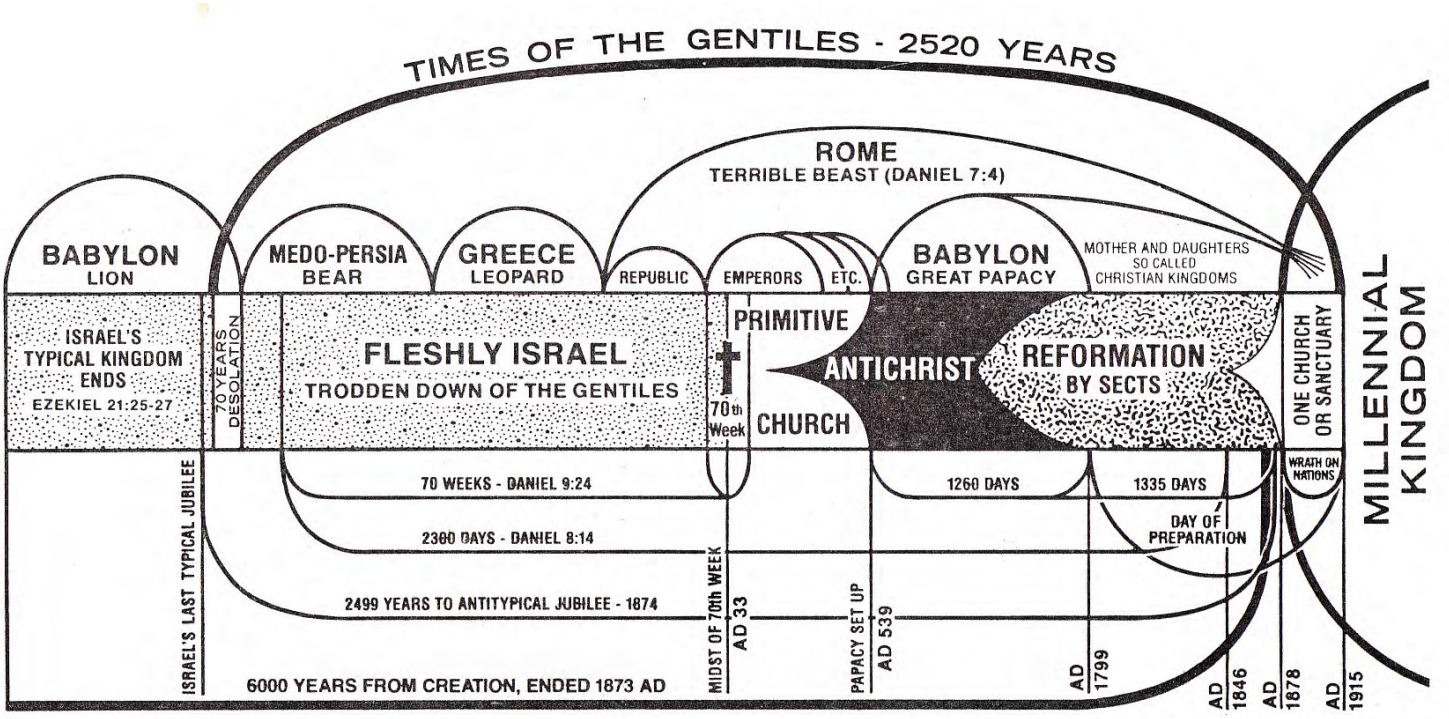
[C130]

mwanzo wa kazi yake kuu, basi Bwana alijitokeza—kimyakimya, "bila mwonekano wa nje"—"kwa namna ileile" alivyoondoka. Na miaka arobaini iliyobaki ya "Siku hii ya Maandalizi," ambayo kumi na sita kati yake tayari imepita, itatimiza uanzishwaji au uimarishaji wa Ufalme wake kwa nguvu na utukufu mkuu.

Mwelekeo wa unabii wa wakati kuhusu mavuno na mambo yanayohusiana na uwepo wa Bwana na kuanzishwa kwa Ufalme, utawekwa akilini kwa kusoma kwa makini michoro inayoambatana, mojawapo ikionyesha ulinganifu au ufanano kati ya enzi ya Injili na mfano wake, enzi ya Kiyahudi, na jinsi vipengele mbalimbali muhimu katika mavuno haya vimeashiriwa na unabii mkuu, huku mwingine ukionyesha kwa ufupi historia ya dunia kama inavyohusiana na ile ya makanisa ya mfano na halisi ya Mungu (ya Kiyahudi na ya Injili), na kuonyesha vipimo vya unabii vinavyohusiana nazo.

Hivyo basi, miale yote ya unabii hukusanyika katika "Wakati wa Mwisho," ambao kiini chake ni "Mavuno"—wakati wa kuwepo kwa Bwana wetu na kuanzishwa kwa Ufalme wake ulioahidiwa kwa muda mrefu. Na tunapozingatia umuhimu mkuu wa matukio haya, mabadiliko makubwa ya kimpangilio ambayo yanayoleta, na kiasi na tabia ya ushuhuda wa unabii unaoyaashiria; na tunapoona jinsi tulivyofundishwa kwa uangalifu kuhusu namna ya kufunuliwa kwake, ili kusiwe na kikwazo chochote kwa imani yetu kinachosimama njiani mwa utambuzi wetu wa uwepo wake, mioyo yetu hufurahi kwa furaha isiyoelezeka. Sasa ushuhuda mkubwa mara kumi zaidi unatolewa kuhusu ukweli wa ujio wake wa pili kuliko ule uliotolewa kwa wanafunzi wa kwanza wakati wa ujio wa kwanza, ingawa ule ulikuwa wa kutosha kabisa wakati huo kwa "Mwaisraeli wa kweli," aliyesubiri faraja ya Israeli.

[C131]

THE SCROLL OF CHURCH HISTORY
as Related to National History and Prophecy

[C132]

"IÌOTH THE HOUSES OF I.SRA F.I."

JEWISH HARVEST

3½ + 3½ + 33 = 40 YEARS

70TH WEEK

J P.WIfiH FAVØR WAITING FO& TH k RI P4JDOSß

1845 + 3½ YEARS

PERIOD OF THE NATIONAL EXISTENCE OF THE CHILDREN OF JACOB, SURNAMED ISRAEL, DATING FROM THE DEATH OF "Nitakayeyeyuka" I. kr:H ¡.tt:‹›h

† THE KING CAME IN

ISRAEL'S DAY OF VENGEANCE

LUKE 21:22

A TIME OF TROUBLE AND FINAL OVERTHROW

B.C. 1813 A.D. 33

A.D. 29 A.D. 1874

A.D. 33 A.D. 1878

A.D. 36 A.D. 1881

A.D. 1915

PERIOD OF CHRISTIAN FAVOR AND HIGH CALLING TO BELIEVERS, DATING FROM MESSIAH'S DEATH TO THE REJECTION AND FALL OF BABYLON

† THE KING CAME IN

BABYLON FALLS

DAYS

"A TIME OF

AS WAS NOT SINCE THERE WAS A NATION"

DURING JEWISH "DOUBLE"—1845 + 3½ YEARS

CHRISTIAN FAVOR, WAITING FOR THE KINGDOM

3½ + 3½ + 33 = 40 YEARS

CHRISTIAN HARVEST

[C133]

Kwa karibu miaka elfu mbili, wale walioteseka, walioteswa, waliojitolea na watakatifu wamekuwa wakisubiri kwa hamu kuja kwa Bwana. Paulo waaminifu, Petro wenye shauku, Yohana wapendao, Stefano waliojitolea, Maria wanyenyekevu na Marta wenye upole na ukarimu, msururu mrefu wa wakiri wa kweli jasiri wakiwa katika hatari ya mateso na kifo, na mashahidi walioteseka, na baadhi ya wale waaminifu, baba na mama, na ndugu wa kiume na wa kike katika Israeli, waliokuwa wakitembea kwa unyenyekevu na Mungu katika nyakati zisizo na dhoruba nyingi, wasiwaonea haya wala wasiogope kumkiri Kristo na kubeba aibu yake, wala kuwa wenzake wale waliotukana kwa ajili ya kweli yake (***Ebr. 10:33***)—hao, baada ya kupigana vita njema ya imani, waliweka chini silaha zao wakisubiri thawabu yao iliyowaahidiwa wakati wa kujitokeza kwa Bwana. ***2 Tim. 4:8***

Na sasa amekuja! Bwana kwa hakika yupo! Na wakati umewakaribia kwa ajili ya kuanzishwa kwa Ufalme wake, na kuinuliwa na kutukuzwa kwa bibi harusi yake mwaminifu. Siku za kusubiri uwepo wake sasa zimepita, na heri ya wale waliotazamia, iliyotabiriwa kwa muda mrefu, ni yetu. Kwa jicho la imani sasa amefunuliwa kwa taa ya unabii (***2 Petro 1:19***); na, kabla mavuno hayajakamilika,* imani, na furaha za sasa za imani, zitapisha nafasi kwa furaha kuu za utimilifu kamili wa matumaini yetu, wakati wale waliohesabiwa kuwa wastahiki wote watakapofanywa kuwa kama yeye, na kumwona *jinsi alivyo*, uso kwa uso.

Kama inavyoonyeshwa katika mfano unaoifafanua (***Mathayo 25:14-30***), jambo *la kwanza* linalofanywa na Bwana anaporudi ni kuwaita watumwa wake na kufanya hesabu nao. Katika hesabu na watumwa waliotumia vipaji vyao kwa uaminifu, wakitafuta kujua na kutenda mapenzi yake, mfano huo unaonyesha kwamba kila mmoja, mara tu anapochunguzwa, na kujaribiwa, anafanywa "aingie katika furaha ya Bwana wake," kabla hajapokea ufalme ulioahidiwa. Sasa tunaona mfano huo ukitimia, na kwamba kabla ya sehemu yetu katika

---

"Mwisho" wa mavuno huenda ukajumuisha kuchomwa kwa magugu.

[C134]

Ufalme huanza. Hata kabla ya maadui kushindwa, kila mwaminifu huruhusiwa kupata mtazamo wazi wa Ufalme unaokuja na utukufu wake na wa kazi kuu ya siku ya Milenia inayochomoza; na mtazamo huu wa urejeshaji mkuu utakaotekelezwa hivi karibuni kwa ajili ya wanadamu wote, kupitia uwezo wa Kristo na Kanisa lake lililotukuzwa, ni furaha ya Bwana ambayo wanaruhusiwa kushiriki.

Wakati tunaposimama hivi, kana kwamba katika vilele vya Pisgah, na kutazama mandhari tukufu iliyo mbele yetu, mioyo yetu inafurahi katika mpango mkuu wa Bwana, kwa furaha isiyoelezeka; na ingawa tunatambua kwamba Kanisa bado liko jangwani mwa unyenyekevu wake, na kwamba saa ya ushindi wake halisi bado haijafika kikamilifu, hata hivyo, tukiona dalili za kukaribia kwake kwa haraka, na kwa imani tayari tukitambua uwepo wa Mchumba, tunainua vichwa vyetu na kufurahi, tukijua kwamba ukombozi wetu umekaribia. Lo, ni utimilifu gani wa baraka na sababu ya furaha na shukrani ulio katika ukweli huu! Hakika, Bwana ametuwekea wimbo mpya vinywani mwetu. Ni wimbo mkuu, ambao noti yake ya kwanza ililiwa na kwaya ya malaika, wakati wa kuzaliwa kwa mtoto Yesu—"Tazama, nawafutangazia *habari njema, ya* FURAHA KUBWA, ambayo itakuwa kwa *watu wote*." Shukrani kwa Mungu, sauti zake zenye upatanifu hivi karibuni zitajaa mbingu na nchi kwa wimbo wa milele, kadiri kazi takatifu ya wokovu—urejesho—anayokuja kuutimiza inavyoendelea kuelekea kilele chake cha utukufu.

Furaha kwa ulimwengu! Bwana amekuja!
Ulimwengu na upokee Mfalme wake!
Acha kila moyo umtayarishe nafasi, na
mbingu na maumbile waimbe.

"Atatawala dunia kwa ukweli na neema, Na
kufanya mataifa yathibitishe
Ukali wa haki yake, na maajabu ya upendo
wake."

[C135]

SOMO LA SITA

KAZI YA UVUNO

Hali ya Kazi ya Mavuno—Kukusanya Ngano—Kufunga na Kufunga na Kuchoma Magugu—Asili Yao na Ukuaji wao Mwingi—Wameteketezwa Kama Mchele wa Mavuno ya Kiyahudi—Mlingano wa Nyakati Umetambuliwa—Kutupwa, Kuanguka Hatua kwa Hatua na Uharibifu wa Mwisho wa Babeli—Kuwekewa Muhuri Wafanyikazi wa Mungu Kabla ya Maafa Kufika Babeli—Hukumu au Mtihani, Kama Mifumo na Kwa Binafsi—Jaribio la Mfumo wa Kiyahudi ni Mfano—Kujaribiwa na Kupepetwa kwa Ngano—Wenye Hekima, Wakiwa Wametengwa na Bikira Wapumbavu, Huingia Kwenye Karamu—"Nayo Mlango Ukafungwa"—Ukaguzi wa Ziada, na Kutolewa kwa Wengine—Kwa Nini? na Vipi?—Kumalizika kwa "Wito Ulio Juu"—Muda Ni Mfupi—"Mtu Yeyote Asinyang'anye Taji Lako"—Wafalme wa Saa ya Kumi na Moja na Watu Walioshinda.

"UVUNO" ni neno linalotoa wazo la jumla kuhusu kazi inayotarajiwa kutokea kati ya tarehe 1874 na 1914. Ni wakati wa kuvuna badala ya kupanda, wakati wa majaribio, wa hesabu, wa malipo na wa kutunuku. Mavuno ya enzi ya Kiyahudi yakiwa ni mfano wa mavuno ya enzi hii, uchunguzi na ulinganisho wa sifa mbalimbali za mavuno hayo hutoa mawazo dhahiri sana kuhusu kazi itakayotimizwa katika mavuno ya sasa. Katika mavuno hayo, mafundisho maalum ya Bwana wetu yalikuwa ni ya kuwakusanya ngano, ambao tayari walikuwa hivyo, na kutenganisha makapi ya taifa la Kiyahudi kutoka kwa ngano. Na mafundisho yake pia yalikuwa mbegu kwa ajili ya utawala mpya, ambao ulianza (muda mfupi baada ya taifa la Israeli kupuuzwa) wakati wa Pentekoste.

Maneno ya Bwana wetu kwa wanafunzi wake alipowatuma, wakati wa huduma yake kwa kanisa-taifa hilo, yanapaswa kuchunguzwa kwa makini

[C136]

kumbukwa, kama ushahidi kwamba kazi yao maalum wakati huo ilikuwa ni kuvuna, na si kupanda. Akawaambia, "Inueni macho yenu mkaone mashamba; maana yamekwisha kuwa meupe kwa ajili ya uvunaji. Na *avunaye* hupokea mshahara, na hukusanya mbanzi kwa ajili ya uzima wa milele." (***Yohana 4:35,36***) Kama mvunaji mkuu katika mavuno hayo (kama alivyo pia katika haya), Bwana aliwaambia wavunaji wadogo, "Niliwatuma kuvuna kile ambacho hamkatiagi jasho; wengine [wakuu wa ukoo na manabii na watakatifu wengine wa zamani] walifanya kazi, nanyi mmeingia katika kazi zao"—kuvuna matunda ya karne hizo za juhudi, na kuwajaribu watu hao kwa ujumbe, "Ufalme wa mbinguni umekaribia," na Mfalme yupo

—"Tazama, Mfalme wako anakuja kwako." ***Mathayo 10:7***; ***Yohana 12:15***; ***Zekaria 9:9***

Katika mavuno ya Kiyahudi, Bwana, badala ya kuwageuza mbuzi kuwa kondoo, alitafuta kondoo wa Israeli waliokuwa wamepofushwa na kusambaratika, akiita wote ambao *tayari walikuwa kondoo wake*, ili wasikie sauti yake na wamfuate. Maelezo haya ya mfano yanatoa ishara ya aina ya kazi inayotakiwa katika mavuno ya sasa au wakati wa kukusanya mazao. Upandaji mwingine na mkubwa zaidi, chini ya hali nzuri zaidi za enzi ya Miaka Elfu na Ufalme, utaanza hivi karibuni: hakika, mbegu za kweli kuhusu urejeshaji, n.k., ambazo zitazaa mazao yajayo, tayari zinaangushwa hapa na pale katika mioyo inayotamani na yenye njaa ya kweli. Lakini hili ni kazi ya ziada tu kwa sasa; maana, kama ilivyo kwa mfano wake wa Kiyahudi, mavuno ya sasa ni wakati wa kuvuna kanisa linalodaiwa (inayoitwa Ulimwengu wa Kikristo), ili watakatifu wa kweli waliokusanywa kutoka kwalo wapandishwe juu na kuunganishwa na Bwana wao, si tu kwa ajili ya kuhubiri ukweli, bali pia kwa ajili ya kuanzisha kazi kuu ya urejeshaji kwa ajili ya ulimwengu.

Katika mavuno haya, ngano na magugu yanapaswa kutenganishwa; hata hivyo, makundi yote haya mawili, kabla ya utengano, huunda kanisa la jina tu. Ngano ni watoto wa kweli wa

[C137]

Ufalme, wale walio wakfu kweli, warithi, wakati magugu ni kwa jina tu, lakini si kwa kweli, Kanisa la Kristo au bibi arusi mtarajiwa. Magugu ni kundi lililotajwa na Bwana wetu, wanaomwita Bwana, lakini hawamtumaini. (***Luka 6:46***) Kwa muonekano wa nje, makundi haya mawili mara nyingi yanafanana sana kiasi kwamba inahitaji uangalifu makini ili kuyatambua. "Shamba ni ulimwengu," katika mfano huo, na ngano na magugu pamoja (magugu yakiwa mengi zaidi) huunda kile kinachoitwa wakati mwingine "Ulimwengu wa Kikristo," na "Ulimwengu wa Kikristo." Kwa kuhudhuria ibada mara kwa mara au kwa kawaida, kwa kujiita Wakristo, kwa kufuata mila na sherehe fulani, na kwa kuhusishwa kwa namna moja au nyingine na mfumo fulani wa kidini, magugu huonekana kama, na wakati mwingine huchukuliwa kuwa, watoto wa Mungu waliotakaswa kwa moyo. Katika nchi zinazoitwa "za Kikristo," wote isipokuwa wale wanaojiitangaza kuwa Wapagani na Wayahudi huhesabiwa kuwa Wakristo; na idadi yao (ikiwemo wachache waliojitolea kikamilifu—watakatifu) inakadiriwa kuwa takriban milioni mia moja na themanini za Wakatoliki wa Kigiriki na Kirumi, na takriban milioni mia moja na ishirini za Waprotestanti.

Wakati wa enzi ya Injili, maagizo ya Bwana wetu yamekuwa si kujaribu kutenganisha watoto wa kweli kutoka kwa wanaoiga wa Ufalme; kwa sababu kutekeleza utengano kamili kungesababisha kugeuzwa kichwa chini kwa juu kwa ulimwengu (shamba)—kutetemeka kwa jumla kwa ngano, na vilevile kwa magugu. Ndiyo maana alisema, "Acha vyote viimane pamoja hadi wakati wa mavuno." Lakini akaongeza, "Wakati wa mavuno nitasema kwa wavunaji [malaika, wajumbe], Kusanyeni kwanza magugu mkafunge kwa fungu ili yateketezwe, bali ngano mkusanye gombani mwangu." (***Mathayo 13:30***) Hivyo basi, wakati wa mavuno tunapaswa kutarajia kazi ya jumla ya kutenganisha, ambayo imepigwa marufuku hadi sasa. Wakati wale wanaoashiriwa na ngano wanahimizwa daima kusimama thabiti katika uhuru ambao Kristo aliwaachilia huru, na

[C138]
kuiepuka urafiki unaoweza kuleta matatizo na wakiukaji waziwazi na mbwa mwitu waliojifunika kwa manyoya ya kondoo, lakini hawakuwa wanapaswa kujaribu kuweka mstari kati ya kundi *lililojitolea kikamilifu* (ngano, watakatifu), na magugu *wanaoungama* jina na mafundisho ya Kristo, na ambao kwa kiasi fulani wanaruhusu mafundisho haya kuathiri mwenendo wao wa nje, lakini ambao matamanio ya mioyo yao yako mbali na Bwana na utume wake. Hili hukumu la mioyo, nia, n.k., ambalo liko nje ya uwezo wetu, na ambalo Bwana alituamuru kuliepuka kabisa, ndilo hasa jambo ambalo madhehebu mbalimbali yamejaribu kutimiza tangu mwanzo; wakijaribu kutenganisha, kupima ngano, na kuweka kando kama magugu au wamwasi, kwa kutumia itikadi kali zilizotungwa na wanadamu, wale wote wanaodai kuwa Wakristo ambao imani zao hazikulingana kabisa na vipimo vyao mbalimbali vya uongo. Hata hivyo, madhehebu haya yote yameshindwa kiasi gani! Wameweka viwango na mafundisho ya uongo yasiyo ya kimaandiko, ambayo kwa kweli yameotesha magugu mengi na kukandamiza na kutenganisha ngano; kwa mfano, fundisho la mateso ya milele kwa wote wasio wanachama wa Kanisa. Ingawa sasa linabadilishwa sana, chini ya nuru inayoongezeka ya siku zetu, ni wingi gani wa magugu ambao kosa hili limezalisha, na jinsi lilivyokandamiza na kupofusha na kuzuia ngano kutambua ipasavyo tabia na mpango wa Mungu. Leo tunaona jinsi makundi mbalimbali ya kidini yalivyokosea kwa kutofuata ushauri wa Bwana, wa kuacha ngano na magugu, watakatifu na wanaodai imani, *vikue pamoja*, bila kujaribu kuvitenganisha. Watu waaminifu katika kila kundi la kidini watakiri kwamba katika makundi yao kuna magugu mengi, wanaodai imani na si watakatifu, na kwamba nje ya vizuizi vyao vya kidini kuna watakatifu wengi. Hivyo basi, hakuna kundi la kidini leo linaloweza wala linalodai kuwa ngano *yote*, na *kuwa huru* kutoka kwa magugu. Zaidi ya hayo, hakuna shirika la kidunia (isipokuwa Wakristo wa Kikristo na Wamoroni) ambalo lingekuwa na ujasiri wa kudai kuwa lina *ngano yote*. Hivyo basi, hawana sababu yoyote ya kujitetea kwa mashirika yao, vizuizi vyao vya kiteolojia, n.k. Hawatenganishi

[C139]

ngano kutoka kwa magugu, wala hakuna kitu chochote kinachoweza kutekeleza kabisa na kikamilifu utengano huu wa mioyo isipokuwa njia ambayo Bwana ameagiza itekelezwe wakati wa mavuno. Hii inaonyesha umuhimu wa kujua wakati umefika na kazi ya mavuno ya kutenganisha inapaswa kuanza. Na Bwana wetu, mwaminifu kwa ahadi yake, hatuachi katika giza, bali anatoa sasa taarifa inayostahili, kwa wote ambao mioyo yao iko tayari kwayo. "Ninyi, ndugu, msiwe gizani, wala usingizini, hata siku ile ikawapate kama mwivi." ***1 Wathesalonike 5:4***

Ukweli unaostahili sasa ni panga katika mavuno haya, kama vile panga kama hiyo ilivyotumika katika mavuno ya Kiyahudi. Wakata, malaika* au wajumbe, sasa ni wafuasi wa Bwana, kama vile darasa kama hilo lilivyokuwa wakata katika mavuno ya Kiyahudi. Na ingawa wengine, katika enzi zote, waliambiwa wasijaribu kutenganisha ngano na magugu, bado wale walio tayari sasa, wanaostahili na watiifu wataonyeshwa mpango na mpangilio wa Bwana kwa uwazi kiasi kwamba watatambua sauti yake *wakati wa mavuno*, wakisema, "Piga mundu" wa kweli ya sasa, na "kusanya watakatifu wangu pamoja nami, wale waliotia agano nami kwa dhabihu." "*Wao* watakuwa wangu, asema Bwana wa majeshi, siku ile nitakapofanya mali zangu." ***Zab. 50:5***; ***Mal. 3:17***

Sio tu kwamba huu ni wakati wa kukusanywa kwa watakatifu kwa njia ya kweli (kuwa katika umoja na Bwana wao na wao kwa wao, na kutoka katika ushirika na wale wanaojiitisha tu, yaani magugu), bali pia ni wakati wa kusafisha shamba kwa kuangamiza magugu, nyasi kavu, na kadhalika, kama maandalizi ya kupanda mpya. Kwa namna moja, "ngano" hukusanywa kutoka miongoni mwa magugu—kwa sababu ya wingi mkubwa wa magugu—kama Bwana anavyosema, "Tokeni kati yake, watu wangu." Hata hivyo, kwa namna nyingine, utengano unaonyeshwa ipasavyo na magugu

---

*Neno "malaika" linamaanisha *mjumbe*.

[C140]

wakikusanywa kutoka kwa ngano. Kwa kweli, ngano ndiyo yenye haki ya kuwa pale; ni shamba la ngano, si shamba la magugu (dunia ya wanadamu ikihesabiwa kama ardhi ambayo ngano na pia magugu hukua au hujitokeza); hivyo basi ni magugu ndiyo yasiyo mahali pake na yanayohitaji kuondolewa. Bwana alianza shamba la ngano, na ngano inawakilisha watoto wa Ufalme. (***Mathayo 13:38***) Na kwa kuwa shamba au ulimwengu utawekwa mikononi mwa hawa, na tayari ni mali yao kwa ahadi, mfano huu unaonyesha kwamba kwa kweli ni magugu ndiyo yanayokusanywa na kuchomwa, na kuacha shamba, na yote yaliyo ndani yake, kwa ajili ya ngano. Magugu hurudishwa ardhini (ulimwenguni) walikotoka, na mazao ya kwanza ya ngano hukusanywa kwenye ghala, ili dunia iweze kutoa mazao mengine.

Ngano haikupaswa kufungwa pamoja: mbegu zake awali zilipandwa zikiwa zimetengana na huru, ili kuungana tu kama aina moja, chini ya hali zinazofanana. Lakini mfano unaeleza kwamba moja ya athari za mavuno itakuwa ni kukusanya na kufunga magugu katika vifurushi kabla ya "kuungua" au "wakati wa taabu." Na kazi hii inaendelea kila mahali kutuzunguka. Kamwe hakujawahi kuwa na wakati kama huu kwa Vyama vya Wafanyakazi, Miungano ya Kibepari na vyama vya ulinzi vya kila aina.

Ulimwengu ulioendelea ndio "shamba" la mfano. Ndani yake, wakati wa Mageuzi, upepo wa mizozo ya kiimani, kutoka pande mbalimbali, ulirusha ngano na magugu pamoja katika makundi makubwa (madhehebu), ukiielekeza baadhi upande mmoja (kiimani), na wengine upande mwingine. Hii iliwabana ngano na magugu pamoja kwa karibu, na ikapunguza sana utu wa kila kimoja. Dhoruba za kimafundisho zimepita kwa muda mrefu, lakini *mgawanyiko* unaendelea kwa nguvu ya mazoea, na ni hapa na pale tu ambapo kichwa cha ngano kimejaribu kujinyoosha kusimama wima kutokana na uzito wa umati.

Lakini wakati wa mavuno unapofika, ngano huachiliwa kutoka kwa uzito na kizuizi cha magugu. Manga wa

[C141]

ukweli huandaa kundi hili kwa ajili ya uhuru ambao Kristo aliwafanyia huru wote hapo awali, ingawa panga ile ile ina ushawishi tofauti kwa magugu. Roho ya magugu ni kuelekea ubora na umaarufu wa kimakanisa, badala ya kuelekea utiifu na uaminifu wa *mtu binafsi* kwa Mungu. Hivyo basi, kweli za sasa, ambazo mwelekeo wake wanagundua mara moja kuwa ni kuukemea ukanamakanisa wote, na kumjaribu kila mtu binafsi, wanazikataa na kuzipinga vikali. Na, ingawa wako tayari kuungana wao kwa wao, madhehebu yote yanaungana kupinga mwelekeo unaovunja-vunja wa kweli ya sasa, kwa kiwango cha kuvuta kamba polepole, kwa tahadhari, lakini kwa nguvu juu ya kila wazo na utafiti *wa mtu binafsi* kuhusu mambo ya dini, ili mashirika yao yasipate vipandavipande na, ngano zote zikitoroka, yasibakize chochote isipokuwa magugu.

Kila mmoja wa kundi la magugu anaonekana kufahamu kwamba, akichunguzwa kimsingi, hatakuwa na dai lolote la Ufalme ulioahidiwa kwa wafuasi waaminifu wa Mwana-Kondoo. Magugu wangependelea dini mbalimbali zihukumiwe kama mashirika mengi, na zikilinganishwa mmoja na mwingine, wakitumai hivyo kuingia kwa urahisi katika utukufu wa Ufalme kwa sifa za ngano ambao wameunganishwa nazo. Lakini hawawezi kufanya hivi: jaribio la kustahili heshima za Ufalme litakuwa la mtu binafsi—la uaminifu wa mtu binafsi kwa Mungu na ukweli wake—na si jaribio la madhehebu, kuona ni lipi kati yao ndilo la kweli. Na kila madhehebu linaonekana kutambua, katika nuru kubwa ya leo, ambayo inatawanya ukungu wa ubaguzi na dhana potofu, kwamba madhehebu mengine yana haki sawa (na ndogo vilevile) kama lile la kujidai kuwa ndiyo kanisa la kweli pekee. Wakilazimishwa kukiri hili, wanatafuta kuwafunga wote kwa dhana kwamba ni muhimu kwa wokovu kujiunga na mojawapo ya madhehebu yao—haijalishi ni lipi. Hivyo basi, wanachanganya wazo la uwajibikaji wa mtu binafsi na utumwa wa kidhehebu.

Kama mfano wa kamba maarufu iliyokazwa hivi karibuni na ukereketwa kwa wafuasi wake, tunataja kile kinachoonekana

[C142]

Masomo ya Kimataifa ya Shule ya Jumapili yasiyo na madhara, na, kwa wengi, yanayoonekana kuwa na faida. Haya hutoa dhana ya ushirikiano usio wa kiitikadi katika somo la Biblia, miongoni mwa Wakristo wote. Hivyo basi, yanaonekana kuchukua hatua kubwa ya kuachana na, na kuwa mbele ya, mbinu za zamani za kusoma kwa kutumia katikisimu za kiitikadi. Masomo haya yanayofanana yanaonekana kama ni kuachana na mfumo wa madhehebu na kuungana kwa Wakristo wote ili kusoma Biblia katika mwanga wake wenyewe—jambo ambalo wote wanatambua kuwa ndilo njia pekee sahihi, lakini ambalo wafuasi wote wa madhehebu wanakataa kulifanya kwa vitendo; kwa maana, ikumbukwe, Masomo haya ya Kimataifa ya Shule ya Jumapili *yanaonekana* tu kutokuwa na upendeleo wa madhehebu: *yanaonekana* tu kuruhusu uhuru katika somo la Biblia. Kwa kweli, kila madhehebu huandaa maoni yake mwenyewe kuhusu maandiko yaliyomo katika masomo hayo. Na kamati inayochagua masomo haya, ikilenga kuonekana kwa muafaka na umoja, huchagua vifungu vya maandiko ambavyo kuna tofauti ndogo za maoni juu yake. Sehemu na mafundisho ambayo hawakubaliani nayo, hasa yale yanayohitaji zaidi kujadiliwa, ili kweli na makosa ya kila itikadi yadhihirishwe, na umoja wa kweli uweze kufikiwa kwa msingi wa "Bwana mmoja, imani moja na ubatizo mmoja"—haya hupuuzwa katika masomo, lakini bado yanashikiliwa kwa nguvu kama awali na kila itikadi.

Matokeo ya mbinu hizi na nyinginezo zinazofanana za "umoja" ni kufanya Ukristo wa Kiprotestanti uonekane wa heshima zaidi, na kuwaambia watu kwa vitendo, kama si kwa maneno: *Lazima* ujiunge na mojawapo ya madhehebu haya, la sivyo wewe si mtoto wa Mungu kabisa. Kwa kweli, hii si umoja kama kanisa moja, bali ni muunganiko wa mashirika tofauti na yaliyojitenga, kila moja likiwa na shauku kama kawaida ya kulinda shirika lake mwenyewe kama madhehebu au kundi, lakini kila moja likiwa tayari kuungana na mengine ili kuonekana kubwa na la kuvutia zaidi mbele ya ulimwengu. Ni kama kupanga funzi pamoja katika rundo. Kila funzi linabaki na utumwa wake au mpangilio wake, na linazidi kufungwa

[C143]
kwa kubanwa na kufungwa pamoja na vifurushi vingine, katika rundo kubwa na la kuvutia.

Mfumo wa Masomo ya Kimataifa, pamoja na mbinu za kisasa za kuendesha Shule za Jumapili, husaidia sana ugawanyiko wa madhehebu, na huzuia ukuaji halisi katika maarifa ya ukweli, kwa njia nyingine tena. Somo la jumla kiasi hicho huwasilishwa sambamba na "mazoezi" ya shule, kiasi kwamba karibu hakuna muda wa kuzingatia maswali yaliyochapishwa na yenye tahadhari, yenye majibu yaliyotayarishwa; na hakuna muda uliobaki kwa mwanafunzi wa Biblia mwenye njaa ya ukweli, au mwalimu mwenye bidii wa mara kwa mara, kuleta maswali mengine yenye umuhimu mkubwa zaidi, yenye chakula cha fikra na mjadala wenye faida. Zamani, madarasa ya Biblia yalikutana kujifunza sehemu za Biblia walizochagua, na yalizuiwa kupata ukweli kwa utumwa wa upendeleo na dhana zao potofu tu, na wale waliokuwa wakijitahidi, wenye njaa ya ukweli walikuwa daima wanaweza kupiga hatua. Lakini sasa, wakati nuru inayoongezeka inapoangaza kila somo na kuondoa ukungu wa dhana potofu na upendeleo, inazuiliwa kung'aa kwa mwanafunzi wa darasa la Biblia na Masomo hayo ya Kimataifa yanayodai kumsaidia. Muda wake wa kusoma Biblia huelekezwa kwa ustadi, ili asipate mawazo mapya, bali awe amejishughulisha kila wakati katika matumizi ya "maziwa ya neno" (yaliyoyeyushwa sana na mila za wanadamu), kiasi cha kuondoa hamu yote ya "nyama ngumu" ya ukweli wa hali ya juu zaidi. (***Ebr. 5:14***) Katika madarasa kama hayo, muda wote na fursa ya kuonja na kujifunza kuthamini "nyama" hutolewa kafara, kwa kutii maneno, "Lazima tushikilie somo letu; kwa maana saa itapita hivi karibuni." Ni kwa haki nabii, pamoja na mtume, alipotangaza kwamba, ili kuthamini mafundisho makuu ya Mungu, ambayo ni muhimu sana kwa ukuaji wetu katika neema na katika maarifa na upendo wa Mungu, ni lazima tuache misingi ya kwanza na tuendelee hadi ukamilifu—"tuketwa kutoka kwa maziwa, na kuvutwa kutoka kwa matiti." ***Ebr. 6:1***; ***Isa. 28:9***

[C144]

Ingawa mbinu za Shule ya Jumapili zimeboreshwa kwa kiasi kikubwa hivi karibuni, bado hazijatoshelezi. Zinajumuisha baadhi ya watu bora wa Bwana—ambao, wakiwa na shauku ya kumtumikia Bwana, huchanganyikiwa kwa kiasi fulani na wingi wa watu na mwonekano wa "*kazi* kwa ajili ya Bwana." Tunakiri kwamba mema fulani hufanyika, lakini yana hasara zake. Wenye bidii wanazuiliwa kutekeleza wajibu wao binafsi na kupiga hatua, katika kutenda kile ambacho Mungu aliwaweka wazazi wawezeshwe, ambacho kukipuuza ni madhara kwa wazazi na pia kwa watoto. Wale wasio na ukomavu wa kiroho hupenda zaidi kikao kifupi na "mazoezi" kuliko kusoma Biblia. Wanaachwa wahisi kwamba wametimiza *wajibu*; na *kujitoa* kwao muda mfupi kunalipwa na mazungumzo ya kijamii na mwingiliano unaotokana nayo. Watoto wadogo, nao, hupenda zaidi "mazoezi," uimbaji, vitabu vya hadithi, matembezi ya burudani, vitafunio na burudani kwa ujumla; nao na akina mama zao huhisi wameridhika sana kwa jitihada za kuvalisha, kutokana na fursa inayotolewa ya kuonyesha mavazi yao mazuri. Na jukumu la wazazi la malezi ya kidini nyumbani kwa kiasi kikubwa huachwa na kupewa badala yake uigaji na mfumo mzima wa Shule ya Jumapili. Shule ya Jumapili imepewa jina zuri la kuwa kituo cha malezi cha kanisa na wale wadogo wanaokuzwa hivi katika malezi na mafundisho ya roho ya kidunia ndio machipukizi machanga ya mazao hayo mengi ya magugu ambayo Babeli Mkubwa imejaa kabisa.

Mahali popote, hapa na pale, ambapo darasa la Biblia la watu wazima lipo, na mwalimu ni mkweli na huru vya kutosha kuacha somo lililopangwa, na kufuatilia mada muhimu zaidi, akitoa uhuru kwa ukweli kuletwa mbele, iwe unafaa au haufai kwa imani ya madhehebu, yeye huchukuliwa na mchungaji au msimamizi mwenye hekima za kidunia kuwa mwalimu hatari. Walimu wa aina hiyo kwa kweli ni hatari kwa mfumo wa madhehebu, na punde si punde huwa hawana madarasa. Wafundishaji kama hao, na kweli ambazo wangekubali kuchunguzwa kwa uwazi,

[C145]

hawa walimu, na kweli ambazo wangekubali kuchunguzwa kwa uwazi, hivi karibuni wangevunja kamba na kutawanya vifurushi vya kikundi, na kwa hivyo hawahitajiki kwa muda mrefu. Wengine ndio hutanguliwa, ambao wanaweza kushikilia fikra za madarasa yao, kuwatenga na "nyama ngumu," na kuwaweka kama watoto wachanga wasiolishwa, dhaifu mno kusimama wenyewe, na wamefungwa kwa mifumo ambayo wanajifunza kuipenda, na kuamini wangefa bila hiyo. Mahali pa mwalimu wa kweli, na pa mwanafunzi wa kweli wa Biblia, ni nje ya utumwa wote wa kibinadamu, huru kuchunguza na kulisha sehemu zote za Neno zuri la Mungu, na asiyezuiliwa kumfuata Mwana-Kondoo popote anapoongoza. ***Yohana 8:36***; ***Wagalatia 5:1***

Ingawa uhuru wa mtu binafsi *lazima* utambuliwe kwa dhahiri zaidi kuliko wakati mwingine wowote, tunaona kwamba kwa kweli hakujawahi kuwa na wakati ambapo vifungo vilikuwa vimefungwa kwa ukamilifu hivi, ili kufunga ngano yote na magugu katika vifurushi vingi. Hakujawahi kuwa na wakati ambapo mipango ilikuwa imekusanywa sana, na ya kuzuia hivi uhuru wote wa kibinafsi, kama ilivyo sasa. Kila saa ya ziada ya mfuasi mwenye shauku wa madhehebu imejaa mikutano au miradi mingi, kiasi kwamba hakuna muda wa fikra zisizozuiliwa na kusoma Biblia. Kusudi kuu la mikutano hii, burudani, n.k., ni ukuaji na nguvu ya madhehebu; na matokeo yake ni utumwa uliotajwa, ambao ni hatari sana kwa maendeleo halisi ya watoto wa Mungu waliojitolea, yaani ngano. Mikanda hii inazidi kuimarika, kama ambavyo nabii anadokeza. (***Isaya 28:22***) Ngano na magugu wengi huunda vifurushi hivi, ambavyo ni vigumu zaidi na zaidi kujinasua kutoka navyo kila siku.

Kutokana na tulivyoona kuhusu kiasi kidogo cha ngano iliyojitolea kweli, na umati mkubwa wa "watu wa dini waliobatizwa" (kama askofu mmoja wa Methodist alivyoelezea kwa nguvu darasa la magugu), ni wazi kwamba uchomaji wa magugu utakuwa tukio la maana sana. Hata hivyo, ni kosa ambalo wengi hufanya, kudhani kwamba kuungua kwa magugu katika tanuru ya moto, ambapo kutakuwa na kilio na kusagana kwa meno

[C146]

(***Mathayo 13:42***), inahusu ama moto halisi, au shida inayozidi maisha ya sasa. Mfano mzima ni wa enzi hii ya sasa. Sio tu kwamba moto huu ni ishara, kama ilivyo kwa ngano na magugu, bali pia unaashiria *uharibifu* wa magugu, katika wakati ule mkuu wa taabu ambao enzi hii itafikia mwisho wake, na ambapo kundi la ngano limeahidiwa kuokolewa. (***Mal. 3:17***; ***Lk. 21:36***) Tanuru kuu ya moto inaashiria "wakati mkuu wa taabu" unaokuja, mwishoni mwa mavuno haya, juu ya kundi lisilostahili la magugu la "Ukristo."

Wala uharibifu wa magugu hauashirii uharibifu, iwe sasa au siku zijazo, wa *watu* wote wanaounda darasa la magugu. Badala yake, unaashiria uharibifu wa madai ya uongo ya darasa hili. Madai yao au utambulisho wao ni kwamba wao ni Wakristo, ilhali bado ni watoto wa ulimwengu huu. Watakapowashwa au kuharibiwa kama magugu, watatambuliwa katika sura yao ya kweli—kama wanadunia, na hawataiga tena Wakristo, kama wanachama wa jina tu wa Kanisa la Kristo.

Bwana wetu anaeleza kwamba alipanda mbegu njema ya Ufalme, ukweli, ambao unachipua mpunga wote wa kweli wa darasa la ngano, waliozaliwa kwa *roho ya kweli*. Baadaye, wakati wa usiku, enzi za giza, Shetani alipanda magugu. Bila shaka magugu yalipandwa kwa njia ileile kama ngano. Ni wazao wa makosa. Tumeona jinsi hekalu na kutaniko lilivyochafuliwa vibaya na adui mkuu na watumishi wake waliokufwa macho, na jinsi vyombo vya thamani (mafundisho) vilivyotukuzwa na kutumiwa vibaya na Upapista; na hili ni onyesho jingine tu la jambo lile lile. Mafundisho ya uongo yalizalisha malengo na tamaa za uongo katika shamba la ngano la Bwana, na kuongoza wengi katika utumishi wa Shetani, kupanda makosa ya mafundisho na matendo ambayo yamezaa magugu kwa wingi.

Shamba linaonekana zuri na lenye kustawi kwa wengi, wanapohesabu kwa mamia ya mamilioni. Lakini kwa kweli uwiano wa ngano ni mdogo sana, na ingekuwa bora zaidi kwa

[C147]

ngano, ambayo imekandamizwa na kuzuilika sana kukua na magugu, ingekuwa kubwa zaidi kama vile magugu yenye nia za kidunia yasingekuwa kanisani, bali yange kuwa mahali pake duniani, na kuiacha "kundi dogo" lililojitolea, wawakilishi pekee wa roho na mafundisho ya Kristo, shambani. Basi tofauti kati ya Kanisa na ulimwengu ingekuwa dhahiri sana, na ukuaji wake, ingawa *ungeonekana* kuwa wa polepole, ungelikuwa wenye afya. Mafanikio makubwa yanayoonekana kwa idadi, utajiri na hadhi ya kijamii, ambayo wengi huyajivunia sana, kwa kweli ni madhara makubwa, na kwa vyovyote vile si baraka, kwa Kanisa wala kwa ulimwengu.

Tunapochunguza mada hii, tunagundua kuwa wengi wa magugu haya hayana lawama sana kwa nafasi yao ya uongo kama ngano bandia. Wala wengi wao hawajui kwamba magugu si Kanisa halisi; kwa maana wanawachukulia kundi dogo la ngano waliotakaswa kama wenye msimamo mkali na wazimu. Na, zinapolinganishwa na wingi wa magugu, Bwana na mitume na ngano yote kwa hakika wanaonekana kuwa wenye msimamo mkali na wapiganaji wa kidini, ikiwa wengi, yaani magugu, wako sahihi.

Watu waovu wamekuwa wakihakikishiwa mara kwa mara na kwa kina kwamba wao ni Wakristo—kwamba wote ni Wakristo isipokuwa Wayahudi, wasioamini na wasiojua Mungu—hadi haingeweza kutarajiwa wajue kinyume chake. Mafundisho ya uongo huwahakikishia kwamba kuna makundi mawili tu, na kwamba wote wanaookoka adhabu ya milele watakuwa warithi pamoja na Kristo. Kila hotuba ya mazishi, isipokuwa kwa wale waliodunishwa sana na wale wabaya na wasio na maadili waziwazi, huwahakikishia marafiki amani, furaha na utukufu wa mbinguni wa marehemu; na, ili kuthibitisha hilo, vifungu vya maandiko vinanukuliwa, ambavyo, kutokana na muktadha wake, vinapaswa kuonekana vinamhusu tu wale waliojitolea kikamilifu, watakatifu.

Kwa kuwa kiasili wanapendelea kujikemea, kukataa kwa dhamiri kwamba wao ni watakatifu, na kupinga ahadi tele za Maandiko zilizotolewa kwao, wanasadikishwa

[C148]

kuidai, kwa ajili ya wenzao magugu wasio na ufahamu bora zaidi, katika mimbari na kwenye viti vya kanisani. Wanahisi kwa dhamiri—hakika wako na uhakika—kwamba hawajafanya chochote ambacho kingewastahili kwa haki mateso ya milele; na imani yao katika mafundisho ya uongo ya "Ulimwengu wa Kikristo" inawafanya watumaini, na kudai, kwamba wao na watu wote wenye maadili ni wanachama wa Kanisa ambalo ahadi zote tajiri ni zake. Hivyo basi, wao ni magugu kwa nguvu ya mafundisho ya uongo, na si tu kwamba wenyewe wanashikilia nafasi ya uongo, bali pia wanapotosha kiwango cha kweli cha juu cha utakatifu. Chini ya udanganyifu wa kosa hilo, wanahisi usalama na kuridhika; kwani, wanapojilinganisha wenyewe na maisha yao na yale ya wengi katika kanisa la jina tu, na ya marafiki zao waliofariki ambao wamesikiliza sifa zao za mazishi, wanajikuta angalau wa wastani—na hata wenye msimamo thabiti zaidi kuliko wengi wenye kauli kubwa. Hata hivyo, wanatambua kwamba hawajawahi kutoa dhabihu ya kweli ya moyo na maisha yao, muda na mali zao, vipaji na fursa zao, kwa ajili ya Mungu na huduma yake.

Lakini *kama* darasa la "magugu" la taifa la Kiyahudi lilivyoteketezwa mwishoni mwa mavuno hayo (***Luka 3:17***), *ndivyo* darasa hili la "magugu" litakavyoteketezwa katika mavuno haya. Kama vumbi lilivyokoma kudai neema ya kimungu kama Ufalme unaoshinda wa Mungu kabla mavuno hayo hayajafungwa na *moto* mkubwa wa mizozo ya kidini na kisiasa ulioharibu mfumo huo, ndivyo itakavyokuwa kwa darasa la magugu la kile kinachoitwa "Ulimwengu wa Kikristo." Watateketezwa; *watakoma kuwa* magugu; watakoma kudanganya wao wenyewe au wengine; watakoma kujihusisha nao wenyewe ahadi zile kuu na za thamani zilizotolewa kwa watakatifu washindi tu; na, wakati falme zao mbalimbali zinazojiita za Kikristo, na mashirika yao mbalimbali ya kidini, yaliyogawanyika kwa kutokana na mizozo iliyosababishwa na mwanga unaoongezeka wa ukweli, *yatakapoteketezwa* katika moto uliokuwa tayari umewashwa, "moto wa wivu wa Mungu" (wakati ule mkubwa wa taabu ambao enzi hii itamalizika nao

[C149]

—***Sef. 3:8***), wataacha kudai kwa mifumo yao ya kidunia jina "Ulimwengu wa Kikristo."

Baada ya kusimulia kuhusu kuungua kwa magugu, mfano unaendelea kutangaza, "*Wakati huo* wateule [ngano] watang'aa kama jua katika Ufalme wa Baba yao." [Ni ushuhuda gani bora kuliko huu tunaoweza kuwa nao, kwamba Kanisa la kweli bado halijawekwa madarakani, kama Ufalme wa Mungu, na kwamba halitainuliwa hivi hadi mavuno haya yameisha?] Ndipo jua hili la haki litakapochomoza (ambalo Kristo Yesu daima atakuwa utukufu wake mkuu) likiwa na uponyaji katika miale yake, ili kubariki, kurejesha, kutakasa na kuondoa uchafu wa dhambi na makosa ulimwengu wote wa wanadamu; wasio na tiba wakiangamizwa katika mauti ya pili.

Kumbukwa kwamba, katika mavuno ya kawaida ya Kiyahudi, Waisraeli kweli, pamoja na Waisraeli wa kuigiza, waliunda Nyumba ya Kiyahudi au ya Kiroho ya Israeli; kwamba ni Waisraeli *wa kweli* pekee waliochaguliwa na kukusanywa katika ghala la injili, na kutunukiwa kweli za enzi ya Injili; na kwamba wengine wote wa taifa hilo ("sungura") hawakuharibiwa kimwili (ingawa bila shaka maisha mengi yalipotea katika shida zao), bali walikatizwa kutoka kwa neema zote za Ufalme ambazo hapo awali waliziamini na kujivunia. Kisha fuatilia mlingano na mfano wake katika jinsi "magugu" yanavyoshughulikiwa katika wakati huu wa moto.

Siyo tu kwamba Bwana ametufunulia tunachotarajia katika "mavuno" haya, na sehemu yetu katika hayo, kwa kutengwa sisi wenyewe na, kama "wavunaji," kwa kutumia panga la kweli kuwasaidia wengine kupata uhuru katika Kristo na kutengwa na mifumo ya uongo ya kibinadamu na utumwa, bali ili kutuhakikishia mara mbili kwamba tuko sahihi, na kwamba wakati wa kutenganisha wa mavuno umefika, alitupatia ushahidi wa mwaka huo huo kazi ya mavuno ilipoanza, urefu wake, na ni lini itakamilika. Haya, ambayo tayari yamechunguzwa, yanaonyesha kwamba mwisho wa 1874 uliashiria mwanzo, kama vile mwisho wa 1914 utakavyoashiria

[C150]

mwisho, wa miaka hii 40 ya mavuno; wakati undani wote wa mpangilio na kazi ya mavuno haya ulipofafanuliwa katika enzi ya Kiyahudi, mfano wake. Baadhi ya vipengele vya wakati vilivyotambulika vya mavuno hayo ya mfano sasa tutavichunguza, na kuzingatia mafundisho yanayofundisha, ambayo yanatumika sasa, na ambayo Bwana wetu waziwazi alikusudia kwa madhumuni haya, ili tusije kuwa na shaka wala kutokuwa na uhakika, bali tujue mpango wake, na tuweze kutenda ipasavyo, kwa nguvu, kama washirika wake katika kutekeleza mapenzi yake yaliyofunuliwa.

Vipengele vyote vya wakati vinavyohusiana na mavuno ya Kiyahudi (ingawa wakati mwingine vilihusiana isivyo moja kwa moja na waaminifu), vilikuwa na athari za moja kwa moja kwa umati mkubwa wa majina tu, na viliashiria nyakati za majaribio yake, kukataliwa, kuangushwa na uharibifu wake kama mfumo au kanisa-taifa. Hivyo Bwana, kama Mchumba na mvunaji, alikuja (Mwaka wa 29 B.K.) si kwa Waisraeli *wa kweli* tu, bali kwa umati wote. (***Yohana 1:11***) Maendeleo ya kazi ya mavuno yalifichua ukweli kwamba nafaka za ngano iliyokomaa zilizofaa kwa gombo (utawala wa Injili) zilikuwa chache, na kwamba umati mkubwa ulikuwa ngano kwa mwonekano tu—kwa hakika ilikuwa ni "kope" tu, isiyo na kanuni halisi ya ngano ndani. Miaka mitatu na nusu baadaye (M.K. 33), Bwana wetu alipochukua cheo cha Ufalme, na kuruhusu (kile ambacho hapo awali alikuwa ***amekataa—Yohana 6:15***) watu wampandishe juu ya punda na kumkaribisha kuwa Mfalme, iliashiria hatua katika mavuno haya ya Injili ya kinyume chenye umuhimu mkubwa zaidi kuliko ile ya mfano. Mlinganisho wa hili, kama tulivyoona, unaashiria mwaka 1874 kama wakati wa uwepo wa pili wa Bwana wetu kama Mchumba na Mavunaji, na Aprili 1878 kama wakati alipoanza kutekeleza ofisi yake ya Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana kwa kweli—wakati huu akiwa Mfalme wa kiroho, aliye na nguvu zote, ingawa haonekani kwa wanadamu.

Matendo ya Bwana wetu, alipokuwa huko kwa saa chache

[C151]

kwa kawaida akitenda kama Mfalme wa Israeli, ni muhimu sana kwetu, kwani bila shaka zinaashiria, na kuonyesha kwa kivuli, kile kinachopaswa kutarajiwa hapa. Mambo ambayo watu walimwona akifanya wakati huo, kama vile kupanda punda akiingia Yerusalemu kama mfalme, na kuwafurusha wabadilishaji fedha kutoka hekaluni, tunayatambua kuwa ni kielelezo—kama yalivyotimizwa *hapa* kwa kiwango kikubwa zaidi, ingawa Mfalme, na mjeledi wa kamba, na tangazo la mamlaka ya kifalme, sasa vinaonekana kwa njia tofauti sana, na kwa jicho la imani pekee. Lakini mfano huu wa Kiyahudi hutumika kuvuta fikra kwenye utimilifu huu, ambao vinginevyo tusingeweza kuuthamini. Kazi ya kwanza ya Mfalme huyu wa mfano ilikuwa ni kuukataa taifa-kanisa lote la Israeli kuwa halistahili kuwa Ufalme wake, au kuendelea kutendewa kama urithi wake maalum. Hili lilionyeshwa hivi: "Ee Yerusalemu, Yerusalemu, wewe unaeua manabii, na kuwapiga kwa mawe wale wanaotumwa kwako, mara ngapi ningependa kuwakusanya watoto wako pamoja, kama tai anavyowakusanya vifaranga vyake chini ya mabawa yake, na hamkutaka. *Tazama, nyumba yako imeachwa kwenu ukiwa ukiwa!*" ***Mathayo 23:37-39***

Hili, linapotumika kwa mavuno ya sasa, linafundisha kwamba kama vile mwaka wa 33 B.K. Israeli ya mfano, baada ya kutambuliwa kama watu wa Mungu kwa miaka 1845 kupitia fadhili, adhabu, n.k., ilikataliwa, ikakataliwa na Mfalme, kwa sababu ilionekana haistahili, baada ya majaribio na ukaguzi wa miaka mitatu na nusu, vivyo hivyo katika mavuno ya sasa, baada ya kipindi kama hicho cha miaka mitatu na nusu cha ukaguzi, na mwishoni mwa kipindi kama hicho cha miaka 1845 ya neema na adhabu, Ukristo wa jina tu utakataliwa na Mfalme kama usiofaa kuendelea kupokea neema zozote kutoka kwake, au kutambuliwa naye kwa namna yoyote.

Lakini, kama kukataliwa kwa Israeli ya Kimwili ya jina tu hakukumaanisha kukataliwa, mmoja mmoja, kwa "Mwisraeli wa kweli," ambaye hakuwa na hila, bali ilikuwa ni neema kubwa zaidi kwa wale (waliotolewa huru kutoka kwa "waongozaji vipofu," na kufundishwa kwa njia ya moja kwa moja na kamilifu zaidi kupitia njia mpya za kiroho
—mitume), hivyo basi hapa tunapaswa kutarajia vivyo hivyo.

[C152]

Neema za kiroho, ambazo zamani zilitolewa kwa umati wa majina tu, kuanzia sasa ni za waaminifu na watiifu pekee. Kuanzia sasa, nuru, inapofaa, na "nyama kwa wakati mwafaka kwa nyumba ya imani," inapaswa kutarajiwa, si kupitia njia za zamani, kwa namna yoyote, bali kupitia watu waaminifu walio nje ya mifumo iliyoporomoka na iliyokataliwa.

Wakati wa huduma yake, na hadi wakati alipokuwa Mfalme na kuachana na mfumo wa Kiyahudi, Bwana wetu aliwatambua Maandishi na Mafarisayo kama waalimu halali wa watu, ingawa mara nyingi aliwakemea kama wanafiki waliowadanganya watu. Hii inaonekana wazi kutoka kwa maneno ya Bwana (***Mathayo 23:2***)— "Wanaandishi na Mafarisayo wameketi kwenye kiti cha Musa; basi, chochote watakachowaamuru mfanye, kihifadhi na mkitende." Basi, vivyo hivyo, kwa muda viongozi wakubwa wa kidini wa Ukristo wa jina tu katika Sinodi, Mabaraza, Nidhamu, n.k., kwa kiasi fulani waliketi kwenye kiti cha Kristo kama waalimu wa watu, kama vile Baraza Kuu la Kiyahudi lilivyowahi kukalia kiti cha Musa. Lakini kama, baada ya mwaka wa 33 B.K., waandishi na Mafarisayo hawakutambuliwa tena na Bwana kwa namna yoyote, na Waisraeli wa kweli hawakufundishwa tena na hawa, bali na Mungu mwenyewe, kupitia vyombo vingine, vya unyenyekevu, visivyo na vyeo na vyenye haki zaidi, ambao waliinuliwa miongoni mwa watu na kufundishwa maalum na Mungu, vivyo hivyo ni lazima tusubiri na tutakutana na hali hii hapa, katika mavuno haya yanayofanana.

Kuchukua kwa Bwana wetu ofisi ya ufalme mwaka wa 33 B.K., na kitendo chake cha kwanza rasmi cha kuikataa kanisa la kitaifa la Israeli ya kimwili, vikiunganishwa na mifano yote ya kushangaza ya enzi hizi mbili, vinaashiria waziwazi kwamba katika wakati linganifu katika mavuno ya sasa, yaani, 1878, Babeli ya fumbo, inayojulikana pia kama Ulimwengu wa Kikristo, mfano halisi wa Uyahudi, ilikatiliwa; na ujumbe ulitoka, "Babeli mkuu ameanguka, ameanguka, naye amekuwa makao ya mashetani, na kifungo cha kila roho chafu, na kifaa cha kila ndege mchafu na wa kuchukiza." ***Ufu. 18:2***

[C153]

Anguko, maafa, uharibifu, n.k., yaliyotabiriwa kumjia Babeli ya fumbo, yaliashiriwa katika taabu kuu na uharibifu wa kitaifa uliomjia Israeli wa kimwili, na ulioishia kwa kuangushwa kabisa kwa taifa hilo mwaka wa 70 B.K. Na kipindi cha kuanguka pia kinaendana; kwa maana kutoka wakati Bwana wetu aliposema, "Nyumba yenu imeachwa jangwani," M.W. 33, hadi M.W. 70 kilikuwa miaka 36 na nusu; na vivyo hivyo kutoka M.W. 1878 hadi mwisho wa M.W. 1914 ni miaka 36 na nusu. Na, mwishoni mwa mwaka wa 1914 B.K., kile ambacho Mungu anakiita Babeli, na kile ambacho watu wanakiita Ulimwengu wa Kikristo, kitakuwa kimepita, kama ilivyoonyeshwa tayari kutoka katika unabii.

Uyahudi ulikuwa mfano ulioteuliwa kimungu wa Ufalme wa Milenia wa Kristo utakaodhibiti na kusimamia mambo yote; hivyo basi Uyahudi kwa hakika ulikuwa muungano wa kanisa na serikali—wa serikali ya kidini na ya kiraia. Lakini, kama tulivyoonyesha tayari, Kanisa la Kikristo kwa namna yoyote haikupaswa kuhusishwa na, au kuwa na jambo lolote la kufanya na, serikali ya dunia, hadi Bwana wake, Mfalme wa wafalme, atakapokuja, kuchukua mamlaka, na kulinuinua kama bibi yake ili kushiriki katika ufalme huo wa haki. Kwa kupuuza maneno ya Bwana, na kufuata hekima ya kibinadamu, nadharia na mipango, mfumo mkuu unaoitwa Ukristo, unaojumuisha serikali na madhehebu yote *yanayodai* kuwa ya Kristo (lakini ni bandia ya kusikitisha ya Ufalme wa kweli wa Kristo), ulianzishwa kabla ya wakati, bila Bwana, na kwa kutumia vipengele visivyofaa kabisa. Anguko la Babeli kama mfumo usiofaa wa kanisa-serikali, na uchukuaji wa ngano stahiki, kwa hiyo, linaweza na linafafanuliwa vyema kwa anguko la Uyahudi.

Jina Babeli awali lilimaanisha *lango la Mungu*; lakini baadaye, kwa dhihaka, lilianza kumaanisha *mchanganyiko* au

[C154]

mchanganyiko. Katika kitabu cha Ufunuo jina hili linatumika mahususi kwa kanisa la jina tu, ambalo, kutoka kuwa lango la utukufu, likawa lango la makosa na mchanganyiko, mchanganyiko wa kusikitisha uliojengewa hasa na magugu, wanafiki—mkusanyiko mchanganyiko wa maungamo ya kidunia ambapo vito vya Bwana vimezikwa, na uzuri na mng'ao wao wa kweli umefichwa. Katika unabii wa alama, neno Babeli wakati mwingine hutumika kwa Kanisa la Roma pekee, linaloitwa "Babeli Mkuu, Mama wa Malaya." Jina hilo liliweza kumhusu yeye pekee kwa karne nyingi, maadamu alikuwa mfumo pekee mchanganyiko na hakuvumilia mwingine yeyote; lakini mifumo mingine ya kidini, ambayo haikuwa mikubwa kama "mama," wala haikuwa na uovu mkubwa, wala haikuwa na makosa ya msingi, ilitokea kutokana naye, kupitia mageuzi mbalimbali yaliyojaribiwa ingawa hayakukamilika. Kwa kuwa makosa, magugu na ulimwengu pia vilitawala kwa wingi katika hizi, jina Babeli linatumika kama jina la jumla au la kifamilia kwa mifumo yote ya Kikristo ya jina tu, na sasa linajumuisha si tu Kanisa la Roma, bali pia madhehebu yote ya Kiprotestanti; kwa kuwa, kwa vile Upapa umeainishwa kama mfumo mama, ni lazima tuitazame mifumo mbalimbali ya Kiprotestanti iliyotokana nayo kama binti zake—ukweli ambao kwa ujumla unakubaliwa na Waprotestanti, na wakati mwingine kwa fahari.

Kabla ya wakati wa mavuno, wengi wa watu wa Mungu katika Babeli Kuu waligundua kwamba tabia yake halisi iliyotawala ilikuwa ya kupinga Kristo vikali (hasa Waldeni, Wahugenoti na waongozaji mageuzi wa karne ya kumi na sita); na, wakivuta hisia kwa ukweli huo, walijitenga na mfumo mama na kuongoza wengine pamoja nao, ambao wengi wao walikuwa magugu, kama nabii alivyotabiri, akisema, "Wengi wataambatana nao kwa upendeleo." (***Dan. 11:34***) Hapa ndipo kulikuwa na mipasuko ya dhoruba za kisiasa na kidhana kabla ya wakati wa mavuno. Miongoni mwa hawa, magugu, yakiwa bado ndio wengi, yaliunda mifumo mingine ya Kibabiloni, ingawa isiyopendeza sana.

Hivyo basi ngano, ingawa mara kwa mara ikijaribu

[C155]

ili kujiondoa chini ya mzigo mzito wa magugu (na hasa kutoka kwa makosa makubwa yaliyoyalisha na kuyazalisha magugu hayo), na ingawa walibarikiwa na juhudi hizi, bado walikuwa chini ya ushawishi wake, bado wakiwa mchanganyiko wenye wingi mkubwa wa kipengele cha magugu. Lakini kwa ajili ya ngano, neema ya Mungu ilienea hata kwa makundi haya mchanganyiko au mifumo ya Kibabiloni; na si hadi wakati wa Mungu wa kufanya utengano kamili na wa mwisho—katika wakati wa mavuno, 1878—ndipo mifumo hiyo ilipotupiliwa mbali kabisa na milele kutoka kwa neema yote, na kuhukumiwa maangamizi ya haraka, na watu wote wa Mungu waliitwa waziwazi na kwa amri kutoka humo. Mwanzoni kabisa mwa enzi hii, watu wa Mungu walionywa dhidi ya udanganyifu wa Mpinga Kristo, na kufundishwa kujitenga nao; na bado, kwa ajili ya majaribu na upimaji wao, waliruhusiwa kudanganywa nao kwa kiasi fulani na kuchanganyikana nao kiasi. Kila kuamka na kutambua kanuni, mafundisho na matendo yasiyo ya Kikristo, yaliyopelekea hatua za mageuzi, kulijaribu na kuthibitisha kundi la ngano, na kusaidia kuwatakasa zaidi na zaidi kutoka kwa uchafu wa Mpinga Kristo. Lakini mtihani huu wa mwisho na wito thabiti, pamoja na kukataliwa kabisa kwa mifumo hiyo, na kutopokea tena kibali cha kimungu (kama walivyokuwa wakikipokea hapo awali, kwa ajili ya ngano iliyokuwa ndani yao), ndio utakaosababisha utengano wa mwisho wa kundi la ngano kutoka kwa mifumo na kanuni zote za kikristo-kipingamizi. Ukweli wowote ambao mifumo hiyo ilikuwa ikiushikilia hapo awali sasa unaondolewa kwa kasi kutoka kwao, ukichukuliwa nafasi na nadharia za wanadamu, zinazopingana na kila kipengele cha ukweli wa kimungu; na utauwa na uchaji Mungu wa kweli vinaondolewa kwa haraka na upendo wa anasa na roho ya ulimwengu.

Pamoja na tangazo kwamba Babeli ameanguka, huja pia amri kwa watu wote wa Mungu ambao bado wako ndani yake, watoke —"Nami nikasikia sauti nyingine kutoka mbinguni, ikisema, Toka kati yake, enyi *watu wangu*, mpate kuto kuwa na shirika na dhambi zake, wala msiipokee pigo lake." (***Ufunuo 18:4***) Kauli hii, "Babiloni ameanguka: Toka kati yake, enyi watu wangu,

[C156]

watu," inaonyesha wazi mawazo mawili ambayo yanapaswa kukumbukwa kwa dhati. Inaashiria kwamba wakati mmoja Babeli haikuwa imepoteza neema ya kimungu; kwamba kwa muda fulani ilidumisha kiasi fulani cha neema, licha ya tabia yake iliyochanganyika; kwamba, ingawa ilikuwa na makosa mengi na ilionyesha roho kidogo sana ya Kristo, haikukataliwa kabisa kutoka kwa neema ya Mungu hadi wakati wa mavuno wa utengano. Inaashiria kwamba wakati fulani itatokea kukataliwa ghafla na kamili kwa Babeli, ambapo neema yote itakoma milele, na hukumu zitafuata—kukataliwa kama huko tulikokuonyesha kwamba kulipaswa kutokea mwaka wa 1878. Inaashiria, pia, kwamba wakati wa kukataliwa kwa Babeli wengi wa watu wa Mungu wangekuwa ndani na wakiwa wamehusishwa na Babeli; maana ni baada ya kukataliwa kwa Babeli, au kuanguka kwake kutoka kwa neema, ndipo hawa wanaitwa—"Toka kwake, watu wangu."

Tofauti kati ya harakati nyingi za mageuzi ya taratibu za miaka mia nne iliyopita na utengano huu wa mwisho kamili inapaswa kutambuliwa waziwazi: zile zilikuwa majaribio yaliyoruhusiwa ya *kurekebisha* Babeli, ilhali hii inaitambua kuwa haiko na matumaini yoyote ya kurekebishwa—"Babeli imekuwa kikombe cha dhahabu mkononi mwa Bwana, kilicholewesha dunia yote; mataifa yamekunywa divai yake; kwa hiyo mataifa yamepagawa [yamelewa na makosa yake]. Babeli ameanguka ghafla na kuvunjika: mkelekee; mchukulie mafuta ya kupaka kidonda chake, kama labda apone. *Tungemponya Babeli*, lakini haiponeki; mwaacha, nasi kila mmoja aende katika nchi yake [kwa Kanisa la kweli, au kwa ulimwengu, kadiri inavyoweza kuwa, kulingana na kila mmoja anavyothibitishwa kuwa wa ngano au magugu]: maana adhabu yake imefikia mbinguni." ***Yer. 51:7-9***. Linganisha ***Ufu. 17:4; 14:8; 18:2,3,5,19***.

Babeli isiyoponywa sasa imehukumiwa kuangamizwa: mfumo mzima—mfumo wa mifumo—umekataliwa, na watu wote wa Mungu wasiokuwa na huruma na mafundisho yake ya uongo na

[C157]

zabibu zake sasa wanaitwa wajitenganye naye. Nabii anatoa sababu ya hukumu hii ya kukataliwa, na kushindwa kwa wengine kuielewa, akisema:

"Kibata anayepaa anajua nyakati zake zilizowekwa; na njiwa mweusi na mkwaju na mbayuwayu hushika wakati wa kurudi kwao; lakini watu wangu hawajui mpangilio wa Bwana. [Hawatambui kwamba wakati wa mavuno wa utengano kamili na wa kikamilifu wa ngano, kutoka kwa makapi na magugu, lazima uje. Katika hili wanaonyesha utambuzi mdogo kuliko ndege wahamao.] Mnawezaje kusema, Sisi ni wenye hekima, na Sheria ya Bwana iko nasi [wakati hamwezi kutambua wakati wa mavuno na mabadiliko ya nyakati za utume yaliyostahili wakati huo]? Hakika, tazama, kalamu imefanya kazi bure, waandishi pia bure [kwa sababu neno la Bwana kupitia manabii na mitume wake limefanywa kuwa batili, na kupuuzwa, na imani zilizoundwa katika "zama za giza" za zamani ni taa zisizo na mwanga za wale wanaotembea gizani]. Watu wenye hekima (?) [wasomi] wanatia aibu; wamevunjika moyo [kwa kushindwa kwa mipango yao ya kibinadamu waliyopenda] na wamepatikana: tazama, neno la Bwana wamelikataa, na hekima gani wako nayo [sasa]? [Linganisha ***Isaya 29:10***.] Kwa hiyo nitawapa wake zao [makanisa] kwa wengine, na mashamba yao [ya kazi] kwa washindi; kwa maana, kuanzia mdogo hata mkubwa, kila mmoja [wao] anatafuta faida yake binafsi—kuanzia nabii [mhubiri] hata kuhani [mchungaji], kila mmoja hufanya uongo. [Linganisha ***Isaya 56:10-12; 28:14-20***.] Nao wanaponya jeraha la binti ya watu wangu [Zayuni ya jina tu—Babiloni] kwa upole, wakisema, Amani, amani; ilhali hakuna amani [wakati mfumo wake wote umeugua, na unahitaji kusafishwa kabisa kwa dawa ya Neno la Mungu—kweli]. Wangepaswa kuona aibu kwa kazi zao za chukizo; lakini hawakuhisi aibu hata kidogo, wala hawakujua jinsi ya kupata haya: kwa hiyo watanguka [walimu] pamoja na wale watangukao; wakati wa adhabu yao [au ukaguzi—katika "mavuno"]

[C158]

watakwazika, asema Bwana. Hakika nitawaweka mwisho, asema Bwana; hakuna zabibu itakayobaki kwenye mzabibu, wala tini kwenye mti wa tini, na jani litauka; na mambo niliowapa [neema na haki zote za kimungu] yataondoka kwao." ***Yer. 8:7-13***

Aya inayofuata inaonyesha kwamba wengi wa waliotupwa watatambua shida zinazokuja, lakini bado watakuwa vipofu kwa chanzo chake halisi. Watasema, Tujumuike na kujifungia katika miji imara [serikali], na *tukanyamaze*. Kwa namna fulani wanatambua kwamba wala akili wala Maandiko hayaiungi mkono mafundisho yao ya uongo, na kwamba njia bora zaidi ni kunyamaza, katika kivuli cha imani za kizamani na chini ya ulinzi wa serikali zinazojiita za Kikristo. Hapa wanawakilishwa wakisema kwa kweli kabisa: "Bwana ametutia kimya, akatupa kunywa maji ya sumu chungu." Pumziko pekee wanalo ni kikombe walichokichanganya wenyewe (sumu ya makosa chungu, "mafundisho ya mashetani," yaliyochanganywa na maji safi ya uzima, ukweli wa Neno la Mungu). Je, wale walio wa Babeli na wanaoipenda, na kwa hiyo wasio tayari kutii amri, "Tokeni kwake," hawatalazimishwa kunywa kikombe walichokichanganya wenyewe? Je, wale hawatalazimishwa kukiri uongo wa mafundisho yao? Hakika watatenda hivyo; na wote watachukizwa kabisa nayo. Aya inayofuata inaeleza kukatizwa kwa matarajio yao, ambayo yalikuwa kwamba mafundisho yao chungu (maji ya sumu) yangeweza kuubadilisha ulimwengu na kuleta Milenia. Wanasema, "Tulitarajia amani, lakini hakuna mema yaliyokuja; na wakati wa afya, na tazama, ni taabu!"—Ugonjwa wa Sayuni ya jina tu utazidi kuwa mbaya kwa kasi kuanzia wakati wa adhabu na kukataliwa kwake, wakati "Waisraeli wa kweli," wakitii wito wa kimungu, waanapoanza kutoka katika mifumo ya majina tu.

Wengine hushangaa kwa nini Bwana haanzishi mageuzi makubwa zaidi kuliko yoyote yaliyopita, ambayo yamethibitika kuwa ya bure na ya muda mfupi. Wanauliza, Kwa nini haimwagi

[C159]
kuwagia baraka madhehebu yote makuu na kuyayachanganya yote kuwa moja, au la sivyo, kuyachanganya yote katika lile moja na kulitakasa kutoka kwa uchafu, na kuvuta mengine yote ndani yake? Lakini, sisi tunauliza, Kwa nini pia si kuyachanganya falme zote za dunia kuwa moja, na kuitakasa?

Inapaswa kuwa ya kutosha kwa watoto wote wa Mungu kujua kwamba hayo si yale anayoyafichua kama mpango wake. Na tafakari kidogo zaidi, kutoka kwa mtazamo wa Neno la Mungu, inatuonyesha kutokuwa na mantiki kwa pendekezo kama hilo. Fikiria idadi ya waliokiri kanisani (mabilioni mia nne) na jiulize, Ni wangapi kati yao wangedai *kujitolea kikamilifu*, kwa akili na mwili, kwa Bwana na huduma ya *mpango wake*? Uchunguzi wako mwenyewe lazima ukupeleke kwenye hitimisho kwamba kutenganisha "ngano" kutoka kwa "magugu," kwa kuondoa "magugu," katika takriban kila tukio kungebaki tu kundi dogo hata katika majengo makubwa zaidi ya makanisa au makanisa makuu.

Sababu ya kutokujaribu kusafisha mifumo ya majina ni kwamba hakuna kiwango chochote cha usafi kitakachofanya umati usiojitolea wa "Ukristo" na mashirika yao, ya kiraia na kidini, kuwa mwafaka kwa kazi ya Bwana, ambayo sasa inaanza hapa duniani. Katika karne kumi na nane zilizopita amekuwa akichagua wale waliojitolea kweli, wale wanaostahili, na sasa kilichobaki kufanywa ni kuchagua kutoka miongoni mwa walio hai wale wa daraja lile lile—nao ni wachache tu—kwa kuwa ni wachache tu ndio wanakosekana ili kukamilisha idadi iliyotengwa awali ya wanachama katika mwili wa Kristo.

Sababu ya kuachana na mashirika yote ya kibinadamu, na kutokurekebisha hata moja lisilokuwa na dosari na kuwaita wengine wote kuingia ndani yake, sasa, inaonyeshwa na jinsi Bwana wetu alivyoshughulikia madhehebu mbalimbali ya Kiyahudi katika mavuno au mwisho wa utawala wao; kwa maana wakati huo, kama sasa, zote zilikataliwa, na "Waisraeli kweli" waliitwa kutoka kwa zote, katika uhuru, na kufundishwa mapenzi na mpango wa Mungu na vyombo mbalimbali vilivyochaguliwa na Mungu mwenyewe.

[C160]

Akifundisha Waisraeli somo hili, Bwana katika mafumbo mawili alieleza hekima ya hatua yake: kwanza, kwamba kipande cha kitambaa kipya kwenye vazi la zamani sana kingeifanya tu udhaifu wa vazi hilo kuonekana zaidi, na kutokana na kutokulingana kwa nguvu, mpasuko ungekuwa mkubwa zaidi; pili, kwamba divai mpya ikiyowekwa kwenye magunia ya zamani ya divai, ambayo yamepoteza kabisa uwezo wao wa kunyumbuka, bila shaka yangeharibu, badala ya kuleta faida, kwa maana matokeo yake yasingekuwa tu yakuipasua na kuharibu magunia hayo ya zamani ya divai kwa haraka, bali pia kungepoteza divai hiyo mpya yenye thamani.

Mafundisho mapya ya Bwana wetu yalikuwa divai mpya, wakati madhehebu ya Kiyahudi yalikuwa magunia ya zamani ya divai. Tuseme kwamba Bwana wetu angejiunga na mojawapo ya madhehebu hayo na kuanza mageuzi ndani yake: matokeo yangekuwa yapi? Hakuna shaka kwamba kweli mpya, kama zingepokelewa, zingelivunja dhehebu hilo kabisa. Nguvu ya muundo wake, uliojengwa kwa kiasi kikubwa juu ya kiburi cha kikundi, na kuimarishwa na makosa, dhana potofu na mila za kibinadamu, ingeharibiwa mara moja, na mafundisho mapya yangetelekezwa—yakizuiliwa pia na makosa yote ya zamani na mila za kundi hilo, na kuwajibishwa kwa rekodi yake ya zamani na ulimwengu kwa ujumla.

Kwa sababu zilezile, Bwana hapa, katika mavuno ya sasa, anapoanzisha nuru kamili zaidi ya ukweli, alfajiri ya enzi ya Milenia, hauiweki kama mshipi kwenye mojawapo ya mifumo ya zamani, wala kama divai mpya ndani ya magunia ya zamani. Kwanza, kwa sababu hakuna hata mmoja wao aliye katika hali inayofaa ya kushonwa, au kupokea mafundisho mapya. Pili, kwa sababu kweli mpya, zikikubaliwa, zingianza kufanya kazi hivi karibuni, na zingekuza nguvu ambayo ingepasua madhehebu yoyote, bila kujali jinsi yalivyopangwa na kufungwa vizuri. Zikijaribiwa, moja baada ya jingine, matokeo yangekuwa yaleyale, na, mwishowe, divai mpya (mafundisho) isingekuwa na mahali pa kuiweka na kuihifadhi.

[C161]

Njia sahihi na bora ilikuwa ile iliyofuatwa na Bwana wetu katika kuja kwake kwanza. Aliumba vazi jipya kabisa kutokana na kitambaa kipya, na akaweka mvinyo mpya katika mifuko mipya ya mvinyo; yaani, aliwaita Waisraeli wa kweli (wasio wa kundi lolote), na akawakabidhi kweli zilizokuwa zimefika wakati huo. Na hivyo sasa: anawaita wale wanaotamani kweli kutoka kwa Israeli ya kiroho ya jina tu; na inawapasa wakubali kweli kwa njia ya Bwana mwenyewe, na kushirikiana naye kwa dhati katika mpango wake, bila kujali ni mifuko gani ya mvinyo ya zamani, au mingapi, inayopuuzwa na kukataliwa kuwa haifai kuiweka. Badala yake, furahieni kwamba mmepatikana mstahiki kupokea ushuhuda wa divai hii mpya ya kweli ya sasa, na, kadiri inavyothibitishwa, mkaipokee na kuitegemea kwa furaha.

Wale ambao wakati wa kuja kwake kwanza walingoja kujifunza maoni na kufuata uongozi wa watu mashuhuri wa madhehebu, na ambao waliuliza, "Je, yeyote waandishi au Mafarisayo wamemwamini?" hawakupokea ukweli, kwa sababu walikuwa wafuasi wa wanadamu badala ya Mungu; kwani wenye madhehebu mashuhuri wakati huo hawakukubali mafundisho ya Kristo, na kundi hili lile lile daima limekuwa, na bado ni, viongozi vipofu wa vipofu. Badala ya kupokea ukweli na kubarikiwa, wao "hawaanguki" wakati wa majaribu. Vazi la zamani na mikebe ya zamani ya mvinyo vimeharibika kiasi kwamba havifai kabisa kwa matumizi ya baadaye.

Kwa kuwa ni Bwana anayewatoa watu wake kutoka Babeli, hatuwezi kuhoji kwamba, bila kujali ni njia gani atakazotumia kutoa wito huo, wote ambao kweli ni watu wake watasikia; na si tu utiifu wao utajaribiwa na wito huo, bali pia upendo wao kwa Babeli na mvuto wao kwa makosa yake utajaribiwa. Iwapo wanakubali mafundisho yake, mbinu zake, n.k., kiasi kwamba wanakataa kuondoka, watajidhihirisha kuwa hawastahili ukweli wa sasa, na wanastahili maafa yake yajayo. Lakini maneno ya wito yanaonyesha kwamba watu wa kweli wa Mungu walio Babeli ni

[C162]
hawachukuliwi kuwa wamehusika katika dhambi zake za ulimwengu na kupuuza kweli ya kimungu, *hadi wakati* watakapojifunza kwamba Babeli ameanguka—ameachwa. Basi, wakiendelea *kuwa naye*, wanahesabiwa kuwa *ni wake*, kwa maana ya kuidhinisha matendo yake na mafundisho yake yaliyo kosa, yaliyopita na ya sasa, na watahesabiwa kuwa *washiriki* wa dhambi zake, na hivyo kustahili sehemu ya adhabu yao, maafa yanayomjia. Tazama ***Ufunuo 18:4***.

Jinsi kauli hii ilivyo kali, "Amekuwa makao ya mashetani, na kificho cha kila roho chafu, na kifaa cha kila ndege mchafu na anayechukiza." Ni kweli kabisa, kwamba watu waliolaaniwa zaidi katika jamii hufuata na kuvaa mavazi ya udhihirisho wa Kikristo na mila za kidini, katika baadhi ya matawi mbalimbali ya Babeli. Kila kanuni na fundisho lisilo safi, kwa namna fulani na mahali fulani, hupata uwakilishi kwake. Na yeye ni "kifusi" ambacho hushikilia kwa usalama si tu njiwa wanyenyekevu na wapole wa Bwana, bali pia ndege wengi wasio safi na wa kuchukiza. Miongoni mwa wote waliokosea, na wadanganyifu wa wanaume na wanawake, ni wangapi wanaojiita wanachama wa Kanisa la Kristo! na ni wangapi hata hutumia utambulisho wao kama vazi la kuficha chini yake ili kusukuma mbele mipango mibaya! Inajulikana sana kwamba wengi wa hata wahalifu wakatili zaidi wanaotekelezwa hukumu hufa wakiwa katika ushirika wa Kanisa Katoliki la Kirumi.

Babeli imekuwa na watu bora na wabaya zaidi, watu waliotengenea na wabaya kabisa, miongoni mwa watu wa ulimwengu ulioendelea. Watu waliotengenea ni kundi dogo la wale waliojitolea kweli, ambao kwa masikitiko wamechanganyikana na umati mkubwa wa wale wanaojiitisha tu na masalio machafu ya wahalifu; lakini katika hali nzuri, kundi hili la watu waliotengenea litatenganishwa katika mavuno ya sasa, kama maandalizi ya kutukuzwa.

Kama mfano wa uwiano wa ndege wasio safi na wa kuchukiza, ndani na nje ya Babeli, zingatia ripoti ifuatayo rasmi ya hali ya jamii katika robo ya shamba la ngano ambapo "Ukweli wa Kimungu" kwa karne nyingi umejivunia

[C163]

ubora na usafi wa ngano yake na uchache wa magugu yake, na ambapo "Kanisa," linalojiita hivyo, limekuwa likishirikiana na serikali katika kutunga sheria na kuwatawala watu:

Hali ya Jamii nchini Uingereza na Wales Ripoti ya Bunge Iliyotolewa mwaka 1873

Idadi ya Watu Kulingana na Utaalamu wa Dini

Wakatoliki wa Kirumi	1,500,000
Kanisa la Uingereza	6,933,935
Wapinga [Waprotestanti wasio Waepiskopali]	7,234,158
Wapagani	7,000,000
Wayahudi	57,000

Jumla ya Idadi ya Wahalifu Magerezani

Wakatoliki wa Kirumi	37,300
Kanisa la Uingereza	96,600
Wapinga	10,800
Wasioamini	350
Wayahudi	0
	145,050

Wahalifu kwa kila watu 100,000

Wakatoliki wa Kirumi	2,500
Kanisa la Uingereza	1,400
Wapinga	150
Wapagani	5
Wayahudi	0

Sehemu ya Wahalifu

Wakatoliki wa Kirumi	1 kati ya 40
Kanisa la Uingereza	1 kati ya 72
Wapinga	1 kati ya 666
Wapagani	1 kati ya 20,000

[C164]

Sababu ya hali hii mchanganyiko imetajwa: "Babiloni aliwalewesha mataifa yote kwa mvinyo [roho, ushawishi] wa uzinzi wake"—ushirikiano wa kidunia. (***Ufunuo 18:3***) Mafundisho ya uongo kuhusu tabia na utume wa Kanisa, na dai kwamba wakati wa kuinuliwa na kutawala kwake ulikuwa umefika (na hasa baada ya mafanikio makubwa ambayo tamaa yake ya kidunia ilipata wakati wa Konstantino, ambapo ilidai kuwa ni Ufalme wa Mungu *ulioanzishwa* kutawala kwa nguvu na utukufu mkuu), yaliwapeleka wengi katika Babeli, ambao wasingewahi kuungana nayo kama ingeendelea katika njia nyembamba ya kujitolea. Kiburi na tamaa vilisababisha Kanisa la awali kutamani madaraka ya kidunia. Ili kupata mamlaka, idadi na ushawishi wa kidunia vilikuwa ni muhimu. Na ili kupata idadi, ambayo, chini ya hali za sasa, ukweli usingewahi kuvutia, mafundisho ya uongo yalianzishwa, na hatimaye yakapata ushindi juu ya mengine yote; na hata kweli zilizokuwa zimesalia zilibadilishwa sura na kupotoshwa. Idadi ilikuja, hata kufikia mamilioni mia, na Kanisa la kweli, ngano, ambalo bado lilikuwa "kundi dogo," lilifichika miongoni mwa mamilioni ya magugu. Hapa, kama kondoo katikati ya mbwa mwitu wanaokula, ufalme wa kweli wa Mungu uliokuwa katika hatua za mwanzo uliteswa, na wenye jeuri waliuchukua kwa nguvu; na, kama Bwana wao, ambaye walifuata nyayo zake, walidharauliwa na kukataliwa na wanadamu, watu wa huzuni na waliofahamu maombolezo.

Lakini sasa, asubuhi ya Milenia inapopambazuka, na makosa ya kimafundisho ya usiku wa giza uliopita yanapogunduliwa, na vito halisi vya ukweli vinapomwekwa wazi, athari lazima iwe, kama ilivyokusudiwa, kutenganisha kabisa ngano na magugu. Na, kama mafundisho ya uongo yalivyosababisha ukuaji usiofaa, ndivyo ufunuo wa ukweli katika mwanga wa mavuno utakavyosababisha utengano huo. Hata hivyo, magugu yote na baadhi ya ngano wana hofu. Kwawao inaonekana kwamba kuvunjika kwa Babeli kungekuwa ni kuangushwa kwa kazi ya Mungu,

[C165]

na kushindwa kwa kusudi lake. Lakini sivyo: magugu hayakuwahi kuwa ngano, na Mungu hakuwahi kupendekeza kuyatambua hivyo. Aliwaruhusu tu, "awaache," wakue pamoja hadi wakati wa mavuno. Ni kutoka kwenye "kifusi" cha Babeli cha ndege wasio safi ndipo watu wa Mungu wanaitwa, ili wote wafurahie uhuru na kushiriki katika mwanga na kazi ya mavuno, na kujithibitisha kuwa hawalingani na makosa yake ya mafundisho na matendo, na hivyo kuwakwepa wao na thawabu yao—maafa yanayokuja juu ya wote wanaobaki ndani yake.

Maafa au shida hizi, zilizotabiriwa katika shida zilizowapata Waisraeli waliokataliwa, zimechorwa kwa alama za kutisha katika kitabu cha Ufunuo kiasi kwamba wanafunzi wengi wana mawazo yaliyopitiliza na ya kipuuzi kuhusu mada hii, na kwa hivyo hawako tayari kwa uhalisia unaokaribia sasa. Wao mara nyingi hutafsiri alama hizo kihalisi, na kwa hivyo hawako tayari kuziona zikitimizwa kama zitakavyokuwa—kwa machafuko ya kidini, kijamii na kisiasa, mabishano, machafuko makubwa, majibu, mapinduzi, n.k.

Lakini kumbuka jambo lingine hapa. Kati ya wakati ambapo Babeli inatupwa, inapoteza neema (1878), na wakati ambao maafa au shida zinapomfikia, kuna kipindi kifupi, ambacho ndani yake waumini wa watu wa Bwana wote wanapaswa kufahamishwa kuhusu mada hii, na kukusanywa kutoka Babeli. Hili linaonyeshwa waziwazi katika aya hiyo hiyo; kwani pamoja na ujumbe, "Babeli ameanguka," kuna wito, "Tokeni kwake, enyi *watu wangu*, msipokee maafa yake [*yanayokuja*]." Kipindi hiki kile kile cha wakati, na kazi ile ile ya kutimizwa ndani yake, pia vinadokezwa kwa ishara, katika ***Ufunuo 7:3***. Kwa mjumbe wa ghadhabu amri imetolewa, "Usiiudhi nchi, wala bahari, wala miti, *hata tutakapoweka* CHAPO watumwa wa Mungu wetu katika vipaji vyao vya nyuso." Uchapo huo wa paji la uso unaashiria kwamba uelewa wa kiakili wa kweli utakuwa alama au chapa itakayowatenganisha na kuwatambulisha watumwa wa Mungu kutoka kwa watumwa na waabudu

[C166]

ya Babeli. Na hili linaendana na ushuhuda wa Danieli: "Wenye hekima [wa watu wako] wataelewa; lakini hakuna yeyote wa wabaya [wasio waaminifu kwa agano lao] atakayeelewa." (***Dan. 12:10***) Hivyo basi, makundi haya yanapaswa kuwekewa alama na kutenganishwa kabla ya maafa kuanguka juu ya Babeli iliyokataliwa, iliyotupwa.

Na kwamba *maarifa* haya yatakuwa chombo cha kuweka muhuri na kutenganisha imeashiriwa waziwazi katika aya iliyotangulia; kwani kwanza inatangazwa kwamba "Babiloni ameanguka," na kwamba maafa au adhabu fulani zinakuja juu yake, kabla ya watu wa Bwana kutarajiwa kutii amri, "Toka," *kwa kuzingatia maarifa hayo*. Hakika, tunajua kwamba wote lazima 'watiwe muhuri pande zao za mbele'—wawe na ufahamu wa kina—kuhusu mpango wa Mungu, kabla ya kuweza kuthamini au kutii amri hii ipasavyo.

Na je, si dhahiri kwamba kazi hii hasa ya kuweka muhuri watumwa wa Mungu sasa inaendelea? Je, hatuwekiwi muhuri kwenye vipaji vyetu vya mbele? na kwamba, pia, kwa wakati unaofaa kabisa? Je, hatuongozwi, hatua kwa hatua, kama kwa mkono wa Bwana mwenyewe—kwa Neno lake—kuelewa ukweli na mambo kwa ujumla kutoka kwa mtazamo wake—tukibadilisha maoni yetu ya zamani tuliyopata kutoka vyanzo vingine, kuhusu mambo mengi? Je, si kweli kwamba makundi mbalimbali au madhehebu ya Babeli hayakuwa njia ambazo muhuri huu umetufikia kupitia kwake, bali badala yake yamekuwa vikwazo vilivyozuia utekelezaji wake wa haraka? Na je, hatuoni usahihi wake, pamoja na tangazo la Bwana, kwamba kutenganishwa kwa ngano na magugu lazima kufanyike wakati wa mavuno? Na je, hatuoni kuwa ni mpango wake, kuwafunulia waumini wake ukweli, na kisha kuwatarajia waonyeshe huruma yao ya dhati kwa mpango huo kwa kutii mara moja? Vipi ikiwa kutii na kutoka kunatuhitaji kuacha nyuma sifa za watu, au mshahara mzuri, au nyumba ya parokia, au msaada wa kifedha katika biashara, au amani ya nyumbani, au mengineyo?—

[C167]

lakini tusitisha. Yeye anayetusema "Njoo!" ni yuleyule aliyemsema Petro "Njoo!" alipokuwa akitembea juu ya bahari. Petro, akiwa anatii, angezama, kama mkono wa Bwana uliotandikwa usingemshikilia; na mkono huo huo huwasaidia vyema wale ambao sasa, kwa amri yake, wanatoka Babeli. Usitazame bahari yenye dhoruba ya matatizo iliyo katikati, bali, ukimtazama Bwana moja kwa moja, kuwa na moyo wa ujasiri.

Amri ni Njoo, si Nenda; kwa sababu kwa kutoka katika utumwa wa mila za kibinadamu, na imani, na mifumo, na makosa, *tunakuja moja kwa moja kwa Bwana wetu*, ili tufundishwe na tulishwe naye, tuimarishe na tukamilishwe ili tufanye mapenzi yake yote, na *kusimama*, na *tusipwe* na Babeli.

Neno la Mungu linafunua ukweli kwamba kanisa la jina tu, baada ya kuanguka kwake kutoka kwa neema yake na kutoka kwa kuwa msemaji wake (***Ufunuo 3:16***), litazama polepole katika hali ya kutokumwamini, ambapo Biblia hatimaye itapuuzwa kabisa kwa vitendo, ingawa itabaki kwa jina tu, na ambapo dhana za kifalsafa za aina mbalimbali zitakuwa ndizo imani halisi. Kutokana na anguko hili wale watiwa muhuri waaminifu wataokoka; kwa maana watakuwa "wamehesabiwa kuwa *wamestahili* kuokoka yote hayo yatakayotokea, na kusimama"—si kuanguka, katika wakati wa kuwepo kwa Bwana. (***Luka 21:36***) Kwa kweli, wengi tayari wameanza hali hii—wakidumisha maumbo ya ibada, na imani kwa Muumba na maisha ya baadaye, lakini wakiyaangalia haya hasa kupitia falsafa na nadharia zao wenyewe au za watu wengine, na kupuuza Biblia kama mwalimu asiye na makosa wa kusudi za kimungu. Hawa, ingawa wanadumisha Biblia, hawamini simulizi zake, hasa ile ya Edeni na uanguko. Wakidumisha jina la Yesu, na kumwita Kristo na Mwokozi, wanamwona tu kama mfano bora ingawa si mkamilifu, na wanakataa kabisa dhabihu yake ya fidia—msalaba wake. Wakidai kuwa Uungu wa Mungu unaenea hata kwa wenye dhambi, wanakataa laana na Mwombezi.

Haijazingatiwa kwa ujumla kwamba katika kuja kwake kwanza

[C168]

uhudumu wa Bwana wetu wa miaka mitatu na nusu, hadi kufukuzwa kwa taifa la Kiyahudi (kanisa lao na taifa lao vikiwa kimoja), ulikuwa jaribio au mtihani wa utawala huo au mfumo *huo kwa ujumla*, badala ya wanachama wake *binafsi*. Tabaka lake la kidini—Makuhani, Walimu na Mafarisayo—lilionyesha mfumo huo kwa ujumla. Wao wenyewe walidai kuwa ndio wawakilishi wa Uyahudi (***Yohana 7:48,49***), na watu waliwaweka hivi; hivyo basi ndiyo maana ya ulazima wa swali, Je! Kuna yeyote kati ya wakuu au Mafarisayo aliyemwamini? Na Bwana wetu aliwatambua hivyo: mara chache aliwakemea *watu* kwa kushindwa kumkaribisha, lakini mara kwa mara aliwaweka lawama "viongozi vipofu," ambao wala hawakuingia wenyewe katika Ufalme, wala hawakuruhusu watu, ambao vinginevyo wangemkaribisha Yesu kama Masihi na Mfalme, kufanya hivyo.

Juhudi ya daima ya Bwana wetu ilikuwa ni kuepuka umaarufu—kuzuia miujiza na mafundisho yake yasichochee *watu*, ili wasimchukue kwa nguvu, na kumfanya mfalme (***Yohana 6:15***); na bado aliendelea kuleta ushuhuda huu au vielelezo vya mamlaka yake na Umesiya wake kwa makini ya Kiyahudi, hadi wakati ambao, jaribio lao kama taifa-kanisa lilipokwisha, nyumba yao au mfumo wao ulipokataliwa, "ukaachwa ukiwa jangwa." Kisha, kwa maelekezo yake na chini ya mafundisho ya mitume, juhudi zote zilielekezwa kwa watu binafsi; na kanisa lililotupiliwa mbali na viongozi wake, kama taasisi, vilipuuzwa kabisa.

Kama ushahidi kwamba wakati wa huduma yake, na hadi mfumo wao ulipokataliwa, walimu na makuhani waliiwakilisha, kumbuka jinsi Bwana alivyomtendea mtu mwenye ukoma aliyesafishwa, kama ilivyoandikwa katika ***Mathayo 8:4***. Yesu akamwambia, "*Angalia, usimwambie mtu yeyote*; bali nenda, jionyeshe *kwa kuhani*, na utoe sadaka ambayo Musa aliagiza, *kuwa ushuhuda kwa* Wao." Ushuhuda ulipaswa kufichwa kwa watu kwa muda, lakini ulipaswa kutolewa mara moja kwa *"watawala" wao,* ambao waliiwakilisha kanisa la Kiyahudi katika kesi iliyokuwa ikiendelea wakati huo.

[C169]

Tunapaswa kuzingatia hasa lengo na matokeo ya kesi ya kanisa la Kiyahudi kama mfumo, kwa sababu ya umuhimu wao wa mfano katika kesi ya sasa ya Kanisa la Kikristo, pamoja na uhusiano wao kwa mpango mzima wa Mungu. Walidai, kwa muafaka na ahadi za Mungu, kuwa wao ndio watu *walio tayari* kwa ajili ya Masihi ajaye, watu ambao angewaandaa, kuwajali, kuwaongoza na kuwatumia kama "*watu* wake *wenyewe*," kwa kuwabariki mataifa mengine yote ya dunia, kwa kuwafikisha wote katika maarifa kamili ya Mungu na katika fursa za kuwa na muafaka na sheria zake za haki. Mungu, ingawa kwa maarifa yake ya awali alijua kwamba Israeli ya Kimwili haingefaa kwa nafasi kuu katika kazi hii kuu, hata hivyo aliwapa kila fursa na faida kana kwamba hakuijua matokeo yake. Wakati huo huo, alifichua maarifa yake ya awali katika maneno ya unabii ambayo hawakuweza kuyaelewa, ili tusidhani kwamba alijaribu, na akashindwa, katika muamala wake na watu wa Kiyahudi.

Muda wote ambao Israeli kama taifa-kanisa walidai kuwa wako tayari, wanasubiri na wenye shauku ya kutekeleza sehemu yao ya mpango, ilikuwa ni haki tu kwamba *wapimwe*, kabla ya mpango zaidi wa Mungu kuanza kutekelezeka. Mpango huo zaidi ulikuwa kwamba, wakati mbegu halisi ya Abrahamu itakapothibitishwa, kupitia majaribio yao, kuwa haifai kwa heshima kuu iliyokuwa imeahidiwa na inayotafutwa, basi uteuzi ungefanywa, katika enzi ya Injili, wa watu binafsi wanaostahili heshima kuu ya kuwa mbegu iliyohadidiwa ya Abrahamu, na warithi-wenza na Masihi katika Ufalme ulioahidiwa, ambao ungeinua na kubariki familia zote za dunia. ***Gal. 3:16,27-29,14***

"Wiki sabini" (miaka 490) za neema ya kimungu zilizowaahidiwa Waisraeli hazikuweza kushindwa kutimia; na kwa hivyo kwa namna yoyote Wapagani, hata Wasamaria, hawakuweza kualikwa kuwa wanafunzi, wala kwa namna yoyote kuhusishwa na Ufalme ambao Kristo na mitume walihubiri. (***Matendo 3:26***) "*Ilikuwa lazima* kwamba neno la Mungu [mwaliko

[C170]

"Hutawaliwa na ufalme" ilipaswa *kwanza* kuhubiriwa *kwenu*," akasema Paulo, akiwahutubia Wayahudi. (***Matendo 13:46***) "Msiende katika njia ya Mataifa, wala msiingie katika mji wowote wa Wasamaria; bali enendeni zaidi kwa kondoo walioko wapotevu wa nyumba ya Israeli"; na tena: "Sikutumwa ila kwa kondoo walioko wapotevu wa nyumba ya Israeli," alisema Bwana, akiwatuma wanafunzi wake. ***Mathayo 10:5; 15:24***

"Wiki ya sabini" yote, katikati yake Kristo alikufa—miaka saba kuanzia mwanzo wa huduma ya Bwana wetu hadi kutumwa kwa Petro kuhubiri kwa Kornelio, Mgeni wa kwanza aliyebadilika—iliwekwa kando kwa mpangilio wa Mungu kwa ajili ya jaribio la Kiyahudi. Lakini badala ya kuwajaribu kwa ujumla (kama taifa-kanisa) kwa miaka yote hiyo saba, jaribio hilo lilikatizwa kwa haki—yaani, si kwa hasara yao, bali kwa manufaa yao. Kwa sababu ilikuwa dhahiri, si kwa Mungu tu bali pia kwa wanadamu, kwamba Mafarisayo, makuhani na walimu hawakukataa tu, bali karibu na mwisho walimchukia Bwana Yesu na kutafuta kumuua; kwa hiyo, wakati ulipofika wa kujitoa hadharani kama *Mfalme*, akipanda punda kuelekea kwao, alipokaribishwa vibaya na wawakilishi wa taifa-kanisa, Mfalme alikataa mfumo huo mara moja, ingawa watu wa kawaida walimkaribisha kwa furaha na kusisitiza atambuliwe kama mfalme. (***Marko 12:37***) Hivyo Bwana wetu alikatisha kesi hiyo isiyo na maana, ili kwamba sehemu iliyobaki ya "wiki hiyo ya sabini" itumike hasa na kwa kipekee kwa *watu*, *watu binafsi* wa mfumo huo uliotupiliwa mbali—kabla ya juhudi za watumishi wa utawala mpya kusambazwa kwa mataifa yote. Ndivyo ilivyokuwa; kwa maana Bwana wetu, baada ya ufufuo wake, alipowaambia wanafunzi wake kwamba juhudi zao hazikuhitaji tena kufungwa kwa Wayahudi pekee, bali zingeweza kupanuliwa kwa "mataifa yote," alihakikisha anaongeza—"*kuanzia Yerusalemu*." (***Luka 24:47***) Naye alijua vyema kwamba mawazo yao ya Kiyahudi yangewazuia wasivuke mipaka ya Kiyahudi hadi

[C171]

anapaswa kwa wakati unaofaa kufungua njia—kama alivyofanya mwishoni mwa neema yao, kwa kumtuma Petro kwa Kornelio. Tangu wakati huo, Wayahudi na Watu wa Mataifa mmoja mmoja wameshiriki vivutio vya neema ya Mungu kwa usawa, wote wawili wakikubalika sawasawa, katika na kupitia Kristo; kwa maana katika wito wa sasa "hakuna tofauti" mbele za Mungu—tofauti isiyomfaa Myahudi ni upendeleo wake mwenyewe dhidi ya kupokea, kama *zawadi* kupitia Kristo, baraka zilizowahi kutolewa kwake kwa sharti la utii wake halisi kwa herufi kamili na roho ya sheria ya Mungu, ambayo hakuna aliyeweza kuitimiza akiwa katika hali ya kuanguka.

Ule "Wiki ya sabini," pamoja na maelezo yote ya majaribio ya Israeli ya Kimwili, haikutimiza tu kusudi la kujaribu mfumo huo, bali pia na hasa ilitoa mfano wa majaribio yanayofanana ya Kanisa la Kikristo la jina tu au Israeli ya Kiroho, linaloitwa "Ulimwengu wa Kikristo" na "Babeli," katika miaka saba inayolingana, ambayo ilianza mavuno ya enzi ya Injili—kipindi kutoka Oktoba 1874 hadi Oktoba 1881. "Ulimwengu wa Kikristo," "Babeli," unadai kuona kushindwa kwa mfano wake wa awali, Israeli ya Kimwili, na unadai kuwa mbegu halisi ya *kiroho* ya Abrahamu, na kuwa tayari, ukisubiri na kuwa na shauku ya kuongoa ulimwengu wa wasio Wakristo, na kutawala kwa haki, kufundisha na kubariki mataifa yote, kama vile mfumo wa Kiyahudi ulivyodai. Hali ya sasa inafanana na enzi ya mfano, pia, kwa sababu kwamba viongozi wakati huo kwa ujumla walikuwa wameanza kuona ahadi za Masihi ajaye kama misemo ya kimfano; na ni tabaka la kawaida la watu tu lililotarajia Masihi *wa kibinafsi*. Wanafunzi miongoni mwa Wayahudi, wakati huo, walipuuza Masihi wa mtu mmoja, na wakatarajia kwamba taifa lao la kanisa lingeshinda mataifa mengine kwa sababu ya sheria zake bora, na hivyo kutimiza yote ambayo watu wa kawaida walidhani yangehitaji Masihi wa kibinafsi ili kuyatimiza. (Na huu ndio mtazamo ambao bado unashikiliwa na walimu "wanafunzi" wa Kiyahudi, au Marabi, wanaotafsiri unabii wa Kimasihi

[C172] unabii kama yanavyohusu taifa lao la kanisa, na si Mwokozi mmoja wa ulimwengu. Hata unabii unaohusu mateso ya Kristo waliutafsiri kuwa unahusu mateso yao kama watu.) Wakiendeleza nadharia yao, walikuwa wakituma wamishonari kote ulimwenguni, kuuongoa ulimwengu kwa Sheria ya Musa, wakitarajia hivyo kuwafikia na "kuibariki familia zote za dunia," bila ya Masiha wa kibinafsi. Hali ilikuwa hivi kiasi kwamba Bwana wetu alilitaja hilo, akisema, "Mmezunguka bahari na nchi mkitafuta kugeuza mtu mmoja."

Jinsi nadharia ya "Ukristo" wa jina tu leo inavyofanana na hii. Watu wa kawaida, wanapopata taarifa kwamba Bwana aliahidi kurudi tena, na kwamba mitume na manabii walitabiri kwamba Milenia, au Nyakati za Urejeshaji, itatokana na kurudi kwa Bwana mara ya pili (***Matendo 3:19-21***), huwa na mwelekeo wa kukubali ukweli na kufurahi kwao, kama ilivyokuwa kwa kundi kama hilo wakati wa kuja kwake mara ya kwanza. Lakini leo, kama ilivyokuwa miaka elfu nane mia nane iliyopita, makuhani wakuu na watawala wa watu wana wazo lililoendelea zaidi (?). Wanadai kwamba ahadi za baraka za Milenia, za amani duniani na wema miongoni mwa wanadamu, zinaweza na ni lazima zitimizwe kwa juhudi zao, misheni, n.k., bila kuja kwa Bwana Yesu mwenyewe; na hivyo wanatengua ahadi za kuja kwa mara ya pili na Ufalme ujao.

Makuhani wakuu na watawala wa sasa, "wafundisho" wa "Ukristo," wakijidanganya wenyewe na pia watu, wanadai, na kwa dhahiri wanaamini, kwamba juhudi zao za kimisionari ziko karibu kufanikiwa, na kwamba, bila Bwana, sasa wako katika ukingo wa kuiletea ulimwengu baraka zote za Milenia zilizoonyeshwa katika Maandiko.

Msingi wa udanganyifu huu unatokana kwa sehemu na ukweli kwamba kuongezeka kwa maarifa na kusafiri huku na kule duniani, kunakohusiana na "Siku Hii ya Maandalizi Yake," kumekuwa

[C173] hasa kuwa na manufaa kwa upanuzi wa biashara ya mataifa yaliyoendelea, na ongezeko la ustawi wa kidunia linalofuata. Babeli anajivunia yote haya kwa utulivu, akionyesha faida hizi zote kama matokeo ya ushawishi wake wa Kikristo na wenye kuhuisha. Anajivunia kuonyesha "taifa la Kikristo" la Uingereza, na utajiri na ustawi wake, kama matokeo ya kanuni zake za Kikristo. Lakini ukweli ni upi? Kila hatua ya maendeleo ambayo taifa hilo au taifa lingine lolote limefanya imekuwa tu kwa kadiri ya juhudi zilizotumika kuondoa nira ya udhalimu wa Babeli. Kadiri Uingereza ilivyojiondoa kwenye vifungo vya udhalimu wa Kipapa, ndivyo ilivyostawi; na kadiri ilivyendelea kushikilia na kuathiriwa na mafundisho ya Kipapa ya umoja wa kanisa na serikali, ya mamlaka na udhalimu wa kifalme na ukuhani ulioteuliwa na Mungu, na kujisalimisha kwa udhalimu wa tamaa na ubinafsi, ndivyo bado imeshushwa hadhi.

Uroho wa dhahabu na tamaa ya madaraka ndivyo vilivyokuwa nguvu zilizofungua bandari za nchi za washenzi kwa kusita kwa ajili ya biashara ya mataifa yaliyodaiwa kuwa ya Kikristo, kwa rhum na opium ya Kiingereza na Kijerumani, na kwa wiski na tumbaku ya Kimarekani. Upendo wa Mungu na baraka ya mataifa ya washenzi havikuwa na nafasi katika juhudi hizi. Hii ni taarifa ndogo inayoonekana kuwa ya kawaida kutoka kwa historia ya sasa ambayo inapaswa kutikisa dhamiri za mataifa yaliyodaiwa kuwa ya Kikristo, kama wangekuwa nazo. Amiri Muislamu wa Nupe, Afrika Magharibi, hivi karibuni alimtumia ujumbe ufuatao Askofu Crowther, wa misheni ya Niger:

Sio suala refu; ni kuhusu barasa [rum]. Barasa, barasa, barasa! Imeharibu nchi yetu; imeangamiza watu wetu sana; imewafanya watu wetu wapumbavu. Nakusihi, Malam Kip, usisahau maandishi haya; kwa sababu sote tunasihi kwamba yeye [Crowther] awaombe makuhani wakubwa [kamati ya Anglican Church Mission Society] kwamba wao

[C174]

waombe Malkia wa Kiingereza [Kiongozi wa Kanisa la Kiingereza] kuzuia kuletwa kwa barasa katika nchi hii.

"Kwa ajili ya Mungu na Nabii! Kwa ajili ya Mungu na Nabii, mjumbe wake, lazima atusaidie katika jambo hili
—ya barasa. Mwambie, Mungu ambariki katika kazi yake. Hii ni neno la mdomo kutoka kwa Malike, Emir wa Nupe."

Akitoa maoni kuhusu hili, jarida la Kibaptisti linasema:

"Mtawala huyu mnyenyekevu mweusi anadhihirisha katika barua hii kujali kwa ajili ya watu wake ambako wafalme na serikali za Kikristo bado hawajafikia; kwani hakuna mtawala Mkristo wa Ulaya, wala Rais yeyote wa Marekani, ambaye amewahi kuomba kwa njia hii kwa niaba ya watu wake. Katika hotuba zote za ufunguzi wa Bunge, katika jumbe zote za Rais, hakuna kifungu kama hicho kilichowahi kupatikana. Aibu kwa watawala wetu Wakristo! Faida, tamaa iliyelaaniwa ya dhahabu, ndiyo sheria kwa wafanyabiashara; na hawa ndio wapendwa na mabwana wa serikali."

Basi, kwa jina la ukweli, tunauliza, Kwa nini mazi serikali hizi ziitwe za Kikristo? Na serikali ya Marekani si tofauti, ingawa wengi wanaendelea kuiita serikali ya Kikristo, ilhali kwa usahihi haitambui cheo hicho kisichostahili, ingawa wanaharakati wa madhehebu wenye shauku wanasisitiza ifanye hivyo. Kutoka Boston, mizigo mikubwa ya pombe kali hutumwa kila mara Afrika, bila kuzuiliwa na serikali, na kwa idhini yake kamili, huku ikitoa leseni kwa maelfu na maelfu ili kutengeneza na kuwagawia raia wake "maji ya moto" ya kutisha, ambayo yamefanywa kuwa na madhara maradufu na ya kupotosha kwa kile kinachoitwa kurekebisha, yaani, kwa mchanganyiko halali wa sumu kali zaidi. Haya yote, na mengi zaidi, yanahalalishwa na kutetewa na wanasiasa na watawala "Wakristo" wa mataifa yanayodaiwa kuwa ya Kikristo, kwa *ajili ya* mapato—kama njia rahisi zaidi ya kukusanya kutoka kwa watu sehemu ya gharama muhimu za serikali. Hakika hii ni malaya ya kiwango cha chini kabisa na kibaya zaidi. Kila mtu mwenye fikra lazima aone jinsi jina Mkristo linavyokuwa lisilofaa, linapotumika hata kwa serikali bora zaidi za sasa. Jaribio la

[C175]

kuwafaa jina Mkristo kwa tabia za "milki za dunia hii," zinazoongozwa na "mfalme wa dunia hii"—Satan—na zilizojaa "roho ya dunia," kumechanganya mioyo yote ya Wakristo wa kweli, waliodanganywa na kosa hili la kudhani kuwa serikali za sasa za dunia ni kwa namna yoyote Ufalme wa Kristo.

Anasema Cannon Farrar katika *Contemporary Review*:

"Unyonyaji wa zamani wa biashara ya utumwa umefuatiwa na unyonyaji wa tamaa zaidi na wenye kuharibu zaidi wa muuzaji wa pombe. Baba zetu walivua shingo ya Afrika nira ya mabuti: sisi tumeiweka jamii za wenyeji chini ya nira ya nyoka wa moto. Tumefungua mito ya Afrika kwa biashara, ili tu kumimina ndani yake moto mkali wa pombe, ambao hakuna mto wa Jehanamu unaopita ule kwa kuwa mwekundu kama damu au ulio laana. Je, dhamiri ya taifa imekufa?"

Tunajibu, Hapana! Taifa hili halijawahi kuwa la Kikristo, na kwa hivyo halijawahi kuwa na dhamiri ya Kikristo au roho ya Kikristo. Kitu kikubwa zaidi kinachoweza kusemwa kulihusu ni kwamba, nuru kutoka kwa watoto wa Mungu waliojitakasa kweli imekuwa iking'arisha, ikiboresha na kuona aibu hadi kufikia kiwango fulani cha mageuzi ya kimaadili hisia za umma katika mataifa yale ambayo "wang'aa kama taa."

Vilevile biashara ya kutisha kama hiyo ililazimishwa kwa China na Japani, dhidi ya upinga wao mkali, na serikali zilezile za Kikristo (?). Mnamo mwaka 1840 Uingereza ilianzisha vita na China, vilivyopewa jina la "Vita vya Ofa," ili kulazimisha serikali ya China, iliyotaka kuwalinda watu wake dhidi ya laana hiyo kuu, kuruhusu bidhaa hiyo. Vita hivyo vilimalizika kwa ushindi kwa upande wa shetani katika suala hili. Meli za kivita za Uingereza ziliharibu maelfu ya maisha na nyumba, na kumlazimisha mtawala wa Kichina asiye Mkristo kufungua himaya kwa kifo cha taratibu cha opium—kileo cha China. Mapato halisi ya serikali ya Uingereza kutokana na dawa hii, baada ya kulipa gharama kubwa za kukusanya mapato, yalifikia, kulingana na ripoti rasmi zilizochapishwa mwaka 1872,

[C176]

kuwa juu ya $37,000,000 kwa mwaka uliopita wa . Hii,

$37,000,000 kwa mwaka, ilikuwa chanzo cha kuhamasisha vita hivyo, kinyume kabisa na upendo kwa ustawi wa sasa au wa baadaye wa Wachina. Kifungu katika mkataba kilichotoa ulinzi kwa wamisionari Wakristo kilikuwa ni kipande kidogo kilichotupwa kwa ujanja ili kutuliza dhamiri za watu wanaopenda haki—ili kufanya uhalifu mkubwa uonekane kuwa ni huruma, kwa wema uliofanywa. Katika mkataba wa mwisho wa vita, bandari fulani zilifunguliwa kwa biashara ya Uingereza, na mikataba kama hiyo na mataifa mengine ilifuata, na matokeo mazuri kadhaa yalipatikana. Moja ya haya ilikuwa kufunguliwa kwa China kwa athari za ustaarabu. Lakini ukweli kwamba wanaume na wanawake wachache Wakristo walijitokeza mbele kuwafundisha watu baadhi ya misingi ya haki haipaswi kuhesabiwa kama sifa kwa *taifa la Uingereza*, ambalo lengo lake lilikuwa biashara, na ambalo, kwa tamaa ya dhahabu, na si kwa ajili ya mema ya Wachina au utukufu wa Mungu, lilianzisha vita isiyo takatifu na isiyo ya haki dhidi ya watu wasiokuwa na ustadi katika sanaa hiyo ya kishetani.

Pamoja na maovu mengine, "Ulimwengu wa Kikristo" umefundisha mataifa aina mbaya zaidi za uabudu, uabudu wa nafsi, utajiri na mamlaka, ambao kwa ajili yake wanaume na mataifa yanayodai kuwa Wakristo wako tayari kudanganya, kuumiza na hata kuuana. Pia umewafundisha matusi na unajisi katika kila lugha; kwani kila kikosi cha meli, kutoka kila taifa linalodai kuwa la Kikristo, hulitukana jina la Kristo. Lakini, ingawa huo umekuwa ushawishi wa mataifa yanayodai kuwa ya Kikristo, kutoka miongoni mwao pia wameondoka wamisionari kadhaa wakuu wa msalaba, watumishi wa kweli wa Mungu, na pia wengine wasiokuwa wakuu sana, watumishi wa wanadamu—ambao kwa jumla walikuwa wachache tu—kuwaambia wasiokiri kuhusu Kristo na ustaarabu wa kweli.

Sio wamisionari wenye bidii bali ni maafisa wa nyumbani wenye matumaini makubwa wa mashirika ya kimisionari, ambao wana ufahamu mdogo wa, na mara nyingi hawana shauku halisi kuhusu, hali halisi katika nchi za kigeni, na ambao mitazamo yao inategemea zaidi takwimu kubwa

mchango mkubwa unaokusanywa na kutumika kila mwaka, ndio wanaodhani kuwa ulimwengu wa wasio na dini umeongoka karibu kabisa, na kwamba juhudi zao ziko karibu kuleta baraka zilizohadiwa za Milenia, bila kuja mara ya pili kwa Bwana. Wamisionari walioko mstari wa mbele kwa ujumla hukiri kukata tamaa sana, isipokuwa wanapoweza kuchochea tumaini lao kupita kiasi kulingana na uzoefu halisi na hukumu sahihi. Hivyo, mmoja wao—Mchungaji J. C. R. Ewing, D. D.—ambaye alikuwa ametumia miaka tisa katika kazi ya uinjilisti nchini India, alipokuwa akitoa hotuba hivi karibuni mbele ya Chama cha Kikristo cha Wanaume Vijana cha Pittsburgh, Pa., alikiri kwamba athari ya *sasa* ya ustaarabu na juhudi za uinjilisti si tu kuvunja dini za kizungu, bali pia kuondoa imani yote ya kidini na kuwafanya watu kuwa wasioamini. Lakini matumaini yake makuu ni kwamba hatua inayofuata itakuwa kutoka kwa Ukafiri kwenda kwa Ukristo—matumaini yasiyo na msingi, bila shaka, kama vile uzoefu wote hapa, katika nchi zilizoendelea, unavyothibitisha kwa hakika. Tunachukua kutoka kwa ripoti za vyombo vya habari za hotuba yake, kama ifuatavyo:

"India inadaiwa zaidi na athari za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja za Ukristo kuliko kitu kingine chochote. Umewasaidia sana kuvunja wazo la zamani la miungu ya kimwili, na badala yake kuweka wazo la Mungu mmoja mkuu, ambalo watu wa Magharibi [Ulaya na Amerika] wanaliamini. [Kauli ya wazi zaidi ingekuwa kwamba wanapokea wazo, linaloenezwa na Ukanamungu, kwamba Maumbile ndiye Mungu mkuu na pekee.]

Kati ya watu milioni 263 katika nchi hiyo kuna vijana milioni 10 wanaozungumza lugha ya Kiingereza na wamefundishwa mawazo ya Magharibi tunayofundishwa. Tabaka la juu limefundishwa kikamilifu katika fasihi, dini na sayansi ambazo ni msingi wa elimu ya watu wa nchi hii. Wazo la zamani la Mungu wa kulipiza kisasi, ambaye lazima aridhishwe kwa zawadi nyingi na maombi mengi, limepishana na roho ya kisasa ya Ukufuru. Wanaume wasomi wa Mashariki hawamini tena katika miungu ya mababu zao. Wameiacha kabisa, na kuibadilisha na mafundisho ya Kanali Robert G. Ingersoll,

[C178]

wa Paine, wa Voltaire, wa Bradlaugh na wa kila mwalimu mwingine asiyeamini Mungu na wa upantheisti. Enzi hii ya mashaka itapita hivi karibuni, na Magharibi, kama vile ilivyompa India mawazo yake, itampa dini ya Mungu Mkristo.

"Vijana wa India wanasoma sana, ni wachunguzi makini, werevu, wanaofahamu vyema masuala yote ya mataifa mengine mbali na lao, na, ingawa inaweza kuonekana ajabu, wanaifahamu vizuri Biblia yetu. Kwa hakika, wanaijua vizuri sana kiasi kwamba ni mtu tu aliyezoea kabisa mafundisho yake, na teolojia ya Kikristo, anayeweza kutumaini kujibu kwa mafanikio pingamizi zote wanazozitoa dhidi yake. Dhana maarufu kwamba mhubiri hukaa kwenye kivuli cha mti na kuwafundisha watu wa porini waliovua nguo wanaomzunguka, ni dhana iliyopitwa na wakati. Nchini India mhubiri hukutana na watu werevu na wenye elimu, na ni lazima awe amejipanga vyema ili kuwashawishi. Mbali na kuwa werevu, ni watu warembo, wapole, wenye adabu, na wenye heshima, na huwatendea wageni wote kwa heshima na heshima kubwa.

Ukweli mgumu anaotaja hakika hauhalalishi matumaini yasiyo na msingi ya bwana huyo. Uzoefu umethibitisha kwa hakika kwamba hoja duni za ukabila wa kidini, ambazo makosa yake yanapotosha na kuharibu ukweli wowote walio nao, mara chache huzamisha wabadilika iwe ni washabiki wa kweli au wale wanaotania. Hakika, kila mtu isipokuwa vipofu anaweza kuona kwamba kama waislamu *bilioni moja* wangegeuzwa na kuwa katika hali ya wale wanaojiita Wakristo *bilioni nne*, swali lingekuwa wazi, kama ilivyokuwa katika enzi za Wayahudi (***Mathayo 23:15***), iwapo hawakuwa wamefaa zaidi kwa maangamizi mara mbili kuliko walivyokuwa katika imani zao za kipagani za asili. Hakika hakuna akili timamu ingeweza kudai kwamba uongofu kwa hali kama ile ya kile kinachoitwa Ulimwengu wa Kikristo ungekamilisha maelezo ya amani na wema wa Milenia, uliotabiriwa

---

*Kati ya hawa milioni 400, Wakatoliki wa Kirumi na Kigiriki kwa pamoja wanadai kuwa na milioni 280, huku Waprotestanti wakidai kuwa na milioni 120.

[C179]

na manabii, na kufupishwa kwa ufupi katika sala ya Bwana wetu, kwa maneno, "Ufalme wako uje; mapenzi yako yafanyike duniani, *kama yalivyofanyika mbinguni*." ***Luka 11:2***

Je, inashangaza kwamba kundi hili la *watu bilioni nne*, wanaodai kuunda Kanisa la Kristo, na kujiita Ufalme wake—"Ulimwengu wa Kikristo"—linakataliwa na Bwana, na kupewa jina linalofaa zaidi, Babeli (mchanganyiko, mchanganyiko)? Na je, ni ajabu kwamba kwa mawazo yao kuhusu Ufalme wa Kristo, na kuhusu namna na matokeo ya kuenea kwake ulimwenguni kote, hawa wasiwe wamejiandaa kwa ajili ya Ufalme wa kweli, na wasiwe tayari kumkaribisha Mfalme mpya, kama vile, kwa sababu zinazofanana, watawala wa nyumba ya mfano wasivyokuwa wamejiandaa wakati wa kuja kwake kwanza? Wala haishikiki kwamba wale maliki, wafalme na wakuu wanaotumia sasa ushawishi na mamlaka yao hasa kwa ajili ya kujikuzia wenyewe, na ambao huandaa na kuwalea mamilioni ya watu wenye silaha ili kuwalinda na kuendeleza katika anasa zao za kifalme na vyeo vyao vya ubabe, wangependelea kuona mamilioni wakiuawa, na mamilioni wengine wakifanywa majane na yatima, kama ilivyokuwa zamani, kuliko waache faida zao za sasa. Je, ni ajabu kwamba hawa wasitamani, wala wasitegemee, wala wasiamini katika aina ya Ufalme ulioahidiwa katika Maandiko?—ufalme ambao katika huo wenyeji wa juu, wenye kiburi na wenye majivuno watashushwa, na wenyeji wa chini kuinuliwa hadi kiwango cha jumla, kinachofaa na kilichokusudiwa? Je, ni ajabu kwamba wote wenye hisia na aina yoyote ya ukandamizaji, ulaghai, au ukiritimba unaonyonya, ambao kwa njia hiyo wanapata, au wanatumai kupata, faida isiyo ya haki juu ya viumbe wenzao, wangechukua muda kuamini katika Ufalme wa haki ambapo dhuluma na ulaghai havitaruhusiwa? Hasa, je, tunaweza kushangaa kwamba watu hao ni wazito kuamini kuwa Ufalme huu umekaribia, hata mlangoni?

Wala hatuwezi kushangaa kwamba wakuu, makuhani wakuu na watawala wa "Ukristo," kila mmoja akitafuta faida kutoka upande wake au madhehebu yake (***Isaya 56:11***), wanashindwa kutambua, na

[C180]

basi mkatae, Mfalme wa kiroho aliye hapa sasa, kama walivyomkataa walimu wa nyumba ya kimwili alipokuwa amewakilishwa katika mwili. Na kama Bwana alivyowakataa, kuwakatilia mbali na kuwateka kuondolewa katika neema, na kuwatupa katika moto wa dhiki, wengi wa "matawi ya asili" ya mti wa mzaituni, akiwahifadhi Waisraeli pekee kama matawi, je, hatuoni kwamba, katika mavuno ya enzi hii, hekima ileile inawajaribu pia "matawi ya porini" (***Warumi 11:21,22***), na hukata kutoka kwa neema na unene wa mzizi [ahadi ya Abrahamu] kundi hili kubwa la matawi yanayodai kuwa ni matawi halisi, ambayo tabia, malengo na mwelekeo wake ni wa kigeni na wa porini kweli—tofauti kabisa na ahadi na mpango wa Mungu unaoakisiwa katika mzizi?

Si ajabu kwamba mavuno ya sasa yanashuhudia kutengwa kwa Wakristo wa kweli kutoka kwa wanaojiitisha tu, kama katika mavuno ya Kiyahudi ambapo kutengwa kwa Waisraeli wa kweli kutoka kwa wanaojiitisha tu kulifanyika. Ni kile tu ambacho tungeweza kutarajia kwa busara, hata kama hakungekuwa na ufunuo uliotolewa kwetu katika Neno la Mungu, unaoonyesha ukweli wa kukataliwa kwa umati huu, kama Babeli. Linganisha ***Warumi 11:20-22*** na ***Ufunuo 3:16; 18:4***.

Kukaliwa kwa Babeli ("Ukristo"), mnamo 1878, kulikuwa ni kukaliwa kwa wingi wa wanaojiitisha—"kikosi," kama anavyoiita Danieli, ili kuitofautisha na kundi la hekalu au patakatifu. Kundi la hekalu halitakataliwa, wala halitaachwa ukiwa. La, Mungu asifiwe, patakatifu litatukuzwa; utukufu wa Bwana utajaza hekalu lake, wakati jiwe lake la mwisho hai litakapong'arishwa na kuidhinishwa na kuwekwa mahali pake. (***1 Petro 2:5,6***) Tumeona jinsi darasa la hekalu kama hilo limekuwepo katika enzi zote, jinsi lilivyochafuliwa, na vyombo vyake vya thamani (mafundisho) vikanyanyaswa, na jinsi kusafishwa kwake kutoka kwa makosa kumekuwa kukifanyika hatua kwa hatua. Darasa hili lilikuwa Kanisa la kweli tangu mwanzo, hata wakati mifumo ya majina bado ilitambuliwa kwa kiasi na kutumika kwa kiasi fulani. Hata hivyo, baada ya kukataliwa kwa mifumo ya majina,

[C181]

sasa kama katika mavuno ya Kiyahudi, Kanisa halisi au kundi la Hekalu pekee ndilo linatambuliwa na kutumiwa kama mdomo wa Mungu. Kayafa, kuhani mkuu wa Israeli ya Kimwili, alitumika kama mjumbe wa Mungu kutoa somo kuu na unabii siku chache tu kabla ya mfumo huo kutupiliwa mbali. (Tazama ***Yohana 11:50,51,55; 18:14***.) Lakini hatuna funu katika Maandiko, wala sababu yoyote ya kudhani, kwamba Mungu aliwahi kutumia au kutambua taifa-kanisa hilo, watawala wake na wawakilishi wake, baada ya kutupiliwa mbali. Na somo hili lile lile linapaswa kutambuliwa, hapa, kuhusiana na Babeli. Yeye "amechukuliwa nje" kinywani mwa Bwana; na sauti ya bwana arusi wala ya bibi harusi haitasikika tena *ndani yake milele*. ***Ufu. 18:23***

Ni bure baadhi kujaribu kuutetea sehemu yao ya Babeli, na, huku wakikiri usahihi wa jumla wa taswira ya unabii, kudai kwamba madhehebu yao, au mkusanyiko wao maalum, ni isipokuwa kwa tabia ya jumla ya Babeli, na kwamba, kwa hivyo, Bwana hawawezi kuwa wanawaita wajitenge nao rasmi na hadharani, kama walivyoiunga mkono hapo awali.

Wale wote wa namna hiyo watafakari kwamba sasa tuko katika wakati wa mavuno ya utengano, na wakumbuke sababu iliyotamkwa na Bwana wetu ya kutuita kutoka Babeli, yaani, "mpate washiriki wa dhambi zake." Tafakari tena, kwa nini Babeli imepewa jina hilo. Ni wazi, kwa sababu ya makosa yake mengi ya mafundisho, ambayo, yakichanganywa na vipengele vichache vya kweli ya kimungu, husababisha mkanganyiko mkubwa, na kwa sababu ya mchanganyiko wa watu ulioletwa pamoja na mchanganyiko wa kweli na makosa. Na kwa kuwa watashikilia makosa kwa kujitolea ukweli kuwa kafara, ukweli huo unakuwa batili, na mara nyingi kuwa mbaya kuliko kutokuwa na maana. Kosa hili, la kushikilia na kufundisha makosa kwa kujitolea ukweli kuwa kafara, ni kosa ambalo kila itikadi ya Kanisa la jina tu inalo hatia, bila ubaguzi. Ni itikadi gani itakayokusaidia katika kutafuta Maandiko kwa bidii, ili ukuwe kwa hayo katika neema na katika

[C182] maarifa ya kweli? Ni madhehebu gani ambalo halitazuia ukuaji wako, kwa mafundisho na desturi zake? Ni madhehebu gani ambalo unaweza kutii maneno ya Bwana na kuacha nuru yako ing'ae? Hatujui lolote.

Ikiwa watoto wowote wa Mungu katika mashirika haya hawatambui utumwa wao, ni kwa sababu hawajaribu kutumia uhuru wao, kwa sababu wamelala katika vituo vyao vya wajibu, wakati wanapaswa kuwa wasimamizi wachangamfu na walinzi waaminifu. (***1 Wathes. 5:5,6***) Naamka na wajaribu kutumia uhuru wanaodhani wanao; waonyeshe waabudu-wenzao imani zao zinakosea wapi katika mpango wa kimungu, wapi zinapotoshwa nao na kukwenda kinyume nao; waonyeshe jinsi Yesu Kristo kwa neema ya Mungu alivyotikisa kifo kwa ajili ya *kila mtu*; jinsi ukweli huu, na baraka zinazotokana nao, vitakavyoshuhudiwa kwa kila mtu "kwa wakati ufaao"; jinsi katika "nyakati za faraja" baraka za urejesho zitakavyotiririka kwa jamii nzima ya wanadamu. Waonyeshe zaidi wito ulio juu wa Kanisa la Injili, masharti magumu ya uanachama katika mwili huo, na utume maalum wa enzi ya Injili wa kutoa huu "watu wa kipekee kwa ajili ya jina lake," ambao kwa wakati ufaao watatukuzwa na kutawala pamoja na Kristo. Wale watakaojaribu hivyo kutumia uhuru wao kuhubiri habari njema katika sinagogi za leo watafanikiwa ama kuongoa makutaniko yote, au kuamsha dhoruba ya upinzani. Hakika watakuwatoa katika sinagogi zao, na kuwatoa katika ushirika wao, na kusema kila aina ya uovu juu yenu, kwa uwongo, kwa ajili ya Kristo. Na, kwa kufanya hivyo, bila shaka, wengi watahisi kuwa wanafanya huduma kwa Mungu. Lakini, mkawa waaminifu hivi, mtafarijika zaidi katika ahadi za thamani za ***Isaya 66:5*** na ***Luka 6:***22—"Sikieni neno la Bwana, ninyi mnaotetemeka kwa neno lake: *Ndugu zenu* waliowachukia, waliowatenga kwa ajili ya jina langu, walisema, Bwana atukuzwe [tunafanya hivi kwa utukufu wa Bwana]: lakini yeye

[C183] atatokea kwa furaha yenu, nao wataaibika." "Heri yenu wakati watu watakapowachukia, na watakapowatenga, na watakapotukana ninyi, na kutupa jina lenu kama baya, kwa ajili ya Mwana wa Mtu. Furahini siku hiyo, na kuruka kwa furaha; maana, tazama, thawabu yenu ni kubwa mbinguni; kwa maana kwa namna hiyohiyo baba zao walitenda kwa manabii wa uongo." Lakini, "Ole wenu wakati watu wote watakapowasifu; maana hivyo hivyo baba zao walitenda kwa manabii *wa uongo*."

Ikiwa wote unaoabudu nao kama kutaniko ni watakatifu—ikiwa wote ni ngano, bila magugu yoyote miongoni mwao—umekutana na watu wa ajabu sana, ambao watapokea kwa furaha kweli za mavuno. Lakini kama sivyo, ni lazima utarajie kweli ya sasa kutenganisha magugu kutoka kwa ngano. Na zaidi ya hayo, ni lazima utimize wajibu wako katika kuwasilisha kweli hizi hasa ambazo zitakamilisha utengano huo.

Ikiwa ungependa kuwa mmoja wa watakatifu washindi, ni lazima sasa uwe mmoja wa "wavunaji" ili kupiga mundu wa kweli. Ikiwa utakuwa mwaminifu kwa Bwana, mwenye kustahili kweli na mwenye kustahili urithi wa pamoja naye katika utukufu, utafurahi kushiriki na Mvunaji Mkuu katika kazi ya uvunaji ya sasa—haijalishi jinsi ambavyo, kiasili, ungependa kupita tu duniani bila matatizo.

Ikiwa kuna magugu miongoni mwa ngano katika mkusanyiko ambao wewe ni mwanachama, kama ilivyo kawaida, mengi yatategemea ni kipi kiko kwa wingi. Ikiwa ngano ndiyo inazidi, ukweli, unapotolewa kwa busara na kwa upendo, utaathiri kwa njia nzuri; na magugu hayataka kukaa kwa muda mrefu. Lakini ikiwa wengi ni magugu—kama ilivyo kwa kawaida kwa takriban asilimia tisini au zaidi—athari ya uwasilishaji makini na wa upendo wa ukweli wa mavuno itakuwa kuamsha uchungu na upinzani mkali; na, ukiendelea kutangaza habari njema, na kufichua makosa yaliyokita mizizi, hivi karibuni uta "tupwa nje" kwa ajili ya manufaa ya kundi la kidhehebu

sababu, au uhuru wako ukadhibitiwa kiasi kwamba huwezi kuacha nuru yako ing'ae katika kutaniko hilo. Wajibu wako basi ni wazi: Toa ushuhuda wako wa upendo kuhusu wema na hekima ya mpango mkuu wa Bwana wa enzi zote, na, kwa hekima na upole ukitoa sababu zako, jiweke mbali nao hadharani.

Kuna viwango mbalimbali vya utumwa miongoni mwa madhehebu tofauti ya Babeli—"Ulimwengu wa Kikristo." Wengine ambao wangechukia kwa hasira utumwa kamili na wa kabisa wa dhamiri na hukumu ya mtu binafsi, unaotakiwa na Ukatoliki, wako tayari kabisa kufungwa wenyewe, na wana shauku ya kuwafunga wengine, kwa imani na mafundisho magumu ya dhehebu moja au jingine la Kiprotestanti. Ni kweli, minyororo yao ni nyepesi na mirefu kuliko ile ya Roma na Zama za Giza. Kadiri inavyokwenda, hili bila shaka ni jambo jema—mageuzi ya kweli—hatua katika mwelekeo *sahihi—kuelekea* uhuru kamili—kuelekea hali ya Kanisa katika nyakati za mitume. Lakini kwa nini tuvalie vifungo vya kibinadamu kabisa? Kwa nini tufunge na kuweka mipaka kwa dhamiri zetu kabisa? Kwa nini tusimame imara katika uhuru kamili ambao Kristo ametufanya huru? Kwa nini tusikatae jitihada zote za wanadamu wenye kukosea za kufunga dhamiri na kuzuia uchunguzi?—siyo tu jitihada za zamani za mbali, za Enzi za Giza, bali pia jitihada za waongozaji mbalimbali wa mageuzi wa hivi karibuni zaidi? Kwa nini tusihitimishe kuwa kama ilivyokuwa Kanisa la mitume?—huru *kukua* katika maarifa pamoja na neema na upendo, kadiri "wakati ufaao" wa Bwana unavyofunua mpango wake wa neema zaidi na zaidi?

Hakika wote wanajua kwamba wanapojiunga na mojawapo ya mashirika haya ya kibinadamu, wakikubali *Imani* yao kama yao, wanajibadili kuamini wala zaidi wala pungufu kulingana na kile itikadi hiyo inavyoeleza kuhusu mada hiyo. Iwapo, licha ya utumwa huu walioukubali kwa hiari, watafikiria kwao wenyewe, na kupokea nuru kutoka vyanzo vingine, kabla ya nuru inayofurahiwa na madhehebu walioungana nalo, ni lazima ama waache uaminifu kwa madhehebu hayo na kwa agano lao nalo, kwa kuamini chochote kinachokinzana na Imani yao, au vinginevyo wao

[C185]

lazima kwa uaminifu waachane na kukataa Imani ambayo wameizidi kimaendeleo, na watoke katika sekta kama hiyo. Kufanya hivi kunahitaji neema na kunahitaji juhudi, huku kukivuruga, kama inavyotokea mara nyingi, mahusiano mazuri, na kumweka mtafutaji wa ukweli mwenye uaminifu katika hatari ya mashtaka ya kipuuzi ya kuwa "msaliti" kwa sekta yake, "mgeuzaji upande," mtu "asiyethibitishwa," n.k. Mtu anapojiunga na itikadi, akili yake inapaswa kuwa imejitolea kabisa kwa itikadi hiyo, na kuanzia wakati huo si yake tena. Sekta huchukua jukumu la kumwamulia nini ni ukweli na nini ni kosa; na yeye, ili awe mwanachama mwaminifu, thabiti, na wa kweli, lazima akubali maamuzi ya sekta yake, ya sasa na yajayo, katika masuala yote ya kidini, akipuuzia mawazo yake binafsi, na kuepuka uchunguzi binafsi, ili asije akakua katika maarifa, na kupotea kama mwanachama wa sekta hiyo. Utekwa huu wa dhamiri kwa madhehebu na itikadi mara nyingi huelezwa waziwazi, mtu anapodai kuwa "*anahusishwa*" na madhehebu fulani.

Vifungo hivi vya ukereketwa, badala ya kuchukuliwa kwa haki kama vifungo na nira, vinathaminiwa na kuvaliwa kama mapambo, kama alama za heshima na alama za tabia. Udanganyifu umefikia hatua kwamba watoto wengi wa Mungu wangeona aibu kujulikana kuwa hawana minyororo kama hiyo—iwe nyepesi au nzito uzito wake, ndefu au fupi katika uhuru wa kibinafsi uliotolewa. Wanaona aibu kusema kwamba hawako utumwani wa madhehebu au imani yoyote, bali "wanamhusu" Kristo pekee.

Hivyo basi, mara nyingine tunaona mtoto wa Mungu mwaminifu, mwenye njaa ya ukweli, akiendelea taratibu kutoka madhehebu moja hadi jingine, kama mtoto anavyopita kutoka darasa hadi darasa shuleni. Ikiwa yuko katika Kanisa la Roma, macho yake yanapofunguka, atatoka humo, pengine akijiunga na tawi fulani la mifumo ya Kimethodisti au Kpresbiteri. Ikiwa hapa hamu yake ya ukweli haizimiki kabisa na hisia zake za kiroho hazizimwi na roho ya dunia, unaweza baada ya miaka michache kumkuta katika matawi fulani ya Kibaptisti

[C186]

mfumo; na, akiendelea kukua katika neema na maarifa na upendo wa kweli, na katika kuthamini uhuru ambao Kristo huwapa watu huru, huenda ukamkuta baadaye akiwa nje ya mashirika yote ya kibinadamu, akiungana tu na Bwana na watakatifu wake, akiwa amefungwa tu na vifungo laini lakini imara vya upendo na kweli, kama ilivyokuwa Kanisa la awali. ***1 Kor. 6:15,17***; ***Efe. 4:15,16***

Hisia ya wasiwasi na kutokuwa na uhakika, ikiwa haifungwi na minyororo ya madhehebu fulani, ni ya jumla. Inatokana na wazo la uongo, lililotangazwa kwa mara ya kwanza na Upapa, kwamba uanachama katika shirika la kidunia ni muhimu, linamfurahisha Bwana na ni la lazima kwa ajili ya uzima wa milele. Mifumo hii ya kidunia, iliyopangwa kibinadamu, ambayo ni tofauti sana na *jumuiya* rahisi, zisizo na vifungo za nyakati za mitume, huonekana bila kukusudia na karibu bila kutambua na Wakristo kama kampuni nyingi za Bima ya Mbinguni, ambapo *moja kati ya hizo* lazima malipo ya pesa, muda, heshima, n.k., yalipwe mara kwa mara, ili kuhakikisha pumziko na amani ya mbinguni baada ya kifo. Wakiendesha maisha yao kwa wazo hili la uongo, watu huwa na wasiwasi mkubwa wa kuingizwa katika madhehebu mengine, wakiondoka katika moja, kama walivyo na wasiwasi mkubwa pale bima yao inapokwisha na kuhitaji kufanyiwa upya katika kampuni inayoheshimika.

Lakini hakuna shirika la kidunia linaloweza kutoa pasipoti ya utukufu wa mbinguni. Mchochezi mkuu wa kibaguzi (isipokuwa Mwaroma) hata hatadai kwamba uanachama katika madhehebu yake utahakikisha utukufu wa mbinguni. Wote wanalazimika kukiri kwamba Kanisa la kweli ni lile ambalo rekodi yake inahifadhiwa mbinguni, na si duniani. Wanawadanganya watu kwa kudai kwamba ni *lazima* kumjia Kristo kupitia kwao—ni *lazima* kuwa wanachama wa kundi fulani la kidhehebu ili kuwa wanachama wa "mwili wa Kristo," Kanisa la kweli. Kinyume chake, Bwana, ingawa hajawakatia tamaa wale wote waliokuja kwake kupitia madhehebu, na hajamgeuza mtafutaji yeyote wa kweli

[C187]

tupu, anatuambia kwamba hatuhitaji vizuizi kama hivyo, bali tungeweza kumjia yeye moja kwa moja kwa njia bora zaidi. Anapaza sauti, "Njooni *kwangu*"; "cheni mzigo wangu, mkajifunze kwangu"; "kwa maana mzigo wangu ni mwepesi, na mzigo wangu ni mwangavu, nanyi mtaipata raha kwa roho zenu." Laiti tungesikiliza sauti yake mapema. Tungekuwa tumeepuka mizigo mizito mingi ya ukabini, matope mengi ya kukata tamaa, majumba mengi ya mashaka, maonyesho yake ya ubatili, simba wake wa nia za kidunia, n.k.

Hata hivyo, wengi, waliozaliwa katika madhehebu mbalimbali, au waliohamishwa wakiwa wachanga au watoto, bila kuhoji mifumo hiyo, wamekua huru moyoni, na bila kukusudia, wamevuka mipaka na vizingiti vya imani wanazozitambua kwa kauli zao na kuzisaidia kwa mali na ushawishi wao. Wachache kati yao wametambua faida za uhuru kamili, au hasara za utumwa wa madhehebu. Wala kutengana kikamilifu hakukuamriwa hadi sasa, wakati wa mavuno. Sasa maneno ya Bwana yanasikika, Toka katikati yao: kuwa watakatifu (huru, kutoka kwa matendo mabaya na mafundisho ya uongo), ninyi mnabebayo vyombo (kweli—mafundisho) vya Bwana. ***Isa. 52:11 ****

Sasa shoka limewekwa kwenye mizizi ya mfumo wa Kikristo wa jina tu—Babiloni, "Ulimwengu wa Kikristo"—kama ilivyokuwa kwa mfumo wa Kiyahudi wa jina tu wakati wa kuja kwake kwanza; na mfumo mkuu ambao "ndege wa angani" hupenda kutua, na ambao wameuchafua vibaya (***Luka 13:18,19***), na ambao kwa hakika umekuwa "kifusi cha kila ndege mchafu na anaye chukizwa" (***Ufunuo 18:2***), inapaswa kukatwa, na haitadanganya ulimwengu tena. Badala yake, mwinje wa kweli, ambao mizizi yake ni ahadi za kweli za Mungu, na matawi yake ni wale walio wakweli na watiwa wakfu kikamilifu wa enzi hii ya Injili, ambao majina *yao yameandikwa mbinguni*, ndiye atakayeonekana kuwa mrithi-mwenza na Bibi Arusi wa Kondoo wa kweli na wa pekee. ***Ufunuo 17:14***

[C188]

Majaribio na Kupepeta kwa Daraja la Watakatifu Ingawa kutoka Babeli ni hatua moja, na ndefu Moja, katika mwelekeo wa ushindi kamili, siyo kamwe wa mwisho; na tunapaswa kuwa waangalifu kujikinga dhidi ya tabia ya kupumzika baada ya kila hatua ya maendeleo njiani.

Usidhani kamwe ushindi
umepatikana, wala usikae chini
kwa kupumzika:
Kazi yako ngumu haitakamilika Mpaka
utakapopata taji lako.
"Wingu la mashahidi kando
Wakuchunguza kikamilifu.
Sahau hatua ulizopita, Na endelea
kusonga mbele."

Hatua ya kutoka Babeli kwa ujumla imetanguliwa na hatua nyingine za utiifu, ambazo kwa upande wao zimefanyisha mazoezi na kuimarisha tabia kwa ajili ya mapambano na ushindi uliofuata. Na itafuatwa na majaribio na fursa mbalimbali za kushinda, kwa kuzingatia hayo Paulo (***Gal. 5:1***) aliandika, "Simameni imara katika uhuru ambao Kristo ametufanyia huru, msiungane tena kwa mzigo wa utumwa." Kila mtu anayefikia kutambua uhuru wa wana wa Mungu na uhuru kamili kutoka kwa utumwa wa Babeli anapaswa kutarajia kukutana na majaribio mengine ya adui mkuu ya kumwingiza katika utumwa mwingine, au kumfanya akose. Bwana huwaruhusu majaribio haya magumu, ili kundi linalotafutwa sasa lidhihirishwe, na liandaliwe kwa ajili ya huduma yake katika Ufalme wa utukufu.

Mfano wa majaribio na uchujaji huu ulitokea katika mavuno ya Wayahudi, ukionyesha kile tunachoweza kutarajia hapa. Darasa la hekalu au patakatifu katika ujio wa kwanza lilionyeshwa na wanafunzi wa Bwana, ambao aliwaambia, "Ninyi mko safi, lakini si nyote [wenu]"; na kufuatia kutupwa kwa Israeli ya jina tu (A.D. 33) kulikuja jaribio kali kwa wale waliowakilisha hekalu la Mungu la , , , safi , na , , wasio safi, , hadi , kutengwa

[C189]

wale. Petro alichujwa, na karibu akashindwa (***Luka 22:31***; ***Mathayo 26:74,75***; ***Yohana 21:15-17***); lakini, akiwa "msafi," mwaminifu moyoni, aliweza kutoka mshindi. Yuda naye alijaribiwa, na alithibitika kuwa mchafu, tayari kuuza ukweli kwa manufaa ya kidunia, kumkana Bwana kwa ajili ya pesa, hata alipokuwa akimbusu kwa dhihirisho la upendo.

Ndivyo ilivyo hapa, katika mavuno haya, hekalu lililosafishwa, na, likiwa limeunganishwa nalo kwa karibu, wapo wasio safi. Na tangu kuachwa kwa Babeli mwaka 1878, na wito uliotolewa hapo, wa kutoka kwake, kazi ya majaribio na uchujaji imekuwa ikiendelea miongoni mwa wale waliojitenga nayo. Bila shaka Petro na Yuda walikuwa mifano ya makundi kama hayo hapa, miongoni mwa wale waliokuja kutoka kwa Babeli, na ambao wamefutwa safi kutoka kwa uchafu wake mwingi wa mafundisho—kundi moja ambalo linabaki kuwa mwaminifu kwa Bwana na kweli, na kundi jingine ambalo linajidhihirisha kuwa si laaminifu, ambalo haliendelei kumjua Bwana, bali linapindukia kwenye mafundisho mabaya na ya uongo, mara nyingi mabaya zaidi kuliko yale waliyokuwa wameyakimbia.

Majaribio na uchujaji huu wa darasa la hekalu, katika mavuno haya tangu 1878, vilitabiriwa na tendo la mfano la Bwana wetu la kusafisha hekalu la mfano baada ya kuchukua wadhifa wa Mfalme na kutamka hukumu dhidi ya kanisa la Kiyahudi la jina tu. Baada ya kutangaza kwamba nyumba yao imewekwa ukiwa, alielekea hekaluni Yerusalemu, kielelezo cha hekalu la kweli au patakatifu, na, akitengeneza mjeledi wa kamba fupi, aliutumia kuwafukuza wabadilishaji fedha; na akaviringisha meza za wale waliouza njiwa.

Adhabu ya kamba ndogo zilizotumika katika tendo hilo la kawaida ziliwakilisha kweli mbalimbali, zinazotumika katika mavuno ya sasa miongoni mwa darasa la hekalu, ili kusahihisha na kuthibitisha, na kutenganisha wasio safi. Kweli ambazo sasa zimefichuliwa zinaonyesha wazi kabisa mapenzi kamili ya Mungu, maana ya kujitolea kikamilifu kwa huduma yake, na ufinyu wa njia inayopaswa kupitiwa

na wale wanaoishi katika nyayo za Bwana, kiasi kwamba wale waliojiunga na darasa hili kwa nia yoyote isiyo safi wanateswa daima na ukweli, hadi wanalazimika kujitenga na darasa la hekalu.

Ingawa mifano kadhaa ya Bwana wetu inaonyesha utengano wa jumla wa kundi la 'mahali patakatifu' kutoka kwa 'kikosi', au umati mkuu wa Wakristo wanaodai, kuna miwili inayozidi mbali zaidi na kuonyesha majaribio na kuchujwa, baadaye, kwa kundi la mahali patakatifu—utengano wa washindi, ambao watarithi Ufalme (***Ufunuo 3:21***), kutoka kwa wengine waliojitolea kwa uaminifu, ambao, wakiwa wameshindwa na roho ya ulimwengu, hupuuzia kutoa dhabihu ya manufaa ya sasa na heshima za wanadamu, kwa ajili ya heshima kuu zaidi za Mungu.

Fumbo la Bikira Kumi, ingawa linaonyesha tabaka lote la bikira au waliojitolea likitengwa na Babeli, linaashiria waziwazi majaribu na utengano utakaotokea katika tabaka hili pia—utengano wa *bikira wenye busara*, waliojaa imani na upendo mkuu na roho ya utiifu wa haraka, kutoka *kwa bikira wapumbavu*, wanaoruhusu upendo wao wa kwanza na shauku yao ya kiroho kupoa, na hivyo basi imani yao na utiifu wao wa haraka kupungua. Wenye busara, wanaoishi kwa muafaka kamili na agano lao la kujitolea kikamilifu kwa Mungu, na wanaoangalia kwa bidii kurudi kwa Bwana kulokohiwa, wako tayari kuthamini ujumbe wa furaha wa mavuno, kutambua dalili zilizotabiriwa za uwepo wa Bwana, na kustahimili majaribu yoyote atakayoona kufaa kuyatoa, ili kuthibitisha uaminifu na utimilifu wao. Hawa, wakiwa wameamka na kuwasha, husikia gongo la Bwana kupitia maneno ya manabii yanayotangaza uwepo wake; na kwao, hasara na msalaba wa sasa, vinavyovumiliwa kwa unyenyekevu kwa ajili ya kweli, vinakaribishwa kama wabashiri wa amani, furaha, utukufu, na baraka za kudumu zaidi zinazofuata.

Mgongano wa unabii uliposikika ukitangaza

[C191]

uwepo wa Bwana katika vuli ya 1874, karibu mara moja ulianza kutambuliwa; na haraka kelele ilipigwa, "Tazama, Bwana arusi anakuja! Toka mkwende kumlaki." Na kelele hii bado inaendelea, na itaendelea hadi wote wa darasa la bikira waliotakaswa *watakaposikia*, na imani na uaminifu wao kupimwa nayo. Wenye busara, wakiwa na taa (Neno la Mungu) zilizopambwa na kuwaka, na mafuta (Roho Mtakatifu) katika vyombo vyao (mioyo yao), wote watatambua uwepo wa Bwana; na, kwa kupanga mwenendo na shughuli zao kwa muafaka na imani yao, watatoka "nje" kumlaki Mchumba mpendwa, na waketi naye kwenye karamu ya harusi.

Kawaida ya ndoa ya Wayahudi ilikuwa mfano mzuri wa uchumbizi na ndoa ya Kanisa na Kristo, Bwana wake. Uchumbizi au ahadi ya ndoa ilikuwa mkataba rasmi uliofanywa kwa maahadi matakatifu ya uaminifu kwa kila upande. Mwanamke aliendelea kuwa nyumbani kwa baba yake hadi alipopelekwa nyumbani kwa mumewe, kwa kawaida takriban mwaka mmoja baada ya uchumbizi au ndoa. Utekelezaji wa muungano huo ulikuwa ni kumpokea mke katika nyumba iliyomwandalia mume, na ulisherehekewa kwa karamu kubwa iliyodumu kwa siku kadhaa—iliyoitwa Karamu ya Harusi. Wakati uliopangwa, bwana harusi alitoka kwenda kumchukua bibi harusi wake, ambaye alikuwa amejitayarisha kumpokea na kumwambatana hadi nyumbani kwao na kwenye karamu aliyoandaa, akifuatiwa na wasichana wenzake wasio na waume wakiwa na taa na maandalizi yote muhimu.

Katika mfano huo hakuna kutajwa kwa bibi harusi, lakini wote "bakhri wenye busara" wanatajwa kama wale ambao Mchumba huja kwa ajili yao, na ambao huambatana naye na huingia kwenye karamu ya furaha iliyoandaliwa. Na hili ni jambo linalofaa na la lazima; kwa sababu Bibi Harusi wa Kristo ameundwa na wanachama au watu wengi, ambao wameonyeshwa kwa uzuri zaidi katika bakhri wenye busara. Bakhri wapumbavu ambao hupata mwanga na

[C192]

watajipata baadaye, lakini ambao watashindwa kupata cheo cha juu cha "wenye busara," darasa la Bibi arusi mwaminifu, bila shaka watakuwa darasa lililotajwa (***Zab. 45:14,15***) kama "bikira wenzake wanaomfuata," ambao kwa wakati unaofaa watapewa neema, lakini si kwa kiwango cha juu kiasi hicho, na Mfalme.

Mtazamo wa mabikira wenye busara, walio tayari, wanasubiri na wenye hamu kwa ajili ya kuja kwa Mchumba, unawakilisha ipasavyo *mtazamo* pekee unaofaa wa bibi harusi wa Bwana, Kanisa lililojitolea kweli. Kwa bibi harusi kupuuza au kutokuwa tayari kwa wakati huu, wa tukio kuu zaidi maishani, kungethibitisha kutofaa kwake kwa heshima hiyo; na ndivyo ilivyo kwa Kanisa: "Yeye aliye na tumaini hili ndani yake hujisafisha," anatafuta kuwa katika hali ya moyo na maisha inayomvutia Mchumba, na anasubiri kwa hamu muungano na karamu iliyo barikiwa iliyotangazwa na yeye aliyesema, "Naenda kuwaandaa mahali penu, nami nitarudi tena nikiwapeleka ninyi kuwa pamoja nami."

Mambo mawili yanaonekana wazi kutokana na mfano huu: kwanza, kwamba kipengele hiki maalum cha ukweli (ujuzi wa uwepo wa Mchumba) hakikusudiwi kwa ulimwengu kwa ujumla, wala kwa kanisa la jina tu kwa ujumla, bali ni kwa ajili ya kundi la wasichana bikira au waliojitakasa; pili, ni wazi kwamba ujumbe huu wa uwepo wa Mchumba utasababisha utengano ambao utajaribu na kuthibitisha kila mtu wa darasa la bikira na kuonyesha waziwazi wenye busara, watiifu, na stahiki kutoka kwa mabikira wasio waaminifu na wasio na busara.

Lo, ni utajiri gani wa neema ulio katika ujumbe huu wa utukufu, "Tazama, Bwana arusi!" Hadi sasa ni siri kuu inayojulikana tu miongoni mwa watakatifu; kwa maana ulimwengu hauwezi kuupokea. Kwakeo ni upumbavu, na itakuwa hivyo, hadi mabikira wote wasikie, na wenye hekima miongoni mwao waingie kikamilifu; hadi "mlango ufungwe," na "moto unaowaka" wa wakati mkuu wa taabu utakao fuata utafanya kila jicho kuona (kutambua) uwepo na utawala wa Bwana ukiwa umeanza.

Kwa neema gani ya kifalme ujumbe wa Yehova unakuja kwa

[C193]

watumishi wake wanyenyekevu na watumishi wake wa kike—"Sikiliza, Ee binti, fikiria, na uelekeze sikio lako; sahau pia watu wako na nyumba ya baba yako [Adamu] [mahusiano ya kibinadamu, matumaini, malengo na tamaa]; ndivyo mfalme [Bwana Yesu] atakavyotamani sana uzuri wako: maana yeye ni Bwana wako; naye umwabudu." (***Zab. 45:10,11***) Na ni nani hawa watakaopokea fadhili kama hiyo? Wao ni *"waliotwaa, na kupendwa, na waaminifu*." "Binti wa mfalme [binti wa Yehova; maana ndivyo Bibi harusi wa Kristo anavyotambuliwa] aneutukufu wote *ndani*." Urembo wake ni urembo wa utakatifu. Kwa nje, mbele ya ulimwengu, hana utukufu; na, kama Bwana wake katika unyenyekevu wake, anadharauwa na kukataliwa na wanadamu. Lakini hatakuwa hivyo daima: kwa kumfuata katika unyenyekevu wake, atashiriki pia katika utukufu wake. Kama kiumbe kipya, atavaa kwa wakati unaofaa asili yake ya kimungu—"Mavazi yake [anapotukuzwa] ni ya dhahabu iliyosokotwa"—dhahabu ikiwa ni ishara ya asili ya kimungu. "Ataletiwa kwa mfalme amevaa mavazi ya ufundi wa sindano"—katika vazi jeupe rahisi lililotolewa na Bwana wake mwenyewe, vazi la haki yake, ambalo atakuwa amelitengeneza, kwa uangalifu mwingi, kwa mapambo mazuri ya wema wa Kikristo. Na furaha itakuwa kubwa mbinguni na duniani kwa kuingia kwake kwa wingi katika jumba la Mfalme (***2 Petro 1:5-8,11***): wengi watasema, "Tufurahi na kushangilia na kumpa heshima; maana harusi ya Mwana-Kondoo imefika, na mke wake amejitayarisha." (***Ufunuo 19:7***) "Na binti wa Tiro [wenye nguvu wa dunia] atakuwapo pamoja na zawadi; hata matajiri wa watu watatafuta neema yako....Nitakufanya jina lako likumbukwe katika vizazi vyote: kwa hiyo watu watakusifu milele na milele." ***Zab. 45:12-17***

Hakika wale wa watakatifu watathibitika kuwa "wenye hekima" ambao, wakipuuzia uchawi wa kidunia, na matumaini na zawadi za kidunia, na kwa mioyo inayotamani na kusubiri kwa

[C194]

Wapendwa, mmeonekana tayari na mmeonyeshwa kuwa mnastahili kuinuliwa kuu iliyotangazwa, kama Bibi Harusi, mke wa Mwana-Kondoo.

Bibi Harusi wa Mwana-Kondoo, vito
vyako, ah, tushiriki navyo.

Kwa kuwa kuchukua taa zao na kumfuata Mchumba kunawakilisha kuacha kila kitu kingine ili kumfuata Kristo katika wakati huu wa uwepo wake, ni sawa na kuondoka Babeli, ambako wasichana hao wamekuwa wakiishi; kwa sababu ukweli unaoonyeshwa katika nuru ya mavuno unaonyesha waziwazi utengano huu wa ngano na magugu. Kujikata tamaa kwa makini kunaonyesha ukweli huu kwa mabikira wenye busara walio na roho takatifu ya utakatifu na utiifu. Wale walio na "mafuta" haya watakuwa na nuru pia; na wale, wakithamini fursa hiyo, watafuata Mwana-Kondoo kwa furaha na haraka "popote anapoenda."

Wakinyume na hayo, bikira wapumbavu, kwa kukosa mafuta ya kutosha, wanashindwa kupata mwanga wazi kuhusu suala la kuwepo kwa Mchumba; na, kwa kuzidiwa na wasiwasi, mipango, n.k., ya maisha ya sasa, wanashindwa kulichunguza suala hilo kikamilifu, na kwa hivyo wanachelewa na kusita kuhusu kuondoka Babeli, na kwa kiasi fulani hawana shauku na wanashuku kuhusu suala lote. Na hata kama, wakisukumwa na wengine, wataondoka kwa kusita, kama mke wa Loti, huwa na mwelekeo wa kuangalia nyuma kila wakati. Kwa ajili ya wale, Bwana aliweka agizo, "Kumbukeni mke wa Loti." (***Luka 17:32***) Na tena akasema, "Hakuna mtu aliyeshika shoka, akitazama nyuma, anayestahili Ufalme wa Mungu.

Hakuna chochote katika mfano huo kinachoashiria kwamba mabikira wapumbavu watatambua upumbavu wao, hadi fursa ya kuingia kwenye karamu itakapopita. Ndipo watapotambua jinsi walivyokuwa wapumbavu kwa kutarajia kutambuliwa na Bwana kama Bibi Arusi wake na warithi-wenza, wakati wao kwa juu kabisa walikuwa wafuasi walio baridi na wa mbali. Wengi ambao sasa "wanaoheshimiwa sana miongoni mwa wanadamu," na wanaojulikana kwa "kazi zao za ajabu," watakuwa miongoni mwa waliokata tamaa.

[C195]

Naye Mlango Ukafungwa

Tangazo la uwepo wa Bwana arusi, kutoka kwenda kumlaki, na kuingia naye kwenye harusi, *bado vinaendelea*, na vitaendelea, hadi wakati ambapo mabikira wote wenye busara watakapokuwa "wamefungwa chapa pande zao" kwa maarifa ya ukweli wa mavuno yanayotosha kuwatoa katika Babeli, na kuwawezesha kuingia na Bwana arusi kwenye karamu iliyoandaliwa. Kisha, wakati mabikira wote watakapokuwa wamejaribiwa na kweli hii ya sasa, mlango wa fursa utafungwa, na hakuna mwingine atakayeruhusiwa kuingia kwenye karamu; kwa maana, alisema Bwana, mimi ni "yeye aliyefumbua, wala hakuna mtu afungaye, na afungaye, wala hakuna mtu afumbuao." (***Ufunuo 3:7***) Na mabikira wapumbavu watakapokuja wakigonga na kuomba kuingia, baada ya mlango kufungwa, wakisema, "Bwana, Bwana, utufungulie," atawajibu, akisema, "Kwa kweli nawaambieni, siwajui." Wale wanaomwonea aibu yeye na maneno yake sasa, na kwa hiyo hawajali, yeye atawaonea aibu wakati huo, atakapokuja kuonekana kwa utukufu na nguvu pamoja na wajumbe wake wote watakatifu na waaminifu—bakhri wenye busara waliotukuzwa na kufanywa wakamilifu pamoja naye.

Mlango uliofungwa, kama itakavyoelezwa, hauna uhusiano wowote na mambo ya kidunia. Ni mlango wa karamu ya harusi; na haukuwahi kufunguliwa kwa yeyote isipokuwa wale waliotakaswa, darasa la wasichana wasiokuwa na mume. Hakuna darasa lingine lililowahi kualikwa kuingia ndani yake; na unafungwa wakati kweli za mavuno zitakapopepeta na kutenganisha wale wote wenye shauku na wakamilifu katika kutii agano kutoka kwa wale walio baridi, wasio na shauku na waliojijaza mambo mengi, wanaopuuza kutimiza agano lao. Shukrani Mungu, si mlango wa rehema unaofungwa hapa, wala hata mlango wa neema yote; bali ni mlango wa *neema kuu* hiyo moja ya urithi wa pamoja na Kristo kama Bibi Arusi wake. Lakini inapofungwa mbele ya mabikira wapumbavu, na haitafunguka tena kwa mpingo wao, ingawa inawaacha wamesimama nje, wakiwa wameachwa kwa mateso makuu ya "siku ya uovu," ambapo kutakuwa na kilio na maombolezo na kusagana kwa

[C196]

Ingawa kwa kiasi fulani wanashiriki roho ya Babeli, wakimpa uzito wa ushawishi wao, hata kama ni mdogo, wanahesabiwa na Mungu kuwa washiriki wa dhambi zake na hivyo basi wasiostahili kuepuka maafa, bado huwaweka katika mikono ya upendo na rehema za Mungu, na hata chini ya neema na uangalizi wake maalum; kwani dhiki kuu watakazopitia zimekusudiwa kuwatakasa na kuwasafisha yale mabikira watakaokuwa wametubu, na hivyo kuwafanya wawe vyombo vya heshima kwa matumizi ya Bwana, ingawa si kwa heshima kuu waliyoitwa kwayo awali, bali ambayo walijidhihirisha kuwa hawastahili. Kwa kushiriki kwa kiasi fulani roho ya Babeli, na hivyo kumpa uzito wa ushawishi wao, hata kama ni mdogo, wanahesabiwa na Mungu kuwa washiriki wa dhambi zake na kwa hivyo hawastahili kuepuka maafa yanayomjia. Maafa haya ni ya lazima, si tu kwa ajili ya uharibifu wa Babeli, bali pia kwa ajili ya usafishaji na utengaji wa ngano ambayo haijakomaa iliyobaki ndani yake; mabikira wapumbavu, waliolevwa kiasi na kushindwa na mvinyo wa Babeli.

Kuingia pamoja na Bwana kwenye harusi kulionyeshwa kwa uzuri kupitia msafara wa furaha wa bibi harusi uliomwongoza bibi harusi Myahudi hadi nyumbani kwa mumewe, ukiwa na muziki, taa zilizowashwa na kila ishara ya furaha. Hivyo aliingia katika furaha ya Bwana wake na kwenye karamu aliyoandaa. Hivyo, mabikira wenye busara sasa wanaingia. Furaha huanza wanaposikia kwa mara ya kwanza kuhusu uwepo wa Mchumba. Kwa furaha wanaacha kila kitu kingine kwa ajili ya ushirika wake na karamu iliyoandaliwa. Tayari kwa imani wanafurahia karamu ijayo, kwani Mchumba wa sasa anawafahamisha mambo makuu na ya thamani yaliyotengwa kwa ajili ya Bibi harusi wake mteule, na anawafunulia kazi yake kuu ya kubariki na kuurejesha ulimwengu, ambapo itakuwa fursa ya Bibi harusi kushiriki. Hakika, tunapoingia katika chumba cha mapokezi na kuona dalili za karamu ijayo ya neema ya Ufalme, tayari tunaingia katika furaha za Bwana wetu. Tayari tunapata ladha ya awali ya mambo mema yajayo. Tayari tunafurahia, kiakili, wingi mkuu wa neema yake.

[C197]

Kwa imani tayari tumeketi kwenye meza ya Bwana, na yeye mwenyewe, kulingana na ahadi (***Luka 12:37***), amejitokeza na anatuhudumia.

Karamu hii ya imani katika kweli za thamani zilizofunuliwa wakati huu wa mavuno ilianza mwaka 1875, mwishoni mwa siku 1335 (***Dan. 12:12***), mwanzoni mwa mavuno, na ndiyo baraka iliyotabiriwa na nabii, akisema, "Ah, heri yake yeye asubiri kwa bidii, na afike hadi siku elfu moja mia tatu na hamsini na tatu!"

Jaribio la Vazi la Harusi

Mfano mwingine wa Bwana wetu (***Mathayo 22:1-14***) unaonyesha jaribio zaidi la darasa la hekalu—jaribio na utengano hata miongoni mwa wale ambao wamesikia na kutambua ujumbe wa mavuno. "Bikira wenye busara" wa mfano mmoja, wanaoingia na Mchumba kwenye harusi, na "wageni" wa mfano huu, ni kundi lile lile la watakatifu waliojitolea, ambao hadi sasa wamejidhihirisha kuwa waaminifu na watendaji wa amri. Kwa kweli, kundi hili linawakilishwa na picha nyingi tofauti, kila moja ikiwa na nguvu yake ya kipekee kama mfano. Wanaonyeshwa kama mabikira wenye busara, kama watumwa wanaosubiri Bwana wao arudi kutoka harusi, kama wageni kwenye harusi, na kama bibi harusi. Wao ni mwili wa Kristo, bibi harusi ajaye wa Kristo, askari chini ya Kristo, Kapteni wao, matawi katika Kristo mzabibu, matawi ya mzaituni katika Kristo, mawe hai katika hekalu ambalo Kristo ndiye jiwe lake kuu la kona, wanafunzi chini ya Kristo kama mwalimu wao, kondoo ambaye yeye ni Mchungaji wao, n.k., n.k. Tunapozingatia mifano hii, ni lazima tukumbuke kwamba ni mifano tofauti na ya pekee, isiyotegemeana kabisa, na tujitahidi kuchukua somo kutoka kwa kila moja ambalo lilikusudiwa kulifundisha. Tukijaribu kuchanganya mifano hii, na kujiuliza jinsi jiwe katika hekalu linavyoweza kuwa tawi katika mzabibu, jinsi kondoo wanavyoweza kuwa askari, au jinsi wageni kwenye harusi wanavyoweza kuwa

[C198]

watumishi, au bibi harusi, tunashindwa kabisa kuviielewa. *Kwa kweli* hatujaitwa kuwa wageni katika karamu ya harusi ya Mwana-Kondoo, wala watumishi wanaosubiri kurejea kwake kutoka harusini, bali tumeitwa kuwa bibi harusi, ingawa kwa namna fulani lazima tuwe *kama* watumishi na *kama* wageni hawa—kama watumishi watiifu katika uangalizi na tahadhari yetu, na kama wageni kwa namna nyingine.

Mfano huu hutumika kuonyesha kile ambacho hakiwezi kuonyeshwa kwa mfano wa bibi harusi, ambaye anawakilisha kanisa teule kwa jumla kama mrithi-mwenza wa Kristo. Hii inaonyesha sifa ya utayari unaohitajika, na pia ukaguzi wa kila mtu binafsi ambao utawakatia wengine na kuwakubali wengine. Wale wanaokaguliwa hivi wanaonyeshwa kana kwamba tayari wako katika chumba cha wageni. Wao ni ngano iliyovunwa au kukusanywa kutoka miongoni mwa magugu, mabikira wenye busara waliotengwa na wale wapumbavu. Wamesikia na kupokea kweli za mavuno, na wanafurahi kwa imani wakitarajia utukufu na baraka zitakazofuata muungano wao kamili na Bwana. Hadi sasa wote wamekimbia vizuri; lakini mpaka afikie mwisho wa mbio zake, "yeye afikiri kuwa amesimama, na aangalie asije akawaanguka."

Hali ya kupendelewa na kuwa tayari kwa harusi inafananishwa katika mfano huu kwa ishara ya *vazi la harusi*. Ilikuwa desturi katika harusi za Kiyahudi kwa mwenyeji kutoa mavazi ya sherehe—mafundo meupe ya kitani—kwa wageni wote; na kwa mgeni yeyote kutupa vazi la harusi lililotolewa na mwenyeji katika tukio kama hilo, na kujitokeza akiwa amevaa nguo zake mwenyewe, kungechukuliwa kuwa ni kitendo cha aibu kisichofaa, kinachoashiria kiburi na dharau kwa mwenyeji wake.

Kama ishara, vazi la harusi linaonyesha waziwazi haki ya Kristo, inayotolewa na mwenyeji wetu, Yehova (***Warumi 8:30-34***), inayohesabiwa kwa kila mtu anayemwamini na kumtumaini, ambayo bila hiyo hakuna mtu anayekubalika kwenye harusi

[C199]

ya Mwana-Kondoo, na bila hiyo hakuna mgeni anayekubaliwa. Mwaliko na vazi la harusi vyote ni muhimu, na mfano huo unaonyesha kwamba ni wale tu waliovaa hivyo ndio wanaruhusiwa hata katika ukumbi wa maandalizi maalum—katika nuru ya kweli ya sasa, ambapo bibi harusi hujiandaa kikamilifu hatimaye. (***Ufunuo 19:7***) Wakiwa wamepokea na kukubali vazi na mwaliko, wageni hawa hutumia muda mfupi kabla ya karamu ya harusi (wakati wa mavuno) katika kurekebisha mavazi yao na kujipatia na kupatiana wao kwa wao malizio ya maandalizi. Na, wakiwa wanajishughulisha na hayo, tayari wanafanya karamu pamoja, kwa imani, wakifurahia kilichowasubiri. Bwana arusi, kazi kuu ya baadaye, urithi wa utukufu na kazi ya sasa ya maandalizi ndivyo mada kuu za fikra na mazungumzo yao.

Katika chumba hiki cha mbele (wakati huu na hali hii iliyobarikiwa), kilichoangaziwa kwa mwangaza mkali kupitia ufunuo wazi wa kweli ya kimungu inayostahili kufunuliwa sasa, vifaa na msukumo wa mapambo ya mwisho na maandalizi kamili kwa ajili ya karamu ya harusi vimepewa. Lakini, hata hivyo, mfano huo unaonyesha kwamba hata chini ya hali hizi maalum na nzuri, wengine, hapa wakiwakilishwa na "mmoja," watamkashifu mwenyeji, Mfalme, kwa kudharau na kuvua vazi la harusi.

Hivyo basi, mafundisho yasiyo na utata ya mfano huu ni kwamba, jaribio la mwisho kwa ujumla la "bikira hekima" hao, ambao hadi sasa wamekuwa tayari na stahiki, na ambao kwa hiyo wameingizwa katika nuru kubwa ya mavuno, litakuwa ni jaribio la jinsi wanavyothamini ukweli, ambao mara nyingi hushuhudiwa katika Maandiko, kwamba wamekubaliwa kwenye karamu, si kwa sifa zao wenyewe pekee, bali hasa kwa sababu uchi wao na kasoro zao nyingi zimefunikwa kwa haki ya yule aliyetoa maisha yake kama gharama ya ukombozi wao, na ambaye haki yake iliyowekwa kwao, kama vazi, ndiyo pekee inayowafanya waweze kuonekana na kupendelewa mbele ya Mfalme. Wote lazima wavae vazi hilo. Kila mmoja anaweza kulipamba vazi lake kwa matendo mema.

[C200]

Ni jambo la kushangaza na lenye maana kiasi gani kwamba *hii* iwe mtihani mkuu, wa jumla, wa mwisho. Baba Yetu wa Mbinguni ni wazi ameamua kwamba hakuna atakayekuwa katika kundi la bibi harusi isipokuwa wale wanaotambua waziwazi utupu wao, na kwamba Bwana Arusi Mkuu ndiye *Mwokozi* wao, na pia Bwana na Mwalimu wao.

Inashangaza pia kwamba yeyote aliyekimbia vizuri hadi sasa katika mbio aanguke akiwa karibu sana na utimilifu wa tumaini lake; lakini, tukionya kuhusu uwezekano huo, inawapasa wote waliojitolea *kuamka* na *kuomba*, ili wasiingie katika majaribu; kwani katika siku hizi za mwisho huja nyakati hatari zilizotabiriwa na Mtume. (***1 Tim. 4:1***; ***2 Tim. 3:1; 4:3-5***) Na bado nyakati si hatari kiasi kwamba neema ya kimungu haiwezi kuwatetea wale wanaojitegemea kwa ujasiri Mkono wa Mwenyezi. Hakika, wale wanaoshikilia *kwa unyenyekevu* njia nyembamba ya toba hawajawahi kuwekwa imara hivi, wala hawajawahi kupewa kikamilifu silaha zote za Mungu. Lakini, ingawa inaweza kuonekana ajabu, Utajiri wenyewe wa fadhili za Mungu, uwazi wenyewe wa kufunuliwa kwa mipango ya neema ya Bwana (kwa ajili ya kutumia Kanisa wakati wa Milenia kuwabariki familia zote za dunia), badala ya kuwaleta katika unyenyekevu na uthamini mkubwa zaidi wa bei ya ajabu ya ukombozi, ambayo kupitia kwake ukombozi kutoka kwa hukumu hufanyika, na wito wetu wa asili ya kimungu na urithi wa pamoja na Kristo huhakikishwa, inaonekana kuwa na athari kinyume kwa wengine. Watu wa namna hii wanaonekana kupoteza mtazamo wa kutokustahili kwao kibinafsi, pamoja na ukamilifu usio na doa wa Bwana; na, badala ya kutambua kuwa wao ni "watumwa wasio na faida" tu, wanaonekana kuona, katika kujinyima kwao kidogo kwa ajili ya ukweli, kitu cha ajabu—sawa na kile ambacho Bwana wetu Yesu alifanya—na kuhisi kwamba wao, kama yeye, ni *muhimu sana* katika utekelezaji wa mpango mkuu wa enzi zote ambao Maandiko yanauweka wazi. Wao wana hatia ya "kutomshika Kichwa," na kazi yake kuu ya ukombozi, katika

[C201]
heshima inayostahili. (***Kol. 2:19***) Hawa wamekashifiwa kwa "kuhesabu damu ya agano ambayo walisafishwa nayo" (na kukubaliwa) kuwa jambo la kawaida au la kawaida tu. (***Ebr. 10:29***) Hawa hudharau roho yenyewe ya neema ya Mungu, wanapokataa "njia"—njia pekee—na jina pekee lililotolewa chini ya mbingu na miongoni mwa wanadamu, ambalo lazima tuokolewe kupitia kwalo kutoka kwa hukumu ya Adamu na kupatanishwa kikamilifu na Mungu.

Hawa wanawakilishwa katika mfano huu na yule "aliyefungwa," aliyezuiwa kufanya maendeleo zaidi kuelekea karamu, au hata kuelekea kuthamini zaidi baraka na furaha zake; na hawa hatimaye watatupwa kabisa kutoka kwenye nuru, katika "giza la nje" la ulimwengu, ili kushiriki katika taabu na dhiki za wakati mkuu wa shida. Kwa hawa, basi, kweli hizi zinazofunuliwa sasa, zilizokusudiwa kwa ajili ya mema na maendeleo yetu, zinakuwa kikwazo, kwa sababu hawazitumii ipasavyo. Na kama Israeli, ambayo kwa muda mrefu ilipata neema maalum kutoka kwa Mungu, ikajivunia, na ikaanza kujiona *inastahili kweli* kupokea neema hizo, na kuwa muhimu sana katika mpango wa kimungu, kiasi kwamba Mungu aliwatupa kutoka kwa neema zote, ndivyo itakavyokuwa sasa kwa wale ambao, ingawa wamekimbia vizuri hadi sasa, wanashindwa kuwa wanyenyekevu, na waanze kujidhani *wanastahili* kusimama mbele za Mungu katika haki *zao* wenyewe, na wanaodai haki ya kushiriki karamu bila vazi la harusi la haki ya Kristo iliyohesabiwa kwao.

Ingawa ni jambo la kusikitisha sana, kipengele hiki cha unabii, kinachoonyeshwa katika mfano unaozingatiwa, pia kinatimizwa mbele ya macho yetu, kikijenga kiungo kingine katika mnyororo mkuu wa ushahidi kwamba tuko katika "mavuno." Baadhi ya wale wanaofurahia neema za kiroho za sasa wamekataa na kutupa vazi la harusi; na, ingawa bado wanamwita Kristo Bwana, wanadharau na kukataa umuhimu na ufanisi wa tukio lenyewe ambalo kwa lile alikawa Bwana, na juu ya

[C202]

kisa ambacho kilifanya wahesabiwe kuwa wamestahili mwaliko wa harusi. (***Warumi 14:9; 5:2***) Wanadai kwa ujasiri kuwa hawahitaji Mkombozi; na kwa hoja za hadaa za kina na matumizi mabaya ya Maandiko wanajishawishi wenyewe na wengine kwamba wanaingia kwenye zizi la kondoo kwa njia nyingine bila kukombolewa—katika haki zao wenyewe, ambazo Mtume anaziita "nguo chafu"; na wengine wanadai kuwa hawahitaji Mwanasheria wala Fidia, bali walichaguliwa na Mungu kwa njia isiyobadilika kwa ajili ya utukufu wa mbinguni.

Kuvalia hivi nguo ya harusi, kwa kupuuza thamani ya kafara ya fidia ya Kristo, kwanza kulionekana miongoni mwa wale waliokuwa katika nuru ya ukweli wa sasa katika majira ya joto ya mwaka 1878; na tangu wakati huo kumekuwa kukijaribu wote waliowaingia katika nuru ya chumba cha wageni, nuru ya mavuno. Katika uwepo wa Mchumba mwenyewe, kosa hili limepata msingi; na wengine wanatupa nguo za harusi zisizoweza kuachwa. Na ni mtafaruku gani uliosababishwa miongoni mwa wageni! mgawanyiko gani! upepetaji gani! Wale wanaoondoa vazi hilo wanaonekana kuwa na hamu wengine wafanye vivyo hivyo; na hawa wanajitahidi wakati waaminifu wanapinga; na kazi ya mgawanyiko inaendelea, hata ndani ya chumba cha wageni; na bila shaka itaendelea hadi saa ya mwisho kabla ya harusi.

Wakati huo huo, Bwana-Mfalme arusi asiyeonekana lakini yupo anaweka alama wale waaminifu wanaostahili watakao ladha ya chakula chake cha jioni; naye anaruhusu, kama ilivyotabiriwa katika mfano, jaribio hili la mwisho. Kwa wale waliotupa vazi, anauliza, "Ewe rafiki [mwandani], uliingiaje hapa, bila kuwa na vazi la harusi?"—kumbusho la upole lakini lenye nguvu sana kwamba kuvaa vazi lilikuwa ndiyo sharti hasa la kuingia kwake katika neema alizofurahia, na kwamba alikuwa amepewa moja bila malipo. Na tunawapa changamoto wote wanaokataa sasa thamani ya kifo cha Kristo kama gharama yao ya ukombozi, waseme kwamba waliingia katika nuru ya sasa—maarifa ya

[C203]

uwepo wa Bwana na mambo mengine ya kina ya Mungu, ambayo sasa yanaonekana wazi—bila, wakati wa kuingia, kuvalia vazi hili. Hakuna mtu aliyewahi kuingia bila vazi hilo: wengine hawawezi kuona mambo ya kina ya Mungu. (***1 Kor. 2:7-14***) Kama ilivyo katika mfano huo, ndivyo ilivyo sasa, swali hili linapowekwa kwa wale waliokataa vazi hilo, wanabaki "wasio na la kusema." Hawawezi kukanusha kwamba walipokelewa wakiwa wamevalia vazi hilo; na hawapendi kulikiri hilo.

Ndipo Mfalme akawaambia watumishi wake, 'Mfunge mikono na miguu yake, mkamtupe gizani lililo nje.' "Giza la nje" ni giza linalowazunguka wenye hekima za kidunia, giza la fikra za kibinadamu zisizoongozwa na Neno la Mungu na ambazo hazijalinganishwa na mpango wake uliofunuliwa wa fidia na urejesho. Kufunga au kuzuia hutoa mfano kwa watu hao mbele ya kutaniko la watakatifu, na huwasaidia wote watiifu wa kweli kuona waziwazi umuhimu na thamani ya vazi hilo katika mtazamo wa Mfalme. Watumishi wanaoamriwa kufunga ni wale walio na ukweli kuhusu mada hii, na wanaoweza *kufunga ushawishi* wa watu hao kwa ushahidi wa Maandiko kuhusu thamani na umuhimu wa damu ya thamani na vazi la haki ambalo lilitununulia. Wakati wakipambana na hoja hizi za Maandiko, wale waliovua mavazi yao wanalazimika, kwa hoja na juhudi zao za kujitetea, kutoka katika nuru na kuingia katika "giza la nje." Kwambao, kama kwa ulimwengu, msalaba wa Kristo sasa ni kikwazo na upumbavu; lakini kwa waaminifu, waliojitolea, bado ni "nguvu ya Mungu na hekima ya Mungu."

Lakini isipuuuzwe kwamba wale wa mfano ambao "wamefungwa" na "kutupwa gizani lililo nje" lazima kwanza wawe walikuwa katika nuru ya ukweli wa mavuno; na kwa hivyo uwajibikaji na adhabu yao ni kubwa kuliko uwajibikaji na adhabu ya wale ambao hawajawahi kufurahia neema kama hiyo. Maelfu katika Kanisa la jina bila shaka watafuata

[C204]
mafundisho ya viongozi mashuhuri miongoni mwao, kwa kupuuza imani katika ufanisi wa damu ya thamani ya Kristo kama bei ya ukombozi wa mwenye dhambi, ambaye hatawajibika kikamilifu kwa hatua hiyo; kwa sababu hawajaangaziwa vya kutosha kuhusiana nayo.

Mamia ya Wakristo wanaojiita wamewahi kuamini katika Kristo kama fidia au mbadala wao, na hawajawahi kuvaa vazi la haki yake iliyowekwa kwao. Hawa, bila shaka, hawajitajwa katika mfano huo. Fumbo hili linahusu tu darasa dogo sana, ambao wote waliwahi kuthamini fidia waziwazi, na wakiwa wanathamini hivyo, walikuwa wameingia katika nuru maalum ya wakati wa mavuno—wakati wa uwepo wa Mfalme, kabla tu ya karamu. Kwa uangalifu gani wale ambao wamewahi kuelimishwa, na ambao wameonja neno jema la Mungu na nguvu za enzi ijayo, wanapaswa kujilinda dhidi ya pendekezo lolote dogo la hatua isiyo ya uaminifu, isiyo ya haki na hatari. ***Ebr. 10:26-31***; ***6:4-8***

Tunapofikiria mifano hii, hatupaswi kufanya kosa la kudhani kwamba mabikira wote wenye busara tayari wameingia kwenye harusi—katika chumba cha wageni cha maandalizi maalum na ya mwisho—na kwamba mlango umefungwa kabla ya ukaguzi unaotajwa katika mfano huu kuanza. Mlango wa fursa bado umefunguliwa kwa wote waliojitolea, waliovalia nguo ya harusi ya haki ya Kristo kwa imani; ujumbe, "Tazama, bwana arusi!" bado unaendelea kutangazwa; mabikira wenye busara bado wanaendelea kwenda kumlaki, na kuingia naye kwenye harusi; na wapumbavu bado hawajarudi na mafuta katika vyombo vyao. Lakini, tangu "Mfalme aingie" (tangu mwaka 1878, sambamba na wakati Bwana wetu alipochukua kwa mfano wadhifa wa Mfalme wa ***Wayahudi—Mathayo 21:1-13***), ukaguzi wa wageni na upimaji wa uthamini wao kwa vazi la harusi umekuwa ukiendelea. Na ingawa mabikira wenye busara wengi bado wanajifunza kuhusu Mchumba wao

[C205]

uwepo na kufurahi kuingia kwenye karamu, wengine kati ya wale walio tayari ndani wanajithibitisha kuwa hawastahili kubaki ndani, na wamefungwa, na wanaendelea kufungwa, mikono na miguu; na uthamini na uelewa wao wa kweli ya sasa—ya uwepo wa Bwana na kazi ya sasa na ya baadaye—unaanza kuwa hafifu zaidi na zaidi, huku wakibebwa na hoja potofu juu ya misingi ya uongo, wanapoelekea taratibu au kwa kasi, kulingana na tabia zao, kuelekea mitazamo ya kidunia ya mambo—"giza la nje" la dunia, likilinganishwa na nuru ya ndani, ambayo sasa inapatikana kwa watakatifu waliovaa mavazi yanayofaa. Na, bila shaka, mabikira wote wanaoingia watapaswa kupimwa juu ya mada hii. Wao wote watakaokuwa na furaha na wasio na hofu katika mtihani huu ni wale wanaoweza kusema kutoka moyoni:

"Matumaini yangu hayajengwi juu ya
chochote kingine Isipokuwa damu na haki
ya Yesu. Sithubutu kuamini hali yangu
nzuri, Bali najikwamua kabisa kwa jina la
Yesu.
Kwa Kristo, Jiwe Thabiti, nimesimama;
ardhi nyingine yote ni mchanga unaozama.

Na wao wanaweza kuimba kwa furaha:

"Mwamuzi wa amani yangu yupo sasa,
Mwangaza wa uso wake uko juu yangu.
Ee sikiliza! Mpendwa, anazungumza:
'Amani yangu ninakupa sasa.'
Msalaba unafunika dhambi zangu;
Zamani ziko chini ya damu;
Ninamwamini Yesu kwa yote;
Mapenzi yangu ni mapenzi ya Mungu wangu."

Mwisho wa Wito Mkuu Sio Kufungwa kwa Mlango

Maandiko hayatoi tarehe kamili ambayo mlango wa karamu ya harusi utafungwa, ingawa yanaonyesha wazi kwamba hautafungwa hadi wakati 'bakhri' *wote* watakapokuwa

wamepata fursa ya kuingia, na baada ya wote "wenye busara" au walio tayari kufanya hivyo.

Mlango *ulio wazi* unaashiria fursa ya kuingia katika hali fulani na haki maalum; mlango *uliofungwa* unaashiria kumalizika kwa haki au fursa hiyo. Haki ya kipekee, mwaliko au fursa ya enzi ya Injili, inayoruhusu, chini ya masharti magumu, waumini katika Kristo kupata urithi pamoja naye katika Ufalme wa mbinguni na asili ya kimungu, ndiyo "mlango" ambao kupitia kwake "*tunaweza kufikia* neema hii [favori] ambayo tuko ndani yake"; yaani, katika tumaini la kushiriki utukufu wa Mungu. (***Warumi 5:2***) Mlango huu, ambao umekuwa wazi katika enzi nzima, wakati fulani utafungwa; na mlango katika mfano wa mabikira unaashiria kufungwa huku—kumalizika kwa fursa na haki zote kama hizo. Mfano huu wa mabikira unaonyesha tu matukio katika mwisho wa enzi hii miongoni mwa wale wa Kanisa la kweli wanaoishi wakati huo. "Mlango" wa mfano huu unawakilisha kwamba fursa fulani maalum, kilele na lengo la neema zote za enzi ya Injili, utafunguliwa kwa "bikira wenye busara" wakati wa mavuno; na kufungwa kwa mlango wakati kundi hili lote litakapokuwa limefaidika na fursa hizo kunaashiria mwisho wa neema na fursa *zote* za enzi ya Injili; kwa sababu karamu inaashiria kikamilifu faida na fursa za Injili, ikiwa ni uwakilishi wa kilele kikuu ambacho neema zote nyingine huongoza kwacho—utukufu wa Ufalme ulioahidiwa.

Fikiria "mlango" huu wa fursa na haki, ambao utaenda kufungwa hivi karibuni. Bwana wetu aliita lango, na akasema kwamba wakati wa Enzi ya Injili itakuwa vigumu kulipata na kuingia, na akatushauri tufanye juhudi kubwa kuingia, ikiwa tungependa kushiriki katika uhai usio na mwisho na heshima za Ufalme, ambazo lango hili na si jingine lolote huongoza. Kwa hiyo, alisema, "Jitambueni ili kuingia kwa mlango uliofinyu; kwa maana nawaambia, wengi watatafuta kuingia, wasiweze, mara tu Bwana wa

nyumba ameinuka na kufunga mlango." (***Luka 13:25***) Njia hii nyembamba, kama tulivyoona tayari,* ni njia ya kujitolea kwa ajili ya mpango na kazi ya Bwana. Njia hii imefanywa kuwa nyembamba kutokana na mazingira ya wakati huu, kwa upinzani wa roho ya kidunia dhidi ya ukweli na haki, kiasi kwamba yeyote anayetembea katika nyayo za Kiongozi na Mtangulizi wetu atapata njia kuwa nyembamba au ngumu na ni lazima apate mateso. Kutembea katika njia hii, Bwana wetu alivyotuwekea mfano tuufuate katika nyayo zake, kunamaanisha si tu kufanana kimya kimya na tabia au roho yake, bali pia ari ya kutenda na nguvu katika kutangaza ukweli wake bila kujali hatari. Na wote wanaotembea katika njia hii nyembamba, wakiwa waaminifu kama alivyokuwa mwaminifu yeye, hata kufa, wanashiriki katika mateso yake, nao pia kwa wakati unaofaa watashiriki katika utukufu wake, katika karamu ya harusi—katika utukufu utakaofunuliwa katika kuonekana kwake na Ufalme wake. ***Flp. 3:10***; ***1 Petro 4:13***

Kwa kuzingatia mwisho wake wa utukufu, fursa ya kutembea katika njia hii nyembamba ya kujitolea kwa ajili ya kweli ni haki kuu zaidi ambayo imewahi kutolewa kwa kiumbe chochote. Haki ya kuteseka pamoja na Kristo na katika ajenda yake, baada ya kwanza kumtambua kama Mwokozi wetu, kwa hiyo ndiyo mlango, na mlango pekee wa fursa, ambao utukufu unaofuata, kama bibi harusi na mrithi-mwenza wa Kristo, unaweza kufikiwa.

Kuna njia tatu ambazo kufungwa kwa mlango huu kunaweza kuashiriwa: ya kwanza, kwa kauli ya wazi ya Biblia kuhusu tarehe kamili; ya pili, kwa mabadiliko ya mtazamo wa umma kuhusu ukweli, kiasi kwamba uaminifu na shauku katika huduma yake havitapata upinzani tena, na wakati wa kuteseka pamoja na Kristo kwa ajili ya ukweli (***Warumi 8:17***) hautakuwa na uwezekano tena; au ya tatu, kwa hali ya mambo

---

*Juz. I, ukurasa wa 203.

[C208]
inayotokea duniani ambapo fursa zote za huduma kama hiyo zingezuiwa kikamilifu, hivyo basi kuacha kutokuwa na fursa kwa wagombea kuingia katika kazi na kukuza na kuthibitisha upendo na uaminifu wao kwa shughuli na uvumilivu wao.

Ingawa tumearifiwa waziwazi kwamba mlango utafungwa wakati fulani ndani ya kipindi hiki cha mavuno au mwisho wa enzi, Biblia haitoi tarehe kamili; na, ingawa baada ya wakati ule mkubwa wa taabu kutakuwa na mabadiliko makubwa ya maoni ya umma kuunga mkono ukweli na haki, hatuna dalili yoyote kwamba hali kama hiyo itatokea hadi baada ya kipindi cha mavuno kukamilika kabisa. Lakini tuna funzo dhahiri kwamba *mlango utafungwa* kwa namna iliyotajwa mwisho; maana, kabla ya siku ya Miaka Elfu kufika, tunaonywa kuhusu usiku wa giza ambapo hakuna mtu anayeweza kufanya kazi—"Asubuhi inakuja, na pia usiku." ***Isa. 21:12***. Tazama pia Jz. II, sura viii.

Njia nyembamba iliyotuliwa wazi ni heshima na fursa ya kushirikiana na Bwana wetu sasa, wakati kuonyesha roho yake ya upole na shauku na uaminifu kwa Mungu na ukweli wake kutagharimu faida za kidunia; wakati kupigania upande wake na kweli alizozitangaza kutatufanya, kwa kusema kidogo, tusipendwe kabisa; na wakati jitihada zetu za kuheshimu jina lake na kuwabariki wenzetu kwa kweli, kwa kuangaza nuru yetu, zinaleta juu yetu shutuma, upotoshaji na mateso kwa namna fulani. Na kama, kama tulivyoona, lango nyembamba *lililofunguliwa* linamaanisha heshima ya kumtolea dhabihu hivi, kwa uaminifu, hata kufa, kwa gharama yoyote ile, inafuata kwamba *kufungwa kwa fursa zote kama* hizo za ushirika wa utumishi na mateso kungekuwa *kufungwa kwa mlango*, kuzuia njia nyembamba kuelekea utukufu wa baadaye na urithi wa pamoja; utawala wetu pamoja na Kristo unategemea uaminifu wetu katika huduma yake, jambo ambalo sasa linamaanisha kuteseka pamoja naye. ***Rum. 8:17; 6:8***

[C209]

Na mateso ya kuungana na Kristo, kama tulivyoona, si mateso ya kawaida, yanayotokea kwa wote katika hali ya kuanguka, bali ni yale tu yanayotokana, kwa kiasi kikubwa au kidogo moja kwa moja, na kuiga mfano wa Kristo, kwa kutetea kweli zisizopendwa na kwa kufichua makosa maarufu. Haya ndiyo yalikuwa sababu za mateso ya Kristo; na ndivyo zitakavyokuwa sababu za mateso, dhuluma na hasara kwa wote wanaofuata nyayo zake. Wataungana naye katika mateso yake sasa, na mwishowe watahesabiwa kuwa wamestahili kushiriki katika thawabu ya uaminifu huo kwa kanuni. Hii, katika enzi yote ya Injili, imekuwa ikimaanisha kazi ya kujitolea na uvumilivu wa udhalilishaji katika kupanda na kumwagilia mbegu ya mafundisho ya Kristo; na sasa, katika mwisho wa enzi, inamaanisha uaminifu na uvumilivu kama huo katika kazi ya mavuno inayoendelea sasa—hata kufikia kuweka chini maisha, iwe ni kwa mchakato wa taratibu wa kuyafanya hivyo katika huduma ya Bwana, kufa kila siku, au kwa kuletewa ghafla kifo cha kishahidi.

Ustahiki wa Kanisa, bikira aliyeahidiwa, kuwa bibi arusi, mke wa Mwana-Kondoo, haujumuishi tu kutokuwa na dhambi, ingawa kitakuwa kitakatifu na "kisicho na dosari"—"kisicho na doa wala mkunjo wala kitu chochote kama hicho" (***Efe. 5:27***), kimefanywa "cheupe kuliko theluji" katika chemchemi kuu ya upendo unaookoa, sifa za Mwokozi wake. Haya yote ni muhimu kwa *wote* watakaowahi kuhesabiwa kuwa wastahiki wa uzima wa milele katika eneo lolote. Lakini ili awe bibi harusi wa Mwana-Kondoo, haitoshi tu kuwa bikira katika utakatifu, na pia kuwa huru kutoka kwa ushirika wa dhambi na uchezaji kimapenzi na ulimwengu, bali lazima awe zaidi, zaidi sana kuliko hayo. Lazima amfanane sana na Bwana wake, na amfuate kwa ukaribu sana nyayo zake na ushauri wake, kiasi kwamba kwa sababu hii atakuwa mnyanyaswa, mshuhuda, kama alivyo yeye, na kwa ajili ya *kanuni* zilezile za kweli na haki. Lazima athibitishe kwamba ana upendo *unaoteketeza* kwa Mchumba, na kujitolea lisilo na uchovu kwa jina lake na kanuni zake,

[C210]
ili wawe tayari kudharauliwa na kukataliwa na watu wa ulimwengu, kama alivyokuwa yeye, kwa ajili ya utiifu kwa mafundisho yake.

Ili kukuza na *kuonyesha* tabia hii, lazima apimwe na kujaribiwa. Ujasiri wake, uvumilivu wake, uaminifu wake kwa Bwana wake, katika mabaya na mema, lazima ukuzwe na kuthibitishwa. Na wale tu waliokua na kujaribiwa hivyo, na wakathibitishwa kuwa waaminifu katika jaribio, ndio tu watakaotambuliwa na kutangazwa kuwa bibi arusi na mrithi-mwenza wa Bwana, mrithi wa vitu vyote. Kama ilivyoandikwa, "Heri ya mtu *anayevumilia* chini ya majaribu: kwa maana, akiwa amethibitishwa [hivyo], atapokea taji la uzima ambalo Bwana ameliahidi wale wanaompenda"—kwa upendo mkuu namna hii. Hivyo, tukielewa ipasavyo, kila mtihani wa uaminifu wetu unapaswa kukabiliwa kwa furaha kama fursa mpya ya kumwonyesha Bwana arusi kina na nguvu ya upendo wetu, na uthibitisho mwingine wa kustahili upendo na imani yake na kwa utukufu ulioahidiwa. Wale watakaoshiriki na Bwana utukufu ujao hawapaswi tu *kuitwa* na *kukubaliwa*, bali pia *kuwa waaminifu*, hata kufa. ***Ufunuo 17:14***

Hivyo basi, mlango wa fursa ya kushiriki na Kristo Bwana wetu katika kazi ya enzi ya Injili, utafungwa wakati "usiku utakapokuja ambapo hakuna mtu anayeweza kufanya kazi." Na wote ambao awali hawajakua na tabia inayohitajika na kuthibitisha huruma, kujitolea, upendo na shauku yao kwa Bwana na ukweli wake (***Mathayo 10:37***; ***Marko 8:38***), kwa huduma ya uaminifu, watakuwa wamechelewa mno kufanya hivyo. Kama inavyoonyeshwa katika mfano huo, hivyo watathibitishwa kuwa "bikira wapumbavu," kwa kupitwa na fursa kuu na ya utukufu ya kuteseka pamoja naye na kwa niaba yake ambaye wangetawala naye kwa furaha. Wakati huo, idadi kamili iliyoteuliwa na Mungu tangu milele ili kuunda na kukamilisha Kanisa itakuwa imeitwa, ikachaguliwa, na kwa majaribu ikathibitishwa kuwa mwaminifu—"nakala za sura ya Mwanawe." (***Warumi 8:29***) Mavuno yatakuwa yamepita, wakati wa majira ya joto ya neema utakuwa umeisha, na kitakachobaki ni kuchomwa kwa magugu tu, ili kusafisha shamba (dunia ya wanadamu) na kuandaa

[C211]
ili kuandaa kikamilifu kwa ajili ya upandaji mpana zaidi wa enzi ya Milenia.

Kuzidi kwa giza la usiku huu bila shaka kutasitisha kazi yoyote zaidi ya kueneza ukweli, ambao, ukiwa umeeleweka vibaya na umma kwa ujumla, huenda utashutumiwa kuwa chanzo cha machafuko na mkanganyiko mwingi uliokuwepo wakati huo, badala ya kuonekana katika nuru yake halisi kama ishara ya mapema ya mawazo na ufunuo wa kimungu kuhusu taabu zijazo za dunia na vyanzo vyake halisi. Wala hatupaswi kutarajia kwamba kuja kwa usiku na kufungwa kwa mlango kutakuwa kwa ghafla, bali kwamba itakuwa ni kuzuia na kufungwa taratibu kwa kazi ya mavuno.

Hivi sasa ndio wakati wa kuweka muhuri watumishi wa Mungu pande zao za mbele, kabla dhoruba ya dhiki haijapuka (***Ufunuo 7:2,3***); na kila bikira mwenye busara anapaswa kuthamini neema hii ya sasa, kwa ajili ya muhuri wake mwenyewe wa kiakili kwa kweli ya sasa, na pia kwa kushiriki katika kazi ya mavuno ya kuwaweka muhuri wengine wa darasa la ngano na kuwakusanya katika ghala la usalama, kabla ya usiku kuja na mlango wa fursa ya kufanya kazi kufungwa.

Kwamba fursa hii ya sasa, iliyo bora zaidi, ni ya muda mfupi tu, inadhihirishwa na ukweli kwamba zimesalia miaka ishirini na minne tu ya kipindi cha mavuno, ambacho mwisho wake utashuhudia mwisho wa utawala wa uovu na kuanza kwa Siku ya Milenia yenye utukufu; na ndani ya kipindi hiki lazima kutokee usiku mweusi wa dhiki kuu zaidi ya dunia. Giza kuu linalopaswa kutangulia siku hiyo ya utukufu linakaribia: "asubuhi inakuja, na pia usiku"—"wakati wa taabu ambao haukuwahi kutokea tangu kulipo taifa."

Tazama kwamba, usiku huu utakapofika, wakati wavunaji watakapopumzika kazi zao, itathibitisha kwamba kazi hii ya mwisho ya enzi ya Injili imekamilika; kwamba idadi iliyochaguliwa ya Bibi Arusi wa Kristo wote wame "wekwa muhuri," na "wakusanywa"

[C212]
katika hali ya kutengwa na wa ulimwengu—katika hali ya ghala (***Mathayo 13:30***); kwa maana Mungu hataruhusu chochote kukomesha kazi yake hadi itakapokamilika. Basi, watumishi wote wa kweli na waaminifu wa Mungu watakuwa wamefungwa chapa katika vipaji vyao; na, kazi ya enzi ya Injili ikishakamilika, hakuna mwingine atakayeweza kuingia katika kazi hiyo au kuvuna thawabu yake tele, iliyotabiriwa katika "ahadi zile kuu sana na za thamani" kama thawabu ya waaminifu wanaoingia wakati "mlango" uko wazi. ***2 Petro 1:4***

Lakini hatupaswi kuelewa kutokana na hili kwamba wote, mara tu wanapothibitishwa kuwa waaminifu, wataingia mara moja katika thawabu yao. Inawezekana wengine wao wanaweza kuishi hadi, mbali sana katika usiku ule wa giza wa taabu—ingawa matarajio yetu ni kinyume chake. "Hapa ndipo uvumilivu wa watakatifu; hapa ndipo wale wanaoshika amri za Mungu, na imani ya Yesu." Baada ya kuvaa silaha zote za Mungu, na kupinga kwa ujasiri makosa kwa kuwasilisha na kutetea ukweli kwa uwazi na bila woga, katika siku hii ya uovu, wakati makosa makuu yanapotembea kwa ujasiri na kwa kupinga, watakatifu wanahimizwa, "Baada ya yote hayo, kusimama," wakiwa wamevalia silaha kamili, na upanga wa Roho ukiwa tayari daima kwa ajili ya kujitetea, na kwa kuwa macho, uvumilivu, na sala kwa ajili ya watakatifu wote. Wote watahitaji subira, ili baada ya kutenda mapenzi ya Mungu wapokee ahadi. ***Ufu. 14:12***; ***Efe. 6:13***; ***Ebr. 10:36***

Mwisho wa wito mkuu wa urithi wa pamoja na Bwana wetu Yesu katika Ufalme wa Mungu, inapaswa kueleweka wazi kwamba si kufungwa kwa mlango katika mfano wa mabikira. Ingawa "wito" wa jumla wa neema hii uliisha mwaka 1881, "mlango" bado uko wazi. Wito ni *mwaliko* wa *jumla* wa Mungu, kwa waumini wote waliothibitishwa katika Mwokozi, kumfuata katika nyayo zake za kujitolea, hata kufa, na hivyo kuthibitisha ustahiki wao kutawala naye katika utukufu. Neema hii ilikuwa na wakati maalum wa kuanza: wanafunzi waliotegemea walikubaliwa kuipata siku ya Pentekoste, mwaka 33 A.D.

[C213]

Na imekuwa na, kama ilivyoonyeshwa tayari, wakati maalum wa kuisha; yaani, Oktoba 1881.*

Kwa upande mwingine, kufungwa kwa "mlango," katika mfano wa ***Mathayo 25***, kunaashiria mwisho kamili wa fursa yoyote kwa yeyote, hata wale "waliotiwa wito," baadaye kupata zawadi ya wito wa juu. Kunaashiria mwisho wa fursa zote za kuthibitisha kuwa wa kustahili zawadi hiyo kwa uaminifu katika huduma: fursa zote za kuhudumu zitakoma hapo, katika "usiku" ambapo hakuna mtu anayeweza kufanya kazi. (***Yohana 9:4***) Ni dhahiri, kwa hiyo, kwamba mlango, au fursa, ya kuifanya wito na uteule wetu kuwa thabiti, haifungwi lazima wakati wito, au mwaliko wa jumla kwa waumini wote wa kuingia, unapokoma kutangazwa. Na, wakati mlango bado uko wazi, inaashiria kwamba mwumini yeyote anayesihi kuingia na aliye tayari kutii masharti bado anaweza kufanya hivyo, hata kama "wito" wa jumla au mwaliko wa kuingia hauwezi tena kutumwa. Kwa hakika, mlango au fursa ya kufanya kazi na kujitolea bado haujafungwa, ingawa wito wa jumla ulisitishwa mwaka 1881.

Enzi ya Injili imekuwa ni wakati wa kuitwa—kwa kwanza, kwa kuuita wenye dhambi watoe toba na waamini katika Kristo Mwokozi; na, pili, kwa kuuita hawa waliohalalishwa kwenye heshima kuu ya kuwa warithi-wenza na Kristo katika Ufalme wake, kwa sharti la kumfuata sasa katika nyayo zake za kujitolea, hata kufa—kama sharti la kupokelewa katika kazi na heshima za Ufalme wa enzi ijayo ya Milenia. Kwa hiyo, Bwana anapotueleza kwamba kipindi cha mwisho cha enzi hii kitakuwa wakati wa mavuno, inaashiria waziwazi mabadiliko makubwa—kutoka kupanda hadi kuvuna, kutoka kuwaita hadi kuwajaribu waliotwa na kumaliza kazi iliyoanzishwa na wito huo.

Kama mfano wa mabadiliko katika asili ya kazi mwishoni mwa enzi ya Injili, Bwana wetu alitoa mfano wa wavu wa kuvuta. (***Mathayo 13:47-50***) "Ufalme wa

---

*Tazama Juz. II, Sura vii.

[C214]

Ufalme wa*Tazama Jil. II, Sura vii. Ndivyo itakavyokuwa mwishoni mwa enzi [mavuno, Mathayo 13:39]: malaika [watumishi, watumwa wa Mungu] watatoka na kutenganisha waovu kutoka miongoni mwa waliyo haki, nao watawatupa katika moto wa kuzimu. Ndivyo itakavyokuwa mwishoni mwa enzi [mavuno, ***Mathayo 13:39***]: malaika [watumwa, watumishi wa Mungu] watatoka na kutenganisha waovu kutoka miongoni mwa waliyo haki, na watawatupa katika tanuru ya moto [wakati ule mkuu wa dhiki]: huko kutakuwa na kilio na kusaga meno."

Mfano huu unawakilisha Kanisa la Kikristo la jina tu kama Ufalme wa Mungu wa jina tu *unaotarajiwa—mtandao* uliotupwa *baharini* (dunia), uliokusanya *samaki* (***wanadamu—Mathayo 4:19***) *wa kila aina* (Wakristo wa kweli, Wakristo walio nusu kudanganywa na kupotoshwa, na umati wa wanafiki); ambao, ukijaa (katika ukamilifu wa wakati wa Mungu), huvutwa ufukweni. Inaonyesha kwamba "aina zote" waliokusanywa katika Kanisa la jina tu hawafai kwa Ufalme, haijalishi wanafaa kwa nini kingine; kwamba mwishoni mwa enzi—wakati wa mavuno—wito au mwaliko wa kupata nafasi katika Ufalme utaisha kwa mpangilio wa Mungu, kama inavyoashiriwa na kuvutwa kwa wavu hadi ufukweni; na kwamba wakati huo kazi tofauti ingeanzishwa na wavuvi—yaani, kazi ya kutenganisha, kazi ya kugawanya, ambayo itatimiza kukusanywa kwa aina inayotakiwa na kuachwa kwa wengine ambao hawastahili neema waliyoitwa; kwa maana "wengi wameitwa, bali wachache wamechaguliwa." ***Mathayo 22:14***

Kazi ya kutenganisha ya mfano huu ni sawa na ile iliyoonyeshwa katika mfano wa ngano na magugu, ambao unatufundisha kutarajia kusitishwa kwa shughuli ya kupanda (mwito), na mabadiliko kutoka kwa kazi hiyo hadi kazi ya kuvuna. Wafalme, ambao, chini ya uongozi wake, watabadilisha kazi hivi, katika mifano yote miwili wanaitwa malaika—watumishi maalum wa Mungu. Wao ni wanafunzi wake waaminifu ambao, wakitembea kwa unyenyekevu mkubwa, na karibu na Bwana, na kwa bidii sana

[C215]
wakitafuta kujua mpango wake na kushirikiana katika kazi yake, hawajaachwa gizani kuhusu nyakati na majira yake. (***Mathayo 13:11***; ***1 Wathesalonike 5:4***; ***Yeremia 8:7-12***) Bila shaka, uvunaji na ukusanyaji huu unahusu tu wale wanaoishi katika wakati wa mavuno, na si wale waliokufa hapo awali; kila mmoja wao, alipomaliza mbio zake, alitambuliwa, na kutengwa kusubiri nafasi yake stahiki ndani au nje ya kundi dogo lililotukuzwa, Ufalme wenyewe. ***2 Timotheo 4:8***

Mwavu haukukusudiwa kuvua samaki wote wa baharini. Bwana wetu, Mvuvi Mkuu, alikusudia kuvua idadi maalum ya samaki wa aina maalum, bila kujali ni samaki wangapi wa aina nyingine waliingia kwenye mwavu pamoja nao; na wakati idadi kamili ya aina ile inayotakikana na ya kipekee itakapokuwa imeingia kwenye mwavu, unaamriwa kupelekwa nchi kavu kwa kusudi la kupanga na kutenganisha. Wavu unapopelekwa nchi kavu kwa njia hii, agizo lililotolewa mwanzoni mwa enzi, la kutupa wavu baharini (***Mathayo 28:19; 24:14***), linapaswa kueleweka kuwa limekwisha; na wote watakaoendelea kuwa washirika wa Bwana lazima wazingatie maelekezo yake, na wasitumie tena muda wao kwa uvuvi wa jumla, bali kwa kazi ya sasa ya kuchagua na kukusanya. Na kama kweli iliyohitajika wakati huo ilikuwa chombo cha kuita, ndivyo kweli, "kweli ya sasa," kweli ya mavuno, ndiyo chombo cha Bwana sasa kwa ajili ya kujaribu na kugawanya.

Basi, watumishi wa Bwana watakaposikia sauti yake, kupitia Neno lake, ikitangaza kwamba wakati umefika wa kuacha kupanda na kuanza kuvuna, kuacha kuvua na kwenda kuchuja samaki, kuacha kuitwa na kuanza kuhubiri ujumbe wa mavuno unaotakiwa sasa kwa wale ambao tayari wameitwa, wao, wakawa waaminifu, watatii kwa furaha na haraka. Hivyo basi, wale waliolimishwa na Bwana kuhusu mpango wake wa enzi, na wasio katika giza kuhusu nyakati na majira tunayoishi, hawapaswi tena kwenda mbele wakijipanga kupanda mbegu njema ya Ufalme katika shamba au ulimwengu wa wanadamu, bali

[C216]

wanapaswa kuwa "wakilisha nyama kwa wakati unaofaa kwa nyumba ya imani"—wakitawanya miongoni mwa watoto wa Bwana wanaodai kuwa waumini habari njema za Ufalme ulio karibu, na ya furaha kuu na baraka itakayoleta hivi karibuni kwa watu wote.

Na, jambo la ajabu kusema, ni ujumbe huu wa utunzaji wa upendo wa Mungu, katika fidia, kwa ajili ya urejeshaji wa vitu vyote, kwa njia ya Kristo Yesu na mwili wake uliotukuzwa, Kanisa, Ufalme wa Mungu (ujumbe huu, ambao unapaswa kufurahisha, kuburudisha na kuunganisha mioyo yote ya Wakristo wanaopenda), ambao unakusudiwa kukuza na kuvuta katika umoja wa moyo kundi la kweli pekee, kuwajaribu na kuwatenga kutoka kwa umati wa majina tu.

Hivi karibuni mavuno yataisha, na wakati huo aliyepanda na aliyovuna watafurahi pamoja. Sasa, wavunaji lazima waharakishe kazi, na wanapaswa kujali sana kuhusu utimizo wake kamili hata kuomba Bwana wa mavuno, Mvunaji Mkuu, atume wafanyakazi wengi zaidi katika mavuno yake. Haitakuwa muda mrefu kabla ya mpiga plau wa awamu ijayo (taabu kuu iliyotabiriwa, ambayo itaiandaa dunia kwa upandaji mbegu wa Milenia) kumfikia mvunaji wa awamu hii. ***Amosi 9:13***

Wiki ya Sabini ya Israeli ni Mfano wa Mwisho wa Neema ya Injili

Itakumbukwa kwamba "Wiki ya sabini" ya Israeli—miaka saba ya mwisho ya neema yao—iliwekewa alama kwa usahihi kabisa mwanzoni, katikati na mwishoni; na tunaamini kwa kusudi hasa la kutupa tarehe zilizo wazi mwishoni mwa enzi ya Injili ya neema kwa Israeli ya Kiroho. Tumeona kwamba mwanzo wa wiki hiyo kwa Israeli ya Kimwili ulikuwa tarehe ya mwanzo wa majaribio yao ya mavuno, mwaka 29 B.K. Ulidhihirishwa na ubatizo wa Bwana wetu na utambuzi wake kama Masihi huko Yordani, wakati kazi ya kuvuna ilipoanza—ambayo mlinganisho wake hapa ni utambuzi wa uwepo wa Bwana, mwaka 1874, mwanzoni mwa mavuno haya.

[C217]

Katikati ya wiki hiyo ya agano, Mwaka wa 33 B.K., ilikuwa tarehe ya kukataliwa kwa Israeli kama mfumo au kanisa-taifa, na iliashirishwa na kifo cha Bwana wetu msalabani, na kwa maneno yake kabla tu ya kifo chake, "Nyumba yenu imeachwa ukiwa." Na ulinganisho wake, hapa, ni kukataliwa kutoka kwa neema na kuanguka kwa mifumo ya kikundi, inayoitwa Ulimwengu wa Kikristo au "Babeli," mnamo 1878.

Nusu ya mwisho ya wiki ya agano la Israeli (miaka 3 na nusu, kuanzia A.D. 33 hadi 36) haikuwa kipindi cha neema ya kitaifa au ya kikundi, bali neema ya mtu binafsi, ikiwapa Waisraeli (siyo kama zamani kupitia njia za Kanisa la jina tu, bali *mtu kwa mtu*, kama wangepokea) neema zote na haki maalum za agano la Abrahamu, hadi mwisho wa zile wiki sabini za mfano, mipaka ya neema yao, iliyowekwa alama kwa kutumwa kwa neema kwa Kornelio na Wapagani kwa ujumla. Hivyo basi, katika ulinganifu hapa: miaka 3 1/2 kuanzia Aprili, 1878, ambapo Kikristo kinachodaiwa, au "Babiloni," kilikataliwa neema, hadi Oktoba, 1881, ilikuwa kipindi cha kufungwa kwa neema ya *wito mkuu* kwa waumini binafsi. Hivyo basi, "wito" *wa jumla* (*neema* ya enzi hii ya Injili) ulikoma mwezi Oktoba, A.D. 1881, kama vile tarehe inayolingana nayo, Oktoba, A.D. 36, ilivyoshuhudia mwisho wa neema ya Kiyahudi.

Neema *ya Kiyahudi* ilikuwa ni ofa kwa Israeli ya *Ufalme—wito* kwa watoto halisi wa Abrahamu ili watanufaike na haki na fursa walizopewa chini ya Agano lao la Sheria. *Wito* huu, neema au haki hii ilikoma kabisa na milele mwishoni mwa wiki yao ya agano. Neema ya *Injili* ilihusu utoaji wa Ufalme (kwa kipekee) kwa waumini katika Kristo—"*wito mkuu*" wa wote waliopatanishwa na Mungu chini ya Agano la Neema, ambao wangeweza kutumia fursa zilizotolewa hivi (na kuwa wanachama wa "*mbegu*" ya Abrahamu ambayo itambariki ulimwengu) kwa kuungana na Kristo Yesu, Mwokozi wao, katika agano lake la kujitolea; jaribio

[C218]

ambayo ilipaswa kuonyesha ustahiki wao wa kushiriki katika kazi na utukufu ujao wa Kristo. Na ni neema hii, "wito" huu au mwaliko, ambao tumeona umekoma, kabisa na milele, mnamo Oktoba 1881, wakati sawa na mwisho wa wito au neema ya Kiyahudi.

Ikumbukwe kwamba kusitishwa kwa neema au wito wa Kiyahudi kulifuatiwa na wito mwingine wa jumla, ambao, ukiwapuuza wao na neema yao ya zamani, bado ulijumuisha yeyote kati yao ambaye baadaye, kwa kuwa *waumini*, walistahili wito huo wa ulimwengu wote kwa heshima ya Ufalme. Kusimamishwa kwa neema yao ya zamani kulikuwa halisi kama vile hawakuwa wamealikwa tena baada ya neema yao kuisha; halisi kama vile wangekuwa wamealikwa baadaye kwa neema ya chini zaidi; lakini haikuonekana sana, kwa sababu wito wa jumla wa Injili, ambao haukuwatenga, ulikuwa wito uleule uliopanuliwa na kuimarishwa; ukiwa unawahusu *waumini wote* katika Kristo, kutoka kila taifa.

Kusimamishwa kwa neema au "wito" hapa, mwaka wa 1881, kulifuatiwa, au tuseme kulifunikwa, na wito wa jumla wa ulimwengu wote kwa baraka na neema za Milenia chini ya masharti ya imani na utii wa hiari (lakini si dhabihu ya kufa). Hata hivyo, huu ni wito wa chini, neema ndogo kuliko ile iliyokoma; wito wa kufurahia baraka chini ya Ufalme, lakini si wa kuwa sehemu ya darasa la waliotiwa mafuta la Ufalme. Na *mabadiliko* haya—kuisha kwa neema kuu na kuanza kwa neema ndogo—hayataonekana sana katika wakati huu, kwa sababu tuzo kuu ya Ufalme na urithi wa pamoja na Kristo kama washiriki wa asili ya kimungu, kwa ujumla yamepotea kutoka kwa makanisa. Dhana ya juu kabisa ya thawabu ambayo kwa kawaida Wakristo wamekuwa nayo kwa karne nyingi zilizopita ni kwamba, katika ufufuo wao watapewa miili kamilifu; na, wakiwa wameachiliwa kutoka kwa magonjwa, maumivu na huzuni, watafurahia kibali cha Mungu na kuwa na uzima wa milele. Na dhana hii, ingawa ni mbali sana na uhalisia

[C219]

haki chini ya "wito wa juu" wa enzi ya Injili, ni kwa kweli dhana ya haki ya neema takatifu zitakazotolewa wakati wa enzi ya Milenia kwa ulimwengu kwa ujumla—kwa wengi wao ambao wakati huo watatii na kuendana na Mungu.

Kwa hakika, basi, wale pekee wanaoona wazi sifa za kipekee za juu na tukufu za wito wa enzi ya Injili—wale pekee, kwa hiyo, ambao wangeweza kutangaza au kueleza *wito* huu—ndio wale wale ambao pia wanaonyeshwa kutoka kwa Neno la Mungu kwamba kikomo cha wakati wa wito huu kilifikwa mnamo Oktoba, 1881. Wengine, ingawa wanamnukuu maneno ya Mtume kuhusu "mwito wa juu wa Mungu katika Kristo," kwa kweli wanaelezea mwito wa chini unaohusiana na enzi ya Milenia. Hivyo basi, mwito wa jumla wa Injili, ule wa kweli, umekwisha. Hakuna anayeweza kuuongeza. Wengine hawawezi kwa sababu hawaelewi na hawangeweza kuutoa, na wengine kwa sababu wanajua kwamba umefikia mwisho.

Lakini ingawa "wito" wa jumla umekwisha, "mlango" bado haujafungwa. Mwisho wa "wito" na kufungwa kwa "mlango" ni mambo tofauti na yaliyotengana. "Mlango" unabaki wazi ili wengine waingie katika mbio, kwa ajili ya zawadi kuu ya urithi wa pamoja katika Ufalme, baada ya "wito" *wa jumla* kukwisha. Mungu alikuwa ameweka tangu awali idadi maalum ya kuunda Kanisa, "mwili wa Kristo"; na haiwezi kuwa na mwanachama mmoja wa ziada wala mmoja anayekosekana. (Tazama hili likifundishwa kimfano katika ***Mambo ya Walawi 21:17-23***.) Inafuatia kwamba hakuweza *kuita* au kukaribisha heshima hiyo zaidi ya wale ambao wangekamilisha idadi aliyokuwa ameiweka. Na, mnamo Oktoba 1881, Neno lake linaonyesha, idadi hii kamili ilikuwa imepatikana. Lakini, kwa kuwa baadhi ya wale walioitikia wito wa jumla na kufanya agano naye watashindwa kutimiza agano lao, wakashindwa kukimbia ili kupata zawadi, "mlango" unabaki wazi baada ya wito wa jumla kuisha, kuruhusu kuingia kwenye mbio, kwenye kujitolea katika huduma ya ukweli, kwa wengine *kuchukua*

[C220]

mahali pa wale ambao, wakati wa ukaguzi, wanaweza kuondoa nguo ya harusi ya haki ya Kristo; na pia pa wengine ambao, baada ya kufanya agano la kujitolea katika huduma, wanapenda ulimwengu wa sasa, wanazidiwa na wasiwasi au raha zake, na kushindwa kutimiza masharti ya agano lao.

Na, tena, ikumbukwe kwamba kuisha kwa wito mwaka wa 1881 hakukuzuia kwa vyovyote vile haki za maelfu yaliyo tayari kukubali wito na kuwa watumishi waliyojitakasa wa Mungu: hakutoa yeyote aliyekuwa tayari ameingia. Wala haimaanishi kwamba hakuna wengine wanaoweza kuingia: ilikuwa ni kusimamishwa tu kwa mwaliko *wa jumla* wa Mungu.

Ukweli kwamba huenda umepata ufahamu wazi hivi karibuni tu kuhusu ahadi kuu na za thamani sana za vitu ambavyo Mungu amewawekea wale wanaompenda, haithibitishi kwamba haukuitwa na kukubaliwa kama mwanariadha wa zawadi hii kuu muda mrefu kabla ya kuelewa jinsi zawadi hiyo ilivyo kubwa na ya kifahari. Ukweli ni kwamba, hakuna yule anayekubali wito anayeweza, mwanzoni, kuelewa kikamilifu ama ugumu na ufinyu wa njia au ubora wa thawabu itakayopatikana mwishoni mwake. Uelewa wetu ulio wazi wa ahadi ndio nguvu ya Mungu inayotenda ndani yetu kututia nguvu na kutuwezesha kushinda vikwazo na majaribu ya sasa. Ahadi zile kuu mno na za thamani zinafunuliwa kwetu hatua kwa hatua, kadiri tunavyo kuwa waaminifu na kuendelea mbele, ili kwa njia hizi—kwa nguvu na ujasiri unaotokana nazo—tuweze kukimbia ipasavyo ili kupata zawadi. ***2 Petro 1:4***

Kundi linalopokea zawadi si tu linaloitwa na kuchaguliwa (kukubaliwa), bali pia ni la watiifu. Na ingawa *wito wa jumla* umeisha, ni wazi kwamba jaribio la uaminifu wa waliotwa bado halijakamilika. Watiifu wanatiwa muhuri na kutengwa kutoka kwa wale wasio waaminifu kwa agano lao la kujitoa; na mabikira wenye busara wanatengwa

[C221]
kutoka kwa wapumbavu, ambao upumbavu wao uko katika kudhani kwamba wanaweza kukimbilia na kushinda zawadi za dunia za heshima, utajiri, n.k., na wakati huo huo kukimbia kwa uaminifu mbio za zawadi kuu ya utukufu, heshima na uzima wa milele—ambapo masharti yake hasa hufanya mbio kama hizo mbili kuwa haiwezekani. "Mtu mwenye nia mbili ni mtetemeka katika njia zake zote." "Hamwezi kumtumikia Mungu na mamoni." ***Yak. 1:8***, ***Math. 6:24***

Wakati 'bikira hekima' wote waaminifu watakapothibitishwa kuwa hivyo, na kuingia katika furaha za Bwana, *'mlango' wa fursa* ya kuwa wa darasa hilo utafungwa; na hakuna mwingine atakayeweza kuingia. Wakati wote wenye hekima watakapokuwa wameingia, idadi iliyotengwa itakuwa kamili; na hapo Bwana atainuka na kufunga mlango. (***Luka 13:24,25***; ***Mathayo 25:10***) Bwana wetu mwenyewe anatuambia kwamba *wakati huo* wengi wataanza kuona mambo tofauti—kuona haki na fursa za kujitoa mhanga walizowahi kufurahia na kuzikosa. Lakini watakapotafuta kuingia, Bwana atawaambia, 'Sinawafahamu ninyi; mimi si mjane—yeye ni kamili, na mimi nina mmoja tu.' Lakini, shukrani Mungu, maandiko mengine yanaonyesha kwamba mabikira wapumbavu, ingawa watakataliwa hivyo kutoka kwa wito wa juu, ambao mwenendo wao walipokuwa wakijaribiwa utawathibitisha kuwa hawastahili, bado watapewa neema, na watajulikana katika cheo cha chini zaidi katika nyumba ya Bwana.

Kwa hiyo, kabla mlango haujafungwa, kabla idadi kamili ya waaminifu haijakamilika, kila mmoja na ajitahidi kufanya wito wake na uteuzi wake kuwa wa uhakika; na kwa kusudi hili, tumruhusu Bwana, kupitia ahadi hizi za thamani na mifano hii ya ufafanuzi, atende ndani yetu *kutaka* na *kutenda* kupenda kwake.

Lakini wengine bado wanaweza kusema, Naogopa kwamba mimi si mmoja wa wale waliotiwa wito kabla wito wa jumla haukoma mwaka 1881, kwa sababu wakati huo sikuwa tu mjinga kabisa kuhusu mambo ya kina ya ahadi za Mungu, bali zaidi ya hayo: nilikuwa mgeni kabisa kwa Mungu, na hata adui wake, mbali na agano lolote naye la kumtumikia, na mbali na tamaa yoyote ya namna hiyo. Ni hivi karibuni tu mimi

[C222]

nilimjua Mungu, kabisa; hivi karibuni niliweka nira ya Kristo juu yangu ili kujifunza kutoka kwake; na hivi karibuni zaidi nilijifunza kuhusu heshima ya kuteseka pamoja na Kristo sasa, kwa kujinyima katika huduma yake, na kwamba watoa kafara wenzake hao hatimaye watageuzwa kuwa warithi wenzake katika kazi ya utukufu ya Milenia. Na sasa, baada ya kuona utukufu huu, baada ya kupendezwa na vitu hivi vya thamani, na baada ya kujitolea kukimbia mbio hii kwa ajili ya zawadi hii ya ajabu, je, ni lazima nihitimishe kwamba haiko wazi kwangu, kwa sababu wale wa kutosha kujaza idadi tayari wameitwa? Sisingedhani kubadilisha mpangilio wa kimungu, au kuomba mwingine ongezwwe zaidi ya kikomo kilichowekwa na hekima ya kimungu, lakini nitahisi sana bahati mbaya yangu.

Kwa watu kama hao tunajibu: Endeleeni kukimbia. Hali yenu si ya giza kama mnavyoona. "Mlango" bado "hajafungwa." Kumbukeni kwamba kama *wote* waliopokea wito walipofunga wangekuwa waaminifu kwa agano lao, hawangekuwa wengi kupita kiasi, bali wangekuwa wa kutosha. Kumbuka, pia, kwamba utambuzi wako pamoja na Maandiko, unaonyesha kwamba kati ya wengi wanaokubali wito, wachache watachaguliwa, kwa sababu ni wachache tu wanaothibitisha kuwa waaminifu kwa agano lao wanapokuwa katika majaribio. Kadiri mmoja baada ya mwingine baadhi ya walioitwa wanapothibitika kuwa wasiowaminifu, fursa zao, *nafasi zao* za kazi na *taji zao* za thawabu huhamishiwa kwa wengine. Moja ya sehemu hizi za kazi na moja ya taji hizi za thawabu inaweza kuhamishiwa kwako, na jina lako linaweza kuandikwa katika kitabu cha uzima kama mwanachama wa majaribio wa Bibi Arusi wa Kristo, katika nafasi ya yule aliyefutwa kwa kuwa hastahili. Tazama ***Ufunuo 3:5***; ***Waebrania 12:23***.

Wale wanaoweza kushika ahadi hizi za thamani na ambao wana hamu ya kufanya kazi katika shamba la mizabibu wana ushahidi thabiti kwamba wamezaliwa kwa roho;* kwa maana akili ya mwanadamu, hata ikiwa imehesabiwa haki, haiwezi kuelewa *mambo ya kina* yaliyokusudiwa na Mungu kwa wale tu waliojitolea

---

*Tazama Jilid I, ukurasa 226.

wamejitolea na wamekubaliwa. (***1 Kor. 2:6-16***) Na Bwana ni mwenye upendo mwingi na haki sana kuidhinisha katika mioyo ya yeyote matumaini ambayo hayawezi kamwe kutimia. Kuzaa kwa roho, kupitia Neno la kweli, kunadokeza kuzaliwa mwisho katika hali za kiroho, isipokuwa yule aliyezaliwa ajithibitishe kuwa hastahili—asiwa mwaminifu. "Basi, msitupe tumaini lenu, lenye thawabu kubwa."

Saa ya Kumi na Moja
Mathayo 20:1-16

Mfano huu unaonekana kutolewa mahususi kufundisha somo kwa wakati huu. Wafanyakazi ni wale watoto wa Mungu wenye bidii na waliojitolea ambao katika enzi hii yote ya Injili—"mchana" wa mfano—wanatumia kwa uaminifu muda na nguvu zao, si katika utumishi wa nafsi, utumishi wa mamoni, bali katika utumishi wa Mungu. Kwa hiyo, ni wale *watiifu* pekee wanaowakilishwa na wafanyakazi, ambao wote hupokea thawabu ileile, heshima za Ufalme zinazowakilishwa katika mfano huo na "peni."

Ujumla wa wito na hitaji la wafanyakazi unawakilishwa na wito nne—mapema asubuhi, saa tisa, saa sita mchana, na saa tisa jioni. Hata hivyo, ufahamu sahihi na wazi wa *kile* ambacho malipo yanapaswa kuwa ulitajwa tu mwanzoni: mwenye nyumba kisha "*alikubali*" kuwapa peni moja kwa huduma hiyo. Hivyo ahadi ya Ufalme ilieleweka wazi na Kanisa la awali, lakini baadaye kwa kiasi kikubwa ilipotea na haikutamkwa wazi. Wakristo hai *wanaotumika* katika shamba la mizabibu la Kristo wakati wowote katika enzi hii ya Injili *wanawakilisha* wafanyakazi wote. Na mfano huu unaonyesha, kama sifa yake maalum, kundi linaloingia katika huduma hii ya Bwana wakati kazi ya mchana inakaribia kumalizika, katika "saa ya kumi na moja [ya mwisho]." Wanaonyeshwa kama wale wanaotamani kushiriki katika huduma ya Bwana, lakini *wamechelewa mno*, kwani wito wa jumla ume

[C224]

iliisha. Wanasema—"Hakuna mtu aliyetuajiri," tulichelewa sana kuingia katika huduma chini ya wito.

Bwana anajibu kwa kuonyesha mlango wa fursa ya kutenda na kuteseka katika huduma yake ambao bado haujafungwa, na kufungwa kwake kutadhihirishwa na kuja kwa "usiku ambao hakuna mtu *anayeweza kufanya kazi*." Lakini hakusema chochote kuhusu thawabu itakayokuwa; ingawa alipowaajiri wengine chini ya wito wake wa jumla, alisema, "Chochote kilicho sahihi nitakupa"*—sehemu ya malipo yaliyokubaliwa mwanzoni.

Basi, katika enzi ya Injili, Bwana wetu amekuwa akiwaalika waumini wote kuingia katika huduma yake, kupitia kwa wawakilishi wake katika Kanisa, bila kukoma. Thawabu kamili, yaani asili ya kimungu na utukufu wa Ufalme, ilielezwa wazi na kueleweka vizuri mwanzoni; lakini, ingawa imerudiwa katika enzi nzima, tangu wakati huo haijaeleweka *wazi* kwa sababu ya upotovu mkubwa kutoka kwa ukweli. Lakini sasa tumefika mwisho wa siku ya huduma ya Injili—yaani "saa ya kumi na moja." *Muda* wa kuwaita wafanyakazi kwa siku hii *umepita*. Hata hivyo, wengine sasa wanasimama kando na kusema, Hatujaitwa katika kazi; "hakuna mtu aliyetuajiri"; hatuna ahadi ya kazi, wala ya thawabu tukipata kazi; wito umekwisha, kazi ya siku imekaribia kumalizika; kuna wafanyakazi wa kutosha bila sisi. Lakini kwa hawa Bwana angetaka tuseme, kama vinywa vyake, "Nendeni nanyi katika shamba langu la mizabibu"; Siahidi chochote, wito wa jumla umekwisha, wakati ni mfupi, muda wa kazi umekaribia kuisha, "usiku unakuja ambapo hakuna mtu atakayeweza kufanya kazi"; lakini nendeni, onyesheni upendo na shauku yenu, na muache suala la thawabu kwa ukarimu wangu.

Na haya ndiyo yote tunayoweza kusema; tumaini pekee tunaloweza kuwapa ni kwamba hakuna mtu aliyewahi kumtumikia Bwana wetu ambaye hatapokea kwa wingi zaidi ya alivyoweza kuomba au kutarajia. Na

---

*Manuskripti za kale zaidi za Kigiriki, za Sinayi na Vatikani, *zinaondoa* kutoka ***Mathayo 20:7*** maneno, "*na lolote litakalokuwa jema mtapokea*."

[C225]
basi tunajua kwamba baadhi ya nafasi katika kazi zitawekwa wazi kwa sababu ya wengine kutodumu katika uaminifu, na kwamba taji za thawabu zilizowekwa kwa ajili yao zitatolewa kwa wengine ambao, kwa uaminifu na kujitolea, wanajithibitisha kuwa wastahiki wa kazi na thawabu.

Basi, ikiwa kuna waliotambua na kumpenda Bwana wetu hivi karibuni tu, na wanataka kumtumikia yeye na kweli yake, wasikate tamaa kwa sababu wito wa jumla ulimalizika mwaka 1881. Ukiona "*mlango*" wa fursa ya kujitolea na kutumika ukiwa wazi mbele yako, ingia. Lakini ingia haraka; kwa maana usiku wa giza na upinzani mkali dhidi ya kweli utatufikia hivi karibuni na utakuzuia usishiriki katika huduma. "Asubuhi inakuja, na usiku pia." "Usiku unakuja ambao hakuna mtu *anayeweza* kufanya kazi." Wakati hilo litakapokuwa kweli, unaweza kujua kwamba "mlango umefungwa," kwamba mabikira wenye busara wote wameingia, kwamba wote wamejaribiwa, na kwamba nafasi zote zilizo wazi zimejazwa ipasavyo. Wakati huo watumishi wote maalum wa Mungu watakuwa wamefungwa chapa vifuboni mwao (wamepewa ufahamu wa kiakili wa mpango wa Mungu), pepo nne zitaachiliwa (***Ufunuo 7:1-3***), na zitasababisha kimbunga kikubwa cha taabu katikati yake masalio ya darasa la Eliya yatabadilishwa, na kupandishwa hadi utukufu wa Ufalme.

Ni somo gani lililo hapa kwa wale waliofanya agano na Bwana kumtumikia kwanza na hasa, na ambao wanapuuzia kazi yake ili kujitahidi kwa muda na fikra na mali kwa ajili ya furaha na zawadi za muda mfupi ambazo ulimwengu hutoa. Hawa Bwana anawahimiza, akisema, "Uwe mwaminifu hata kufa, nami nitakupa taji la uzima." "Yeye *atakayeshinda* [anayeshinda roho ya ulimwengu ndani yake], yeye huyo atavikwa nguo nyeupe; na *sitafuta jina lake* katika kitabu cha uzima, bali nitakiri jina lake mbele za Baba yangu na mbele ya watumishi wake watakatifu." "Shikilia ulicho nacho, ili mtu asichukue *taji lako*." ***Ufunuo 2:10; 3:5,11***

[C226]

Twende Nje
—*Waebrania 13:*13—

Kimya, kama watu katika haraka ya
heshima, Wasafiri waliojizatiti wa
jangwani,
Tunatoka kupitia lango pana la dunia,
Tukigeuza mgongo kwa hali yake yote;
Tunasonga mbele katika njia
nyembamba Inayoelekeza kwenye
uzima, furaha tele, na Mungu.

"Hatuwezi wala hatutaki kubaki;
Tunaogopa mitego iliyojaa njiani; Tunatupa
mbali mizigo na dhambi, Tukiwa tumeazimia
kushinda;
Tunajua hatari, lakini macho yetu
Yanaangaza kwenye utukufu wa
zawadi.

Hakuna kupoteza muda sasa, hakuna usingizi
wa kupoteza, Kutokana na kazi ya Kikristo
miili yetu kuitunza; Hakuna kujisikitisha
mbele ya vita vigumu; Hakuna wazo la
kukata tamaa au kukimbia; Hakuna upendo
wa faida ya sasa au raha;
Hakuna kumtafuta mwanadamu wala kujiridhisha nafsi.

Hakuna huzuni kwa kupoteza umaarufu;
Hakuna hofu ya kashfa kwa jina letu;
Hakuna hofu ya dharau kali ya dunia;
Hakuna tamaa ya majibu ya kejeli.
Hakuna chuki inayoweza kuibuka, na
uadui huamsha tu upendo.

Hakuna kutoa pumzi kwa vicheko
vilivyobaki nyuma, Au raha
zilizotawanywa kwenye upepo;
Hakuna kuangalia nyuma kwenye
tambarare za Sodoma; Hakuna kusikiliza
tena nyimbo za Babel; Hakuna machozi
kwa wimbo na tabasamu la Misri; Hakuna
kiu kwa Mto Nile wake unaotiririka.

"Nini ingawa tumechoka? Ni kidogo tu nasi
tutapumzika.
Hii moyo unaodunda na ubongo unaowaka
Hivi karibuni vitatulia na kupoa tena; Usiku
umepita nusu na asubuhi iko karibu—
Asubuhi ya anga lisilo na mawingu na safi.

Ni kidogo tu nasi tutafika
Kuelekea zawadi yetu, taji letu, makao yetu!
Mwaka mwingine, au zaidi, au pungufu,
Na tumevuka jangwani; Tumeimaliza kazi
ngumu, pumziko limeanza,
Mapigano yamepigwa, ushindi umepatikana!"

—H. Bonar

SOMO LA VII

UOKOZI NA UTUKUFU WA KANISA

Ukombozi wa Kanisa Uko Karibu—Uta kuwa Mwanzo wa Ukombozi kwa Wanadamu Wote—Tarehe Yake Inakadiriwa—Jinsi Watakatifu Watakavyookoka Mambo Yanayokuja Duniani—Jinsi na Lini Mungu Atamsaidia—Njia na Hali za Ukombozi Wake wa Mwisho—Ukombozi Kwanza wa Wale Waliolala katika Yesu
—Mabadiliko ya Watu Hai wa Kanisa—Je, Watauawa?—Wenye Heri ni Wafiwa Wanaofa katika Bwana Kuanzia Sasa.

"Tazameni juu, mkainue vichwa vyenu; kwa kuwa ukombozi wenu umekaribia." ***Luka 21:28***

KWA taa ya unabii tumefuatilia matukio ya ajabu ya "mavuno" hadi kufikia kilele chake katika wakati mkuu wa taabu; na, tunapokumbuka kwamba ndani ya kipindi hiki chenye matukio mengi ukombozi na kuu kuinuliwa kwa Kanisa vilivyoahidiwa vinatarajiwa, mambo makuu ya kuvutia kwa watakatifu sasa ni wakati, namna na mazingira ya ukombozi wao.

Bwana wetu alitufundisha kwamba mara tu tutakapoanza kuona matukio ya mavuno yakitimia, basi tunapaswa kutarajia utimizo wa haraka wa tumaini letu tukufu. Na, kwa hiyo, kadiri tunavyoona sasa ushahidi unaoongezeka wa ishara hizi, tunainua vichwa vyetu na kufurahi kwa tumaini la utukufu utakaofuata; maana asubuhi inakuja, ingawa lazima usiku mfupi na wa giza upite kwanza. Wala furaha hii si ya ubinafsi kwa asili yake; kwa maana ukombozi na kuinuliwa kwa Kanisa la Kristo utakuwa mwanzo wa ukombozi wa haraka kwa jamii yote, kutoka kwa udhalimu na ukandamizaji wa mtawala mkuu wa utumwa, Dhambi, kutoka kwa kivuli na maumivu ya magonjwa, na kutoka kwa gereza la kifo: "Kwa maana tunajua kwamba

[C228]
maumbile yote yanalemewa na kuteseka pamoja,...yakisubiri... *ukombozi* WA MWILI WETU"—"mwili wa Kristo" (***Warumi 8:22,23***); kwa sababu, kulingana na mpangilio wa Yehova, mpangilio mpya wa mambo hauwezi kuanzishwa hadi mtawala mkuu, Kristo aliye kamili, Kichwa na mwili, aje kwa mamlaka kamili.

Ni wazi kwamba ukombozi wa watakatifu lazima utokee hivi karibuni baada ya mwaka 1914, kwa kuwa ukombozi wa Israeli ya kimwili, kama tutakavyoona, umepangiwa kutokea wakati huo, na mataifa yenye hasira wakati huo yataamriwa kwa mamlaka wanyamaze, na yatalazimishwa kutambua nguvu za Mpakwa mafuta wa Yehova. Ni muda gani hasa baada ya 1914 wanachama wa mwisho walio hai wa mwili wa Kristo watatukuzwa, hatujaambiwa moja kwa moja; lakini kwa hakika haitakuwa hadi kazi yao katika mwili itakapokamilika; wala hatuwezi kudhani kwa msingi kwamba watadumu kwa muda mrefu baada ya kazi hiyo kukamilika. Tukiwa na mawazo haya mawili akilini, tunaweza kukadiria wakati wa ukombozi.

Ingawa kuna dalili zilizo wazi kwamba baadhi ya wanachama hai wa mwili watashuhudia kimbunga kikija na kushiriki katika baadhi ya taabu zitakazoleta, pia kuna dalili kwamba hakuna hata mmoja wao atakayepita kabisa ndani yake, wala hata mbali ndani yake. Maneno ya Bwana, "Kesheni, mpate kuhesabiwa *kuwa mstahiki kuokoka* yale yatakayotokea" (***Luka 21:36***), yanaonekana kuashiria hili. Na bado tunajua kwamba tayari tunapitia mwanzo wa taabu hizi (taabu zinazokumba Kanisa la jina tu zinazohusiana na majaribio yake), na kwamba tunanusurika, wakati wengi pande zote wanang'ang'ania makosa na kutoamini. Tunanusurika, si kwa kuondolewa mahali pa taabu, bali kwa kuungwa mkono, kuimarishwa na kulindwa katikati kabisa ya

[C229]

yote hayo kwa Neno la Bwana, ngao yetu na kifuniko chetu. (***Zab. 91:4***) Ingawa tunakiri kwamba kwa namna ileile baadhi ya viungo vya mwili wanaweza kubaki hadi mwisho kabisa wa wakati wa dhiki, na kupita katika yote, na bado *wakatoroka* dhiki yote ijayo, hata hivyo, tunaona ni wazi kwamba viungo vyote vya mwili vitakombolewa kikamilifu—vikainuliwa katika hali ya utukufu—kabla ya vipengele vikali zaidi vya dhiki kufika—baada ya mwili kukamilika na mlango kufungwa.

Tumeona dhoruba ikikusanyika kwa miaka mingi iliyopita: majeshi makuu yamekuwa yakikusanyika na kujiandaa kwa vita, na kila mwaka unaofuata hushuhudia hatua za haraka zaidi za maendeleo kuelekea mgogoro uliotabiriwa; hata hivyo, ingawa tunajua kwamba janga lisilo na kifani hivi karibuni lazima litupilie sheria na utaratibu wote katika shimo la fujo na mkanganyiko, hatuogopi; kwa maana "Mungu ni kimbilio letu na nguvu yetu, msaada wa hakika wakati wa shida. Hivyo basi hatogopi, ingawa dunia [mpangilio wa sasa wa jamii] itasogezwa [kutetemeka na kuvurugika], na ingawa milima [falme] itabebwa katikati ya bahari [watu wasio na sheria na wasiosimuliwa]; ingawa maji yake yatunguruma na kutikisika [kwa mabishano ya makundi yanayopingana]; ingawa milima [falme] itatikisika [itayumba kwa hofu na wasiwasi] kwa mawimbi [nguvu inayotishia na inayoinuka] yake." ***Zab. 46:1-3***

"Kuna mto [Neno la Mungu, chemchemi ya kweli na neema], ambao mitiririko yake itafurahisha mji wa Mungu [Ufalme wa Mungu, Kanisa—hata katika hali yake ya sasa ya mwanzo, kabla ya kuinuliwa kwake kwa mamlaka na utukufu], mahali patakatifu pa hema za Aliye Juu Za Wote [hekalu—Kanisa ambalo Aliye Juu Za Wote hupenda kukaa]. Mungu yu ndani yake; haitayumba; Mungu ataisaidia." ***Zab. 46:4,5***

Kwa sasa tunatambua msaada huu ulioahidiwa, kwa kadiri kamili ya mahitaji yetu ya sasa, kwa kuchukuliwa

[C230]
katika imani ya Baba yetu wa mbinguni, tukifahamishwa mipango yake na kuhakikishiwa neema yake na msaada wake wa kututegemeza, na hata kufanywa washirika wake katika kazi. Msaada huu tutaupata kikamilifu hadi mwisho wa safari yetu; na kisha tutasaidiwa zaidi kwa "kubadilishwa" kwenda katika hali ya juu zaidi tuliyoitwa, na ambayo tunaielekea kwa bidii.

Ingawa tunaweza kuwa na uhakika kwamba "mabadiliko" haya ya wanachama wa mwisho walio hai wa mwili wa Kristo hayatatokea hadi kazi iliyowekwa kwao katika mwili itakapokamilika, tumejulishwa, kama ilivyoonyeshwa katika sura iliyotangulia, kwamba hivi karibuni kazi yetu itakatizwa—kwa hatua mwanzoni, na kisha kikamilifu na hatimaye, wakati "usiku unapofika, ambapo hakuna mtu anayeweza kufanya kazi." (***Yohana 9:4***) Na giza la "usiku" huo litaondolewa tu na mapambazuko ya Milenia. Kazi yetu itakapokamilika, na usiku huo utakapotuzunguka, tunaweza kutarajia si tu kuona mawingu ya dhoruba yakizidi kuwa meusi, bali pia kusikia na kuhisi "upepo" unaoinuka ambao utaishia kwa kimbunga kikuu cha tamaa za kibinadamu—kimbunga cha taabu. Basi, tukishamaliza kazi yetu tuliyopangiwa, itakuwa ni jukumu letu "kusimama", kwa subira, hadi "mabadiliko" yetu yaje. ***Efe. 6:13***

Ni kwa muda gani Bwana atakayeruhusu watakatifu wake kusimama katika utulivu uliolazimishwa kadiri kazi yake inavyohusika, hatujui, lakini pengine ni kwa muda wa kutosha tu kuruhusu imani na uvumilivu kufanya kazi yao kamilifu. Hapa sifa hizi zitakuwa zimekua kikamilifu, zikijaribiwa na kudhihirishwa. Jaribio hili la uvumilivu litakuwa mtihani wa mwisho wa Kanisa. Kisha "Mungu atamsaidia, alfajiri ya [asubuhi yake]" (***Zab. 46:5***, tafsiri *ya Leeser*)—si asubuhi itakayoamka duniani kwa mwangaza wa kuinuka kwake pamoja na Bwana wake kama jua la haki, bali katika kuamka kwa asubuhi *yake* ambapo atabadilishwa kuwa na asili na mfano wa Bwana wake. Asubuhi *yake* inapaswa kutangulia asubuhi ya Milenia.

[C231]

Kwamba usiku huu wa giza tayari unakaribia, tunatambua si tu kutokana na Maandiko, bali pia kutokana na ishara mbaya za nyakati; na hatima ya Kanisa wakati huo, kadiri ya safari yake ya kibinadamu, inaonekana imechorwa katika kurasa za mwisho za maisha ya Eliya na Yohana Mbatizaji, ambazo tayari zimetajwa.* Kukatiwa kichwa kwa mmoja, na dhoruba ya upepo na gari la moto lililomchukua mwingine, huenda zinaashiria ghasia kwa wanachama wa mwisho wa mwili wa Kristo. Hata hivyo, Sioni haipaswi kuogopa; kwa maana Mungu yu kati yake, naye atamsaidia. Utakatifu wake ni hadi kufa, na haki yake ni kuthibitisha uaminifu wake: "Mwanafunzi si mkuu kuliko bwana wake, wala mtumwa si mkuu kuliko bwana wake. Inatosha kwa mwanafunzi kuwa *kama* bwana wake, na mtumwa *kama* bwana wake." ***Mathayo 10:24,25***

Pengine itakuwa katika jitihada za kujihifadhi kwa upande wa "Babeli Mkuu"—"Ukristo"—anapoona mamlaka yake katika siasa, upadri na dhana za kishirikina vikipungua, ndipo kazi ya kueneza ukweli itakapositishwa kwa kuwa inadhuru mfumo wake. Na pengine katika wakati huu, darasa la Eliya, likiendelea kutangaza ukweli hadi mwisho, litateswa, litaingia katika utukufu na kuokolewa kutoka kwa vipengele vikali zaidi vya wakati mkuu wa taabu unaokuja—hasa katika wakati wa mgogoro mkuu wakati wanadamu waanza kuhisi kwamba hatua za kukata tamaa lazima zichukuliwe ili kuimarisha muundo unaoyumba wa Ukristo.

Ingawa wakati kamili wa ukombozi au "mabadiliko" ya wanachama wa mwisho wa mwili wa Kristo haujatajwa, *wakati wa takriban* bado unaonekana wazi, kwani *ni muda mfupi baada ya "mlango" kufungwa* (***Mathayo 25:10***); baada ya kweli, ambayo Babeli sasa anaanza kuiona kama adui wake, na kama iliyokusudiwa kutimiza uharibifu wake, itakapokuwa imejulikana na kuenezwa zaidi; baada ya "

---

*Juz. II, kurasa 260-263.

[C232]

"Heri" kwa kiasi kikubwa imefuta kimbilio la uongo; na baada ya chuki dhidi ya ukweli, ambayo sasa inawaka taratibu na kutishia, kuchochewa na hayo kuanzisha upinzani mkali na wa jumla kiasi cha kusitisha kabisa maendeleo zaidi ya kazi kuu ambayo watakatifu wamejihusisha nayo. Na Mungu ataruhusu hili mara tu watakatifu wote waliochaguliwa watakapokuwa "wamefungwa muhuri." Lakini, bila kujali shida au maafa yanayoonekana yanayoweza kuwakabili watakatifu wakiwa bado katika mwili, na kusitisha kazi ambayo ni chakula na kinywaji chao kuifanya, tufarijike tukikumbuka kwamba hakuna kitu kinachoweza kututokea bila Baba yetu kujua na kuruhusu, na kwamba katika kila mtihani wa imani na uvumilivu neema yake itatosha kwa wale wanaomkalia, na ambao Neno lake linaishi ndani yao. Tuchunguze yaliyo nyuma ya pazia, na tuweke jicho la imani likiangalia tuzo ya wito wetu mkuu, ambayo Mungu ameihifadhi kwa ajili ya wale wanaompenda—kwa ajili ya walioitwa, watiifu, na wateule kulingana na kusudi lake. ***Ufu. 17:14***; ***Rum. 8:28***

Ingawa tunaweza hivyo kwa busara na kulingana na Maandiko kukadiria wakati na mazingira ya ukombozi kamili wa Kanisa, *namna* ya utukuzwaji wake inakuwa suala la kuvutia zaidi. Na tena tunarudi kwa maneno ya kimungu ili kuuliza.

Kwanza, Paulo anatangaza, "*Sote* lazima tuweze kubadilika [walio hai si kwa kiwango kidogo kuliko watakatifu waliokufa]: uharibikaji huu lazima uvae kutoharibika, na ufao huu lazima uvae kutufa; kwa maana mwili na damu hawawezi kurithi Ufalme wa Mungu, wala uharibikaji haurithi kutoharibika." Na "mabadiliko" haya kutoka kwa ufaaji hadi kutufa, anatuhakikishia, hayatatimuliwa kwa maendeleo ya taratibu, bali yatakuwa ya ghafla—"katika punde, kwa kupepesa kwa jicho," chini ya mlio wa "tarumbeta ya mwisho"—ambayo tayari inalia.* ***1 Kor. 15:53,50,52***

---

*Tazama Jil. II, Sura v.

[C233]

Zaidi ya hayo, utaratibu utazingatiwa: wengine watatukuzwa au "kubadilishwa" kwanza, na wengine baadaye. Kifo cha watakatifu wake ni cha thamani machoni pa Bwana (***Zab. 116:15***): na ingawa wengi wao wamelala kwa muda mrefu, hakuna aliyesahaulika. Majina yao yameandikwa mbinguni kama washiriki waliokubalika wa Kanisa la Wazaliwa wa Kwanza. Na Mtume anatangaza kwamba walio hai, waliotokewa hadi kufika kwa Bwana, kwa vyovyote vile hawatawapita wale waliolala. (***1 Wathesalonike 4:15***) Wale waliolala katika Yesu hawahitaji kusubiri wakiwa usingizini hadi wale walio hai watimize wajibu wao, bali huamshwa mara moja, kama mojawapo ya matendo ya kwanza ya Bwana atakapochukua uweza wake mkuu. Na hivyo basi, wale washiriki wa Kristo waliolala watapewa heshima ya kwanza kuingia katika utukufu.

Tarehe kamili ya kuamka kwa watakatifu walioko usingizini haijaelezwa moja kwa moja, lakini inaweza kueleweka wazi kutoka kwa mfano wa Bwana wetu wa kijana mkuu. Baada ya kupokea ufalme na kurudi, kazi ya kwanza ya kijana mkuu (aliye mwakilishi wa Bwana wetu Yesu) ilikuwa ni kufanya hesabu na watumishi (Kanisa lake) ambao shamba lake la mizabibu lilikuwa limewekwa mikononi mwao wakati wa kutokuwepo kwake, na kuwapa thawabu wale waliokuwa waaminifu. Na kwa kuwa Mtume anatuhabarisha kwamba wafu katika Kristo watahesabiwa kwanza, tunaweza kuhitimisha kwa busara kwamba utoaji wa thawabu kwa hawa ulitokea mara tu Bwana wetu, baada ya kurudi kwake, alipochukua mamlaka yake makuu.

Kujifunza tarehe ambayo Bwana wetu alianza kutumia mamlaka yake kungekuwa ni kugundua wakati ambapo watakatifu wake waliokuwa wamelala walifufuliwa kwa uzima na utukufu. Na kufanya hivi ni kurudia tu kuikumbuka ulinganifu wa enzi za Kiyahudi na za Injili. Tukitazama nyuma kwenye mfano, tunaona kwamba katika majira ya machipuo ya mwaka 33 B.K., miaka mitatu na nusu baada ya kuanza kwa mavuno ya Kiyahudi (mwaka 29 B.K.), Bwana wetu kwa njia ya mfano alijichukulia mamlaka yake na kutumia mamlaka ya kifalme.

[C234]

(Tazama ***Mathayo 21:5-15***.) Na ni wazi kwamba lengo pekee la kitendo hicho lilikuwa ni kuashiria wakati sawa katika mavuno haya, ambapo kwa kweli angechukua cheo cha ufalme, mamlaka, n.k.; yaani, katika majira ya machipuo ya 1878, miaka mitatu na nusu baada ya kuja kwake mara ya pili mwanzoni mwa kipindi cha mavuno, katika majira ya vuli ya 1874. Kwa kuwa mwaka wa 1878 ulionyeshwa hivyo kama tarehe ambayo Bwana alianza kuchukua nguvu zake kuu, ni busara kuhitimisha kwamba hapo ndipo uanzishwaji wa Ufalme wake ulianza, hatua ya kwanza yake ikiwa ni ukombozi wa mwili wake, yaani Kanisa, ambalo miongoni mwake wanachama wanaolala ndio watakaopewa kipaumbele.

Na kwa kuwa ufufuo wa Kanisa lazima utokee wakati fulani katika kipindi hiki cha "mwisho" au "mavuno" (***Ufunuo 11:18***), tunashikilia kuwa ni hitimisho lenye mantiki kabisa, na linaloendana kikamilifu na mpango wote wa Bwana, kwamba katika majira ya kuchipua ya mwaka 1878 mitume watakatifu wote na "washindi" wengine wa enzi ya Injili waliokufa katika Yesu waliinuliwa kuwa viumbe wa kiroho, kama Bwana na Mwokozi wao. Na kwa hivyo, tunapohitimisha kwamba ufufuo wao sasa ni ukweli uliotimia, na hivyo basi kwamba wao pamoja na Bwana wako duniani, ukweli kwamba hatuwaoni si kizuizi kwa imani tunapokumbuka kwamba, kama Bwana wao, sasa ni viumbe wa kiroho, na, kama yeye, hawaonekani kwa wanadamu. Ukweli kwamba hawaonekani, kwamba makaburi hayakupatikana yamefunguliwa na kuwa matupu, na kwamba hakuna aliyeonekana akitoka kwenye makaburi, si pingamizi kwa wale ambao wamejifunza kutarajia nini—kwa wale wanaotambua kwamba Bwana wetu aliyefufuka hakiacha tundu lolote kwenye kuta za chumba alichoingia na kutoka huku milango ikiwa imefungwa; wanaokumbuka kwamba hakuna aliyemwona Mwokozi aliyesimama isipokuwa wachache, ambao aliwajionyesha kwa namna ya kipekee na ya miujiza, ili wawe mashahidi wa ufufuo wake; wanaokumbuka kwamba alijitokeza katika miili tofauti ya nyama ili kuwazuia mashahidi hawa kudhani kwamba bado alikuwa mwili au kwamba yoyote ya miili waliyoiwona ilikuwa yake

mwili wa kiroho, mtukufu. Kama mnavyokumbuka kwamba ni Sauli wa Tarsusi pekee aliyeona mwili wa kiroho wa Kristo, na hilo kwa muujiza, wakati wengine waliokuwa karibu hawakuliona, na kisha kwa gharama ya uwezo wake wa kuona, ataona kwa urahisi kwamba kutowaona watakatifu waliofufuka kwa macho yao ya kawaida si pingamizi zaidi kwa ukweli wa ufufuo wao kuliko kwamba hawajamwona Bwana wakati huu wa mavuno, na hawajawahi kuwaona malaika, ambao, katika enzi yote ya Injili, wamekuwa "roho watumishi, waliotumwa kuhudumia wale watakaokuwa warithi wa wokovu."*

Imani yetu kwamba Ufalme ulianza *kuanzishwa*, au kupewa mamlaka, mnamo Aprili, 1878, ikumbukwe, inategemea msingi uleule kabisa kama imani yetu kwamba Bwana alifika mnamo Oktoba, 1874, na kwamba mavuno yalianza wakati huo. Huko "mlimani [ufalme] wa nyumba ya Bwana," yaani Kanisa, ulianza "kuinuliwa juu ya milima [mafalme] ya dunia, na huko kazi ya kuhukumu "Babeli," Ukristo, na mataifa yote ya ulimwengu wote, ilianza, kama maandalizi ya kuangushwa kwao kabisa.

Wala haiko kinyume na wazo hili kwamba wengi wa Kanisa wameinuliwa, wakati wachache wa wanachama wa mwisho wa ukuhani huo wa kifalme bado "wanaishi na kubaki"; kwa maana, kama tulivyoona, Mtume alitabiri mpangilio huu hasa. Kuwa miongoni mwa wale wanaobaki si aibu; na kuwa wa mwisho kabisa kati ya wale "watakaobadilishwa" haitakuwa ni kashfa. Maandiko kadhaa yanaonyesha kwamba kuna kazi maalum kwa ajili ya wanachama wa mwisho wa mwili wa kufanya upande huu wa pazia, ambayo ni muhimu na ni sehemu ya msingi ya kazi ya Ufalme kama ile ya wanachama waliotukuzwa upande wa pili wa pazia. Wakati Kichwa kilichotukuzwa na wanachama hao wa mwili walio upande wa pili wa pazia wana usimamizi kamili wa mabadiliko makuu yanayoendelea sasa na yaliyo karibu kutokea

---

*Tazama Juz. II, Sura v.

[C236]

kuanzishwa duniani, wale wenzake waliobaki katika mwili ndio wasimamizi wa Ufalme katika kuchapisha, kwa neno, kwa kalamu, kwa vitabu na kwa vipeperushi, "habari njema za furaha kuu ambazo zitakuwa kwa watu wote." Wanaiambia ulimwengu habari njema zilizobarikiwa za mpango wa neema wa Mungu wa enzi zote, na kwamba wakati umewakaribia kwa ajili ya utimilifu wa utukufu wa mpango huo; na wanaelekeza, si tu kwa wakati mkuu wa taabu unaokaribia, bali pia kwa baraka zitakazofuata kama matokeo ya kuanzishwa kwa Ufalme wa Mungu duniani. Kazi kuu na muhimu, basi, imewekwa kwa wanachama waliosalia: hakika ni kazi ya Ufalme, na pia inafuatana na furaha na baraka za Ufalme. Ingawa bado wako katika mwili na wakiendelea na kazi yao waliyoteuliwa kwa kujidhabihu, na licha ya upinzani mwingi, hawa tayari wanaingia katika furaha za Bwana wao—furaha za kuthamini kikamilifu mpango wa kimungu na heshima ya kutekeleza mpango huo, na, kwa kushirikiana na Bwana na Mwokozi wao, ya kutoa uzima wa milele na baraka kwa familia zote za dunia.

Hawa pamoja na ujumbe wao wanaonyeshwa waziwazi na nabii ***Isaya (52:7)*** kama "miguu" au viungo vya mwisho vya mwili wa Kristo katika mwili, anaposema: "Jinsi *miguu ya* yule anayeleta habari njema juu ya milima [falme] ilivyo mizuri, anayetoa habari ya wokovu [utoaji ukombozi]; anayesema kwa Sayuni, Mungu wako *ametawala*. [Ufalme wa Kristo, ambao utaleta *ukombozi*, kwanza kwa Sayuni, na hatimaye kwa viumbe vyote vinavyo kwinja, umeanza.] Walinzi wako watainua sauti; kwa sauti moja wataimba; maana wataona [waziwazi] uso kwa uso, Bwana apokurudi Sayuni."

Miguu maskini, iliyopondwa, ambayo sasa inadharauliwa na wanadamu, hakuna mwingine isipokuwa ninyi wenyewe wanaoithamini kikamilifu haki zenu. Hakuna wengine wanaoweza kuthamini furaha mliyonayo katika kutangaza ukweli wa sasa, katika kumwambia Sayuni kwamba wakati umewadia kwa ajili ya kuwekwa kwa , , , , Ufalme wa , na katika , ikitangaza kwamba

[C237]

Utawala wa haki wa Immanuel, ambao hivi karibuni utaanzishwa, utabariki familia zote za dunia. Lakini, ingawa wanadharauwa na wanadamu, "miguu" ya Kristo na utume wao wa sasa wanathaminiwa sana upande wa pili wa pazia na wanachama wenzake waliotukuzwa wa mwili na na Kichwa chao mkuu, ambaye yuko tayari kuwatambua watiifu hao mbele ya Baba yake na wajumbe wake wote watakatifu.

Utume wa miguu, ambao si sehemu isiyo na maana ya kazi ya Ufalme, utatimizwa. Ingawa ujumbe wao unachukiwa na kudharauliwa na umma na wanadharauwa na ulimwengu kama wapumbavu (kwa ajili ya Kristo)—kama watumishi wake wote *watiifu* walivyokuwa katika enzi yote ya Injili—bado, kabla wao wote "hawajabadilishwa" na kuungana na wanachama waliotukuzwa ng'ambo ya pazia, wao, kama wawakilishi wa Ufalme, watakuwa wameacha nyaraka za Ufalme huo na kazi yake ya sasa na ya baadaye ambazo zitakuwa taarifa ya thamani zaidi kwa ulimwengu na kwa watoto wa Mungu wasioendelezwa na waliotumika vibaya ambao, ingawa walijitolea kwa Mungu, watakuwa wameshindwa kukimbia ili kupata zawadi ya wito wetu mkuu.

Na isisahaulike kwamba wote walio wa "miguu" watakuwa wamejishughulisha na kutangaza habari hizi *njema* na kumwambia Sioni, "Mungu wako *anatawala*!"—Ufalme wa Kristo umeanza! Na wote walio walinzi wa kweli wanaweza kwa wakati huu kuona waziwazi, kama mtu mmoja, na wanaweza pamoja kuimba kwa upatanifu wimbo mpya wa Musa na Mwana-Kondoo—wimbo wa Urejeshaji, uliofundishwa waziwazi, si tu katika torati ya Musa, ambayo ilikuwa "kivuli cha mambo mema yajayo," bali pia katika mafunuo yaliyo wazi zaidi ya Mwana-Kondoo wa Mungu yaliyomo katika maandiko ya Agano Jipya—wakisema, "Njia zako ni haki na kweli." "Mataifa yote yataleta sadaka, na kukuabudu." ***Ufu. 15:3,4***

Mmoja baada ya mwingine darasa la "miguu" litapita kutoka katika hali ya sasa, ambapo, ingawa mara nyingi wako wachovu na wamejeruhiwa, daima hufurahi, kwenda upande mwingine wa pazia;

[C238]

"*wakibadilishwa*" kwa ghafla, kwa pigo la jicho, kutoka katika ufao hadi kutokufa, kutoka katika udhaifu hadi nguvu, kutoka katika aibu hadi utukufu, kutoka katika hali za kibinadamu hadi za kimungu, kutoka katika miili ya wanyama hadi miili ya kiroho. *Kazi* yao haitaisha kwa mabadiliko haya; kwani wote watakaohesabiwa kuwa wamestahili mabadiliko hayo ya utukufu watakuwa tayari wameajiriwa katika huduma ya Ufalme upande huu wa pazia: ni uchovu tu, kipengele cha kazi, kitakachoisha kwa mabadiliko hayo—"Watawahi kupumzika kutokana na *kazi* zao, lakini *kazi* zao *zinaendelea kuishi*." ***Ufu. 14:13***

"Mabadiliko" kwa wanachama hawa wa "miguu" yatawafikisha katika ushirika uleule na utukufu na nguvu ambayo tayari wameingia wanachama waliolala: watachukuliwa kutoka kwa hali za kidunia ili waungane "pamoja" "na Bwana *hewani*" — katika utawala wa kiroho wa ulimwengu. Kama ilivyoonyeshwa tayari,* "hewa" inayotajwa hapa inawakilisha *utawala* au nguvu *ya kiroho*. Shetani kwa muda mrefu ameshika cheo cha "mfalme wa mamlaka ya angani" (***Efe. 2:2***), na amewatumia kwa ajili ya washirika wake na watawala wenzake ndani yake wengi wa watu wakubwa wa Babeli, ambao, chini ya makosa yake ya kupofusha, kwa kweli wanafikiri wanamtumikia Mungu. Lakini kwa wakati ufaao "mfalme wa anga" wa sasa atafungwa, na hatadanganya tena; na mbingu za sasa, mfumo mkuu wa Mpinga Kristo, "zitatoweka kwa kelele kubwa," wakati mfalme mpya wa anga, mtawala wa kweli wa kiroho, Kristo Yesu, atachukua mamlaka na kuanzisha "mbingu mpya," akiunganisha naye katika mamlaka haya ya "anga" bibi harusi wake, "washindi" wa enzi ya Injili. Hivyo basi "mbinguni mpya" zitaingia mahali pa mamlaka ya sasa ya "hewa".

Lakini wote wapaswa kufa? wote wa "miguu" watakaokuwa hai na kubaki hadi kuwepo kwa Bwana? Ndiyo; wote walijitolea—"hata kufa"; na kwa hawa ni

---

*Juz. I, ukurasa wa 318.

[C239]

Imeandikwa wazi kwamba wote lazima wafae. Hakuna maandiko yanayopingana na wazo hili. Mungu anatangaza kupitia Nabii—"Nimesema, Ninyi ni miungu [wenye nguvu]! Ninyi nyote *ni wana* wa Aliye Juu [Mungu]! Hata ninyi NYOTE MTAFA *KAMA WANAUME*, na mtaanguka kama mmoja wa wakuu." ***Zaburi 82:6***

Neno lililotafsiriwa hapa kama "wakuu" linamaanisha viongozi au wakuu. Adamu na Bwana wetu Yesu ndio wakuu wawili wanaorejelewa. Wote wawili walikufa, lakini kwa sababu tofauti: Adamu kwa dhambi yake mwenyewe, Kristo kama dhabihu ya hiari kwa dhambi za ulimwengu. Na Kanisa lote la Kristo, lililohesabiwa haki kwa imani katika dhabihu yake, *linahesabiwa* kuwa limeachiliwa kutoka kwa dhambi ya Adamu, na pia kutoka kwa adhabu ya kifo iliyofungamana na dhambi hiyo, ili wapate kushiriki na Kristo kama washirika wa dhabihu. Ni kwa jinsi hiyo ya kuwa washirika wa dhabihu pamoja na Kristo ndivyo kifo cha watakatifu kinavyothaminiwa na Mungu. (***Zab. 116:15***) Watu wengine wa mwili wa Kristo, wanapokufa, wanatambuliwa kama "waliokufa pamoja na Kristo," "waliofanywa kufanana na *kifo chake*." Wanakufa kama mmoja wa wakuu—si kama wa kwanza, bali kama Adamu wa pili, kama viungo vya mwili wa Kristo, wakijaza yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo. ***Kol. 1:24***

Kwamba neno "miungu," wenye nguvu, katika kifungu hiki linatumika kwa Wana wote wa Mungu Aliye Juu Zaidi, ambao watakuwa warithi-wenza na Kristo Yesu, mrithi wa vitu vyote, linaonyeshwa waziwazi kwa jinsi Bwana wetu alivyolirejelea. ***Yohana 10:34-36***

"Nyote *mtakufa* kama wanadamu"; lakini, "tazama, nawaambieni siri: *hatutalala sote*." Kufa ni jambo moja, "kulala" au kubaki bila fahamu, amekufa, ni jambo jingine kabisa. Basi, ushuhuda wa Mungu ni kwamba watakatifu wote lazima waweze kufa, lakini si wote watakaolala. Bwana wetu alikufa, na kisha alilala hadi siku ya tatu, wakati Baba alipomfufua. Paulo na mitume wengine walikufa, na hivyo "wakaanguka usingizini," kupumzika kutokana na kazi na uchovu, "kulala katika Yesu," na kusubiri ufufuo ulioahidiwa na sehemu katika Ufalme wakati wa Bwana

[C240]

kuja kwa pili. Kwa hiyo, wakati wa kuanzishwa kwa Ufalme ulipofika, wakati wao wa kuamka kutoka kwa usingizi wa kifo ulikuwa umefika. Kwa nini kusubiri na usingizi wao uendelee *baada* ya Bwana kuwepo na wakati wa Ufalme wake kufika? Hakuna sababu yoyote ya hilo; na kwa hiyo, tunaamini kwamba hawalali tena, bali sasa wamefufuka, na wako pamoja na Bwana wao na kama yeye. Na kama kuendelea kwao katika usingizi wa kifo hakuhitajiki tena, vivyo hivyo si lazima kwamba watakatifu wowote wanaokufa sasa katika huu wakati wa *uwepo* wa Bwana na kuanzishwa kwa Ufalme wake "walale" au *wasubiri katika kifo* kwa ajili ya ufufuo wakati fulani siku zijazo. La, Mungu asifiwe! Mtoaji wa Uzima yupo; na, tangu mwaka 1878, alipochukua nguvu zake kuu na kuanza kutumia mamlaka yake, hakuna hata mmoja wa viungo vyake anayehitaji kulala. Hivyo basi, kwa wote "wa miguu" wanaokufa tangu tarehe hiyo, wakati wa kifo ndio wakati wa mabadiliko. Wanakufa kama wanadamu na kama wanadamu, lakini *katika wakati uleule* wanageuzwa kuwa kama Bwana wao, viumbe wa roho wenye utukufu. Wanakusanywa kutoka kwa hali za kidunia, ili kuwa daima na Bwana—"angani"—katika nguvu na utukufu wa Ufalme.

Ilikuwa baada ya Bwana wetu kutimiza dhabihu ya asili yake ya kibinadamu na kufufuliwa kutoka kwa wafu, akibadilishwa kuwa kiumbe wa kiroho, ndipo alipotangaza, "Mamlaka yote mbinguni na juu ya nchi yamenipewa." (***Mathayo 28:18***) Na si mpaka wanachama wote wa Kristo wafuate mfano wa Kichwa, na kukamilisha dhabihu katika kifo, ndipo Kristo atakapokuwa kamili na mwenye mamlaka kamili kwa ajili ya kazi kuu inayofuata ya kurejesha vitu vyote.

Kwa kuzingatia mambo haya, ni jinsi gani kauli hii iliyojaa maana, "Wenye heri wafu waliokufa katika Bwana *tangu sasa*; naam, asema Roho, wapumzike katika kazi zao, lakini kazi zao zinafuata pamoja nao." (***Ufunuo 14:13***) Hakuna mahali popote katika Maandiko ambapo kifo kinaonyeshwa kwa namna yoyote kuwa baraka, isipokuwa katika mfano huu mmoja; na hapa ni hasa

[C241]

imepunguzwa na kufanywa iwe ya kutumika kwa wakati fulani maalum*

—"kuanzia sasa." Na hata wakati huo, zingatia, baraka ni kwa ajili ya kundi maalum tu—"*wafu* wanaokufa." Msemo huu haupaswi kuchukuliwa kama kosa, bali kama maelezo yaliyo makini na yenye nguvu ya kundi dogo ambalo kwao kifo kitakuwa baraka. Kundi hili linaunda "miguu Yake." Na, kama ilivyoonyeshwa tayari, kila mwili wa mwili wa Kristo lazima akamilishe dhabihu yake katika kifo halisi.

Hawa pekee ndio *wafu* wanaokufa. Wanahesabiwa na Mungu kuwa tayari wamekufa, na wanahimizwa nao wajihesabie vivyo hivyo: "Jihesabieni ninyi wenyewe kuwa *mmekufa* kabisa kwa dhambi." Hakuna wafu wengine wanaoweza kusemwa kuwa wanakufa isipokuwa kundi hili la wafu, ambao lazima wakamilishe mbio zao za kafara katika kifo halisi.

Hivyo basi Mungu atamsaidia Sayuni katika mapambazuko ya asubuhi yake

—katika asubuhi ya siku ya milele ya ushindi wa Kristo. Hivyo, tayari anamsaidia. Mmoja baada ya mwingine, bila ulimwengu kutambua, watakatifu sasa wanabadilishwa, na wanaungana na kundi la Kanisa ushindi; na wale wanaobaki hadi mwisho wanatangaza injili ya milele hadi mlango utakapofungwa na fursa zote za kufanya kazi zitakapokwisha. Ndipo watakap "*kusimama*" katika imani na uvumilivu na kusubiri mabadiliko yao wakikubali ukombozi kwa furaha kupitia chombo chochote ambacho Mungu atafurahi kuruhusu utimizaji wake.

Hivyo basi wataokolewa kutoka kwa kimbunga hicho kikubwa cha taabu kitakachofuata kuondoka kwao, na pia watahifadhiwa katika sehemu ya mwanzo ya vita ambayo *maelfu* wataanguka katika kutoamini, na kushindwa na magonjwa mbalimbali ya makosa, kwa yule atakayesimama. ***Zab. 91:7***

---

*Tutakapochunguza, katika toleo lijalo, maono ya ajabu ya Mwongozaji, itaonekana wazi kwamba wakati unaoashiriwa hapa na neno "*kuanzia sasa*," kama unavyoashiriwa na matukio, unaendana kwa karibu sana na mwaka 1878 kama ilivyoonyeshwa na unabii uliotajwa hapa.

[C242]

Kadiri wakati wa taabu unavyokaribia, ni lazima basi tutegemee kwamba Kanisa la kweli katika hali yake ya sasa, wa tabaka la Eliya, la Yohana, watapungua kwa ushawishi na idadi, wakati Kristo katika ushindi na utukufu, mwili uleule upande wa pili wa pazia, ataongezeka, kama Yohana alivyoashiria kitabiri. ***Yohana 3:30***

Muda Mfupi

"Muda mfupi, mapigano yetu yataisha; Muda
mfupi, machozi yetu yatafutwa;
Muda mfupi, nguvu ya Yehova
Itageuza giza letu kuwa mchana mwangaza wa mbinguni.

"Muda mfupi, hofu zinazotuzunguka mara nyingi
zitakuwa kumbukumbu za zamani;
Muda mfupi, upendo uliotutafuta na kutupata Utabadilisha
kilio chetu kuwa wimbo wa furaha wa mbinguni.

"Muda mfupi! Daima unakaribia—Mwangaza
unaong'aa wa siku ile ya utukufu.
Mwokozi aliye barikiwa, fanya maono ya roho zetu
yawe wazi zaidi, Na tuongoze, Ee! tuongoze katika
njia inayong'aa.

"Muda mfupi, ee matarajio yaliyebarikiwa!
Kwa nguvu ya kukimbia kwa uvumilivu, Ee Bwana, tunalia.
Mioyo yetu inaruka kwa hamu ya matarajio:
Umoja wetu na Mchumba unakaribia.

[C243]

SOMO LA NANE

UREJESHO WA ISRAELI

Urejeshaji wa Israeli katika Palestina, ni Tukio Linalotarajiwa Ndani ya Kipindi Hiki cha Mavuno—Jinsi Gani, na kwa Kiasi Gani, na na Kundi Gani, Tunapaswa Kutarajia Urejeshaji Huu—Tarehe ya Kuanzia Kwake, na Ushahidi wa Maendeleo Yake Halisi Tangu Wakati Huo—Kwa Nini Baraka za Milenia, Iliyokusudiwa kwa Wanadamu Wote, Itawafikia na Kuwahuisha Wayahudi Kwanza—Uhuishaji wa Matumaini ya Kiyahudi—Maoni ya Waandishi Wakuu wa Kiyahudi na Wapagani—Ulinganifu wa Haya na Unabii—Upofu wa Israeli Kuhusu Kristo Tayari Unageuka—Upanaji na Mwendo wa Harakati—Mungu Atawaasaidia.

"Siku hiyo nitaondoa hema la Daudi lililoporomoka, nami nitatengeneza mapengo yake; nami nitasimamisha magofu yake, nami nitaijenga kama siku za zamani. Nami nitarudisha utumwani wa watu wangu Israeli, nao watajenga miji iliyoharibiwa na kuishi humo; nao watapanda mashamba ya mizabibu na kunywa mvinyo wake; nao watatengeneza bustani, na kula matunda yake. Nami nitawapanda katika nchi yao, wala hawatoondolewa tena katika nchi niliowapa, asema Bwana, Mungu wako." ***Amosi 9:11,14,15***

MONGONI mwa masalia ya kale yaliyofika hadi siku zetu, hakuna kitu kingine cha kuvutia sana kama Watu wa Kiyahudi. Watafiti wa maarifa ya kale wamehoji bila kuchoka kila kitu kisicho na uhai ambacho kingeweza kutoa hata chembe ndogo ya taarifa za kihistoria au kisayansi. Monumenti, madhabahu, makaburi, masalia ya majengo ya umma na ya kibinafsi, michoro, sanamu, maandishi ya hieroglyphics na lugha zilizokufa vyote vimetumiwa; na wengine hata wamejitahidi kwa subira kugundua mstari wa ukweli halisi ambao huenda ulihamasisha hadithi nyingi za kubuni, ngano, nyimbo, n.k., ambazo zimeendelea kuenezwa kwa karne nyingi, ili kujifunza yote yale

[C244]
inawezekana kujua kuhusu asili, historia na hatima ya mwanadamu. Lakini kielelezo cha zamani kinachovutia zaidi, na ambacho historia yake inaweza kufasiriwa na kueleweka kwa urahisi zaidi ni watu wa Kiyahudi. Kwao tuna kumbukumbu ya kale yenye thamani isiyokadiriwa, ambayo imerekodiwa, kwa herufi zilizo wazi na zinazosomeka, asili, maendeleo na hatima ya mwisho ya kizazi chote cha binadamu—shahidi hai na mwenye akili wa utekelezaji wa taratibu wa kusudi la ajabu katika masuala ya kibinadamu, kwa kufuata kabisa utabiri wa manabii na watabiri wao walioongozwa na Mungu.

Kama watu, wamepambwa kuwa wa kipekee na wa ajabu na kila tukio la historia yao na kwa imani yao ya kidini ya pamoja, na pia kwa kila kipengele cha tabia yao ya kitaifa, na hata kwa umbo la nyuso zao na mwenendo na desturi zao. Tabia za kitaifa za karne nyingi zilizopita bado zinaonekana, hata katika upendo wao kwa kitunguu saumu, vitunguu na kitunguu maji vya Misri, na ugumu wao wa shingo. Kama watu, kwa kweli walikuwa na faida nyingi kwa kila njia, kwa kupewa kwao maneno ya Mungu, wakakuza miongoni mwao washairi, wanasheria, wanasiasa na wanafalsafa, na kuwainua hatua kwa hatua kutoka kuwa taifa la watumwa hadi kuwa—kama wakati wa Suleimani, kilele cha utukufu wao—watu walio heshimiwa na kutukuzwa miongoni mwa mataifa, wakivutia mshangao na sifa ya ulimwengu. ***Warumi 3:1,2***; ***1 Wafalme 4:30-34; 10:1-29***

Kwamba kuanzishwa upya kwa Israeli katika nchi ya Palestina ni mojawapo ya matukio yanayotarajiwa katika Siku hii ya Bwana, tumehakikishiwa kikamilifu na kauli ya nabii iliyotajwa hapo juu. Zingatia, hasa, kwamba unabii huu hauwezi kutafsiriwa kwa maana yoyote ya kiishara. Sio Kanaani ya mbinguni waliyoteuliwa, bali ni Kanaani ya duniani. Watapandwa juu ya "*nchi yao*," nchi ambayo Mungu anasema *aliwapa*, nchi ambayo aliwaahidi

[C245]
kwa Abraham, akisema, "Inua sasa macho yako ukatazame kutoka mahali ulipo, kaskazini, na kusini, na mashariki, na magharibi: kwa *maana nchi YOTE* UYOYOONA, nitakupa wewe, na uzao wako milele. Na nitakaa uzao wako kama vumbi la dunia, hata kama mtu aweze kuhesabu vumbi la dunia, ndipo uzao wako nao utaohesabiwa. [Ishara ya kipindi cha mbali sana kilichokuja, kikitoa muda wa kutosha kwa ajili ya kuongezeka kwa mbegu zake kwa namna hiyo.] Inuka, *tembea nchi yote*, kwa urefu wake na upana wake; kwa maana nitakupa hiyo." "Nami nitakupa wewe, na uzao wako baada yako, *nchi unayoishi kama* mgeni—nchi yote ya *Kanaani*, kuwa URITHI WA MILELE." (***Mwa. 13:14-17; 17:8***) Ni nchi ambayo walipata fursa ya kuingia, na ambayo waliishi kwa karne nyingi. Lakini wakati huo walinyanyuliwa mara nyingi na kupelekwa uhamishoni katika nchi zingine, huku wageni wakiharibu miji yao, wakinywa mvinyo wa mashamba yao ya mizabibu, na kula matunda ya bustani zao. Na hatimaye walikomolewa kabisa, miji yao ikaharibiwa na kuwa jangwa, nao wakafukuzwa kama wapotevu na wahamishwa kutoka nchi moja hadi nyingine kote ulimwenguni. Lakini watakapopandwa tena katika nchi yao kulingana na ahadi hii, "hawatadimbuliwa *tena* kutoka nchi yao," ambayo Mungu aliwapa; na "watajenga miji iliyoharibiwa [miji ambayo walikuwa wameishi zamani], na kuikaa." Wakiwa watu waliotawanyika, wasio na makao, waliotelekezwa na wanaoteswa, bado ni watu wa kipekee na waliojumuika. Wakiwa wameunganishwa na uhusiano imara wa damu, na matumaini ya pamoja yaliyochochewa na imani ya pamoja katika ahadi za ajabu za Mungu, ingawa wameelewa ahadi hizo kwa kiasi kidogo tu, na bado wamefungwa pamoja zaidi na uhusiano wa huruma unaotokana na mateso na uhaba wao wa pamoja kama wahamaji, wao, hadi leo, wanatazama na kutamani tumaini la Israeli.

[C246]

Kama watu bado wana imani kwa Mungu, ingawa katika upofu na kiburi cha mioyo yao wameanguka juu ya unyenyekevu wa mtume aliyeteuliwa na Mungu kwa ajili ya wokovu wa dunia; hivyo, badala ya kumpokea, walimwonea Msalabani Mwokozi, Bwana wa utukufu. Na bado mitume na manabii wanatuonyesha kwamba hata kosa hili kubwa, ambalo majivuno na ubinafsi wao vililisababisha, halikuwa kosa ambalo lisingeweza kusamehewa kamwe. Kwa sababu yake, wameadhibiwa, na adhabu kali sana. Walipomhukumu Yeye Aliye Mwenye Haki na kusema, "Damuya iwe juu yetu na juu ya watoto wetu," hawakutarajia hata kidogo malipo ya kutisha yaliyofuata.

Taabu kuu na upotevu wa maisha, uharibifu wa mji wao mtakatifu na hekalu lao, mwisho kamili wa uwepo wao wa kitaifa, na kutawanyika kwa masalia waliosalia kama wahamaji katika mataifa yote, vilikamilisha kazi ya kipindi chao cha mavuno. Kilianza katika mzozo wa wenyewe kwa wenyewe wenye fitina na kukamilishwa na jeshi la Warumi lililovamia. Moto, upanga na njaa viliwaletea malipo ya kutisha.

Na tangu wakati huo Israeli imekuwa kweli taifa lililotawanyika na kupondwa. Wakiwa wamefukuzwa kama wahamaji kutoka nchi hadi nchi, na kutoka jimbo hadi jimbo, wamebanwa kutoka karibu kila haki na fursa ambayo watu wengine walifurahia. Wakiikataa Ukristo, iwe katika sura yake iliyoharibika au safi, walikuwa ni walengwa wa dharau na mateso yasiyokoma ya Kanisa la Roma. Mwanahistoria anasema:

"Nchini Ujerumani, Ufaransa, Uingereza na Italia, haki zao zilipunguzwa kwa amri na sheria za mamlaka za kidini na kiraia, wakakataliwa katika kazi zote za heshima, wakafukuzwa kutoka mahali hadi mahali, walilazimishwa kujipatia riziki karibu kabisa kwa kazi za kibiashara na riba, wakatozwa kodi kubwa na kudunishwa hadhi mijini, wakafungwa katika maeneo finyu, na kuwekewa alama za dharau kwenye mavazi yao, wakinyang'anywa mali na mabaroni wasio na sheria na wakuu wasio na fedha, wakawa windo rahisi kwa pande zote wakati wa vita vya wenyewe kwa wenyewe, wakinyang'anywa mara kwa mara haki zao za kifedha, mali zao

[C247]

na kuuzwa kama watumwa na maliki, kuuawa na makundi ya watu na wakulima waliopinduka, kuwindiwa na watawa, na hatimaye kuunguzwa maelfu kwa maelfu na wapiganaji wa vita takatifu, ambao pia waliwaka ndugu zao huko Yerusalemu katika sinagogi zao, au kuwatesa kwa dhihaka, mahubiri ya matusi, mashtaka na kesi za kutisha, vitisho na majaribio ya kuwalazimisha kubadili dini. Hawakuweza kumiliki chochote

ardhi, hawakuweza kuwa wanachama wa jumuiya yoyote ya mafundi wala kujishughulisha na sanaa yoyote; walizuiliwa karibu kabisa kufanya biashara. Na, wakikuta wanadamu wote wakiwa katika vita nao, fahari na kiburi chao cha kitaifa hakupunguzwa hata kidogo, na hivyo mpasuko ulizidi kupanuka kati ya Wayahudi na majirani zao wasio Wayahudi kila mahali."

Hivyo basi, wakiwa wametengwa na Mungu na wanadamu wenzao wa kila taifa, hali yao ya taabu imekuwa ya kusikitisha na ya kuhurumiwa kweli. Wakati wa mateso makali ya Kipapa, wamepata mateso pamoja na watakatifu na mashahidi wa Yesu—Mkristo kwa kumkataa Kristo wa Uongo, Myahudi kwa kumkataa Kristo na Kristo wa Uongo wote wawili. Ingawa Mungu amewaruhusu mateso na dhuluma hizi kuja kama adhabu kwa kosa la taifa lao la kukataa injili na kumsaliba Mwokozi, hata hivyo kwa wakati unaofaa atazawadia uthabiti wa imani yao katika ahadi zake, ambazo wamekushikilia kwa muda mrefu na kwa uvumilivu mkuu. Mungu alijua tangu awali kiburi chao na ugumu wa mioyo yao, na akatabiri hayo pamoja na maovu yaliyo kuja juu yao; na vivyo hivyo kwa uwazi mkubwa ametabiri kuondolewa kwa upofu wao na utimilifu wa mwisho kwao wa ahadi zote za kidunia zilizotangazwa zamani sana kwa Abrahamu na kurudiwa na kila mmoja wa manabii watakatifu.

Kadiri muda wa urejeshwaji ulioahidiwa wa kibali cha Mungu kwa Israeli unavyokaribia, tunaona maandalizi yakifanywa kwa ajili yake. Ndani ya karne hii ya sasa, mchakato wa kuchuja na kutenganisha unaonekana miongoni mwao, ukiwagawanya katika makundi mawili, Wayahudi wa Kiorthodoksi na Wasio-Kiorthodoksi. Wale wa kwanza bado wanashikilia ahadi za Mungu, na bado wanatumaini kwamba mpangilio wa Mungu

[C248]

Wakati wa kupendelea Sayuni unaweza kufika hivi karibuni. Hao wa mwisho wanapoteza imani kwa Mungu wa kibinafsi, pamoja na katika ahadi za Abrahamu, na wanapotea kuelekea ukombozi, akili-semi, na ukosefu wa imani. Wakorthodoksi wanajumuisha wengi wa Wayahudi maskini na wanyonge, pamoja na baadhi ya matajiri na wasomi, na ni wengi zaidi kwa idadi kuliko Wale wasio-Korthodoksi; ingawa hawa wa mwisho ndio wenye ushawishi na heshima zaidi, mara nyingi wakiwa ni wafanyabiashara, wabankia, wahariri, n.k.

Ifuatayo ni muhtasari mfupi wa imani ya Wayahudi wa Kiorthodoksi:

Ninaamini kwa imani ya kweli na kamilifu (1) kwamba Mungu ndiye muumba, mtawala na mtengenezaji wa viumbe vyote, na kwamba yeye ndiye aliyetenda vitu vyote; (2) kwamba Muumba ni mmoja, na kwamba yeye peke yake amekuwa Mungu wetu, ni, na atakuwa milele; (3) kwamba Muumba si mwenye mwili, hawezi kueleweka kwa sifa yoyote ya kimwili, na kwamba hakuna asili ya kimwili inayoweza kufananishwa naye; (4) kwamba hakuna kilichokuwa kabla yake, na kwamba atadumu milele; (5) kwamba yeye ndiye anayepaswa kuabudiwa na si mwingine yeyote; (6) kwamba maneno yote ya manabii ni ya kweli; (7) kwamba unabii wa Musa ulikuwa wa kweli; kwamba alikuwa mkuu wa watu wote wenye hekima waliowahi kuishi kabla yake au watakaowahi kuishi baada yake; [Tunaweza kuwahesabia haki kwa kiasi fulani kwa kuthamini kupita kiasi tabia tukufu na yenye heshima kama hiyo.] (8) kwamba torati yote ambayo leo inapatikana mikononi mwetu ilitolewa na Mungu mwenyewe kwa bwana wetu, Musa; (9) kwamba torati hiyo hiyo haitabadilishwa kamwe, wala nyingine yoyote haitatolewa kwetu na Mungu; (10) kwamba Mungu anaelewa mawazo yote na matendo ya wanadamu, kama ilivyoandikwa katika manabii—'Huwafanyia mioyo yao kadiri, huielewa kazi yao yote'; (11) kwamba Mungu atawalipia wema wale wanaoshika amri zake, na atawaadhibu wale wanaozivunja; (12) kwamba Masihi bado anakuja; na, ingawa atacheleweshe kuja kwake, bado 'Nitamngoja mpaka aje'; (13) kwamba wafu watafufuliwa wakati utakapoonekana kufaa kwa Mungu, Muumba, ambaye jina lake litukuzwe na kumbukumbu yake isifiwe milele. Amina."

[C249]

Tangu uharibifu wa hekalu lao na kutawanyika kwao, dhabihu zimesitishwa; lakini kwa njia nyingine zote mahitaji ya Musa bado yanafuatwa miongoni mwa Wayahudi wa Kiorthodoksi. Ibada yao, kama zamani, inajumuisha kusoma Maandiko, sala na sifa. Siku ya pili ya sikukuu yao ya tarumbeta, husoma simulizi la dhabihu ya Ibrahim kwa mwanawe Isaka na baraka ya Mungu kwake na kwa uzao wake. Kisha hupiga tarumbeta na kuomba Mungu awalete Yerusalemu.

Wayahudi wasio-Orthodox au Waliobadilishwa, "Wamradikali," wanatofautiana sana na Wao-Orthodox: wengi wao ni wakanamungu waliokiri, wakikanusha kuwepo kwa Mungu mwenye nafsi. Wanakanusha kwamba Masihi yeyote atakuja; na kama hawakani kabisa unabii, wanaeleza kwamba taifa la Kiyahudi ndilo Masihi wenyewe na linabadilisha ulimwengu taratibu, na kwamba mateso yaliyotabiriwa kwa Masihi yametimizwa katika mateso yao kama watu. Wengine wao wanatangaza kwamba ustaarabu ndiye Mwokozi pekee wa ulimwengu wanaoutarajia.

Bila shaka, itakuwa ni kundi la kwanza hilo litakalokusanywa tena na kubarikiwa wakati Masihi atakapokuja mara ya pili, kwa utukufu na nguvu; ambao watasema, "Tazama, huyu ndiye Mungu wetu; tulimngoja, naye atatuokoa: huyu ndiye Bwana; tulimngoja, tutafurahi na kushangilia katika wokovu wake." (***Isaya 25:9***) Na katika nuru iliyo wazi zaidi ya mafundisho ya Masihi, imani yote katika mila za bure ambazo bado wanazishikilia kama nyongeza za thamani kwa sheria ya Mungu itatoweka. Wakati unakaribia kwa haraka ambapo Mungu ataongea amani na Israeli, kuwafariji na kuondoa kabisa upofu wao. Hatusemi kwa hili kwamba wale waliopotea mbali katika kutokumwamini hawatawahi kuondolewa upofu wao. Mungu asije akatenda hivyo. Macho ya vipofu wote, na ya kila taifa, yatafunguliwa; na masikio yote yaliyofumba yatafunguliwa. Lakini hakuna neema *maalum* itakayowajia Wayahudi hawa wasioamini wakati wa neema ya kurudi; kwa maana "yeye *si* Myahudi,

ambaye ni Mwisraeli kwa nje tu—kwa uhusiano wa kifamilia na muonekano wa uso. Wayahudi waliotambuliwa na Mungu kama watoto wa Abrahamu ni wale wanaoshikilia imani ya Abrahamu na kuamini ahadi za kimungu.

Waanglo-Israeli

Na hapa ni lazima tuonyeshe kutokubaliana kwetu na maoni ya wale wanaodai kuwa Waanglo-Saksi ndio Israeli wa ahadi, katika Maandiko. Kwa kifupi, wanadai kuwa Waanglo-Saksi, watu wa Marekani, n.k., ni wazao wa makabila kumi ya Israeli yaliyojitenga kutoka kwa makabila ya Yuda na Benjamini, baada ya kifo cha Suleimani, na ambayo mara nyingi huitwa "makabila kumi yaliyopotea"; kwa sababu, baada ya utumwani (wa makabila yote kumi na mbili) Babeli, makabila kumi hayakujijenga upya katika nchi ya Kanaani, kama "Israeli," bali yalinyanyuka kama makabila na watu binafsi miongoni mwa mataifa mbalimbali. Wale ambao nadharia yao tunakosoa wanadai kuwa wanaweza kufuatilia safari yao kuelekea Uingereza, na kwamba ukuu na ushawishi wa watu wanaozungumza Kiingereza duniani unatokana na ukweli kwamba wao ni wa Israeli, na wanarithi ahadi zilizotolewa kwa Israeli.

Kwa hili tunajibu: Baadhi ya ushahidi unaotolewa kama uthibitisho kwamba wao ni wa "makabila yaliyopotea" unaonekana kuwa dhaifu; lakini kama tungekubali yote wanayodai katika hili, haingethibitisha msimamo wao, kwamba ukuu na ushawishi wa kabila la Anglo-Saxon unatokana na kuwa Waisraeli kwa kuzaliwa, si zaidi kuliko kutokana na "kupotea" kwao. Ukuu wao unatokana na uhuru na akili zao, ambazo chanzo chake si kupotea kwao, wala kuzaliwa kwao kuwa Waisraeli kimwili, bali ni mafundisho ya Kristo—ni nuru ambayo baadhi ya *mbegu* za *kiroho* za Abrahamu waliiwaka miongoni mwao.

Ukweli kwamba makabila kumi yalipotea kutoka kwa mawili ni

[C251]

si kwa sifa yao, bali kinyume chake. Ni ushahidi kwamba walikuwa na nia ya kupuuza ahadi za Mungu; ni ishara ya uasi, ya kutokumwamini; kwa maana walijua vyema kwamba Mungu alitabiri kwamba Mtoaji wa Sheria, Mwokozi, Mwokoa, Mfalme, ambaye ndani yake na kwa njia yake ahadi zilitimizwa, angetoka katika *Yuda*. Kwa hiyo, kabila la Benyamini lilikuwa kabila pekee, mbali na Yuda, ambalo, wakati wa uasi, lilionyesha imani katika ahadi za Mungu. Lakini wakati wa kurudi kutoka utumwani wa Babeli, ingawa wale walioonyesha imani yao endelevu kwa Mungu na ahadi zake kwa kurudi katika nchi ya Kanaani walikuwa wengi zaidi kutoka makabila ya Yuda na Benyamini, bado si wote walio rudi walitoka katika makabila haya mawili. Miongoni mwao kulikuwa na wengine kutoka makabila mbalimbali, waliompenda Bwana na kumtafuta kwa toba, wakitegemea bado ahadi zake. Hata hivyo, wengi sana wa makabila kumi, pamoja na makabila mawili, hawakuitumia fursa ya kurudi katika nchi ya ahadi, wakipendelea Babeli na nchi nyingine, wengi wao wakiwa wameanguka katika ibada ya sanamu na kupoteza heshima yao kwa ahadi za Mungu.

Lazima tukumbuke kwamba ni wachache tu kati ya wale walioirudia nchi yao chini ya uongozi wa Ezra na hakuna hata mmoja kati ya wale walioirudia chini ya Nehemia waliokuwa miongoni mwa wale waliokuwa wamechukuliwa mateka, kwani wengi wao walikuwa wamekufa miaka mingi kabla huko Babeli. Hawa walikuwa watoto wao, ambao katika mioyo yao imani ya mababu zao ilikuwa bado ikiwaka, na ambao bado walitumaini baraka na heshima zilizokuwa zimeahidiwa kwa uzao wa Abrahamu. Hivyo basi, kundi dogo lililorejea la watu chini ya elfu hamsini ndio Waisraeli wote waliobakia wakati huo, kutoka kwa makabila yote, ambao kwa kitendo cha kurudi katika nchi ya ahadi walionyesha kwamba bado walishikilia imani ya Abrahamu. Ni kwa wazao wa hawa waliofaa zaidi, waliochujwa kutoka kwa makabila yote ya Israeli—ingawa hasa kutoka kwa makabila mawili, na wote wakiitwa Wayahudi, kwa jina la kabila la kifalme na lililotawala—ndipo Bwana wetu aliwasilisha

[C252]

yeye mwenyewe na Ufalme wakati wa kuja kwake kwanza, wakimwakilisha taifa takatifu, Israeli yote.

Bwana wetu aliwaita Israeli, na si kama sehemu ya Israeli, wala si Yuda tu. Anazungumzia hata wale waliokumbatia ahadi, na kwa kila mmoja, kama "kondoo waliokosekana wa nyumba ya Israeli," kwa sababu walikuwa wamepotea mbali na ukweli, wakifuata mila za wachungaji wa uongo waliowaongoza kwa njia zao wenyewe na si kama Mungu alivyoelekeza. Anasema: "Sikutumwa isipokuwa kwa kondoo waliokosana wa *nyumba ya Israeli*." Hivyo basi, huduma yake ilikuwa imepungukiwa kwa nyumba ya Israeli, sawasawa na yaliyoelezwa hapo awali, ikionyesha kwamba Wayahudi wa wakati wake walikuwa wawakilishi pekee waliokubalika wa "nyumba ya Israeli," kama maneno, "Israeli wote," "kabila zetu kumi na mbili zinazomtumikia Mungu daima," na misemo mingine mingi kama hiyo ya Bwana wetu na mitume inavyoashiria. Na itakumbukwa kwamba Bwana wetu, kuhusiana na kauli hii kwamba huduma yake ilikuwa kwa Israeli, aliwakataza wanafunzi wake kwenda kwa yeyote nje ya Wayahudi wa Palestina. ***Mathayo 10:5,6; 15:24***

Tambua pia jinsi mitume walivyotumia neno "Israeli," na si "Yuda," walipokuwa wakizungumzia wale waliokuwa wakiishi wakati huo Palestina (***Matendo 2:22; 3:12; 5:35; 13:16; 21:28***), na jinsi walivyotumia maneno ya Isaya kuhusu *masalio* ya Israeli kwa wale wachache walioipokea injili (***Rum. 9:4,27,29,31-33; 10:1-4; 11:1,7-14,25,26,31***), na
wanazungumzia *wengine* wote kama waliokwaa na kupofushwa. Basi, hata kama ingeweza kuthibitishwa kwamba watu wa Anglo-Saxon walikuwa sehemu ya "kabila kumi zilizopotea," tunaona wazi kwamba hakuna neema ingeweza kuwafikia kwa sababu hiyo, chini ya agano hilo; kwa maana *waliacha agano la Israeli* na wakawa waabudu sanamu, wasioamini, na kimsingi Wakristo wasio Waisraeli. Zaidi ya hayo, kama ilivyotajwa tayari,* wote walitambuliwa kama *mbegu halisi* ya

---

Juzuu ya II, Sura ya vii.

[C253]

Abraham, ambao wangeendelea kumkataa Kristo, waliondolewa kutoka kwa neema yote tangu wakati wa kifo cha Kristo hadi mwaka 1878, wakati, kwa mpangilio wa matukio, neema ya kimungu ilipopaswa kurudi kwao, na upofu wao kuanza kuondolewa. Kwa hivyo, umaarufu wa Waanglo-Saksoni katika karne zilizopita haukuweza kwa namna yoyote kuwa neema ya Israeli *inayorudi*. Wale ambao walinyang'anywa neema kwa sababu ya kumkataa na kumsaliba Bwana ndio wale ambao neema inarudi kwao sasa. Wakati huo, na tangu wakati huo, Israeli imewakilishwa na "Myahudi" (***Warumi 2:9,10***), na ni Myahudi atakayerejeshwa katika neema sasa kama "mbegu" ya *asili* ya Ibrahimu. Hawa, pamoja na "mbegu" ya kiroho (waliochaguliwa wakati wa enzi ya Injili—masalio kutoka Israeli, Wayahudi, na waliosalia waliokusanywa kutoka kwa Mataifa), ndio watakaokuwa wakala wa Mungu wa kuwabariki familia zote za dunia.

Wala neema ijayo kwa Israeli haitakuwa ya kipekee. Waumini wote katika ahadi za agano wanaweza kushiriki neema hizo zinazorejeshwa pamoja na mbegu ya asili, kama vile wakati wa enzi ya Injili Mjue yeyote aliyemkubali Kristo alistahili kupokea baraka na fursa zote za kiroho zilizotolewa wakati huo. Kama vile ilivyo kuwa kwamba ni masalio kidogo tu ndiyo yaliyoamini na kupokea neema za injili mwanzoni, ndivyo pia, mbali na Wayahudi, ni watu wachache tu ndio watakaokuwa tayari kwa sheria na masharti mapya ya enzi ya Milenia, chini ya utawala wa haki wa Bwana aliyetukuzwa na Kanisa lake lililotukuzwa; na hivyo, mwanzoni, ni Wayahudi wachache tu watakaebarikiwa chini yake.

Myahudi, aliyezoea kwa muda mrefu kujitahidi *kutenda*, na kutegemea matendo ya utiifu kwa Sheria ili kujipatia baraka ya kimungu, *alikwazwa* na kipengele cha kwanza cha utawala wa Injili—msamaha wa dhambi, bila matendo, kwa kila mtu anayeamini katika kazi kamilifu ya Yesu na dhabihu yake ya kutosha kabisa kwa dhambi. Lakini heshima ya Myahudi kwa Sheria itageuka kuwa faida kwake katika kuanza kwa enzi ya Milenia, na

[C254]

Hakuna atakayekuwa tayari zaidi kwa mahitaji magumu na sheria za enzi hiyo kuliko yeye, baada ya upofu wake kuhusu Kristo na thamani ya kafara yake kwa ajili ya dhambi, kupita; kwa maana matendo yanahitajika baada ya imani katika Kristo, ingawa hayakubaliwi kabla. Na Myahudi, kwa kukubali upendo na neema ya Mungu katika Kristo, hatakuwa na mwelekeo wa kupuuza haki ya Mungu kama wengi wengine wa leo walivyo. Wengine, kinyume chake, watapofushwa macho kwa muda na hawatakuwa tayari kutambua kanuni za Ufalme, ambapo haki itawekwa kwa mstari na uadilifu kwa mizani.

Kama vile Myahudi alivyopofushwa na mtazamo potofu wa Sheria, ambayo ilifanywa kuwa batili kupitia mafundisho ya uongo, ndivyo sasa, Watu wa Mataifa wengi watazuiliwa kushika masharti ya neema katika enzi ya Milenia, kwa sababu ya uwasilishaji potofu wa fundisho la neema katika kusamehewa dhambi, unaofanywa na walimu wa uongo wa sasa, ambao hufanya batili injili ya *neema* ya Mungu kupitia hoja za ujanja—"hata wakikanusha kwamba Bwana aliwanunua" (***2 Petro 2:1***), na kwamba kulikuwa na *bei* yoyote *ya ukombozi* iliyotolewa au inayohitajika kwa ajili ya uponyaji wa mwanadamu. Wanadai kwamba kukosea ni kibinadamu, kusamehe ni kiungu; na hivyo, kwa mantiki hiyo, kwamba kutenda dhambi mara kwa mara kuna msamaha kabisa, na kwamba ukali wa adhabu, fidia, n.k., haviwezi kuwepo, kwa kuwa kama kusingekuwa na dhambi za kusamehe, ingeondoa furaha na jukumu la Mungu la kusamehe. Wakipoteza mtazamo wa *haki* ya Mungu, wanashindwa kuona falsafa ya mpango wake wa upatanisho kupitia damu ya msalaba, ukitoa msamaha wa dhambi kupitia dhabihu ya fidia, kwa wale tu wanaomkubali Kristo na kupambana na dhambi. Wakiwa wamepofushwa na mawazo yao hafifu kuhusu haki na ukali wa Mungu, ni wachache watakaokuwa wamejiandaa vizuri kama Myahudi kwa utiifu ule mkali kulingana na uwezo, ambao utahitajika kwa wote katika enzi ijayo.

Kama mfano wa maandalizi ya Myahudi kutambua kifo cha Kristo Yesu kama fidia *yake—bei inayolingana*
—fidia halali kwa dhambi ya mwanadamu, tunanukuu hapa chini, kutoka kwa kalamu ya Kiebrania kijana aliyebadilishwa kuwa Mkristo, maelezo ya

[C255]
kumbukumbu ya kila mwaka ya "Siku Kuu ya Upatanisho," kama inavyoshuhudiwa sasa na Wayahudi wa Kiorthodoksi. Makala hiyo ilichapishwa katika *The Hebrew-Christian*, kama ifuatavyo:

Yom Kippur, au Siku Kuu ya Upatanisho, ilikuwa siku ya kipekee kwa baba yangu; kwani hakufunga tu, kusali na kujinyima raha katika siku hii takatifu ya upatanisho, bali pia alitumia usiku kucha kanisani katika ibada. Mara nyingi nimemwona mzazi wangu mwabudu akilia siku hii kuu, alipokuwa akirudia toba ya kusikitisha kufuatia orodha ya dhabihu zilizoteuliwa na Mungu ili zitolewe kwa ajili ya dhambi za kupuuzia na za kutenda; na mara nyingi pia nimetokwa na machozi ya huruma nilipomwunga mkono katika kuomboleza kwamba sasa hatuna hekalu, hatuna kuhani mkuu, hatuna madhabahu na hatuna dhabihu. Siku moja kabla ya siku hiyo kuu, yeye, akiwa pamoja na Wayahudi wengine, alichukua kuku; na, wakati wa kurudia fomu fulani za maombi, alizungusha kuku huyo aliye hai kichwani mwake mara tatu, akirudia maneno haya: 'Huyu awe badala yangu, huyu awe mbadala wangu, huyu awe upatanisho wangu; kuku huyu aende kifo, nami niende maisha ya baraka.' Kisha akaweka mikono yake juu yake, kama vile mikono ilivyokuwa ikiwekwa juu ya dhabihu, na mara moja baada ya hapo ilitolewa ili ichinjwe. Hii ndiyo *damu pekee* inayomwagika Israeli sasa. Damu ya ng'ombe dume na mbuzi haitiririki tena kando ya madhabahu ya shaba.

Baba yangu alijitahidi sana kupata kware mweupe, na aliepuka kabisa kware mwekundu; na nilipomuuliza sababu ya kufanya hivyo, aliniambia kwamba kware mwekundu tayari amefunikwa na dhambi, kwa maana dhambi yenyewe ni nyekundu, kama ilivyoandikwa: 'Ingawa dhambi zenu zitakuwa nyekundu kama skareti, zitakuwa nyeupe kama theluji; ingawa zitakuwa nyekundu kama zambarau, zitakuwa kama sufi.' (***Isaya 1:18***) Aliendelea: 'Mtagundua kwamba Marabi wameweka sheria katika Talmudi, kwamba ikiwa kware ni mweupe, hakuambukizwa na dhambi yoyote, na kwa hiyo anaweza kubeba dhambi za Wayahudi; lakini ikiwa ni mwekundu, amefunikwa kabisa na dhambi, na hafai kubeba maovu yetu.'

"Sababu yao ya kutumia jogoo badala ya kiumbe mwingine yeyote ni hii. Kwa Kiebrania, mwanadamu huitwa *gever*. Sasa, ikiwa *gever* (mwanadamu) ametenda dhambi, *gever* lazima pia abebe adhabu yake. Lakini kwa kuwa adhabu ni nzito kuliko Wayahudi wanavyoweza kuvumilia,

[C256]

Marabi wameweka badala yao kuku wa dume, ambaye katika lahaja ya Kikaldea anaitwa *gever*, na hivyo haki ya kimungu inadhaniwa kuwa imetimizwa: kwa sababu, kama *gever* alivyotenda dhambi, ndivyo *gever*, yaani, kuku wa dume, anatolewa kafara.

Ubunifu huu wa upuuzi unaweza kuchukuliwa kama ushahidi wa ajabu wa ukweli wa kushangaza, kwamba, ingawa wengi miongoni mwa Wayahudi siku hizi wanakanusha upatanisho kabisa, umma wa taifa bado una hisia fulani ya uhitaji kamili wa dhabihu kwa ajili ya dhambi, na kwamba bila upatanisho toba haina manufaa kwa wokovu. Kama, badala ya kusoma ngano za Kiyahudi, Wayahudi wangetafiti Biblia, wangegundua kwamba Bwana Yesu, Masihi wa kweli, katika nafsi yake mwenyewe iliyebarikiwa, alifanya ule upatanisho huo hasa wa dhambi ambao wao katika ujinga wao wanafikiria unaweza kufanywa kwa dhabihu ya kware. Mwanadamu (*gever*) ame dhambi, na mwanadamu (*gever*), hata Mwanadamu Yesu Kristo, ametoa roho yake kuwa sadaka kwa dhambi." ***Isaya 53:10***

Kwanza kwa Myahudi

Basi, tunaona kwamba utabiri wa Mungu, kwamba Israeli (isipokuwa wachache waaminifu) wangepofushwa na Sheria yao (***Warumi 11:9***), ulitimia kwa njia ya kawaida; na pia kwamba utabiri wake mwingine, kwamba neema na hali za enzi ya Milenia zitawabariki wengi wao haraka zaidi kuliko wengine, pia utatokea kwa njia ya kawaida kabisa na kutokana na sababu za msingi.

Hivyo basi, neema za Enzi ya Miaka Elfu zitakuwa kwa Wayahudi kwanza, kama vile ambavyo kwa sababu ya agano, n.k., neema za injili zilitolewa kwao kwanza. Na hivyo itakuwa mwishowe kama Simeoni alivyoitabiri: "Mtoto huyu amewekwa kwa kusababisha kuanguka na kustaajika kwa wengi katika Israeli." Na wakati wa kuinua taifa hilo, ambalo limeanguka kwa muda mrefu kutoka kwa neema, umefika.

Lakini tujilinde dhidi ya kosa la kawaida sana, linalofanywa na wengi wanaoona kitu kuhusu ahadi hizi, la kudhani kwamba kauli zinapaswa kuchukuliwa kihalisi, zinazosema: "Baada ya haya nitarudi, na nitajenga tena hema

[C257]

[nyumba] ya Daudi, iliyoporomoka; nami nitalijenga tena jengo lake lililoporomoka, nami nitalisimamisha. Bwana atampa kiti cha enzi cha baba yake Daudi. Na Daudi, mtumishi wangu, atakuwa mfalme juu yao. (***Matendo 15:16***; ***Luka 1:32***; ***Eze. 37:24***) Ingawa uhalisia wa kurudi kwa Israeli kulingana na ahadi katika nchi yao wenyewe, na ujenzi upya wa Yerusalemu juu ya magofu yake, hauwezi kupingwa, tunaweza kuwa na uhakika vilevile kwamba kwa *nyumba* na *kiti* cha enzi cha Daudi, mawe halisi, mbao, n.k., havikusudiwi. Urejeshaji wa nyumba ya Daudi unahusu urejesho wa ufalme na mamlaka mikononi mwa baadhi ya wazao wa Daudi. Kristo Yesu ndiye mzazi aliyeahidiwa wa nyumba ya Daudi, na mrithi wa kiti chake cha enzi; na mamlaka yake yatakapotangazwa, hapo ndipo kutakuwa na mwanzo wa kuinuliwa (kuanzishwa kwa kudumu) kwa nyumba au hema la Daudi lililokuwa la muda tu, lililokuwa limeangushwa, na ambalo kwa karne nyingi limekuwa likilala vumbi. Hivyo basi, "kiti cha enzi cha Daudi," ambacho Masihi ataketi, hakirejelei kwa kiti cha mbao, dhahabu na pembe za tembo ambacho Daudi aliketi, bali kwa heshima, nguvu na mamlaka ya wadhifa aliotumia. Mamlaka, wadhifa au kiti hicho cha enzi, ambacho Daudi alikitumikia kwa miaka kadhaa, kitajazwa kwa kiwango kikubwa zaidi na Mteule wa Yehova, Bwana wetu Yesu.

Lakini Daudi alikuwa na mamlaka *gani* na alitumiaje? Tunajibu, ilikuwa mamlaka ya Yehova: Daudi "alitawala katika kiti cha enzi cha Yehova" (***1 Nya. 29:23***); na hii ndiyo mamlaka hasa itakayomsaidia Kristo katika Ufalme wake wa Miaka Elfu. Na ikionekana ipasavyo ni wazi kwamba Daudi na kiti chake cha enzi au mamlaka yake ya kimungu, vilivyowekwa katika taifa la mfano la Israeli, vilikuwa ni mifano ya mfano tu ya Kristo na Ufalme wake; na heshima kuu ya Daudi itakuwa, ikiwa atahesabiwa kuwa mwema, kuwa mmoja wa "wakuu" ambao Immanuel atawawekea awamu ya kidunia ya Ufalme wake. ***Zab. 45:16***

[C258]

Jina la Daudi pamoja na Ufalme wake ulikuwa ni kielelezo. Jina Daudi linamaanisha *Mpendwa*; na ni Mwana Mpendwa wa Mungu ambaye atakuwa mfalme juu ya dunia yote siku hiyo, na si Daudi mpendwa wa kielelezo wa zamani. Ni vyema pia kutofautisha waziwazi kati ya Yerusalemu Mpya, mji wa mbinguni au wa kiroho ambao mitume ndio misingi yake kumi na miwili, na Yerusalemu ya zamani ambayo itajengwa upya juu ya vifusi vyake vya zamani. Urejeshaji ulioahidiwa wa Yerusalemu ya zamani hauashirii tu ujenzi upya wa majengo, n.k., bali hasa upangaji upya wa serikali ya Israeli; kwa maana katika unabii mji daima ni ishara au uwakilishi wa *serikali*. Hivyo basi, ujenzi upya ulioahidiwa wa Yerusalemu juu ya misingi yake ya zamani unaashiria upangaji upya wa kitaifa wa Israeli juu ya msingi unaofanana na ule ambao ulikuwa nao hapo awali, kama watu ambao Mpakwa wa Yehova aliwa na mamlaka juu yao. Yerusalemu Mpya inawakilisha Kanisa la Injili katika utukufu na mamlaka ya Ufalme, kiroho, na kisichoonekana kwa wanadamu, lakini chenye nguvu zote. Kushuka kwake duniani (***Ufunuo 21:2***) kunaashiria kutimizwa kwa ombi hilo la sala ya Bwana letu linosema, "Ufalme wako *uje*"; na "kuja" kwake kutakuwa kwa hatua, na si ghafla. Tayari "inashuka," inaanza kudhibiti, na kwa matokeo yake tunaona hatua za awali zinazoelekea katika kuanzishwa upya kwa Yerusalemu ya kale; na hatimaye matokeo yaliyotajwa katika sala ya Bwana wetu yatatimia—mapenzi ya Mungu yatafanyika duniani kama ilivyo mbinguni. Yerusalemu Mpya na Mbingu Mpya ni maneno yanayofanana kwa maana, yakimaanisha mamlaka mapya ya kiroho ya kutawala.

Maashiri yaliyochunguzwa tayari yanaashiria mwaka wa 1878 kama tarehe ambayo *wakati* wa *"mara mbili"* wa Israeli wa kumngojea Mfalme ulitimia, na ambapo kurudi kwao katika neema na kuondolewa kwa upofu wao kulipaswa kuanza: wakati ambao baada yake ilikuwa ni wakati wa "kuizungumzia Yerusalemu kwa faraja, na kuitangazia kwamba wakati wake uliowekwa [wa kusubiri—'mara yake mbili'] umekamilika na uovu wake

[C259]

msamehewe; kwa maana amepokea kutoka mkononi mwa BWANA [adhabu yake] maradufu kwa ajili ya dhambi zake zote." ***Isa. 40:1,2***

Kuanzia tarehe hiyo kuendelea, kwa hiyo, tunaona, kama tulivyotarajia, dalili dhahiri za neema inayorejea kwa watu hao—mwendo wa kuelekea kupandwa kwao tena katika nchi yao na kujengwa upya kwao kama taifa kuu, kulingana na ahadi nyingi za Mungu kuhusu jambo hilo; kwa maana, "Hivi ndivyo asemavyo Bwana, Mungu wa Israeli: Kama vile tini hizi njema, ndivyo nitakavyowakubali wale waliochukuliwa mateka wa Yuda, ambao nimewatuma kutoka mahali hapa kwenda nchi ya Wakaldayo [Babiloni—Babiloni ya fumbo, Ukristo, kama inavyoonyeshwa katika ***aya ya 9***; kwani tangu kuangushwa kwao wametawanywa miongoni mwa mataifa yote ya kile kinachoitwa Ukristo] kwa ajili ya wema wao [kwa ajili ya nidhamu na adhabu yao: jambo jema lililojificha]. Kwa maana nitaweka macho yangu juu yao kwa wema, nami nitawarudisha tena katika nchi hii; nami nitawaijenga, wala sitawaangusha; nami nitawapanda, wala sitawachuma. [Hii haiwezi kumaanisha kurudi kutoka utumwani kwenda Babeli halisi, kwa kuwa baada ya kurudi huko waliangushwa na kupuliziwa tena.] Nami nitawapa moyo wa kunitambua, kwamba mimi ndiye Bwana; nao watakuwa watu wangu, nami nitakuwa Mungu wao; maana watarudi kwangu kwa moyo wao wote." ***Yer. 24:5-7***

"Ndivyo asemavyo Bwana: Tazama, nitarudisha tena mateka ya hema za Yakobo, na nitaweka huruma kwa makao yake; na mji [Yerusalemu] utajengwa juu ya vifusi vyake, na jumba la kifalme [hekalu] litabaki kama ilivyokuwa. Watoto wao pia watakuwa kama zamani, na mkutano wao utaimarishwa mbele zangu, na nitawaadhibu wote wanaowanyanyasa. Na wakuu wao watatoka kwao, na mkuu wao atatoka katikati yao. Tazama, nitawaleta kutoka nchi ya kaskazini [Urusi, ambako karibu theluthi mbili ya wote

[C260]

Wayahudi wanaoishi sasa wanaishi], na kuwakusanya kutoka pwani za dunia.... Kikundi kikubwa kitarejea huko. Watakuja wakiwa wanalia; na kwa maombi nitawaongoza....Sikieni neno la Bwana, enyi mataifa, na mkalitangaze katika visiwa vya mbali, na mwaseme, Yeye aliyewatawanya Israeli atawakusanya na kuwalea kama mchungaji kondoo wake; kwa maana Bwana amemkomboa Yakobo na kumtoa kwa mkono wa yule aliyekuwa na nguvu kuliko yeye. Hivyo basi, watakuja na kuimba katika kilele cha Sioni, na watakusanyika pamoja kwa ajili ya wema wa Bwana, kwa ngano na mvinyo, na mafuta, na ndama wa kundi na wa kundi la ng'ombe; na roho zao zitakuwa kama bustani iliyopatiwa maji; wala hawatateseka tena kamwe." ***Yer. 30:18,20,21; 31:8-12***

Si tu Mkombozi mkuu, ambaye aliwahi kukataliwa nao, atawarejesha na kuwainua vizazi hai vya watu hao, bali hata wafu watarejeshwa; kwa maana "Hivi asemavyo Bwana Mungu: Tazama, ewe watu wangu, nitazifungua makaburi yenu, na nitawafanya mtoke katika makaburi yenu, na nitawapeleka katika nchi ya Israeli. Nanyi mtujua kuwa mimi ndiye Bwana, nitakapofungua makaburi yenu, ... na kuweka roho yangu ndani yenu, nanyi mtaishi, nami nitawaweka *katika nchi yenu*. Ndipo mtakapojua kwamba mimi, Bwana, nimetamka, na kuyatenda, asema Bwana." ***Eze. 37:12-14*** Ahadi hizi za ajabu hazitakamilika katika siku ya saa ishirini na nne, bali katika siku ya Milenia. Zilianza rasmi mwaka 1878, kama matokeo ya Kongamano la Berlin la Mataifa. Kwa sasa Wayahudi wanafurahia haki na fursa kubwa zaidi katika nchi ya baba zao kuliko walivyokuwa wamepewa kwa karne nyingi. Hawako tena tu "mbwa" kwa Waturuki wakorofi.

Sio jambo linalojulikana kwa ujumla, tunadhani, kwamba Uingereza tayari imechukua utawala wa ulinzi juu ya Palestina, na, kwa kweli, juu ya mikoa yote ya Asia ya Uturuki, ambayo ni mojawapo. Uingereza kwa muda mrefu imehisi haja ya kuilinda Uturuki kwa sababu tatu: kwanza, tabaka lake la matajiri ni kubwa

[C261]

wamiliki wa dhamana za Uturuki; pili, ikiwa Uturuki ingejiunga na mojawapo ya mataifa yake jirani, au ikigawanywa miongoni mwao, Uingereza ingepata mali kidogo au hakuna kabisa; na mataifa mengine washindani yangepandishwa hadhi zaidi kuliko Uingereza katika umaarufu na mamlaka ya kudhibiti masuala ya Ulaya; ya tatu, na hasa, Uingereza inatambua kwamba serikali ya Uturuki ikiondolewa, ushawishi wa Urusi Kusini mwa Asia ungeongezeka sana, na punde si punde ungeimeza Milki ya India, ambayo Malkia wa Uingereza ni Malkia Mkuu wake, na ambako Uingereza hupata mapato mengi katika biashara, n.k. Hivyo basi tunakuta chama cha Kifalme au cha Tory nchini Uingereza kikiiunga mkono sana Uturuki; na wakati, mwaka 1878, Urusi ilipokuwa karibu kuingia Constantinople, Uingereza ilingilia kati na kutuma kundi la meli za kivita zenye mizinga katika bandari. Matokeo yake yalikuwa *Mkutano* wa *Berlin* wa Juni 13, 1878, ambapo mhusika mkuu alikuwa Myahudi, Lord Beaconsfield, Waziri Mkuu wa Uingereza; na masuala ya Uturuki yalitatuliwa wakati huo ili kuhifadhi uwepo wake wa kitaifa kwa sasa, na bado kupanga mikoa yake kwa namna kwamba iwapo itavunjwa kabisa, mataifa makuu yangejua ni sehemu gani kila moja kingetarajiwa kuchukua. Ilikuwa wakati huu ambapo mikoa yote ya Uturuki ilipewa uhuru mkubwa zaidi wa kidini, na Uingereza kwa mkataba wa siri na Uturuki ikawa mlinzi wa mikoa ya Asia. Kwa maneno ya mwanahistoria, Justin McCarthy:

Serikali ya Uingereza ilijitolea kuhakikishia Uturuki mali zake za Asia dhidi ya uvamizi wote, ikajitolea rasmi kuilinda na kuihakikishia Uturuki dhidi ya uvamizi na uasi wote, na ikachukua udhibiti wa Kipro ili iwe na kituo bora zaidi cha kutekeleza mradi huu."

Hivyo basi, itaonekana kwamba Palestina, kama mojawapo ya mikoa hiyo ya Asia, tayari iko chini ya uangalizi wa Uingereza; na hii inaelezea upungufu mkubwa wa ukakamavu kwa upande wa serikali ya Uturuki katika utekelezaji wa sheria zake zisizofaa kwa

maslahi ya Kiyahudi. Na ufunguzi huu wa Kipalestina kwa Wayahudi uliokuwa wa kimatukio ulifuatiwa na mateso mapya katika "nchi ya kaskazini"—Urusi na Romania—yaliyokuwa yakihakikisha uhamiaji kutoka nchi hizo kwenda katika nchi yao wenyewe. Kama matokeo ya mchanganyiko huu wa mazingira, Palestina, na hasa Yerusalemu, inaongezeka kwa kasi kwa idadi ya Wayahudi wa aina ya "orthodox". Tayari Wayahudi mjini Yerusalemu wamezidi idadi ya watu wa taifa zote nyingine zote pamoja, ilhali kwa karne nyingi wamekuwa wachache sana.

Gazeti *la New York Herald*, likitoa maoni yake muda fulani uliopita kuhusu uwanjaaji wa Uingereza kwa kisiwa cha Krete, ukoloni wake nchini Misri na hali ya Uturuki na mikoa yake kwa ujumla, lilisema:

Tunaishi katika zama za kasi, na hata historia inatengenezwa kwa kasi kubwa zaidi. Vita vilikuwa vikudumu kwa miongo kadhaa ya miaka; ustaarabu uliendelea polepole; mawasiliano kati ya mataifa na manufaa ya pamoja yaliyotokana nayo yaliendelea kwa mwendo wa polepole vivyo hivyo. Sasa kile kinachovumbuliwa katika nchi moja kinajulikana mara moja maelfu ya maili mbali, na ulimwengu wote unaweza kunufaika kwa wakati mmoja kutokana na uvumbuzi huo. Hasa katika siasa ndipo roho ya haraka inadhihirika. Mipango ya wanasiasa hapo zamani ilihitaji vizazi kukamilika; sasa mipango mikubwa zaidi hutekelezwa na wapangaji, na ramani ya bara hubadilika ndani ya wiki moja. Jinsi matukio yanavyoendelea kwa kasi na historia inavyoundwa inaonekana wazi zaidi katika suala la Mashariki lenye mvuto mkubwa Katikati kabisa ya mandhari
ya maslahi yanayokinzana iko Palestina—penzi la Myahudi, Mkristo na Muislamu. Waziri anasema ni ufunguo wa nafasi hiyo; na akitazama manufaa ya watu wake anatangaza kwamba kutokana na rutuba yake ya ajabu, ambayo zamani iliwapa chakula mamilioni; kutokana na uwezo wake mkubwa wa kibiashara, ambao siku za kale ulifanya bandari zake kuwa maeneo ya shughuli na utajiri, na ambao umefanya Tiro na Sidoni kuwa hadithi hadi leo; kwa kuzingatia kuwa iko kwenye muunganiko wa Ulaya na Asia, na kwa hivyo, katika eneo la kupendeza zaidi, kumiliki Palestina ni jambo linalotamaniwa sana na moyo wake wa utaifa. Mwanahistoria anasema, Tukio la kwanza la kimataifa lililosajiliwa lilikuwa uvamizi wa Palestina;

[C263]

kuanzia siku hiyo hadi leo imekuwa kitovu cha maslahi; kwa hivyo, yeye kwa upande wake anahisi wasiwasi kuhusu mustakabali wa Palestina. Mtu wa dini hawezi kupata maneno ya kuelezea shauku anayo, kwa mtazamo wake, kuhusu kile anachokiita Nchi Takatifu: kwake kila jiwe ni shairi refu, kila mti ni shairi. Mfanyabiashara mwerevu anatambua kwamba mfumo wa reli wa Asia utakapojengwa, jambo ambalo bila shaka litatokea punde tu serikali imara itakapowekwa, eneo la kijiografia la Palestina litaifanya kuwa Nchi ambayo njia kuu za reli zitakusanyika ili kusafirisha mazao ya Asia kwenda masoko ya Ulaya na Amerika na kinyume chake; kwani, kama biashara ya mabara matatu ilivyokutana katika mipaka yake siku za Suleimani, ndivyo biashara ya baadaye ya mabara hayo hayo itakavyotiririka tena hadi mahali hapo palipobarikiwa. Wala hatapunguza matumaini yake hata kidogo kwa sababu utimizo wake unaonekana kuwa mbali. Akikumbuka ukuaji wa haraka wa Chicago au San Francisco, na jinsi maeneo yasiyo na watu yalivyogeuzwa haraka kuwa Majimbo yenye watu wengi, anasema tu, 'Matukio yanafuatana kwa haraka siku hizi,' na kusubiri.

Hata hivyo, wakati Nguvu kuu za Kikristo zimesimama zikiwa na mikono iliyojifunika ngao tayari kushika kipande hicho kinachotamaniwa na kinachovutia wakati Mturuki anayefa kufa anapoachilia mshiko wake, mtu mashuhuri wa kihistoria anajitokeza na kutangaza, 'Nchi ni yangu!' Na wakati nguvu hizo zinapogeuka kumtazama msemaji, wanamtambua Myahudi—mtoto wa baba wa ukoo aliyeishi Palestina ilipovamiwa kwa mara ya kwanza, na *ambaye angependa mwenyewe kuwepo ili kuipokea* kama mali yake wakati umiliki wake unapingwa karne thelathini na sita baadaye!

Ni bahati gani ya ajabu! 'Sivyo,' anasema Myahudi; 'si bahati tu, ni hatima yangu.' Sasa tuangalie kwa ufupi nafasi ya Myahudi katika suala hili la mustakabali wa Palestina. Mataifa huzaliwa kutokana na mawazo. Kutokana na wazo la umoja wa Ujerumani, ulizaliwa ufalme wa Ujerumani na kuwa ukweli halisi, uliotangazwa kwa dunia kutoka Versailles, huku mizinga ya Ufaransa ikijibu amina kwa sala ya Ujerumani ya ustawi wake. Kutokana na kilio cha 'Italia irridenta' ndipo ilizaliwa Italia mpya ya leo, ambayo radi yake itazaa tena pwani za Bahari ya Mediterania. Kutokana na utamaduni wa Ugiriki ya kale, ilitengenezwa Ugiriki ya kisasa. Hivyo Wakristo wanaelewa jinsi matarajio yaliyodumu kwa muda mrefu ya Myahudi yanavyoweza kutimia; na

[C264]

wakati wakikiri kikamilifu kwamba kwa Myahudi, zaidi ya wote, ndiye anayestahili Palestina, wakati yeye zaidi ya wote ana sifa maalum za kuendeleza mustakabali wa nchi hiyo yenye rutuba, wakati umiliki wake wa nchi hiyo utatatua hofu za Nchi zenye wivu, kuwekwa kwa Myahudi humo kutakuwa ni tendo la haki, na msamaha unaostahili kwa dhuluma za kutisha zilizotendewa dhidi yake—mashahidi wa historia.

"Kuhusu Wayahudi wenyewe, kusema jinsi wanavyotamani kurejeshwa hakuna haja sana. Mnamo tarehe ya 9 ya mwezi wao wa Ab, hufunga kwa ajili ya uharibifu wa hekalu zao na majanga ya kitaifa yaliyohusiana na matukio hayo. Hakuna asubuhi wala jioni isipokuwa wanasali, 'Tukusanye kutoka pande nne za dunia'; 'Warejeshe watu wetu kama zamani'; 'Kaabudu katikati ya Yerusalemu'; na maneno haya husemwa katika kila mji ambapo Myahudi hupatikana—yaani kote ulimwenguni. Udumu wa namna hii karibu umepita mipaka yote, na hadi leo Wayahudi wa Uhispania katika nchi zote (hata katika nchi hii ya mbali) huweka baadhi ya vumbi la Palestina au 'tierra santa,' kama wanavyoita, juu ya macho ya wafu wao—ushahidi wa kishairi na wa kuhuzunisha wa upendo wao kwa udongo mtakatifu.

"'Njia ya reli itakapofika Yerusalemu, Masihi anakuja,' inarejelea ***Isaya 66:20***, ambapo nabii katika maono yake anaona wahamishwa wakirejea kwa njia zote za usafiri, miongoni mwao kile anachokiita 'kirkaroth.' Tafsiri ya Kiingereza inaitafsiri 'swift beasts,' ambayo bila shaka ni isiyoelezeka, au 'dromedaries,' ambayo kwa hakika si sahihi. Wataalamu wa isimu hawapunguki ambao hutokana na neno *kar*, 'tanuru,' na *karkar* 'kutingishika'—wakidai kwamba nabii alitaka hivyo kutunga neno kwa ajili ya kile alichoonyeshwa katika maono yake, treni ikisafiri kwa kasi. 'Nicholas atakapotawala ukombozi unakuja,' ni dokezo la ***Isaya 63:4***, kutoka kwa aya hiyo Wataalamu wa Kiebrania hutokana, kwa kile wanachokiita 'Rashe Teboth,' sentensi, 'Yuda wote watasikia na kuona kuanguka kwa Nikolasi, Kaisari wa Muscovy, kwa sababu ya uonevu wa watoto wa Yuda, na baada ya kuanguka kwetu, utafanyika ukombozi wetu wa kweli, na karibu sana kwa watoto wa Yuda kutakuwa na habari njema za nabii wa Tishbi [Eliya].' Haya, na mengineyo kama haya, ni muhimu, kwa kuwa yanaonyesha fikra za Kiyahudi.

[C265]

Tunakumbushwa kwa nguvu jinsi watu wa kidunia wanavyoweza kukaribia ukweli wakati mwingine bila kujua, kupitia kauli iliyotajwa hapo juu kwamba baba wa imani Abrahamu "*angependa mwenyewe kuwepo ili kupokea*" nchi ya ahadi kama yake na ya wazao wake, karne thelathini na sita baada ya kifo chake. Hili, ambalo wengine wanaweza kulichukulia kama njozi za kishairi, Maandiko Matakatifu yanatangaza kuwa litakuwa ukweli halisi. Kwa maana, kama tulivyoona tayari,* Abrahamu, Isaka, na Yakubu, pamoja na Danieli na manabii wote watakatifu, watakamilishwa—wataamshwa kutoka kwa wafu hadi utimilifu wa kibinadamu, baada ya Kanisa la Injili kutukuzwa (***Ebr. 11:40***); nao watakuwa "wakuu katika nchi yote" (***Zab. 45:16***), wawakilishi wa kidunia na wanaoonekana wa Kristo, mtawala wa kiroho, asiyeonekana. Kwa Abrahamu na pia kwa uzao wake *nchi ya ahadi* ilitolewa kuwa umiliki wa milele; na lazima aiipokee siku zijazo, kwani hadi sasa hajawahi kumiliki hata futi moja yake. ***Matendo 7:5***

Barua iliyochapishwa katika jarida la Chicago ina ushahidi wa ajabu wa maendeleo ya taratibu ya urejeshaji katika Palestina, na maandalizi ya baraka ya baadaye iliyotangazwa na Mungu juu yake na watu wake, kama ifuatavyo: *Yerusalemu, Nov. 23, 1887* "Nina furaha sana kukuambia kuhusu mambo ya utukufu ambayo tumekuwa mashahidi yake katika miaka sita tuliyoishi hapa. Tulipofika hapa, miaka sita iliyopita, tulikuwa watu wazima kumi na wanne na watoto watano. Tulipokuwa tukisafiri kutoka Jaffa kwa gari, tulivutiwa sana na uharibifu wa nchi. Hakukuwa na hata tawi la kijani lililoonekana mahali popote; miti ya mzaituni na mizabibu ilikuwa imefunikwa na vumbi la kijivu la kiangazi kikali na kikavu, kiasi kwamba huwezi kufikiria kuwa kuna chochote cha kijani chini yake; na ardhi yote ilionekana kukauka hadi misingi yake. Lakini hatujawahi kuiona ikionekana hivyo tangu wakati huo. Kila mwaka inazidi kuwa na kijani kibichi, na sasa vilima vingi kame vya zamani vimefunikwa na mashamba ya mizabibu na mashamba ya mizaituni, yakibadilisha kabisa muonekano wao.

Juz. I, Sura xiv

[C266]

"Mtauliza, Nini chanzo cha mabadiliko haya makubwa? Mungu ameahidi kwamba, kama alivyoleta mabaya haya yote katika nchi hii, ndivyo atakavyoleta baraka kubwa juu yake, na haya yameanza waziwazi kwa kutuma mvua nyingi kuliko katika karne nyingi zilizopita. Anatuma mvua nzuri na umande mzito, ambapo hakukuwa nao hapo awali; na anatuma mawingu wakati wa kiangazi, ambayo hayakujulikana hata miaka ishirini iliyopita. Hii hupunguza ukali wa joto, kiasi kwamba haukauki ardhi sana. Miaka mitano iliyopita alituma, katika mwezi wa Julai na Agosti (miezi ambayo haikuwahi kunyesha), mvua ya saa tatu huko Jaffa, na saa kumi na sita huko Damascus, na nyingi kwingineko, kiasi kwamba magazeti ya Marekani yalibainisha hili kama uthibitisho kwamba hali ya hewa ya Palestina inabadilika. Pia tulipokuja hapa, Wayahudi wachache sana walikuwa wanarudi katika nchi hii, lakini mateso nchini Urusi, Ujerumani na sehemu nyingine zilianza kuwatimua; na, licha ya amri za Sultani, walianza kurejea katika nchi hii, kununua ardhi, kupanda na kujenga, na kupata udhibiti wa biashara ya jiji; na hivyo leo kuna maelfu nyingi zaidi kuliko tulipokuja.

Kwa kweli sasa Yerusalemu iko mikononi mwa Wayahudi, kwa upande wa biashara; na Myahudi hayuko tena chini ya kisigino cha Mwislamu kama alivyokuwa zamani. Pia wanajenga kwa kasi mji mpya, sawasawa kabisa na maelezo yaliyomo katika ***Yer. 31:38-40; 32:43,44***, hata Waturuki wenyewe, walio madarakani, wanayazingatia, na wanasema mmoja kwa mwenzake, 'Ni Mungu; na tufanye nini?' Na tuseme nini juu ya haya yote, isipokuwa kwamba Mungu anatimiza kwa haraka katika siku zetu Neno lake na agano alilofanya na Abrahamu? Na sisi ni mashahidi wa mambo haya."

Licha ya mateso na udhalimu uliowadidimiza kabisa, tunawaona wengi wao katika miaka ya hivi karibuni wakipata utajiri na hadhi iliyo juu zaidi kuliko majirani zao wasio Wayahudi. Na kwa njia na hadhi kama hiyo, katika visa vingi, huibuka tamaa ya wema ya kuitumia kwa ajili ya kuinua taifa la Kiyahudi; na juhudi za busara na zilizolengwa vyema zinafanya mengi katika mwelekeo huu. Umakini wa watu wenye fikra miongoni mwa Wayahudi na Wapagani unaelekezwa kwenye mabadiliko haya katika masuala ya Kiyahudi.

[C267]

Ni dhahiri kutokana na kauli za magazeti makuu ya Kiyahudi, na kutoka kwa harakati mbalimbali zinazoendelea sasa za ukoloni wa Palestina, na kwa msaada na maendeleo ya wale ambao tayari wamejipanga huko, kwamba maelfu sasa wanageukia kwa hamu nchi ya ahadi. Mgeuko huu katika masuala ya Kiyahudi umekuwepo tangu 1878; na upangaji wa matukio tangu tarehe hiyo umesababisha na unasababisha uamsho wa kipekee kuhusu mada hii, ambao kwa upande wake ni ishara muhimu ya nyakati. Kutoka kwa *Jewish World* (Agosti 20, 1886) tunanukuu, kwa mfano, yafuatayo:

"Kuna nyufa katika mawingu ambayo hadi sasa yameitwika kivuli cha huzuni nchi hii Takatifu. Mustakabali wa nchi hiyo isiyo na furaha, ambayo kwa muda mrefu imekuwa ikifunikwa na giza lisiloingika, unaanza kung'aa kidogo; na miale ya hali bora zaidi iko karibu sana na makisio yetu. . . . Taasisi mbili zimepangiwa kucheza nafasi ya dhahiri katika kuboresha hali ya Wayahudi wa Palestina—Shule ya Kilimo huko Jaffa, na taasisi ya Lionel De Rothschild katika eneo la karibu na Yerusalemu. Tunaweza kuongeza ya tatu kwa mfumo wa Mfuko wa Kumbukumbu wa Montefiore, ambao, kwa kukuza vyama vya ujenzi na ujenzi wa nyumba za bei nafuu, umechangia sana kukuza akiba na kupunguza masaibu na magumu ya maisha ya nyumbani katika Mji Mtakatifu....Kile tunachojali kwa sasa katika kutambua ni kwamba, matarajio ya Wayahudi nchini Palestina si ya kusikitisha tena. Kwa upande mmoja, kuna nguvu zinazofanya kazi kwa ajili ya kuboresha hali ya ndugu zetu, ambazo zimebuniwa kwa busara na kupangwa kwa ustadi, na ambazo sasa zinatumika kwa bidii; kwa upande mwingine, watu wanachoka na masaibu yao na kutokuchukua hatua, na wanaonyesha mwelekeo unaoongezeka wa kunufaika na juhudi zinazofanywa kwa ajili ya urejesho wao. Hii ni hali ambayo imejaa matokeo ya furaha, na hakuna Myahudi atakayeshindwa kuitazama kwa furaha."

Katika toleo lililofuata la gazeti hilo, makala kuu kuhusu "Mustakabali wa Palestina" ilihitimishwa kwa maneno haya:

[C268]

Kwa kuongezeka kwa hivi karibuni kwa idadi ya wakulima katika makoloni yaliyopandwa na fedha za Montefiore, Hirsch, na Rothschild, mikono myupendezi inapaswa kupatikana kufanya kazi katika tukio hili la mabadiliko, wakati 'jangwa litachanua kama waridi'; mikono myupendezi na mioyo myupendezi yatakayorejesha Nchi Takatifu kutoka usiku wake mrefu wa kifo, na kurejesha uhai na mwanga kwa makazi ya kitaifa ya Wayahudi.

Jarida lingine, *The Jewish Messenger*, linasema:

"Wakati wanadamu wamezama katika wasiwasi wao mdogo, wakisukumwa kwa zamu na matumaini na hofu, msafara mkuu na wa heshima wa matukio ya kibinadamu unaendelea mbele bila kuzuilika hadi ukamilike, katika utimizo wa sheria isiyoepukika inayoongoza matendo yote ya kibinadamu. Wanadamu huku na kule huinua sauti zao dhaifu kana kwamba wanajaribu kuzuia wimbi hili la maendeleo, na kuzuia amri hii ya Milele. Ingekuwa sawa tu kama wangejaribu kuzuia sheria inayoongoza ulimwengu wote. Mbali na kuwa na njia maalum zao za kukimbia, mataifa ni kama nyota zinazong'aa katika anga la buluu juu yetu, na kabila la Israeli ni nyota angavu na thabiti miongoni mwao. Katika upotevu wake wote imekuwa mwaminifu kwa mkondo wake. Utume wake umeonekana na kutabiriwa, na urejeshaji wake wa mwisho katika Nchi Takatifu umetabiriwa. Kwamba unabii huu unatimia, dalili za nyakati zinaashiria. Unatimia kimya kimya, na taratibu sana, kiasi kwamba ni wale tu waliotilia maanani mada hii wanaotambua umuhimu wa kazi iliyofanywa.

"Palestina ni hitaji la kisiasa kwa jamii ya Kiyahudi. Kuanzishwa kwa taifa katika Nchi Takatifu kwa mara nyingine kunamaanisha kuinuliwa kwa Israeli yote. Inaifanya kuwa taifa miongoni mwa mataifa ya dunia. Inampa Myahudi ule mamlaka wa kisiasa na haki ya kujitawala ambayo inamaanisha ulinzi. Inamfanya kuwa raia wa nchi yake, na inampa pasipoti miongoni mwa mataifa ya dunia Hili linaweza kuonekana lisilowezekana kwa mtu katika kaunta-
sio rahisi kutekelezeka kwa mtu aliye chumbani akijishughulisha na vitabu vyake, kwa mtu dukani akijishughulisha na kuhesabu faida na hasara zake, kwa mtu aliyezama katika furaha ya starehe za kijamii, lakini ni wazi kama jua la mchana kwa yeyote anayechunguza utabiri wa kisiasa.

"Utajiri wa kisiasa ukitimia, Wayahudi waliotawanyika kote duniani hawatakusanyika Palestina kwa pamoja. Kuna Wayahudi 300,000 Asia, 400,000 Afrika, na

[C269]

Milioni 5 wanaishi Ulaya. Ni kutoka kwao Palestina itapata uhai wake wa urejeshaji. Myahudi aliyezaliwa Marekani bila shaka atabaki kuwa Mmarekani; na akitembelea Nchi Takatifu itakuwa kwa ajili ya burudani na kusafiri, na kuona nchi maarufu sana kama chimbuko kuu la kabila lake la kishujaa.

Inaweza kusemwa kwamba, kijiografia, Palestina ni ndogo mno kuweza kuwa na ushawishi mkubwa kama nguvu ya kisiasa, kiakili au kimaadili miongoni mwa mataifa ya dunia. Tunajibu kwamba katika nyakati za kale Ugiriki ilikuwa nguvu, na kwamba katika nyakati za sasa kisiwa kidogo cha Uingereza ni nguvu. Kijiografia, ni nini hasa? Ni akili, nguvu ya kimaadili na fahari ya utaifa vinavyofanya mataifa kuwa makuu, na si ukubwa wa eneo. Ni akili na nguvu ya kimaadili ndivyo vitakavyoifanya Israeli kujulikana sana miongoni mwa mataifa."

Gazeti la *Jewish Chronicle* linasema:

Harakati hii haiwezi kupingwa. Hatuwezi kujiruhusu kusimama kando mikono mitupu wakati uhamiaji huu mpya unatokea. Sisi Wayahudi tumeshikilia, kwa karibu miaka elfu mbili, kwamba ukamilisho wa enzi za mateso tulizopitia utafikiwa tu tunapomiliki tena nchi ya baba zetu. Je, imani hiyo itafa tu wakati inaonekana karibu kutimia? Au, je, inatarajiwa kwamba urejesho utaletawezeshwa kwa njia za fumbo kiasi cha kuwa nje ya ushirikiano wa wanadamu? Mungu hufanya mapenzi yake kupitia mapenzi ya watu; na ikiwa unabii unatimizwa, itakuwa kwa mapenzi na nguvu za kibinadamu. Haya yanaweza kuonekana kuwa mada za juu kuyahusisha na mpango madhubuti wa kuweka makoloni machache ya Wayahudi nchini Palestina. Lakini ni kutoka kwa mambo madogo kama haya ambapo matukio makuu mara nyingi hutokea; na kurudi kwa kundi dogo la Wayahudi katika Nchi Takatifu hakuwezi kamwe kushindwa kukumbusha uwezekano na uwezo wa utekelezaji wa kurudi kubwa ambako historia yote ya Kiyahudi na matarajio yote ya Kiyahudi hadi sasa yameelekeza."

Wengine, mbali na Wayahudi, watu mashuhuri duniani, wanaona na kutoa maoni kuhusu umaarufu unaoongezeka wa Israeli. Kwa mfano, zingatia yafuatayo kutoka kwa *Central Presbyterian*: "Badala ya kutoweka, jamii ya Kiyahudi inaonyesha uhai unaoongezeka. Haiwezi kukandamizwa au kumezwa.

[C270]

Wanahama kutoka nchi moja hadi nyingine na kuwa mabwana kivitendo popote wanapoenda. Wanapata ardhi nchini Ujerumani na Hungaria, na wanakuwa matajiri nchini Urusi; wao ndio mabanki wakubwa huko London na Paris na katika vituo vya biashara vya Ulaya. Katika miaka kumi (ya hivi karibuni) familia ya Rothschild ilitoa mkopo wa pauni milioni 100 kwa Uingereza, Austria, Prussia, Ufaransa, Urusi na Brazili."

Bwana Shaftesbury wa Uingereza alisema hivi karibuni:

"Kuna wivu mkubwa dhidi ya watu hao wa ajabu ambao *sasa wanajitokeza mbele*. Na ni ishara gani ya nyakati kwamba, popote walipo Wayahudi, wao ndio watu wanaoongoza kuonewa, au ndio wanaoongoza kuchukua uongozi katika taaluma mbalimbali! Raia mmoja mashuhuri wa Berlin aliulizwa, 'Ni historia gani ya hisia hizi kali za kupinga Wayahudi mliyonayo Berlin na kote Ujerumani?' Alijibu, 'Nitakuambia: Wajue hawa, wakijishughulisha na biashara, wanakuwa wafanyabiashara bora; wakijishughulisha na sekta ya benki, wanakuwa wabenki bora; wakijishughulisha na sheria, wanakuwa wanasheria bora; au wakijishughulisha na fasihi, wanatushinda sote. Kazi yoyote wanayoichukua, wanawafurusha Watu wa Mataifa; na nakuambia, bwana, hatutavumilia.'

"Uonevu dhidi ya Wayahudi nchini Urusi na Poland hauitegemei dini au utaifa. Mambo haya hayahusiani nayo hata kidogo. Warusi wangeonea watu wowote walio katika nafasi sawa na Wayahudi. Kumbuka hili, kwamba Wayahudi wanamiliki kwa dhamana sehemu kubwa sana ya mali ya ardhi ya Urusi; kwamba wanawadeni sehemu kubwa sana ya wakulima, na wamiliki wengi wa maduka katika sehemu mbalimbali za himaya. Kila fursa inayojitokeza kwa sasa kwa watu wa Kirusi ya kuwatesa na kuwakandamiza Wayahudi inatumika karibu bila kukosekana. Katika uharibifu wa Wayahudi, na wa nyaraka zao, Warusi huondoa nyaraka ambazo wamefungwa nazo, na ambazo zingeweza kutolewa kama ushahidi dhidi yao; na maadamu bado kuna mali ya kunyakuliwa, ndivyo utakavyoona watu wa Kirusi wakiinuka dhidi ya Wayahudi."

Ifuatayo ni dondoo kutoka kwa barua katika gazeti la Kiingereza na Bwana Charles Reade, mwandishi wa riwaya, anayejulikana vyema katika

[C271]

mizunguko ya fasihi, ambaye alibadilika na kumwamini Kristo na Biblia miaka michache iliyopita:

"Taifa la Kiyahudi, ingawa liko chini ya mawingu, hatimaye litarejesha ardhi yake ya kale, ambayo inaonekana waziwazi imewekwa kando kwa ajili yao. Maandiko ya unabii ni wazi kama mchana katika mambo mawili: Kwamba Wayahudi watarejeshewa Palestina, na, kwa hakika, wataitawala kuanzia Lebanoni hadi Mto Furat; na kwamba tukio hili litakuwa la kwanza katika mfululizo mkubwa wa mabadiliko yatakayoleta uboreshaji mkubwa katika hali ya wanadamu maskini na wanaoteseka, na ya uumbaji kwa ujumla. Sasa, tuna mbele yetu tukio tukufu, lenye uhakika kama vile jua litavyochomoza kesho. Tofauti pekee ni kwamba, jua litachomoza saa maalum, na Wayahudi watatekeleza Syria na kurejesha utukufu wao wa kitaifa siku isiyojulikana. Bila shaka ni udhaifu wa mwanadamu kudhani kwamba tarehe isiyojulikana lazima iwe ya mbali. Lakini hilo si la msingi. Hakika ni wajibu wa watu wenye busara na wastani wa kuangalia dalili za awali na kutoa ushirikiano wao mnyenyekevu, iwapo heshima kuu kama hiyo itatupewa.

"Uonevu huu wa ghafla dhidi ya Wayahudi katika taifa lenyewe ambalo ndilo lenye idadi yao kubwa zaidi—huenda si ishara ya utangulizi, na ukumbusho kutoka kwa Muumba kwamba mji wao wa kudumu si Tartary ya Ulaya? Palestina inaweza kukoloniwa kwa ufanisi kutoka Urusi pekee, ambapo kuna Wayahudi milioni tatu wanaotetemeka kwa ajili ya maisha na mali zao; na wengine wote wangefuata. Historia ni kioo cha mgongoni mwetu. Chochote Wayahudi walichokifanya, Wayahudi wanaweza kukifanya. Wao ni watu wa kipaji; na kipaji hakifungwi na asili, bali na hiari, na tabia au kwa bahati mbaya. Watu hawa wamejaribu nini na kushindwa? Wapiganaji, waandishi, wajenzi, wafanyabiashara, wabunifu sheria, wafugaji; na wakuu katika yote! Katika hili, historia inajirudia.

Watakuwa wakuu katika sanaa za amani na vita, na maadui zao watayeyuka mbele yao kama theluji inavyotiririka kutoka kwenye ukuta wa kuzuia mafuriko. Iwapo wataonekana kuhitaji msaada kutoka kwa taifa lingine wanapoanza, *litabarikiwa taifa litakalotoa msaada huo*; na taifa litakalowatesa litatolewa mfano kwa namna moja au nyingine. Kwa hiyo, kama kwa bahati mbaya ukatili wa hivi karibuni utawafanya viongozi wa Kiyahudi kuamua kuikolonia Palestina kutoka Urusi, tuwape kwa ukarimu meli, wanameli, pesa—chochote watakachotuhitaji. Itakuwa uwekezaji bora wa kitaifa kuliko dhamana za Misri, Brazili au Peru."

[C272]

Methali ya Kiyahudi ya miaka ya hivi karibuni inasema: "Njia ya reli itakapofika Yerusalemu, Masihi atakuja"; na hii inaendana na uwakilishi wa kiishara wa reli uliotolewa na manabii ***Nahumu (2:3-5)*** na ***Isaya (66:20)***. Na, kwa hakika, msemo huo haukukosea sana; kwani reli itafika Yerusalemu "siku ya maandalizi yake"—katika wakati wa *kuwepo* kwa Masihi. Yafuatayo, ambayo tunayachukua kutoka kwenye vyombo vya habari vya kila siku, yana uhusiano wa kuvutia kuhusu mada hii:

"Galiliani alikuwa sahihi: dunia inazunguka. Reli itajengwa kutoka Yerusalemu hadi Jaffa, kwenye Bahari ya Mediterania, umbali wa maili 31, bandari ya kale ya mji mkuu wa Kiyahudi, na mahali pa kutua kwa misunobari iliyotumika katika ujenzi wa hekalu. Myahudi mmoja wa Yerusalemu, kwa jina Joseph Nabon, ambaye ni raia wa Uosmani, amepata kutoka kwa Sultani hati ya idhini kwa ajili ya kusudi hili. Hati hiyo inadumu kwa miaka 71. Gharama ya makadirio ya ujenzi ni dola 250,000. Basi, kuanzia sasa, ustaarabu utaingizwa Palestina. Karne ya kumi na tisa itawadia katika maeneo hayo wakati lokomotivi ya kwanza itakapofika Yerusalemu kwa mvuke."

Barua ifuatayo, kutoka kwa mwandishi wa *Pitts-burgh Dispatch*, iliyotokea hivi karibuni katika jarida hilo, inathibitisha maendeleo ya sasa nchini Palestina na hasa Yerusalemu:

Yerusalemu, Julai 12, 1889

"Watu elfu thelathini kati ya elfu arobaini walio Jerusalem ni Wayahudi. Serikali ya Uturuki, ambayo kwa vizazi vingi imewazuia kuishi kwa zaidi ya wiki tatu kwa wakati mmoja katika Nchi Takatifu, iko, chini ya ushawishi wa serikali za kigeni, inapunguza vikwazo vyake; na kwa sasa Wayahudi wanakuja hapa kwa mamia. Wanaingia katika biashara, na sasa wanadhibiti sehemu kubwa ya biashara ya Jerusalem. Baadhi yao wanahisi kwamba siku ambayo unabii wa Biblia kwamba watakaa tena katika nchi yao utatimizwa iko karibu; na kabila moja la ajabu kutoka Arabia ya kusini linadai kupokea wahyi kwamba lazima waache nchi yao ya jangwani na warudi Palestina. Wayahudi hawa wameishi katika Yemeni, Arabia kwa kipindi kilichopita

[C273]

Miaka 2,500. Wao ni wa kabila la Gadi, na waliacha Palestina miaka 700 kabla ya kuzaliwa kwa Kristo. Wanaleta nao nyaraka nyingi za thamani zinazothibitisha asili yao, na wanajihusisha na kilimo karibu na Yerusalemu. Uonevu dhidi ya Wayahudi nchini Urusi na Austria unawafanya wengi wao kuja hapa, na pia kuna idadi kubwa ya Wayahudi wa Kipolandi na Kihispania huko Yerusalemu. Muda wa Wajewu kukaa Palestina umeongezwa, na vizuizi juu ya makazi yao Yerusalemu vimeondolewa kivitendo. Miaka hamsini iliyopita kulikuwa na familia 32 tu za Kijewu katika Yerusalemu yote, na idadi katika Palestina yote ilikuwa 3,000 tu. Sasa kuna takriban 50,000 katika Nchi Takatifu, na robo tatu ya idadi ya watu wa Yerusalemu ni Wajewu.

"Ni watu wa ajabu! Hawafanani na Wayahudi wengine popote duniani. Wako karibu zaidi na aina iliyokuwepo hapa zamani. Idadi ya wale waliolazimishwa kuja hapa kwa sababu ya mateso husaidiwa karibu kabisa na makanisa mbalimbali ya Kiyahudi duniani kote.

Moja ya mandhari kuu ya Yerusalemu ni Mahali pa Kutoa Sauti za Huzuni la Wayahudi, ambapo kila Ijumaa madhehebu fulani hukutana nje ya kuta za Msikiti wa Umar, ulioko kwenye eneo la hekalu la Suleimani, na wakiinama vichwa vyao dhidi ya mawe, wanahuzunika kwa kupoteza Yerusalemu, na kuomba Mungu arudishe nchi hiyo kwa watu wake waliochaguliwa. Kawaida hii imekuwa ikifanywa tangu enzi za zama za kati, na ni mojawapo ya mandhari ya kusikitisha zaidi. Niliitembelea wiki iliyopita. Katika kichochoro kirefu kilichozungukwa na nyumba duni—juu ya vigae vya mawe vilivyochakamawa na miguu ya wazi ya maelfu ya Wayahudi—dhidi ya ukuta wa vigae vikubwa vya marumaru, uliofika urefu wa futi hamsini au zaidi juu yao, mstari mrefu wa wanaume waliovalia majoho marefu na wanawake wenye mashuka kichwani walikuwa wameinama, wakisali na kulia. Wanaume wengi walikuwa na ndevu nyeupe, na nywele ndefu zilizokunja za kijivu. Wengine walikuwa bado katika uchangamfu wao; na sikuweza kujizuia kushangaa nilipoona maumbo yao wakati mwingine yakitetemeka kwa hisia. Kila mmoja alikuwa na Biblia ya Kiebrania iliyochakachuliwa sana mkononi mwake, na mara kwa mara kundi hilo lilipiga kelele za aina fulani, mzee mmoja mwenye nywele za kijivu akiwa kiongozi, na wengine wakirudia kiitikio. Nyimbo hizo zilikuwa kwa lugha ya ajabu, lakini zilitafsiriwa kama ifuatavyo:

Kiongozi—Kwa jumba la kifalme lililo porini—
Jibu—Tuketi peke yetu na kusikitika. Kiongozi—
Kwa kuta zilizoharibiwa—Jibu—Tuketi peke
yetu na kusikitika. Kiongozi—Kwa Mfalme wetu
aliyetoweka—Jibu—Tuketi peke yetu na
kusikitika.
Kiongozi—Kwa watu wetu wakuu waliofariki—
Jibu—Tunakaa peke yetu na kuomboleza.
Kiongozi—Kwa makuhani wetu waliokanyuka—
Jibu—Tunakaa peke yetu na kuomboleza.
Kiongozi—Kwa wafalme wetu waliymdharau—Jibu—
Tunakaa peke yetu na kuomboleza.

Athari ya wimbo huu haiwezi kuthaminiwa bila kuusikia. Wazee na wanawake wanaolia, wanaabudu mawe ya ukuta unaowatenganisha na mahali palipokuwa hekalu la Suleimani, ambalo hata sasa ni sehemu takatifu zaidi duniani kwa Myahudi; hisia halisi zinazodhihirishwa na wote; na imani wanayoionyesha kwa kuja hapa, wiki baada ya wiki, na mwaka baada ya mwaka, ni za kugusa hisia kwa njia ya ajabu. Hakika ni mojawapo ya mandhari ya ajabu ya jiji hili la ajabu zaidi.

Kuna makoloni nane ya kilimo katika sehemu mbalimbali za Palestina. Moja ya shule hizi karibu na Jaffa ina zaidi ya wanafunzi mia saba, na shamba la ekari elfu ishirini na nane. Iko katika tambarare za Sharon, ambako Wafilisti waliishi, na ina mizabibu na miti ya mzaituni maelfu kadhaa. Waturuki wanapinga vikali kuuza ardhi kwa Wayahudi, lakini Wayahudi wanaonyesha kuwa ni wakulima wazuri kama walivyo wafanyabiashara; na hali ya milima ya Yerusalemu kuwa na matuta inaonyesha kuwa Ardhi Takatifu ililimwa vizuri zaidi chini yao kuliko imekuwa chini ya watawala wao. Kiasi kikubwa cha ardhi nje kidogo ya jiji la Yerusalemu sasa kiko mikononi mwa Wayahudi au taasisi zao za hisani. Bwana Behar, mkuu wa shule za Rothschild, ananiambia kwamba wamekamilisha kununua Hoteli ya Jerusalem, na wataiongeza kwenye shule yao. Sir Moses de Montefiore, ambaye alisimamia mfuko ulioachwa na Myahudi tajiri kutoka New Orleans, alijenga nyumba nyingi nzuri kwa ajili ya Wayahudi kwenye barabara kati ya Betlehemu na Yerusalemu, na kuna hospitali kadhaa za Kiyahudi.

"Miongoni mwa watu wanaoamini kwa dhati kwamba Wayahudi hivi karibuni watamiliki tena Palestina ni koloni ya watu kumi na watano,

[C275]

wanaoishi katika nyumba nzuri iliyojengwa kwenye kuta za Yerusalemu, na ambao wanajulikana kama 'Wamerika.' Watu hawa si Wayahudi. Ni Wakristo ambao wamekuja hapa kutoka sehemu mbalimbali za Marekani, na hasa kutoka Chicago, kusubiri kutimia kwa unabii kwamba Mungu ataumbia upya ulimwengu, kuanzia Yerusalemu. [Hawaitambui kwamba uteuzi wa Kanisa la Injili lazima utimizwe kwanza.]

Hakuna shaka yoyote kwamba Yerusalemu inaimarika. Barabara zake nyingi sasa zimepambwa vizuri na hali ya usafi ya jiji imeboreshwa sana. Yerusalemu nje ya kuta sasa ni karibu kubwa kama jiji lililo ndani, na nimeambiwa kwamba thamani ya ardhi imeongezeka kiasi kwamba jiji takatifu linaweza kusemwa kuwa na msisimko wa biashara ya ardhi. Nimefahamu kwamba kando ya barabara ya Jaffa, nje kidogo ya lango, thamani ya mali imepanda ndani ya mwaka mmoja au zaidi kwa asilimia mia kadhaa. Kipande kimoja kinachomilikiwa na taasisi ya hisani kilinunuliwa muda mfupi uliopita kwa dola 500. Sasa kina thamani ya dola 8,000, na hakiwezi kununuliwa kwa kiasi hicho. Sasa kuna njia ya telegrafu kutoka hapa hadi pwani ya bahari, na kampuni ya reli imeundwa kujenga njia kutoka Jaffa hadi Yerusalemu. Kwa mara ya kwanza katika historia yake, Yerusalemu ina kikosi cha polisi, na utulivu wake sasa ni sawa na ule wa New York."

Ifuatayo, iliyokatwa kutoka *The Hebrew Christian* ya Julai '89, ni simulizi nyingine ya kuvutia ya ziara ya Myahudi Mmarekani kwenye mahali pa vilio la Wayahudi huko Yerusalemu. Anasema:

Baada ya kutumia masaa kadhaa nikiwatembelea Wayahudi, rafiki yangu mzee, Rabbi kutoka Kovno, Urusi, aliniuliza kama ningeenda naye mahali pa kulia ili kuomboleza uharibifu wa Yerusalemu na kuombea urejesho wa Israeli katika utukufu wake wa zamani. 'Nitaenda nawe,' nilijibu, 'na kuomba kwa dhati sana kwamba Mungu aharakishe siku ambayo Yuda atamrudia Bwana.' Kwa kuwa ilikuwa Ijumaa alasiri, wakati ambao Wayahudi wengi hukusanyika kusali kwenye ukuta wa hekalu la kale, niliungana nao. Kwa kweli, ilikuwa ni mandhari ya kukumbukwa sana. Hapa kulikuwa na Wayahudi kutoka mataifa yote wakiwa katika mavazi yao ya kipekee ya Kiorientali, na wengine wakiwa wamevaa *Talith* zao (mavazi ya kuombea). Kwa sauti kubwa iwezekanavyo wal

[C276]

wasoma ***Zaburi ya 22***. Wanawake kwa dhati kubwa walilia kwa sauti, 'Mungu wangu, Mungu wangu, umenitupa kwa nini? Kwa nini umezuia sana kunisaidia, na maneno ya kilio changu? Ee Mungu wangu, naomba mchana, lakini haunasikii; na usiku, wala si kimya.' Wanaume pia walikuwa wakilia na kusoma zaburi, sala ndefu na maombi. Wengi wao kwa dhati walibana midomo yao kwenye mawe na kuyabusu. Niliposikiliza sala zao za kuhuzunisha, nilikumbuka yale manabii waliyosema katika Talmud—kwamba 'Tangu uharibifu wa Hekalu, milango ya sala imefungwa, na milango ya machozi pekee ndiyo iliyo wazi.' Mlawi kwa sauti ya huzuni alirudia:

"Kwa ajili ya jumba lililotelekezwa," n.k.

"Mlio wa huzuni zaidi juu ya Yerusalemu pia hushuhudiwa katika nyumba za Wayahudi wacha Mungu. Usiku wa manane hujifunika kwa mavazi yao ya sala, hujipaka majivu kichwani, na kujinyenyekeza ardhini. Kisha kwa sauti za huzuni huanza kusema:

"'Sauti ya maombolezo kutoka mnara mkongwe wa
Rama, Sauti ya vilio kutoka kilima kitakatifu cha
Sayuni; Lo! taji langu na hazina ya kifalme,
Ninakumbuka bado heshima za ujana. Giza
kwangu ni kibanda cha upweke
Ambaye zamani alijaza kiti cha enzi cha utukufu.

"'Nilipewa jina la bibi harusi mrembo wa
Yehova; Lakini sasa nimebaki, mnyonge,
mwenye huzuni, Nimesalia tu kusubiri
ghadhabu yake nzito na kisasi; Furaha zangu
zimepita, moyo wangu ni ukiwa.
Njooni, lieni, ninyi binti, kando ya upande wangu
uliodhoofika, Kwa maana hakuna anayekaribia
kupunguza huzuni zangu.

"'Nimetolewa chini kutoka katika hadhi isiyo na
kifani, Mhanga wa kiburi na fahari ya upuuzi,
Moyo wangu unaopiga kwa ghadhabu
inayotetemeka Unapiga kwenye kifusi chake
cha masaibu yasiyo na tumaini. Yuda analia
kwa toba yenye machozi,
Mjane anayehuzunika katika utumwa.

Nilikuwa Solyma malkia mng'ao,
Nilikuwa wingu la dhahabu, mlima wa Mungu;
Lakini sasa nimevamiwa na wasioamini,
nadhani, Hakuna msafiri maskini aliyepita
jangwani,
Watoto wangu wote wamevutwa kutoka kifuani, Wazee
wameuawa, ardhi imejaa damu.

> "'Je, hakuna anayehisi huzuni yangu? Na hakuna
> anayezuia chozi linalotiririka haraka?
> Na hakuna anayepunguza maumivu yanayopenya
> roho? Na hakuna anayesema, 'Wapagani hawathubutu
> kumwita mume wangu?' Ah, shoka lililoumwa sumu.
> Vicheko vya kikatili ninavyolazimika kuvumilia!
>
> "'Baba wa rehema, njoo, rudi kwa neema Kwenye
> makao ya Sayuni yaliyopambwa tena.
> Acha jicho la Israeli litazame makao Yako
> yamerudishwa; basi sikiliza wimbo wa haleluya,
> Sauti za zaburi za taifa lililofunguliwa, Zikisalimia
> ukuta unaoinuka wa hekalu hilo la milele.'

"Baada ya hili, Zaburi kadhaa husomwa na maombi hutolewa. Wanaposimama kutoka ardhini, husema, 'Jitokeze vumbi; inuka ukae, Ee Yerusalemu. Jitoe katika vifungo vya shingo yako, Ee binti mteka wa Sayuni.'

"Sala ya kipekee inayotolewa katika nyakati hizi, na bila shaka ikirejelea ***Isaya 7:14***, ni:

> "'Kwa rehema, Ee Bwana, sikiliza sala ya watu wako:
> Mpe Israeli aliyehuzunika matakwa yake.
> Ee ngao ya Abrahamu, Mwokozi wetu atume, Na
> uitoe jina lake la utukufu, Immanuel.

Si hadi mateso zaidi yatakapowalazimisha Wayahudi maskini zaidi kuelekea Palestina, na ustaarabu wa kisasa utakapokuwa umeendelea zaidi huko, ndipo tabaka tajiri la Wayahudi litavutiwa kwenda huko; na wakati huo itakuwa kwa kiasi kikubwa kutokana na nia za ubinafsi—wakati kipindi kikuu na kikubwa cha taabu kitakapofanya mali isiyo salama katika nchi nyingine kuliko ilivyo sasa. Ndipo Palestina, ikiwa mbali na ujamaa na anarukia, itaonekana kuwa mahali salama kwa Wayahudi matajiri. Lakini kwa kasi ya sasa ya maendeleo, katika nyanja hizi mbalimbali, miaka kumi na tano ijayo itashuhudia mambo mengi nchini Palestina.

Upofu wa Israeli Unaondoka

Kuna kipengele kingine cha unabii kinachohusiana na Israeli ya Kimwili, ambacho utimizo wake tunapaswa kuanza kuuona sasa. Mtume Paulo alitangaza: "Upofu, kwa sehemu, umemkuta Israeli, hadi utimilifu wa Mataifa uingie—yaani, hadi idadi iliyochaguliwa kutoka miongoni mwa Mataifa,

[C278]

ambao, pamoja na masalia ya Israeli, watakaounda awamu ya kiroho ya Ufalme, wote watakuja kupata neema hiyo kuu, ambayo Israeli kama taifa ilitupiliwa mbali, na ambayo faida zake wamekuwa wakiendelea kuzipuuza kama watu. Kwa hivyo, kwa maana kamili, upofu wa Israeli wa Kimwili, anayeitwa pia Yakobo, hautapita hadi uteuzi wa Israeli wa Kiroho utakapokamilika. Na tumeonywa waziwazi (***Warumi 11:26***) kwamba uponyaji na ukombozi wao kutoka upofu na chuki za kikabila utatoka kutoka (mlima) Sayuni, Kanisa au Ufalme uliotukuzwa. Lakini kama Ufalme wa Sayuni kwa kiasi fulani ulianza mwaka 1878, wakati Mfalme wetu alipochukua mamlaka yake kuu ya kutawala, ingawa darasa la "miguu" halikukuwa bado limeendelezwa kikamilifu na kutukuzwa, vivyo hivyo neema ya Mungu kwa "Yakobo," kupitia Sayuni, kwa usahihi ilianza hapo, ingawa haitawafikia kwa kiwango kamili hadi wanachama wa "miguu" wa mwili wa Kristo nao watakapotukuzwa. Na kama mwaka 1881 ulikuwa wakati uliofanana na kugeuzwa kwa nuru kutoka kwa Yakobo kwenda kwa Wapagani, vivyo hivyo unaashiria wakati wa kuanza kwa kugeuzwa tena kwa nuru maalum kwa Wayahudi waliokuwa wamepofushwa kwa muda mrefu. Na, kwa kweli, kulingana na mfano wake wa Kiyahudi, Kanisa la Kikristo la jina tu sasa linaanguka kwa upofu, huku masalia yake kidogo tu ndiyo yanayobarikiwa. Jinsi maneno ya Mtume yalivyo ya nguvu na yanayotumika hapa: "Usijidunie, bali uogope; maana kama Mungu hakuonea huruma matawi ya asili, angalia, ili asikueonee huruma wewe," n.k.

Lakini utambuzi wa jumla wa Israeli kwa Masihi wa kweli na Ufalme wake bila shaka utatokea chini ya na kupitia kwa mababa wa kale na manabii waliofufuliwa, ambao urejeshaji wao kamili utakuwa kazi ya kwanza ya Kristo baada ya 'mwili' wote kutukuzwa. Lakini upofu wao *utaanza* kuisha kabla; na tayari harakati kubwa kuelekea kwa Kristo imeanza, hasa miongoni mwa Wayahudi wa Urusi.

Tukiangalia upande huu, dalili za nyakati ni dhahiri sana kiasi cha kushangaza. Kidini cha ajabu

[C279]

Harakati ya kidini ya ajabu inayoendelea miongoni mwa Wayahudi Kusini mwa Urusi inawaleta maelfu ya watu hao katika kumtambua Yesu Kristo kama Masihi aliyeahidiwa kwa muda mrefu, na katika kukiri dhambi ya taifa lao, kwa kumkataa na kumsaliba. Na hili kwa vyovyote vile si matokeo ya shughuli za uinjilisti wa Kikristo: ni harakati huru, inayochipuka kutoka katika msingi ulio kabisa wa Kiyahudi. Kiongozi wa harakati hiyo ni Myahudi, Bwana Joseph Rabinowitch, ambaye zamani alikuwa mfanyabiashara, na baadaye wakili, na mtu mwenye sifa kubwa miongoni mwa watu wake. Bwana Rabinowitch hakuwa rabbi wa Kiyahudi, na wala yeye wala watu wengine wakuu wa harakati hiyo hawakuwa viongozi wa dini wa madhehebu yoyote. Kuhusu harakati hii, tunanukuu kutoka kwa makala katika *Harper's Weekly*, na kutoka kwa ripoti zingine, kama ifuatavyo:

Maendeleo yake yamekuwa kiasi kwamba sasa inaweza kutangazwa kwa ujasiri kuwa si tena jaribio tu lenye nafasi zisizojulikana za kuwepo kwa kudumu. Imeonyesha uhai wa kushangaza; ukuaji wake umekuwa thabiti na wenye afya, chanya kwa asili, huku ukiepuka haraka isiyo ya kawaida na mipaka hatari. Baada ya kutambuliwa na mamlaka ya Urusi kama *dini halali*, sasa ina uwepo wa kisheria na haki za kisheria. Tabia yake inaionyesha kama mojawapo ya matukio ya kipekee zaidi katika mchanganyiko mbalimbali wa maslahi ya kitaifa, kijamii na kidini yanayogawanya mioyo na akili za raia mia moja na kumi na sita wa Kizaar.

Imani ya umoja huu mpya ina sifa ya kipekee zaidi katika jambo hili, kwamba hawakusudia kuanzisha uhusiano wowote wa kimsingi na aina yoyote iliyopo ya Ukristo, bali, kwa lengo lililotangazwa la kupuuza maendeleo ya kihistoria ya mafundisho tangu enzi za Mitume, kuchukua mafundisho yao moja kwa moja kutoka chanzo cha Agano Jipya, bila kujali sana fomula za mafundisho zinazopatikana katika makanisa ya kiortodoksi ya nyakati zetu. Inadai kuwa imetengenezwa kwa mfano wa makutaniko ya Kiyahudi-Kikristo katika siku za mitume.

"Mwenye nguvu kwa tabia na mwenye shauku ya kujiboresha na maendeleo, kisiasa, kijamii na kimaadili, ya wake

[C280]

Watu, Bwana Rabinowitch miaka mingi iliyopita alijulikana kama rafiki mwenye shauku ya mageuzi miongoni mwa Wayahudi wa Mashariki. Akiwa na elimu na ujasiriamali vilivyokuwa mbali zaidi kuliko ndugu zake, alianza kubuni njia na mbinu za kufikia malengo na matarajio yake. Alifanya alichoweza ili kuwapatia haki bora za kisiasa, lakini hakuweza kuwalinda dhidi ya mateso makali yaliyoikumba jamii ya Waisraeli hao waovu nchini Urusi, Romania na nchi jirani. Alijifunza fikra za kisasa za kifalsafa za Magharibi, kwa matumaini kwamba kuzikubali kwa watu wake kungewainua hadi ngazi ya juu zaidi, na hivyo kuwapatia malengo ya juu na yaliyo bora zaidi. Lakini punde si punde alijifunza kushuku ufanisi wa mbinu hizo na uwezekano wa kuzitumia kwa watu ambao karne za mateso na ukakamavu kupita kiasi zilikuwa zimewafanya kuwa wagumu kwa kanuni zilizokinzana kabisa na mawazo yao ya jadi. Alijaribu tena kuwatoa katika tamaa yao ya kupata mali, ambayo, baada ya ibada zao za kidini za kimafumbo, ndiyo nguvu inayodhibiti kila kitu na inayonyanyua hadhi katika akili ya Myahudi wa mashariki. Lakini juhudi zake za kuanzisha makoloni ya kilimo kwa ajili yao nyumbani na katika Nchi Takatifu, ziligonga mwamba. Akiwa Palestina, imani ilikomaa ndani yake, kupitia utafiti huru wa Agano Jipya katika uhusiano wake na Agano la Kale, kwamba Israeli ilikuwa imefanya kosa kubwa katika maisha yake ya kitaifa, na ilikuwa imekuwa isiyowakini kwa dhamira yake ya kihistoria, kwa kumkataa Yesu Kristo.

Imani hii kumhusu Kristo, kama mfano halisi na utimilifu wa unabii wa zamani, na ya malengo na madhumuni ya Israeli kama taifa, ndiyo wazo kuu ambalo harakati nzima inazunguka. Kanuni zilizotangazwa na Mnasarene mnyenyekevu zinatambuliwa kuwa ndizo pekee zinazoweza kutimiza hatima ya watu, na kuwaruhusu kufikia lengo walilotengwa nalo kama watu waliochaguliwa. Hivyo basi, inachukuliwa kuwa ni mvunjiko mkubwa katika maendeleo ya kawaida na kihistoria ya Israeli, kwamba miaka elfu moja na mia nane iliyopita watu hawa kama taifa walikataa kukubali misingi na kanuni ambazo zinachukuliwa na Wakristo wote, na sasa pia na Bwana Rabinowitch na wafuasi wake, kuwa ni matokeo halali na sahihi pekee ya maendeleo yote ya kihistoria yaliyotangulia ya

[C281]

Israeli. Kuponya mgawanyiko huu ndilo lengo kuu la mageuzi wa Kischinev, kwa kuanza upya pale ambapo kwanza watu waliochaguliwa waliingia kwenye njia potofu ya maendeleo ya kitaifa. Mnamo 1880 alichapisha mpango ambapo alipendekeza upangaji upya kamili wa mfumo wa marabi. Alikuwa pia hai katika kazi ya chama cha kukuza kilimo miongoni mwa Wayahudi wa Kusini mwa Urusi; na wakati wa siku za mateso mwaka 1882 alitetea kwa dhati kurejea kwa watu wake Palestina. Katika kipindi hicho mabadiliko katika imani yake ya kidini yalitokea. Haikuwa matokeo ya kazi ya kimisionari ya Kikristo, wala yeye si mbadilika katika maana ya kawaida ya neno hilo. Mabadiliko hayo yalifanyika taratibu, na ni baada ya tafakari ndefu ndipo wazo la kuanzisha makanisa ya Kikristo ya Wakristo wenye asili ya Kiyahudi lilipokomaa akilini mwake. Baada ya kurejea kutoka Palestina, aliamini: 'Ufunguo wa Nchi Takatifu uko mkononi mwa ndugu yetu Yesu.' Katika maneno, 'Yesu Ndugu Yetu,' ndipo kiini cha maoni yake ya kidini. Kazi yake imefanikiwa, na wengi wanakubali mafundisho yake."

Bwana Rabinowitch alipoanza kufikiria kwamba anapaswa kuwa muumini aliyejitangaza na waziwazi kwa Kristo, alifadhaishwa sana na idadi ya madhehebu miongoni mwa Wakristo, na akasita kujiunga na yoyote kati yao. Anasema, "Kama vile Mto Yordani unavyopaswa kuvukwa ili kufika Kanaani, ndivyo Yesu alivyo njia ya kupata mali ya kiroho na pumziko." Kuhusu Mlo wa Bwana, anasema kwamba wanachama wa Agano Jipya hawasherehekei huu, isipokuwa kama Chakula cha Pasaka. Wao (kama sisi) bado hawajaona njia ya kuusherehekea wakati mwingine. Anasema Bwana Yesu Kristo hakuwaamuru wanafunzi wake kukumbuka ufufuo wake, bali kumkumbuka yeye. Wala yeye wala wafuasi wake hawashiki Jumapili kama Sabato, bali wanaendelea kushika Sabato ya Kiyahudi. Ukeketaji bado unafanywa; lakini hauonekani kuwa muhimu kwa wokovu.

Inaripotiwa kwamba mchungaji Mlutheri alipendekeza kwa kamati huko London kwamba Bwana Rabinowitch apangiwe kazi na Jumuiya yao kama mhubiri kwa Wayahudi. Kamati ilikataa, ingawa kwa sababu tu kwamba yeye alikuwa

[C282]

bado hajabatizwa. Hata hivyo, tangu wakati huo amebatizwa Berlin, si katika Kanisa la Kilutheri, wala Kanisa la Kianglikana, bali tu katika Kanisa la Kristo. Bwana Rabinowitch anamiliki barua alizopokea kutoka kwa Wayahudi katika sehemu zote za Urusi na Romania, wakipata maelezo kuhusu harakati hiyo, sheria zake na mafundisho yake, kwa lengo la kujiunga nayo, au kuanzisha nyingine inayofanana nayo.

Bwana Rabinowitch ana roho ya upole, unyenyekevu, na upendo, na anajibu haraka, hata kwa machozi, anapohakikishiwa upendo wa Kikristo. Hataki kujihusisha na madhehebu yoyote, bali anataka kupata Ukristo wake kutoka kwa Agano Jipya, na kukua kutoka kwa desturi na mafundisho ya zamani na kuingia katika mapya, kama Roho Mtakatifu atakavyomfundisha katika utafiti wake endelevu na wa maombi wa Neno la Mungu lote.

Profesa Franz Delitzsch, wa Leipzig, kiongozi wa misheni za Kiyahudi nchini Ujerumani na mhariri wa *Saat auf Hoffnung*, jarida la robo mwaka linalojihusisha na kazi hii, alichapisha kijitabu cha kurasa takriban sabini na tano kuhusu maendeleo haya mapya ya kidini, ambapo sehemu kubwa zaidi yake imejazwa na nyaraka za asili, katika tafsiri za Kiebrania na Kijerumani, kuhusu harakati hii. Nyaraka hizi zinajumuisha tezi kumi na tatu; Ungamo la Imani la Kanisa la Kitaifa la Kiyahudi la Agano Jipya; Ufafanuzi wa Imani katika Masihi, Yesu wa Nazareti, kwa maana ya kutaniko hili; Haggada kwa Waisraeli wanaoamini katika Masihi, Yesu wa Nazareti; na, hatimaye, Utaratibu wa Mlo wa Bwana. Kama viambatisho, imeongezwa tamko la mwalimu, Friedmann, kwa waumini wa Kiyahudi katika Kristo, na tamko lililopitishwa na mkutano wa waumini hao, uliofanyika Kischinev. Kijitabu hiki kidogo kina nyenzo zote za utafiti wa harakati hii mpya.

Tesi hizi, zinazopaswa kuchukuliwa kama msingi wa imani mpya, zinaanza na maelezo ya hali ya kusikitisha ya Wayahudi nchini Urusi, zinadai kwamba juhudi za kujiboresha zilizoendeshwa na Wayahudi wenyewe zimekuwa zisizo na mafanikio, na zinaendelea kusema:

[C283]

"Kuna haja ya ukombozi wa kimaadili wa kina na wa ndani, wa kuzaliwa upya kiroho. Lazima tuachane na mungu wetu wa uongo—upendo wa pesa—na badala yake tuweke katika mioyo yetu makao ya upendo wa ukweli, na kwa hofu ya uovu." Hata hivyo, kwa ajili ya hili, kiongozi ni muhimu. Atakuwa nani? Katika Israeli hakuna anayepatikana. "Mtu mwenye sifa zote za kiongozi—upendo kwa Israeli, kujitoa mhanga kwa maisha yake, usafi, maarifa ya kina ya asili ya mwanadamu, uhodari katika kufichua dhambi na maovu ya watu wake—tumempata, baada ya utafiti makini katika vitabu vyote vya historia ya watu wetu, katika mtu mmoja tu, katika Yesu wa Nazareti." Waisraeli wenye hekima wa nyakati zake hawakuweza kumwelewa; "lakini tunaweza kusema kwa uhakika kwamba yeye, Yesu, yeye peke yake ametafuta ustawi wa ndugu zake. Kwa hiyo tunapaswa kutakasa jina la Ndugu yetu Yesu." "Tunapaswa kupokea vitabu vya Injili katika nyumba zetu kama baraka, na kuviaunganisha na Maandiko Matakatifu yote yaliyotolewa kwetu na watu wetu wenye hekima."

Moja ya masharti ya imani yao ya kipekee zaidi ni yafuatayo:

Kulingana na amri ya hekima isiyochunguzika ya Mungu, mababu zetu walijazwa ugumu wa moyo, na Bwana aliwaadhibu kwa roho ya usingizi mzito, hata wakapinga Yesu Kristo na wakamtenda dhambi hadi leo. Lakini kwa kutokumwamini kwao waliwachochea mataifa mengine kuwa na bidii zaidi, na hivyo wakachangia katika upatanisho wa wanadamu, wale waliomwamini Yesu Kristo, Mwana wa Daudi, mfalme wetu, waliposikia habari njema kupitia wajumbe waliotangaza amani (***Isaya 52:7***), ambao walikuwa wamefukuzwa kwa aibu kutoka katika ushirika na Israeli. Hata hivyo, kwa sababu ya dhambi hii yetu dhidi ya Kristo wa Mungu, ulimwengu umeutajirika kwa imani yake katika Kristo, na mataifa kwa ukamilifu yameingia katika Ufalme wa Mungu. [Hapa hawaeleweki vizuri. Ni *idadi kamili* ya "kundi dogo" *kutoka* miongoni mwa mataifa, na si mataifa yote kwa ukamilifu yanayoitwa kwa uwongo Ukristo, ambayo Paulo anazungumzia katika ***Rum. 11:25***.] Sasa, pia, wakati wa utimilifu wetu umefika, na sisi, mbegu ya Abrahamu, tunatakiwa kubarikiwa kwa imani yetu kwa Bwana Yesu Kristo; na Mungu wa baba zetu, Abrahamu, Isaka na Yakobo, atatuhurumia na kupanda tena matawi ambayo yame

zilizotenguliwa, katika Mzizi wetu Mtakatifu—Yesu. Na hivyo Israeli yote itashiriki wokovu wa milele, na Yerusalemu, Mji wetu Mtakatifu, utajengwa upya, na kiti cha enzi cha Daudi kitathibitishwa milele na milele."

Ifuatayo ni dondoo kutoka kwa barua ya Bwana Rabi-nowitch, ya tarehe 2 Januari, 1885, kwa bwana mmoja mjini London:

Barua yako ya thamani, n.k., ilipokelewa. Moyo wangu ulifurahi niliposoma na kutambua jinsi upendo wa moyo wako ulivyo mkubwa na imara kwa ndugu wa Bwana Yesu, Masihi, kwa mwili, na jinsi wokovu wa taifa la Israeli ulivyo wa thamani machoni pako.

Najiinama mbele ya Yehova, Mungu wa Bwana wetu Yesu; na kutoka katika undani wa moyo wangu hutiririka maneno ya mwimbaji mpendwa wa Israeli (***Zab. 35***), 'Wao waone aibu na wakatwe tamaa pamoja wanaofurahi kwa maafa yangu. Na wainuke kwa furaha, na washangilie kwa ajili ya haki ya mashtaka yangu; naam, na waseme daima, 'Bwana atukuzwe, Yeye apendezaye mafanikio ya mtumishi wake.' Amina.

Pamoja na haya nakutumia maoni na kauli zangu kuhusu wale watoto wa Israeli walio Kusini mwa Urusi wanaoamini katika Yesu kama Masihi. Kutoka kwao mtajifunza kutambua asili ya imani yetu katika Yesu (ndugu yetu kwa mwili), Masihi. Yeye ndiye tamaa na hamu kuu ya mioyo yetu. Wapendwa wetu wa Kiingereza na ndugu zetu katika Yesu, Mwokozi wetu, wanaweza kushawishika na kijitabu hiki hapo juu kwamba baada ya Bwana kufunua mkono wake mtakatifu machoni pa mataifa yote, na ncha zote za dunia zikiona wokovu wa Mungu wetu, kwamba sasa wakati umefika ambapo watatoka katikati ya Israeli watu wote wasio safi, na wabebaji wa vyombo vya Bwana watasafishwa.

Ni kweli, wokovu wa Bwana hauwezi kutoka na kuingia ulimwenguni kwa haraka (***Yosua 6:1***), wala hauwezi kutembea kwa kasi; lakini sasa kwa kuwa Yehova, Mpelekaji Mwanzo na Mfalme wa Ulimwengu, amepita mbele ya watu wa Israeli, Mungu wa Israeli atakuja pia kama Mpelekaji Mwisho, kama Mkusanyaji wa waliotupwa wa Israeli. Naweka wakfu muda wangu na jina langu kwa ustawi wa taifa langu lenye kichwa kigumu na lisilo na furaha, ili kuwashuhudia kwa ushupavu, katika nguvu za Mungu,

[C285]

injili ya ahadi, ambayo baba zetu walikuwa wameipokea; yaani, kwamba Mungu amemfufua Yesu wa Nazareti, kutoka katika mbegu ya Daudi, kuwa Mwokozi wa Israeli.

Kwa kina cha utajiri na hekima ya Mungu, aliye juu, baba zetu, ambao walikuwa walengwa wa ahadi, walimkataa Yesu, ili neema itolewe kwa mataifa, si kwa ahadi yoyote, bali kwa neema katika injili ya Masihi. Sasa, baada ya ukamilifu wa Mataifa kuingia, wakati umefika kwetu sisi, wana wa Israeli, kurudi kwa Mungu wa Israeli na Mfalme wake, na kuwa watoto wake wapendwa. Tunapaswa kukubali urithi wetu wa Yakobo, ambao hauna kikomo; kwa maana sisi ni warithi halali, watoto wa Abrahamu, wanafunzi wa Musa, watumishi wa nyumba ya Daudi milele. Hivyo basi, ukamilifu wetu (yaani, kuja kwa Waisraeli wengi kwa Kristo) utakuwa utajiri wetu na utajiri wa mataifa, kulingana na maneno ya Yehova kupitia Mtume Paulo, mzaliwa wa kwanza wa Israeli, na wakati huo huo mkuu zaidi miongoni mwa watu wa Mataifa wanaorejea.

"Miongoni mwa ndugu zangu, na katika mikutano mikubwa, nawaonya kwa dhati, 'Jitoke kwenye vumbi; inuka, vaa mavazi yako mazuri, enyi watu wangu; kwa mwana wa Yese, Yesu wa Nazareti, Bwana amefanya mambo makuu kwako, ee Israeli, ili yeye pia afanye mambo makuu miongoni mwa mataifa ya dunia, waliobarikiwa katika baba zetu.'

"Namshukuru sana Mungu kwamba naona maelfu wanaosikiliza kwa furaha. Wana wengi na stahiki wa Israeli wanasubiri na kutamani saa, saa ya neema ya Mungu wetu. Naomba sana, kwa jina la ndugu zetu nchini Urusi wanaotafuta wokovu, kwamba marafiki wa Bwana wetu Yesu Kristo, popote walipo, wasinyamaze, bali watoe ushauri na waseme kwa ujasiri, hadi Immanuel awe nasi pia, hadi Yehova atuonyeshe yeye na makao yake.

"Haya ni maneno ya unyenyekevu yaliyoandikwa kutoka mbali."

Joseph Rabinowitch

Mbali na uamsho huu wa ajabu, harakati kama hiyo imekuwa ikiendelea katika Siberia, ambayo sisi tuna taarifa ifuatayo kutoka kwa *Presbyterian Witness*: "Habari zinatoka Siberia iliyofunikwa na barafu kuhusu harakati ya injili-ment kimsingi ni sawa na ile ya Bwana Rabinowitch.

[C286]

Kiongozi ni Jacob Scheinmann, Myahudi wa Kipolandi, ambaye, miaka ishirini iliyopita, kupitia fikra huru, alifikia hitimisho kwamba Yesu wa Nazareti, Mwana wa Daudi, ndiye Mwokozi wa kweli. Wayahudi wakali wa Talmud walimsafirisha hadi Siberia, ambako kwa miaka kumi na tano alihudumu, karibu bila kusikilizwa, kuamsha imani kwa wenzao waliokuwa uhamishoni. Miongoni mwa vifurushi visivyohitajika vilivyopatikana Tomsk, ambako alikuwa akijihusisha na biashara, kulikuwa na kijitabu cha Rabinowitch, ambaye alimwasiliana naye mara moja. Amekuwa akishughulika kusambaza maoni yake kupitia vipeperushi vinavyoitwa 'Sauti ya Mtu Anayepaza Sauti Jangwani.' Tafsiri ya Kiebrania ya Delitzsch ya Agano Jipya inasomwa na kusomewa kwa hamu na Wayahudi wa Siberia. Inasemekana kwamba nakala 36,000 kamili zimetumika kwa njia hii."

Hivyo tunaona dalili za ajabu za neema ya Mungu inayoirejea kwa Israeli: kwa kuwafukuza kutoka nchi nyingine kwa mateso makubwa, kwa kufungua Palestina kuwakaribisha, kuwatalika huko kwa neema za pekee zinazowapendelea kupitia miradi ya hisani kwa ajili ya maendeleo na msaada wao, na pia katika harakati hii muhimu ambayo ni mwanzo wa kuondolewa kwa upofu wa Israeli. Na jinsi inavyoonekana wazi kuwa yote ni ya Mungu! Katika kazi hii ya urejesho wa Israeli ya Kimwili, na vilevile katika kazi kuu ya mavuno ya kukusanya Israeli ya Kiroho, huduma ya kanisa la jina tu ambalo sasa limepuuzwa inapuuzwa kabisa. Katika kazi hizi mbili kuu zinazoendelea sasa, mashirika mbalimbali ya "Ukristo" wa jina tu yamewekwa kando kimyakimya; na kwa wakati wake na njia yake mwenyewe, na kwa vyombo vipya, vyenyemweto, visivyo na cheo, kama katika mavuno ya Kiyahudi, Mungu anafanya kazi yake kuu ifanikiwe na kusonga mbele.

Na sasa tunauliza, Hii ina maana gani? Matokeo ya kazi hii ya ajabu na ya kupendeza yatakuwa nini, ambayo mwanzo wake dhahiri na hatua zake za haraka zinaonekana sana katika kipindi hiki cha mavuno? Mtume Paulo anaonyesha wazi kwamba kukusanywa upya kwa Israeli kunaashiria kukusanywa upya, au urejesho, kwa wanadamu wote: "Basi ikiwa kuanguka kwao ni utajiri wa ulimwengu, na kupungua kwao

[C287]

utajiri wa Mataifa [kama ilivyokuwa katika mgeuko wa neema ya kimungu kwao], je, si zaidi ujaa wao." Kupitia kutupiliwa mbali kwa Israeli ya Kimwili, Mataifa walipokea neema ya wito ulio juu, na "wachache" wanaoithamini, na wanaoshinda vikwazo katika njia ya kuifikia, watatukuzwa kuwa warithi-wenza na Kristo. Wao watakuwa mwili wa Kristo, Mwokozi mkuu. Hili lilikuwa kusudi na litakuwa matokeo ya kutupiliwa mbali kwa Israeli wa Kimwili; lakini kukusanywa kwao tena na kuanzishwa kwao upya katika nchi ya ahadi kunaashiria *hatua nyingine* katika mpango mkuu wa kimungu: wanatangaza kwamba urejeshwaji wa vitu vyote, "kwa Myahudi kwanza," lakini hatimaye kwa "familia zote za dunia," unakaribia kuanza. Jubilei Kuu ya Dunia inakaribia kuanzishwa, na inaanza kwa mpangilio wa Mungu kwa Mmyahudi. Hivyo basi, Ndugu Rabinowitch na Scheinmann na washirika wao wa kazi ni vyombo vya Mungu katika kuandaa watu wake wa kale kwa ajili ya urejeshaji, kama vile ilivyo heshima yetu kuwa washirika wa kazi pamoja na Bwana katika kazi *ya uvunaji* inayohusiana na kipindi cha mavuno cha enzi ya Injili na darasa lake teule la kiroho. Hakika, kurudi *kamili* kwa Israeli katika nchi yao na kwa neema ya kimungu kutamaanisha kwamba Mwokozi mkuu, Kichwa na mwili, ambaye kupitia kwake urejeshaji utatimia, *ameheshimiwa* hadi mamlaka, kwamba Ufalme umefika, na kwamba kazi ya urejeshaji, ambayo Israeli wa Kimwili watakuwa mbanzi wake, tayari imeanza. Kwa hiyo, "Kama kuachwa kwao ni upatanisho wa ulimwengu, basi kuwakumbatia kwao kutakuwa ni nini, isipokuwa uzima kutoka kwa wafu?"—urejesho—siyo tu kwa walio hai, bali pia kwa wafu, sawasawa na ahadi; na siyo tu kwa Israeli, bali kwa wanadamu wote, ambao Israeli ilikuwa mfano wao, na ndio watakaokuwa mbanzi. Mwanzo wa sasa wa neema kwa Israeli ni kama matone tu kabla ya mvua kubwa itakayoburudisha, si Israeli pekee, bali wanadamu wote. Na ingawa mawimbi ya mizozo bado yataipiga Israeli kwa nguvu, na kwa muda kuileta katika dhiki na taabu kubwa zaidi, katika

katikati ya yote hayo Mungu atakuwa nao, na kwa wakati mwafaka atawasaidia na kuwainua.

Kuhusiana na hili, kipengele kifuatacho kutoka kwa taarifa za vyombo vya habari vya umma ni cha umuhimu mkubwa hakika. Matokeo ya harakati hii yatafuatiliwa kwa shauku kubwa na wote wanaoishi katika nuru ya ukweli wa sasa, na wanaotambua kutokana na Neno la Mungu kwamba wakati umefika ambao Mungu alitangaza kupitia nabii Isaya, akisema: "Farijini, farijini watu wangu, asema Mungu wenu. Mwambieni Yerusalemu maneno ya faraja, na mumpigieni kelele kwamba vita vyake [kando, *wakati wake uliopangwa*] vimeisha, kwa maana amepokea kutoka mkononi mwa Bwana mara mbili* kwa dhambi zake zote." ***Isaya 40:1,2***

Ujumbe uliotajwa unasema hivi:

Ufalme wa Kiyahudi Unapendekezwa

Washington, D.C., Machi 5, 1891

"William E. Blackstone, wa Chicago, leo alimtembelea Rais wa Marekani akiwa pamoja na Katibu Blaine, na kuwasilisha kumbukumbu kwa niaba ya Urusi Wayahudi.

Alieleza kwamba waraka huo ulikuwa matokeo ya Mkutano wa Wakristo na Wayahudi uliofanyika hivi karibuni Chicago, na akasisitiza kwamba haukilenga kuichukiza Urusi, bali ulitaka kwa njia ya amani kuwapa Wayahudi udhibiti wa makazi yao ya kale—Palestina.

"Alionyesha ushahidi mwingi wa uwezekano wa maendeleo makubwa ya nchi hiyo, katika sekta ya kilimo na biashara, chini ya serikali yenye bidii, na akasema kwamba reli inayojengwa sasa kutoka Joppa hadi Yerusalemu, ikipanuliwa hadi Dameski, Tadmor na kando ya Mto Furat, haiwezi kushindwa kuwa barabara kuu ya kimataifa.

Alisema kwamba umaskini wa Serikali ya Uturuki unatia mkazo fidia iliyopendekezwa, kwa kufadhili sehemu ya deni la taifa la Uturuki kupitia wawekezaji Wajewu, na kwamba maongezi ya kidiplomasia ya amani pekee ndiyo yanayotakiwa, ili kufikia lengo kwamba umiliki wote wa ardhi wa kibinafsi na

---

*Juz. II, Sura vii.

mali ziwe zikiheshimiwa na kulindwa kwa uangalifu. Akihitimisha alisema kwamba, kwa kuwa tuko katika uhusiano wa kirafiki na Urusi na hatuna matatizo yoyote Mashariki ya Kati, ni jambo linalofaa na lenye matumaini sana kwamba serikali yetu ianzishe harakati hii ya kirafiki, ili kuwapa mamilioni haya ya Waisraeli wanaotanga-tanga makazi tulivu na ya kudumu.

Rais alisikiliza kwa makini maoni ya Bwana Blackstone, na akaahidi kuizingatia suala hilo kwa umakini.

Waraka wa Kumbukumbu

Maandishi ya kumbukumbu ni kama ifuatavyo:

"Nini kifanyike kwa Wayahudi wa Kirusi? Si busara wala haijalibi kuingilia mambo ya ndani ya Urusi. Wayahudi wameishi kama wageni katika maeneo yake kwa karne nyingi, na inaamini kabisa kwamba ni mzigo kwa rasilimali zake na ni hatari kwa ustawi wa wakulima wake, na haitawaruhusu kubaki. Imeazimia kwamba lazima waondoke. Hivyo basi, kama Wasefardi wa Uhispania, hawa Waaškenaazi lazima wahame. Lakini wale watu maskini milioni mbili wataenda wapi? Ulaya imejaa watu, na haina nafasi ya wakazi wengi zaidi wa kilimo. Je, watakuja Amerika? Hii itakuwa gharama kubwa mno na itahitaji miaka.

"Kwa nini isirudishiwe kwao tena? Kulingana na mgawanyo wa Mungu wa mataifa, ni makao yao—milki isiyoweza kuachiliwa ambayo walifukuzwa kwa nguvu. Chini ya ukulima wao ilikuwa nchi yenye rutuba ya ajabu, ikidumisha mamilioni ya Waisraeli, ambao walilima kwa bidii vilima vyake na mabonde. Walikuwa wakulima na wazalishaji pamoja na kuwa taifa lenye umuhimu mkubwa wa kibiashara—kitovu cha ustaarabu na dini. Inasemekana pia kwamba mvua zinazidi kunyesha, na kuna ushahidi mwingi kwamba ardhi inarejesha rutuba yake ya kale.

Kwa nini nguvu zile ambazo, chini ya mkataba wa Berlin wa mwaka 1878, ziliwapa Wabulgaria Bulgaria na Waservia Serbia, sasa zisiwape Wayahudi Palestina? Mikoa hii, pamoja na Romania, Montenegro na Ugiriki, ilinyang'anywa kutoka kwa Waturuki na kupewa wamiliki wake halali. Je, Palestina haipaswi kwa haki kuwa ya Wayahudi?

[C290]

"Kama wangeweza kupata uhuru katika serikali, Wayahudi wa ulimwengu wangeungana kuwapeleka na kuwaweka ndugu zao wanaoteseka katika makazi yao ya heshima ya muda mrefu. Kwa zaidi ya karne kumi na saba wamesubiri kwa subira fursa ya kipekee kama hiyo. Hawajakuwa wakulima mahali pengine kwa sababu waliamini walikuwa wapita njia katika mataifa mbalimbali, na bado walipaswa kurudi Palestina na kulima ardhi yao wenyewe. Haki zozote zilizotambuliwa, kutokana na umiliki, ambazo Uturuki inaweza kuwa imepata zinaweza kufidiwa kwa urahisi, labda kwa Wayahudi kuchukua sehemu ya haki ya deni la taifa.

"Tunaamini huu ni wakati mwafaka kwa mataifa yote, na hasa mataifa ya Kikristo ya Ulaya, kuonyesha wema kwa Israeli. Wakimbizi milioni moja, kwa mateso yao makali, wanatuelekea kwa huruma, haki na ubinadamu. Sasa tuwarudishie nchi waliyonyang'anywa kwa ukatili mkubwa na mababu zetu Warumi.

"Kwa lengo hili tunawasilisha ombi letu kwa heshima kwa Mheshimiwa, Benjamin Harrison, Rais wa Marekani, na Mheshimiwa J. G. Blaine, Waziri wa Mambo ya Nje, kutumia ushawishi wao na uwezo wao kwa serikali za majabirii wao—Alexander III, Tsar wa Urusi; Victoria, Malkia wa Uingereza Mkuu na Malkia Mfalme wa India; William II, Mfalme wa Ujerumani; Francis Joseph, Mfalme wa Austro-Hungary; Abdul Hamid II, Sultan wa Uturuki; Mfalme Mkuu wake, Marie Christina, Malkia Msimamizi wa Uhispania; na serikali ya Jamhuri ya Ufaransa; na serikali za Ubelgiji, Uholanzi, Denmark, Uswidi, Ureno, Romania, Serbia, Bulgaria na Ugiriki, ili kuhakikisha kufanyika, mapema iwezekanavyo, kwa mkutano wa kimataifa ili kujadili hali ya Waisraeli na madai yao juu ya Palestina kama makao yao ya kale, na kukuza kwa njia zote nyingine za haki na stahiki upunguzaji wa hali yao ya mateso."

[Kumbukumbu hii imetia saini na watu mashuhuri wa taaluma na imani zote kutoka Chicago, Boston, New York, Philadelphia, Baltimore na Washington.]

Swali la Waanglo-Israeli

Tangu kuchapishwa kwa toleo la kwanza la juzuu hii, a

[C291]

ukosoaji wake na hasa wa sura hii ulitokea katika jarida la Kiingereza—*The Banner of* Israel—linalohusu nadharia kwamba watu wa Anglo-Saxon ni wawakilishi wa "kabila kumi zilizopotea" za Israeli. Yafuatayo yalichapishwa katika toleo la Desemba, 1891, la jarida letu Zion's Watch Tower. Tunachapisha hapa, tukiamini kwamba kitakuwa cha kuvutia, kwa kuwa kinagusia hoja za ziada, kama ifuatavyo:

Kwa Mhariri wa The Banner of Israel—

Mheshimiwa Mhariri: Makala ya hivi karibuni katika jarida lako, ikipitia Scripture Studies, Juz. III, na hasa rejea yake kuhusu Swali la Anglo-Israeli kuhusiana na kurejea kwa Wayahudi Palestina, imevutia usikivu wangu; na kwa kuwa inaonekana kuomba jibu, ninakwenda haraka kulijibu kwa ufupi.

Hoja kuu ya mjadala inahusu swali la iwapo, baada ya kutengana kwa makabila kumi na makabila mawili ya Israeli, katika siku za Rehobeamu, walishawahi kuungana tena, iwe kwa uhalisia au kwa hesabu. Mwandishi wako anadai kwamba hakukuwa na muungano wowote na kwamba jina, Israeli, kuanzia wakati huo na kuendelea lilikuwa la makabila kumi pekee, na si la makabila mawili, Yuda na Benyamini, wanaojulikana kama Wayahudi. Makosa haya yanaonekana kuwa ya lazima kwa nadharia yake: kwamba watu wa Anglo-Saxon ndio makabila hayo kumi, na kwamba ustawi wao unatokana na ukweli huu. Sisi tunaamini kwamba tangu kipindi cha ukiukaji wa miaka sabini, na hasa tangu kurudi kutoka utumwani wa Babeli, taifa la Israeli limetambuliwa na Mungu kuwa moja, likijumuisha wote kutoka kila kabila waliothamini ahadi za Mungu na kurudi Palestina wakati Koreshi alipotangaza amri yake ya ruhusa. Tunasema kwamba wote ambao hawakurudi hawakuwa wa umma wa Israeli, wala si Waisraeli kweli, bali kuanzia wakati huo walihesabiwa kama Wapagani. Tunathibitisha pia kwamba wale "waliokosekana" ambao hawakuwa Waisraeli kweli watahitaji kutambuliwa na baraka chini ya Agano Jipya

[C292]

katika enzi ijayo ya Milenia, na si katika enzi ya Injili. Kwa baadhi ya mambo inaonekana kuna kutoelewana kidogo kuhusu msimamo wetu. Hatukanani kwamba makabila kumi yalitengana na makabila mawili, wala kwamba makabila kumi, wakichukua jukumu la wengi, walibaki na jina la asili la wote (Israeli), wala kwamba makabila mawili yaliitwa Yuda, wala kwamba kulikuwa na sababu kubwa ya mgawanyiko huo, wala kwamba ilikuwa muafaka na mpango wa Mungu wa kuwaadhibu, wala kwamba makabila kumi yaliingia utumwani takriban miaka sabini kabla ya makabila mawili, wala kwamba Mungu pos-sibali ana sehemu fulani ya baraka kwa wazao wa makabila kumi, pamoja na wale wa makabila mawili na kwa familia zote za dunia, wakati wa "nyakati za kurejeshwa kwa mambo yote ambayo Mungu ameyasema kwa kinywa cha manabii wake watakatifu tangu mwanzo wa ulimwengu." ***Matendo 3:19-21***

Tunachodai sisi ni kwamba, Mwalimu Mkuu alikuwa sahihi alipotangaza kwamba "Uokozi hutoka kwa Wayahudi," na kwamba Mtume mkuu alikuwa sahihi alipotangaza kwamba mpangilio wa Mungu ni—"Utukufu, heshima na amani kwa kila mtu afanyaye mema, kwa Myahudi kwanza, na pia kwa Mgeni; kwa maana Mungu hafanyi upendeleo." (***Warumi 2:10,11***) Uelewa wetu wa hili ni kwamba, baada ya utumwa wa Babeli jina la Myahudi likawa sawa na la Mwisraeli, na likajumuisha wote waliozingatia Sheria na kutarajia kutimizwa kwa ahadi za Abrahamu—wakiwemo wengine kutoka kwa makabila kumi pamoja na wale waliogeuzwa kutoka kwa Mataifa—wote walioheshimu. Zaidi ya hayo, hata wakati wa uasi wa makabila kumi, si wanachama wote binafsi wa makabila hayo walioungana katika uasi huo. Wengine waliendelea kuwa waaminifu kwa Ufalme wa Yuda, na kuendelea kuishi miongoni mwa Wayahudi. ***1 Wafalme 12:17***

Tumegundua, na kuonyesha ukweli muhimu, kwamba Bwana wetu na Mitume waliwaita "kabila kumi na mbili" kwa jina moja—"Nyumba ya Israeli"—na hili, pia, katika

[C293]
wakizungumza moja kwa moja na watu waliotoka Yerusalemu, ambao, kama wote wanavyokubali, walikuwa hasa wa kabila la Yuda, lakini kwa sehemu walitoka katika makabila yote kumi na mbili. Ukweli kwamba Bwana na Mitume waliwataja makabila kumi na mbili kama taifa moja, na kuwafanyia unabii kama taifa moja, kwetu sisi ni sababu ya kutosha kabisa ya sisi kufanya vivyo hivyo.

Kutaja maandiko ya Maandiko Matakatifu yanayohusu nyanja mbalimbali za mada hii kungehitaji nafasi kubwa; lakini yeyote atakayechukua nakala ya *Young's Concordance*, akifungua ukurasa wa 528 na kuona matukio mbalimbali ambapo neno Israeli linatumiwa katika Agano Jipya, atakuwa na kile kinachoonekana kuwa ushahidi thabiti kwamba Nyumba ya Israeli haikuchukuliwa tena na Bwana wetu na Mitume kama "kabila kumi" tu, bali, kama inavyosemwa, "Israeli wote." Angalia hasa maandiko yafuatayo: ***Mathayo 8:10; 10:6; 15:24,31; 27:9,42***; ***Marko 12:29; 15:32***; ***Luka 1:54,68***, na hasa ***aya ya 80***; pia ***2:25,32,34; 24:21***; pia zingatia kwa makini ***Yohana 1:31,49; 3:10; 12:13***; pia ***Matendo 2:22,36; 3:12; 4:10,27; 5:21,30,31,35; 13:16,24; 21:28***; ***Rum. 9:6,31; 10:19; 11:25,26***; ***1 Kor. 10:18***; ***Gal. 6:16***; ***Efe. 2:12***; ***Flp. 3:5***; ***Ebr. 8:8***.

"Wokovu hutoka kwa Wayahudi," yaani Waisraeli waliokuwa wakishikilia agano, kwa maana kwamba (1) Bwana wetu Yesu, Mwokozi, alitoka katika ukoo huu; (2) kwa kuwa masalia ya Wayahudi hawa (Mitume na wengi wa Kanisa la mwanzo), waliotajwa kama masalia ya Israeli (***Rum. 9:27; 11:1,5,7***), wakawa watumishi wa upatanisho kubeba ujumbe kwa Mataifa; na (3) kwa kuwa mpango wa Bwana ni kwamba, katika kazi ya urejeshaji ya siku zijazo, Israeli ya kimwili, iliyoponywa kutoka upofuni, itatumika kama chombo ambacho kupitia kwake mito ya wokovu, inayotoka kwa Israeli ya kiroho iliyotukuzwa, itatiririka kwa familia zote za dunia; kama ilivyoandikwa, "Kutoka Sayuni [Kanisa la Injili, au Israeli ya kiroho iliyotukuzwa] itatoka sheria, na neno la Bwana kutoka Yerusalemu [Israeli ya kimwili iliyorejeshwa]." ***Isa. 2:3***

[C294]

Lakini kwa vyovyote vile makabila kumi yameachwa nje ya hili na ahadi zote kama hizi; kwa kuwa wala Sayuni wala Yerusalemu (wala ile ya mfano wala ile halisi) hazikuwa zao. Ili wawe na sehemu yoyote katika agano lililofanywa na Abrahamu, ni lazima waungane na Israeli ya kiroho, ambayo Simba wa kabila la *Yuda* ndiye kichwa chake, au waungane na *Yuda* halisi huko Yerusalemu, ili kushiriki sehemu yake katika nyakati zijazo za urejeshaji; kwa maana "Bwana atawaokoa kwanza hema za *Yuda*." ***Zak. 12:7***

Hoja za mwandishi wako zinaonekana kufupishwa katika dondoo zifuatazo, ambazo tunazitaja kutoka kwa jarida lako. Anasema:

Kuhusu kutorudi kwa Israeli, kulinganisha ***Yer. 29:1,4,10*** na ***Nehemia 1:1*** kunaonyesha kwamba amri ya Koreshi ilikuwa utimilizaji wa unabii uliohusiana na Wayahudi pekee; na kutoka ***Ezk. 4:3-8*** ni dhahiri kwamba kipindi cha utumwa cha Israeli kilipaswa kuwa kirefu zaidi kuliko kile cha Yuda. Hakuna ushahidi wowote kwamba makabila kumi yalijumuishwa katika ofa ya Koreshi."

Lazima tupinge kauli hizi, na kuwaomba wasomaji wenu wachunguze kwa makini zaidi maandiko yaliyotajwa. ***Yeremia (29:1-10)*** hawaelekezi watu wajikite na kuridhika, *bila kamwe* kutarajia kurudi Yerusalemu, bali wajijengee makazi ya kustarehesha katika nchi ya Babeli, kwa sababu hakungekuwa na ukombozi kwa miaka sabini—kipindi kirefu zaidi cha utumwa kuliko walivyowahi kupitia hapo awali.

Ezra 1:1 haikidhinishi kuwa haki au uhuru wa kurudi ni kwa wanachama wa Yuda na Benyamini pekee. Kinyume chake, ***aya ya 3*** inatangaza kwamba Koreshi alipanua ofa hiyo kwa "Yeyote kati yenu ambaye ni *wa watu wake wote*"; ***aya ya 4*** inarudia "yeyote," na kufanya mwaliko huo kuwa wa ulimwengu mzima, kama ilivyokuwa utawala wa Koreshi, kwa maneno "*kila mahali*"; na ***aya ya 5*** inatangaza kwamba si tu viongozi wa Yuda na Benyamini walioitikia, bali pia "makuhani na Walawi, pamoja na

[C295]

wote wale ambao Roho ya Mungu aliwaamsha"—yaani, wote ambao mioyo yao, kama wa Simeoni, ilikuwa "ikisubiri faraja ya *Israeli*." Miongoni mwao walikuwepo *baadhi* kutoka kwa makabila kumi, ingawa walikuwa wachache. Kwa mfano, miongoni mwa wale waliosubiri faraja ya *Israeli* pamoja na Simeoni hekaluni alikuwepo Ana nabii, binti Fanueli, wa *kabila la Asheri*. ***Luka 2:36***

Kuhusu nukuu kutoka ***kwa Ezekieli (4:3-8)***, hakuna pendekezo linalotolewa kuhusu ni lini miaka arobaini juu ya Yuda, au miaka mia tatu na tisini juu ya masalia ya Israeli, ilitimia. Mwandishi wako anapuuza ukweli kwamba ingawa taabu hii imegawanywa katika sehemu mbili, yote inaonyeshwa kuwa inakuja dhidi ya *watu wamoja*, kama inavyoonyeshwa na mji mkuu mmoja, Yerusalemu, ambao uliwasilishwa na nabii kama sehemu ya mafundisho yake ya kielelezo. Wengine huchukulia somo lililofundishwa kuwa ni kwamba ghadhabu ya Mungu dhidi ya makabila kumi ilianza tangu wakati wa uasi, walipoanza kuabudu sanamu, takriban miaka 390 kabla ya uharibifu wa Yerusalemu, na kwamba ghadhabu dhidi ya makabila mawili ilianza miaka arobaini kabla ya uharibifu, wakati, chini ya Mfalme Manase, makabila mawili yaligeuka kuwa waabudu sanamu, na kwamba ghadhabu ya Mungu ilikoma, au ilipunguzwa, kwa kafara ya dhambi zao katika uharibifu kamili wa Yerusalemu na nchi. Ikiwa hili ni sahihi, neema yake ilirejea, wakiwa Babeli, kwa wote waliotukuza ahadi zake na kusubiri miaka sabini ya uharibifu iishe, ili warudi katika ibada ya Mungu katika mji wake mtakatifu na hekalu lake.

Basi, tunajibu kwamba hakuna ushahidi kwamba wale waliokuwa wa hiari na waaminifu wa makabila kumi walizuiliwa na hawakurudi nchi takatifu baada ya miaka sabini ya uharibifu. Kinyume chake, ushahidi unaonyesha kwamba walikuwa na uhuru wa kurudi na kwamba baadhi yao walitumia fursa hiyo.

Baada ya kunukuu kutoka kwa Scripture Studies, Juz. III, "Wao [kabila kumi] walitenda dhambi ya kuabudu sanamu, na wakawa

[C296]

wanaabudu sanamu, wasioamini, na kwa kiasi kikubwa Wapagani," mwandishi wako anaendelea:

"Hili ni sahihi kabisa: makabila kumi yalipotea imani, na yalitengwa rasmi na agano la Musa. (***Yer. 3:8***) Lakini anapuuza kipengele kinachohusiana—yaani, walipaswa kufunga ndoa upya katika agano jipya na bora zaidi. (***Isa. 54:4-8***; ***Hos. 2:7,19***; ***Yer. 31:31-33***) Waisraeli kwa kweli walikuwa kama Wapagani, na wanahesabiwa kama Wapagani hadi leo; lakini hilo linaendana na unabii; kwa maana 'wingi wa mataifa' wa Efraimu ni *goyim* au Wapagani wa jina tu (***Mwanzo 48:19***); na watoto wa Efraimu-Israeli, 'wasioweza kupimika wala kuhesabiwa,' ni wazao wa *Loammi*, au Wapagani wa jina tu. ***Hos. 1:9,10***."

Tunaomba kutokubaliana kuhusu kauli iliyotajwa hapo juu. Bwana hajaolewa tena, wala hatakuwa na ndoa tena na makabila kumi. Nukuu hizo hazithibitishi chochote cha aina hii. Hosea anatoa picha ngumu za watu wabaya. ***Sura 1:4,6,7*** inaonekana kutaja makabila kumi kando na mawili, lakini haiahidi huruma zaidi, bali, badala yake, kuondolewa kabisa kwa makabila kumi, na huruma kwa Yuda. ***Aya za 9 na 10*** zinaonyesha kukataliwa (kwa muda) kwa Israeli yote (matawi ya asili ya mzeituni), na kupandikizwa kwa Israeli wa kiroho juu ya mzizi wa asili au ahadi—hao kutoka miongoni mwa Mataifa ambao hapo awali hawakuwa wameutambuliwa na Bwana kama watu wake, ambao walikuwa wageni na watu wa kigeni na wahamiaji kwa jumuiya ya Israeli, lakini ambao sasa wameletwa karibu na kufanywa washiriki kupitia Kristo. Matumizi haya ya maandiko yanafanywa na Mtume Paulo. (***Warumi 9:23-26***) ***Aya ya 11*** inatangaza kwamba "basi," wakati wa kukataliwa kwao na wakati wa kutambuliwa kwa Israeli ya kiroho, Yuda na Israeli wangeungana tena chini ya kichwa kimoja.

Hosea 2:1-7 inajumuisha moja ya ushahidi uliotolewa; lakini utafutaji makini zaidi katika aya hizi hauonyeshi ahadi yoyote kutoka kwa Bwana kwamba atawaoa tena. Kusoma hadi ***aya ya 13*** kunathibitisha kinyume chake. Kisha ***aya za 14-18*** zinaonyesha "mlango

[C297]

ya tumaini" kwa watu hawa waasi, ambayo utawala wa Miaka Elfu wa mbegu ya kweli ya kiroho ya Abrahamu (***Gal. 3:16,29***) utaifungua; kwani ***aya ya 18*** inaonyesha tarehe ya "mlango huu wa tumaini," kwa kutangaza kuwa ni baada ya wakati wa dhiki, ambapo vita havitakuwepo tena.

Aya 19 na 20, ikiwa zinaweza kutumika kwa mbegu ya kimwili kabisa, zinapaswa kutumika kwa "Israeli *wote*" (iliyotajwa mwisho)—tazama ***Sura 1:***11—na katika hali hiyo hazitahitaji kutimizwa kabla ya mwisho wa enzi ya Injili, wakati vita havitakuwepo tena. Lakini kuna sababu nzuri ya kuamini kwamba ***aya*** hizi ***(19 na 20)*** zinahusu darasa la kiroho, lililochaguliwa wakati Israeli ya kimwili imetupiliwa mbali. Mtazamo huu unaungwa mkono na ***mstari wa 23*** pamoja na ***Sura ya 1:10***, yote ikiwa imenukuliwa katika ***Warumi 9:23-26***, na inakubaliana vyema na kauli nyingine ya Mtume, "Israeli haukupata alichokitafuta, lakini waliochaguliwa waliupata, na wengine waliangushwa." ***Warumi 11:7***

Kuhusu ***Isaya 54:1-8***, Mtume Paulo ameangazia kwa hekima ya kiungu, na ameihusisha na Sayuni ya kiroho, mama yetu au agano, anayewakilishwa na Sara. Umbile la kimwili la Abrahamu lilikuwa limefukuzwa kutoka kwa urithi wa ahadi, na mbegu ya kweli, Kristo (aliyeashiriwa na Isaka na Rebeka), alikuwa amepokelewa kama mbegu pekee ya ahadi. ***Gal. 4:22,24,26-31***

Yeremia 31:29-33 inahusiana moja kwa moja na mada hii. Ilisandikwa wakati ambapo makabila kumi, yaliyoitwa Israeli, yalikuwa yametengana na mawili, yaliyoitwa Yuda; na kwa hivyo ilikuwa ni muhimu kwa nabii kutaja yote, ili asieleweke vibaya kuwa anamaanisha makabila kumi pekee. Lakini hapa, katika ***aya ya 31***, anawaweka wawili pamoja; na, baada ya kuwashirikisha hivyo kuwa kimoja, anatumia jina moja kwa wote, katika ***aya za 33 na 36***; na hili linathibitishwa na ***aya za 38-40***, zinazoelezea maeneo yaliyoko katika sehemu ya makabila mawili, ndani na karibu na Yerusalemu.

Lakini sasa, hebu tuchunguze kwamba hii ni unabii ambao bado

imetimizwa; ili kwamba makabila kumi, hata kama wangeweza kujitambua waziwazi sasa, bado hawana sababu ya kujivunia. Ingekuwa bora zaidi wangoje mpaka Agano Jipya lifanywe nao, na mpaka sheria ya Agano hilo Jipya iandikwe mioyoni mwao. Basi kwa hakika hawataendelea kujivunia *agano* lao *la zamani*, bali jipya.

Wakati wa enzi ya Injili, Agano Jipya na uandishi wake uliobarikiwa moyoni na mafundisho yake ya kiroho si kwa makabila kumi, wala kwa mawili. Lazima kwanza litiwe *muhuri* kwa damu (mauti) ya Mpatanishi—Kichwa na Mwili, kutoka kwa Wayahudi na Mataifa. Mbegu ya mwili (Ismaeli) lazima isubiri hadi mbegu ya kiroho (Isaka) irithi *yote*, na kisha ipate sehemu yake kupitia Isaka. Katika siku zile—wakati mbegu ya mwili itakapopokea sehemu yake—haki zilizobarikiwa za Milenia, zilizotajwa katika ***mistari ya 29 na 30***, zitatimia.

Wapendwa, tuhakikishe wito na uteuzi wetu kwa utiifu wa imani, na tusitumaini baraka *za kiroho* kutufikia kwa sababu ya uhusiano *wa* kimwili—jambo ambalo Neno la Bwana linaonyesha wazi kuwa haliwezi kuwa. Ikiwa mataifa ya Anglo-Saxon ndio wazao halisi wa makabila kumi yaliyopotea, bila shaka ni kwa *manufaa* yao kwamba Bwana atapuuza uhusiano huo na kuwahesabu kama Wapagani; kwa maana neema yake iliondolewa kwa mbegu ya asili wakati masalio yalipochaguliwa, naye akageuka kuwatoa watu kwa ajili ya jina lake kutoka miongoni mwa Mataifa, ambao hapo awali hawakuwa watu wake; na, kama tulivyoona, hakuna ahadi ya kurejea kwa neema yake hadi Kanisa teule litakapokamilika, katika alfajiri ya Milenia.

Hakuna chochote katika uelewa wetu wa mafundisho ya Maandiko kinachopingana na wazo kwamba Uingereza Mkuu, Ujerumani na Marekani huenda zikawa na baadhi ya wazao wa makabila kumi yaliyojitenga kutoka kwa makabila mawili katika siku za Rehobeamu. Hata hivyo, haliwezi kudaiwa na yeyote anayefahamu mchanganyiko mkubwa uliopo, hasa nchini Marekani, kwamba

[C299]

Hakuna hata moja ya mataifa haya ambayo ni ya asili safi ya Kiaisraeli. Wala hatupigi mjadala juu ya swali kama mafanikio ya mataifa haya, zaidi kuliko yale ya mataifa mengine duniani, yanatokana na ukoo wao. Labda hili ni kweli. Hata hivyo, tunachodai ni kwamba, kadiri inavyohusu "wito wa juu" wa Bwana kwa Kanisa lake, kuta ya katikati ya mgawanyiko ilipovunjwa, asili ya Kieisraeli ya mtu binafsi au taifa, chini ya masharti ya Agano la Neema, haingempa mtu huyo au taifa hilo faida yoyote dhidi ya watu wengine au mataifa ya kabila tofauti. Kutokana na hilo "Israeli wote," "matawi ya asili," walikatwa, isipokuwa "masalio" yaliyomkubali Kristo, mpatanishi wa Agano Jipya; na kwamba "masalio" hayo hayakuwa na umuhimu zaidi kuliko wengine kwa sababu ya utaifa. Mungu, kupitia Mitume, hakuwahi kutangaza upendeleo wowote kwa Israeli wa kimwili wakati wa kipindi cha uteuzi wa Israeli wa kiroho; lakini ametangaza kwamba wakati kundi la Israeli wa kiroho litakapokamilika, neema yake itarudi kwa nyumba ya kimwili.

Kwa sababu tunaamini kwamba Israeli wa kiroho amekaribia kukamilika, kwa hiyo tunatarajia baraka juu ya Waisraeli wa kimwili, na kuondolewa kwa upofu wao, tukitarajia kwamba watakuwa wa kwanza wa darasa la urejeshaji kubarikiwa na Israeli wa kiroho, na hivyo "kupata rehema kwa rehema yako." (***Warumi 11:31***) Baada ya kupokea huruma hivi kupitia Kanisa kamili na lililotukuzwa la Kristo, hakika watatumika kama vyombo vya Bwana kuwabariki jamaa zote za dunia, na hivyo ahadi za Abrahamu zitatimia kwa mbegu zote mbili—kwa ile ya mwili, na ile ya roho—"Ili ahadi iwe ya uhakika kwa uzao wote; si kwa ule tu ulio wa sheria, bali pia ule ulio wa imani ya Abrahamu." ***Warumi 4:16***. Wako kwa heshima,

Mwandishi wa Masomo katika Maandiko.

[C300]

Wale wanaodai kwamba "neno Israeli linatumika tu kwa makabila kumi yaliyopotea" na kwamba "Yuda ndilo jina pekee linalofaa kwa wale walioirudi Palestina baada ya utumwa wa Babeli" wanapaswa kuacha madai hayo hadi waweze kujibu mambo yafuatayo rahisi. Bwana wetu alitangaza, "Sikutumwa ila kwa *kondoo walioko wapotea wa Nyumba ya Israeli*." (***Mathayo 15:24; 10:6***) Hakusema neno hata moja kuhusu Nyumba ya Yuda; na bado mafundisho yake yote yalifanyika Palestina kwa kile ambacho Waanglo-Israeli wanasema hakikuwa Nyumba ya Israeli kabisa, bali Nyumba ya Yuda. Kisha, tena, kulingana na nadharia hii ileile, Mtume Petro alifanya kosa kubwa alipokuwa akizungumza chini ya uongozi kamili wa Roho Mtakatifu katika Siku ya Pentekoste, alipotangaza: "Basi *nyumba yote ya Israeli* ijue hakika, kwamba Mungu amemfanya Yesu huyu mliyemwambaisha msalabani, kuwa Bwana na Kristo." (***Matendo 2:36***) Waanglo-Waisraeli wanatuambia kwamba si Nyumba ya Israeli, bali Nyumba ya Yuda, ndiyo iliyokuwa na hatia ya kumsaliba Kristo. Na mtu apendaye afanye hitimisho kwamba Bwana wetu na Mtume wake walikosea na kwamba mawazo ya Kianglo-Kiaisraeli ni sahihi, sisi tutamwacha *Mungu* awe mwaminifu—tutachukua mtazamo unaoendana na neno la Bwana wetu na Mtume Petro na na mafundisho yote ya Agano Jipya na na akili.

Laana, zilizotajwa na Musa, (***Kumb. la Torati 28:15,46,49, 63-67***) ambazo zingemkumba Israeli (kabila kumi na mbili) kama wasingemtumaini Bwana, zinaonekana kutimizwa kwa maana halisi kabisa kwa Israeli wa enzi za Bwana wetu (hasa makabila mawili, Yuda na Benyamini, lakini ikijumuisha pia wawakilishi wa makabila mengine kumi waliomheshimu Bwana) ambao kwao Bwana wetu alitangaza kwamba yote yaliyoandikwa katika Sheria na Manabii yatatimizwa, na ambao kwao Mtume Paulo anatangaza kwamba unabii huo ulitimizwa kikamilifu. Tazama ***1 Wathes. 2:15,16***.

Lakini ikiwa taifa la Uingereza ni sehemu yoyote ya Israeli anayezungumziwa hapa, ***mistari ya 64 na 65*** haionekani kutimizwa.

MASOMO IX

MUNGU WAKO HUTAWALA!

Muhtasari wa Ushahidi wa Unabii Unaoonyesha Uwepo wa Immanuel, na kwamba Ufalme Wake Uko Katika Mchakato wa Kuanzishwa.

"Miguu ya yule anayeleta habari njema juu ya milima ni mizuri kiasi gani, anayetangaza amani, anayeleta habari njema za wema, anayetangaza wokovu; anayesema kwa Sayuni, Mungu wako hutawala!" ***Isa. 52:7***

Kwa kuzingatia ushahidi wote uliowasilishwa katika toleo hili na yale yaliyotangulia ya kazi hii, hatuna kusita kutangaza kwa watu waaminifu na watiifu wa Bwana, Sayuni mpendwa wake, habari hii ya utukufu: "Mungu wako Anatawala!" Sala ya Kanisa iliyorudiwa mara nyingi imejibiwa: Ufalme wa Mungu kwa kweli umefika. Katika siku za wafalme wa sasa wa dunia, kabla ya muda wao wa utawala kumalizika, inawekwa. Wafiwa katika Kristo wameshainuka sasa hivi na kutukuzwa pamoja na Bwana na Kichwa chetu. Na viungo vya "miguu" vya mwili wa Kristo, ambao bado wanasubiri katika mwili, wakipokea msukumo kutoka kwa umati uliotukuzwa ambao tayari wamepanda mlima (ufalme) wa Mungu, wao huakisi kiasi cha utukufu huo ulio juu ya yote, kama alivyofanya Musa aliposhuka kutoka Mlima Sinayi. Nyuso za wajumbe hawa zinawaka na furaha ile ya mbinguni inayojaza mioyo yao na kumwagika hadi midomoni mwao wanaposhirikiana pamoja na Bwana, na wanapoenda kutangaza kwa kila taifa (mlima) habari njema za kuanza kwa utawala wa Immanuel. Miguu yake (miguu ya

Kristo) ambaye analeta habari njema za furaha na amani ya Milenia, akiihakikishia Sayuni kwamba utawala wa Bwana wetu umeanza!

Haya ni mafumbo ya ajabu! Ufalme wa Mungu uko katika mchakato wa kuanzishwa; Bwana Yesu na watakatifu waliomfufuka tayari wako hapa na wamejishughulisha na kazi kuu ya mavuno, ambao sisi pia, kama wanachama wa mwili huo ulio heshimiwa, kama "miguu yake," ingawa bado tuko katika mwili, tumeruhusiwa kuwa washirika wao wa kazi, kutangaza habari njema miongoni mwa wanadamu na kuwajulisha umuhimu wa matukio ya ajabu na yenye taabu ambayo lazima yaandae njia na kuanzisha utawala mkuu wa haki.

Hawa ndio wale ambao manabii waliwatabiri, wakisema, "Bwana anakuja na maelfu kumi ya watakatifu wake"; "Bwana, Mungu wangu, atakuja, na watakatifu wote pamoja nawe"; "Mwana wa Mtu atakuja katika utukufu wake, na malaika wote watakatifu [watakatifu, wajumbe wake watakatifu] pamoja naye"; "Mto wa moto [alama ya hukumu kali—wakati wa taabu] ulitoka na kutolewa mbele zake; maelfu kwa maelfu walimtumikia [si tu watakatifu wake, bali pia wawakilishi na mashirika mengine mengi], na maelfu kumi mara elfu kumi [wanadamu wote] walisimama mbele zake: hukumu ilianzishwa, na vitabu vilifunguliwa." ***Yuda 14***; ***Zehem. 14:5***; ***Math. 25:31***; ***Dan. 7:10***

Hali ilivyo sasa ni hii: Mhukumu mkuu amekuja
—si kama katika kuja kwake kwanza, akiwa katika mwili wa unyenyekevu, kwa ajili ya dhabihu, bali katika utimilifu wa nguvu zake kama kiumbe wa kiroho, aliyevaa utukufu wa mamlaka ya kimungu, kama mwakilishi wa Yehova, ili kuangamiza kabisa na milele uovu na dhuluma yote, na kuwaweka katika upatanisho na Mungu, ukamilifu wa maisha na uzima wa milele wote wale wa kizazi kilichokombolewa watakao. Mpango wa Mungu sasa umefunuliwa: tumetolewa uelewa wa kuufahamu sasa kwa namna isiyowahi kutokea. Ufunguzi wa vitabu vya ufunuo wa kimungu utakamilika hivi karibuni. Hukumu ya ulimwengu tayari inaanza

[C303]

juu ya taasisi za Ukristo wa jina tu, na kazi kuu iliyoanzishwa hivi kwa namna ambayo dunia haikudhania itaendelea hadi ukamilisho mkuu uliotabiriwa na Bwana na mitume na manabii, hadi dunia yote itakapopelekwa kumtazama Aliyechomwa Picha kama Mkombozi na Mwokozi aliyetumwa na Mungu, kama vile watakatifu walivyokuwa wakitazama Yesu kwa muda mrefu kama mwanzilishi na mkamilishaji wa imani yao.* Hesabu au hukumu inayotangulia kwa Kanisa itaenea haraka na kujumuisha mataifa yote yaliyo hai; na kwa wakati na mpangilio unaofaa, makutano yote makuu ya wafu yataletwa katika uwanja wa tukio.

Wakati wanachama waliotukuzwa wa Ufalme upande wa pili wa pazia wanafanya kazi ya kuunda mkondo wa matukio ya sasa na kujiandaa kwa utawala wa utukufu, wale walio upande huu wa pazia pia wana kazi muhimu. Ni wajibu wao kuwakusanya wateule na kuwaweka muhuri pande za paji la uso (kimaakili) kwa maarifa ya kweli (***Ufunuo 7:3***); kutenganisha ngano na magugu kwa nyundo ya kweli ya sasa; na kumtangazia Sayuni ujumbe huu muhimu—"Mungu wako anatawala!" Kazi hii pia inaendelea kwa kasi, na wote watiifu, waliotiwa muhuri, kwa upande wao wamejishughulisha na kazi ya kuwaweka muhuri wengine; na hivi karibuni kazi kuu itakamilika—wateule wote wakiwa wamekusanywa na kutukuzwa.

Ilibarikiwa ahadi kwa wanachama wa awali wa Kanisa, kwamba yeye waliyemwona akiondoka kwa kweli atarudi tena; na imebarikiwa tumaini la kuonekana kwake katika enzi nzima kwa wale waliojarribiwa na kusekwa, waaminifu, waliotazamia kwa hamu kuja kwake hadi walipolala usingizini wakiwa na matarajio ya kuamka kwa mfano wake; lakini zenu ni zenye baraka zaidi, enyi watakatifu wa leo; kwa maana macho yenu yanaona na masikio yenu husikia dalili za *uwepo* wa Tumaini la Israeli lililotarajiwa kwa muda mrefu.

Tazama Juz. II, Sura v.

[C304]

Wakati katika Sayuni ya jina tu, kama Nabii Isaya alivyoitabiri, wenye dhambi ambao wamesahau au wameshindwa kushikilia agano lao na Bwana wanaogopa mawingu meusi yanayofunika mwangaza wa uso wake, na hofu imewashangaza wanafiki, Sayuni ya kweli kwa macho ya imani anamuona Mfalme katika uzuri wake, na anaiona nchi ambayo bado iko mbali—nchi ya nafaka na mvinyo, urithi wa utukufu ambao Mfalme huyu mwenyezi na Mwokozi mkuu amekuja kuuongoza ukoo ulioanguka—nchi ambayo wakazi wake hawatatosema, Mimi ni mgonjwa; maana watu wanaoishi ndani yake watakuwa wale ambao uovu wao umesamehewa. ***Isa. 33:14,17,24***

Nchi ile ya utukufu, Paradiso ile iliyorejeshwa, sasa tunaiona wazi zaidi ya upeo wa maelfu ya miaka; na kwa furaha na nyimbo, chini ya uongozi wa Nabii huyu mkuu kuliko Musa, ambaye yuko katikati yetu sasa hivi, majeshi ya washindi waliokombolewa yataongozwa kando ya barabara kuu ya utakatifu kuelekea nchi ile nzuri ya mapumziko kutokana na dhambi na kifo na kila kitu kibaya.

"Ee, imbeni wimbo kwa Bwana, ninyi watakatifu wake, na mshukuru kwa kukumbuka utakatifu wake. Kwa maana ghadhabu yake [ambayo ni lazima ionekane katika dhiki kuu itakayokumba ulimwengu hivi karibuni] hudumu kwa kitambo tu. Katika upendeleo wake kuna uhai; kilio kinaweza kudumu usiku mzima, lakini furaha huja asubuhi." Na hivi karibuni ulimwengu ulioadibuwa na kuongoka utaungana na wimbo wa sifa na kuimba, "Umegeuza maombolezo yangu kuwa shangwe; umevua gunia langu, na kunitanda furaha, ili utukufu wangu wakuimbie sifa, wala usinyamaze milele. Ee Bwana, Mungu wangu, nitakushukuru milele." ***Zab. 30:4,5,11,12***

Sasa kumbuka hatua, zilizojengwa imara katika "neno la hakika la unabii," ambazo tumezipitia kufikia maarifa haya yanayofurahisha moyo na kuchochea roho. Nyuma yetu kuna alama zote za unabii zinazoelekeza wakati huu kama wakati muhimu zaidi

[C305]

Kipindi cha ajabu katika historia yote ya dunia. Wametufundisha kwamba tangu mwaka 1873 tumekuwa tunaishi katika milenia ya saba; kwamba mkataba wa utawala wa Mataifa, "Nyakati za Mataifa," utamalizika mwaka 1914; na kwamba kuja kwake ambaye ni haki yake kuchukua utawala kulipaswa kuwa mwaka 1874. Wametufunulia kwamba katika siku za wafalme hawa wa Mataifa, kabla ya muda wao wa mamlaka kuisha, Mungu wa mbingu ataweka Ufalme, na kwamba uanzishwaji wa Ufalme huo kwa kweli umekuwa ukiendelea tangu mwaka 1878; kwamba hapo ndipo ufufuo wa wafu wote katika Kristo ulipaswa kutokea; na kwamba kwa hiyo, tangu tarehe hiyo, si tu kwamba Bwana na Mkuu wetu yuko duniani kwa njia isiyoonekana, bali pia wajumbe hawa wote watakatifu wako pamoja naye. Na zingatia, zaidi, kwamba tarehe hii ya ufufuo wa wafu katika Kristo inaendana na tarehe ya ufufuo wa Kichwa cha mwili. Ufufuko wa Bwana wetu ulitokea miaka mitatu na nusu baada ya kuja kwake kama Masihi, mwaka 29 B.K.; na ufufuko wa mwili wake, yaani Kanisa, kama tulivyoona, ulipaswa kuwa mwaka 1878, miaka mitatu na nusu baada ya kuja kwake kwa mara ya pili, mnamo Oktoba 1874.

Ubinujuzi pia umeonyesha namna ya kurudi kwa Bwana wetu, ili kwamba, ingawa yupo, tusitegemee kumwona yeye wala watakatifu waliomwuka, ambao sasa wako katika mfano wake, isipokuwa kwa jicho la imani—imani katika "neno la uhakika la unabii"; ingawa tumejifunza kwamba wale ambao sasa ni "miguu ya Kristo" pia hivi karibuni watabadilishwa kuwa katika mfano huo huo wa utukufu. Wao basi watakuwa viumbe wa kiroho, kama yeye, Kristo, na kama watakatifu wote waliomka walio pamoja naye sasa, na kwa wakati unaofaa wataona *alivyo*. (***1 Yohana 3:2***) Tumeona pia kwamba kuja kwa Eliya aliyetabiriwa na kwa Mtu wa Dhambi aliyetabiriwa, ambavyo vilipaswa kutangulia kuja kwake, ni mambo yaliyotimia.

Pia tumeona tarehe zilizowekwa ambazo Nabii Danieli anazizishia. Siku 2,300 zinaashiria mwaka 1846 kama wakati ambapo patakatifu pa Mungu lingetakaswa

[C306]

kutokana na makosa na misingi ya uchafu ya Upapa; na tumebaini usafi uliofanyika huko. Tumebaini utimilifu wa siku 1,260, au wakati, nyakati mbili na nusu, wa mamlaka ya Upapa ya kuudhi, na mwanzo wake huko, mwaka 1799, wa Wakati wa Mwisho. Tumeona jinsi siku 1,290 zilivyoashiria mwanzo wa uelewa wa mafumbo ya unabii katika mwaka wa 1829, kilele chake kikawa harakati kuu ya mwaka 1844 inayojulikana kama harakati ya Njozi ya Pili, ambapo, kulingana na utabiri wa Bwana, mabikira wenye busara walitoka kumlaki Mchumba, miaka thelathini kabla ya kuja kwake halisi. Tumeona utimilifu wa kuchelewa kulikotabiriwa; na kwa miaka kumi na tano kilio cha usiku wa manane, "Tazama, Bwana arusi anakuja!" kimeendelea kusikika. Tumeangalia kwa furaha ya pekee siku 1,335, zinazolenga, kama zilivyo, mwaka 1874 kama tarehe kamili ya kurudi kwa Bwana wetu; na tangu wakati huo tumepata baraka yenyewe iliyokuwa imeahidiwa—kupitia ufunuo ulio wazi zaidi wa mafumbo ya ajabu ya mpango wa kimungu.

Kisha tumeona kazi kuu ya mavuno, katika wakati wake ulioteuliwa na kwa mpangilio wake, ikianza katika vuli ya mwaka 1874, ikiendelea polepole na kimya kimya, lakini kwa kasi. Tumeshuhudia kukusanywa na kufungwa kwa magugu, na kukusanywa kwa ngano. Na ni baraka na furaha gani inayoletwa kwetu katika uhakika kwamba tangu majira ya joto ya mwaka 1878, wakati Mfalme alipopokea mamlaka yake kuu na kuanza ufalme wake kwa ufufuo wa wale waliolala katika Yesu, haihitaji tena kwamba viungo vyake vilale na kusubiri utukufu, bali kwamba kwa kila mmoja wakati wa kumaliza mbio zake katika kifo ndio wakati wa "mabadiliko" ya furaha hadi ukamilifu kamili wa asili na mfano wa kimungu. Hakika, "wamebarikiwa wafu wanaokufa katika Bwana tangu sasa" milele. Wana pumziko kutokana na *kazi* zao, lakini kazi zao zinaendelea; kwa maana kazi upande wa pili wa pazia ni kazi ileile ambayo washindi wote wanajihusisha nayo upande huu wa pazia; isipokuwa kwamba

kwa wale ambao wameingia katika utukufu wa asili ya kimungu, kazi haisababishi tena uchovu, wala haihitaji tena kafara inayochosha.

Zaidi ya hayo yote, tunaona mwanzo wa kurejea kwa neema ya kimungu kwa Israeli ya kimwili, jambo ambalo tayari limeonekana katika kuanza kwa kuondolewa upofu na ubaguzi wao dhidi ya Kristo Yesu, katika kufunguliwa kwa nchi ya ahadi na kufukuzwa kwao kutoka nchi nyingine, na pia katika kurutubika tena kwa Palestina yenyewe. Dalili hizi za nje pekee, mbali na tarehe na nyakati zote za unabii, zingekuwa ushahidi thabiti kwamba tunaishi katika mwisho wa enzi iliyowekwa kwa ajili ya uteuzi wa Darasa la Kanisa au Ufalme, kwa sababu ya uhakika thabiti wa Maandiko kwamba upofu wao na hali yao ya kutupwa kando ingeendelea tu hadi wanachama wa mwili wa Kristo wamekamilika kuchaguliwa.

Tukisimama hivi, kama tunavyofanya, katika wakati huu wa mwisho wa Muda wa Mwisho, na katikati kabisa ya mavuno ya enzi hii, na tukitarajia utatuzi wa maswali yote magumu ya nyakati hizi zenye msisimko ndani ya kipindi kifupi cha miaka ishirini na tatu ijayo, hisia za wale wenye imani katika neno la uhakika la unabii ni za uzito na dhati kiasi gani. Maswali muhimu na ya kutatanisha ambayo yataleta taabu kuu, ambayo Daniel anatutahadharisha kuihusu, sasa yanatetemesha fikra za umma, na yanakaribia kwa kasi wakati huu wa hatari. Lakini mzozo huu mkuu wa "siku ya kisasi" na "ghadhabu" juu ya mataifa lazima tuuache kwa ajili ya kuzingatia katika toleo lijalo, kwa kuwa mada hii ni kubwa mno na muhimu sana kwa nafasi tuliyonayo sasa. Lakini tufurahi kwa ukweli kwamba ng'ambo ya dhiki, na hata ng'ambo ya mafunzo yenye msaada ya ufalme wa Kristo, tunaona nchi ya utukufu ya mapumziko, urithi uliobarikiwa na wa milele wa kizazi kilichokombolewa na kurejeshwa.

[C308]

Hakika haya ni nyakati za ajabu, lakini wachache hutilia maanani neno la uhakika la unabii; na kwa hivyo, mustakabali huonekana na watu wengi tu kwa kuzingatia dalili za sasa. Watu huona mawingu yakikusanyika kwa kasi, lakini hawawezi kujua chochote kuhusu upande wao mzuri isipokuwa kutoka kwa Neno la Mungu.

Ndio, Mkombozi na Bwana mpendwa, tunatambua uwepo wako mpendwa, na tunafurahi katika ushahidi wa kuanzishwa kwa Ufalme wako wa neema katika siku hii yetu. Mioyo yetu imejaa shukrani tunapoona miale inayokutana ya ushuhuda wa kimungu—kutoka kwa torati, manabii, mitume na maneno yako mwenyewe yaliyokuwa gizani hadi sasa, na hata kutoka kwa mafumbo yaliyofichika kwa muda mrefu ya "Witness" ya ajabu ya Misri—sasa zimeelekezwa kwenye mwangaza wa utukufu unaowaonyesha wafuasi wako wanaoamini kwamba siku ya utukufu itawaka hivi karibuni, ingawa mawingu na giza nene bado vinaficha utukufu wako kutoka kwa macho yote isipokuwa macho ya imani ya walioteuliwa wako. Katika mwanga huu mkali wa mkusanyiko, kito baada ya kito cha ukweli wako wa thamani sasa kinang'aa kwa mng'ao ambao haujawahi kujulikana, na uwepo wako wa kifalme unaakisiwa na vyote.

"Furahi ninyi watakatifu katika Bwana; na mshukuru kwa kutaja utakatifu wake." "Pigeni makofi, ninyi mataifa yote; mwinieni Bwana kwa sauti ya shangwe; kwa maana Bwana wa majeshi ni mfalme mkuu juu ya dunia yote."

USHUDI WA

THIBITISHO

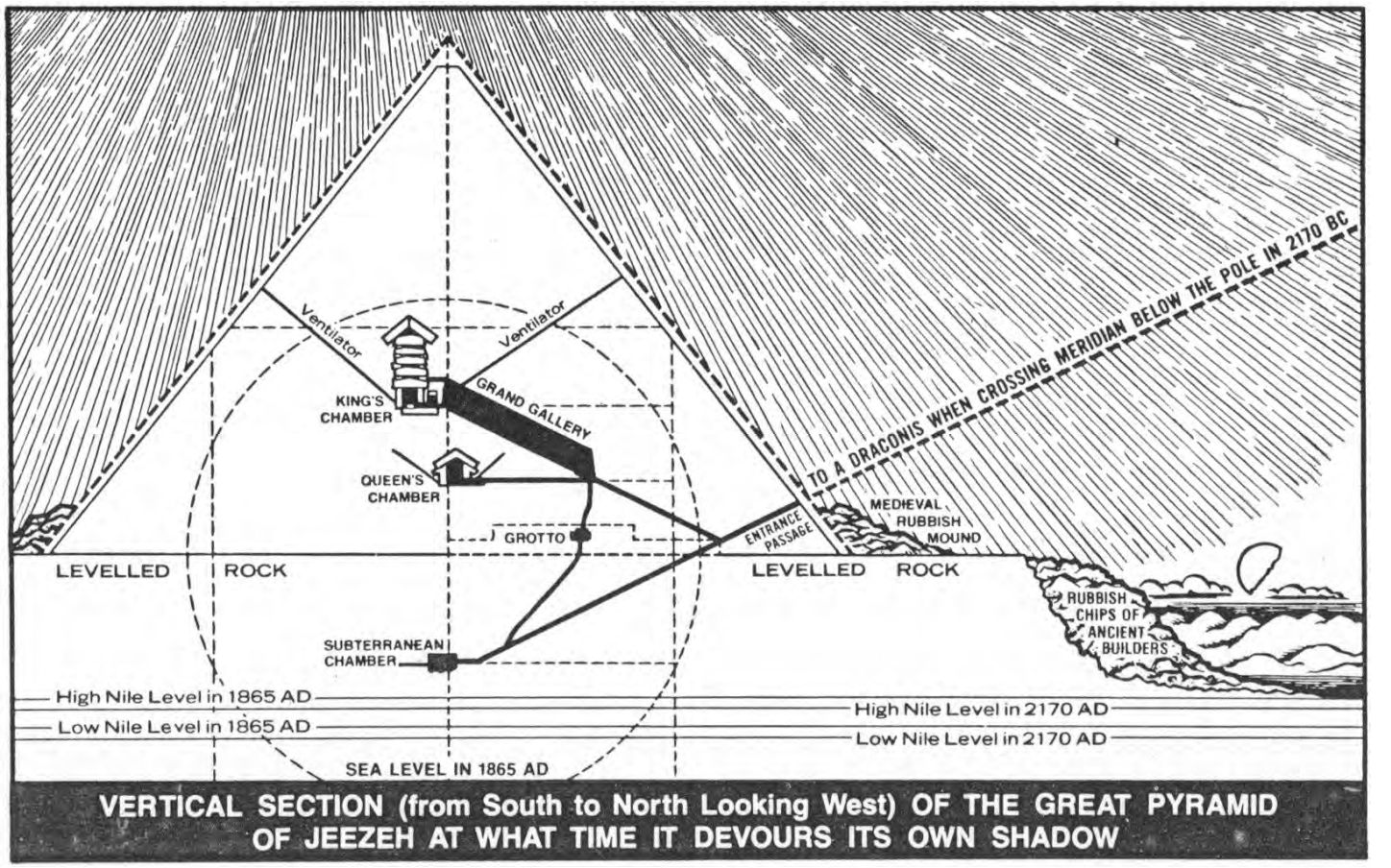
KWA

SHUHUDA WA MAWE WA MUNGU

NA

MTANABUHI

PIRAMIDI KUU NCHINI MISRI

VERTICAL SECTION (from South to North Looking West) OF THE GREAT PYRAMID OF JEEZEH AT WHAT TIME IT DEVOURS ITS OWN SHADOW

UTANGULIO WA SOMO X

MAONI YA KIPAÑGA KWA SURA HII ILIPOKUWA RASIMU, KUTOKA KWA KALAMU YA MHESHIMIWA PROF. C. PIAZZI SMYTH, F.R.S.E., F.R.A.S. ALIYEKUWA MWANAZIJAJI WA KIFALME WA SKOTLAND

Ndugu William M. Wright, alipogundua kuwa sura hii kuhusu Piramidi Kuu imeandikwa, aliomba apewe fursa ya kuisoma kabla haijaandikwa kwa mashine, kwa kuwa tayari alikuwa na ujuzi mkubwa kuhusu Piramidi hiyo. Tuliikubali ombi hili kwa furaha, tukimhakikishia kuwa tunatamani kupata ukosoaji wote unaowezekana. Baada ya kusoma rasimu hiyo, Ndugu Wright alihitimisha kwamba, kwa kuwa tulitaka ukosoaji, kadiri mkosaji alivyokuwa na hadhi ya juu, ndivyo ilivyokuwa bora zaidi. Kwa hiyo, alitengeneza nakala ya mashine ya kuandika ya rasimu hiyo, na kwa ruhusa aliituma kwa Profesa C. Piazzi Smyth, ambaye kwa ujumla anaheshimiwa kuwa na ujuzi mkubwa zaidi wa ujenzi na vipimo vya Piramidi Kuu kuliko mtu mwingine yeyote duniani, akiomba achunguze rasimu hiyo kwa makini na aandike maoni yoyote ya ukosoaji aliyoweza kutoa kwa ajili ya ukweli. Jibu la Profesa kwa barua hiyo, pamoja na nakala ya MS. iliyotumwa kwake, ambayo ilikuwa na alama zake za ukosoaji, zilipopokelewa zilitumwa kwa mwandishi. Tunawashukuru Ndugu Wright na Profesa Smyth kwa wema wao, na tumefuata marekebisho yaliyotolewa; ambayo, hata hivyo, yalikuwa matatu tu kwa jumla, tulifurahi kugundua kuwa hayakuwa ya umuhimu mkubwa. Ukosoaji mmoja tu ulikuwa kuhusu vipimo, na ulionyesha tofauti ya inchi moja tu, ambayo tuliirekebisha kwa furaha.

[C312]

Tukidhani inaweza kuwa ya kuvutia kwa wasomaji wetu tunatoa hapa chini

Barua ya Prof. C. Piazzi Smyth

Clova, Ripon, Uingereza, Des. 21, 1890

Wm. M. Wright, Esq.,

Mheshimiwa: Nimechukua muda mrefu zaidi kuliko nilivyotarajia katika kupitia Mswada wa rafiki yako, C. T. Russell wa Allegheny, Pa., lakini sasa nimekamilisha uchunguzi makini, neno kwa neno. Na hilo lilikuwa jambo dogo zaidi nililoweza kufanya, wakati wewe kwa wema wako ulipojisumbua kulituma kwa uangalifu mkubwa kati ya mbao kwa kifurushi kilichosajiliwa, kila ukurasa ukiwa bapa, na kikiwa kimeandikwa kwa mashine ya kuandikia badala ya kwa mkono.

Mwanzoni niliweza kupata tu vipande vya karatasi vya mashine ya kuandika iliyotajwa, lakini nilipokuwa nikiendelea kupitia kurasa, nguvu, utaalamu na ubunifu wa Mwandishi vilijitokeza kwa utukufu; na kulikuwa na vifungu vingi ambavyo ningefurahi kuchukua nakala yake kwa ajili ya kunukuu, pamoja na jina lake, katika toleo lijalo linalowezekana la kitabu changu mwenyewe cha Pyramid. Lakini bila shaka sikufanya lolote la aina hiyo, na nitasubiri kwa subira kamili na kwa moyo uliojaa shukrani wakati mwandishi wa Scripture Studies atakapochagua wakati wake wa kuchapisha. Hivyo basi, ninabainisha tu hapa kwamba ana ubora na upya katika mengi anayosema kuhusu mpangilio wa matukio ya sehemu mbalimbali za Piramidi, hasa Njia ya Kwanza ya Kupanda na kizuizi chake cha graniti; kuhusu Ukumbi Mkuu, kama unaoonyesha maisha ya Bwana; kuhusu mlingano kati ya Chumba cha Mfalme na graniti yake, dhidi ya Hema la Kukutania na dhahabu yake; na kwa ujumla kuhusu uthibitisho au makubaliano ya karibu kati ya Maandiko na Piramidi Kuu, ambayo yamefafanuliwa vizuri. Wakati huo huo, inaonekana nina deni kwako kwa zawadi yako ya fadhili ya zamani ya majuzuu mawili ya kwanza ya Scripture Studies. Wakati huo sikufika mbali zaidi ya nusu ya kwanza ya juzuu la kwanza, nikiona maudhui yake, kama nilivyodhani, hayakuwa mapya sana kama nilivyotarajia. Lakini baada ya kufaidika, kama ninavyotumai, sana kwa kusoma kwa kina sura hii ya juu kuhusu piramidi katika juzuu la tatu, ni lazima nirudie kusoma majuzuu mawili ya kwanza, upya kabisa.

Pakiti itarudishwa kati ya mbao zake, ikiwa imesajiliwa. Ninabaki, kwa shukrani nyingi,

Wako kwa heshima,
C. Piazzi Smyth

[C313]

UTAFITI X

USHUDU WA JINSI YA MAWE YA MUNGU NA MBINYAFU, PIRAMIDI KUU NCHINI MISRI

Maelezo ya Jumla ya Piramidi Kuu—Kwa Nini ni ya Umuhimu Maalum kwa Wakristo—Piramidi Kuu ni Hifadhi ya Ukweli—Kisayansi, Kihistoria na Kitabiri—Marejeleo Yake katika Biblia—Kwa Nini, Lini na Nani Aliyeejenga—Umuhimu wa Mahali Pake—Masomo Yake ya Kisayansi —Ushuhuda Wake Kuhusu Mpango wa Ukombozi—Mpango wa Enzi—Kifo na Ufufuo wa Kristo Vimeonyeshwa—Mwelekeo wa Kushuka wa Dunia, Ikimalizikia katika Wakati Mkubwa wa Taabu—Asili ya Taabu—Harakati Kuu ya Mageuzi Imeonyeshwa—Urefu wa Enzi ya Kiyahudi Umeonyeshwa—"Wito wa Juu" wa Kanisa la Injili Umeonyeshwa—Mchakato wa Kutakaswa kwa Kanisa—Mwisho wa Wito wa Juu Umeonyeshwa—Tarehe ya Kuja kwa Pili kwa Kristo—Jinsi Baraka za Urejeshaji kwa Ulimwengu Zinavyoonyeshwa—Mchakato wa Ulimwengu Wakati wa Enzi ya Miaka Elfu—Mwisho Wake—Ulinganisho wa Hali Mbili, ya Kibinadamu na ya Kiroho, kama Vyoonyeshwa katika Piramidi—Piramidi Inapinga Ukanamungu, Ukosefu wa Imani na Nadharia Zote za Mabadiliko ya Hali, na Inathibitisha Mpango wa Biblia na Nyakati na Majira Yake Yaliyowekwa.

"Siku hiyo kutakuwa na madhabahu kwa Bwana katikati ya nchi ya Misri, na nguzo mpakani mwake kwa Bwana. Nayo itakuwa ishara na ushuhuda kwa Bwana wa majeshi katika nchi ya Misri." ***Isaya 19:19,20***

Watu wa kale walisimulia maajabu saba ya dunia, na kichwa cha orodha hiyo walikitaja Piramidi Kuu ya Giza. Iko Misri, si mbali na jiji la sasa la Cairo. Hakuna jengo lingine duniani linaloilingana nayo kwa ukubwa. Mmoja wa wataalamu wakuu wa mawe ya graniti nchini, ambaye alifanya ukaguzi binafsi wa Piramidi Kuu, anasema: "Kuna matofali ya mawe katika Piramidi ambayo yana uzito mara tatu au nne zaidi ya obelisk moja. Niliona jiwe ambalo

[C314]

uzito wake ulikadiriwa kuwa tani 880. Kuna mawe yenye urefu wa futi thelathini ndani yake ambayo yameungana kwa ukaribu kiasi kwamba unaweza kupitisha kisu juu ya uso wake bila kugundua viungio vilivyo kati yao. Pia, hayajawekwa kwa lami. Hivi sasa hakuna mashine iliyokamilika kiasi kwamba inaweza kutengeneza nyuso mbili zenye urefu wa futi thelathini ambazo zitaungana kikamilifu kama mawe haya ya ajabu katika Piramidi Kuu yanavyokutana." Inaenea eneo la takriban ekari kumi na tatu. Ina urefu wa futi 486 na upana wa futi 764 kwenye msingi wake. Inakadiriwa kuwa Piramidi Kuu ina uzito wa tani milioni sita, na kwamba ili kuiondoa ingehitaji injini za mvuke elfu sita, kila moja ikivuta tani elfu moja. Kwa hakika, utajiri wa Misri hautoshi kulipa wafanyakazi ili kuibomoa. Kutokana na mambo haya, ni wazi kwamba, yeyote aliyekuwa mbunifu wake mkuu, alikusudia iwe mnara wa kudumu.

Tukiitazama kwa mtazamo wowote tu, bila shaka Piramidi Kuu ni jengo la ajabu zaidi duniani; lakini kwa mwangaza wa uchunguzi ambao umekuwa ukiendelea kwa miaka thelathini na miwili iliyopita, linapata mvuto mpya kwa kila Mkristo aliyeendelea katika utafiti wa Neno la Mungu; kwani linaonekana kwa namna ya ajabu kufundisha, kwa muafaka na manabii wote, muhtasari wa mpango wa Mungu, uliopita, wa sasa na ujao.

Inapaswa kukumbukwa kwamba, mbali na Piramidi Kuu inayorejelewa hapa, kuna nyingine, baadhi zikiwa za mawe na nyingine za matofali; lakini zote ni majaribio tu ya kuiga, na kwa kila namna ni duni—kwa ukubwa, usahihi na mpangilio wa ndani. Na pia imethibitishwa kwamba, tofauti na Piramidi Kuu, hazina sifa za kiishara, bali ni wazi zilitengenezwa na kutumika kama makaburi ya familia za kifalme za Misri.

Hata hivyo, Piramidi Kuu inadhihirisha kuwa ni hazina ya kweli muhimu—kima sayansi, kihistoria na kinabii—na ushuhuda wake unapatikana kuwa unaendana kikamilifu na Biblia,

[C315]
ikielezea sifa kuu za kweli zake kwa alama nzuri na zinazofaa. Kwa vyovyote vile si nyongeza kwa ufunuo ulioandikwa: ufunuo huo umekamilika na ni mkamilifu, na hauhitaji nyongeza yoyote. Lakini ni *ushuhuda* thabiti unaothibitisha mpango wa Mungu; na ni wanafunzi wachache wanaoweza kuichunguza kwa makini, wakiona muafaka wa ushuhuda wake na ule wa Neno lililoandikwa, bila kuhisi kushawishika kwamba ujenzi wake ulipangwa na kuongozwa na hekima ileile ya kimungu, na kwamba ndiyo nguzo ya ushuhuda iliyotajwa na nabii katika nukuu iliyotangulia.

Ikiwa ilijengwa chini ya uongozi wa Mungu, ili kuwa mojawapo ya ushahidi wake kwa wanadamu, tungeweza kutarajia kwa msingi kuwa kutakuwa na dokezo fulani kuihusu katika Neno la Mungu lililoandikwa. Hata hivyo, kwa kuwa ilikuwa wazi ni sehemu ya kusudi la Mungu kuficha, hadi wakati wa Mwisho, vipengele vya mpango ambao inatoa ushahidi wake, tunapaswa kutarajia kwamba marejeleo yoyote kwayo katika Maandiko yange kuwa, kama ilivyo, yamefichika kiasi—kwa kutambuliwa tu wakati uliofaa wa kueleweka.

Isaya, kama ilivyonukuliwa hapo juu, anashuhudia kuhusu madhabahu na nguzo katika nchi ya Misri, ambayo "itakuwa *ishara* na *ushuhuda* kwa Bwana wa majeshi katika nchi ya Misri." Na muktadha unaonyesha kwamba itakuwa shahidi *siku* ambayo Mwokozi na Mwokozi Mkuu atakuja kuvunja minyororo ya udhalimu na kuwaachilia huru wafungwa wa Dhambi—mambo ambayo Bwana wetu aliyahubiri katika kuja kwake kwanza. (***Luka 4:18***) Hata hivyo, upeo wa unabii huu hauonekani waziwazi, hadi Misri itambuliwe kama ishara au mfano wa ulimwengu wa wanadamu, uliojaa falsafa za bure, ambazo huwafanyia akili zao kuwa gizani, lakini haufahamu nuru ya kweli. Kama vile Israeli ilivyokuwa mfano wa ulimwengu utakaookolewa kutoka utumwa wa Dhambi kupitia mfano mkuu kinyume wa Musa, na ambaye sadaka yake ya dhambi imetolewa na mfano kinyume mkuu wa Haruni, ndivyo Misri inawakilisha ufalme wa Dhambi, enzi ya kifo (***Ebr. 2:14***), ambayo kwa muda mrefu imewashikilia katika minyororo ya utumwa wengi ambao watafurahi

[C316]

Nendeni kumtumikia Bwana chini ya uongozi wa mtu aliye kama Musa, lakini mkuu kuliko yeye. ***Matendo 3:22,23***

Katika sehemu nyingi za Maandiko, tabia ya mfano ya Misri inaonyeshwa; kwa mfano, ***Hosea 11:1*** na ***Mathayo 2:13-15***. Hapa, mbali na ukweli kwamba Bwana wetu akiwa mtoto mchanga alikuwa kwa muda katika nchi ya Misri, na Israeli pia kwa muda ilikuwa Misri, kuna wazi maana ya mfano pia. Mwana wa Mungu alikuwa duniani kwa muda kwa ajili ya wale aliowakuja kuwakomboa na kuwaokoa; lakini aliitwa kutoka humo—Misri—kwenda katika asili ya juu zaidi, ya kimungu. Vivyo hivyo wale wanaoitwa kuwa ndugu zake na warithi-wenza, "viungo vya mwili wake," Israeli wa kweli wa Mungu, wanaitwa kutoka Misri; na Bwana anashuhudia, "Wao si wa ulimwengu huu, kama vile mimi nisivyo wa ulimwengu huu." ***Isaya (31:1,3)***, akirejelea taabu kuu inayokaribia sasa, anasema, "Heri yao wanaoenda Misri [kwa ulimwengu] kwa msaada [kwa ajili ya mawazo na mipango ya kidunia, na kwa ushauri kuhusu jinsi wanavyopaswa kutenda katika mgogoro wa siku hii kuu]; na kutegemea farasi [wanaojaribu bado kupanda mazoea ya zamani ya mafundisho ya uongo], na kutumaini magari ya vita [mashirika ya kidunia] kwa kuwa ni mengi; na wapanda farasi [viongozi wakubwa katika mafundisho ya uongo] kwa kuwa ni wenye nguvu sana; lakini hawamtazami Mtakatifu wa Israeli, wala hawamtafuti Bwana [kwa kuwa usalama na ushindi katika siku hii ya taabu hautaambatana na wingi wa watu]!...Basi Wamisri ni wanadamu, na si Mungu, na farasi wao ni nyama, na si roho. Bwana atakaponyoosha mkono wake [nguvu zake—nguvu ya kweli na vyombo vingine—kama atakavyofanya hivi karibuni], yeye anayesaidia atanguka, na yeye anayesaidiwa [na nguvu za Misri—mawazo ya dunia] atanguka chini, na wote wataanguka pamoja."

Itakuwa baada ya mipango na mikakati yote ya kibinadamu kushindikana, na watu watakapojifunza uasi wao na udhaifu wao, ndipo watapoanza kuomba kwa

[C317]

Bwana kwa msaada. Ndipo Yehova atakapojidhihirisha kuwa Mwokozi mkuu; na tayari ameandaa Piramidi Kuu kama sehemu ya vyombo vyake vya kuishawishi dunia kuhusu hekima yake, ufahamu wake wa awali na neema yake. "Itakuwa ishara na ushuhuda kwa Bwana wa majeshi [ushuhuda wa maarifa yake ya awali na mpango wake wa neema wa wokovu, kama tutakavyoona hivi punde] katika nchi ya Misri: kwa maana wao [Wamisri—dunia maskini, wakati wa dhiki kuu ijayo] wataomboleza kwa Bwana kwa sababu ya wanyanyasaji wao, naye atawatuma Mwokozi, na Mkuu; naye atawaokoa. Na Bwana atajulikana kwa Misri [dunia], na Wamisri watamjua Bwana *siku hiyo* [katika siku ya Milenia—mwishoni mwa wakati wa dhiki], na watatoa huduma kwa dhabihu na sadaka: ndiyo, watatoa nadhiri kwa Bwana na kuzitimiza. Bali Bwana atapiga Misri [ulimwengu—katika wakati mkuu wa taabu ulio karibu]. Ataiangamiza na kuiponya. Nayo watageukia Bwana, naye atawaomba, na kuwaponya." ***Isaya 19:19-22***

Ingawa ushahidi wa ziada, unaothibitisha uliotolewa na Piramidi Kuu kwa Neno la Mungu lililoandikwa utakuwa chanzo kipya cha furaha kwa watakatifu, ni dhahiri kwamba ushuhuda wake umekusudiwa hasa kwa ulimwengu wa wanadamu wakati wa enzi ya Milenia. Ushuhuda wa shahidi huyu wa kipekee na wa ajabu utawapa wanadamu msingi mpya wa imani na upendo na shauku, wakati kwa wakati mwafaka mioyo yao itakapokuwa tayari kwa ukweli. Ni jambo la kushangaza pia kwamba (kama Ilani ya Enzi katika Neno lililoandikwa) jiwe hili "Shahedi" lilinyamaza hadi sasa, wakati ushuhuda wake hivi karibuni utawekwa wazi kwa (Misri) ulimwengu. Lakini watakatifu, marafiki wa Mungu ambao hatawaficha chochote, wamepewa haki ya kusikia ushuhuda wa shahidi huyu sasa, kabla ya akili za kidunia kuwa tayari kuthamini ushuhuda wake. Ni pale tu mtu anapokuwa tayari kumtii Bwana ndipo anapoweza kuwathamini washuhuda wake.

[C318]

Yeremia (32:20), anapozungumzia matendo makuu ya Mungu, anatangaza kwamba *ameweka* "*ishara* na *miujiza* katika nchi ya Misri, hata mpaka leo hii." Mungu alionyesha ishara na miujiza Misri alipomtoa Israeli kwa ushindi; lakini pia *aliweka* "ishara na miujiza" huko, ambazo zinasalia "hata mpaka leo [yetu] hii." Piramidi Kuu, tunaamini, ndiyo kuu kati ya ishara na maajabu haya; na sasa inaanza kuongea na wanasayansi katika lugha yao wenyewe, na kupitia kwao kwa wanadamu wote.

Maswali na kauli za Bwana kwa ***Ayubu (38:3-7)***, kuhusu dunia, hupata mfano wa ajabu katika Piramidi Kuu, ambayo inaaminika, kwa asili yake na kwa vipimo vyake, kuwakilisha dunia na mpango wa Mungu kuhusiana nayo. Mfano uliotumika ni ule wa jengo, na tunaamini kuwa unaendana tu na muundo wenye umbo la piramidi. Lugha hiyo, ingawa inahusu hasa dunia, imeundwa ili iendane na mfano uliotolewa katika Piramidi Kuu. Kwanza, maandalizi ya msingi, yaani mwamba ambao Piramidi Kuu imejengwa juu yake, yanatajwa. Pili, mpangilio wa vipimo vyake, sifa inayoonekana wazi sana katika Piramidi Kuu, ambayo imejaa vipimo vya maana. "Nani amepiga mstari juu yake?" Ukamilifu wa umbo la Piramidi Kuu, na usahihi wake katika kila upande, unathibitisha kwamba ujenzi wake uliongozwa na msanifu mkuu mahiri. "Nani amefanya mashimo yake yashuke?" Piramidi Kuu ina mawe manne ya pembe ya msingi yaliyozamishwa ndani ya mwamba imara. "Au nani aliweka jiwe lake la pembe?" Piramidi ina mawe matano ya kona, lakini rejea hapa ni kwa jiwe moja maalum la kona—jiwe la juu. Yale manne yaliyozamishwa kama mawe ya kiunganishi ndani ya mwamba tayari yametajwa, na lile lililobaki ndilo jiwe la kona la juu. Hili ndilo jiwe la ajabu zaidi katika muundo huu—ni piramidi kamilifu yenyewe, na mistari yote katika muundo mzima inalingana nalo. Hivyo basi, swali linalohusu jiwe hili ni muhimu,

na inavutia umakini kwa ufaa wake wa kipekee, na hekima na ustadi ulioupanga na kuuweka kama jiwe la juu.

Kwa kuwa muundo huu wa kale unatajwa mara kwa mara katika Maandiko, hatuwezi kuwa na shaka kwamba, ukitiliwa shaka, "Mshuhuda" huyu wa Bwana katika nchi ya Misri atatoa ushuhuda ambao utamtukuza Yehova, na kuendana kikamilifu na Neno lake lililoandikwa. Hivyo basi tunamtambulisha "Mshuhuda" huyu kwa sababu uungu wa ushuhuda wake bila shaka utapingwa sana kama ule wa Maandiko, na mkuu wa giza, mungu wa dunia hii, na wale anaowapofusha macho dhidi ya ukweli.

Kwa nini, lini na na nani ilijengwa
Piramidi Kuu?

Swali hili limejadiliwa sana katika miaka ya hivi karibuni, kutoka mitazamo ya kisayansi na ya Kimaandiko. Kwa maelfu ya miaka hakukuwa na jibu la kuridhisha kwa swali hili. Nadharia ya zamani kwamba ilijengwa kama hazina au kaburi la mfalme wa Misri haistahili kuaminika; kwani, kama tutakavyoona, ilihitaji hekima zaidi ya ile ya siku hizi, bila hata kuzungumzia ile ya Misri miaka elfu nne iliyopita, kubuni muundo kama huo. Zaidi ya hayo, haina chochote kama sanduku la maiti, mumi au maandishi. Haikuwa hadi tulipofika katika wakati unaoitwa katika unabii wa Danieli "Muda wa Mwisho," ambapo maarifa yangeongezwa, na wenye hekima wangeelewa mpango wa Mungu (***Dan. 12:4,9,10***), ndipo siri za Piramidi Kuu zilipoanza kueleweka, na maswali yetu yalianza kupata jibu la kueleweka.

Kazi ya kwanza muhimu kuhusu mada hii, inayothibitisha kwamba Piramidi Kuu ilikuwa na *sifa za kisayansi*, ilifanywa na Bwana John Taylor, wa Uingereza, mwaka 1859, tangu wakati huo umakini wa watu wengi wenye akili nyingi umeelekezwa kwenye utafiti zaidi wa ushuhuda wa "Shahidi" huyu wa ajabu; hasa

[C320]

tangu Prof. Piazzi Smyth, Mwanamfalme Mtaalamu wa Nyota wa Uskoti, alipotembelea, kwa miezi kadhaa akafanya utafiti wa sifa zake za kipekee na akawapa ulimwengu mambo ya kushangaza kuhusu ujenzi na vipimo vyake, na hitimisho lake kutokana na hayo. Kwa kazi yake ya kitaaluma na kisayansi, "Urithi Wetu katika Piramidi Kuu," ndio tunadai zaidi kwa data iliyotumika katika sura hii. Michoro yetu ni nakala za baadhi tu ya sahani ishirini na tano ambazo toleo jipya zaidi la kazi hiyo limepambwa nazo.

Miaka michache baada ya Prof. Smyth kurejea, ilikuja pendekezo kwamba Piramidi Kuu ni "Shahidi" wa Yehova, na kwamba ni shahidi muhimu wa ukweli wa kimungu kama ilivyo wa sayansi ya asili. Hii ilikuwa wazo jipya kwa Prof. Smyth, na pia kwa wengine. Wazo hili lilitolewa na kijana Mskoti, Robert Menzies, ambaye, alipokuwa akichunguza mafundisho ya kisayansi ya Piramidi Kuu, aligundua kwamba mafundisho ya unabii na ya kihistoria vinapatikana pamoja ndani yake.

Punde si punde ilidhihirika kwamba kusudi la ujenzi wake lilikuwa ni kuweka ndani yake rekodi ya mpango wa kimungu wa wokovu, na hata pia rekodi ya hekima ya kimungu inayohusiana na ukweli muhimu wa kiastronomia, kihistoria, kijiometri, na mengineyo. Hata hivyo, kwa kutotambua upeo na ukamilifu wa mpango wa wokovu uliofunuliwa katika Maandiko, hawa mabwana hadi sasa wameshindwa kuona sifa za ajabu na za kupendeza zaidi za ushuhuda wa Piramidi Kuu katika mwelekeo huu, ambazo sasa tunaziona kuwa ni uthibitisho kamili kabisa wa mpango wa enzi na nyakati na misimu inayohusiana nao, kama ilivyofundishwa katika Maandiko na kuwasilishwa katika juzuu hii na zilizotangulia za mfululizo wa Masomo ya Maandiko. Na, zaidi, tunaona kwamba hazina hii ya maarifa, kama sehemu kubwa ya hazina ya Biblia, ilifungwa kimakusudi hadi ushuhuda wake utakapohitajika na kuthaminiwa. Je, hii inaashiria kwamba Msanifu wake Mkuu alijua kwamba wakati ungefika ambapo ushuhuda wake

[C321]
ingekuwa muhimu? Kwa maneno mengine, kwamba wakati ungefika ambapo Neno la Mungu lililoandikwa lingadharauwa, na hata kuwepo kwake kungetiliwa shaka? ambapo falsafa ya kibinadamu, kwa jina la sayansi, ingesifiwa na kila pendekezo lingewekwa chini ya majaribio yake? Je, Mungu ameamua kujithibitisha yeye mwenyewe na hekima yake kwa majaribio hayo hasa? Inaonekana hivyo. Jengo hili bado litafanya wenye hekima wajione wamepotoshwa kama "Shahidi" kwa Bwana wa majeshi—"SIKU HIYO"—ambayo tayari imeanza.

Profesa Smyth amehitimisha kwamba Piramidi Kuu ilijengwa mwaka 2170 K.K., akifikia hitimisho hili, kwanza, kutokana na uchunguzi wa anga. Akigundua kwamba pembe za njia za kupanda zinaendana na darubini, na kwamba "Njia ya Kuingilia" inaendana na "kielekezi" cha mwanachunguzi wa nyota, alianza kuchunguza ni nyota gani maalum ambayo kingeweza kuelekezwa wakati wowote katika enzi zilizopita. Mahesabu yalionyesha kwamba *Draconis*, nyota-joka, ilikuwa imechukua nafasi mbinguni iliyotazama moja kwa moja kwenye mlango, usiku wa manane wakati wa usawa wa vuli, mwaka 2170 K.K. Kisha, akijiona kama mwanadamu wa sayansi ya nyota wa wakati huo, akiwa na kionyeshio chake kimeelekezwa kwenye *Draconis*, na akizingatia njia za kupanda juu kana kwamba ni darubini, ambazo zinafanana sana nazo, alikokotoa ni kundi gani la nyota au nyota gani maarufu ingekuwa mbele ya darubini yake iliyowekwa hivi katika tarehe maalum iliyoonyeshwa na kionyeshio chake, na akagundua kwamba ilipaswa kuwa Pleiades. Kisa cha ajabu namna hii kilimshawishi kwamba tarehe ya ujenzi wa Piramidi Kuu ilionyeshwa hivyo; kwani *Draconis* si ishara ya dhambi na Shetani tu, kama vile *Pleiades* ilivyo ishara ya Mungu na kitovu cha ulimwengu. Hivyo basi, Piramidi Kuu inaashiria kwamba Msanifu wake alijua kuhusu kuenea kwa uovu na utawala wake juu ya mwelekeo wa kushuka wa mwanadamu, na pia inaashiria kile kilicho zaidi ya maono yote ya binadamu—kwamba tumaini pekee la wanadamu liko kwa Yehova.

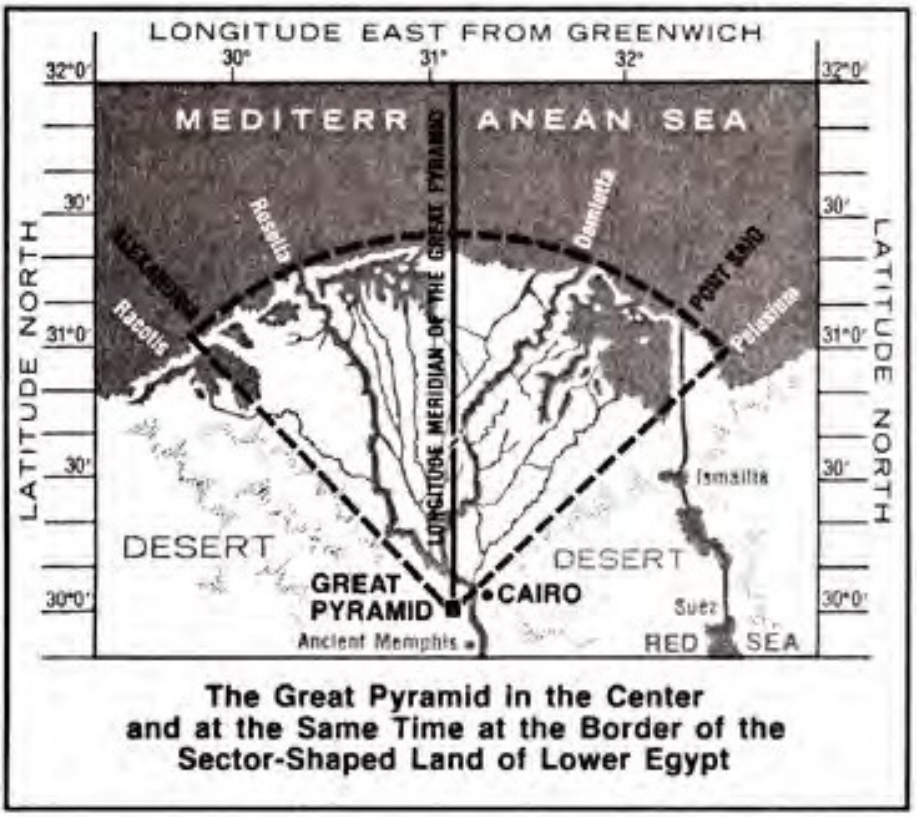
[C322]

Hitimisho hili la Profesa Smyth kuhusu tarehe ya ujenzi wa Piramidi Kuu, lilithibitishwa kwa wingi sana baadaye, na vipimo fulani ambavyo Piramidi Kuu inavyoonyesha tarehe yake mwenyewe ya ujenzi. Ugunduzi wa ukweli kwamba Piramidi Kuu inaonyesha hekima ya usanifu ambayo Wamisri hawangeweza kuwa nayo—hekima ya kimungu ambayo lazima ilitengenezwa chini ya usimamizi wa mtumishi fulani wa Mungu aliye na msukumo—umefanya watu kudhani kwamba Melkizedeki ndiye aliyejenga piramidi hiyo. Alikuwa "mfalme wa Salem [yaani, mfalme wa amani] na kuhani wa Mungu Aliye Juu Zaidi," na kama mtu na mfano alishikilia cheo cha juu sana kiasi cha kuwa mbariki wa Abrahamu, ambaye pia alimtolea zaka. Kuhusu hili tunaweza kujua machache, isipokuwa kwamba Melkizedeki alikuwa mfalme mkuu na mwenye amani, na kwamba aliishi wakati huo, na si mbali na eneo la Piramidi Kuu.

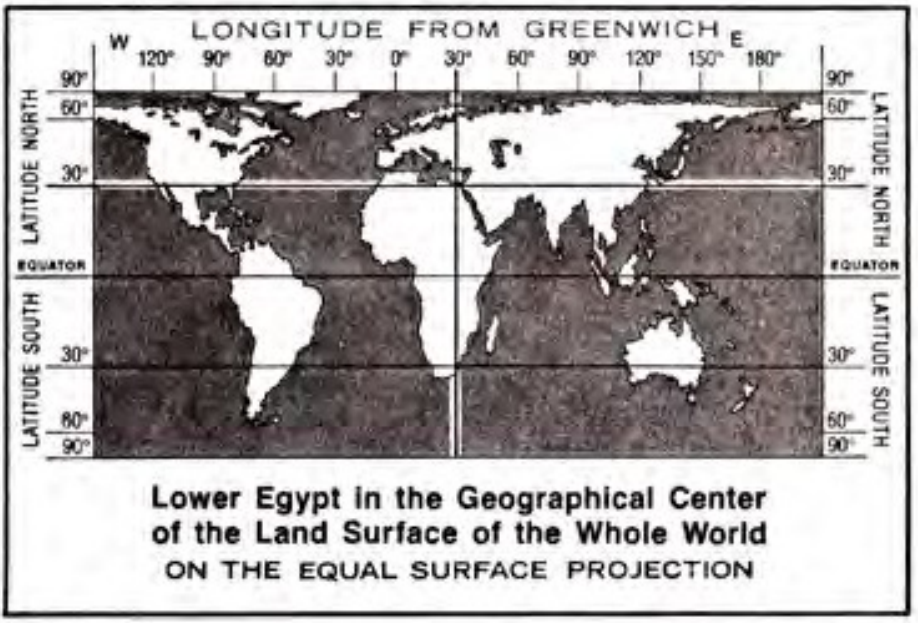
Inadhaniwa kwamba Melkizedeki, ingawa yeye mwenyewe hakuwa Mmisri, alitumia wafanyakazi Wamisri kwa ujenzi wa Piramidi Kuu. Na kwa kiasi fulani, hadithi za Misri zinaunga mkono nadharia kama hiyo. Zinafunua ukweli kwamba Misri ilipata uvamizi wa kipekee karibu na wakati huu kutoka kwa watu ambao hadithi inawaita tu *Hiksi* (yaani, Mafalme Wachungaji au Mafalme Wenye Amani). Waasi hawa hawaonekani kujaribu kuingilia utawala wa jumla wa Misri, na, baada ya kukaa kwa muda kwa ajili ya lengo lisilotambuliwa na hadithi, waliacha Misri kwa amani kama walivyokuja. Hawa *Hiksi* au Mabwana wa Amani wanadhaniwa kujumuisha Melkizedeki, na wanadhaniwa kuwa waajenzi wa Piramidi Kuu—madhabahu ya Mungu na "Shahidi" katika nchi ya Misri.

Manetho, kuhani na mwandishi Mmisri, ananukuliwa na Josephus na wengine akisema: "Hapo zamani tulikuwa na mfalme aliyeitwa Timaus. Wakati wa enzi zake, ikawa, sijui jinsi gani, kwamba uungu ulikasirishwa nasi; na ikatokea kutoka Mashariki, kwa namna ya ajabu, watu wa

[C323]

The Great Pyramid in the Center and at the Same Time at the Border of the Sector-Shaped Land of Lower Egypt

Lower Egypt in the Geographical Center of the Land Surface of the Whole World
ON THE EQUAL SURFACE PROJECTION

[C325]

kabila duni [si mashujaa], *Wahyksosi*, ambao walikuwa na ujasiri wa kuvamia nchi yetu na kuitawala kwa urahisi kwa nguvu zao bila vita. Na walipowashika watawala wetu mikononi mwao, waliharibu hekalu za miungu."

Mahali Pake Maalum

Piramidi Kuu iko kwenye tambarare ya miamba iliyoinuka, inayotazama mto Nile, si mbali na jiji la Cairo, nchini Misri. Jambo la ajabu kuhusiana na eneo lake ni kwamba, delta ya mto Nile inaunda pwani ambayo kwa umbo ni robo mduara kamili, huku Piramidi Kuu ikiwa ni pembe yake ya ndani.

Uhusiano huu wa Piramidi Kuu na pwani uligunduliwa na Bwana Henry Mitchell, Mkuu wa Hydrographer wa Uchunguzi wa Pwani wa Marekani, aliyeitembelea Misri mwaka 1868 kuripoti maendeleo ya Mfereji wa Suez. Uchunguzi wake wa utaratibu wa umbo la mkunjo kando ya pwani yote ya kaskazini mwa Misri ulimfanya ahitimishe kuwa kulikuwa na kituo fulani cha katikati cha asili ya kijiografia kilichoashiriwa. Alipokuwa akitafuta kituo hiki kikuu, alikipata kikiwa kimeashiriwa na Piramidi Kuu, jambo lililomfanya atamke: "Monumenti hiyo inasimama katika eneo la kimwili lenye umuhimu zaidi kuliko jengo lingine lolote lililojengwa na mwanadamu."

Mstari uliovutwa kutoka kwenye njia ya kuingilia kuelekea kaskazini kabisa ungepitia sehemu ya kaskazini kabisa ya pwani ya Misri; na mistari iliyovutwa ikiendeleza mwelekeo wa pembe za kaskazini-mashariki na kaskazini-magharibi za muundo huo ingezunguka pande zote mbili za delta, hivyo kuikumbatia nchi yenye umbo la feni ya Misri ya Chini. (Tazama mchoro, ukurasa wa 323.) Iliyojengwa kwenye ukingo wa kaskazini kabisa wa mwamba wa Gizeh, na ikitazama eneo hili, au nchi iliyofanana na feni iliyo wazi ya Misri ya Chini, inaweza kusemwa kwa hakika kuwa iko kwenye mpaka wake hasa, na pia katikati yake kwa jina, kama ilivyoelezwa na nabii Isaya. "Siku hiyo kutakuwa na madhabahu kwa Bwana *katikati* ya nchi

[C326]

ya Misri, na nguzo [pyramid] *kwenye mpaka* wake, kwa Bwana. Nayo itakuwa ishara na ushuhuda kwa Bwana wa majeshi katika nchi ya Misri." Ukweli mwingine unaostahili kuzingatiwa ni kwamba Pyramid Kuu iko katikati ya kijiografia ya uso wa dunia—ikijumuisha Amerika Kaskazini na Kusini, ambazo hazikujulikana kwa karne nyingi baada ya eneo na ujenzi wa Pyramid Kuu.

Masomo Yake ya Kisayansi

Piramidi Kuu inazungumza nasi, si kwa hieroglifi, wala kwa michoro, bali kwa eneo lake, ujenzi wake na vipimo vyake. Alama au michoro pekee ya asili iliyopatikana ilikuwa katika "Vyumba vya Ujenzi" juu ya "Chumba cha Mfalme"; hakuna hata moja katika njia na vyumba vya Piramidi yenyewe. Masomo ya kisayansi ya Piramidi Kuu tunayaacha kwa ajili ya kuokoa nafasi, kwa sababu hakuna hata msomaji mmoja kati ya mia ya kawaida angeelewa istilahi za kisayansi, ili kuthamini maonyesho, na hasa kwa sababu hayange kuwa sehemu ya injili ambayo ni dhamira yetu kuwasilisha. Inatosha, kwa hivyo, kwamba *tunapendekeza* tu namna inavyomfundisha mwanasayansi. Kwa mfano: Kipimo cha msingi wa pande nne, katika kiwango cha "soketi", kikiongezwa, kinapatikana kuwa ni vipimo vya 'cubit' vya piramidi vingi kadri ya siku zilivyo katika miaka minne, pamoja na sehemu yake ya ziada—ikiwemo sehemu ya ziada ya mwaka wa kabli. Vipimo vilivyopimwa msalaba kwenye msingi kutoka kaskazini-mashariki hadi kusini-magharibi, na kutoka kaskazini-magharibi hadi kusini-mashariki, vikiongezwa pamoja, vinaonyesha inchi idadi sawa na miaka iliyomo katika mzunguko wa precession. Wataalamu wa nyota walikuwa tayari wamegundua kuwa mzunguko huu ni miaka 25,827, na Piramidi Kuu inathibitisha hitimisho lao. Inadaiwa kuwa umbali hadi jua unaonyeshwa, kwa urefu na pembe ya Piramidi Kuu, kuwa ni maili 91,840,270, ambayo inalingana karibu kabisa na takwimu za hivi karibuni zilizofikiwa na wanachartia nyota. Hadi hivi majuzi, wanachartia nyota walikuwa wamehesabu umbali huu kuwa ni kutoka milioni tisini hadi tisini na sita za maili,

[C327]

hesabu yao ya hivi karibuni na hitimisho lao likiwa ni milioni tisini na mbili. Piramidi Kuu pia ina njia yake ya kuonyesha kiwango sahihi zaidi cha uzito na vipimo vyote, kulingana na ukubwa na uzito wa dunia, ambacho pia inadaiwa kuonyesha.

Akitoa maoni kuhusu ushahidi wa kisayansi na eneo la "Shahidi" huyu mkuu, Mchungaji Joseph Seiss, D.D. anapendekeza:

"Kuna wazo bora zaidi lililojumuishwa katika muundo huu wa ajabu. Kati ya vichwa vyake vitano kuna kimoja cha umuhimu maalum, ambapo pande zake zote na mistari ya nje huishia. Ni kona ya kilele, inayoinua kidole chake cha kuashiria kwa heshima kuelekea jua adhuhuri, na kwa umbali wake kutoka kwenye msingi huonyesha umbali wa wastani kati ya dunia na jua hilo. Na tukirudi nyuma kwa tarehe ambayo Piramidi inajipa na kutafuta kile kidole hicho kilichoashiria usiku wa manane, tunapata ishara tukufu zaidi. Hatimaye sayansi imegundua kwamba jua si kitovu kisicho na uhai, ambacho sayari huzunguka nalo huku kikiwa kimekaa kimya. Sasa imethibitishwa kwamba jua nalo linasonga, likibeba pamoja nao kundi lake la kifahari la kometi, sayari, miezi yake na ile yao, zikizunguka kitovu kingine chenye nguvu kubwa zaidi. Wanajimuia bado hawajakubaliana kikamilifu kuhusu kitu gani au wapi kituo hicho kilipo. Hata hivyo, wengine wanaamini kwamba wamegundua kuwa mwelekeo wake ni Pleiadi, na hasa Alcyone, nyota ya katikati ya nyota maarufu za Pleiadi. Kwa mwanajimuia mashuhuri wa Kijerumani, Prof. J.
H. Maedler ndiye anayestahili heshima ya kugundua hili. Alcyone, basi, kadiri sayansi ilivyoweza kutambua, inaonekana kuwa 'kiti cha enzi cha usiku wa manane' ambacho mfumo mzima wa mvuto una kiti chake kikuu, na ambako Mwenyezi Mungu anatawala ulimwengu wake. Na hapa ndipo panapojitokeza ukweli wa ajabu unaoendana na hili, kwamba wakati wa ujenzi wa Piramidi Kuu, usiku wa manane wakati wa usawa wa vuli, na hivyo basi mwanzo halisi wa mwaka* kama bado ulivyohifadhiwa katika mila za mataifa mengi,

---

*Mwanzo wa mwaka wa Kiyahudi, ulioanzishwa na Siku ya Upatanisho, kama inavyoonyeshwa katika Scripture Studies, Juz. II.

[C328]

Nyota za Pleiadi zilitawanywa kando ya mstari wa msingi wa Piramidi hii, huku Alcyone (*A Tauri*) ikiwa hasa kwenye mstari huo. Hivyo basi, hii ni ishara ya hadhi ya juu na tukufu zaidi ambayo sayansi ya kibinadamu pekee imewahi hata kuishiria, na ambayo inaonekana kupuliza maana kubwa na isiyotarajiwa katika lile neno la Mungu kwa Ayubu, alipouliza, 'Je! Uweza kufunga vifungo vitamu vya Pleiadi?'"

Ushuhuda Wake Kuhusu Mpango wa Ukombozi

Ingawa kila kipengele cha mafundisho ya Piramidi Kuu ni muhimu na cha kuvutia, mvuto wetu mkuu unalenga katika ishara yake tulivu lakini yenye maana nyingi ya mpango wa Mungu—Mpango wa Enzi. Hata hivyo, isingewezekana kuelewa mpango wa Mungu kama ulivyoonyeshwa na Piramidi hiyo, tusingekuwa tumegundua kwanza mpango huo katika Biblia. Lakini baada ya kuuona ukiwasilishwa huko, ni jambo linaloimarisha imani kuuona tena umeonyeshwa kwa uzuri hapa; na pia kutambua kwamba, kweli za Maumbile na kweli za Ufunuo vinamilikiwa na kushuhudiwa na Mwandishi yuleyule mkuu katika "Shahidi" huyu wa ajabu wa jiwe.

Katika kipengele hiki cha mafundisho yake, Piramidi Kuu, ikitazamwa kutoka nje, ina maana nzuri, ikiwakilisha mpango wa Mungu uliokamilika, kama utakavyokuwa mwishoni mwa enzi ya Milenia. Sifa kuu itakuwa Kristo, Mkuu aliyetambuliwa juu ya yote; na kila jiwe lingine litaingizwa ipasavyo katika jengo hilo la utukufu, lililokamilika na kuwa kamilifu. Mchakato huu wote wa kuchonga, kung'arisha na kuoanisha utakamilika, na vyote vitafungwa na kusimbwa pamoja, kwa kila kimoja na kwa Mkuu, kwa upendo. Ikiwa Piramidi Kuu, kwa ujumla wake, inawakilisha mpango kamili wa Mungu, jiwe lake la kilele la kona linapaswa kuwakilisha Kristo, ambaye Mungu amemtukuza sana awe Kichwa juu ya yote. Na kwamba inamwakilisha Kristo inaonyeshwa, si tu kwa kufaa kwake kikamilifu kama ishara ya Kristo,* bali pia kwa marejeleo mengi

---

Tazama Juz. I, Sura v; pia Chati ya Enzi, Juz. I, *x,y,z,W*.

kwa alama iliyotolewa na manabii na mitume na na Bwana wetu Yesu mwenyewe.

Isaya (28:16) anamrejelea Kristo kama "jiwe kuu la pembeni la thamani." ***Zekaria (4:7)*** anarejelea kuwekwa kwake juu ya jengo lililokamilika, kwa shangwe kuu, akisema, "Ataleta jiwe lake la kilele kwa shangwe, wakipiga kelele, 'Neema, neema juu yake.'" Bila shaka, jiwe la kilele la Piramidi Kuu lilipowekwa, kulikuwa na shangwe kubwa miongoni mwa waajenzi na wote waliokuwa na maslahi, wakiiona sifa hii ya kilele ya kazi iliyokamilika. Ayubu pia (***38:6,7***) anazungumzia shangwe iliyokuwapo wakati jiwe kuu la msingi lilipowekwa, na anabainisha jiwe la kilele, kwa kutaja kwanza yale mawe manne mengine ya msingi, akisema, "Nani aliyeweka misingi yake? Au nani aliyeweka jiwe lake la kona, Wakati nyota za asubuhi zilipokuwa zikiimba pamoja na wana wote wa Mungu wakishangilia kwa furaha?" (Tazama kando.) Nabii Daudi, naye, anamrejelea Bwana wetu, na anatumia usemi unaolingana kabisa na ule wa jiwe hili "Shahidi" la Misri. Anasema, kwa unabii, akitazama kutoka kwa mtazamo wa siku zijazo, "Jiwe ambalo wajenzi walilipuuza limekuwa jiwe kuu la kona. Hili ni tendo la Yehova. Ni la ajabu machoni mwetu. Hii ndiyo siku [siku ya Milenia ya utukufu wa Kristo kama Kichwa na Mtawala wa dunia] ambayo Yehova ameifanya; tutafurahi na kushangilia katika hiyo." (***Zab. 118:22-24***) Israeli ya kimwili ilishindwa kumkubali Kristo kama jiwe lao la msingi, na hivyo walikataliwa kuwa nyumba maalum ya Mungu—badala yake Israeli ya Kiroho ikajengwa juu ya Kristo Mkuu. Na tunakumbuka kwamba Bwana wetu alitumia unabii huu huo kumhusu yeye mwenyewe, na akaonyesha kwamba yeye ndiye jiwe lililokataliwa, na kwamba Israeli, kupitia wajenzi wao, makuhani na Mafarisayo, ndio waliokataa. ***Mathayo 21:42,44***; ***Matendo 4:11***

Jinsi jiwe la kilele la Piramidi Kuu linavyoelezea yote haya kikamilifu! Jiwe la kilele, kwa kuwa lilimalizwa kwanza, lingewatumikia wafanyakazi kama kielelezo au mfano kwa ujumla

muundo mzima, ambao pembe na uwiano wake vyote lazima viendane nao. Lakini tunaweza kufikiria kwa urahisi kwamba, kabla ya jiwe hili la kileleni kutambuliwa kama kielelezo cha muundo mzima, lingekataliwa, likadharauwa na wajenzi, ambao baadhi yao hawakuweza kufikiria mahali panapofaa kwalo; pande zake tano, pembe tano na pembe kumi na sita tofauti zikilifanya lisifae kwa muundo huo hadi jiwe la kileleni kabisa lilipohitajika, na wakati huo hakuna jiwe lingine lililoweza kufaa. Katika miaka yote ambayo kazi ya ujenzi iliendelea, Jiwe hili Kuu la Pembeni lingekuwa "jiwe la kikwazo" na "mwamba wa kusababisha dhambi" kwa wale wasiotambua matumizi yake na nafasi yake; kama Kristo alivyo, na atakavyoendelea kuwa, kwa wengi, hadi watakapomwona ameinuliwa kama Jiwe Kuu la Pembeni la mpango wa Mungu.

Mchoro wa piramidi unawakilisha ukamilifu na ukamilifu, na unatuambia kwa ishara mpango wa Mungu, ukionyesha kwamba "katika utawala wa utimilifu wa nyakati, atakusanya pamoja [katika familia moja yenye maelewano, ingawa katika ngazi tofauti za kuwepo], chini ya Kichwa kimoja, vitu vyote mbinguni na duniani, chini ya Kristo"—wote wasiofuata wakakatwa. ***Efe. 1:10; 2:****20-22—Diaglott*

Jinsi Ujenzi wa Ndani wa Piramidi Kuu Unavyoonyesha Mpango wa Ukombozi

Lakini ingawa ushuhuda wa nje wa jengo hili kuu umekamilika hivi, na unaendana na ufunuo wa maandiko wa Mungu, ujenzi wake wa ndani ni wa ajabu zaidi. Wakati umbo lake la nje linaonyesha matokeo yaliyokamilika ya Mpango wa Ukombozi wa Mungu,* ujenzi wa ndani unaashiria na kuonyesha kila kipengele kikuu cha mpango huo jinsi kilivyokua kutoka enzi hadi enzi, hadi kufikia ukamilisho wake wa utukufu na ukamilifu. Hapa mawe yaliyo katika ngazi mbalimbali yanawakilisha ukamilifu wa wote ambao, chini ya Kristo

---

*Tazama Chati ya Enzi katika Juz. I.

[C331]

Yesu Kichwa chetu, atafanana na mapenzi kamili ya Mungu, kama tulivyoona tayari kutoka kwa ushuhuda wa Maandiko. Wengine watakamilishwa katika upeo wa kibinadamu na wengine katika upeo wa kiroho na wa kimungu. Hivyo basi sakafu ya "Chumba cha Mfalme" inaelezwa kuwa iko kwenye safu ya hamsini ya ujenzi wa mawe, ile ya "Chumba cha Malkia" kwenye safu ya ishirini na tano, na ncha ya chini ya "Pasia ya Kwanza ya Kupanda," ikipanuliwa kwa "Plug," kama itakavyoonyeshwa hivi punde, ingefika hadi kwenye mstari wa msingi wa Piramidi. Hivyo basi, kutoka kwenye mstari wake wa msingi kuelekea juu, Piramidi Kuu inaonekana kusimama kama ishara ya mpango wa Mungu wa wokovu, au kuinua kutoka kwa dhambi na kifo, uliotolewa kwa ajili ya wanadamu wote. Mstari wa msingi hivyo unaendana na tarehe ya uthibitisho wa ahadi ya Mungu kwa Israeli ya mfano—mwanzo wa mchakato wa kuinua au kuokoa.

Inapendekezwa kufanyiwa uchunguzi makini wa mchoro unaoambatana, unaoonyesha mpangilio wa ndani wa jengo hili la ajabu. Piramidi Kuu ina "Kiwiko cha Kuingilia" kimoja tu halisi. Kiwiko hiki ni cha kawaida, lakini kirefu kidogo na kimepinda, na kinaelekea chini hadi kwenye chumba kidogo au "Chumba cha Chini ya Ardhi," kilichochongwa kwenye mwamba. Chumba hiki kina muundo wa kipekee, dari yake imekamilishwa vizuri, ilhali kuta zake zimeanza tu na sakafu yake ni mbovu na haijakamilika. Hili kwa baadhi ya watu limeibua wazo la "bwawa lisilo na mkia," neno linalotumika katika Maandiko kuashiria maafa, kusahulika na kutoweka. "Pasia hii ya Kuingilia" inaakisi ipasavyo mwelekeo wa sasa wa mwanadamu unaoshuka kuelekea uharibifu; huku "Chumba cha Chini ya Ardhi," kupitia muundo wake wa kipekee, ukionyesha taabu kuu, maafa, uharibifu, "mzingo wa dhambi," ambao mwelekeo huu wa kushuka huongoza.

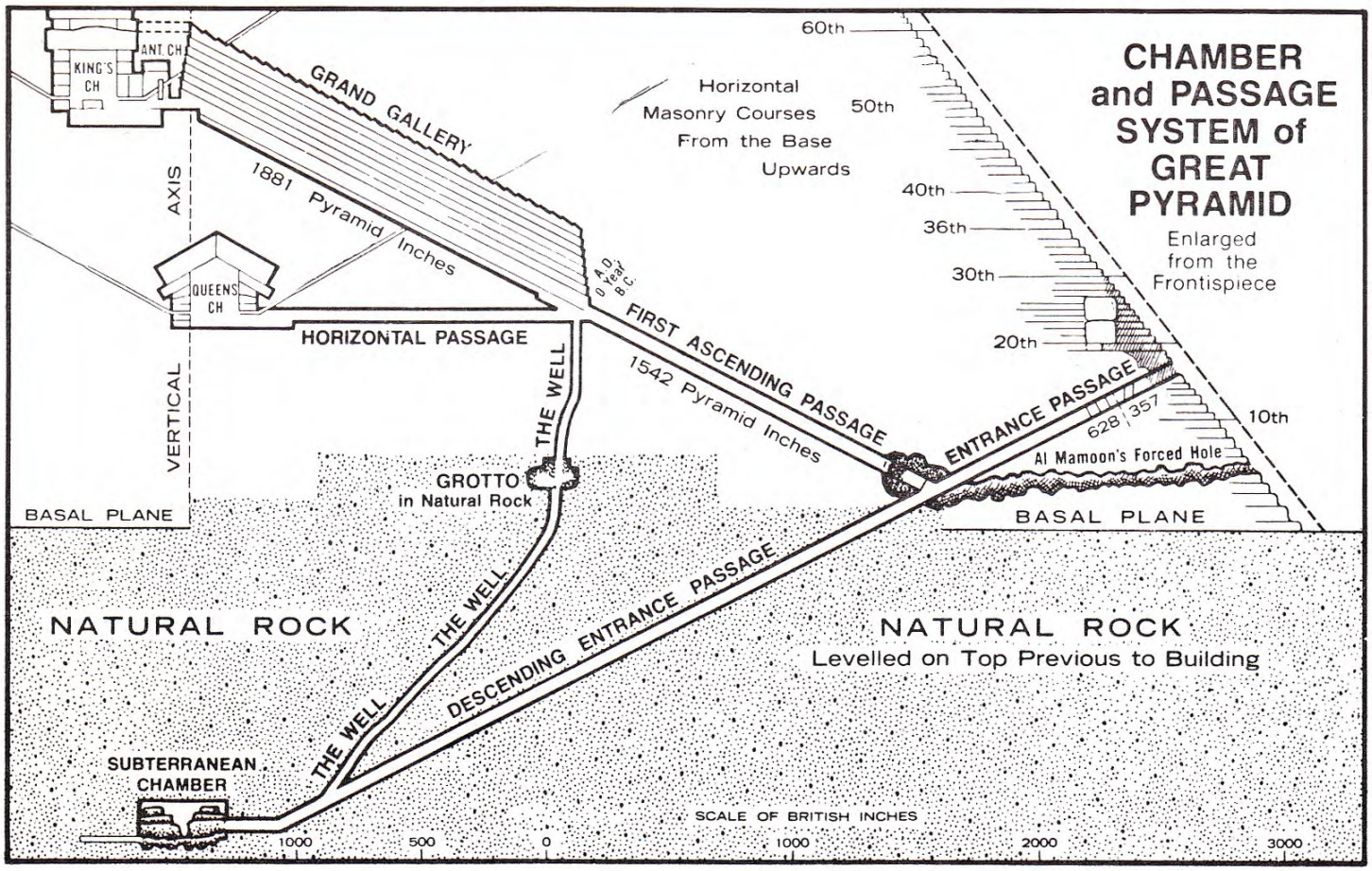
"Korido ya Kwanza ya Kupanda" ina ukubwa takriban sawa na "Korido ya Mlango," ambapo inatoka. Ni ndogo, ya chini na ngumu kupanda, lakini mwisho wake wa juu hufunguka na kuwa ukumbi mkubwa na maridadi, unaoitwa "Ukumbi Mkuu,"

[C332]

papa yake ni juu *mara saba* kuliko njia zinazopelekea huko. "Pasia ya Kupanda" ya chini inadhaniwa kuwakilisha enzi ya Sheria, na Israeli kama taifa, tangu kutoka kwao Misri. Huko waliacha mataifa ya dunia na mkondo wao wa kushuka, ili kuwa taifa takatifu la Mungu na chini ya sheria yake—wakikusudia kuanzia hapo kutembea njia ya kupanda juu na ngumu zaidi kuliko ile ya ulimwengu wa watu wa Mataifa, yaani, kutii Sheria. "Ukumbi Mkuu" unaeleweka kuwakilisha kipindi cha wito wa Injili—ambacho bado ni cha kupanda juu na kigumu, lakini hakina vizuizi kama kile kilichotangulia. Urefu na upana zaidi wa njia hii vinawakilisha vyema matumaini makuu na uhuru mkubwa zaidi wa enzi ya Kikristo.

Kwenye usawa na sakafu ya "Ukumbi Mkuu" upande wake wa chini, kuna "Pasia ya Usawa" inayoanzia chini yake, ambayo huongoza hadi kwenye chumba kidogo kinachojulikana kama "Chumba cha Malkia." Kwenye ncha ya juu ya "Ukumbi Mkuu" kuna njia nyingine ya chini, inayoelekea kwenye chumba kidogo kinachoitwa "Chumba cha Kabla" ambacho kina muundo wa kipekee sana, na ambacho kwa wengine kimewapa wazo la shule—mahali pa mafunzo na majaribio.

Lakini chumba kikuu cha Piramidi Kuu, kwa ukubwa na umuhimu wa eneo lake, kipo mbele kidogo, na kimeachanishwa na "Chumba cha Kabla" kwa njia nyingine ya chini. Chumba hiki kinajulikana kama "Chumba cha Mfalme." Juu yake kuna vyumba vidogo kadhaa vinavyoitwa "Vyumba vya Ujenzi." Umuhimu wa hivi, ikiwa vina umuhimu wowote, hauhusiani na mwanadamu, wala kiumbe kingine chochote kinachotembea, bali na viumbe wa roho; kwani itagundulika kutoka kwenye mchoro kwamba ingawa pande na sehemu ya juu zimewekwa mraba na kukamilishwa, hakuna sakafu kwa yoyote kati yao. "Chumba cha Mfalme" kina "Sanduku" au kisanduku cha jiwe, kipande pekee cha samani kilichopatikana katika Piramidi Kuu. Uingizaji hewa umewekwa katika "Chumba cha Mfalme" na sehemu mbili

CHAMBER and PASSAGE SYSTEM of GREAT PYRAMID
Enlarged from the Frontispiece
Horizontal Masonry Courses From the Base Upwards
60th
50th
40th
36th
30th
20th
10th
KING'S CH
ANT CH
GRAND GALLERY
AXIS
1881 Pyramid Inches
QUEENS CH
HORIZONTAL PASSAGE
VERTICAL
THE WELL
1542 Pyramid Inches
FIRST ASCENDING PASSAGE
ENTRANCE PASSAGE
628 | 357
Al Mamoon's Forced Hole
A.D. 0 Year B.C.
GROTTO in Natural Rock
BASAL PLANE
BASAL PLANE
NATURAL ROCK
THE WELL
THE WELL
DESCENDING ENTRANCE PASSAGE
NATURAL ROCK
Levelled on Top Previous to Building
SUBTERRANEAN CHAMBER
SCALE OF BRITISH INCHES
1000
500
0
1000
2000
3000

[C335]

njia za hewa mbili zinazopenya kuta zake pande tofauti na kufikia hadi kwenye uso wa nje—zilizotolewa kwa madhumuni haya na waajenzi. Baadhi ya watu wamedhania kuwa bado kuna vyumba na njia nyingine za kugunduliwa siku zijazo; lakini sisi hatuna maoni haya; kwetu sisi inaonekana kuwa njia na vyumba vilivyogunduliwa tayari vinatimiza kikamilifu kusudi lililokusudiwa kimungu la kushuhudia mpango mzima wa Mungu.

Kutoka upande wa magharibi wa mwisho wa chini au kaskazini wa "Ukumbi Mkuu," ukienea chini, kuna njia isiyo ya kawaida inayoitwa "Tangu," ikielekea kwenye "Njia ya Kuingilia" inayosogea chini. Njia yake inapita kupitia pango katika mwamba wa asili. Muunganisho kati ya njia hii na "Ukumbi Mkuu" umevurugika sana. Inaonekana kwamba hapo awali njia ya kuingia kwenye "Chumba cha Malkia" ilikuwa imefichwa, ikiwa imefunikwa na matofali ya sakafu ya "Ukumbi Mkuu"; na pia kwamba tofali la jiwe lilifunika mdomo wa "Kisima." Lakini sasa ncha nzima ya chini ya "Ukumbi Mkuu" imevunjika, na kufungua njia ya "Chumba cha Malkia," na kuacha "Kisima" wazi. Wale waliokwenda huko na kuichunguza wanasema inaonekana kana kwamba mlipuko ulitokea kwenye mdomo wa "Tima", ukaifungua kutoka chini. Hata hivyo, ni maoni yetu kwamba mlipuko kama huo haukuwahi kutokea; bali vitu viliachwa na wajenzi vilivyo, kwa makusudi, ili kuashiria jambo lile lile ambalo lingeashiriwa na mlipuko huo unaodhaniwa, jambo ambalo litajazwa baadaye. Kwa hakika, hakuna hata jiwe moja kati ya haya yanayopatikana sasa, na ingekuwa vigumu sana kuyiondoa.

Kwenye ncha ya juu au kusini ya "Ukumbi Mkuu," mstari wa sakafu wa "Chumba cha Kabla" na "Chumba cha Mfalme" unaenea ndani ya "Ukumbi Mkuu," ukitengeneza kizuizi cha ghafla, au ngazi ya juu kwenye ncha yake ya juu. Ngazi hii inatokea kutoka ukuta wa kusini kwa inchi sitini na moja. Ukuta huu wa ncha ya kusini wa "Ukumbi Mkuu" pia una sifa ya kipekee: hauwekewi wima, bali unainama

[C336]

kuelekea kaskazini—juu kwa inchi 20*—na juu kabisa kwake kuna ufunguzi au njia ya kupitika inayounganisha na kile kinachoitwa "Vyumba vya Ujenzi" vilivyo juu ya "Chumba cha Mfalme."

Njia za kupita na sakafu za Piramidi ni za mawe ya chokaa, kama ilivyo muundo mzima, isipokuwa katika "Chumba cha Mfalme," "Chumba cha Kabla" na njia inayounganisha vyumba hivyo, ambapo sakafu na dari ni za graniti. Kipande pekee cha graniti mahali pengine katika muundo huo ni "Plug" ya graniti, ambayo imesongwa kwa nguvu katika ncha ya chini ya "Njia ya Kwanza ya Kupanda." Kama ilivyokuwa imeachwa awali na wajenzi, "Njia ya Kwanza ya Kupanda" ilifungwa kwa jiwe la pembe linaloendana vizuri kwenye ncha yake ya chini, mahali inapoungana na "Njia ya Kuingilia"; na hili lilifanywa kwa ustadi kiasi kwamba "Njia ya Kwanza ya Kupanda" haikujulikana hadi, kwa "wakati unaofaa," jiwe hilo lilipoanguka. Karibu na ncha ya chini ya "Pasia ya Kwanza ya Kupanda," na tu nyuma ya jiwe la kufunga, kulikuwa na "Plug" ya graniti, iliyotengenezwa kwa umbo la kijiti kidogo, na waziwazi ilikusudiwa kubaki hapo, kwani hadi sasa imekataa jitihada zote za kuiondoa.

Ingawa "Pasia ya Kuingilia" ilijulikana sana na watu wa kale, kama inavyothibitishwa na wanahistoria, bado Al Mamoun, Khalifa wa Kiarabu, alionekana kuwa hajui eneo lake hasa, isipokuwa kwamba hadithi ililiweka upande wa kaskazini wa Piramidi, ambapo, mnamo mwaka wa 825 B.K., kwa gharama kubwa alilazimisha kuingia, kama inavyoonyeshwa kwenye mchoro, kwa matumaini ya kupata hazina za ajabu. Lakini ingawa lilikuwa na hazina kubwa za kiakili, ambazo sasa zinathaminiwa, halikuwa na lolote la aina waliyokuwa wakilitafuta Waarabu. Hata hivyo, kazi yao haikuwa bure kabisa; kwani, walipokuwa wakifanyia kazi jiwe lililokuwa likifunga njia ya juu, lilitikisika kutoka mahali pake, likadondoka ndani ya "Njia ya Kuingilia" na kufichua siri, hivyo ikifunua " " "Njia ya Kwanza ya Kupanda ya ." Waarabu wa waliamini

---

Ripoti ya Dk. J. Edgar.

[C337]
kwamba hatimaye walikuwa wamepata njia ya mali iliyofichwa, na, wakishindwa kuondoa "Plug" ya graniti, walilazimisha njia kando, wakichimba kwa urahisi zaidi mawe laini ya chokaa.

Ushuhuda wa Piramidi Kuu Kuhusu Mpango wa Enzi

Katika barua kwa Prof. Smyth, Bwana Robert Menzies, Mskoti kijana aliyependekeza kwa mara ya kwanza kipengele cha kidini au cha Kimesia katika mafundisho ya Piramidi Kuu, alisema:

"Kuanzia mwanzo wa kaskazini wa Ukumbi Mkuu, kwa mwendelezo unaopanda juu, huanza miaka ya maisha ya Mwokozi wetu, iliyoonyeshwa kwa kiwango cha inchi moja kwa mwaka. Hivyo basi, miaka thelathini na tatu ya inchi-miaka, hutufikisha moja kwa moja mbele ya mdomo wa Kisima."

Ndio, "Tumbaku" hilo ndilo ufunguo, tuseme, wa hadithi nzima. Linawakilisha si tu kifo na mazishi ya Bwana wetu, bali pia ufufuo wake. Hili la mwisho linaonyeshwa na sifa iliyotajwa tayari, kwamba mdomo wa "Tumbaku" na maeneo yake ya jirani yanaonekana *kana kwamba* mlipuko ulililipasua kutoka chini. Hivyo Bwana wetu alivunja vifungo vya kifo, na kwa kufanya hivyo akaleta maisha na kutokufa kwenye mwanga—akifungua njia mpya ya uzima. (***Ebr. 10:20***) Haikuwezekana kushikwa na kifo (***Matendo 2:24***), ndiyo lugha inayoonekana ya miamba iliyotoboka inayozunguka mdomo wa juu wa "Kisima" hiki. Kama "Kisima" kilivyokuwa njia pekee ya kufikia kila mojawapo ya njia hizi za kupanda za Piramidi Kuu, ndivyo kifo na ufufuo wa Mkombozi wetu ndivyo njia pekee ya maisha katika upeo wowote kwa kizazi kilichoporomoka. Kama "Njia ya Kwanza ya Kupanda" ilikuwepo, lakini haikuweza kupitika, ndivyo Agano la Kiyahudi au la Sheria lilivyokuwa kama njia ya au ofa ya uzima, lakini njia isiyo na faida au isiyopitika kuelekea uzima: hakuna hata mmoja wa ukoo ulioanguka aliyewahi au anayeweza kufikia uzima kwa kutembea katika njia yake iliyowekwa. "Kwa matendo ya sheria haitawekwa haki mwili wowote" kuelekea uzima. (***Rum. 3:20***) Kwamba

[C338]

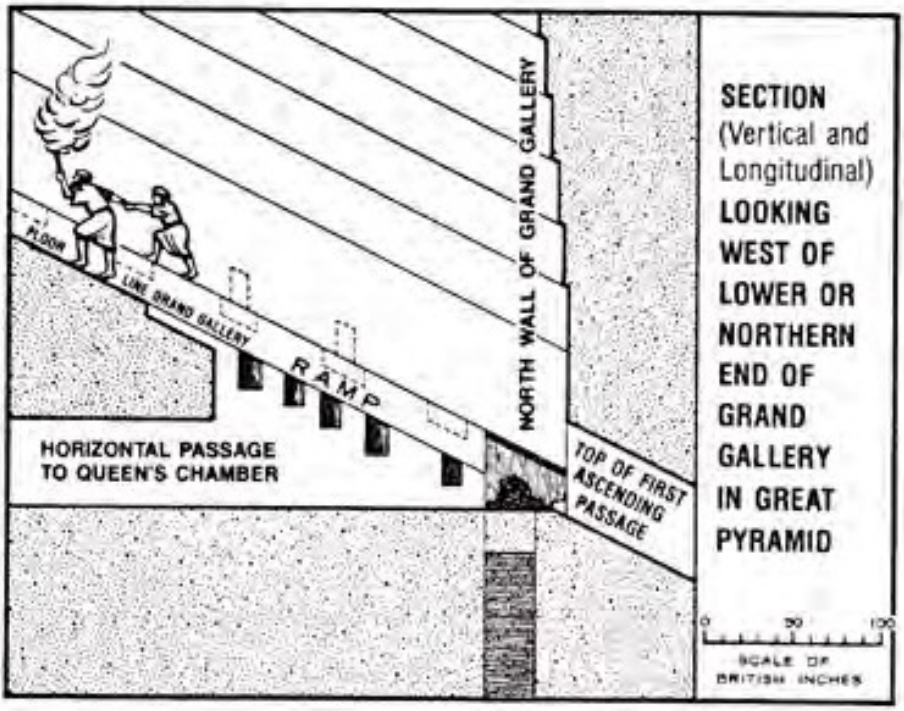
ambayo "Kisima" kinaashiria, yaani, *fidia*, ndiyo njia pekee ambayo mwanachama yeyote wa kizazi kilichohukumiwa anaweza kufikia mpango mkuu wa mpango wa kimungu—maisha ya milele.

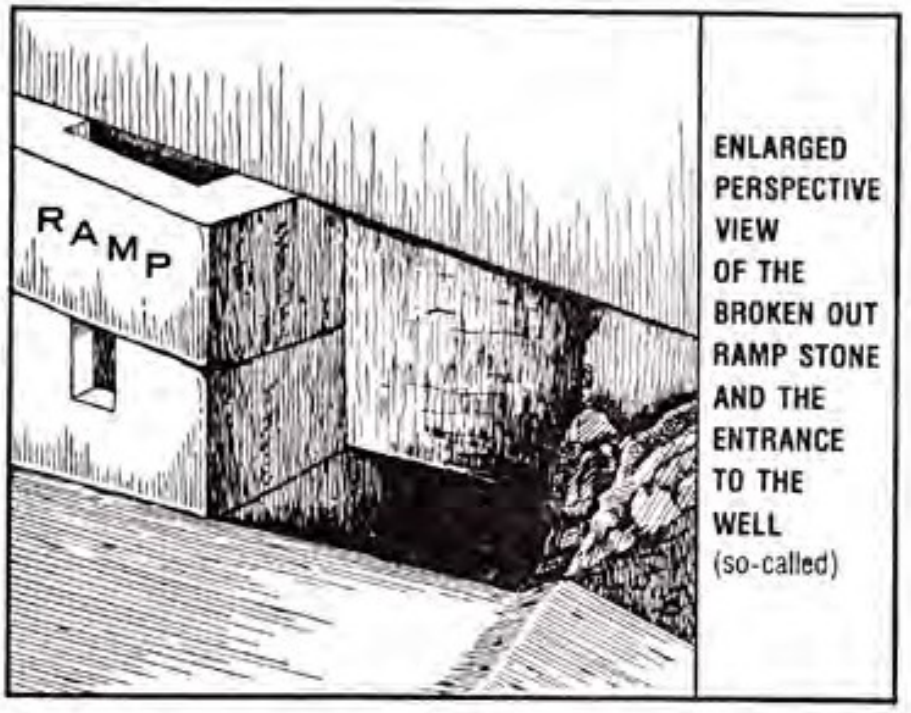
Miaka kabla ya pendekezo hili, kwamba "Korido Kuu" inawakilisha enzi ya Kikristo, Prof. Smyth, kupitia uchunguzi wa anga, alikuwa ameweka tarehe ya ujenzi wa Piramidi kuwa mwaka 2170 K.K.; na Bwana Menzies alipopendekeza kwamba inchi za mstari wa sakafu wa "Korido Kuu" zinawakilisha miaka, wazo likamjia mtu fulani kwamba, ikiwa nadharia hiyo ingekuwa ya kweli, upimaji wa sakafu-kwa kupima nyuma kutoka ukingo wa chini wa "Grand Gallery," chini ya "First Ascending Passage" hadi mahali inakutana na "Entrance Passage" na kisha juu kando ya "Entrance Passage" kuelekea mlango wa Piramidi, ingepaswa kugundua alama au ishara katika njia hiyo inayolingana, na hivyo *kuthibitisha* tarehe ya ujenzi wa Piramidi, na usahihi wa nadharia ya inchi-mwaka. Hili, ingawa halikuwa jambo lisilo na mantiki, lilikuwa jaribio muhimu sana, na huduma ya mhandisi wa ujenzi ilipatikana ili atembelee tena Piramidi Kuu na kufanya vipimo sahihi sana vya njia, vyumba, n.k. Hii ilikuwa mwaka wa 1872; na ripoti ya bwana huyu ilithibitisha kwa kiwango cha juu kabisa. Upimaji wake unaonyesha kuwa mstari wa sakafu ulioelezwa hivi punde uko umbali wa inchi 2170 1/2 hadi *mstari uliochorwa kwa ustadi mkubwa* kwenye kuta za "Korido la Kuingilia." Hivyo basi, tarehe ya ujenzi wake inathibitishwa mara mbili, huku mistari ya sakafu ya korido zake ikionyeshwa kuwa ni nyaraka za historia na kronolojia, ambazo bado zitasikika kwa upana kama "shahidi kwa Bwana katika nchi ya Misri."

Hapa, shukrani kwa vipimo sahihi sana vya njia zote, vilivyotolewa na Prof. Smyth, tunaweza kufikia kile ambacho kwetu sisi ni vipengele vya kuvutia zaidi vya ushuhuda wa "Mshuhuda" huyu ambao bado haujatolewa.

Tulipoanza kuthamini kile ambacho tayari tumekitaja kuhusu ushuhuda wa Piramidi Kuu, tulisema

[C339]

FLOOR
LINE GRAND GALLERY
RAMP
NORTH WALL OF GRAND GALLERY
HORIZONTAL PASSAGE TO QUEEN'S CHAMBER
TOP OF FIRST ASCENDING PASSAGE
SECTION (Vertical and Longitudinal) LOOKING WEST OF LOWER OR NORTHERN END OF GRAND GALLERY IN GREAT PYRAMID
0
50
100
SCALE OF BRITISH INCHES

RAMP
ENLARGED PERSPECTIVE VIEW OF THE BROKEN OUT RAMP STONE AND THE ENTRANCE TO THE WELL (so-called)

[C341]

Mara moja, ikiwa hii, kwa kweli, itathibitika kuwa Biblia katika jiwe; ikiwa ni rekodi ya mipango ya siri ya Msanifu Mkuu wa ulimwengu, ikionyesha utabiri na hekima yake; *inapaswa* na itakuwa katika muafaka kamili na Neno lake lililoandikwa. Ukweli kwamba siri za Piramidi zilihifadhiwa hadi kufikia mwisho wa miaka elfu sita ya historia ya dunia, lakini sasa inaanza kutoa ushuhuda wake kadiri Alfajiri ya Milenia inavyokaribia, unaendana kikamilifu na Neno lililoandikwa, ambalo ushuhuda wake mwingi kuhusu mpango mkuu wa Mungu pia umehifadhiwa kuwa siri tangu mwanzo wa dunia, na sasa ndipo linaanza kuonekana kikamilifu katika utukufu wake.

Tumeshawasilisha tayari, katika juzuu zilizopita, na katika sura zilizopita za juzuu hii, ushuhuda ulio wazi wa Neno lililoandikwa, ukionyesha kwamba tuko kwenye kizingiti cha enzi mpya—kwamba Siku ya Miaka Elfu inaamka, pamoja na mabadiliko ya utawala wa dunia kutoka kwa udhibiti wa "mfalme wa dunia hii" na watiwa wake, hadi kwa udhibiti wa yule "ambaye ni haki yake" (kwa kununua) na watakatifu wake watiwa. Tumeona kwamba ingawa matokeo ya mabadiliko haya yatakuwa baraka kuu, bado wakati wa uhamisho, huku mkuu wa sasa, "mtu mwenye nguvu" akifungwa na watu wake kufukuzwa madarakani (***Mathayo 12:29***; ***Ufunuo 20:2***), utakuwa wakati wa dhiki kuu. Ushuhuda wa maandiko kuhusu nyakati ambao tumeuzingatia unaonyesha kwamba shida hii ilipaswa kuanza tangu wakati wa kuja kwa Kristo mara ya pili (Oktoba, 1874), ambapo hukumu ya mataifa ingeanza, chini ya athari za mwangaza za Siku ya Bwana. Hii inaonyeshwa katika Piramidi Kuu hivi:

"Njia ya Kushuka," kutoka kwenye mlango wa Piramidi Kuu, ikielekea kwenye "Shimo" au "Chumba cha Chini ya Ardhi," inaashiria mkondo wa dunia kwa ujumla (chini ya mfalme wa dunia hii), kuelekea katika wakati mkuu wa taabu (shimo), ambapo uovu utaangamizwa.

[C342]

Kupima kipindi hiki na kubaini ni lini shimo la taabu kitafikiwa ni rahisi kabisa ikiwa tuna tarehe maalum—alama katika Piramidi ya kuanzia. Tuna alama hii ya tarehe kwenye muunganiko wa "Njia ya Kwanza ya Kupanda" na "Ukumbi Mkuu." Alama hiyo inaashiria kuzaliwa kwa Bwana wetu Yesu, huku "Chemchemi," inchi 33 mbele zaidi, ikionyesha kifo chake. Hivyo basi, tukipima kurudi nyuma kupitia "Pasia ya Kwanza ya Kupanda" hadi kwenye muunganiko wake na "Pasia ya Kuingilia," tutakuwa na tarehe maalum ya kuweka alama kwenye pasia ya kushuka. Kipimo hiki ni inchi 1542, na kinaashiria mwaka 1542 K.K., kama tarehe katika sehemu hiyo. Kisha tukipima *chini* kwenye "Pasia ya Kuingilia" kutoka kwenye nukta hiyo, ili kupata umbali hadi kwenye mlango wa "Shimo," unaowakilisha taabu kuu na maangamizi ambayo enzi hii itafungwa nayo, wakati uovu utaangushwa kutoka madarakani, tunagundua kuwa ni inchi 3457, ikiashiria miaka 3457 kuanzia tarehe iliyotajwa hapo juu, M.K. 1542. Hesabu hii inaonyesha mwaka wa 1915 A.D. kama alama ya mwanzo wa kipindi cha taabu; kwani miaka 1542 K.K. pamoja na miaka 1915 A.D. inakuwa jumla ya miaka 3457. Hivyo basi, Piramidi inashuhudia kwamba mwisho wa mwaka 1914 utakuwa mwanzo wa wakati wa taabu ambao haukuwahi kutokea tangu kulipo na taifa—hapana, wala hautawahi kutokea tena baadaye. Na hivyo itabainika kwamba "Shahidi" huyu anathibitisha kikamilifu ushuhuda wa Biblia kuhusu mada hii, kama inavyoonyeshwa na "Mipango ya Mwendo Sambamba" katika Scrip-ture Studies, Juz. II, Sura ya VII.

Wala mtu asishike shaka kwamba miaka arobaini ya "mavuno" ilianza katika vuli ya 1874 kwa sababu shida bado haijafikia hatua ya kutisha na isiyovumilika; na kwa sababu, kwa namna fulani, kipindi cha "mavuno" tangu tarehe hiyo kimekuwa cha maendeleo makubwa katika maarifa. Kumbuka, pia, kwamba michoro na maonyesho ya Piramidi Kuu, ikiwemo mchoro wa "Bwawa", yalichorwa na Prof. Smyth bila kurejelea matumizi haya.

Zaidi ya hayo, tunapaswa kukumbuka kwamba Neno la Bwana

[C343]

inaonyesha wazi kwamba hukumu za wakati huu wa taabu zitaanza na Kanisa la jina tu, kama maandalizi ya kuangushwa kwake, na katika mzozo wa ubinafsi kati ya mtaji na mzabuni, ambao wote sasa wanajiandaa kwa ajili ya taabu kuu.

Umbo na umaliziaji wa chumba hiki cha chini kabisa au "Shimo" vina maana ya kipekee. Ingawa sehemu ya juu na sehemu za kuta ni za kawaida, hakina sakafu—sehemu yake ya chini isiyosawazishwa na isiyokamilika inashuka chini zaidi na zaidi upande wake wa mashariki, jambo linalotoa sababu ya jina, "Shimo Lisilo na Chini," ambalo wakati mwingine hutumika kwake. Chumba hiki kinazungumzia uhuru na utu huru pamoja na taabu, na kuinuliwa pamoja na kudunika; kwani, msafiri anapofika, akiwa amekunjamana na kuchoka kutokana na mkao wa kujikunja uliolazimishwa na ukubwa mdogo wa "Pasia ya Mlango," hapa hapati tu hatua ya kushuka katika kina kikubwa zaidi, na juu ya "sakafu yenye usumbufu," isiyosawia na iliyovunjika, bali pia anapata *kuinuliwa* sana, kwa kuwa sehemu ya chumba hiki ni refu zaidi kuliko njia ya kuingilia, jambo linalodokeza nafasi iliyopanuliwa sana kwa ajili ya utu wake wa ndani.

Ni kweli kabisa pia kwa yale yaliyotokea. Je, hatuwezi tayari kuona kwamba roho ya uhuru imewafikia *umma* wa mataifa yaliyoendelea? Hatusimami hapa kuzingatia mambo yanayofanana na yasiyofanana ya uhuru unaohisiwa na kudaiwa na umma—vyote viwili vinaashiriwa katika chumba hiki kwa *kuinuliwa* kwa kilele na kushushwa kwa chini: tunabainisha tu ukweli kwamba nuru ya siku yetu—Siku ya Bwana—inachochea roho ya uhuru; na roho ya uhuru, ikikutana na kiburi, utajiri na mamlaka ya wale ambao bado wako madarakani, *itakuwa* chanzo cha taabu ambayo Maandiko yanatuhakikishia kuwa hatimaye itakuwa kubwa sana. Ingawa bado haijaanza kikamilifu, wafalme na mfalme na wanasiasa na wakuu wa mitaji, na wanadamu wote, wanaiona ikija, na "mioyo ya watu inasemaa kwa hofu, na kwa kutazamia mambo yanayokuja"; kwa maana nguvu za mbingu *zinatikiswa*, na hatimaye zitaondolewa. Mifumo mibaya—ya kiraia, kijamii na kidini—ya "ulimwengu wa sasa wa uovu"

[C344]

hivyo zitazama katika kusahulika, katika uharibifu, ambao chumba cha chini ya ardhi au "Shimo" pia huashiria, kwani sisi tunaona "Shimo" si tu kama ishara ya taabu kubwa itakayohusisha mpangilio wa sasa wa mambo katika kuangushwa na uharibifu (kwa sababu ya kutopatana kwao na mpangilio bora wa mambo utakaowekwa chini ya Ufalme wa Mungu), lakini pia kama ishara ya mwisho wa hakika wa kila kiumbe anayeendelea kufuata mkondo wa kushuka, na ambaye, chini ya mwanga kamili wa enzi ya Milenia, atakataa kuacha dhambi zake na kutafuta haki.

Zingatia jambo lingine kuhusiana na hili: "Korido la Mlango" lina mteremko wa kawaida kuelekea chini hadi linapokaribia "Shimo," ambapo linakoma kutelemka na kuanza kwenda kwa usawa. Tukipima kurudi nyuma kutoka kwenye mlango wa chumba cha chini ya ardhi au "Shimo" hadi mahali ambapo sehemu tambarare inakutana na sehemu yenye mwinuko ya njia, tunapata umbali wa inchi 324; kwa hivyo, mwanzo wa sehemu tambarare ya njia unaashiria tarehe ya miaka 324 kabla ya 1915, yaani, mwaka wa 1590. Hii inaonekana kusema kwamba katika tarehe hiyo (A.D. 1591) kiliwatokea kitu ambacho kilikuwa na ushawishi mkubwa katika mkondo wa ustaarabu, na ambacho kwa kiasi fulani kilizuia mwelekeo wake wa kushuka. Nini kilitokea wakati huo? Ni harakati gani kuu, iliyowekewa alama na tarehe hiyo, imekuwa na ushawishi kama huo?

Kwa bahati mbaya hatupati vipimo sahihi vya sehemu hii ya njia hii inayoelekea chini na tumehakika kwamba michoro ya Profesa Smyth si sahihi vya kutosha kuhalalisha imani katika "vipimo vya karatasi" vinavyotokana nayo. Kipimo ambacho hakijathibitishwa ni inchi 324 Py, ambacho kikiwekwa kinyume kingedokeza takriban mwaka
A.D. 1590, au "siku za Shakespeare." Hata hivyo, hatuoni umuhimu wowote katika pendekezo hili.

Jambo moja ni hakika—kwamba njia hiyo ya chini inayoelekea chini inaashiria mkondo wa *dunia*, kama vile njia zinazoelekea juu zinavyoashiria mkondo wa Kanisa "lililoitwa". Mabadiliko kutoka kwa njia ya kushuka hadi njia tambarare kwa hivyo yanaonekana kuashiria mwangaza wa kimaadili au kisiasa, au kizuizi chanya dhidi ya mkondo wa kushuka.

[C345]

Hakika Mageuzi ya Kiprotestanti ya karne ya kumi na sita yalitimiza mengi kwa ajili ya kuinua ulimwengu kwa kila njia, isivyo moja kwa moja. Yalisafisha mazingira ya maadili kutoka kwa ujinga na dhana potofu nyingi, na yanakubaliwa na Wakatoliki wa Kirumi pamoja na Waprotestanti kwamba yaliashiria enzi mpya ya maendeleo ya ulimwengu wote.

Hatunadai, kama wengine wafanyavyo, kwamba kila kitu katika enzi zetu kinaelekea juu badala ya chini. Kinyume chake, tunaona mambo mengi katika enzi zetu ambayo hatuwezi kuyakubali kuwa ni ya ustaarabu, achilia mbali kuwa yanakubaliana na mapenzi ya kimungu. Tunaona mtazamo mpana zaidi wa "ubinadamu" ukitawala duniani ambao, ingawa uko mbali sana na dini ya Bwana wetu Yesu, umepiga hatua kubwa mbele kuliko dhana za kishirikina za ujinga za zamani.

Hakika ni maendeleo haya ya kijamii ya dunia ndiyo yaliyosababisha kuibuka kwa "Nadharia ya Mabadiliko ya Viumbe" na kuwafanya wengi kuhitimisha kwamba dunia inazidi kuwa bora kwa kasi, kwamba haikuhitaji Mwokozi na kazi yake ya ukombozi, na haihitaji Ufalme uje na kazi ya urejesho. Hivi karibuni dunia maskini itatambua kwamba kuinuliwa na msingi wa ubinafsi mtupu kunamaanisha kuongezeka kwa kutoridhika, na hatimaye fujo. Ni watu wa Bwana pekee, wanaoongozwa na Neno lake, wanaoweza kuona mambo haya katika mwanga wake unaofaa.

Lakini wakati vipimo vilivyotajwa hapo juu vilipokuwa vikitoa ushahidi wao unaopatana, kipimo kingine kilionekana kutopatana kabisa na maelezo ya Biblia; yaani, kile cha "Njia ya Kwanza ya Kupanda," ambacho kwa dhana kilikuwa kinawakilisha kipindi kuanzia wakati wa kutoka kwa Waisraeli kutoka Misri hadi kuzaliwa kwa Bwana wetu Yesu.* Maelezo ya Biblia kuhusu kipindi hicho, kama yalivyotolewa tayari,+ *hatungeweza* kuya shuku, baada ya kuonyesha usahihi wake kwa njia nyingi. Yalionyesha kuwa kipindi kuanzia kutoka Misri hadi mwaka wa 1 A.D. kilikuwa hasa miaka 1614

---

*Kipindi hiki si kile ambacho, katika Juzuu ya II, Sura ya vii, tumekipa jina na kuelezea kama enzi ya Kiyahudi. Kipindi hicho cha mwisho kilianza miaka 198 kabla ya Kutoka, wakati wa kifo cha Yakobo, na hakikuisha hadi Bwana, waliyemkataa, alipoiacha nyumba yao iwe ukiwa, siku tano kabla ya kusulubishwa kwake.

+Juz. II, kurasa 230-232.

*Tazama Juz. II, Sura vii.

[C346]

miaka, wakati mstari wa sakafu wa "Pasi ya Kwanza Inayopanda" una vipimo vya inchi 1542 tu. Kisha, tena, tulijua bila shaka, kutokana na maneno ya Bwana wetu na manabii, kwamba enzi ya Sheria, na "neema" kwa Israeli kwa mwili, haikuisha wakati wa kuzaliwa kwa Yesu, bali miaka mitatu na nusu baada ya kifo chake, mwishoni mwa wiki zao sabini za neema, A.D.

36.* Hii ingefanya kipindi kutoka kutoka Misri hadi mwisho kamili wa neema yao (1614 pamoja na 36) kuwa sawa na miaka 1650. Na ingawa, kwa namna fulani, utukufu na baraka ya mpangilio mpya zilianza wakati wa kuzaliwa kwa Yesu (***Luka 2:10-14,25-38***), bado Piramidi Kuu inapaswa, *kwa namna fulani*, kuashiria urefu kamili wa neema ya Israeli. Hili hatimaye tuligundua kuwa lilionyeshwa kwa ujanja mkubwa. 'Plug' ya graniti ilithibitika kuwa na urefu sahihi wa kujaza kipindi hiki hadi ukingoni kabisa. Ndipo tulipojua kwa nini 'Plug' hiyo ilikuwa imewekwa imara sana kiasi kwamba hakuna aliyeweza kuiondoa. Mjenzi Mkuu alikuwa ameiiweka hapo ili idumu, ili tuweze kusikia ushuhuda wake leo ukithibitisha Biblia, kuhusu mpango wake na mfuatano wake wa matukio.

Katika kupima sehemu hii pamoja na "Plug" yake, tunapaswa kuichukulia kana kwamba ni darubini, huku "Plug" ikiwa imenyoshwa hadi ncha yake ya juu ifikie mahali palipokuwa limewekwa alama hapo awali na ncha yake ya chini. Umbali wa chini kutoka mlango wa kaskazini wa "Grand Gallery" hadi ncha ya chini ya "Plug" ya graniti ni inchi 1470, ambapo tukiongeza urefu wa "Plug," inchi 179, tunapata jumla ya inchi 1649, zinazowakilisha miaka 1649; na tofauti ya mwaka mmoja wa inchi kati ya hii na miaka 1650 iliyoonyeshwa na kronolojia ya Biblia ya kipindi hicho inaelezewa kwa urahisi tunapokumbuka kwamba ncha moja ya "Plug" hii ya graniti ilikuwa imevunjika kiasi na wale waliojaribu kuilazimisha kutoka kwenye nafasi yake iliyotulia katika njia hiyo.

---

*Tazama Juz. II, Sura ya iii.

[C347]

Hivyo basi, kwa usahihi kabisa, jiwe "Shahidi" linathibitisha ushuhuda wa Biblia, na kuonyesha kwamba kipindi kuanzia kutoka kwa utoroshaji wa Israeli kutoka Misri hadi mwisho kamili wa neema yao ya kitaifa,* M.W. 36, kilikuwa ni miaka 1650. Lakini mtu yeyote asichanganye kipindi hiki na kipindi kinachoonyeshwa katika Mlinganisho wa Enzi za Kiyahudi na Kikristo—kinachoonyesha kuwa enzi hizo mbili kila moja ina urefu wa miaka 1845, moja kuanzia kifo cha Yakobo hadi
A.D. 33, na nyingine kutoka A.D. 33 hadi A.D. 1878.

Na si tu kwamba hii ilikuwa njia ya kiubunifu ya kuficha na bado kuonyesha urefu wa kipindi kutoka kutoka Misri hadi kuzaliwa kwa Bwana wetu (iliwe, kwa wakati unaofaa, uthibitisho wa ushuhuda wa Biblia), bali msomaji makini ataona kwa urahisi kwamba ingeweza kufanywa kwa njia kama hiyo tu, kwa sababu mbili: Kwanza, kwa sababu utawala na neema ya Kiyahudi havikuanzia tu kufa kwa Yakobo, kabla ya kutoka Misri, bali pia viliendelea sambamba na utawala wa Kikristo kwa miaka thelathini na mitatu ya maisha ya Bwana wetu Yesu duniani; na, pili, kwa sababu kuifanya "Pasia ya Kwanza ya Kupanda" iwe ndefu vya kutosha ili kuwakilisha kikamilifu enzi ya Kiyahudi kwa 'inchi-za mwaka' kungelazimu ujenzi wa Piramidi kuwa mkubwa zaidi, jambo ambalo kwa upande wake lingeharibu sifa zake za kisayansi na mafunzo yake.

Sasa hebu tuchunguze "Ukumbi Mkuu," mwishoni mwa "Pasia ya Kwanza ya Kupanda," tukizingatia pia ushuhuda wake wa kiishara. Ni mrefu mara saba kuliko "Pasia ya Kwanza ya Kupanda." Ina safu saba za mawe yanayofunikana katika kuta zake, za jiwe la chokaa la rangi ya krimu lililolainika, lililong'arishwa sana na ambalo zamani lilikuwa zuri. Urefu wake ni futi ishirini na nane, ingawa ni nyembamba sana, ukiwa na upana wa futi sita tu mahali popote, lakini ukipungua hadi futi tatu sakafuni na chini zaidi juu ya paa. Profesa Greaves, profesa wa Oxford wa karne ya kumi na tano, alipoielezea, aliandika:

---

*Tazama Juz. II, Sura vii.

[C348]

"Ni kazi ya kifahari sana, na haishindwi, iwe kwa upande wa udadisi wa sanaa au utajiri wa vifaa, na majengo ya kifahari na ya kupendeza zaidi....Galari hii, au korido, au chochote kile nitakachokiita, imejengwa kwa marumaru nyeupe na iliyong'arishwa (mafumbe ya chokaa), ambayo imekatwa kwa usawa kabisa katika mraba makubwa au meza. Nyenzo kama zile za sakafu ndivyo pia kwa paa, na kuta za pembeni zinazolizunguka; muunganiko wa viungo ni wa karibu sana kiasi kwamba ni vigumu kuviona kwa jicho la mwangalifu; na kile kinachoongeza mvuto kwa muundo mzima, ingawa kinafanya njia kuwa ya kuteleza na ngumu zaidi, ni mwinuko na kupanda kwa ngazi....Katika upangaji na mpangilio wa marumaru (mawe ya chokaa) katika kuta zote mbili za pembeni, kuna kipengele kimoja cha usanifu, kwa maoni yangu, chenye mvuto mkubwa, na hicho ni kwamba safu zote au mistari, ambayo ni saba tu (hivyo ndivyo mawe haya yalivyo makubwa), zimepangwa na kupishana kwa takriban inchi tatu; sehemu ya chini ya safu ya juu zaidi inapishana na sehemu ya juu ya ile inayofuata, na hivyo basi zingine zote kwa mpangilio zinavyoshuka."

Na Prof. Smyth anatangaza kwamba itakuwa vigumu kuionyesha ipasavyo kwa picha, akisema:

Hali hizi zinaenda kinyume na taswira za kawaida kwa sababu ya upana mwembamba, urefu mkubwa uliopinda, na pembe ya kipekee kabisa iliyoinama ya sakafu ndefu; sakafu, unapoitazama kutoka mwisho wake wa kaskazini kuelekea kusini, ikipanda na kupanda kupitia giza, kana kwamba haitawahi kuisha; na kwa mwinuko mkali kiasi kwamba hakuna mtazamo wa msanii kuihusu, ukichorwa kwenye eneo wima, unaoweza kamwe kuwakilisha zaidi ya sehemu ndogo ya sakafu hiyo, ikipanda juu kupitia turubai nzima na kutoka juu kabisa. Wakati, ukitazama kuelekea kaskazini kutoka mwisho wa kusini wa Ukumbi, unapoteza kuona sakafu mara moja, na kuona mbali, katika kiwango cha macho yako, sehemu ya dari inayoshuka kwa mwinuko mkali. Vinginevyo, ni pamoja na kuta ndefu, nyeusi na zenye uzito zinazopishana, zikikupita pande zote mbili; lakini zote zikiwa kwenye mteremko usio wa kawaida, unaoashiria kazi ngumu upande mmoja, hatari upande mwingine, na mlima wa nguvu kila mahali.

Ni mfano wa ajabu ulioje uliotolewa katika "Ukumbi huu Mkuu" wa mkondo wa Kanisa *la kweli* la Kikristo na wa

[C349]
njia ya kundi dogo la washindi katika kipindi kirefu cha enzi ya Injili. Kuta na dari zake ambazo zamani zilikuwa nzuri, nyeupe-krimu, zilizotengenezwa kwa mawe yanayofunikana kwa mpangilio, yote yakielekea juu, hazitoi historia ya Kanisa la jina tu, kama wengine walivyodhani—la sivyo zingekuwa mbali na kuwa na mpangilio na kuelekea juu—bali zinaelezea neema kuu ya Mungu iliyotolewa wakati wa enzi ya Injili, "wito wa juu" kwa uhuru na haki fulani, zilizotolewa kwa masharti kwa wote waliohalalishwa wakati wa enzi ya Injili, zilizofunguliwa na Chemchemi—fidia.

Urefu mkubwa wa "Ukumbi Mkuu" huu—mara saba ya urefu wa njia inayowakilisha utawala wa Kiyahudi (saba ikiwa ni ishara ya ukamilifu au utimilifu)—unawakilisha utimilifu huo wa baraka ulio katika ahadi ya Abrahamu, ambao kwa kweli umewekwa mbele ya Kanisa la Injili. "Chumba cha Mfalme," mwishoni mwa "Ukumbi Mkuu," kinawakilisha mwisho wa mbio ambazo wito huu wa juu wa sasa unawaongoza waumini wote; na "Chumba hiki cha Mfalme," kama tutakavyoona hivi karibuni, ni ishara inayofaa kabisa ya hatima ya mwisho ya Kanisa. Kupitia "Kidimbwi" (kinacho-wakilisha fidia), katika lango hasa la Ukumbi huu, na ambacho wote wanao-ingia katika njia hii lazima wakitambue, haki yetu inafananishwa kwa uzuri. Hivyo basi, Piramidi Kuu inatuambia, "Basi sasa hakuna hukumu kwa wale walio katika Kristo Yesu."

Urefu unaoonekana kutokuwa na mwisho wa "Ukumbi Mkuu" unaonyesha jinsi enzi ya Injili imekuwa ndefu kwa wanachama binafsi wa Kanisa, huku ufinyu wake ukionyesha vizuri "njia nyembamba inayopeleka uzimani"; na mwinuko wake, ugumu wa kufuata njia hiyo, na hatari ya daima ya kurudi nyuma kwa wale wasiotilia macho hatua zao kwa uangalifu. Hata hivyo, ndani ya mipaka ya kuta hizi za neema ya kimungu kuna usalama na ulinzi wa wote wanaoendelea kutenda mema, wanaoendelea kukua katika neema, kupanda njia ngumu, na "kutotembea kwa mwili, bali kwa Roho."

[C350]

Tukiangalia juu kando ya "Ukumbi Mkuu," tunaona kwamba *una mwisho* kama vile ulivyo na mwanzo. Hivyo basi, tunaambiwa kwamba haki za kipekee zilizotolewa katika enzi hii ya Injili *zitakoma* wakati fulani—wito mkuu wa ajabu wa kushiriki urithi pamoja na Kristo, kama "bibi arusi" wake, utaisha wakati idadi ya kutosha ya kukamilisha "kundi dogo" itakapokuwa imekubali wito huo. Kile ambacho Jiwe hili la "Shahidi" kinabainisha kwa njia hii ya mfano, Neno lililoandikwa linafanya wazi kabisa, likionyesha, kama tulivyoona, kwamba haki ya kukimbia kwa ajili ya zawadi kuu ya "wito wa juu" ni ya enzi ya Injili pekee. Haikuwahi kutolewa kwa yeyote kabla—Kaptula wetu, Yesu, akiwa wa kwanza aliyepewa, wa kwanza kukubali masharti yake ya sadaka na wa kwanza kuingia katika thawabu zake. Ncha ya kusini ya "Galeria Kuu" inaashiria waziwazi mwisho au kikomo cha wito wa asili ya kimungu, kama vile ncha yake ya kaskazini inavyoashiria mwanzo wa ofa ya fadhili hiyo kuu.

Lakini kwa kuwa "Ukumbi Mkuu" unawakilisha "wito wetu mkuu" kutoka kwa Mungu, hebu tuangalie mbali zaidi na tuchunguze wito huu unaleta nini kwa kila mtu binafsi. Tumeona tayari katika Maandiko kwamba tumeitwa kuteseka pamoja na Kristo, kufa pamoja naye, na baadaye *kuingia katika utukufu wake*. Na haya yote tunaona yakiwakilishwa kwa njia ya kipekee ambayo huwezesha kuingia katika "Chumba cha Mfalme," mwishoni mwa "Ukumbi Mkuu." Njia ambayo wale wanaokubali "wito wa juu" wanaweza kuingia katika utukufu wa mbinguni, unaowakilishwa na "Chumba cha Mfalme," si ya moja kwa moja. Kwanza lazima wapimwe katika mambo yote na wakapatikana wakiwa watiifu kwa mapenzi ya Mungu, la sivyo hawawezi kuingia katika mapumziko yaliyobaki. Hii, mafundisho ya Maandiko, na uzoefu wa wote wanaokimbia kwa ajili ya zawadi kuu, vinafafanuliwa kwa nguvu na Piramidi Kuu. Kama vile wito unavyoelekeza kwenye utakatifu na mafundisho ya kafara, ndivyo "Ukumbi Mkuu" unavyoelekeza kwenye njia fulani za chini zinazowakilisha haya. Kwa kuwa

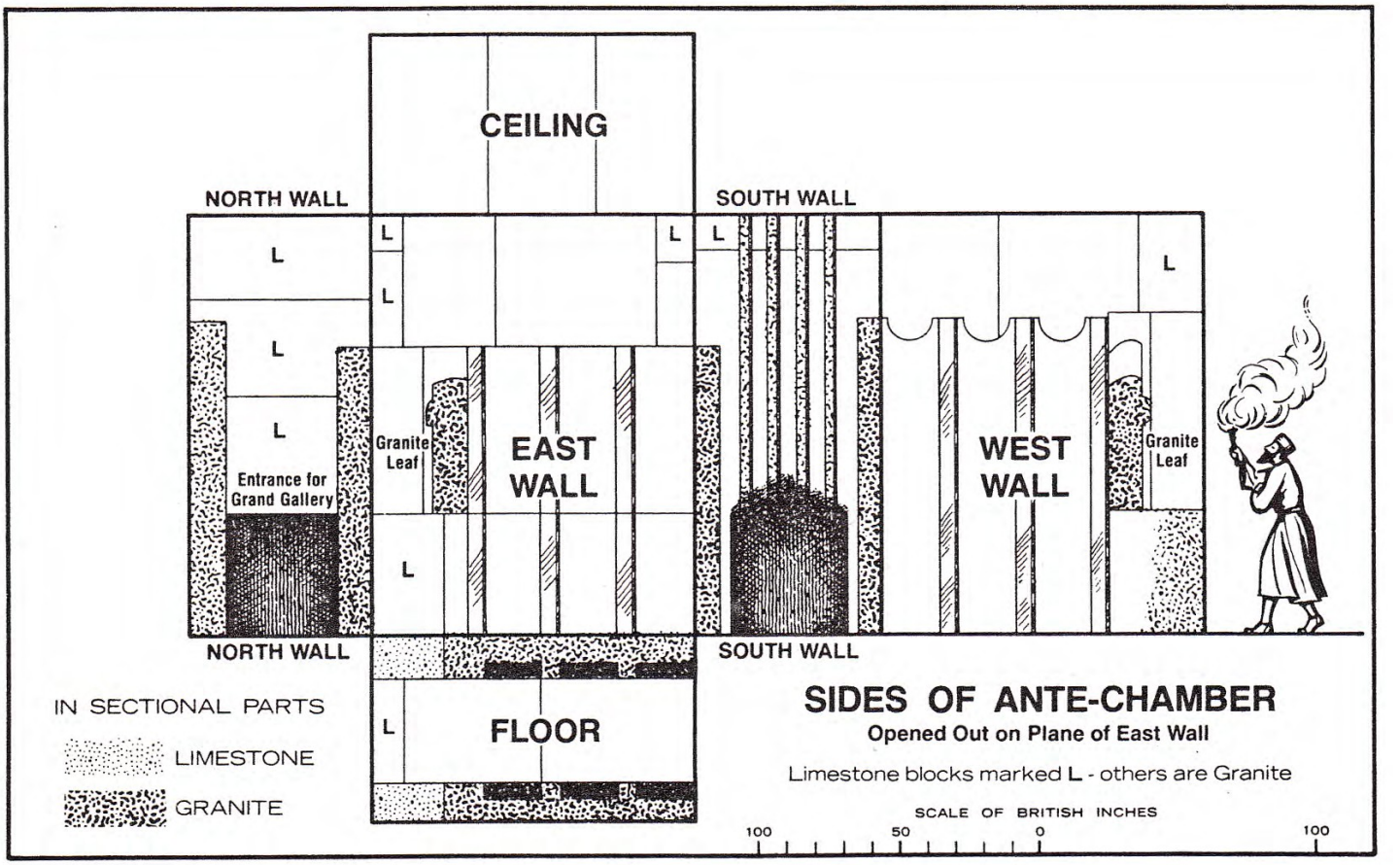
[C351]
anapofika mwisho wake wa juu, msafiri lazima anyenyekee sana kwenye mlango au njia inayoingia katika "Chumba cha Kabla." Kunyenyekea huku kunawakilisha kutakaswa au kifo cha mapenzi ya kibinadamu, mwanzo wa kujitolea, ambapo wote wanaoitwa ni wale wanaotaka kufikia asili ya kimungu. Umuhimu wa kujitolea huku unajulikana tu na wale waliokubali wito, na ambao kwa kweli wameusalimisha utashi wa kibinadamu.

Baada ya kupita njia hii ya chini, inayowakilisha utakatifu, tunaingia katika kile kinachojulikana kama "Chumba cha Kabla." Hapa sakafu haikuwa tena ya mawe ya chokaa: kuanzia hapa na kuendelea, hatua zitawekwa juu ya graniti imara, jambo linaloweza kufasiriwa kama msimamo *mpya*, au msimamo kama "viumbe vipya." Lakini tunapoweka mguu juu ya sakafu ya graniti, ili kuingia katika hali mpya kama viumbe vipya, kizuizi kikubwa cha graniti huonekana: kinajulikana kama "Jalada la Graniti." Hili, kama mlango unaoshuka, hufunga njia kwa kiasi, kikiacha tu njia nyembamba kama ile tuliyoipita, yenye urefu wa inchi arobaini na nne, kiasi kwamba ni lazima tupunguze vichwa tena kabla ya kufurahia kikamilifu haki za kipekee zinazowakilishwa katika "Chumba cha Kabla." "Jani hili la Graniti" linawakilisha *mapenzi ya kimungu*, na linaonekana kusema kwa yule ambaye amepita tu kwenye njia ya chini inayowakilisha kujisalimisha kwa mapenzi yake mwenyewe, "Haitoshi kwamba ujitoe dhabihu mapenzi yako, mipango na mipangilio yako; unaweza kufanya yote hayo, na kisha kuchukua mapenzi na mpango wa mwingine; si tu kwamba lazima ujitoe dhabihu mapenzi yako, bali pia lazima umwinamie mapenzi ya kimungu, na uyakubali badala ya yako mwenyewe, na uwe shiriki hai katika huduma ya Mungu, kabla hujaweza kuhesabiwa kama kiumbe kipya na mrithi wa asili ya kimungu."

"Jabali la Graniti" lilipita, tunasimama bila kizuizi juu ya sakafu ya graniti katika "Chumba cha Kabla." (Tazama mchoro.) Hili ni chumba cha kipekee: kuta zake ni tofauti; kinaonekana kuwa na aina fulani ya mapambo ya ukuta katika sehemu zake; na katika baadhi ya kuta zake mifereji imechongwa. Hakika kinaonekana kuwa

[C352]
imejaa mafunzo ambayo bado hayajaelezewa kikamilifu. Hata hivyo, pendekezo la wale waliolitembelea, kwamba linafanana na chumba cha darasa, linaonekana kuendana kikamilifu na kile tunachotarajia kinachoakisi uzoefu wa wale watakatifu waliozaliwa na Ukweli. "Chumba hiki cha Kabla" kinatambulisha shule ya Kristo, na nidhamu—majaribu ya imani, uvumilivu, ustahimilivu, n.k.—ambayo wote huwekwa chini yake wale ambao wamejitolea kikamilifu kwa mapenzi ya Mungu; jambo ambalo huwapatia fursa za *kushinda*, na za kuthibitisha kustahili kwao nafasi, kama washindi, pamoja na Kristo katika utawala wake ujao wa utukufu. Bila masomo na majaribu kama hayo, hatuko *watoto* wala *warithi* katika ufalme huu wa kimungu. (***Ebr. 12:8***) Ni katika maisha ya sasa, baada ya kujitolea kwetu kwa huduma yake, ambapo Mungu hutuelimisha na kutudumisha, na kwa njia hiyo si tu hujaribu uaminifu wetu kwake, kulingana na agano letu, bali pia hututayarisha kushiriki hisia za wengine walio katika majaribu na shida, ambao yeye anataka hivi karibuni atufanye kuwa watawala na majaji wao. ***1 Kor. 6:2,3***

Na si tu kifo cha mapenzi, bali pia kifo halisi, kinapaswa kupitwa kabla hatujaingia kikamilifu na *kwa kweli* katika hali za asili yetu mpya, ya kiungu. Na hili pia linaonyeshwa na jiwe la "Mshuhuda"; kwani mwishoni mwa "Chumba cha Kabla" kuna njia fupi sana inayopitisha kuelekea "Chumba cha Mfalme". Hivyo "Chumba cha Mfalme," chumba kikubwa na cha juu zaidi cha Piramidi, kinakuwa ishara ya ukamilifu wa asili ya kimungu utakaopatikana na "kundi dogo," waishindi wachache waliochaguliwa kutoka kwa "wengi walioitwa" (ambao *wito wao* unaashiriwa na "Ukumbi Mkuu"), wanaopitia kujitolea na majaribu (kama inavyoashiriwa na "Chumba cha Kabla," na njia za chini za kuingia na kutoka humo). Wito wa "asili ya kimungu" ulikuja kwanza kwa Bwana wetu Yesu, ambaye utume wake duniani ulikuwa na kusudi la aina mbili: (1) kuwaokoa wenye dhambi kwa kulipa gharama ya ukombozi kwa ajili ya Adamu, na wote walio ndani yake, na (2) kwamba kwa utiifu huo hata kifoni aang'azwe kuwa mwafaa wa asili ya kimungu na

CEILING
NORTH WALL
SOUTH WALL
L
Granite Leaf
EAST WALL
WEST WALL
Granite Leaf
Entrance for Grand Gallery
NORTH WALL
SOUTH WALL
FLOOR
IN SECTIONAL PARTS
LIMESTONE
GRANITE
SIDES OF ANTE-CHAMBER
Opened Out on Plane of East Wall
Limestone blocks marked L - others are Granite
SCALE OF BRITISH INCHES
100
50
0
100

[C355]

utukufu. Ndiyo maana "Ukumbi Mkuu" unaonyeshwa ukianzia katika kuzaliwa kwa Bwana wetu. Hivyo basi, hauashirii *enzi ya Injili*, kwani hiyo haikuanzia hadi Yesu alipomaliza enzi ya Sheria kwa dhabihu yake msalabani, miaka thelathini na tatu baada ya kuzaliwa kwake; lakini unaashiria *wito* wa juu au wa kimungu (kupitia dhabihu) kwa asili ya kimungu—"Chumba cha Mfalme." Bwana wetu Yesu alitiwa wito hivyo tangu wakati wa kuzaliwa kwake; na, tangu Pentekoste, waumini wote waliothibitishwa wanaitwa kwenye haki hiyo ileile ya juu, hata kama ni wachache wanaokubali wito wa kujitoa, na hata kama ni wachache wanaothibitisha wito na uteuzi wao kwa kutii kwa dhati masharti—kwa kutembea katika nyayo za Bwana. Na urefu wa muda ambao "wito huu wa juu" kwa asili ya kimungu unadumu, na wakati unapokoma, ndicho kinachoashiriwa na urefu na mwisho wa "Korido Huu Mkuu", kama ilivyoonyeshwa tayari.

"Chumba cha Mfalme," ambacho kinaweza kufikiwa tu kupitia "Ukumbi Mkuu" na "Chumba cha Kabla," kwa kila hali ni chumba cha juu zaidi na cha heshima zaidi katika Piramidi Kuu, na kinaashiria ipasavyo asili ya kimungu. Bwana Henry
F. Gordon, akilielezea, anasema:

Ni chumba cha heshima sana, chenye urefu wa futi 34, upana wa futi 17, na urefu wa futi 19, kilichojengwa kwa jumla kwa jiwe la graniti nyekundu lililong'arishwa; kuta, sakafu na dari zikiwa katika matofali yaliyokatwa kwa mstatili, yaliyo sawa, na kuunganishwa kwa ustadi wa hali ya juu kiasi kwamba hakuna mfalme mtawala wa zama za kisasa angeweza kutamani kitu chochote cha heshima na cha kifahari zaidi. Kitu pekee kilichomo katika chumba hiki ni sanduku tupu [la graniti] [au sanduku la jiwe] lisilo na kifuniko; na inafaa kutajwa kwamba sanduku hili lina uwezo sawa na wa sanduku takatifu la Hema la Musa."

Katika Piramidi Kuu, *graniti* hutumika kuashiria mambo ya kimungu au asili ya kimungu, kama vile dhahabu ilivyoiashiria katika Hema na Hekalu la mfano la Israeli: njia za chini zinazoingia kwenye "Chumba cha Utangulizi" na kwenye "Chumba cha Mfalme" zinaendana na vitambaa vya pazia vilivyokuwa mbele ya Patakatifu na Patakatifu Pa Mwili; na sanduku la graniti, samani pekee katika "Chumba cha Mfalme," linaendana na Sanduku la Agano, ambalo lilikuwa samani pekee katika Patakatifu Pa Mtakatifu la Hema la Mkutano na Hekalu. Kile kilichokuwa dhahabu katika kimoja, katika kingine ni graniti, na chenye umuhimu uleule wa kiishara.

[C356]

Na si hayo tu: tunagundua kwamba kweli zile zile kuu zilizowakilishwa kwa ishara katika vyumba viwili vya Hema na Hekalu, Patakatifu na Patakatifu Pa Mwili, na mapazia yao yaliyotenganisha, vinaendana kikamilifu katika Piramidi Kuu kupitia mafundisho ya vyumba hivyo viwili, "Chumba cha Kabla" na "Chumba cha Mfalme," na njia zao fupi za kutenganisha. "Chumba cha Kabla," kama vile Patakatifu pa Hema la Kukutania, linawakilisha hali hiyo ya uhusiano na Mungu, kama kiumbe kipya aliyehesabiwa haki, na mrithi-mwenza na Kristo wa asili na utukufu wa kimungu, ambayo *muumini* huingia anapokubali msamaha wa dhambi na upatanisho na Mungu kupitia fidia, na kujitoa mwenyewe aliyehesabiwa haki *kuwa dhabihu hai kwa ajili ya huduma ya Mungu*. Kama pazia la kwanza la Hema lilivyowakilisha kutakaswa au kujitolea au kifo cha mapenzi yetu wenyewe, na utiifu kamili kwa mapenzi ya Mungu, ndivyo mlango mfupi wa "Chumba cha Kabla" unavyoashiria tukio hili kuu lile lile, linaloanzisha ubarifu wa maisha kwa wote watakaowahi kuwa wanachama wa ukuhani wa kifalme.

Jaribio hili, linalowakilisha kuweka yote yetu juu ya madhabahu, likipita, muumini *haahesabiwi* tena kama binadamu, bali kama "kiumbe kipya," "mshiriki wa asili ya kimungu." Ingawa, kwa kweli, hatakuwa mshiriki halisi wa asili ya kimungu hadi atakapojifunza kwa uaminifu somo la utiifu kwa mapenzi ya kimungu, katika uzoefu halisi na dhabihu za kila siku na malezi ya maisha ya sasa (yaliyoashiriwa katika kuta za "Chumba cha Kabla," zenye muundo wa kipekee, na katika Meza ya Mikate ya Maonyesho, Mwenge wa Dhahabu na Madhabahu ya Manukato katika Patakatifu pa Hema); na si hadi atakapopita katika kifo chenyewe (kinachoashiriwa na pazia la pili la Hema na na njia ya pili ya chini inayoingia katika "Chumba cha Mfalme" cha Piramidi); na hadi, kwa kushiriki katika Ufufuo wa Kwanza, atakapokuwa ameingia pamoja na Kristo katika ukamilifu wa asili ya kimungu na utukufu ulioahidiwa—sehemu yake ya milele, inayoashiriwa katika "Chumba cha Mfalme."

Hivyo basi, Piramidi Kuu inashuhudia, si tu mwelekeo wa mwanadamu kushuka katika dhambi, bali pia hatua mbalimbali katika mpango wa kimungu ambao kwa njia yake maandalizi hufanywa kwa ajili ya kupona kwake kikamilifu kutokana na kuanguka, kupitia njia ya uzima, iliyofunguliwa na kifo na ufufuo wa Bwana wetu Yesu.

[C357]

Itagundulika kutoka kwa mchoro kwamba sakafu ya graniti haifiki kabisa hadi mbele ya "Chumba cha Kabla," wakati graniti ya dari inafikia urefu wote wa chumba. Hii inaonekana kufundisha somo linaloendana na kile ambacho tayari tumeona kuwa ni sifa ya mpango wa kimungu, kama linavyohusiana na wale walioitwa wanaotafuta kuingia katika asili ya kimungu. Kipindi cha kwanza cha chini kinatambulisha kuwekwa wakfu kwa mapenzi ya kibinadamu ya muumini, jambo ambalo kwa kweli linampa uingilio katika hali ya "Utakatifu" au hali iliyotakaswa kama mrithi anayetarajiwa wa utukufu na usiokufa, kinachoashiriwa katika "Chumba cha Mbele," ambacho dari yake ya graniti sasa inamfunika; hata hivyo, mtu wa namna hiyo hapaswi kufikiriwa kuwa ameingia kikamilifu katika asili mpya hadi "apate uhai" katika utendaji na upya wa maisha; na jaribio hili linawakilishwa na "Jani la Graniti," ambalo, kutokana na nafasi yake ya kipekee, likining'inia, kana kwamba liko tayari kuanguka na hivyo kuzuia maendeleo yote zaidi, linaonekana kusema, "Mhaji, ingawa umefika hapa na umejitolea kwa Mungu, isipokuwa ukahuishwa na roho ya kweli ili uwe na shughuli katika huduma yake, bado hutakuwa na nafasi halisi katika asili ya kimungu uliyoitwa au kualikwa." Hatua tatu ambazo waliotwaa wito wa enzi ya Injili wanapaswa kuingia katika utukufu wa Bwana wao zimewekwa alama hivi katika Piramidi Kuu na vilevile katika Maandiko. Ni (1) *Utoaji*, au kuzaliwa kwa roho kupitia Neno la ukweli, kilichoashiriwa na njia ya chini ya kuingia katika "Chumba cha Kabla"; (2) *Kuanzishwa* katika huduma na toleo hai kupitia utakatifu wa roho na imani ya kweli, kulioashiriwa na njia ya chini chini ya "Jalada la Graniti"; (3) *Kuzaliwa* kwa roho katika mfano kamili wa Bwana wetu kwa kupata sehemu katika Ufufuo wa Kwanza, kulioashiriwa na njia ya chini ya kuingia katika "Chumba cha Mfalme."

Asili za Kiasili na za Kiroho Zinazoonyeshwa

Kwa kurejelea mchoro, ukurasa wa 333, itagundulika kwamba mstari wa kufikirika uliopitishwa kupitia mhimili wima wa Piramidi Kuu ungeacha "Chumba cha Malkia" na "Korido yake ya Usawa," "Korido ya Kuingilia," "Njia ya Kwanza ya Kupanda" na "Ukumbi Mkuu," vyote upande wa kaskazini wa mstari huo au mhimili, na tu "Chumba cha Kabla" na "Chumba cha Mfalme" upande wa kusini wa

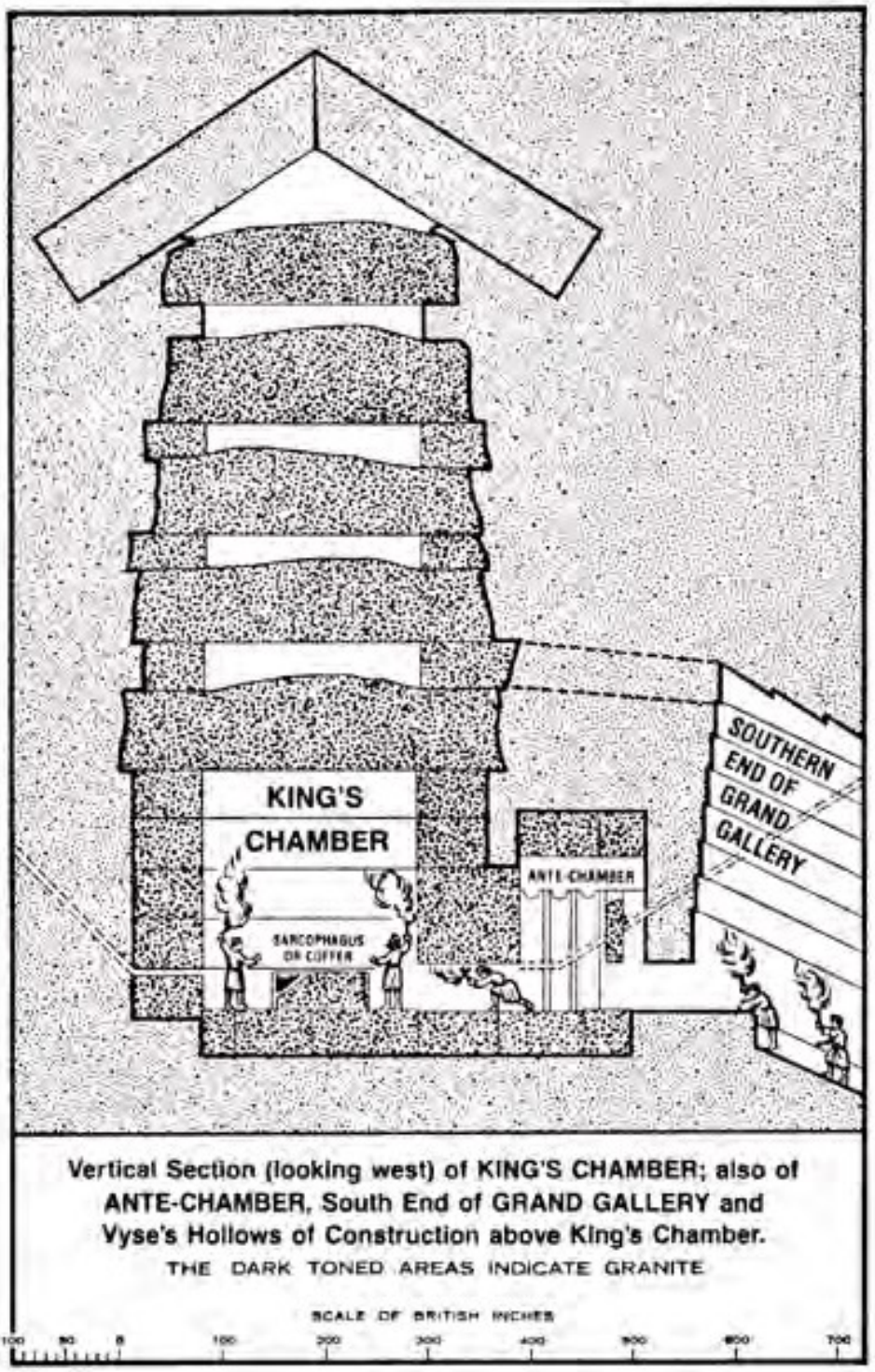
[C358]

Kwa mpangilio huu, mbunifu wa Piramidi Kuu (Yehova) anatuelekeza tofauti ya asili, kama ilivyoelezwa katika Juz. I, Sura ya x.

"Chumba cha Malkia," kinachoakisi ukamilifu wa ubinadamu baada ya enzi ya Miaka Elfu kufanikisha kurejesha wote watiifu na wanaostahili katika mfano wa kimaadili wa Muumba, kinafundisha, kwa kutokana na ukweli kwamba ukuta wake wa nyuma au wa mbali zaidi uko kwenye mstari mmoja na mhimili wa Piramidi, kwamba, kwa hiyo, wakiwa wamerejeshwa katika sura na mfano wa Mungu, ingawa bado ni kibinadamu, wanadamu watakuwa karibu na asili ya kimungu—kwa ukaribu ambao asili moja inaweza kuwa na asili nyingine ambayo inafanana nayo. Na njia zote za kupanda zinazoelekea upande wa mhimili huo zinafundisha kwamba tamaa na juhudi za watu wa Mungu zote zinapaswa kuelekea kwenye ukamilifu wa kibinadamu, ilhali zile za Kanisa lililotengwa la enzi ya Injili zinapaswa kwenda *mbali zaidi ya* ukamilifu wa kibinadamu. Wao, kama warithi-wenza pamoja na Kristo, wanapaswa kuingia katika ukamilifu wa asili ya kimungu.

Ukweli kwamba "Chumba cha Chini ya Ardhi" au "Shimo," kinachoakisi shida na kifo, hakiko kabisa upande uleule wa mhimili wima kama "Chumba cha Malkia" na njia yake, haupingani na tafsiri hii; kwa maana, kwa usahihi kabisa, si sehemu ya muundo wa Piramidi hata kidogo. Kiko chini ya Piramidi, mbali chini ya mstari wake wa msingi. Lakini kinaweza kuwa na somo lingine la kufundisha. Mstari wa wima kutoka ukutani wake wa mbali zaidi ungepitia hasa kando ya ukuta wa mbali zaidi wa "Chumba cha Kabla"; na funzo linaloweza kupatikana linaweza kuwa, likiwa sambamba na onyo la Maandiko, kwamba *inawezekana* kwa wengine walioingia katika hali "Takatifu" au waliotakaswa (waliotungwa na neno la kweli, na ambao hata wamefanywa hai na lenyewe) kutenda dhambi inayopelekea mauti—mauti ya pili.

Hivyo basi, uhusiano wa eneo la "Shimo" na mhimili, ikiwa una umuhimu wowote kuhusiana na mpangilio wa Piramidi *iliyo juu* yake, unaonekana kuashiria kwamba kifo cha *pili—kisicho na mwisho*, angamizi lisilo na tumaini—itakuwa adhabu, si tu ya uasi wa makusudi wa wanadamu ambao, wakati wa Enzi ya Miaka Elfu ya fursa iliyo barikiwa, watakataa kuendelea hadi ukamilifu wa kibinadamu, bali pia ya yeyote kati ya wale waliotakaswa wakati wa Enzi ya Injili, wanaoikataa kwa makusudi vazi la haki ya kuhesabiwa lililotolewa na Kristo na ambalo walikuwa wamelipokea awali.

Vertical Section (looking west) of KING'S CHAMBER; also of ANTE-CHAMBER, South End of GRAND GALLERY and Vyse's Hollows of Construction above King's Chamber.

THE DARK TONED AREAS INDICATE GRANITE

[C361]

Kitu kingine kinachostahili kuzingatiwa kuhusiana na mhimili wima wa muundo wa Piramidi Kuu juu ya mstari wake wa msingi ni hiki: kuja kwake Bwana kwa mara ya kwanza na kifo chake, vilivyowekwa alama na mdomo wa "Well's", viko upande ule wa mhimili wa Piramidi unaowakilisha *asili ya kibinadamu*; na mahali pake katika *ngazi* ile ile na njia inayoelekea kwenye "Chumba cha Malkia", kinachowakilisha *ukamilifu wa kibinadamu*, pia ni cha kuzingatia. Hivyo basi, Piramidi Kuu inaonekana kusema: "Alitengenezwa mwili"—*mtu* Kristo Yesu alijitoa "fidia kwa wote"; lakini hakujua dhambi, alikuwa mtakatifu, asiye na hatia, aliyetengwa na wenye dhambi, na hakuwa na sehemu yoyote ile katika mkondo wa kushuka chini wenye dhambi wa ukoo wa Adamu (ulioashiriwa katika njia ya kwenda "Shimoni"). Zaidi ya hayo, eneo la "Pango" na ukweli kwamba lilikuwa la asili na si lililochongwa ni muhimu. Bila shaka linaashiria kifo cha Bwana wetu Yesu. Ukweli kwamba lilikuwa *la asili* hufundisha kwamba dhabihu ya Bwana ya kujitoa kwake haikuwa suluhisho la papo kwa papo, bali lilikuwa jambo lililopangwa na kutabiriwa katika mpango wa Yehova, kabla ya utekelezaji wa mpango huo ulioashiriwa na Piramidi kuanza. Ukweli kwamba iko juu na si chini ya mstari wa msingi wa Piramidi unaonekana kufundisha somo lingine linaloendana na Maandiko—kwamba ingawa Bwana wetu alikufa kama fidia kwa wenye dhambi, hakushuka katika dhambi na unyanyapaa, bali hata katika kifo chake alikuwa ndani ya mipaka na vizingiti vya mpango wa kimungu, kama inavyoashiriwa katika muundo wa Piramidi juu ya mstari wa msingi.

Sasa inajitokeza swali lenye kuvutia sana: Je, ushuhuda wa Piramidi kuhusu wakati wa kufungwa kwa wito mkuu utaendana na ushuhuda wa Maandiko kuhusu mada hii? Je, itaonyesha mwisho wa "Korido Kuu" wakati kamili ambapo Maandiko yanatuhakikishia kwamba wito wa Mungu wa neema hii ulikoma? Au itapingana na kile tulichojifunza kutoka kwa Maandiko, na kuonyesha ama kipindi kirefu zaidi au kifupi zaidi cha wito wa asili ya kimungu?

Hii itakuwa "jaribio lingine la msingi," siyo jaribio la Neno la Mungu na ushuhuda wake wa ajabu, ambao ni wa juu zaidi ya yote, bali ni jaribio la "Shahidi" huyu wa jiwe. Je, litaendelea kuthibitisha usanifu wake wa kimungu kwa kukubaliana na ushuhuda wa Maandiko? Au litaonyesha kutokubaliana kwa kiasi fulani? Iwapo itathibitisha maelezo ya Biblia hasa na kwa undani, kwa hakika itastahili jina lililopewa na Dkt. Seiss—"Muujiza katika Jiwe."

[C362]

Naam, hatuwezi kusema chochote kidogo kuliko hicho; kwani ushuhuda wake unaendana kikamilifu na katika kila undani na mpango mzima wa Mungu kama tulivyojifunza mpango huo kutoka kwa Maandiko. Ulinganifu wake wa ajabu na Biblia hauachi nafasi ya shaka kwamba mchuuzi yuleyule wa kimungu wa manabii na mitume ndiye aliyemchuza "Shahidi" huyu pia. Tuchunguze baadhi ya mwingiliano huu hasa.

Kumbuka kwamba Maandiko yalitufundisha kwa njia mbalimbali—kupitia Mizunguko ya Jubilei, siku 1335 za Danieli, Mipango Sambamba ya Utawala, n.k.—kwamba "mavuno" au mwisho wa enzi hii, utafuata mwisho wa mwaka 1914 A.D., na kwamba wakati fulani karibu na tarehe hiyo, wanachama wa mwisho wa Kanisa la Kristo watakuwa "wamebadilishwa," wametukuzwa. Kumbuka pia kwamba Maandiko yalituhakikishia kwa njia mbalimbali—kupitia Mizunguko ya Jubilei, siku 1335 za Danieli, Mipango ya Utawala Inayoendana, n.k.—kwamba "mavuno" au mwisho wa enzi hii ulipaswa kuanza Oktoba, 1874, na kwamba Mavunaji Mkuu alipaswa kuwa amewepo wakati huo; kwamba miaka saba baadaye—mwezi Oktoba, 1881—"wito wa juu" ulikoma, ingawa wengine wataruhusiwa kupata neema zilezile baadaye, bila wito wa jumla kutolewa, ili kujaza nafasi za baadhi ya walioitwa ambao, wakifanyiwa majaribio, watapatikana wasiostahili. Kisha tazama jinsi jiwe "Shaheda" linavyoshuhudia kuhusu tarehe hizo hizo na kuonyesha masomo yale yale. Hivyo:

Mstari wa sakafu wa "Ukumbi Mkuu," kutoka ukuta wa kaskazini hadi ukuta wa kusini, umepimwa mara mbili kwa uangalifu mkubwa katika miaka ya hivi karibuni, na seti tatu tofauti za vipimo zimepatikana. Kipimo kimoja (a) ni kutoka ukuta upande wa kaskazini, kimepimwa hadi "Hatua" na kisha—kikiepuka kizizi chake au mbele

—kando ya uso wake wa juu, *uso* wa *kutembea* wa sakafu ya "Grand Gallery"; kipimo kingine (b) kinaonyesha urefu uliokadiriwa *kupitia "Step",* kana kwamba "Step" haipo; kipimo kingine (c) kinatoa eneo lote la sakafu na juu ya sehemu ya mbele au riser ya "Step" na kando ya uso wake wa juu. Profesa Smyth aligundua kipimo cha kwanza kati ya hivi (a) kuwa ni inchi za Piramidi 1874, cha pili (b), inchi za Piramidi 1881, na cha tatu (c), inchi za Piramidi 1910; wakati Bwana Flinders Petrie anaripoti vipimo hivi vya thelathini kati ya nne ya

[C363]
inchi moja ndefu zaidi. Makadirio ya busara, kwa hivyo, na bila shaka karibu kabisa sahihi, yatakuwa kuitaja takwimu hizi kama (a) inchi za Piramidi za 1875, (b) za 1882 na (c) za 1911.

Sasa tunauliza, Ikiwa inchi za mistari ya sakafu ya njia hizi zinawakilisha mwaka mmoja kila moja, kama inavyodaiwa na kukubaliwa na wanafunzi wa Piramidi, tarehe gani vipimo hivi vya "Ukumbi Mkuu" vingeashiria kama mwisho wa wito mkuu wa asili ya kimungu, ambao "Ukumbi Mkuu" unaashiria? Tunajibu kwamba, katika kutumia miaka hii ya inchi katika hesabu zetu za sasa za muda, ni lazima tukumbuke kwamba tarehe yetu A.D. iko nyuma kwa mwaka mmoja na miezi mitatu kutoka kwa tarehe halisi, kama inavyoonyeshwa katika Juz. II, kurasa 54-62. Na ingawa hii haingeleta tofauti yoyote katika kukokotoa kipindi kutoka tarehe maalum K.K., au kutoka tarehe maalum B.A., inapaswa kutambuliwa katika kesi hii. Ambapo tukio lile lile, kuzaliwa kwa Yesu, ndilo chanzo, hitilafu katika tarehe yetu B.A. lazima izingatiwe, ili kupata matokeo sahihi. Kwa urahisi, tutachukua tarehe yetu potofu ya A.D. kama kiwango, na tutapunguza vipimo vya Piramidi ili vilingane, kwa kutoa inchi moja na robo kutoka kwake, ili vilingane na hesabu zetu za kawaida. Vikipunguzwa hivi, vingeonyesha (a) 1875 punguzia 1 1/4 sawa na 1873 3/4; (b) 1882 punguzwa 1 1/4 sawa na 1880 3/4; na (c) 1911 punguzwa 1 1/4 sawa na 1909 3/4, na kutoa tarehe (a) Oktoba, 1874, (b) Oktoba, 1881 na (c) Oktoba, 1910 A.D.

Hitimisho hili la sehemu tatu linaendana kikamilifu na kile tulichokipata kimefundishwa katika Maandiko: kwamba "mavuno, mwisho wa enzi," yalifikiwa Oktoba, 1874, na kwamba "wito" halisi ulimalizika Oktoba, 1881, huku kipindi kikiifuata ambacho, ingawa *wito wa jumla* ulikuwa umekoma, fursa zilezile zingetolewa kwa wengine wenye haki, ili kujaza nafasi za wengine walio tayari miongoni mwa walioitwa ambao, wakipitiwa majaribio, watapatikana wasistahili taji zilizowekwa kwa ajili yao walipokubali wito. Maandiko, kadiri tunavyoona, hayajaonyesha ni kwa muda gani uchujaji huu wa watakatifu utadumu; wakati ambapo wengine watapewa taji za wale waliohukumiwa kuwa hawastahili, na majina yao kuandikwa *badala* ya wengine ambao majina yao yatafutwa (***Ufunuo 3:5,11***), lakini tarehe hii, 1910, iliyoonyeshwa na Piramidi, inaonekana kuendana vyema na tarehe zilizotolewa na Biblia. Ni miaka michache tu kabla ya mwisho kamili wa wakati wa taabu unaomaliza nyakati za Mataifa; na tunapokumbuka maneno ya Bwana—kwamba washindi watakuwa

[C364]
hawatahesabiwa kuwa wamestahili kuepuka shida kali zaidi itakayoikumba dunia tunaweza kuelewa rejea hiyo kuwa ni kwa shida ya ukosefu wa utawala itakayofuata Oktoba, 1914; lakini shida inayolenga hasa Kanisa inaweza kutarajiwa karibu na mwaka 1910 B.K.

Je, hii si makubaliano ya ajabu sana kati ya jiwe hili "Mshuhuda" na Biblia? Tarehe, Oktoba, 1874, na Oktoba, 1881, ni sahihi kabisa, wakati tarehe 1910, ingawa haijatajwa katika Maandiko, inaonekana kuwa ni ya msingi kwa tukio muhimu katika uzoefu wa Kanisa na majaribio yake ya mwisho, huku Mwaka wa 1914 wa A.D. ukiwa umefafanuliwa waziwazi kama mwisho wake, ambao baada yake shida kuu zaidi ya dunia inatarajiwa, ambayo baadhi ya "umati mkuu" wanaweza kushiriki. Na katika muktadha huu, tukumbuke kwamba kikomo hiki cha tarehe—A.D. 1914—huenda si tu ikawa shahidi wa ukamilishaji wa uteuzi na majaribio na utukuzaji wa mwili mzima wa Kristo, bali pia huenda ikawa shahidi wa kusafishwa kwa baadhi ya kundi hilo kubwa la waumini waliotakaswa ambao, kwa sababu ya hofu na kukata tamaa, walishindwa kutoa dhabihu zinazokubalika kwa Mungu, na ambao kwa hivyo walichafuka kiasi kwa mawazo na njia za ulimwengu. Baadhi yao, kabla ya mwisho wa kipindi hiki, wanaweza kutoka katika dhiki kuu. (***Ufunuo 7:14***) Wengi wao sasa wanafungwa kwa karibu pamoja na vifurushi mbalimbali vya magugu kwa ajili ya kuchomwa; na si hadi shida ya moto ya mwisho wa kipindi cha uvunaji itakapochoma kamba za kufungia za utumwa wa Babeli ndipo hawa wataweza kutoroka—"wameokolewa kama kwa moto." Lazima waone uharibifu kamili wa Babeli Mkuu na wapokee kiasi fulani cha maafa yake. (***Ufunuo 18:4***) Miaka minne kutoka 1910 hadi mwisho wa 1914, iliyoashiriwa hivi katika Piramidi Kuu, bila shaka itakuwa ni wakati wa "jaribio la moto" juu ya Kanisa (***1 Kor. 3:15***) kabla ya fujo za dunia, ambazo hazitaendelea kwa muda mrefu—"Laiti siku hizo zingefupishwa, hakungekuwa na mwili wowote utakaookolewa." ***Mathayo 24:22***

Wala hii si yote ya alama za ajabu za Piramidi Kuu. Mpatanisho wake wa ajabu na mpango wa kimungu unaonyeshwa zaidi katika sifa nyingine ya kipekee. Tunapaswa kutarajia kwamba tarehe ya matukio makuu mawili yanayohusiana na mwisho wa enzi hii, yaani, (1) kurudi kwa Bwana wetu mara ya pili na (2) kuanza kwa mavuno, itakuwa katika baadhi

[C365]

namna inavyoashiriwa mwishoni mwa juu mwa "Ukumbi Mkuu," kama vile kifo na ufufuo wake vinavyoashiriwa na "Tumbaku" mwishoni mwa chini yake. Na katika hili hatukatishwa tamaa. Kwenye upande wa juu au wa kusini wa ukuta wa mashariki, juu kabisa, juu ya ngazi, kuna tundu linalounganisha na nafasi isiyokamilika iliyoko juu ya "Chumba cha Mfalme," kama inavyoonyeshwa kwenye mchoro. Katika lugha ya alama ya Piramidi, tundu hilo linasema, "Hapa Mtu wa mbinguni aliingia—Mtu asiyehitaji sakafu za kutembea, bali anayeweza kuja na kuondoka kama upepo." Na vipimo vya makini vya Profesa Smyth vya ukuta huu wa kusini wa "Ukumbi Mkuu" vinatufahamisha kuwa hauwimbi wima kabisa, bali unainama juu kwa *inchi saba*.* Hivyo basi, Piramidi inatuambia, "Miaka saba kabla ya mwisho wa wito mkuu [kabla ya Oktoba, 1881] Yule Mkuu kutoka mbinguni ataingia." Na pia inaonyesha kwamba kuanzia wakati huo—Oktoba, 1874—hatua kwa hatua, kama inavyoonyeshwa na mteremko wa ukuta wa kusini, wito ungeelekea kuisha na kuisha kabisa mnamo Oktoba, 1881. Hili, itagundulika, linaendana kikamilifu na ushuhuda wa Biblia kama ilivyoainishwa katika toleo hili na yaliyotangulia ya Masomo katika Maandiko.

Na pia, ikumbukwe kwamba sisi tulioelewa ufafanuzi wa maandiko kuhusu nyakati na misimu hii hatuhusika kabisa na upimaji wa Piramidi Kuu; na kwamba wale waliofanya upimaji huo hawakujua chochote kuhusu jinsi tulivyotumia unabii wakati upimaji ulipofanyika, wala bado hawajui, kadiri tunavyojua. Kwa hiyo tunauliza, Je, usahihi kama huu katika mambo yanayohusu historia ya miaka elfu sita kwa upande mmoja, na maelfu ya inchi za vipimo vya Piramidi kwa upande mwingine, unaweza kuwa ni kisa cha bahati tu? La; bali kwa kweli ukweli ni wa ajabu na wa kushangaza zaidi kuliko ngano. "Hili ni tendo la Bwana; ni la ajabu machoni mwetu."

Zaidi ya hayo, pale ambapo neema maalum ya wito wa jumla wa Injili ilipokoma (Oktoba, 1881), baraka juu ya ulimwengu ingeonekana kuwa ilifikia wakati wake wa kuanza. "Kisima," ambacho mwishoni mwake wa juu kinaashiria fidia inayohakikisha baraka ijayo, inaonekana kwamba, mwishoni mwake wa chini (ambapo kinaungana na njia inayosogea chini) kinaashiria tarehe ambapo baraka za urejeshaji zingeanza kufikia ulimwengu. Kinaonekana kusema, Hapa manufaa ya fidia yat

---

*Ripoti ya Prof. Piazzi Smyth.

[C366]

kuanza kuwabariki familia zote za dunia, wakati uteuzi wa enzi za Kiyahudi na Kinjili utakapokamilika.

Sasa ikiwa tutachukua mwisho uliobainishwa wazi wa wito maalum na neema wa enzi ya Injili, mwaka 1881, kama tarehe ambayo wito wa baraka za urejeshaji ulipaswa kuanza, na ikiwa tutaangalia alama ya chini ya "Kisima" kama inayoashiria tarehe hiyo (1881), tunapata jambo la kuvutia kwa kupima kurudi kando ya "Korido la Kuingilia" hadi kwenye mlango wa asili wa Piramidi. Umbali huu tunaona ni inchi 3826 za piramidi, hivyo unawakilisha miaka 3826. Na ikiwa dhana yetu ina msingi imara, miaka 3826 kabla ya A.D. 1881 ni lazima tukio fulani la maana lilifanyika. Na tunapochunguza kumbukumbu za kihistoria za Neno la Mungu kuona kama tukio lolote la kipekee lilitokea wakati huo, tunapata uthibitisho wa ajabu wa dhana yetu; kwani, miaka 3826 kabla ya A.D. 1881, ambayo ni sawa na B.C. 1945, Isaka, mbegu ya ahadi ya mfano, akawa mrithi wa mali yote ya baba yake Abrahamu, na hivyo kuwa katika nafasi ya kuwabariki ndugu zake wote—Ismaeli, mwana wa Haghari (mfano wa Israeli ya kimwili), na wana na binti wengi wa Ketura, mke wa pili wa Abrahamu (mfano wa ulimwengu kwa ujumla).

Hivyo basi "Pasi la Kuingilia," kutoka ukingo wa nje hadi ukingo wa karibu zaidi wa njia inayounganisha na "Tangu," linaashiria kwa inchi za mwaka kipindi cha wakati tangu siku ambayo Isaka wa mfano (ambaye kwa mfano ndiye aliyekuwa katikati ya ahadi ya baraka kwa ulimwengu) alipokuwa mrithi wa yote, Mwaka 1945 K.K., hadi Mwaka 1881 B.K., wakati baraka ilipofika kwa kweli kwa ulimwengu kupitia Isaka wa mfano wa juu—Kristo, mrithi wa vitu vyote. ***Gal. 3:16,29***

Tunapima muda kuanzia tarehe ya urithi wa Isaka, na haki inayofuata ya kuwabariki ndugu zake, hadi mwaka

Mwaka 1881 B.K., hivi: Isaka alipata urithi wake wakati wa kifo cha baba yake Abrahamu, kilichotokea miaka 100 baada ya Agano la Abrahamu kufanywa (kwa maana Abrahamu alikuwa na umri wa miaka 75 wakati Agano lilipofanywa, na alikufa akiwa na umri wa miaka 175). Kisha kutoka Agano hadi kifo cha Yakobo, mwana wa Isaka, kulikuwa na miaka 232;* na kutoka wakati Isaka alipopata urithi wake—miaka 100 baada ya Agano kufanywa—hadi kifo cha Yakobo ingekuwa miaka 132 (miaka 232 kupunguzwa miaka 100). Hapa tuniongeza miaka 1813 kutoka

---

Tazama Juz. II, kurasa 231, 232.

[C367]

kifo cha Yakobo hadi Anno Domini wetu, na tuna tarehe 1945 K.K., tarehe ambayo Isaka wa mfano alipata umiliki wa yote ambayo Abrahamu alikuwa nayo. (***Mwanzo 25:5***) Na miaka hii 1945 K.K. ikiongezwa kwenye miaka 1881 B.K. inafanya jumla ya miaka 3826 iliyoonyeshwa katika inchi za Piramidi kama muda ambao lazima upite kati ya baraka ya mfano ya ndugu zake kupitia mbegu ya mfano, Isaka, na baraka ya ulimwengu wote kupitia Isaka wa antitipu, Kristo.

Je, swali linajitokeza kwa yeyote, ni mwanzo gani wa kazi ya urejeshaji ulioashiriwa na Oktoba, 1881? Tunajibu: Hakuna kilichotokea ambacho ulimwengu ungeweza kutambua. Bado tunatembea kwa imani na si kwa kuona. Hatua zote za maandalizi kuelekea kazi kuu ya urejeshaji tangu tarehe ya 1881 zinapaswa kuhesabiwa kama matone ya mvua kubwa ya baraka ambayo hivi karibuni itafurahisha dunia nzima. Kile kilichotokea mwaka 1881, kama kile kilichotokea mwaka 1874, kinaweza kutambuliwa tu kwa jicho la imani katika nuru ya Neno la Mungu. Ilikuwa tarehe ya kufungwa kwa wito mkuu, na hivyo basi tarehe ya kuanza kwa tangazo la urejeshaji—tarumbeta ya Jubilei. Karibu na tarehe hiyo mwandishi, na, kadiri anavyojua, hakuna mtu mwingine, alikuwa amegundua tofauti kati ya wito wa asili ya kimungu, uliokuwa wazi wakati wa enzi ya Injili, na fursa ya urejeshaji wa ukamilifu *wa kibinadamu* na yote yaliyopotea katika Adamu, iliyotolewa mwishoni mwa wito mkuu wa Injili.*

Jambo lingine la kuzingatia ni njia ambayo

---

*Ingawa hatukuwahi kufikiria juu ya ulinganifu huu hadi sasa, wakati wa kuandika sura hii, ni jambo la kushangaza sana kwamba ilikuwa katika miezi sita ya mwisho ya mwaka 1881 ambapo kitabu cha Food for Thinking Christians, chenye kurasa 166, kilichapishwa na kusambazwa kwa nakala milioni moja mia nne elfu kote nchini Marekani na Uingereza.

Vitu vitatu vinavyohusiana na kitabu hicho na usambazaji wake mpana na wa ghafla vinachangia kuonyesha kuwa ni cha kipekee angalau: (1) Labda hakuna kitabu kingine kilichowahi kufikia usambazaji mkubwa kiasi hicho katika muda mfupi sana, au kwa njia zile zile. Kilisambazwa bila malipo kwenye milango ya makanisa katika miji yote mikubwa ya Marekani na Uingereza na wavulana wa huduma ya ujumbe ya Wilaya (District Messenger Service) kwa Jumapili tatu mfululizo, na katika miji midogo kupitia posta. (2) Pesa za kulipia gharama hii ($42,000) zilitolewa *kwa hiari* kwa madhumuni hayo, bila kuombwa. (3) Kadiri tunavyojua, ilikuwa kitabu cha kwanza kabisa kuchapishwa kilichoonyesha tofauti kati ya wito mkuu wa Kanisa la Injili na neema za Urejeshaji kwa ulimwengu kwa ujumla, na kilionyesha tarehe ya mwisho wa wito huo mkuu kuwa Oktoba, 1881.

[C368]
dunia itaalikwa kuja na kupokea uzima wa milele katika enzi ya Milenia.

Kama vile chumba cha juu, kinachojulikana kama "Chumba cha Mfalme," kinavyowakilisha *asili ya kimungu*, na "Ukumbi Mkuu" unavyowakilisha wito wa kuelekea huko, ndivyo ile iliyo chini yake (Chumba cha Malkia) inavyowakilisha *asili* kamilifu *ya kibinadamu*; na njia ya kuelekea huko inaonyesha njia ya uzima ambayo ulimwengu lazima uitembee ili kufikia ukamilifu wa kibinadamu wakati wa Milenia. Njia hizi zote mbili, na hivyo matokeo haya yote mawili ya mwisho, zilifunguliwa na kuwezekana kwa *dhabihu ya ukombozi* ambayo Mpatanishi alitoa kwa niaba ya wote: yote haya yanaashiriwa kwa nguvu katika Piramidi na "muonekano wa mlipuko," uliofungua mdomo wa "Tima," na kutoa ufikiaji kwa njia mbili za kupitia (zilizokusudiwa kuashiria wito wa Kanisa sasa, unaoelekeza kwenye asili ya kimungu, na wito wa ulimwengu wakati wa Milenia, unaoelekeza kwenye urejeshaji wa ukamilifu wa kibinadamu).

Hivyo basi, Piramidi Kuu, kwa muafaka na Maandiko, inatangaza kwamba "Kristo alileta *uzima* [urejesho wa maisha ya mwanadamu, unaowakilishwa katika ile inayoitwa "Chumba cha Malkia"] na *kutokufa* [asili ya kimungu, inayo wakilishwa katika ile inayoitwa "Chumba cha Mfalme"] KWENYE MWANGZA, kupitia Injili"—habari njema ya ukombozi. ***2 Tim. 1:10***

Mlango pekee wa kuingia kwenye "Chumba cha Malkia," au kwenye "Ukumbi Mkuu," ulikuwa kupitia "Tundu la Maji," kwani "Njia ya Kwanza ya Kupanda" hapo awali haikuweza kupitika kwa sababu ya "Kifuniko" cha graniti. Hivyo basi, jiwe "Shahedi" linashuhudia kwamba kwa Mwito wa Sheria au Agano la Sheria hakuna wa ukoo ulioanguka aliyeweza kufikia maisha (maisha ya binadamu) au kutokufa (asili ya kimungu). Ingawa "Njia ya Kwanza ya Kupanda" ilikuwa njia, hakuna aliyeweza kutembea ndani yake. Hivyo basi Agano la Sheria lilikuwa njia ya kwenda uzimani; lakini kwa sababu ya udhaifu wa mwili, hakuna aliyeweza kuitembea ili kupata uzima uliotolewa. (***Rum. 3:20***) Msalaba, dhabihu, na fidia, hivyo umewekewa alama *maalum* na jiwe hili "Shaidi," kama ilivyo katika Maandiko umewekewa alama kwa njia ya kipekee kuliko kipengele kingine chochote cha mpango huo. "Hakuna mtu anayemwendea Baba ila kupitia kwangu," alisema Yesu. "Niliwatangazia ninyi kwanza kabisa yale ambayo nami nilipokea [kwanza kabisa], ya kwamba Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu," alisema Paulo. (***1 Kor. 15:3***) "'Kisima' [kinacho-wakilisha kafara na ufufuo wa Kristo] ni

[C369]
njia pekee ya uzima na uhai usio na mwisho," asema Piramidi Kuu.

Mpito wa "Chumba cha Malkia" ni mfupi, na msafiri lazima anyenyekeze kichwa chake kwa unyenyekevu. Njia ya kutenda mema daima imekuwa ya unyenyekevu na itakuwa hivyo katika Milenia, wakati *wote* watakapohitajika kunyenyekea kanuni kali za Ufalme wa Kristo. Atatawala kwa fimbo ya chuma. (***Ufunuo 2:27***) Ndipo atakapoweka hukumu kwa uzi, na haki kwa mizani; na kila lozi litakiri *kuwa* yeye ni mkuu na mwenye nguvu; na kila goti litainama kwa utawala wake na sheria yake; ili katika siku zake wanyenyekevu na wenye haki, yaani wao tu, watafanikiwa. ***Isa. 28:17***; ***Rum. 14:11***; ***Zab. 92:12,13***

"Chumba cha Malkia" kinaashiria mwisho wa kazi ya urejesho—ukamilifu wa mwanadamu—kwani kina pande *saba*, ukihesabu sakafu kama upande mmoja, na paa kama pande mbili, kama inavyoonyeshwa kwenye mchoro. Njia ya kuelekea huko inaeleza hadithi ileile ya saba, au ukamilifu, kwa kuwa sakafu yake imeshushwa kwa sehemu moja kati ya saba ya urefu wake. Na sio tu kwamba nambari saba ni ishara ya jumla ya ukamilifu na utimilifu, bali ina maana maalum katika muktadha huu, kwa kuwa Enzi ya Milenia ni maelfu ya saba ya miaka ya historia ya dunia, na ndiyo ambayo ukamilifu utafikiwa na wale walio tayari na watiifu wa jamii ya wanadamu.

Profesa Smyth anabainisha jambo la kipekee kuhusu sakafu ya "Chumba cha Malkia" hiki na njia ya kuingilia inayokielekea, kwamba ni mbabe na hajakamilika kabisa, na hivyo kutofautiana na njia zingine, ambazo awali zilikuwa laini sana, pengine zikipambwa. Anapendekeza kuwa, hii inaweza kuashiria kuwa sakafu yake haipimwi kwa inchi za mwaka kama ilivyo kwa njia zingine—kama vile Piramidi, kupitia ukosefu huu wa usawa, ingesema, "Vipimo vya muda havirekodiwi hapa."

Lakini ingawa kipimo cha inchi-mwaka cha Piramidi hakizingatiwi katika njia ya "Chumba cha Malkia," wala kwenye sakafu yake, jambo lingine lilikuwa linahitaji kuonyeshwa, yaani, *njia* ya urejeshaji kwa maisha kamili na mwili kamili wa binadamu. Kama ukamilifu huu wa asili ya mwanadamu unaonyeshwa katika "Chumba cha Malkia," vivyo hivyo njia ya kuelekea huko inawakilisha miaka elfu saba ya uzoefu na nidhamu ambayo jamii ya wanadamu iliyoanguka lazima ipitie kabla ya urejeshaji kamili wa ukamilifu kupatikana. Kwa kuwa sehemu sita kati ya saba za mwanzo za njia ya kuingia kwenye "Chumba cha Malkia" ni ya chini sana, in

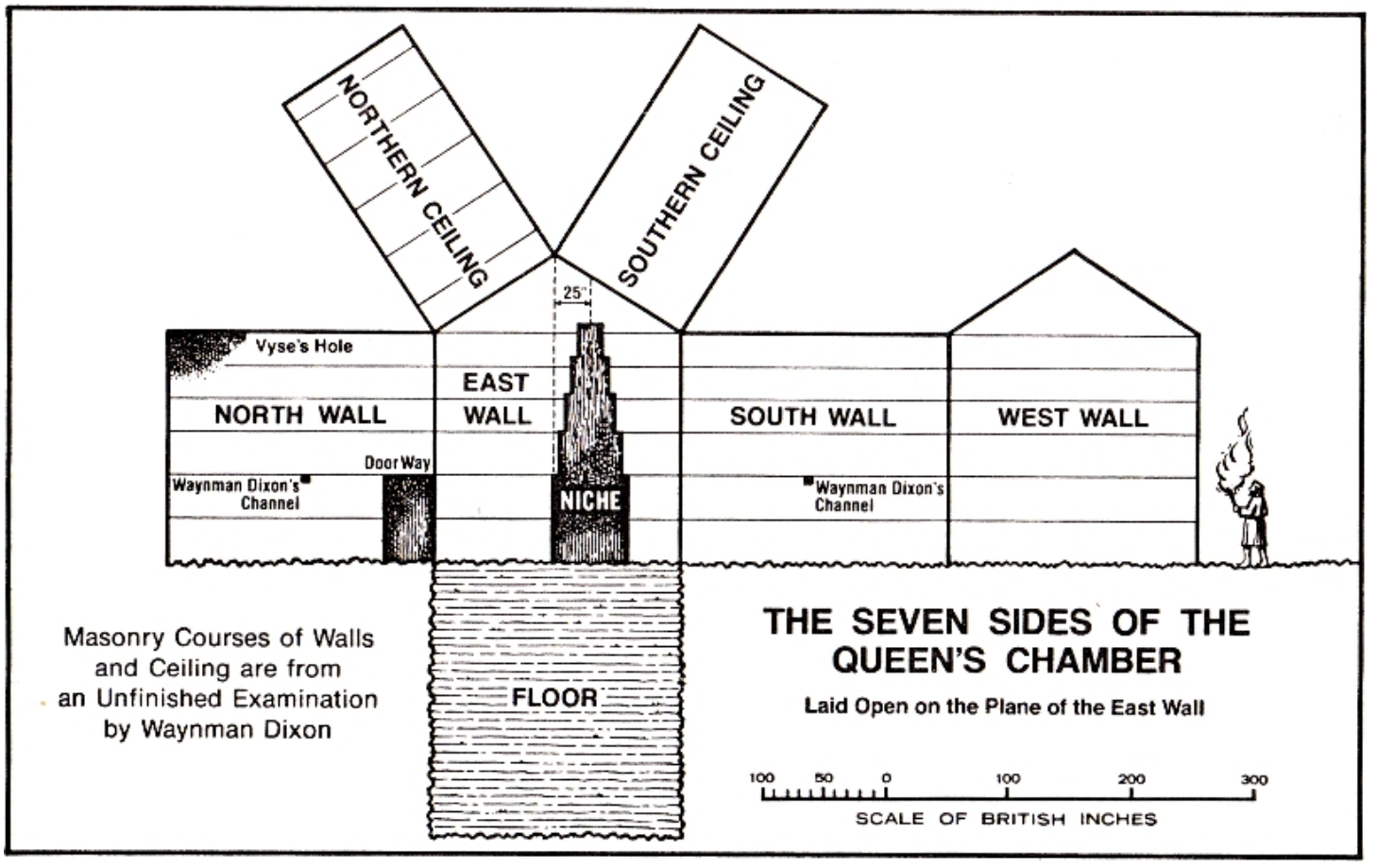
[C370]

wakilisha miaka elfu sita iliyopita, na inaonyesha ugumu mkuu na unyenyekevu unaohitajika kuishi maisha yaliyo halali, hata kwa wale waliojitahidi kufanya hivyo—watu wakuu wa kale, manabii na wengineo, waliohalalishwa kwa imani—katika kipindi hiki cha miaka elfu sita cha utawala wa dhambi na kifo. Kinyume chake, *sehemu* ya *saba* ya *mwisho* ya njia inawakilisha Enzi ya Miaka Elfu, inayochomoza tu kwa wanadamu. Urefu wake kuwa karibu mara mbili zaidi unaashiria kwamba katika miaka elfu moja ijayo ya neema na amani duniani, wanadamu wanaweza kuendelea kwa faraja na urahisi kuelekea ukamilifu kamili.

Je, kuna uliojiuliza kama kuna yeyote aliyetembea katika njia hii katika kipindi cha miaka elfu sita iliyopita? Tunajibu, Ndiyo; *kwa imani* wengine wametembea ndani yake. Ni njia ya *kuhesabiwa haki kwa asili ya mwanadamu*, ingawa ni tofauti kabisa na njia na wito wa Kanisa la Kikristo, ambalo, ingawa ni kwa njia ya kuhesabiwa haki, ni kwa ajili ya asili mpya, ya kimungu. Abrahamu, Isaka na Yakubu na manabii watiifu walitembea njia hiyo—wakiingia kupitia "Kidimbwi"—kwa *imani katika kafara* ya *u*kombozi ya Kristo, ambayo waliionyesha kwa kafara za mfano kabla ya kifo cha Bwana wetu, na kabla ya jiwe la "Shahidi" kulielekeza; kwa maana katika kusudi na ufunuo wa Mungu Kristo alikuwa Mwana-Kondoo aliyechinjwa wa upatanisho tangu kabla ya kuwekwa kwa misingi ya ulimwengu.

Na njia hii ya "Chumba cha Malkia" inaendana vyema na rekodi ya Biblia kuhusu njia ya kufikia utu na maisha kamili ya binadamu wakati wa Milenia. Muda unaohitajika kufikia ukamilifu utatofautiana kwa kila mtu, kulingana na kasi au polepole ya mtu binafsi kujisalimisha kwa moyo na maisha yake kwa masharti ya Agano Jipya. Haitaendelea kuwa *mapambano* ya kupanda juu, yakipingwa kila mara na mwelekeo wa kushuka chini ndani na nje, kama ilivyokuwa wakati wa utawala wa Sheria na Injili; bali itakuwa njia ambayo kila kitu kitamfaa msafiri, na kurahisisha maendeleo yake ya haraka kuelekea ukamilifu kamili wa maisha ya urejesho, pamoja na baraka zake zote zinazotokana nayo.

Kama "Chumba cha Mfalme," kwa njia ya mirija yake ya hewa, inavyoashiria kwamba kinatambulisha makazi ya kudumu, hali ya milele, vivyo hivyo "Chumba cha Malkia" kinatambulisha ukweli kwamba hali ya ukamilifu wa mwanadamu, inapofikiwa, *inaweza kufanywa* kuwa hali ya milele; kwani pia kina mirija sawa ya hewa au njia za hewa zilizotolewa. Katika kisa kimoja tunaweza kusema kinatambulisha hali ya kudumu, na katika

NORTHERN CEILING
SOUTHERN CEILING
25°
Vyse's Hole
EAST
WALL
NORTH WALL
SOUTH WALL
WEST WALL
Door Way
Waynman Dixon's
Channel
NICHE
Waynman Dixon's
Channel
FLOOR
Masonry Courses of Walls
and Ceiling are from
an Unfinished Examination
by Waynman Dixon
THE SEVEN SIDES OF THE
QUEEN'S CHAMBER
Laid Open on the Plane of the East Wall
100 50 0 100 200 300
SCALE OF BRITISH INCHES

isipokuwa kwamba *inaweza kufanywa* hali ya kudumu au ya milele, kwa sababu hili ni ukweli kama inavyoonyeshwa na Maandiko na pia na ushuhuda wa jiwe "Witness." Maandiko yanasema kuhusu wale wanaofikia hali inayowakilishwa na "Chumba cha Mfalme," kwamba wanashiriki katika asili ya kimungu, na ni *wasiokufa*, au wasioathiriwa na kifo—kwamba hawawezi kufa tena baada ya hapo. Na zinaonyesha kwamba wale wengine wanaofikia urejeshaji kamili, na kustahimili jaribio la mwisho la uaminifu, mwishoni mwa enzi ya Miaka Elfu, ingawa hawatamiliki sifa hiyo iitwayo *Uhai wa Milele*, ambayo kimsingi ni kipengele cha asili ya kimungu pekee, watapewa uhai wa milele chini ya masharti ambayo tayari yameandaliwa na Msanifu Mkuu wa mpango wa wokovu. Ikiwa watadumu katika maelewano na Mungu na katika utiifu kwa mapenzi yake, wataishi milele.

Piramidi Kuu inatangaza kweli hizi hizi; kwani wakati "Chumba cha Mfalme" kilikuwa na vifaa vya hewa vilivyo wazi, vifaa vya hewa katika "Chumba cha Malkia" awali vilifunikwa kwa namna ya kipekee. Mabomba ya hewa yalikuwa kamili kutoka nje ya Piramidi Kuu hadi takriban inchi tano kutoka kwenye uso wa kuta za ndani za "Chumba cha Malkia," mawe yaliyokuwa pande zote mbili za "Chumba cha Malkia," isipokuwa ule unene wa inchi tano, yalikuwa yamechongwa, ikionyesha mpango kwa upande wa Msanifu wa Piramidi Kuu, kama vile kila kipengele kingine kinavyoonyesha. Bwana Waynman Dixon alifanya ugunduzi huu alipokuwa akikagua kuta za "Chumba cha Malkia." Aligundua kuwa ukuta mahali fulani ulikuwa na sauti ya uwazi, na, alipovunja uso wake, alikuta mrija mmoja wa hewa; na kisha kwa mchakato uleule alikuta mwenzake katika ukuta wa upande wa pili. Hivyo basi, Piramidi, kwa muafaka na Maandiko, inatangaza kwamba *maandalizi ya kutosha* yamefanywa, ambayo kupitia kwake hali kamili ya kibinadamu, inayoakisiwa na "Chumba cha Malkia," *inaweza kuwa* hali ya milele kwa kila mtu anayefuata kanuni na sheria zake.

Na sasa, baada ya kuisikia ikizungumza, tutafikiria nini kuhusu "Shahidi" huyo wa jiwe na ushuhuda wake? Ushuhuda kama huo ungekuwa wa kipekee na wa kushangaza kweli, hata kama hakungekuwa na maandiko yaliyopatikana yanayohusiana na mada zilizochunguzwa; lakini wakati Maandiko yalishatutangazia waziwazi na kwa hakika mazingira na tarehe hizi hizi, kabla ya

[C374]

Ushuhuda wa Piramidi ulisikika, na makubaliano yake ya ajabu pamoja na uthibitisho wa mambo hayo yalikuwa na maana na kuvutia mara dufu. Sasa, wakati watu wenye hekima za kidunia wanapokanusha Neno la Mungu kuwa "limepitwa na wakati" na "lisilo la kisayansi," kwa jiwe hili "Shahidi" kuzungumza, na kuthibitisha ushuhuda wa Biblia, ni jambo la kushangaza kweli. Kusikia ushuhuda wake kuhusu kuanguka kwa mwanadamu wakati huo huo ambao wenye hekima za kidunia wanadai kwamba mwanadamu hakuwahi kuwa mkamilifu, hakuwahi kuwa katika sura ya Mungu, na kwa hivyo hakuwahi kuanguka kutoka humo, ni jambo la ajabu. Kusikia ushuhuda wake kwamba *hakuna* aliyeweza kuingia katika wito mkuu wa Injili wa asili ya kimungu au katika hali ya haki na uzima wa mwanadamu kupitia Agano la Sheria au njia hiyo, wakati ambapo wengi wanahubiri kwamba Sheria ya Musa ndiyo njia pekee ya uzima, hakika ni jambo la kufurahisha. Hakika katika Piramidi Kuu "mambo yasiyoonekana [mipango] ya Mungu tangu uumbaji wa ulimwengu huonekana wazi; yakieleweka kwa njia ya vitu vilivyotengenezwa." ***Rum. 1:20***

Wengine wanaweza kudharau ushuhuda wa jiwe hili "Wit-ness," kama wanavyodharau Neno la Mungu lililoandikwa; lakini kwa dharau zao tunajibu: Eleza ufaafu huu wa kipekee wa mambo, au basi jaribu kutabiri yajayo, na uone matokeo ya unabii wako. Thibitishie kuwa haihitaji msukumo wowote kutabiri matukio yajayo. Tuletee mfano wa hekima ya kidunia. "Wasilisheni kesi yenu, asema Bwana; toeni hoja zenu zenye nguvu, asema Mfalme wa Yakobo. Wawatoe, watuonyeshe yatakayotokea; wawafunue mambo *ya zamani*, yalivyokuwa, tupate kuyafikiria na kujua mwisho wake; au watutangazie mambo yajayo. Onyesheni mambo yajayo, asema Bwana; toeni mambo ya zamani, asema Mfalme wa Yakobo. Watoe, wawatujulishe yatakayotokea; wawatujulishe mambo ya zamani, yalivyokuwa, tupate kuyafikiria na kujua mwisho wake; au watujulishe mambo yajayo. Sio tu kwamba ***Piramidi Kuu inawashangaza*** wanasayansi wasiomwamini Mungu, bali pia inakanusha kabisa nadharia yao ***ya kisasa na inayopingana na Maandiko ya "Mageuko"—juu ya mada hii hatuwezi kufanya vizuri zaidi kuliko kunukuu*** maneno ***yafuatayo ya Dkt. Joseph***

Sio tu kwamba Piramidi Kuu inawashangaza wanasayansi wasiomwamini Mungu, bali pia inakanusha kabisa nadharia yao ya kisasa na inayopingana na Maandiko ya "Mageuzi"—juu ya mada hii hatuwezi kufanya vizuri zaidi kuliko kunukuu maneno yafuatayo ya Dkt. Joseph Seiss, kutoka kwa risala yake bora kuhusu Piramidi Kuu, yenye kichwa cha habari "Muujiza katika Jiwe." Anasema:

"Kama mwanadamu wa kale asiye na kitu kingine isipokuwa gorila au troglodyte, vipi, katika nyakati hizo za kabla ya historia, wajenzi wa jengo hili kuu wangeweza kujua nini kuhusu maarifa yetu ya kina zaidi

[C375]

wataalamu, baada ya karne ishirini za uchunguzi na majaribio, wameweza kugundua kwa kiasi tu? Wangeweza vipi kujua hata jinsi ya kutengeneza na kutumia zana, mashine na mbinu, ambazo ni muhimu sana katika ujenzi wa jengo kubwa kiasi hiki, lenye vifaa vizito kiasi hiki, lenye urefu wa juu kiasi hiki na lenye ufundi mkamilifu kiasi hiki kwamba hadi leo halina kifani duniani? Wangewezaje kujua umviringo, mzunguko, kipenyo, msongamano, latitudo, ncha, mgawanyiko wa ardhi na halijoto ya dunia, au mahusiano yake ya kiastronomia? Wangeweza vipi kutatua tatizo la mraba wa duara, kukokotoa uwiano au kubainisha pande nne kuu? Wangeweza vipi kuandaa jedwali la historia na nyakati za neema, likiwa sahihi katika kila undani, kwa kipindi cha miaka elfu nne baada ya wakati wao, na hadi utimilifu wa mwisho? Wangeweza vipi kujua wakati mpangilio wa Kimao ungeanza, ungeendelea kwa muda gani, na ungeishia vipi? Wangewezaje kujua Ukristo utaanzishwa lini, utaashiriwa na matukio na sifa gani kuu, na ni yapi yatakuwa sifa, safari na mwisho wa Kanisa la Kristo? Wangewezaje kujua kuhusu mzunguko mkuu wa precession, urefu wa muda wake, idadi ya siku katika mwaka halisi, umbali wa wastani wa jua kutoka duniani, na nafasi halisi za nyota wakati Piramidi Kuu ilipojengwa? Wangeweza vipi kubuni kiwango na mfumo wa vipimo na uzito, vilivyolingana kikamilifu, vilivyoundwa kwa faida kubwa kulingana na mahitaji ya kawaida ya mwanadamu, na vilivyopatana kikamilifu na ukweli wote wa asili? Na wangewezaje kujua jinsi ya kuweka mambo haya yote kwenye rekodi katika jiwe moja la ujenzi, bila maandishi yoyote ya maneno au picha, lakini likiwa imara dhidi ya uharibifu na mabadiliko yote ya wakati, na likiwa na uwezo wa kusomwa na kueleweka hadi mwisho kabisa?

"Watu wanaweza kudharau, lakini hawawezi kucheka na kuangusha jengo hili kuu, wala kubeza na kuondoa pembe, uwiano, vipimo, marejeleo ya asili na ulingano mtakatifu ambao Muumba wake aliupa. Haya yamo hapa katika maana yake yote inayozungumza, imara na isiyoshindika zaidi ya nguvu zote za kuyaficha."

Sauti ya "Shahidi" huyu wa ajabu inakumbusha kwa nguvu maneno ya Bwana wetu katika tukio lile la kipekee la

[C376]
kuingia kwa ushindi Yerusalemu, alipojitokeza kwa kawaida kwa Israeli kama mfalme wao, katikati ya shangwe za umati wote wa wanafunzi wake, waliokuwa wakimsifu Mungu kwa sauti kubwa kwa ajili ya miujiza iliyotendeka, wakisema, "Ameebarikiwa mfalme anayekuja kwa jina la Bwana! Amani mbinguni, na utukufu juu ya yote." Nao Mafarisayo walipomwomba awakataze, akawajibu, "Nawaambia, kama hawa wanyamaze, mawe yatalia." (***Luka 19:37-40***) Ndivyo ilivyo hata leo: ingawa Mfalme wa utukufu amekuja kweli, na ingawa wengi wa mashahidi wake wanaodai kuwa hai, ambao wanapaswa kushangilia kwa sauti kubwa, na kusema, Alisifiwe Mfalme ajaye kwa jina la Bwana, wamekaa kimya—wengine kwa hofu ya kutupwa nje ya sinagogi, na wengine kwa uvivu wa usingizi, au kwa ulevi wa ulimwengu unaowaweka katika ujinga wa wakati wa kutembelewa kwetu
—tazama, hata mawe yenyewe ya Piramidi hii Kuu ya Ushuhuda yanapaza sauti kwa wazi kabisa. Kila inchi ya muundo huu mkubwa inatangaza kwa ufasaha hekima na nguvu na neema ya Mungu wetu.

Zikiwa zimefungwa imara katika muundo huu imara wa mwamba, mbali na uwezo wa dhoruba za asili au mkono mkatili wa mharibifu, michoro ya muhtasari wa mpango mkuu wa Mungu imesimama kwa miaka elfu nne, ikiwa imetayarishwa kutoa ushuhuda wake wakati uliowekwa, ili kuthibitisha ushuhuda uliofunuliwa vivyo hivyo, lakini uliokuwa umefichwa kwa vizazi vingi, wa Neno la Uhakika la Unabii. Ushuhuda wa "Mshuhuda wa Bwana katika nchi ya Misri," kama ule wa Neno lililoandikwa, unaelekeza kwa usahihi mtakatifu na usio na kosa kwenye maangamizi ya mwisho ya mfumo wa zamani katika "Shimo" la kusahulika, na kwa uanzishwaji wa utukufu wa mpya, chini ya Kristo Yesu, Mwamba Mkuu wa Kona wa jengo la milele la Mungu, kwa kufuata mistari ya tabia yake ya utukufu ambayo vitu vyote vinavyostahili kuwepo milele lazima vijengwe chini yake. Amina! Amina! Ufalme wako uje! Mapenzi yako yafanyike duniani kama yalivyo mbinguni!